МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Збірник матеріалів ІІ – ї Всеукраїнської науково-методичної конференції

08 - 10 квітня 2020 року, м. Одеса

У збірнику опубліковано матеріали ІІ-Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти», яка проходила 08 - 10 квітня 2020 року на базі Одеської національної академії харчових технологій.

Для педагогічних та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, усіх, хто цікавиться питаннями забезпечення якості вищої освіти.

Рекомендовано до друку Оргкомітетом конференції

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 378.14.015.62

ОСОБЛИВОСТІ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ НАЦІОНАЛЬНИМ АГЕНТСТВОМ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Л.М. Тележенко, І.М. Калугіна, Н.А. Дзюба

В Україні розпочалась акредитація освітніх програм закладів вищої освіти за новою концепцією. Новітня технологія акредитації заподіяна для того, щоб процес акредитації був максимально позбавлений бюрократизму, сприяв вдосконаленню освіти в країні і формуванню фахівців компетентних у відповідних галузях народного господарства.

Створене в Україні Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти, яке частково перебирає на себе повноваження МОН, відповідатиме за акредитацію освітніх програм ЗВО, спецрад із захисту дисертацій тощо. Національне агентство у своїй діяльності спирається на принципи довіри і взаємної вимогливості, маючи на меті поширювати їх в українському академічному середовищі. Ці принципи мають закласти основу щодо підвищення репутації українських закладів вищої освіти, поруч з новою культурою якості та доброчесності.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти в Україні пропонує дещо інші наголоси у проведенні акредитаційних експертиз, які давно адаптовані в країнах, що мають якісні університети. «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» визначає десять критеріїв оцінювання якості освітньої програми. Дев’ять з них стосуються бакалаврських і магістерських програм і один включає в себе комплекс вимог до аспірантури (освітньо-наукових програм доктора філософії).

Національне агентство під час розроблення Критеріїв оцінювання якості освітніх програм виходило з того, що вони мають бути придатними до гнучкого застосування. Критерії виглядають радше як набір загальних тверджень про ОП і практику її реалізації, аніж формальних і чітко визначених правил щодо змісту освіти та освітнього процесу. Критерії оцінювання якості ОП засновані на наступних принципах: повага до автономії ЗВО, урахування контексту та урахування позицій стейкхолдерів.

Як перший крок - українські ЗВО повідомлятимуть Національне агентство про бажання пройти таку процедуру. Тепер такий запит відбуватиметься он-лайн, без використання паперових носіїв.

Національне агентство не вимагатиме купи довідок, а вивчатиме реальний стан справ, зокрема через спілкування експертів зі студентами та викладачами, за потреби - з представниками адміністрації та співробітниками. Підставою для не проходження акредитації ОП є не самі недоліки, а ігнорування критеріїв оцінювання якості. Важливо, щоб ЗВО демонстрували готовність усунути недоліки, а не приховати їх.

Положення про акредитацію передбачає оцінювання ОП за шкалою із чотирьох можливих «рівнів відповідності»: A–B–E–F, до кожного з яких у Положенні поданий абстрактний опис (дескриптор). Дескриптор до кожного з рівнів передбачає загальне твердження про відповідність певному Критерієві, а також твердження про недоліки у контексті цього Критерію.

Наприклад, Критерій 1 - проектування та цілі ОП. Критерій 1 присвячений визначенню цілей ОП. Згідно з принципом автономії, формулювання цілей ОП є відповідальністю ЗВО. Критерій 1 включає низку нормативних стандартів щодо того, які саме чинники мають бути враховані ЗВО.

Підкритерій 1.1 вимагає (1) чіткості цілей ОП, та (2) їхнього взаємозв'язку з місією та стратегією ЗВО.

Підкритерій 1.2 свідчить про залучення стейкхолдерів до формулювання цілей та програмних результатів навчання. Цей підкритерій вимагає від ЗВО продемонструвати, що позиції і потреби стейкхолдерів враховані.

Підкритерій 1.3стосується контексту, у якому існує ОП. У межах цього критерію ЗВО має продемонструвати, що він ураховує (1) тенденції розвитку спеціальності і галузевий контекст, (2) тенденції розвитку ринку праці, (3) регіональний контекст та (4) досвід аналогічних вітчизняних та іноземних ОП.

Підкритерій 1.4 вимагає відповідності ОП стандартові вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за його наявності).

Критерій 2 характеризує структуру та зміст ОП.

Підкритерій 2.1стосується загального обсягу ОП (у кредитах ЄКТС). Вимоги щодо обсягу програми визначені статтею 5 Закону України «Про вищу освіту», а також можуть конкретизуватися у стандартах вищої освіти.

Підкритерій 2.2 вимагає, щоб (1) зміст ОП мав чітку структуру, (2) освітні компоненти, включені до ОП, складали логічну взаємопов'язану систему та (3) освітні компоненти дозволяли досягти цілей та програмних РН.

Підкритерій 2.3 стосується відповідності змісту ОП визначеній для неї предметній сфері.

Підкритерій 2.4 стосується можливості формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти.

Основним інструментом формування такої траєкторії є вибіркові дисципліни. За Законом України «Про вищу освіту», здобувач має право обирати дисципліни обсягом не менше 25% кредитів ЄКТС від загального обсягу ОП (пункт 15 частини першої статті 62). До числа вибіркових освітніх компонентів можуть включатися також і практики. Дисципліни можуть вважатися вибірковими лише якщо вони є такими з точки зору здобувача вищої освіти. Дисципліни «за вибором закладу» не можуть вважатися вибірковими, оскільки з точки зору здобувача вищої освіти вони є обов’язковими.

Підкритерій 2.5 стосується практичної підготовки здобувачів вищої освіти - насамперед практик, що безпосередньо включені до ОП як окремі освітні компоненти.

Підкритерій 2.6. стосується забезпечення набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям програми.

Підкритерій 2.7 стосується урахування вимог професійного стандарту під час розроблення ОП.

Підкритерій 2.8 передбачає необхідність співвіднесення фактичного навантаження здобувачів освіти та обсягу ОП/окремих освітніх компонентів у кредитах ЄКТС. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин, що включають у себе як аудиторну, так і самостійну роботу. На відміну від аудиторної роботи, реальний обсяг самостійної роботи не настільки легко оцінити. Щоб виконати підкритерій 2.8, ЗВО має продемонструвати, що він вживає заходів для того, щоб реалістично оцінити, яким є обсяг самостійної роботи, у середньому потрібний здобувачеві для належного опанування цієї дисципліни.

Підкритерій 2.9 стосується ОП, які передбачають навчання за дуальною формою освіти. Дуальна освіта ґрунтується на таких формах організації освітнього процесу, що поєднують, одного боку, навчання на території та за правилами ЗВО, а з іншого - безпосередньо на робочому місці.

Наведені критерії та їхні дескриптори показують, що експертиза освітніх програм проводиться з урахуванням всебічних підходів до сутності і дієвості заходів закладених у програму.

Суттєвою відмінністю новітнього процесу акредитації є студенто-орієнтований підхід, який є активною реакцією освітянського середовища на мінливі потреби ринку праці, на потребу формування компетентностей, що необхідні для розбудови нової економіки. Студентоцентризм - це модель розвитку освіти, за якої студент з об’єкта перетворюється на суб’єкт освітньої діяльності, тобто на активного учасника науково-освітнього процесу.

Для реалізації такого принципу передбачене запровадження навчання за індивідуальними планами, силабусами, що надає можливість реалізації індивідуальних траєкторій навчання; подальший розвиток системи подвійних дипломів; унормованої, системної реорганізації самостійної роботи студентів; широке впровадження компетентісного підходу. Вже сьогодні необхідно забезпечувати такі компетенції, які набули статусу першочергових - уміння працювати в команді, уміння вчитися у продовж життя, готовність до змін, уміння діяти за нестандартних обставин тощо. Набути ці та інші затребувані компетенції неможливо без змін інноваційного характеру у всіх складових науково-педагогічної діяльності і наявності дієвих освітніх програм.

УДК 35.088:378

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

О.Б. Каламан

Управління часом (або з англ. «тайм-менеджмент») - істотна складова сучасного ділового життя, що включає і управління особистим часом, поза роботою. Даремно витрачений час знижує загальну ефективність праці і «з'їдає» наше особисте життя. Поспіх, неминуче виникає там, де час розподіляється нерозумно, збільшує стрес, забирає здоров'я і радість життя.

Дослідники в галузі праці говорять, що за рівнем стресу робота викладача порівнянна з роботою керівника. Однак, на відміну від керівника, викладач не має особистого секретаря, помічника або референта. Тому викладачу подвійно необхідно вміння розпоряджатися часом самостійно.

На жаль, багато проблем викладача ЗВО пов'язані до невмінням організувати свій час. Але ж є викладачі, які, маючи велике навантаження, ефективно виконують свою роботу, та ще й встигають цікаво і з користю провести вільний час. Важливо зазначити, що тайм-менеджмент - це мистецтво правильно організувати свій час. В останні роки він набуває все більшої популярності у нас в країні. З'явилося багато літератури вітчизняних і зарубіжних авторів і всіляких курсів з тайм-менеджменту.

Вивчення тайм-менеджменту не повинно викликати труднощів у викладача. Перш за все, це пов'язано з тим, що професія викладача зумовлює постійне освоєння чогось нового. Для викладача є звичними такі види зайнятості, як читання спеціальної літератури, відвідування різноманітних заходів, серед яких семінари, конференції, круглі столи, майстер-класи ін. Він періодично проходить навчання на курсах підвищення кваліфікації.

Доцільно зазначити, що тайм-менеджмент заснований на плануванні. І оскільки цей процес теж добре знайомий викладачу, то й тайм-менеджмент є цілком доступною для нього наукою. Подібно до того, як спочатку проводиться тематичне планування проведення занять, а потім на його основі здійснюється планування кожної пари, проводиться планування і всіх інших робочих і домашніх справ. Справ настільки багато, що деякі з них просто випадають з пам'яті. Звідси висновок: абсолютно всі справи необхідно записувати, навіть, здавалося б, такі незначні дрібниці, як перелік покупок. А це означає, що потрібно чітко планувати навіть щоденні справи. Але перш за все слід скласти перспективні плани (на тиждень, місяць, семестр, рік). Наприклад, робимо план на тиждень. Відзначаємо дні занять, перераховуємо: звіт, засідання кафедри, гуртків, кругли столи, зустрічі, підготовка до різноманітних заходів, інше.

А вже напередодні кожного нового дня викладач детально розписує свій план: групи та (або) потоки, в яких він викладає, години занять, плани занять, списки книг і дидактичних матеріалів. Також детально розкривається інформація, необхідна і для інших наукових справ. Аналогічним чином ведеться планування позаробочих (домашніх, сімейних) справ. З цією метою можна використовувати або той же щоденник, або окремий блокнот.

Планування будь-яких справ починається з постановки мети. Мета повинна бути конкретною, чітко сформульованою, визначеною у часі, вимірювальною. Дуже важливо уявити собі її кінцевий результат. А ще необхідно встановити передбачуваний термін її реалізації. При плануванні складних справ можна розбити мету на окремі завдання. Наприклад, ви готуєтеся до якогось заходу, наприклад, кураторської години. Зрозуміло, що в такому випадку вам треба буде розв'язати ряд завдань: придумати сценарій, провести попередню роботу зі студентами (а можливо, і з іншими викладачами), підготувати необхідне обладнання, матеріали. Так що доведеться продумати і розподілити в своєму щоденнику час на виконання кожної з задач. Деякі з них можуть мати на увазі роботу протягом декількох днів. Але правильно організувавши час, ви зможете полегшити свою роботу і зробити її ефективною.

Після формулювання мети розробляється стратегія її виконання. Важливо подумати про те, як для досягнення поставленої мети найбільш ефективно використовувати власні можливості. Проаналізуйте свої сильні і слабкі сторони, індивідуальні особливості. Наприклад, вашими сильними сторонами можуть бути придбані знання і накопичений досвід, інтерес і любов до своєї справи.

Перед вами список справ на сьогоднішній день. Одні з них прив'язані до певного часу, інші - ні. Ясно, що до перших відносяться пари та певні додаткові заняття, зустрічі, засідання, збори. А ось другу категорію справ можна виконувати в будь-який час. Тут іноді важко сказати, з чого почати. Але насправді це питання вирішується легко. Просто потрібно розсортувати такі справи за ступенем значущості. Адже якісь з них більш важливі, а якісь менш. Таке сортування проводиться за методом АБВГД. Уважно вивчіть список майбутніх справ і систематизуйте їх, поставивши біля кожного пункту відповідну букву. «А» - це найважливіші справи, «Б» - менш важливі і так можна визначити всі інші. Важливо, що не можна братися за справу «Б» до тих пір, поки не закінчено справу «А». Треба відзначити, що вміння зосереджуватися на проблемі відіграє важливу роль в тайм-менеджмент. Таким чином, приступивши до роботи, не відволікайтеся і не перемикайтеся, поки не доведете її до кінця. У міру виконання справи викреслюються зі списку.

Всі свої справи доцільно записувати в блокнот. На окремих сторінках складати загальний план на кожен місяць. У такий план входять дні та години занять, засідання та інших академічних заходів; плани і звіти, які необхідно зробити; великі домашні справи (генеральне прибирання, миття вікон, інше); візит до перукаря, відвідування торгового центру, інше. Сюди ж можна додати заходи, які будуть проходити в цей місяць в місті. Це можуть бути виставки та книжкові ярмарки, фестивалі і марафони. Обов’язково потрібно фіксувати назву заходу і дати його проведення. Зазвичай корисно планувати відвідати як заходи, необхідні для підвищення професійної компетенції, так і такі, що мають пізнавальний або розважальний характер. Тут же доцільно фіксувати важливі для себе дати місяця: свята, дні народження. Якщо викладач відвідує якихось курси, то неодмінно потрібно записати дні та години занять, графік виконання необхідних контрольних або залікових робіт.

Щоб відокремити головне від другорядного, найважливіші справи можна підкреслити або використати матрицю Ейзенхауера. З плином часу в даний план вносяться зміни і доповнення. В обов’язковому порядку здійснюється щоденне планування. Зазвичай поділяється сторінка на дві колонки. В першу заносимо справи домашні, в другу - робочі. Розписуємо заняття, які збираюся проводити на наступний день (час, аудиторія, група (та/або потік) і теми). Всі інші справи розписуємо теж детально (що купити, кому зателефонувати, які вебінари подивитися, інше). Як і в планах на місяць, виділяються головне. Зрозуміло, що поки не будуть виконані справи основні, не може йти мова ні про вебінари, ні про читання. Для більш детального планування занять використовуємо окремий блокнот, де складається конспект кожного з занять, перелік необхідних книг і обладнання. Тут же, вже під час пари, складається список присутніх і відмічається, як вони працюють.

Навіть багатий педагогічний досвід і наявність методичної скарбнички не скасовують необхідність ретельної підготовки до занять. Адже щороку приходять різні студенти з різними здібностями і потребами. Освоївши прийоми тайм-менеджменту, ділимося досвідом зі своїми студентами. На жаль, більшість сьогоднішніх студентів теж не вміють належним чином організувати свій час. Звичайно, студентам знайомі основи тайм-менеджменту. У школярів над письмовим столом зазвичай висить розклад уроків, вони користуються щоденником. Але цього виявляється явно недостатньо.

Існує багато чудових курсів професійної та особистої ефективності для викладачів, освоювати які можна не виходячи з дому. Останній фактор є дуже важливим при завантаженості сучасного вчителя. Серед них - дистанційні курси «Тайм-менеджмент», або «Як ефективно організувати свій час» і «Тайм-менеджмент для студентів», або «Як навчити студентів організовувати свій час». Ці курси допоможуть придбати нові знання і вміння. Зазвичай всі із задоволенням виконують тести і вправи для викладачів, освоюють методику організації занять з тайм-менеджменту для студентів.

Література

1. Архангельський Г. А. Тайм-драйв: Як встигати жити і працювати. - М.: Манн, Іванов і Фербер, 2005. - 272 с.

2. Архангельський Г. А. Організація часу. - СПб.: Пітер, 2006. - 448 с. Зайверт Л. Якщо поспішати - не поспішай. Новий тайм менеджмент в прискореному світі. Сім кроків в ефективності та незалежності у використанні часу: навчальний посібник. - СПб.: АСТ Артіль, 2007. 256 с.

3. Трейсі Б. Результативний тайм-менеджмент: ефективна методика управління власним часом. - М.: Смартбук, 2007. - 79 с.

4. Яворська Т. І. Тайм-менеджмент як спосіб підвищення продуктивності молодого педагога [Текст] // Педагогіка: традиції та інновації: матеріали IX Міжнар. науч. конф. (г. Казань, січень 2018 р). - Казань: Бук, 2018. - С. 98-100. - URL https://moluch.ru/conf/ped/archive/274/13589/ (дата звернення: 18.03.2020).

УДК 378:81′24(043)

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ОНАХТ

О.С. Зінченко

Постіндустріальна епоха, в яку ми живемо, потребує від сучасного інженера ґрунтовної гуманітарної, і в тому числі, лінгвістичної, компетентності. Практичне володіння іноземною мовою, насамперед, англійською - globish, є невідокремним складником профілю сучасного фахівця. Тож, «іноземна мова», як сукупність всіх навчальних дисциплін, з нею пов’язаних, привертає до себе все більшу увагу з боку організаторів навчального процесу, студентів та роботодавців.

Яким же є навчання іноземної мови в ОНАХТ? Якими є методичні основи лінгвістичної підготовки студентів та викладачів академії з іноземних мов та організаційні форми реалізації цієї підготовки? Чи відповідають вони реаліям сьогодення та що можна/треба змінити на краще?

В освітніх програмах ОНАХТ передбачено навчання іноземної мови на всіх трьох ступенях вищої освіти: бакалавр, магістр, доктор філософії.

СВО «Бакалавр»	СВО «Магістр»	СВО «Доктор філософії»
Обов’язкові дисципліни: Іноземна мова (051, 144, 183) Іноземна мова за професійним спрямуванням Іноземна мова в туристичній діяльності (242) Ділова іноземна мова (242) Друга іноземна мова (242)	Обов’язкові дисципліни: Ділова професійна іноземна мова (076) Ділова іноземна мова (131, 133) Ділова та професійна мова (142. 162, 181) Іноземна мова за професійним спрямуванням (144, 185) Іноземна мова за професійним спрямуванням (поглиблений курс) (281) Професійна та наукова іноземна мова (151. 242)	Обов’язкові дисципліни: Академічне іноземне письмо Особливості перекладу наукових текстів

Варіативні дисципліни: Англійська мова (123, 162), Англійська мова за професійним спрямуванням (183) Ділова іноземна мова (241) Друга ділова іноземна мова (242) Іноземна мова професійно-комунікативної діяльності в публічному управлінні (281) Іноземна мова за фахом (051)	Вибіркові дисципліни Англійська мова за професійним спрямуванням (101, 183. 141) Друга ділова іноземна мова (242) Друга іноземна мова (базовий курс) (242)	Варіативні дисципліни: Іноземна мова за професійним спрямуванням Розмовна іноземна мова

Таблиця 1. Іноземні мови в освітніх програмах ОНАХТ

Загальна кількість годин з обов’язкових дисциплін варіюється від 0 до 13 кредитів ЄКТС (в середньому 6 кредитів), кількість аудиторних годин від 30 до 130 (в середньому - 60 годин), що більш-менш корелюється з загальноєвропейською практикою.

Зазначимо, що незалежно від назви, всі ці дисципліни всіх ступенів вищої освіти вкладаються в профіль однієї навчальної дисципліни - «Іноземна мова для конкретних цілей». Ця дисципліна, започаткована в світовій методиці навчання іноземних мов в 60-ті роки минулого сторіччя, впевнено займає своє гідне місце серед інших лінгвістичних дисциплін. В нашій країні, одним з основоположників методики викладання іноземної мови в технічному ЗВО був професор Й.М. Берман, який у 70-роки завідував кафедрою іноземних мов ОНАХТ. Створена ним методика протягом десятиліть використовувалась в навчальному процесі й довела свою ефективність.

Колектив кафедри іноземних мов розділяє ідею Й.М. Бермана про суттєву відмінність викладання іноземної мови в мовному і немовному ЗВО: в ОНАХТ мові навчають тільки як засобу спілкування, що реалізується в мовленні. Додамо, що всі методики викладання іноземних мов, задіяні в навчальному процесі, націлені не лише на спеціалізацію навчання, а й на розвиток мовленнєвих навичок та максимальну адаптацію студентів нефілологічних спеціальностей до майбутнього контакту з іншомовним середовищем.

Саме ця дисципліна під назвою «Англійська мова професійного спілкування» була рекомендована немовним закладам вищої освіти МОН у вигляді Програми з англійської мови (2005), розробленої у відповідності до ЗЄР з мовної освіти, норм ЄКТС, сучасних досягнень лінгвістики, педагогіки, психології, психолінгвістики, методики навчання.

На наш погляд, викладання в ОНАХТ іноземної мови за професійним спрямуванням, а не загальної іноземної мови є доцільним та методично й організаційно виправданим з огляду на те, що курс іноземної мови в закладі вищої освіти є продовженням навчання іноземної мови в середній школі та одним з етапів навчання мови в системі безперервної освіти протягом життя.

Можливо, вартувало б унормувати назви та обсяг схожих за метою та змістом дисциплін, хоча б обов'язкових.

Згідно чинних Навчальних програм з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 - 11 класів, на кінець 11-го класу учні загальноосвітнього навчального закладу, які вивчають першу іноземну мову, досягають рівня В1 відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. На жаль, відсоток абітурієнтів ОНАХТ, які мають реальний рівень В1 або вище, складає за результатами вхідного контролю трохи більше 50 %. В цій ситуації логічним та методично обґрунтованим вважаємо запровадження проведення вхідного тестування вступників ще до початку аудиторних занять та урахування його результатів при формуванні академічних груп (наприклад, підгрупа А - рівень В1 та вище; підгрупа Б - рівень нижчий за В1). Тестування може проводитись он-лайн. Такий підхід зробить можливим більш однорідний з точки зору мовної підготовки склад підгруп, а отже, дає дидактичні, комунікативні, мотиваційні, психоемоційні переваги в навчанні іноземних мов. До того ж він не вимагає принципових змін в методичному забезпеченні навчального процесу, адже принцип диференційованого навчання застосовується кафедрою іноземних мов ОНАХТ ще з часів проф. Й.М. Бермана.

Для студентів з низьким вхідним рівнем іноземної мови, як і для усіх студентів та співробітників академії, є можливість вдосконалювати свою лінгвістичну компетентність в Центрі вивчення іноземних мов «SUCCESS». Заняття в групах різних рівнів з англійської, німецької, французької мов ведуть викладачі кафедри іноземних мов. Предметом навчання є загальна, а не професійна іноземна мова, базовою методикою є комунікативна, базовими підручниками - британські, американські, німецькі та французькі видання; широко використовуються мультимедійні засоби навчання.

Цього року в Центрі організовано також групи з підготовки до складання ЄВІ. Навчальні модулі загальним обсягом 48 годин передбачені в формі тренінгів. Розроблені методичні вказівки та інші дидактичні матеріали спрямовані на вдосконалення лексичних та граматичних навичок, а також комплексного вміння читати до рівня В1+, В2, що має забезпечити успішне складання студентами ЄВІ та вступ до магістратури.

Нагальним завданням Центру «SUCCESS» є наразі запровадження сертифікації рівня володіння англійською мовою здобувачів за стандартом ЗЄРМО. Така сертифікація затребувана сьогодні як студентами та аспірантами для участі в програмах академічної мобільності, в міжнародних наукових та професійних проектах, в підготовці до вступних іспитів до магістратури та аспірантури, так і науково-педагогічними працівниками - здобувачами вчених звань.

Висновуючи про задовільну організаційну та методичну забезпеченість навчання іноземних мов в ОНАХТ, зазначимо, що існуюча суперечність між зростаючими вимогами до рівня володіння іноземною мовою фахівцями нефілологічних спеціальностей та їхнім реальним недостатнім рівнем знань, подеколи невмінням практично користуватись іноземною мовою в професійній сфері свідчить про необхідність подальшого вдосконалення як методичного так і організаційного аспектів викладання цієї дисципліни.

СЕКЦІЯ 1

ДОБРОЧЕСНІСТЬ - ГОЛОВНА НАСКРІЗНА ІДЕЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

СИЛАБУС НА ШЛЯХУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

С.О. Воінова

Актуальним питанням освітнього процесу сьогодні є пристосування методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти до нових вимог, використання інноваційних технологій та засобів, які підвищують якість отримання освіти в умовах скорочення аудиторного навантаження і розширення самостійної роботи, розвитку дистанційного навчання, яке сприяє мобільності здобувачів вищої освіти. Створення інформаційно-освітніх мереж та розвиток системи моніторингу якості вищої освіти вимагають удосконалення навчальних програм дисциплін. Перед здобувачем вищої освіти має бути розкрита як цілісна картина навчального процесу, так і покрокові завдання, які він повинен зрозуміти, усвідомити, вирішити та використовувати в майбутньому.

Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, вимагає своєчасного надання учасникам освітнього процесу доступної і зрозумілої інформації щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Силабус - це удосконалена навчальна програма для здобувачів вищої освіти, в якій наведено структуру, опис навчальної дисципліни, визначено мету і завдання курсу, основні знання, вміння, навички, конкретні компетенції, якими оволодіють студенти, змістовні модулі та найменування тем занять, тривалість кожного заняття, завдання до самостійної роботи, час консультацій, вимоги викладача, критерії оцінки, рекомендовані навчальні матеріали та література, опис політики навчального процесу, принципів оцінки роботи студентів. Силабус оприлюднюється на веб-сторінках з використанням он-лайн форм.

Розробляють силабус на засадах освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми підготовки фахівців, навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус - це фактично план вивчення навчальної дисципліни, призначений саме для студента, який дозволяє йому організувати самостійну навчально-пізнавальну діяльність в рамках дисципліни, і може бути представлений у вигляді плану-конспекту дисципліни, який дозволяє йому самостійно розподілити час занять. Силабус повинен бути написаний доступною мовою.

У силабусі вказують рейтингові бали, які нараховуються студенту за певні його дії. Можна включити заохочувальні бали за участь в наукових гуртках, конференціях, олімпіадах, за наявність статей, патентів, участь у науковій діяльності в цілому, навіть за творчий підхід до виконання завдання.

Правильна організація дистанційного навчання, самостійної роботи за допомогою силабуса - це запорука формування умінь і навичок в засвоєнні і систематизації знань, забезпечення високої продуктивності процесу навчання.

Силабус стає вагомою перспективною складовою новітнього навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.

УДК 37.013.01]:37.014.6

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ - ЗАПОРУКА НАДАННЯ ЯКІСНИХ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ

А.О. Максютов
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань, Україна

Постановка проблеми. Академічна доброчесність покликана регламентувати загальні етичні принципи та правила поведінки, якими мають керуватися студенти, викладачі, адміністрація та співробітники закладу вищої освіти (далі - учасники освітнього процесу) під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності; визначає особливості дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти; види академічної відповідальності педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти; права осіб, щодо яких порушено питання щодо недотримання ними академічної доброчесності.

Мета. Ознайомлення освітян з основними принципами розробки та впровадження механізмів забезпечення академічної доброчесності в закладах вищої освіти, вивчити успішні досвіди розробки регулятивних процедур для контролю над дотриманням норм академічної доброчесності та запропонувати альтернативні практики формування нової академічної культури відповідно до світових норм академічної доброчесності.

Виклад основного матеріалу. Педагогічні, науково-педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов’язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти. Особи, які навчаються в закладах вищої освіти, зі свого боку, зобов’язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності)), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання (пункт 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту») [1].

Відповідно до положень академічної доброчесності заклади вищої освіти зобов’язані вживати заходи, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах педагогічних, науково-педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності (пункт 1 частини третьої статті 32 Закону України «Про вищу освіту») [2].

Згідно із Законом України «Про освіту», терміни і поняття вживаються в такому значенні: Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Академічна свобода - самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом. Заклад освіти - юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність. Індивідуальний навчальний план - документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів. Освітній процес - система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей. Викладацька діяльність - діяльність, яка спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти (лекція, семінар, тренінг, курси, майстер-клас, вебінар тощо), та яка провадиться педагогічним (науково-педагогічним) працівником, самозайнятою особою (крім осіб, яким така форма викладацької діяльності заборонена законом) або іншою фізичною особою на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору. Освітня діяльність - діяльність суб’єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті. Педагогічна діяльність - інтелектуальна, творча діяльність педагогічного (науково-педагогічного) працівника або самозайнятої особи у формальній та/або неформальній освіті, спрямована на навчання, виховання та розвиток особистості, її загальнокультурних, громадянських та/або професійних компетентностей. Результати навчання - знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів. Якість освітньої діяльності - рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [3].

Висновки. Отже, загальними принципами академічної доброчесності, якими мають керуватися учасники освітнього процесу, є:

1. Принцип законності - суворе дотримання законодавства всіма учасниками освітньої діяльності.

2. Принцип чесності та порядності - інтелектуальна та особиста чесність у процесі навчання, викладання, наукових досліджень, недопущення будь яких форм обману, неправдивих тверджень, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки.

3. Принцип справедливості - неупереджене ставлення учасників освітньої діяльності одне до одного, прозоре та об’єктивне оцінювання результатів діяльності.

4. Принцип взаємної довіри та взаємодопомоги - вільний обмін ідеями та інформацією в освітньому середовищі, співпраця та вільне продукування нових ідей, орієнтація на суб’єкт-суб’єктну або партнерську взаємодію.

5. Принцип поваги - виявлення поваги як до себе, так і до інших, незалежно від віку, статі та статусу; уникнення зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками Закладу вищої освіти.

6. Принцип відповідальності - сумлінне виконання своїх зобов’язань, протистояння будь-яким формам дискримінації, ганебним учинкам, негативному впливу інших осіб, здатність брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, готовність подавати приклад відповідальної поведінки.

7. Принцип компетентності й професіоналізму - підтримання найвищого рівня компетентності, підвищення свого рівня навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності.

8. Принцип прозорості - уникнення зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками Закладу вищої освіти, прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень, освітньої, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності. Дотримання зазначених вище принципів має бути справою доброчесності всіх без винятку членів університетської спільноти [4].

Перспективи подальших розробок. Необхідність подальших досліджень практик академічної доброчесності у закладах вищої освіти України задля ефективного втілення її принципів у вітчизняний освітній простір; пропонує рекомендації для керівництва університету щодо розробки або вдосконалення вже існуючих практик боротьби проявами недоброчесних практик.

Література

1. Стаття 63. *Протокол юридичний інтернет-ресурс*. URL: https://protocol.ua/ua/pro_vishchu_ osvitu_stattya_63/ (дата звернення: 28.02.2020).
2. Стаття 32. *Протокол юридичний інтернет-ресурс*. URL: https://protocol.ua/ua/pro_vishchu_osvitu_stattya_32/ (дата звернення: 28.02.2020).
3. Закон України про освіту. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 28.02.2020).
4. SAIUP. *Десять принципів академічної доброчесності для викладачів.* URL: https://saiup.org.ua/resursy/desyat-pryntsypiv-akademichnoyi-dobrochesnosti-dlya-vykladachiv-tsentr-akademichnoyi-dobrochesnosti/ (дата звернення: 28.02.2020).

УДК 378.147:664.95

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Т.І. Нікітчіна, Т.А. Манолі, Я.О. Баришева

В даний час переробні галузі України гостро потребують фахівців, готових самостійно працювати з пакетами сучасних технологій, які володіють не тільки фаховими знаннями, але і здібностями креативних менеджерів. Ситуація, що склалася, вимагає перебудови існуючих форм і методів підготовки кадрів у вишах, оскільки дефіцит висококваліфікованих фахівців буде тільки зростати і може сягнути катастрофічних розмірів [1, 2].

Перехід вітчизняної вищої професійної освіти на рівневу систему навчання бакалаврат і магістратура розглядаються в якості самостійних освітніх рівнів. Бакалаврат забезпечує базову фундаментальну підготовку, а магістратура - поглиблену спеціалізовану підготовку. При цьому підготовка бакалаврів спрямована на забезпечення масової потреби промисловості в працівниках середньої управлінської ланки, а магістрами буде формуватися вища структура управління виробництвом [3].

Сьогодні затребуваність випускників освітньої програми «Технологія риби і рибних продуктів» має стійку тенденцію до зростання. Це пов’язано з більш глибоким усвідомленням умов і перспектив сталого розвитку та стабільності підприємств рибного бізнесу, заснованих на комплексному поєднанні активного видобутку сировини з його ефективною переробкою. За останнє десятиліття в рибопереробній галузі відбулися певні зміни технологій промислової переробки гідробіонтів у зв’язку з залученням у виробничий процес практично всього видового складу водних біологічних ресурсів і їх глибокою переробкою, що сприяло створенню принципово нових підходів до використання і переробки гідробіонтів. Основні причини полягають в наступному. В останні десятиліття повсюдно зросла популярність і рівень споживання різних гідробіонтів. Це, перш за все, відноситься до продуктів з нерибних об’єктів промислу, завдяки їх харчовій та біологічній цінності, а також унікальним органолептичним властивостям. Тому гідробіонти входять до переліку найбільш привабливих об’єктів міжнародної торгівлі, особливо якщо вони мають низький ступінь обробки.

Наступна причина - швидка зміна технологій та скорочення тривалості технологічного циклу харчових виробів. Це пов’язано з тим, що значно змінилися структура і якість харчування населення, різко розширився асортимент продукції адресного призначення у вигляді дитячих, функціональних, лікувально-профілактичних, дієтичних та інших продуктів, в тому числі з регульованою структурою, і аналогів. Відбулося певне зміщення споживчих властивостей традиційних продуктів. Наприклад, при виробництві пресервів, солоної або копченої риби превалює тенденція зниження рівня концентрації кухонної солі, володіння високими органолептичними властивостями, делікатесністю і стійкістю при зберіганні.

Перераховані зміни у виробництві та споживанні продукції з гідробіонтів, безумовно, вимагають відповідну перебудову підготовки профільних фахівців.

Профільність навчання реалізується в рамках варіативних частин циклів навчального плану, які містить наступні дисципліни за професійним спрямуванням: «Сировина і матеріали рибної промисловості», «Фізико-хімічні основи обробки гідробіонтів», «Технологія продуктів з водного сировини», «Проектування підприємств галузі з основами САПР», «Технологія стерилізованих консервів з гідробіонтів», «Науково-дослідна робота студентів», «Технологічне обладнання галузі» та інші. Представлені дисципліни дозволяють практично повністю охопити професійну діяльність бакалавра.

Підбір складу дисциплін варіативної частини професійного циклу спрямований, перш за все, на цільову підготовку випускників для рибопереробних підприємств, ефективна діяльність яких повинна базуватися на знаннях процесів, характерних для виробництва продуктів з водної сировини. З цією метою розроблені професійні компетенції для оцінки здатності і готовності застосовувати професійні знання і вміння, отримані в ході вивчення профільних дисциплін.

Дисципліни, що входять до складу варіативної частини, в повному обсязі реалізують компетентнісний підхід в підготовці технологів, що включає основні вимоги до професійної характеристики і підготовленості випускника освітньої програми «Технології риби і морепродуктів», а саме: здатність розробляти технології нових видів готової продукції; здатність розробляти теоретичні моделі, що дозволяють прогнозувати властивості багатокомпонентних продуктів із сировини водного походження; розглядати і розробляти пропозиції щодо вдосконалення традиційних технологій; розробляти раціональні технології продуктів з об’єктів аквакультури; здатність розробляти технологічні програми комплексного використання сировини; вміння обґрунтовувати виробничо-технологічну діяльність на підприємствах малого бізнесу; здатність теоретично обґрунтовувати вибір і використання харчових добавок, спрямовані на розширення асортименту продукції і забезпечення її якості, а також вибір груп готових продуктів, в тому числі аналогових; здатність обґрунтовувати використання сировини з позиції вироблення функціональних продуктів, спрямованих на підтримку здоров’я населення; вміння здійснювати мікробіологічний контроль сировини та готової продукції, що забезпечує пролонговані терміни її зберігання; здатність обґрунтовувати раціональний вибір тари, що забезпечує збереження готової продукції при транспортуванні і зберіганні.

Література

1. Бакуменко, В.Г. Освіта у сфері рибальства та аквакультури. Екологія і виробництво 5, (2019): 177.

2. Kolesnyk, V. Професіоналізація управління інвестиційною діяльністю на підприємствах харчової промисловості. Economic innovations, 21.3 (72) (2019): 45-52.

3. Андрушків, Б.М. Реалізація вузівських можливостей на практиці формує його успішну наукову перспективу. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету, 59.4 (2019): 7-21.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

О.І. Дроздов

Споживання інформації - це базова потреба сучасної людини. Відповідальність і вміння відрізняти достовірну інформацію від недостовірної стають одними з першочергових навичок, особливо для молодих людей.

Фейки, тролі, боти, хибні ре-пости, негативні інформаційні вкидання, ворожі наративи - ось далеко не повний перелік інструментів розповсюдження недостовірної інформації.

Кібербезпекові ризики стають реальною загрозою для прийняття правильних рішень в усіх сферах діяльності, в тому числі в освітній і в науковій. В Україні існують десятки, якщо не сотні сайтів, які поширюють не просто неперевірену, а навіть вигадану інформацію. Така ситуація викликала необхідність розробки Доктрини інформаційної безпеки. Необхідна також просвітницька діяльність закладів освіти всіх рівнів і форм власності разом з громадськими організаціями і засобами масової інформації. Медіаграмотність та медіагігієна мають стати новим трендом сучасних суспільств - не менш актуальним, ніж екоповедінка, боротьба з курінням, просування здорового способу життя тощо. Треба виховувати навички критичного мислення та критичної обробки інформації. У закладах вищої освіти - як гуманітарних, так і технічних, треба давати базові знання з перевірки інформації. Це стає вже гостро актуальним в сучасних обставинах, пов'язаних з викликами сьогодення - гібридної війною, карантинними заходами, проявами незаконної конкуренції. Оскільки сучасні студенти все частіше віддають перевагу он-лайн джерелам інформації усіх видів, в тому числі науковій та навчальній, ймовірність потрапляння до освітнього середовища недостовірної інформації і її подальше використання та необачне розповсюдження значно підвищується. В той же час вкидання «токсичної» інформації стає простішим і більш масовим. Це може становити загрозу дотриманню принципів академічної доброчесності, яка має за мету забезпечення якості і довіри до результатів навчання та наукових досягнень.

Нерозбірливість у відборі інформації і некритичність у використанні джерел може стати причиною порушення одного з принципів академічної доброчесності, а саме - надання завідомо неправдивої інформації.

Зухвалість у поданні та інтерпретуванні інформації окремими медіа та їх авторами, може формувати у студентів-споживачів такої «інформації» безвідповідальне поводження і з інформацією науковою.

Відбувається наслідування хибного стилю викладення та інтерпретування даних, процесу спрощення і недостатнього обґрунтовування висновків, що все частіше спостерігається у рефератах та оглядових частинах кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами як бакалаврів, так і магістрів.

УДК 378:005

ДОБРОЧЕСНІСТЬ - ГОЛОВНА НАСКРІЗНА ІДЕЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

С.О. Лозинська, Л.Т. Пукаляк, Н.М. Ціцюра
Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівська медична академія ім. А. Крупинського»,
м. Львів, Україна

Центральною проблемою у реформах системи вищої освіти є підвищення її якості. Головним сьогодні є усвідомлення даного питання, розуміння того, що таке якість освіти, чим вона визначається та від чого залежить, як її можна підвищити та чому з повільними темпами просувається цей процес. Наскрізною ідеєю забезпечення якості освіти виступає академічна доброчесність, яка досягається завдяки освіті й вихованню. В її основі лежить чесність, порядність у виконанні своїх обов'язків, довіра, справедливість, повага та відповідальність.

Оскільки ці питання наразі не знаходять належної уваги в Україні, як в наукових дослідженнях, так і в напрямі аналізу й імплементації сучасного світового досвіду у сфері протидії академічній нечесності, це й обумовило необхідність підготовки даної статті.

Дане напрацювання націлене на те, аби представники адміністрацій, кафедр, факультетів, вузів отримали нову актуальну інформацію з існуючої проблеми, що дасть змогу активізувати політику забезпечення змісту вищої освіти і спрямувати її для розбудови цілісної вузівської якості культури, базованої на пріоритетах академічної доброчесності.

Освіта це результат інтелектуальної діяльності людини, що має визначену якість у комплексі характеристик освітнього процесу. Вони визначають послідовне та практично ефективне формування професійної свідомості та компетентності. Наукове осмислення проблеми якості освіти дає розуміння того, що вирішальну роль у цьому процесі відіграє особистісна свідомість. Вона і має бути наповнена певним обсягом знань, новою методологією мислення, підходами до вирішення професійних задач, володіти практичним змістом освітнього процесу.

У сучасному цивілізованому світі доброчесність складає фундамент внутрішньої гармонії людини, стійкість її характеру та послідовність формування морального образу. Вища освіта через навчання та дослідження скріплюють цей фундамент елементами академічної доброчесності. Адже, саме вони покликані виховувати інтелектуальну гідність та повагу до різних думок та ідей у суспільстві. У нашій державі цей процес закріплено на законодавчому рівні у ст. 42 Закону України «Про освіту», де визначено академічну доброчесність як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень».

Принциповими є фундаментальні цінності академічної доброчесності та етики у академічних взаємовідносинах, а саме відповідальність учасників процесу в реалізації державної політики у сфері якості освіти моральним принципам та стандартам, які б створювали бар’єр для недоброчесності.

Академічна доброчесність має боротися з плагіатом як актом шахрайства, який знищує бажання людини до творчого пошуку і залежить від чужої думки, що впливає на формування особи; фабрикацією та фальсифікацією результатів наукових досліджень; обманом, списуванням, хабарництвом, перетворюючи навчальний процес на імітацію. Нечесність в освіті негативно впливає і на все суспільство, і на кожного окремого індивіда, адже створює систему, в якій неможливо досягнути успіху чесним шляхом. Реформи в такому суспільстві не можуть бути успішним у перспективі розвитку.

У розвинутих країнах світу академічна доброчесність є поняттям загальноприйнятим. Воно дозволяє охопити різні сфери життя, де кожному з учасників відведена його унікальна роль, права, обов’язки та відповідальність. Однак, таке охоплення може бути загрозою у культурних аспектах, де з тих чи інших причин академічна культура та правила поведінки ще не сформувалися, або були втраченими чи знищеними. Саме до останньої думки можна віднести українську академічну культуру.

Потрібно визнати, що зараз ми переживаємо певну кризу академічної доброчесності. Це відсутність у вузах розуміння глибини академічної доброчесності, а також процедур, які мають цю доброчесність забезпечувати.

Міністерство освіти і науки України надіслало керівникам закладів вищої освіти рекомендації «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти». У переліку рекомендованих заходів до внутрішньої системи забезпечення якості процедури та заходів для реалізації принципів академічної доброчесності наголошується на створенні відповідної нормативно-правової бази. Вузам рекомендовано створити відповідні кодекси, положення, правила та пам’ятки, що регламентуватимуть і повідомлятимуть про нові правила, які мають дотримуватися учасники академічного процесу по совісті і до вимог Закону.

Трансформацією академічної доброчесності є пропозиція впровадження курсу «Академічне письмо та доброчесність», що дозволить ознайомити студентів з положеннями академічної доброчесності й згуртувати їх в коло однодумців. Цей своєрідний місток між шкільним досвідом та новим етапом навчання у вузі дає першокурсникам швидко оволодіти основними термінами, поняттями академічної доброчесності, отримати необхідну інформацію про порушення даних правил і можливих каральних санкцій.

Новаторами стали Луцький національний технічний університет та Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Ці заклади вищої освіти від вересня 2017 р. навчають студентів-першокурсників академічній доброчесності, перейнявши ініціативу від Тернопільського державного медичного університету. В Тернополі курс академічного письма та доброчесності викладають аспірантам. На постійній основі моральні принципи нововведень запроваджуються і у Львівській медичній Академії. Академічна доброчесність починається у стінах навчального закладу, але її вплив та наслідки ідуть далеко за межі навчальних аудиторій. Впровадити принципи академічної доброчесності не можна за рік або два. Для цього потрібен значно більший час і найголовніше, бажання всіх членів академічної спільноти. І це реалізується через власну політику ректорату по забезпеченні академічної доброчесності шляхом розробки кодексів честі студентів, етичних кодексів викладачів, представників адміністрації, із залученням незалежних експертів та громадських комітетів з етики, які б контролювали цей процес.

Сьогодні ми можемо говорити про академічну доброчесність як чітко прописане поняття, що має свої характеристики, виконавців, відповідальних, конкретну регламентацію та вимоги.

Таким чином, вищим навчальним закладам та науковим установам України необхідно чітко сформулювати процедури дотримання і впровадження академічної доброчесності, суворо дотримуватися, аналізувати їх якість та постійно вдосконалювати. Заклади вищої освіти повинні не просто ухвалити кодекси честі, етики чи гідності, а розробити конкретні програми забезпечення академічній доброчесності серед усіх членів університетської спільноти. Важливу роль має відіграти інституційний діалог, загальнонаціональна дискусія на тему академічної доброчесності.

Отже, концепція академічної доброчесності у цивілізованому світі не є міфом, а швидше діючий інструмент забезпечення та контролю за якістю вищої освіти. Тому в українській вищій школі прийшов час ефективно словом і ділом імплементувати фундаментальні етичні цінності громадянського суспільства.

Література

1. Закон України «Про освіту» [№ 2145-VIII від 5 вересня 2017 р.]. - К.: Парламентське вид-во, 2017. - 128 с.

2. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти: лист МОН України від 24 жовтня 2017 р. № 1/9-565 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-10-26/8150/565.pdf.

3. Міжнародні стандарти якості освіти [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://uadocs.exdat.co m/docs/index-70147.html.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ЗАСВОЄННІ СТУДЕНТАМИ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЇ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ»

Л.А. Тітомир

Організація освітнього процесу передбачає комплексний підхід до навчання, що вимагає не тільки створення цілісної системи отримання знань, яка включає зміст, наявність основних складових, організаційні питання у відповідності до особливостей напрямку, але й сучасні підходи до створення науково-методичного забезпечення ефективного розвитку освітнього процесу. Для підготовки фахівців зі спеціальності «Готельно-ресторанна справа» в сучасних умовах обов’язковим є вивчення та аналіз відомостей щодо сучасних тенденцій розвитку галузі, оскільки для розуміння особливостей організації та управління підприємствами індустрії гостинності вкрай необхідно враховувати світовий досвід та завдання інтеграції досягнень науки і технології під час надання послуг.

Вивчення дисципліни «Інновації в індустрії гостинності» передбачає впровадження сучасних інноваційних технологій на підприємствах ресторанного та готельного бізнесу. Освоєння цієї дисципліни на останньому році навчання бакалаврів та в магістратурі, коли студенти вже здатні до аналізу особливостей організації надання послуг, завдяки практиці на підприємствах на попередніх курсах мають певний дослід в менеджменті, зрозуміють необхідність забезпечення відповідності технологічного ресурсу вимогам конкурентоздатності є найбільш доцільним. Інновації відіграють значну роль в тенденціях технологізації готельно-ресторанної діяльності як складової сфери послуг, основною концепцією яких є гостинність. Вивчення курсу дозволяє сформувати цілісне уявлення про зміст та структуру фахової підготовки; про обраний напрям і спеціальність та основні вимоги щодо підготовки відповідних спеціалістів. Комплекс науково-методичного забезпечення на кафедрі готельно-ресторанного бізнесу, що включає розробку навчальних програм, написання підручників, посібників, опорних конспектів лекцій, методичних вказівок з самостійної роботи, лабораторних і практичних робіт сприяє організації системного вивчення загальних і специфічних властивостей індустрії гостинності. Застосування методів викладання на основі наукових досліджень і розробок, які включають креативне мислення студентів - основа, на якій побудовано навчання бакалаврів та магістрів, при цьому самостійна робота не здійснюється хаотично, а є контрольованою і творчою. Студенти завдяки наявності необхідної науково-методичної документації отримують здатність добре розумітися на законодавстві України, особливостях впровадження інновацій на різних типах підприємств сфери обслуговування, набувають навички в управлінні, проведенні маркетингових досліджень, засвоюють. міжнародні критерії інноваційних показників, що допомагає у розв’язанні задач щодо визначення інноваційної складової при наданні послуг, тобто, в результаті покращується ефективність освіти і підвищується авторитет ВНЗ.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

І.П. Кондратенко, О.Л. Гаркович

Спільною метою екологічної освіти в різних країнах є формування культури поведінки в довкіллі і дбайливе відношення до нього. Сюди відноситься інтеграція природничо-наукових і суспільно-гуманітарних дисциплін як чинника екологічної відповідальності, морально-етичне виховання як компонент екологічної культури, відповідальне відношення до довкілля і до свого здоров’я. Особливе значення розвитку екологічної освіти надається у всьому світі останніми роками, коли стало очевидно, що однією із головних причин невиконання рішень міжнародних екологічних форумів, угод і конвенцій по охороні природи являється саме низька екологічна культура більшості населення планети, низький рівень екологічної освіти.

З погляду методологічних аспектів системного підходу до екологічних проблем навколишнього середовища визначаються такі складові процесу навчання і наукового пізнання в екології:

- збір та формування інформаційних даних щодо екологічного стану навколишнього середовища за допомогою вже наявної інформації, а також

нової, яку одержують за допомогою системи моніторингу; оцінки умов організації навколишнього середовища;
- моделювання певних об’єктів або змін середовища в логічному, картографічному або математичному зображенні, зв’язки між ними та геологічних процесів, що впливають на його екологічний стан;
- прогнозування, наукове передбачення на підставі створеної моделі зміни екологічного стану досліджуваних об’єктів навколишнього середовища у просторі і часі;
- застосування отриманих знань на практиці, управління ситуацією, залежно від досліджуваного об’єкту навколишнього середовища та потреби у вирішенні проблеми виконання контролю за екологічним станом на рівні стратегії, тактики, технології, методики.

У кожному освітньому закладі екологічна освіта і виховання мають бути безперервними і бути підсистемою в системі вищої освіти. Міждисциплінарний підхід розглядає екологічні питання не у рамках окремих дисциплін, а передусім як принцип, при якому усі дисципліни учбового плану пронизані ідеями збереження довкілля. Це дає можливість отримати цілісне уявлення про довкілля, озброїти майбутніх фахівців ефективними методами безпечного впливу на нього. Тільки тоді з’явиться реальна можливість комплексно, системно побудувати виховний процес у ВНЗ з урахуванням реальних ризиків і загроз, прищеплення студентам навички суспільної поведінки та ін. Одночасно це дозволить зробити екологічну освіту ключовою в освітньому процесі, вибудувати освітню стратегію для виховання особистості студента і реалізувати її.

ВЕБ-РЕСУРС ДЛЯ МОНІТОРИНГУ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАПОВНЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ІТ СПРЯМУВАННЯ

А.В. Селіванова, А.С. Винник

Розробка теоретичних основ організації процесу освіти студентів в інтегральному освітньому просторі вищого навчального закладу з урахуванням системного, компетентного і інтегративно-модульного підходів дозволяє виявити педагогічні умови для використання міжпредметних зв’язків як засобу освіти студентів у закладах вищої освіти [1].

Проаналізувавши різні підходи моніторингу системи, можна звести основні задачі до наступного:
- вироблення комплексу показників, що забезпечують цілісне уявлення про стан системи освіти, про якісні та кількісні зміни в ній;
- систематизація інформації про стан і розвиток системи освіти;
- забезпечення регулярного і наочного представлення інформації про процеси, що відбуваються в системі освіти;

- інформаційне забезпечення аналізу та прогнозування стану і розвитку системи освіти, вироблення управлінських рішень [2];
- підтримка актуальності предметів, що викладаються та відповідність сучасному стану і перспективам розвитку науки, техніки і технологічних процесів, що застосовуються у відповідних галузях;
- врахування потреб роботодавців.

Результати дослідження реалізовані у веб-додатку KitStat, який надає можливість проводити моніторинг якості викладання дисциплін з огляду на думку студентів та моніторинг сучасних технологій, що мають викладатись у дисциплінах з огляду на думку викладачів та IT фахівців, що дозволяє підвищити якість викладання дисциплін. Сервіс є гнучким для подальшого розширення, що дає змогу додавати нові критерії для аналітики, додавати та змінювати технології та мови програмування, що дозволяє його використання фахівцями інших спеціальностей. Система доступна за посиланням https://stat.kitkb.co.ua/ (рис. 1).

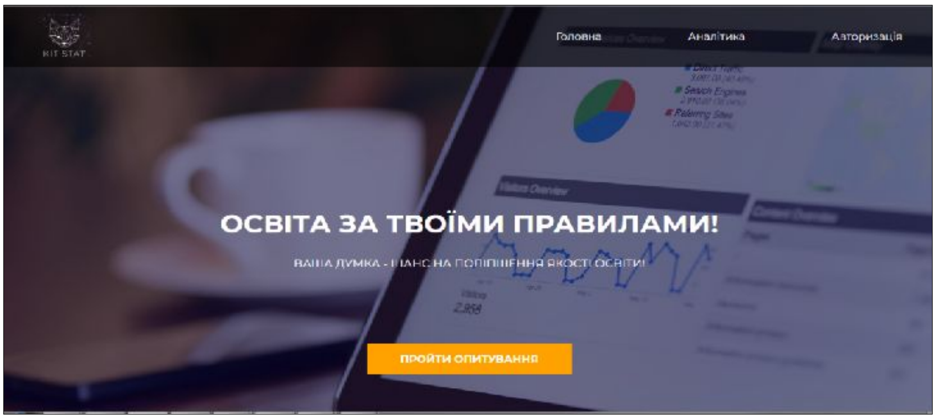

Рисунок 1. Головна сторінка KitStat

Для проходження опитування користувач повинен зареєструватись, або якщо він вже зареєстрований, авторизуватися та перейти у розділ опитувань. В залежності від обраної категорії користувач потрапляє на сторінку з анкетою.

Після проходження анкетування користувач має можливість переглянути результати опитування на сторінці аналітики (рис. 2).

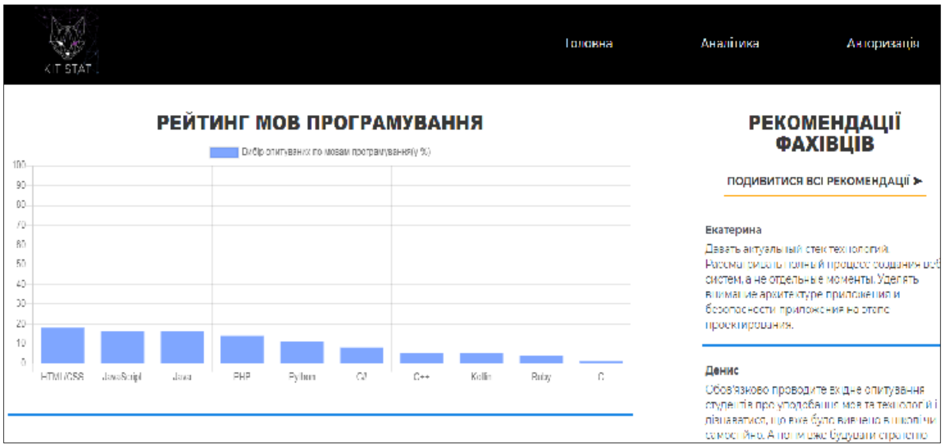

Рисунок 2. Сторінка аналітики

За допомогою ресурсу KitStat студенти, які навчаються на IT факультетах та схожих напрямках мають змогу визначитися з напрямком та сферою розробки опираючись на відгуки фахівців та статистику актуальних та сучасних технологій і мов програмування, а фахівці можуть надати поради стосовно сучасних технологій, що мають обов’язково потрапити до навчальних планів.

Розробка і впровадження проекту сприяє покращенню рівня освіти та зміні освітніх програм для майбутніх фахівців IT сфери та підвищенню попиту на IT спеціальності серед абітурієнтів.

Література

1. Глухова Е. А. Межпредметные связи как средство самообразования студентов в вузе / Елена Александровна Глухова. // Вестник ЧГПУ, 2010. - № 5. - С. 65-73.

2. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. / Д. М. Бодненко, О. Б. Жильцов, О. Л. Лещинський, Н. П. Мазур. - Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. - 276 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЕКОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Г.В. Крусір, О.Л. Гаркович, І.В. Коваленко

Актуальними питаннями освітньої політики України є поліпшення професійної підготовки фахівців, кардинальне оновлення науково-методичної системи освіти, вдосконалення форм і методів навчання, скорочення розриву між реальним рівнем підготовки фахівців і запитами роботодавців, забезпечення безперервності освіти і аналізу зарубіжного досвіду в освіті. У зв’язку з цим актуальними є питання розвитку вищої освіти в умовах інтеграції в світовий освітній простір, розвиток креативного мислення, впровадження наукових досягнень у відповідності з їх потребою, створення можливості перетворення студента в суб’єкта власної діяльності. Адже тільки фахівець з якісною освітою зможе стати активним учасником економічного, соціального і культурного розвитку суспільства [1].

Метою зміни парадигми вищої освіти є перенесення акцентів з організації навчального процесу на його кінцевий результат. Таким результатом повинна стати компетентність - інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вузу для виконання діяльності в певних професійних і соціально-особистісних предметних сферах, який визначається необхідним обсягом і рівнем знань. Найважливішим компонентом професійної підготовленості сьогодні стає готовність до змін в діяльності за фахом.

Основною метою технічної освіти можна вважати формування технічного мислення, а її результатом - науково обґрунтовану практичну діяльність. Метою викладання є організація ефективного навчання кожного студента в процесі передачі інформації, контролю і оцінки її засвоєння. Результативність процесу навчання в чималому ступені залежить від правильного вибору методів викладання і логіки їх застосування, адже технічні знання носять інтеграційний характер, тобто відображають в комплексі власне технічні, природничі та соціальні аспекти. Це означає, що для підготовки заняття з дисципліни необхідно володіти в достатньому обсязі всебічними теоретичними знаннями, в тому числі з суміжних дисциплін.

Методика навчання технічних дисциплін повинна базуватися на використанні сучасних методичних підходів, а саме:

- системний підхід, дозволяє розглядати педагогічний процес як складне нелінійне утворення і застосовувати до нього методологію системного аналізу з метою виявлення компонентів і функціональних зв'язків між стійкими властивостями педагогічного процесу і змінними характеристиками особистісно-професійного розвитку, аналізу здібностей учасників освітнього процесу до самоорганізації, активного творчого конструювання своєї освітньої діяльності [2];
- компетентнісного підходу, який передбачає перехід від оцінки результату навчання за кількістю витраченої праці до оцінки результату через компетентності [3];
- особистісно-зорієнтованому підході, під яким розуміється навчання, орієнтоване на людину, і який передбачає створення умов для задоволення пізнавальних потреб особистості, її розвитку і творчого прояву індивідуальності [3].

Варіативність змісту технічних дисциплін обумовлена зміною вимог до підготовки кваліфікованих кадрів, вдосконаленням техніки, технологій, виробничих процесів. У зв'язку з цим викладач повинен вміти своєчасно оновлювати зміст навчальної дисципліни і методи навчання.

Впровадження нових освітніх технологій при вивченні дисциплін дозволяє поряд з традиційними методами, прийомами навчання впроваджувати інноваційні розробки, сприяти інтеграції знань, творчого розвитку мислення, активізувати навчальну діяльність студентів. Крім того, популярності набуває теорія «відкритих» інновацій, суть якої полягає в тому, що для стимулювання інноваційної активності організаціям слід орієнтуватися на зовнішнє середовище.

«Відкриті інновації» в освіті передбачають формування організаційного механізму налагодження співпраці різних освітніх і наукових установ, пошук можливостей здійснення спільних дослідницьких проектів і наукових програм, створення он-лайн платформ підтримки інноваційних проектів та ініціатив, консультування вчених по реалізації та комерціалізації інновацій. Важливим і необхідним є перехід до ринкових принципів діяльності та її залучення до інноваційної інфраструктури - науковим і індустріальним паркам, технопаркам, технополісам, технологічних платформам, інноваційним кластерам. Інноваційними методами в системі підготовки кваліфікованих фахівців повинні бути:

- застосування інтерактивних форм навчання (ділових ігор, вирішення проблемних ситуацій, кейс-методу, дискусій);
- застосування проблемно-зорієнтованого і ситуаційного підходу до навчання;
- впровадження активних форм співпраці з роботодавцями та залучення студентів до виконання науково-дослідних проектів «під замовлення» і під потреби роботодавця;
- залучення студентів до творчої роботи, в тому числі, стимулювання індивідуальної та самостійної;
- активне використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (організація веб-конференцій, вебінарів, створення віртуальних колективів, що працюють над проектами);
- перехід до системи навчання, яка має на меті не накопичення сукупності знань, а формування здатності аналітичного осмислення інформації та її критичної оцінки.

Література

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право і інноваційне суспільство. - 2015. - № 1 (4). - С. 27-33.
2. Коулз М. Национальная система квалификаций. Обеспечение спроса и предложения квалификаций на рынке труда / М. Коулз, О. Н. Олейникова, А. А. Муравьева - М.: РИО ТК им. А. Н. Коняева, 2009. - 115 с.
3. Васильєв І. Б. Професійна педагогіка: конспект лекцій для студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. В 2 ч. Ч. 1, 2 / І. Б. Васильєв. - 4-е вид., перероб. І доп. - Х.: [б., в.], 2003.– 327 с.

ДИСКУСІЯ ЯК МЕТОД НАБУТТЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ КОМПЕТЕНТНІСТНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК

О.Л. Гаркович, М.М. Мадані, І.О. Кузнецова, І.П. Кондратенко

Головними характеристиками випускника будь-якого ЗВО є його компетентність і мобільність. Успішність досягнення цієї мети залежить не тільки від того, що засвоюється (зміст навчання), але і від того, як засвоюється: індивідуально або колективно, в авторитарних або гуманістичних умовах, з опорою на увагу, сприйняття, пам’ять або на весь особистісний потенціал людини, за допомогою репродуктивних або активних методів навчання.

Більшість традиційних методів навчання спрямовані на повідомлення істини, констатацію проблеми або методу її вирішення, не відводячи належної ролі відстоюванню думки суб’єкта навчання. Разом з тим, найбільш повне розкриття особистості студента, його поглядів і розуміння проблем досягається саме через полеміку, обговорення в дружніх суперечках і дискусіях на заняттях і в позаурочний час. Цінність дискусії, як методу навчання і виховання, полягає в тому, що вона відображає діалектику моральних, вольових та інших якостей підлітків, юнаків та дівчат.

У підготовці майбутніх екологів важливо розвивати навички критичного аналізу альтернативних варіантів рішення і толерантності до сприйняття точки зору іншої людини, іншого дискурсу, менталітету, культури взагалі.

Серед таких сучасних дидактичних пошуків одне з провідних місць належить навчальній дискусії, тобто цілеспрямованому обміну думками, ідеями, судженнями заради пошуку істини.

Дискусійні методи можуть бути реалізовані у вигляді діалогу учасників або груп учасників, сократівської бесіди, групової дискусії або «круглого столу», «мозкового штурму», аналізу конкретної ситуації або інших.

Групова дискусія проходить кілька етапів: 1. Орієнтація учасників в темі дискусії і в позиціях відносно один одного; 2. Збір інформації; 3. Оцінка інформації, як правило, передбачає ситуацію зіставлення, конфронтації і навіть конфлікту ідей; 4. Консолідація, тобто вироблення колективної думки на вирішувану проблему, і оцінка ефективності прийнятого рішення [1].

Важливу роль в процесі дискусії відіграє емоційне забарвлення діяльності в навчальному процесі. Позитивні емоції можуть поліпшити роботу пам’яті і забезпечити довгострокове запам’ятовування з подальшим вилученням інформації з пам’яті. Коли емоції лежать в основі досвіду, отриманого в процесі навчання, це підвищує здатність індивідуума до його запам’ятовування. Наприклад, коли група людей, співпрацюючи, успішно справляється з важким завданням, сам факт досягнення і соціальна природа досвіду можуть пробудити позитивні емоції. Емоції покращують запам’ятовування інформації і роблять процес навчання значним [2].

З іншого боку, емоції можуть заважати навчальному процесу. Особливо коли учасники спираються не на факти і закономірності, а на власні емоції, або просто не володіють предметом спору. Безумовно, викладачу необхідно приділяти увагу культурі дискусій: шанобливому і доброзичливому ставленні один до одного, відсутності докорів і образ. Важливу роль в організації дискусії відіграють правильно і вчасно поставлені питання. За своїм характером питання можуть бути уточнюючими, зустрічними, навідними або казусними.

Поряд з достоїнствами дискусійні методи мають ряд недоліків, про які повинен пам’ятати викладач: дуже легко піти в сторону від теми обговорення, при вузько поставленій темі можливі повторення, надуманість проблеми або відірваність обговорюваної ситуації від життя не викликає у студентів інтересу і бажання обговорювати проблему. Але добре підготовлена, цікава для студентів дискусія має незаперечні переваги і можливості для їх розвитку та становлення грамотними і активними фахівцями.

У світовому педагогічному досвіді набули поширення ряд прийомів організації обміну думками, які представляють собою згорнуті форми дискусій. До їх числа відносяться наступні:

Диспут. Учасники дискусії відразу ж визначають дві протилежні точки зору з обговорюваного питання і діляться на дві групи - прихильників однієї точки зору і прихильників іншого. Групи розсідаються по різним сторонам аудиторії. Після цього на середину виходить один з членів першої групи і наводить аргумент на захист своєї точки зору. Потім виходить представник другої групи, спростовує висловлену аргумент і наводить свій аргумент. Далі знову виходить людина з першої групи, спростовує доводи попереднього оратора і висловлює нові аргументи. Так відбувається до тих пір, поки прихильники будь-якої точки зору не переконають прихильників іншого в своїй правоті. Усередині групи учасники дискусії можуть колективно обговорювати аргументи іншої групи, можуть встановлювати чергу виходу і висловлювання аргументів на захист своєї точки зору або надавати це право тому, у кого є що сказати. Якщо хтось із групи в результаті дискусії змінив свою точку зору, він може перейти в іншу групу. Закінчитися диспут можна декількома способами. У результаті докладного обговорення прихильники обох точок зору отримують багато нової інформації. Розглянувши питання з різних сторін, вони можуть схилитися до однієї з думок. Одна з груп може переконати іншу [2].

Дебати - явно формалізоване обговорення, побудоване на основі заздалегідь фіксованих виступів учасників - представників двох протиборчих, команд-суперників (груп), - і спростувань. Варіантом цього виду обговорень є так звані «британські дебати», які відтворюють процедуру обговорення питань в Британському парламенті. У них обговорення починається з виступу представників від кожної зі сторін, після чого трибуна надається для запитань і коментарів учасників по черзі від кожної сторони. Після закінчення обговорення відбувається розподіл аудиторії («болота») на боки «за» і «проти» в залежності від переваги аргументів, таким чином визначається результат дискусії [2].

Мозковий штурм. Це дуже поширена форма, використовувана для вирішення творчих завдань. Її основний принцип - відділення етапу генерації ідей від етапу остаточного прийняття рішення. Завдання етапу генерації ідей - запропонувати якомога більше способів вирішення проблеми. Приймаються будь-які ідеї, незалежно від їх серйозності або просто шалені. Учасники повинні відчувати себе абсолютно вільно, тоді звільниться дрімаюча творча енергія і серед потоку пропозицій з'являться справжні ідеї. Щоб нікого не бентежити, забороняється будь-яка критика. Один з учасників призначається протоколістом, його мета - записати все, що буде названо [2]. На другому етапі (прийняття рішення) всі запропоновані ідеї піддаються серйозному аналізу. Для початку учасники можуть виробити певні критерії, за якими будуть відбиратися відповідні ідеї. Другий варіант - критерії самі виробляються в процесі обговорення. Результатом цього етапу буде відбір одного або декількох відповідних рішень.

Дискусія дозволяє досягати таких ефектів:

- дає повне уявлення про проблему, висвітлює її з різних боків, тому що дає можливість висловити різноманітні думки, в тому числі альтернативні;
- зменшує протидію сприйняттю і розумінню нової інформації та

забезпечує коригування власних позицій і кожним учасником;

- пом'якшує приховані конфлікти, тому що відкритість суджень знімає емоції в оцінці чужих ідей;
- надає груповому рішенню статус групової норми;
- колективне прийняття рішень підвищує згуртованість групи і є передумовою для активізації учасників у процесі реалізації прийнятих рішень як власних;
- у дискусії з'являються додаткові можливості підтвердження або підвищення власного статусу.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К.: Альма-матер, 2015. - 304 с.
2. Оганесян Н.Т. Методы активного социально-психологического обучения. - Нижний Новгород, НГАСУ, 2002. - 176 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН, ПОВ'ЯЗАНИХ З БЕЗПЕЧНІСТЮ ХАРЧУВАННЯ

Л.М. Пилипенко, А.В. Єгорова

Кафедра біохімії, мікробіології ті фізіології харчування ОНАХТ завжди приділяє увагу підвищенню методологічного рівня викладання дисциплін біологічного профілю та забезпеченню сучасними відомостями, певним обладнанням та тестами для практичного використання при підготовці фахівців різного рівня - студентів, магістрів, аспірантів. Невід'ємною складовою забезпечення цієї роботи є професійний підхід викладачів до організації навчання.

Основними шляхами для досягнення цієї мети є:

- проведення власних досліджень, що стосуються моніторингу та визначення безпечності харчових ресурсів та продуктів їх переробки;
- використання в навчальному процесі доступних засобів та тест-систем для точного та експресного контролю харчових об'єктів;
- участь у міжнародних заходах різного рівня;
- підвищення кваліфікації та постійне ознайомлення з сучасними публікаціями та розробками закордонних вчених;
- впровадження власних розробок, які стосуються визначення безпечності харчової сировини та продуктів її переробки в навчальний процес.

Підвищенню обізнаності та кваліфікації викладачів сприяла їх участь у наступних заходах останніх років: в 26-й Міжнародній конференції FoodMicro 2018 в Берліні з доповідями про методичне забезпечення навчального процесу та наукові розробки в ОНАХТ; у 6-ому Регіональному семінарі-тренінгу з біобезпеки та біозахисту в Україні, організованому Бредфордським університетом (Великобританія) з вченими Інституту біохімії ім. О.В. Палладіна НАН України; Семінарі в зв'язку зі змінами у вітчизняному харчовому та санітарному законодавстві «Перехід на європейську модель контролю якості та безпечності харчових продуктів»; зібранні Internat. Forum «Innovation Market» та участь XV з'їзді мікробіологів України.

Виступи з доповідями на міжнародному Симпозіумі «AWARENESS RAISING AND EDUCATION ON BIOSAFETY AND BIOSECURITY IN UKRAINE», на Міжнародних виставках LABCompIEX «Аналітика. Лабораторія. Біотехнологія. Hi-Tech» сприяли не лише ознайомленню з розробками кафедри, а взаємообміну учасників сучасною інформацією. Цьому також сприяють заочні участі у конференціях, зокрема у закладі освіти «Могильовський державний університет продовольства» Республіки Білорусь та інші, проведення занять в рамках курсів підвищення кваліфікації з робітниками промисловості щодо визначення санітарно-мікробіологічних показників у харчових продуктах та оцінки мікробіологічних ризиків.

Така робота дозволяє вивчати та впроваджувати сучасні превентивні методи контролю у відповідності до систем HACCP, ISO, вимог Codex Alimentarius, що покращує методологічний рівень підготовки фахівців.

УДК 004.42+002.53

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ВІДКРИТИХ ДАНИХ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕДСТАВЛЕНОСТІ НАУКОВИХ ДОРОБКІВ У РЕПОЗИТАРІЯХ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ

О.В. Ольшевська, А.Ю. Волкова, Ж.А. Титуренко

З трансформацією доступу до інформації та її загальною глобалізацією у бібліотеках всього світу почався період стрімкого та суттєвого зниження обсягу користувачів. Інформацію стало легко знаходити та завантажувати за мінімум часу на будь-якому із доступних електронних гаджетів.

Вивчаючи бенчмаркинг реформованих наукових бібліотечних установ, які знайшли свою ланку та наразі успішно працюють, слід імплементувати їх вдалі ідеї до роботи. Серед головних напрямків реформування можна виділити: реорганізацію простору; наявність безкоштовного та безперервного доступу до мережі Інтернет; створення електронних сервісів; вивантаження фондів у цифровий формат - легкий та швидкий доступ до інформації. Паралельно з цим, у бібліотеках створюються медіа-простори, де проходять сучасні, цікаві та захоплюючі для місцевої громади заходи, що мають на меті популяризацію інтелектуальності, обізнаності, освіченості.

Новими форматами роботи сучасної бібліотеки можуть бути: трансформація в «медіатеку» із значною частиною ресурсу, завантаженого до мережі Інтернет; коворкінг - вільний простір для роботи; проведення мистецьких івентів: виставок, вистав, творчих зустрічей; організація освітніх івентів: майстер-класів, конференцій, кружків, лекцій, круглих столів тощо; створення арт-кафе; відкриття книжкової лавки і т. п.

Наукові дослідження стають більш різноманітним та потенційно більш конкурентоспроможним. Доступ до таких публікацій робить оригінальні дослідження вільно доступними в мережі, проте при відкритті даних необхідно обирати тільки ті ресурси, які забезпечують дотримання авторських та ліцензійних прав.

Безліч систем та ресурсів формулюють принципи відкритих даних, одним із таких є OCSDNet [1]. До ключових принципів можна віднести:

Принцип 1. Включає загальні знання, коли кожна людина має засоби для вирішення способів управління своїми знаннями та управління ними для задоволення своїх потреб.

Принцип 2. Він визнає когнітивну справедливість, необхідність різноманітного розуміння знань для співіснування у науковому товаристві.

Принцип 3. Програми, що знаходяться у Open Software.

Принцип 4. Відстоює право кожної людини на дослідження та забезпечує різні форми участі на всіх етапах дослідницького процесу.

Принцип 5. Сприяння справедливій співпраці між вченими та соціальними суб'єктами.

Принцип 6. Стимулює інклюзивну інфраструктуру, яка дає можливість досягти успіху та використовувати доступні технології з відкритим кодом.

Принцип 7. Використовування знань як шлях до сталого розвитку, оснащуючи кожного індивіда для покращення добробуту нашого суспільства та планети.

Всі ці принципи відкритої науки є підґрунтям для формування інституційних репозитаріїв.

Інституційні депозитарії - електронний архів для тривалого зберігання, накопичення та забезпечення довготривалого та надійного відкритого доступу до результатів наукових досліджень, що проводяться в установі [2].

Ключ до успіху бібліотеки у сучасному світи - прийняття нової ролі освітнього та культурного центру, що заохочує людей до підвищення своїх інтелектуальних та професійних якостей, а також є цікавим та конкурентоспроможним місцем для проведення вільного часу.

Література

1. Open Science Manifesto // The Open and Collaborative Science Development Network: [Веб-сайт]. URL: https://ocsdnet.org/manifesto/open-science-manifesto/ (дата звернення: 03.02.2020).

2. ПЕРЕЛІК ВІДКРИТИХ Е-АРХІВІВ (РЕПОЗИТАРІЇВ) НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИХ ІНСТИТУЦІЙ УКРАЇНИ // Асоціація докторів філософії України: [Веб-сайт]. 2019. URL: http://aphd.ua/perelik-vidkrytykh-e-arkhiviv-repozytariv-navchalno-naukov (дата звернення: 17.03.2020).

UDC 004

APPLYING THE PRINCIPLES OF SMART LIBRARY TO THE ACTIVITIES OF THE SCIENTIFIC AND TECHNICAL LIBRARY

A. Kharakhash, I. Zinchenko, A. Shershun

An integral part of the human of the 21st century is information technology. Their introduction into various fields of activity is only a matter of time. One such area is the library. Currently, more and more universities want to convert them into smart libraries that meet standards.

Before talking about a Smart Library, we need to understand what it is. The main concept of a Smart Library is that it is fully automated. No employees inside, only visitors who get full access to all the functionality of the library.

Consider the technological component of a Smart Library. First of all, this is the presence of a self-service terminal and an electronic library card. Using the terminal, readers are able to independently take and return books. Also, in the space of a smart library, it is necessary to be able to display all the books that are in the reader's terminal and, if necessary, notify him of the need to return the book.

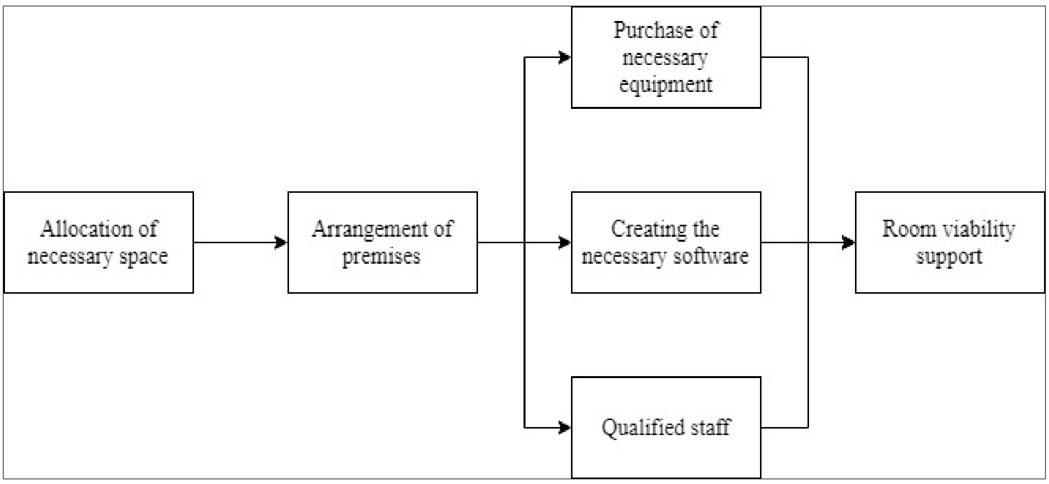

Рисунок 1. The transition to the smart library

The next important technological component is modern computers, graphic stations, and other tools suitable for students of various specialties to solve the tasks. In addition to jobs, it will be excellent to place recreation areas. From the existing smart libraries, one can single out the most popular technological implementations in these zones: VR zones, small cinema halls, and automated cafes.

The most common room formats are: coworking, event room, reading area, game areas, movie rooms. Consider the most fundamental of them.

1. Coworking. The very concept of coworking appeared about 30 years ago, but only now began to gain serious momentum. Coworking is an alternative to the usual offices, adjusted for the size of the premises. It is important to understand why

a similar format of premises should be present in smart libraries. Let's analyze an elementary situation. When creating a group project within the university, the question may arise about the meeting place. If 2-3 people participate in the project, then it will not be a problem to gather in a coffee shop or cafe. If the project has 5+ people, this is already becoming a problem. This is where coworking helps us. Also, the availability of computers and the necessary software will further ensure relevance and attendance.

2. Open reading area. First of all, you need to turn to statistics. The largest percentage of people reading books in Ukraine are students - 89%. 20% of students read books only a few times a year, and 32% express a desire to read more. This suggests that reading books remains an important activity for the reader. However, this desire must be supported. For this, it is necessary to create reading zones where students will have the opportunity to study literature. You must not forget about filling the database with relevant literature.

3. Specialty events and clubs. The bulk of readers in libraries are students from the so-called Z generation. One of the features of this generation is the desire to express oneself and be heard. For them, communication and feedback is important. However, for such things, they prefer social networks. Is it good or bad to judge them. But in the modern world it is also important to present any idea in the form of live communication. Here, various events, meetings, interest clubs will help us. In this format, it is easier for a person to either find his associates or hear the opposite thought and look at things from the other side.

The proposed Smart Library implementation options are not the final point of their improvement. In this study, only a small part of the tasks that need to be performed to create a Smart Library is mentioned.

УДК 378.147:371.321.6

ЕЛЕКТРОННИЙ КОНТЕНТ ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ БЖД

О.О. Фесенко, З.М. Сахарова, К.Г. Барбан

Постановка проблеми. Динамічний характер розвитку техногенної сфери потребує від суспільства постійного накопичення та удосконалення знань з безпеки життєдіяльності у побуті і на виробництві. Інтеграція України до Євросоюзу прискорила реформу освіти з метою приведення освіти до світових стандартів як з точки зору розширення напрямків підготовки, так і її якості. Кафедра БЖД в попередні роки провела роботу щодо уніфікації годин обов'язкових дисциплін і робочих програм, а зараз запроваджуються елементи диджиталізації при викладанні та вивченні матеріалу дисциплін.

Основна мета роботи полягає в підготовці якісного методичного забезпечення й ефективного надання знань студентам з дисциплін кафедри - безпеки життєдіяльності, цивільного захисту, основ охорони праці, охорони праці в галузі - за допомогою цифрових інновацій.

Основний матеріал. Інноваційні цифрові технології на сьогоднішній день є невід'ємною частиною і головним трендом якісного навчання в майже всіх країнах світу. Їх запровадження в освітньому процесі наближує вітчизняний навчальний процес до світових стандартів. Диджиталізація торкнулась усіх рівнів освіти.

Відомо, що людина найкраще всього запам'ятовує те, що вона побачила. Тому, використовуючи smart-рішення, викладач не тільки розповідає, але і може показати матеріал, що викладається. Звичайно така подача знань студентам відбувається під час читання лекцій з використанням проектора. Але левова частка часу будь-якої дисципліни виноситься на самостійну роботу, оцінювання якої входить до підсумкової оцінки вивченого матеріалу.

З цією метою викладачі кафедри БЖД за останні чотири роки переробили та оновили навчально-методичні комплекси дисциплін кафедри, які є всі обов'язковими для вивчення студентами. Електронні версії робочих програм, навчальних посібників, конспектів лекцій, методичних вказівок для проведення практичних і лабораторних робіт, самостійної роботи, тести було викладено в дистанційному режимі системи Moodle. Для закріплення матеріалу було додано відеоматеріали до найбільш важливих тем. Це сприяло росту зацікавленості студентів і закріпленню матеріалу при їх віддаленій роботі у дистанційній системі навчання.

Одночасно такий електронний контент (усі навчально-методичні матеріали дисциплін оцифровані у форматі pdf) було розміщено на сайті кафедри у вкладці «Студентам». Проте тут було викладено не частину тестів, а повну базу тестів дисциплін за усіма видами робіт. Це значно підвищило інтерес до вивчення дисциплін бакалаврами та магістрами. Студенти, які мають сучасні ґаджети з підключенням до інтернету, успішно користуються цими матеріалами.

На кафедрі розроблено мультимедійний навчальний посібник з безпеки життєдіяльності для бакалаврів спец. 242 «Туризм», наочність якого посприяла зацікавленості студентів.

Елементи диджиталізації використовуються і під час проведення аудиторних занять. Для практичних занять викладачі використовують тренажери для навчання студентів навичкам надання домедичної допомоги. При виконанні лабораторних роботах студентам пропонують попрацювати з сучасними електронними приладами, які використовуються в промисловості.

Електронний розклад зручний і студентам і викладачам. Для останніх розроблено електронні документи, окрім розкладу кафедри, розкладу по аудиторіях, це журнали відвідувань, журнали оцінювань, електронний кабінет викладача тощо, що суттєво полегшує роботу кафедри.

Висновки. Результат роботи кафедри БЖД по запровадженню цифрових технологій - це підсумки роботи викладачів у І семестрі 2019-2020 н. р. Враховуючи, що кафедра охоплює навчанням студентів усіх напрямів підготовки та курсів навчання, бакалаврів і магістрів, кафедра БЖД зайняла 10 місце за якістю навчання та 25 - за успішністю серед усіх кафедр ОНАХТ.

Перспективи подальших розробок. Кафедра планує надалі вдосконалювати електронний контент дисциплін шляхом створення нових мультимедійних посібників, оновлювати та доповнювати вміст сайтів кафедри та дистанційного навчання, запроваджувати нові цифрові технології.

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ КУРСУ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ В СУЧАСНОМУ ВНЗ

Т.Л. Богданова, М.І. Пасько
Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ, Україна

Актуальність. Студенти медичних вищів вивчають невеликий курс медичної інформатики, що реалізує два основних напрями: вивчення функціональних особливостей роботи офісних програм та ознайомлення з можливостями програм для статистичної обробки медичних даних. Однак, як показує практика, відсоток студентів, які вважають отриману інформацію корисною для подальшої професійної діяльності, дуже не великий. Зазвичай даною темою цікавляться ті, хто в подальшому планують пов’язати своє життя з науковою діяльністю та готуються до вступу в аспірантуру. В той же час реалії сучасного життя є такими, що комп’ютер або ноутбук не завжди доступні в кабінеті лікаря, в той час як смартфон завжди під рукою і тому, студенти, в переважній більшості, вважають доцільним в своїй професійній діяльності використовувати телефон, як в якості інформаційного помічника, так і в якості засобу зв’язку з пацієнтом. Тому і курс сучасної медичної інформатики логічно доповнити вивченням особливостей сучасних мобільних додатків придатних для професійної діяльності майбутнього лікаря.

Мета цього дослідження провести аналіз можливостей мобільних додатків, які будуть корисними в професійній діяльності лікарів та можуть використовуватися при викладанні студентам курсу медичної інформатики.

Результати. В рамках проведеної роботи було проаналізовано велику кількість мобільних додатків, які на даний час є у вільному доступі та було виділено дві групи: загально-змістовні додатки, які будуть цікавими для студентів медичних вищів, інтернів та лікарів будь-якої спеціальності та спеціальні, що відповідають особливостям спеціальностей лікарів (наприклад, додатки які використовуються в стоматології). В даній публікації розглядаються декілька загально-змістовних додатків.

1. Мобільний додаток «Medical Terminologies» (ОС: Android 4.4+) є медичним словником, база якого налічує більше ніж 15000 термінів. Цей мобільний додаток має дуже високий рейтинг серед його користувачів, адже має цілу низку ключових особливостей: детальний опис всіх основних медичних термінів; можливість користуватись offline при використанні

«Словника термінів»; користувач може виділяти закладками та зберігати найголовніші для нього терміни; дуже швидкий пошук та прості правила використання [1].

2. Довідковий медичний додаток «Epocrates» призначений для лікарів та інших медичних працівників та є дуже відомим серед лікарів у Європі так і США [2]. Він включає в себе довідник для лікарів різних спеціальностей, інструкції до лікарських препаратів, а також спеціальні медичні калькулятори для розрахунку та вірного дозування лікарських засобів для дорослих і дітей з урахуванням ІМТ (індексу маси тіла) та інших особливостей при визначенні курсу лікування.

3. «МБК-10» (ОС: Android 2.2+) являє собою міжнародний класифікатор хвороб. Цей мобільний додаток буде у нагоді студентам, адже містить у собі довідник «Міжнародний класифікатор хвороб», стандарти медичної допомоги, а також анатомно-терапевтично-хімічну класифікацію ліків. «МБК-10» дозволяє швидко проводити пошук по певним хворобам тим самим замінює велику кількість паперових довідників у offline режимі, що буде особливо зручно медичним працівникам у системі швидкої допомоги. Користувачі можуть знайти корисну інформацію про медикаментозне лікування, в якому міститься повний список лікарських препаратів з докладною інформацією про найменування, виробника і його формі випуску [3].

4. «MedAssist» (ОС: Android 2.2+) - це найцікавіший та найзручніший, на наш погляд, для медичних користувачів мобільний додаток, який розроблений українською компанією «КМ-ЛАБ». Він являє собою професійну медичну інформаційно-довідкову систему, яка складається з протоколів діагностики та лікування хвороб, довідник зареєстрованих в Україні лікарняних препаратів, формуляри лікарняних засобів, міжнародну анатомно-терапевтично-хімічну класифікацію ліків та класифікатор хвороб, норми клінічних аналізів та їх функціональні показники. Більш того завдяки цьому додатку користувач може отримати інформацію про найближчу до нього аптеку, її режим роботи, контакти та місцезнаходження на мапі. Також цей мобільний додаток буде у нагоді лікарям, які готуються до іспитів на підвищення категорії, бо він містить тестові завдання. «MedAssist» має багато переваг, але найголовнішою є те, що в додатку використанні всі офіційні документи та дані МОЗ України.

Висновки. Таким чином, курс сучасної медичної інформатики бажано доповнити ознайомленням з мобільними додатками, які не лише дадуть студентам навички роботи в інформаційному просторі, але й допоможуть при засвоєні матеріалу з інших дисциплін.

Література

1. Демидов А. Информационные технологии для мобильного здравоохранения / А. Демидов// Вопросы организации и информатизации здравоохранения. - 2013. - №1. - С. 53-60.

2. Clauson K. Clinical decision support tools: analysis of online drug information databases / K. Clauson, W. Marsh, H. Polen, M. Seamon, B. Ortiz // BMC Med Inform Decis Mak. 2007. doi: 10.1186/1472-6947-7-7.

3. Bogdanova, T. I., Pasko, M. I., & Avdusenko, M. V. (2019). Використання мобільних додатків при викладанні медичної інформатики інтернам-стоматологам. Медична освіта, (3), 113-118. https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2019.3.10525.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ НА ОСНОВІ ПРАКТИКООРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Г.В. Крусір, О.А. Сагдєєва

Проблема реалізації ідей модульного і компетентнісного навчання у підготовці фахівців різних рівнів знайшла певне вирішення у працях багатьох учених, які ґрунтовно розглянули питання сутності компетентнісної освіти, визначили її особливості та переваги у порівнянні із парадигмою знань, розробили основні положення модульних програм тощо. Отже, інтерес до методології компетентнісної освіти вітчизняних і зарубіжних учених, її використання в навчально-виховному процесі навчальних закладів усіх рівнів очевидний.

Екологічна освіта в Україні здійснюється відповідно Концепції екологічної освіти, яка включає постійну наскрізну екологічну підготовку та формування екологічної культури фахівців. Професійна підготовка екологів має галузевий характер і здійснюється відповідними вищими навчальними закладами. Проте, враховуючи стрімкий економічний розвиток суспільства, наявні підходи, методи, методики потребують постійного удосконалення та покращення. Нове покоління стандартів вищої освіти зі спеціальностей екологічного профилю - 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» - є логічним продовженням попередніх розробок. При формуванні його змістової частини враховувались як сучасні розробки колег з Європи, так надбання українських університетів, відображені у комплексах Галузевих стандартів вищої освіти України попередніх поколінь.

Запропоновані стандарти, з одного боку, забезпечують обов’язкові вимоги до змісту та обсягу освітньої підготовки, з іншого боку дозволяють навчальним закладам самостійно визначати не лише варіативну складову, а й наповнювати конкретним змістом програмні компетентності за спеціальністю в залежності від особливостей розробленої освітньої програми [1].

Доступна автономність в створенні індивідуальних освітньо-професійних програм надають неперевершені переваги у наданні актуальних освітніх послуг, у формуванні виключних професійних навичок та компетенцій здобувачу вищої освіти і створенні конкурентоспроможності спеціальності та закладу вищої освіти в цілому. Сьогодні традиційна освіта поступається свої позицій практико-орієнтованій, яка в більшій ступені спрямовано на придбання здобувачами вищої освіти досвіду практичної діяльності, яка виступає як готовність до певних професійних дій на основі знань, вмінь та навичок, які існують.

Під практико-орієнтованим навчанням необхідно розуміти процес освоєння здобувачами вищої освіти освітньої програми з метою формування у них професійної компетенції через виконання реальних практичних задач. В основі практико-орієнтованого навчання має знаходитися оптимальне поєднання фундаментальної освіти і професійно-прикладної підготовки. Таке навчання передбачає використання професійно-орієнтованих технологій навчання і методик моделювання фрагментів майбутньої професійної діяльності на основі використання можливостей контекстного (професійно спрямованого) вивчення профільних і непрофільних дисциплін.

Аналіз державних освітніх стандартів вищої освіти і наукової літератури з проблем реалізації компетентісного підходу виявив основні сутнісні риси практико-орієнтованого підходу в системі вищої освіти:

- орієнтація змісту навчання на предметну і функціональну складові професійної діяльності, не применшуючи при цьому значення формування готовності здобувачів вищої освіти до науково-дослідницької діяльності;
- засвоєння навчальної інформації через практичне застосування знань та умінь в типових і нестандартних ситуаціях при вирішенні певних завдань;
- міждисциплінарний характер навчання, який орієнтований на рішення навчальних ситуацій, що максимально наближено до реальних, професійних, конструйованих за допомогою методів проблемно-орієнтованого і проектного навчання;
- формування професійного досвіду здобувачів вищої освіти через їх «занурення» в професійне середовище в ході практичних занять та різних видів практик (навчальної, виробничої та переддипломної) протягом усього періоду навчання;
- використання професійно-орієнтованих технологій навчання, які сприяють формуванню у студентів професійних, особистісно і соціально значущих компетенцій, що забезпечують якісне виконання функціональних обов’язків за обраною спеціальністю;
- створення умов для поступового «нарощування» професійної кваліфікації;
- від формування типових професійних дій до продуктивної творчої діяльності [2].

Таким чином, практико-орієнтований підхід в своїй основній сутності та спрямованості відображає основні процеси модернізації освіти, в основі яких закладено підготовку професійно компетентних випускників.

До практико-орієнтованих освітніх технологій навчання можна віднести технології інтерактивного навчання, технології контекстно-компетентісного навчання, технології модульного навчання, технології проектного навчання. Побудова процесу практико-орієнтованого навчання на базі таких технологій дозволяє максимально наблизити зміст навчальних дисциплін студентів до їх майбутньої професії, дає можливість проектувати цілісний навчальний процес, а також допомагає створювати умови для цілеспрямованого формування конкурентоспроможності майбутніх бакалаврів.

Система принципів навчання у закладі вищої освіти, які специфіковано в умовах практико-орієнтованого підходу, будується на певній методологічній основі, яка виключає внутрішні суперечки. При цьому окрему увагу можна приділити принципам активності, зв'язку теорії з практикою та модульності.

Освітні програми підготовки бакалаврів-екологів спеціальностей 101 та 183 на кафедрі екології та природоохоронних технологій ОНАХТ поєднують загальноосвітні курси і професійний аспект, зі збереженням концепції практико-орієнтованого навчання. При цьому основними методами практико-орієнтованого навчання є:

- технологія проектного навчання («проект на годину», пролонгований проект, міждисциплінарний проект, проект, який інтегровано до іншого напряму підготовки, робота над декількома проектами, міжнародний проект);
- участь в конкурсах та виставках;
- участь роботодавців в навчальному процесі;
- щорічне оновлення завдань в залежності від економічних, політичних, культурних та інших чинників, які засновано на реальній практиці.

Таким чином, реалізація практико-орієнтованого підходу сприяє удосконаленню існуючих освітніх програм і технологій створення умов для підготовки бакалаврів-екологів, які володіють якісно новим рівнем професійних компетенцій та які готові до професійної діяльності в сучасних умовах.

Література

1. Т. Сафранов, Д. Лукашов, В. Хрутьба, З. Шелест. Реалізація сучасної парадигми підготовки екологів: Стандарти вищої освіти України спеціальності 101 кологія. // Розділ в колективній монографії. Професійний успіх у контексті стратегії сталого розвитку: освіта,економіка,екологія: монограф. [упорядн. Н. О. Терентьєва; Г. Горяна]. Черкаси, 2018. 410 с - с.86-122.

2. Патрушева И.В. Практико-ориентированный подход к организации самостоятельной работы студентов педагогического вуза // Интернет-журнал«НАУКОВЕДЕНИЕ» Том 7, №4 (2015) http://naukovedenie.ru/PDF/133PVN415.pdf.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ БАЗИ ПРИ ВИКЛАДАННІ КРІОГЕННИХ ДИСЦИПЛІН

Ю.М. Симоненко, А.О. Чигрін, Д.П. Тишко

Науковим сектором кафедри кріогенної техніки традиційно виконуються дослідні роботи, пов'язані з низькотемпературними технологіями виробництва інертних газів та їх сумішей. За минуле десятиліття проведено чотирнадцять прикладних держбюджетних та госпдоговірних робіт на загальну суму близько 4 млн. грн. Ми також практикуємо співпрацю з зарубіжними партнерами в рамках договорів про співдружність. Тривала наукова діяльність дозволила оновити дослідну базу кафедри, оснастити виконавців новітніми зразками приладів та устаткування.

Аналітична лабораторія має у своєму розпорядженні унікальні масспектрометри і хроматографи, які здатні розпізнати у газових продуктах побічні домішки на рівні 0,0000001%. Накопичено достатній об'єм еталонних газових сумішей - свого роду «бібліотеку газів», що використовується для калібрувки обладнання та ідентифікації компонентів. Крім науковців, задіяних у виконанні госпдоговірної тематики, доступ до аналітичної бази мають аспіранти та студенти. При проведенні лабораторних робіт в рамках курсу «Кріогенні технології видобування рідкісних газів» передбачено приготування штучної неоногелієвої суміші, яка по складу відповідає типовим концентратам рідкісних газів, які отримуються в промислових умовах. Всі процеси утворення суміші-імітатору, а потім її «переробки» в рамках лабораторних робіт супроводжуються газовим аналізом на вході і на виході зі стендів.

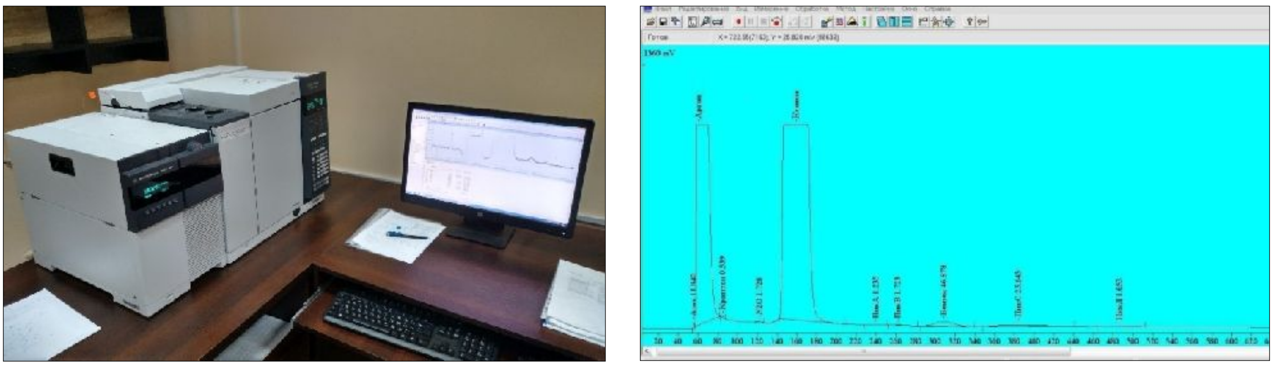

а) б)

Рисунок 1. Газова хроматографія в навчальному процесі:
а) моноквадрупольний газовий хромато-мас-спектрометр Agilent 5977A;
б) зразок хроматограми суміші на екрані комп'ютеру

Підкріплення лабораторного практикуму новітнім обладнанням дає змогу слухачам познайомитися з умовами, близькими до реального виробництва інертних та рідкісних газів. Отримані під час навчання навики спрощують випускникам працевлаштування на підприємствах згаданого профілю.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ УЧАСТІ СТУДЕНТІВ У РОЗВИТКУ І МОДЕРНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ЛАБОРАТОРНОЇ БАЗИ КАФЕДРИ

Л.І. Морозюк, В.В. Соколовська-Єфименко

У відповідності до спеціальності 142 «Енергетичне машинобудування» і освітньо-професійних програм до неї студент повинен набути теоретичних знань та практичних вмінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків в майбутній практичній діяльності.

Виробнича практика є обов'язковим елементом в навчальному процесі. Місцями практики є малі та середні підприємства України з чітко встановленими технологічно обмеженими процесами. На практиці студент, як правило, не приймає участі у виробничому процесі, а є лише «спостерігачем». Адміністрація підприємства надає робоче місце студенту за умови, що студент вже має попередні навички за фахом або обов'язково після закінчення навчання стане робітником підприємства. Це обмежує можливість надбання навичок самостійної роботи.

Лабораторна база кафедр має в наявності різноманітне обладнання з великою кількістю технологічних схем. Періодично навчальна лабораторна база кафедр потребує модернізації, оснащення новітнім випробувальним обладнанням, системами автоматизації та контролю робочих параметрів і характеристик машин. Модернізацію навчально-лабораторних стендів здійснюють викладачі та навчально-допоміжний персонал кафедр.

Для розширення тематики виробничої практики кафедрою кріогенної техніки вже декілька років залучаються студенти для участі в модернізації лабораторної бази. При цьому студенти виконують: проектні і монтажно-налагоджувальні роботи, приймають участь у випробуваннях і обробці результатів експериментів, написанні методичних вказівок до нових лабораторних робіт. Почуваючи себе повноцінними учасниками творчої групи щодо реалізації того чи іншого технічного рішення вносять інженерні пропозиції.

Підсумком роботи студента є: отримання додаткових навичок самостійної роботи, виконання дипломних або магістерських робіт за реальною тематикою, публікації у фахових видання, можливість швидкого працевлаштування за спеціальністю. Прикладом може бути магістерська робота студента Верхолюка Дмитра Яковича «Дослідження комерційної холодильної машини з урахуванням твердих відкладів на поверхні повітряного конденсатора» (ОПП «Холодильні машини і установки»). Після захисту він отримав працевлаштування в одній з найкращих фірм з ремонту рефобладнання «REF MASTER».

ОНОВЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОБІОЛОГІЯ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 241 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»

А.В. Єгорова, Л.В. Труфкаті, Т.М. Воловик

Постановка проблеми. Дисципліна «Мікробіологія» є обов’язковою за освітньо-професійною програмою і викладається студентам кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа». Метою вивчення дисципліни є глибоке вивчення морфологічних, фізіологічних та біохімічних особливостей мікроорганізмів, вивчення основ мікробіологічного та санітарного контролю у закладах готельно-ресторанного бізнесу.

Головне завдання мікробіологічного контролю в закладах готельного господарства - забезпечення випуску доброякісної та безпечної продукції. Для швидкого досягнення головного завдання проводять систематичний санітарно-мікробіологічний контроль основної та допоміжної сировини, технологічного процесу, готової продукції, та постійний контроль санітарно-гігієнічного стану обладнання, інвентарю, тари, рук та одягу працівників [1].

Традиційні класичні методи мікробіологічного контролю, як правило, трудомісткі, тривалі і не універсальні. Вони можуть бути реалізовані тільки при наявності якісної лабораторної бази та професійних кадрів. Тому останнім часом велику увагу приділяють експрес-методам змиву з поверхонь, посуду, інвентарю та технологічного обладнання.

Основна мета. З метою розширення інформаційної бази для опанування дисципліни «Мікробіологія» відбулося оновлення методичного забезпечення, яке передбачає застосування експрес-методу для визначення ступеня біологічного забруднення поверхонь в закладах готельно-ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу. Прискоренні методи визначення численності мікроорганізмів ґрунтуються на біолюмінесцентній АТФ-метрії. Велика швидкість протікання люмінесцентної реакції дозволяє оперативно виявити небезпечні зони виробництва та заздалегідь попередити про можливу контамінацію специфічних поверхонь або інших об’єктів.

Велика кількість робіт присвячена експрес-аналізу змивів з технологічних поверхонь, посуду, обладнання. Так у роботі автори використали метод біолюмінесцентної АТФ-метрії для визначення забрудненості поверхонь обладнання м’ясопереробних підприємств [2]. Проведені дослідження дозволили встановити кореляцію між рівнем кількості мезофільних аеробних та факультативно-анаеробних мікроорганізмів (КМАФАнМ), бактерій групи кишкової палички (БГКП), ентеробактерій та загальним вмістом АТФ на технологічних поверхнях.

Таким чином, знаючи концентрацію внутрішньоклітинного аденозинтрифосфату (АТФ) в будь-якому об'єкті чи рідині, можливо оцінити вміст життєздатних клітин та дати оцінку санітарно-гігієнічного стану різних поверхонь та матеріалів у закладах ресторанного господарства.

В даний час випускається ряд приладів, призначених спеціально для визначення АТФ. Серед них широкого використання набув люмінометр *Lumitester PD-30* фірми Kikkoman (Японія), який реєструє світловипромінювання, інтенсивність якого прямо пропорційна кількості АТФ як мікроорганізмів, так і залишків продуктів на устаткуванні. Тобто АТФ використовується як індикатор, що визначає присутність мікробних, тваринних та рослинних клітин на будь-яких поверхнях [3]. Ефективність використання даного приладу та тестового набору *LuciPac Pen*, який входить до складу люменометру, полягає у застосуванні інноваційної розробки - біолюмінесценція циклічної реакції «ATP cycling method» з використанням ферменту піруватортофосфатдикінази, що дозволяє отримати високу та стабільну люмінесценцію, яка сприяє отриманню більш точних результатів. Тестування з поверхонь обладнання, посуду та інвентарю необхідно проводити після всіх стадій їх санітарної обробки (очищення, дезінфекції, ополіскування водою), виконуючи послідовні дії відповідно до інструкції: тампон (сваб) з тест-пробірки змочують водопровідною водою та протирають ним поверхню, що досліджується. Після повернення тампона до пробірки, інтенсивно струшують її та вставляють у вимірювальну камеру для отримання результату, представлений у відносних одиницях світла (RLU), який вказує на рівень АТФ.

Якщо вміст АТФ у пробі не перевищує задане граничне значення, то результат вважається позитивним. Постійний систематичний контроль критичних точок у закладах готельно-ресторанного господарства дозволить створити базу даних, яка може використовуватися для правильного контролю гігієнічного стану у даних закладах в рамках системи HACCP.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Використання експрес-методу для санітарно-гігієнічного стану у сфері готельно-ресторанного бізнесу є достатньо ефективним. Перевагою даного методу є його простота в експлуатації та швидкість отримання результату. При використанні такої системи контролю у разі виявлення завищеного рівня АТФ на тест-об'єкті допоможе вжити негайних заходів та попередити появу браку. Отже, ми вважаємо доцільним використання експрес-методу на основі біолюмінесцентній АТФ-метрії для моніторингу гігієнічної чистоти об'єктів у закладах готельно-ресторанного бізнесу.

Література

1. Капрельянц Л.В, Пилипенко Л.М., Єгорова А.В. та ін. Мікробіологія харчових виробництв: навчальний посібник // Херсон: ФОП Грінь Д.С., 2016. - 478 с.

2. Трутяева А.С. Применение метода биолюминесценции для оценки качества воды // Вестник Оренбургского государственного университета. 2017. № 5 (205). С. 74 - 77.
3. Volovyk, T., Iegorova, A., Kylymenchuk, O., Okhotska, M., Kyshenia, A., & Khareba, V. (2019). АТФ-моніторинг як експрес-метод визначення контамінації об’єктів. Food Science and Technology, 13 (4).

УДК 378:37.014.544

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО

Т.О. Стриженко
Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків, Україна

Мета і завдання дослідження. Ключовою ознакою розвитку сучасного суспільства є інновації. Закон України «Про вищу освіту» окреслює інноваційну складову діяльності закладів вищої освіти та організаційно-правові форми впровадження інновацій (ст. 65, 66, 67, 68). Відтак, одним із пріоритетних завдань наукової та інноваційної діяльності закладів вищої освіти є проведення досліджень, розроблення та впровадження новітніх технологій в освітній процес для підготовка конкурентоспроможних фахівці, що, у свою чергу, зумовить інноваційний розвиток суспільства.

У педагогічній теорії інноваційні технології розглядають як особливу організацію діяльності та мислення, що спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті.

Практика свідчить, що застосування інноваційних технологій у процесі підготовки майбутнього фахівця забезпечує урізноманітнення форм представлення навчальної інформації, високий ступінь її унаочнення, організацію колективної та індивідуальної дослідницької роботи, допомагає студентам опанувати навчальний матеріал в індивідуальному темпі, самостійно, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, зумовлює інтенсифікацію навчального процесу, дозволяє відходити від пасивного відтворення знань, створюючи творчий процес опанування новим, формує позитивну мотивацію навчання. Отже, втілення інноваційних технологій у навчальний процес закладів вищої освіти зумовить створення освітнього середовища, яке забезпечить високу якість освіти майбутніх фахівців з високим рівнем професійної діяльності, здатних виконувати складні завдання інноваційного характеру, що у повній мірі відповідає реальним вимогам ринку праці.

Матеріали і методи її виконання. Теоретичним підґрунтям вивчення методологічних проблем моделювання інноваційних технологій та їх впливу на якість освіти стали праці таких відомих учених, як В. Андрущенко, І. Дичківська, В. Кремень, Р. Гуревич, А. Єршов, В. Збаровський, О. Касьянова, М. Кларин, І. Лернер, Г. Селевко, В. Трайнєв, І. Трайнєв, Н. Тализіна та ін., які зверталися до питань філософських засад створення і використання інноваційних технологій в освіті, розроблення основних понять інноваційної педагогіки, класифікації та науково-методичного забезпечення інноваційних технологій, оцінювання їх ефективності, підготовки викладачів до впровадження у навчальних процес тощо.

Аналіз наукових праць дозволяє стверджувати, що інноваційні технології **у закладі вищої освіти** - це технології, засновані на нововведеннях, а саме: організаційних, які пов’язані з оптимізацією умов освітньої діяльності та методичних, що спрямовані на оновлення змісту освіти, методів, форм навчання та підвищення якості вищої освіти.

У сучасній вищій освіті позитивно вплинуть на якість навчального процесу такі інноваційні технології навчання як:

- телекомунікаційні технології, що пов’язані із застосуванням інформаційних, тренінгових, розвивальних і контрольних навчальних програм різних типів, а також електронних підручників з високим рівнем наочності;
- дистанційні освітні технології, які спрямовані на підвищення ефективності взаємодії викладача і тих, хто навчається, що забезпечується пересилкою навчально-методичних матеріалів електронною поштою; організацією безпосереднього спілкування за допомогою форумів, відеоконференцій; віддаленим виконанням практичних робіт; поточним та підсумковим контролем засвоєння знань в онлайновому режимі;
- особистісно орієнтовані технології, які педагогічно спрямовані на суб’єкт-суб’єктну взаємодію студента та викладача, і мають на меті реалізацію індивідуального творчого потенціалу майбутнього фахівця;
- тренінгові технології, пов’язані з відпрацюванням визначених алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв’язання типових завдань під час навчання(тести і практичні вправи);
- інформаційні технології, які відкривають нові перспективи для проведення практичних занять та надають додаткові можливості для опрацювання теоретичного матеріалу. Також наголосимо на технічні переваги інформаційних технологій, як використання гіпертекстової інформації, що забезпечує зручний доступ до довідкових даних, глосарію, анімаційних додатків.

Отримані результати. З огляду на характеристики інноваційних технологій, можна стверджувати, що вони забезпечують: 1) перенесення акценту із запам’ятовування інформації на процес її творчого використання; 2) активну участь студента в освітньому процесі; 3) можливість прикладного використання знань в умовах реальної майбутньої професійної діяльності; 4) представлення концептуальних знань у найрізноманітніших формах; 5) підхід до навчання як до колективної, так і індивідуальної діяльності.

Інноваційні технології завдяки на ґрунтуванню на нововведеннях забезпечують ефективну організацію навчального процесу, поліпшують процеси опанування змістом освіти, перетворюють здобувача освіти у суб'єкта власного професійного розвитку, а відтак сприяють підвищенню якості навчального процесу.

Висновки. Впровадження інноваційних технології суттєво впливає на якість вищої освіти, оскільки, по-перше, змінюють і вдосконалюють навчальний процес; по-друге, створюють комфортне освітнє середовище; по-третє, формують та виховують креативного, конкурентоспроможного фахівця.

Література

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в підготовці майбутнього фахівця / Р.С. Гуревич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. - К., 2002. - № 4. - С. 61-68.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 218 с.

3. Закон України «Про вищу освіту»// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004.

4. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/347/2002.

5. Касьянова О., Швецова Г., Шахова Г. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості навчального процесу в системі післядипломної медичної освіти // Теорія і практика управління соціальними системами. - 2019. - № 3. - С. 90-100.

УДК 35.08

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕФЕКТУ СТУДЕНТСЬКОГО КОУЧИНГУ

О.Ю. Будякова, О.В. Ровнягін
Київський національний університет технологій та дизайну,
м. Київ, Україна

Успіх навчання в закладах вищої освіти часто залежить від відвідування занять та мотивації. Одне з припущень, чому студенти не закінчують вищу освіту, полягає в тому, що їм не вистачає ключової інформації про те, як бути успішним завдяки отриманим знанням у вищій школі. Ми представляємо дані з експерименту, який перевіряє ефективність індивідуальних занять студентів методом коучингу [1].

Основна мета дослідження - визначити коучинг як форму допомоги та наставництва на прикладі дослідження американських студентів у коледжах [2].

Фокус на рівні успішного закінчення навчання не новий; університети вже давно переживають ситуацію, коли не всі студенти закінчують навчання та активно шукають стратегії для підвищення мотивації в закінчені закладів освіти. Одним з таких зусиль, на якому зосереджується робота по пошуку таких стратегій, було використання наставників та коучів для сприяння мотивації та наполегливості в закінчені студентами закладів освіти.

Використання консультантів коледжів є впровадженою практикою в університетах. Робота над соціальними та академічними чинниками, що використовуються для прогнозування випадків відрахування з університету [3], останні дослідження, зосереджені на інституційних чинниках, які можуть збільшити утримання від відрахування [4], доводять те, як персоналізована підтримка та консультації може подолати інформаційні прогалини студентів та допомогти студентам виконати завдання, які вони не можуть вирішити.

«InsideTrack» - це незалежний постачальник послуг коучингу, який включає поєднання методології, навчальних програм та технологій. Програма знаходить студентам потенційних коучів, які регулярно зв'язуються зі своїми студентами, щоб надати допомогу та підтримку, коли вони починають свою кар'єру в коледжі та продовжують перший рік в університеті. У взаємодії коучів зі студентами вони працюють, щоб допомогти студентам розставити пріоритети у навчанні, планувати, наскільки вони можуть бути успішними, а також визначати та долати перешкоди для успішності студентів. Зокрема, тренери зосереджують значний час на оцінці життя студента поза навчанням, що має великий вплив на стійкість та успішність студентів. Такі теми, як зобов'язання особистого часу (планування роботи), обов'язки з надання первинної допомоги та фінансові зобов'язання є загальними під час взаємодії студент-коуч.

Протягом останнього десятиліття «InsideTrack» проводила навчання студентів у різних державних, приватних та професійних коледжах. Модель компанії орієнтована на партнерство з університетами для реалізації своєї програми наставництва. «InsideTrack» забезпечує необхідними людьми, процесами та технологіями та стверджує, що економія від масштабу, яку компанія реалізує завдяки обслуговуванню декількох установ, дозволяє їй робити інвестиції, які, як правило, недосяжні для окремих коледжів та університетів.

Студенти випадковим чином призначаються певному коучу. Метою коуча є сприяти наполегливості та мотивації, допомогти студентам знайти шляхи подолання як академічних, так і «реальних» бар'єрів та визначити стратегії успіху. «InsideTrack» - це компанія, в якій тренерів наймають та навчають працювати з власними методологіями. Кожен коуч контактує зі своїми учнями за допомогою телефону, електронної пошти, текстових повідомлень, соціальних мереж та спочатку представляється представником компанії.

Коучі регулярно контактують зі своїми студентами, а в деяких випадках мають доступ до навчальних програм, стенограм та додаткової інформації про результативність та участь студентів у певних курсах. Компанія використовує цю додаткову інформацію у наборі алгоритмів прогнозування, які оцінюють стан кожного учня з метою звернення до них у правильних питаннях у потрібний час. Заняття між коучами та студентами переслідують як особисто індивідуальні цілі, так і такі, які є орієнтованими на успіх в університеті.

Використовуючи дані за 2003-2004 та 2007-2008 роки навчання, була проведена вибірка з 17 випадкових досліджень в кооперації з університетами. У межах закладів «InsideTrack» випадковим чином розділив студентів, які мають право на навчання, на дві збалансовані групи. Ці розподілення дозволяють порівняти набір студентів, які отримали навчання, з тими, хто цього не зробив, та створити неупереджені оцінки впливу послуг.

Виявлено, що рівень утримання від відрахування та завершення навчання був більшим у групі коучів. Через півроку студенти в групі без коучів на 5.2 % частіше були відраховані, ніж студенти в групі коучів (63.2 % проти 58.0 %). Наприкінці 12 місяців ефект становив 5.3 %. Ефекти зберігалися щонайменше ще рік після закінчення роботи по коучингу. Після 18 місяців відбулося збільшення на 4.3 % залишившихся в коледжі, а через 24 місяці все ще був 3.4 % ефект від коучингу. Більше того, ці результати не змінюються, коли контролюється різноманітність характеристик учнів. Для трьох груп, для яких отримано дані про закінчення закладу освіти, виявлено, що рівень випускних курсів збільшився на 4 %. Усі ці результати демонструють переваги коучингу, та враховуючи, що не всі студенти, відібрані для коучингу, насправді брали участь у коучингу, оцінки ефекту від коучингу, ймовірно, значно вищі [5].

У типовій економічній моделі вищої освіти припустимо, що студенти знають, як себе вести. Допустимо, що вони знають, як вчитися, як визначати пріоритети та як планувати своє життя. Однак, враховуючи те, що є дані про темпи стабільного рівня навчання у коледжі, це припущення слід поставити під сумнів. У всіх секторах вищої освіти потрібно більше знати, як підвищити мотивацію та наполегливість навчання студентів. Зарубіжна література та дослідження з економіки, освіти та соціології свідчать про те, що коучинг студентів може бути одним зі способів допомоги студентам по досягненню успіху в закладах освіти.

Поки коучинг проходив протягом першого курсу, студенти з коучами мали приблизно на 5% більше шансів зберегти стабільність навчання. Це означає збільшення рівня утримання від відрахування на 9-12 %. Виявлено, що ефект коучингу на мотивацію та наполегливість не зникає після коучингу. Студенти після коучингу на 3-4 % частіше продовжують наполегливо навчатися через 18 та 24 місяці. Для трьох закладів освіти, для яких є дані про закінчення навчання, виявлено, що консультовані студенти мали ступінь закінчення навчання на 4 % вище, ніж непідготовлені студенти після чотирьох років.

Ці результати демонструють потенціал студентського коучингу. Якщо порівнювати витрати та переваги коучингу студентів з програмами, націленими на фінансову допомогу, виявляється, що навчання студентів призводить до більших наслідків, ніж фінансова допомога [4] та реалізувати їх значно дешевше. Стійкість ефектів після періоду коучингу та вплив його на завершення навчання лише збільшують економічну ефективність.

Дослідження також може пролити світло на те, як коучинг студентів може вплинути на інші студентські групи. Дослідження включає державні, приватні та професійні установи та включає широке коло студентів, включаючи студентів, які здобувають ступінь магістра та ступінь бакалавра. Хоча вибірка, з якою працює «InsideTrack», представляє широке коло студентів коледжів, неможливо спостерігати всі унікальні характеристики студентів та, якщо не має достатньої сили для виявлення впливу на важливі підгрупи, є можливість визначити вплив на чоловіків та жінок, а також на молодших та старших студентів. Результати не залежать від віку, але результати на старших та молодших студентів схожі. Хоча результати позитивні як для чоловіків, так і для жінок, виявлено деякі докази того, що ефект для чоловіків більший. Таким чином, це може зменшити деякі відмінності в навчанні, які існують.

В епоху, коли заклади вищої освіти приділяють все більше уваги державній політиці та засобам масової інформації, зарубіжний досвід надає вагомі докази того, що коучинг університетів - одна зі стратегій, яка може покращити рівень мотивації до навчання.

Література

1. Будякова О.Ю., Ровнягін О.В. Коучинг як інструмент людського капіталу. Тези доповідей XVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих учених та студентів «Наукові розробки молоді на сучасному етапі», 18-19квітня 2019 року. Київ - КНУТД, С. 91-92.

2. Eric P. Bettinger and Rachel B. Baker, Educational Evaluation and Policy Analysis, Vol. 36, №. 1 (March 2014), pp. 3-19.

3. Tinto, V. (1975). Dropout from higher education: A theoretical synthesis of recent research. Review of educational research, 45(1), 89.

4. Goldrick-Rab, S. (2010). Challenges and Opportunities for Improving Community College Student Success. Review of Educational Research, 80 (3), 437.

5. Bettinger, E. (2004). How financial aid affects persistence. NBER Working Paper.

УДК 159. 955: 378

КРЕАТИВНІСТЬ В ОСВІТІ ЯК ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

П.Г. Давидов
Донецький національний медичний університет, м. Лиман, Україна

Поняття «креативність» має вже досить тривалу історію за кордоном, так як категорія «креативність» як якість особистості вивчається і розробляється там з 30-х років XIX століття. У вітчизняній педагогіці і психології творчості поняття «креативність» починає активно розроблятися з початку 60-х років

ХХ століття. Природно, що такий чималий часовий і просторовий інтервал виробив і намітив безліч різних поглядів і теорій.

Прискорення темпів змін, становлення інформаційного суспільства, трансформація і ускладнення економічної, соціальної, культурної середовищ існування людини визначають проблематику креативності як одну з найактуальніших для суспільних наук. Поняття «креативний клас», «креативний етос», «креативна економіка та географія» фіксували увагу дослідників на якісно нових проявах людського буття, що розгортаються на всіх рівнях економічної, соціальної та культурного життя. Як пише американський соціолог Річард Флоріда, який досліджує проблему проявів креативності в сучасному суспільстві: «У людської креативності багато вимірів і аспектів. Відповідно, креативний етос проникає всюди, від професійної культури до загальнолюдських цінностей і спільнот, змінюючи наше уявлення про себе як про економічні та соціальні об’єкти, тобто саму ідентичність» [3, с. 36]. Провідне місце у формуванні креативного етосу займають університети, які повинні стати таким собі «ядром креативності», тобто повинні бути основним компонентом інфраструктури креативної економіки на рівні регіону.

В цьому соціальному, економічному, культурному контексті формування компетентності в творчості визначається як все більш важливе завдання вузівського гуманітарної освіти. Проблема цілеспрямованого формування творчої компетентності, тобто необхідних знань і навичок організації творчого процесу є значущою як у контексті задоволення потреб індивідуального розвитку студентів, так і адаптації цінностей гуманітарної освіти до ринкових інститутів постіндустріального, інформаційного суспільства, креативної економіки. При цьому характерною рисою нової економіки є одержання і використання нових знань. Сьогодні знання, і взагалі освіту, виступає в якості «товару».

Світові тенденції розвитку вищої освіти відображені в програмному документі ЮНЕСКО про реформування і розвитку вищої освіти. Так, в доповіді Міжнародної комісії з питань освіти в ХХІ столітті визначається, що «освіта: прихований скарб» [1]. Варто відзначити, що ще в 80-90 роках ХХ століття багато американських та європейських дослідників стали акцентувати увагу на ролі і значенні не стільки інформації, скільки знань. Це призвело до нового визначення сучасного суспільства як «суспільство знань», тому найбільш ефективною формою накопичення сьогодні стає розвиток людьми власних здібностей, а вигідними інвестиціями - інвестиції в людину, в його знання і таланти.

У 2005 році ЮНЕСКО підготувала «Всесвітній доповідь 2005: На шляху до суспільства знань», в якій обґрунтовувалася необхідність і значення переходу від концепції інформаційного суспільства до концепції суспільства знання. Адже суспільство знань - це суспільство, джерелом розвитку якого є власне різноманіття і власні здібності. Кожне суспільство має власні переваги в даній області знання. Тому треба прагнути забезпечити поєднання знань, якими вже мають ті чи інші суспільства, з новими формами створення, придбання і поширення знань, які використовуються в рамках моделі економіки знання.

За останні кілька років наймоднішим словом в профілях мережі LinkedIn (соціальна мережа для пошуку і встановлення ділових контактів) виявляється слово creative – творчий, креативний. Поняття «креативна економіка» було введено журналом BusinessWeek в серпні 2000 року. Сьогодні лідером в креативній економіці визнана Великобританія, відзначається зростання цих показників в країнах Азії.

Світова практика, свідчить що інвестиції в людський капітал в економічно розвинених країнах забезпечує до 75% приросту національного багатства. Тому за оцінкою Світового банку, сьогодні фізичний капітал в сучасній економіці формує 16 % загального багатства кожної країни, природний - 20 %, а людський 64 %. У таких країнах, як Японія і Німеччина відсоток людського капіталу становить до 80 % національного багатства. За їхніми оцінками Індекс економіки знань, який розраховується з показників розвитку інноваційної системи, освіти і людських ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій та економічного режиму і державного управління, для України становить близько 5.5. Для провідних країн світу він перевищує 8.21 (Швеція, США, Фінляндія, Ірландія, Великобританія, Канада, Франція, Німеччина, Японія та Нідерланди). Українські університети практично не представлені у світових і європейських рейтингах. При цьому частка України на світовому ринку наукомісткої продукції менше 0.1 %, питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт становить блико 1 % ВВП України, інноваційна активність промислових підприємств залишається надзвичайно низькою, оновлення основних засобів не перевищує 5 % в рік, матеріально технічна база наукових організацій дуже швидко старіє. А за даними глобального індексу конкурентоспроможності серед 131 країн Україна займає за рівнем вищої освіти та професійної підготовки 53 місце, за технологічним розвитком посіла 93, а за інноваціями - 65. В якості головної проблеми сучасності виступає зміна парадигми освіти і розвиток нової філософії освітнього простору - світового , інтегрованого простору знань [2, с. 11-12].

Підвищення якості освіти пов’язано сьогодні з посиленням гуманітаризації змісту освіти, зміною обсягу, складу дисциплін, що вивчаються, введення нових навчальних предметів, постійним пошуком нових організаційних форм, технологій навчання. Тому останнім часом у багатьох країнах світу інтенсивно розробляються інноваційні освітні технології, що відповідають новій моделі освіти. За домінанту інноваційно-організованого освітнього процесу приймається розвиток креативної особистості в самому широкому сенсі, включаючи її когнітивну, емоційно-вольову, мотиваційну, ціннісну складові.

Процес розвитку креативності - це тривалий, безперервний процес, найважливішим етапом якого є період отримання освіти. Очевидно і те, що сучасне масове освіту поки не в змозі забезпечити умови для реалізації креативності особистості в процесі навчання і виховання. Саме тому в багатьох економічно розвинених країнах світу в останні десятиліття постійним попитом користуються послуги компаній, які проводять корпоративні тренінги та семінари з розвитку творчих здібностей персоналу фірм, що діють в самих різних галузях економіки. Безумовно, більш продуктивним рішенням є орієнтація на креативний підхід освіти, яке в ідеалі має діагностувати, підтримувати і розвивати творчий потенціал кожної особистості.

В даний час актуальною є проблеми розвитку креативності засобами сучасних інформаційних технологій, які обумовлені потенційними креатівогеннимі можливостями інформаційних технологій. Сучасні інформаційні технології сприяють творчої свободи, автоматизуючи рутинні операції діяльності. Це призводить до своєрідного поділу праці між людиною і технікою, закріплює за людиною роль творця.

Креативність є передумовою і, мабуть, однією з найважливіших складових професійної інженерної діяльності. У той час як гуманітаризація і гуманізація освіти спрямована на підготовку «Людини». Витоки реалізації методик формування креативності майбутнього інженера знаходяться в середній школі в процесі вивчення елементарної фізики і математики, тому обов’язково повинні мати продовження на молодших курсах вузу. Для забезпечення формування креативності студентів необхідно створення умов, що сприяють зародженню творчої думки. Сюди можна віднести такі відомі, але, тим не менш, залишаються інноваційними, методи навчання як активні та інтерактивні. Зазначені методи реалізуються за допомогою роботи з планшетними комп’ютерами або нетбуками і інтерактивним обладнанням: відеопроектором, підключеним до викладацького комп’ютера, графічними дротовими і бездротовими планшетами, широким використанням математичних процесорів (типу MathCAD).

Таким чином, застосування сучасних інформаційних технологій дозволяє підсилити у студентів мотивацію до освоєння спеціальності, підвищує інтерес, емоційну залученість; сприяє розвитку здатності до перетворення, прогнозування та імпровізації. Робота в групах розвиває здатність до співпраці, сприяє позитивному ставленню до себе, дає досвід творчої діяльності. А всі перераховані вище якості є не що інше, як компоненти структури креативності.

Література

1. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры // Дистанционное образование. - 1999. - № 4.

2. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО 2005. - Режим доступа: http://unesdoc.unesco.].

3. Флорида, Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее [Текст] / Р. Флорида. - М.: Издательский дом «Классика - XXI», 2007. - 421 с.

УДК 37.022:664

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ «СЕНСОРНИЙ АНАЛІЗ В ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЯХ»

О.Б. Ткаченко, О.О. Тітлова, Н.В. Каменева

Підвищення конкурентної боротьби на ринку харчових продуктів та зростаючий у зв'язку з цим попит на фахівців, що володіють інструментом сенсорного аналізу, стали підставою для започаткування підготовки в Одеській національній академії харчових технологій магістрів за ОНП «Сенсорний аналіз в харчових технологіях». Організація підготовки нових фахівців має свої особливості, тому може представляти інтерес з методологічної точки зору.

Строк підготовки студентів за новою ОНП складає 2 роки. Навчальний план розроблено з урахуванням світового досвіду підготовки відповідних фахівців та з урахуванням стандартів ОНАХТ на підготовку студентів спеціальності 181 «Харчові технології» галузі знань 18 «Виробництво та технології» освітнього ступеню «магістр». Випусковою кафедрою є кафедра Технології вина та сенсорного аналізу.

Сенсорний аналіз - це насамперед практичний інструмент, який сьогодні використовується в контролі якості, при розробці нових/ інноваційних харчових продуктів та в маркетингу. Тому при формуванні тематик дипломних робіт майбутніх випускників було прийнято рішення виділити два напрями:

1) вдосконалення технологій виробництва харчових продуктів за допомогою методів сенсорного аналізу;

2) розробка технологій виробництва нових/інноваційних харчових продуктів за допомогою методів сенсорного аналізу.

Для формування теми майбутньої дипломної роботи, на початку навчання з кожним студентом проводиться індивідуальне глибинне інтерв'ю з метою ідентифікації інтересів. Таким чином, студенти починають розробляти свої дипломні роботи з першого семестру, виконуючи індивідуальні завдання, курсові роботи з поточних дисциплін та науково-дослідну роботу. В кожній роботі обов'язково визначається наукова новизна та доводиться практична значущість.

Для виходу на захист дипломної роботи студенти повинні мати опубліковану статтю на тему свого дослідження в журналі з високим імпакт-фактором та таким, що входить до наукометричних баз даних Scopus або Web of Science, а також патент для доведення права інтелектуальної власності студента на виконану розробку нової чи вдосконалення існуючої технології виробництва відповідного харчового продукту.

Представлена система організації підготовки дипломної роботи дозволяє мотивувати студента, як вибором цікавої для нього (неї) тематики, так і поступовим виконанням дослідження впродовж навчання. А опублікована стаття та отримання патенту одразу дозволяють зняти питання плагіату. Таким чином, розроблена система підготовки магістрів за ОНП «Сенсорний аналіз в харчових технологіях» дозволяє отримати на виході результат з чітко сформульованими на початку навчання параметрами, над яким студенти працюють впродовж всього навчання і який має практичну значущість в конкретних умовах існуючого виробництва.

УДК 378+37.091.212

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ - ГОЛОВНА ІДЕЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОЗУМІННЯ СТУДЕНТАМИ

О.С. Кривов'яз, Л.В. Мельничук
Івано-Франківський національний медичний університет,
м. Івано-Франківськ, Україна

Запорукою успішного суспільного розвитку є академічна культура у всіх своїх проявах. Одним із індикаторів якісних змін в академічній культурі суспільства та головним чинником визначення якості освіти є дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі [3]. Важливою умовою є розуміння фундаментальних цінностей академічної доброчесності студентами, адже часто академічна непорядність спостерігається саме серед студентів. Вони не завжди вмотивовані на отримання професійних знань в університеті [1].

Першим кроком в цьому напрямку повинно бути виявлення та визнання існуючих проблем, з подальшим відкритим їх обговоренням. Цей процес досить довготривалий [2].

Щоб зрозуміти, які цінності академічної доброчесності є для студентства визначальними, нами було проведено анонімне анкетування. Участь в ньому прийняли 58 студентів 2-го курсу Івано-Франківського національного медичного університету. Згідно отриманих результатів тільки 64 % студентів розуміють трактування терміну «академічна доброчесність». На думку студентів, найвагомішими цінностями для забезпечення якості вищої освіти є «відповідальніть» - 43 %, і «справедливість» - 41 %. Запропонованим цінностям - «чесність», «довіра» і «повага» опитувальники віддали відповідно:10 та менше 6%. Згідно отриманих результатів, нажаль,останні цінності нехтуються учасниками опитування. Це важливі складові у процесі навчання, наукових дослідженнях та майбутній практичній діяльності медика. Відрадним є те, що 55% студентів змінили свою думку стосовно власної поінформованості і зазначили необхідність додаткового роз'яснення питань академічної доброчесності. На нашу думку, необхідно розробити алгоритм донесення такої інформації серед студентів.

Тільки тоді це стане запорукою підготовки майбутніх фахівців, які будуть відповідально виконувати свої академічні обов’язки. Адже, людина, яка керується нормами академічної доброчесності й має належну професійну підготовку, може бути впевнена в тому, що вона завжди знайде можливість для своєї повноцінної реалізації.

Література:

1. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «Академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти. Я. Тицька // Підприємництво, господарство і право. - 2018.- № 11.- С.192-195.

2. Малогулко Ю.В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах / Ю.В. Малогулко, М.В. Затхей. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. Вінниця, 14-23 березня 2018 р. URL: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/ all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/view/3857.

3. Козін Д. О. Академічна доброчесність - виклик сучасній освіті/ Д.О. Козін Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. Вінниця,14-23 березня 2018 р. URL:https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr 18/paper/view/3857.

4. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова - К. ;Таксон, 2016. - 234 с.

УРАХУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ КУРСУ ТОГ ПРИ СКЛАДАННІ СИЛАБУСА

А.П. Ліпін, І.М. Шипко

Викладачі, розробляючи силабуси, повинні самі вибирати й конкретизувати вміст тих або інших тем програми, визначати глибину їх опрацювання, рівень засвоєння. Лише чітко уявляючи собі яким конкретним знанням потрібно навчати студентів, і, сформувавши мету вивчення даної дисципліни, можна приступати до розробки силабуса.

Бажання студентів вивчати дану дисципліну можна віднести до найбільш дієвих чинників, що підвищують ефективність навчання.

Всі викладачі знають, наскільки підвищується інтенсивність засвоєння матеріалу в період перед іспитами. Студенти хочуть скласти іспит і для досягнення поставленої мети працюють з повною віддачею. Правда, знання, придбані за короткий строк перед іспитом, недовготривалі й поверхневі, проте використовувати такий чинник, як бажання студентів вчитися даній дисципліні, для підвищення ефективності навчання, звичайно, доцільно.

Щоб зацікавити студентів даною наукою, збудити в них прагнення до пізнання, доцільно показати їм місце даної дисципліни в загальній програмі підготовки магістрів, на конкретних прикладах проілюструвати, до чого можуть привести помилки, здійснені з вини відсутності або браку знань теоретичного матеріалу, недостатня кваліфікація. Важливо підтримувати інтерес студентів до предмету протягом всього періоду навчання. Це залежить як від вмісту і значущості курсу, так і в значній мірі від майстерності викладача.

Велике значення для підвищення «мотивації» має ввідна лекція. Якщо лектор зуміє яскраво змалювати значення даної науки в інженерній діяльності фахівця, наведе переконливі приклади використання висновків і рекомендацій науки у вирішенні практичних виробничих завдань і зробить це дохідливо і цікаво, то у багатьох студентів з'явиться бажання вивчати запропоновану дисципліну. Однак однієї ввідної лекції, як би добре вона не була прочитана, недостатньо. Вивчення будь-якої дисципліни вимагає від студентів значних розумових зусиль, систематичної і інколи, нецікавої роботи. Тому необхідна така організація роботи кафедри, при якій студент був би вимушений працювати систематично.

ТОГ відноситься до «складних» дисциплін для студентів, тому без допомоги викладачів, без продуманої організації всієї навчальної роботи на кафедрі важко чекати хороших результатів.

На кафедрі давно й успішно ведеться робота над такою організацією навчального процесу, при якій студенти працюють не тільки на протязі всього семестру або навчального року, а на протязі періоду вивчення курсу ТОГ, а це три семестри. Це, в певній мірі, досягається шляхом регулярної перевірки поточної успішності. При систематичній перевірці студенти звикають до необхідності займатися регулярно даним предметом, що в результаті, позитивно відображається на міцність і глибину їх знань.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЧНИХ ЗМАГАНЬ ОЛІМПІАДИ ПО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ» В ОН-ЛАЙН РЕЖИМ

О.О. Меліх, О.С. Берневич

Сьогодення викликає дуже рідкого тісного контакту серед освітян, науковців, здобувачів вищої освіти. Поширюються і стають відомими на весь світ відкриті лекції, наукові бібліотеки відкривають свої сховища в тривимірному режимі, присутність викладачів поступово стає голограмою. Яскравим прикладом є Virtuelle Hochschule Bayern - Віртуальний університет Баварії [1], British Library - Національна бібліотека Великої Британії [2], Imperial College London - Імперський коледж Лондону [3].

Безумовно є недоліки такого сприйняття знань: по-перше, особисте спілкування із ресурсом (книгою), із лектором (людиною) передає більше інформації та почуттів; по-друге, он-лайн спілкування все ж таки обмежене часом - працювати в он-лайн бібліотеці можна і вночі, а ось спілкуватися із викладачем передбачається у виділеному відрізку часу, не завжди особисто; по-третє, не всі науки можуть повноцінно бути розкритими через он-лайн, наприклад, лабораторні хімічні аналізи, дослідження археологів потребують спеціального обладнання і спостереження людини (здобувача чи науковця) особисто.

Серед тих знань, які надаються освітніми програмами зі спеціальності «Туризм», майже 20 відсотків компетентностей потребує особистого спілкування із викладачем: навички з ведення екскурсій, основи активного туризму, роботи з мапування, практичні заняття з конфліктології, психології, заняття із фізичної культури та спорту.

Олімпіада зі спеціальності «Туризм» серед здобувачів вищої освіти передбачає два етапи - в закладі вищої освіти, де навчаються студенти за обраною спеціальністю, та в закладі вищої освіти, який призначено Міністерством освіти і науки України. Назва такої олімпіади - Всеукраїнська. Але саме з спеціальності «Туризм» вона не може бути внутрішнім заходом, бо туризм - це пошук відпочинку, нових вражень, знань про всесвіт.

Збір учасників із різних країн світу, де наука туризмологія має вагомий внесок у розвиток економіки країн, культури національностей та народів, - завдання, по-перше, неекономічне при існуючих інтернет-технологіях, по-друге, неможливо, наприклад, в умовах пандемії (2020 рік).

В Одеській національній академії харчових технологій з 2020 року передбачено проведення II етапу Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Туризм». Передбачалось проведення цього заходу в два тури очних змагань - виконання практичних та творчих завдань. Усі вони не потребують спортивних знарядь, переміщень учасників по вулицям міста. Завдання, як правило, виконуються в аудиторіях.

Із необхідної техніки достатньо сучасного смартфону, ноутбука чи стаціонарного комп’ютера. Призом як раз і може стати - подорож до України (для іноземних учасників), до міста Одеси (для мешканців інших міст) - країни і міста з високим туристичним потенціалом. Серед проблемних питань організації на майбутнє такого он-лайн заходу - кібербезпека та потужність існуючих систем дистанційного навчання ОНАХТ.

Література

1. Virtuelle Hochschule Bayern : [Electronic resource] // The official home Virtuelle Hochschule Bayern. - 2020. - Access : https://open.vhb.org/.

2. Explore the British Library : [Electronic resource] // British Library. - 2020. - Access : http://www.bl.uk/catalogues/search/serviceoptions.html.

3. Imperial College Business School to offer live lectures via hologram: [Electronic resource] // Imperial College London. - 2018. - Access: https://www.imperial.ac.uk/news/188851/imperial-college-business-school-offer-live/.

4. Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic : [Electronic resource] // World Health Organization. - 2019-2020. - Access: https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019.

УДК 378.1

ВАЖЛИВІСТЬ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ДИСЦИПЛІН В ПРОЦЕСІ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

І.М. Агеєва, Ю.В. Дьяченко, Є.М. Коренман

На сьогодні, питання успішного проходження акредитації освітньої програми гостро стоїть перед кожним українським закладом фахової передвищої та вищої освіти. Акредитаційний процес регулюється «Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», що було затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 977 від 11 липня 2019 року. В Положенні зазначено, що акредитація освітньої програми це «оцінювання якості освітньої програми та освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми» [1].

Отже, метою акредитації є встановлення відповідності якості освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою певним критеріям [1]:
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми.
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми.
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання.
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою.
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність.
Критерій 6. Людські ресурси.
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси.
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми.
Критерій 9. Прозорість та публічність.
Критерій 10. Навчання через дослідження.

За структурою кожен критерій є сукупністю підкритеріїв, що стосуються різних аспектів тієї чи іншої теми оцінювання. Саме підкритерії є нормативними твердженнями, на відповідність яким оцінюється освітня програма та освітня діяльність за освітньою програмою. Шкала оцінювання охоплює чотири рівні відповідності, за якими освітня програма та освітня діяльність за цією програмою: «F» - не відповідають визначеному критерію, і виявлені недоліки мають фундаментальний характер та/або не можуть бути усунені протягом одного року; «E» - загалом не відповідають визначеному критерію, однак виявлені недоліки можна усунути протягом одного року; «B» - загалом відповідають визначеному критерію з недоліками, що не є суттєвими;

«A» - повністю відповідають визначеному критерію, у тому числі мають інноваційний/взірцевий характер [1, 2].

Одним з факторів, які впливають на отримання того чи іншого рівня відповідності є навчально-методичний комплекс дисциплін (НМКД), що викладаються для певної освітньої програми. Так, п. 4 Критерія 1 передбачає, що «освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)»; в п. 2. Критерія 4 зазначається, що «усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)» [1].

Реалізація цих пунктів здійснюється шляхом розробки якісного навчально-методичного комплексу дисциплін. НМКД - це сукупність організаційно-нормативних документів і навчально-методичних матеріалів, що забезпечують повну реалізацію змісту навчальних дисциплін в освітньому процесі та сприяють ефективному засвоєнню студентами матеріалу навчальних дисциплін і реалізації засвоєних знань, набутих навичок та умінь, необхідних у професійній діяльності. Навчально-методичний комплекс є системою нормативних та навчально-методичних документів і матеріалів, засобів навчання та контролю, необхідних і достатніх для якісної організації освітніх програм відповідно до змісту навчального плану підготовки фахівця.

Перелік складових НМКД затверджується закладом освіти і найчастіше включає в себе: силабус, навчальну програму дисципліни, робочу програму дисципліни, конспект лекцій, методичні вказівки до практичних занять, методичні вказівки до виконання лабораторних робіт, методичні вказівки до самостійної роботи, методичні вказівки до виконання курсової роботи, матеріали для поточного, проміжного й підсумкового контролю та інше. При цьому, викладачі постійно оновлюють НМКД на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, що дозволяє забезпечувати якість освітньої програми та високий рівень здобувачів вищої освіти.

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки України № 977 від 11.07.2019р. «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» // Законодавство України: [Веб-сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19 (дата звернення: 19.03.2020).

2. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми // Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: [Веб-сайт]. URL:https://naqa.gov.ua/%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/ (дата звернення: 19.03.2020).

UDC 001.9

PLAGIARISM AS A MANIFESTATION OF ACADEMIC DISHONESTY

O. Kotuzaki, K. Iorgachova., O. Makarova

The development of modern technologies not only greatly expands the opportunities for research in all spheres of activity, but also facilitates the manifestation of such violations of academic ethics as plagiarism, fabrication, falsification, etc. Therefore, the issue of academic integrity has recently attracted the attention of scholars and educators, not only in Ukraine but around the world [1]. Violation of the principles of academic integrity is a series of incorrect actions by any participant in the scientific and educational process. Such manifestation of academic dishonesty as plagiarism, which can take many forms, e.g. using someone else's work or parts of it without indicating the source and other people's ideas and presenting them as their own, requires separate analysis. The problem of unfair scientific writing exists all over the world. Accordingly, various programs are being created to improve the quality of education, regulations, and laws that would prevent plagiarism and other such things. In Ukraine, in response to these day-to-day scientific, educational, and social problems, the Dissergate Initiative Group has been formed that brings together scientists, HEI teachers, and scientific associates of the NAS of Ukraine and strives to use the available forms and methods of public access to control plagiarism as a manifestation of systemic socio-scientific and educational illness [2]. Active work on creating the National Academic Text Repository, an effective tool for identifying plagiarism and a resource for information exchange between scholars, is ongoing. Its database will be a tool for examining academic texts for borrowing [3].

Higher education institutions, of course, should take care of their image in the academic field and in society and disallow cases of plagiarism, so they should be less and less tolerant of academic fraud such as plagiarism and monitor it more closely. Thus, the main priority of the Odessa National Academy of Food Technologies, which is recognized in Ukraine and abroad as a modern innovative scientific and educational center for training highly qualified personnel for food and processing industry enterprises, is the observance of academic integrity. The result was the adoption of the «Regulation for inspecting scientific works for plagiarism», which was designed to prevent plagiarism in the scientific, methodical, and educational works of pedagogical, scientific, and other employees of the academy, students, post-graduates, and doctoral students. The aforementioned Regulation defines the detection measures and responsibility for academic plagiarism and the ways to prevent it. Additionally, this Regulation provides a link to the Anti-Plagiarism Internet Service StrikePlagiarism.com for checking scientific papers for plagiarism. Adopting the principles of academic virtue is a rather difficult process, which involves not only delineating and fixing, but also conscious and free acceptance of these principles by all members of the academic community [4].

The main task of higher education is to form creative specialists, capable of self-development, self-education, and innovation. In this respect, it should be acknowledged that adherence to the principles of academic virtue directly affects the youth of the higher education system in the country, what values are embedded in the institution of education, and what is the «secret success» in society. Is it hard work that helps to succeed both as an individual and the country as a whole, or is it deception, fraud and questionable cunning, which then become the norm of public relations and drag the country to the bottom [5]. An important motivational factor for a student should be a teacher who is bound to set an example for them as a professional, because the goals of teaching, learning, and research can only be achieved in an environment where ethical standards are respected and maintained. After all, generations of students who have grown up on plagiarism in scientific journals perceive the appropriation of a stranger as a norm of life and behavior and subsequently embody this in the forms of life, professional, and social behavior, which leads to the bankruptcy of all national state and public institutions and economic degradation. And if, in the future, such a student decides to become a scientist, it will be the inevitable collapse of science and education [2]. According to the students [6], to overcome the above problems, the teacher can and should help them open their creative potential and determine the prospects for their internal growth. Focusing on the personality of the student, one can offer a variety of individual tasks, topics, reports, and other types of creative work in order to allow students to develop tasks of varying degrees of complexity by themselves. The students must feel that they are doing something out of the ordinary, something that no one has ever done before them. Then they themselves would feel special. Additionally, the interest and involvement of the teacher in their assigned work often motivates students. This is because the mechanical relations according to the formula of «I give you the task and you fulfill it» are replaced by mutual cooperation and, accordingly, by the formation of a friendly and respectful attitude towards the teacher. As a result, with increasing requirements for work and increasing motivation, the quality of research and, accordingly, the educational level of students will also increase [6].

Obviously, plagiarism is an urgent problem and a serious violation of the principles of academic integrity, which is a type of moral code for teachers, students, and researchers, because the absence of plagiarism in the publication is respectful to the researchers who have carried out scientific work and a sign of professionalism. Belief in the integrity of scientific work must be the basis of academic life.

References

1. Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity z pidtrymky pryntsypiv akademichnoi dobrochesnosti. URL: https:// msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/11/methods_2019-final.pdf (date of appeal 19.02.2020).

2. Shestakova Je. Obyknovennaja istorija, ili plagiat kak projavlenie so-cial'noj vlasti. URL: http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=4835&level1=main&level2=articles (date of appeal 20.02.2020).

3. Reforma osvity ta nauky. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti (date of appeal 21.02.2020).
4. Sorokina N., Artiukhova A., Dehtiarova A. Akademichna dobrochesnist: problemy dotrymannia ta priorytety poshyrennia sered molodykh vchenykh: kol. monohr. Dnipro: DRIDU NADU, 2017. 169 с.
5. Krok za krokom do novoi akademichnoi kultury (za rezultatamy roku roboty Proektu spryiannia akademichnii dobrochesnosti v Ukraini – SAIUP). URL: http://www.saiup.org.ua/novyny/krokza-krokom-novoyi-akademichnoyi-kultury/ (date of appeal 21.02.2020).
6. Problema plagiata: slovo studentu URL: https://commons.com.ua/ru/problema-plagiata-slovo-studentu/ (date of appeal 22.02.2020).

УДК 614.78:502/504](477.64-25)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ОСВІТИ, КОНКУРЕНТНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТА МАЙБУТНЬОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЗАПОРІЖЖЯ

І.А. Соколовська, О.В. Кірсанова
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя,Україна

Постановка проблеми. У дослідженні обґрунтовано необхідність врахування характеристики взаємозв’язків компонентів комп’ютерно-орієнтованого навчального середовища вищого навчального закладу з метою забезпечення високого рівня освіти для розвитку особистого потенціалу, конкурентної спроможності і майбутньої наукової діяльності фахівців; розкрито уявлення про освітній простір вищого навчального закладу, який можна уявити у вигляді структури, в якій взаємопов’язані окремі види простору: освітньо-інформаційний, культурно-освітній, теоретичний, практичний, науково-дослідний.

Розвиток людини це найважливіша частина становлення особистості. Від розвитку кожної окремої людини залежить становлення суспільства, та навпаки, в залежності від менталітету і рівня розвитку суспільства формуються цінності людини.

Головна задача - забезпечити високий рівень освіти для розвитку особистого потенціалу, конкурентної спроможності і майбутньої наукової діяльності.

В теперішній час існує багато актуальних проблем розвитку індивідуума в освітньому просторі, такі як:

- Проблема розвитку креативної особистості.
- Проблема розвитку конкурентоздатної особистості.
- Проблема особисто-професійного розвитку.
- Проблема розвитку соціально відповідальної особистості.

- Проблема розвитку морально-правової культури особистості.

В нашому випадку одна з найголовніших проблем, це особисто-професійний розвиток в період навчання у вищому навчальному закладі.

Можна виділити такі основні напрями в розвитку студента:

1. Розвиток професійної направленості і необхідних здібностей.
2. Вдосконалення психічних процесів і станів.
3. Вироблення життєвої позиції і планів.
4. Ріст рівня зацікавленості в вузьких спеціальностях майбутньої професії.
5. Етичний, естетичний і духовний розвиток.
6. Високий рівень ініціативи та творчості.
7. Формування психологічної готовності до професійної діяльності.

Метою нашого дослідження є аналіз особливостей адаптації студентів-першокурсників та виявлення закономірностей психологічної адаптації особистості,значення комп’ютерно-орієнтованого освітнього простору в житті студентів.

Освітній простір вищого навчального закладу можна уявити у вигляді структури, в якій взаємопов’язані окремі види простору: освітньо-інформаційний, культурно-освітній, теоретичний, практичний, науково-дослідний. Їх можна розглядати як організаційні форми особистого розвитку кожного студента.

Простір теоретичної освіти. Організація різноманітних типів лекцій (лекція-бесіда, проблемна лекція) практичних і семінарських занять (дискусія, ділова, рольова гра, тренінг) сприяє реалізації навчальної, розвиваючої, котра створює умови для розвитку майбутнього професіонала. Особливо багатими можливостями для особистісно-професійного розвитку має гуманітарний цикл. Він перш за все впливає на розвиток гуманістично-орієнтованої особистості майбутнього професіонала. На думку вчених, психолого-педагогічні дисципліни містять багатий потенціал для актуалізації досягнень студентів.

Умовно ці можливості можна розділити на дві групи. Перша включає в себе можливості, пов’язані з розвитком різних характеристик майбутнього фахівця:

- потреби в самостійній пізнавальній діяльності;
- професійному вдосконаленні та творчої саморегуляції;
- здатність аналізувати та реагувати.

Друга група пов’язана з відносинами студента до самого себе як суб’єкта професійної діяльності.

Викладання спеціально - предметних дисциплін в просторі теоретичного освіти будується на основі принципу діяльнісного підходу. Специфіка даного підходу полягає в розгляді змісту всіх дисциплін і видів діяльності студентів з позицій майбутньої професійної діяльності. Система проблемних ситуацій дозволяє розгортати зміст освіти в динаміці, створює можливість інтеграції знань всіх наукових дисциплін як засіб вирішення цих ситуацій, моделюється цілісне предметне, психологічне і соціальне зображення майбутньої професійної діяльності. Цей підхід відкриває перспективи як для особистісно-професійного розвитку студентів, так і для формування цілісного образу професії і адекватних уявлень про себе як про майбутнє фахівця.

Простір практичної освіти представлений, перш за все, різними видами практики. Виробнича практика - це форма організації навчального процесу, яка має на меті особистісно-професійне становлення майбутнього фахівця і спрямована на освоєння їм змісту професійної підготовки через послідовне проходження декількох видів практик. На думку вчених, чим раніше студент потрапить в умови реального виробництва, тим раніше починає включатися в практику і раніше він формується як особистість і як професіонал.

Культурно - освітній простір включає в себе систему позанавчальної, соціокультурної діяльності студентів. Особистісно-професійний розвиток особистості студента в культурно - освітньому просторі, можливо, здійснювати через використання активних форм виховної роботи, через систему класних годин, годин спілкування, засідання психологічних клубів, через студентські фестивалі, конференції.

Простір науково - дослідницької діяльності студентів організовує спільну діяльність викладачів і студентів. Ця робота спрямована на пошук рішення професійних проблем, в ході якої відбувається взаємообмін культурними цінностями, формується професійне мислення. Це простір містить не тільки когнітивні, оперативно - технічні аспекти, а й комунікацію студента і керівника, яка породжує емоції, почуття, переживання і сприяють особистісному і професійному зростанню суб’єктів освітнього простору.

Інформаційно-освітній простір. Впровадження інформаційних і комунікаційних технологій в освітній простір навчального закладу створює додаткові можливості для особистісно-професіонального розвитку студентів.

Таким чином, аналіз літератури, показав, що особистісно-професійний розвиток особистості студента відбувається в цілісному освітньому просторі навчального закладу і має нелінійний характер. Потенційні можливості кожного напряму для особистісно-професіонального розвитку реалізується через організацію зовнішніх умов і актуалізацію внутрішніх психологічних механізмів.

Результати дослідження. Авторами цього дослідження проаналізовано особливості процесу адаптації студентів-першокурсників до навчання в Запорізькому державному медичному університеті на різних факультетах закладу, оскільки адаптаційний період у студентів відбувається по-різному, залежно від їхніх індивідуально-психологічних особливостей, рівня готовності до навчання у вищій школі.

Останнім часом проблема адаптації у суспільстві значно загострилась, адже наш настрій, емоційний стан часто залежить від середовища, що нас оточує та від умов, до яких ми маємо постійно пристосовуватись. Неуспіхи та невдачі не дають змоги особисто розвиватися. На жаль, в наш час адаптивний ресурс (можливість адаптуватися у складній ситуації) є досить низьким. Але життя - складна річ, тож доки всі умови сприятливі, доки навантаження здаються нам посильними, знижений ресурс нашої стресостійкості не дає про себе знати. Достатньо людині опинитися в незручній для неї ситуації (як емоційно, так інтелектуально чи фізично), з якою вона не може впоратись, то найскоріше настає нервовий зрив. Напевно багатьом знайомий такий розвиток подій, оскільки майже всі проходили перший курс - період соціально-педагогічної адаптації, який, до речі, часто характеризується зниженням фізіологічної і психологічної адаптації. Це призводить до різкого погіршення психологічного та фізичного здоров’я студента.

Процес навчання у вищому навчальному закладі - особливий етап життєдіяльності молодої людини, який пов’язаний із набуттям професійного досвіду та вимагає не абияких зусиль, що, в основному, спрямовані на перебудову самосвідомості студента.

Процес адаптації - це довгий та складний процес, а активність самого суб’єкта діяльності, в нашому випадку студента, передбачає самостійну постановку завдань і пошуку власних шляхів для їх вирішення. Такий процес вимагає аналізу своїх дій і вчинків, характерних особливостей взаємодії з іншими суб’єктами і новим середовищем. З початком навчання в ВНЗ більшість студентів зазнає труднощів. Та чи кожен студент зможе вчасно зібратися з думками та йти до своєї мети, маючи при цьому активну соціальну позицію у новій суспільній ланці.

Слід підкреслити, що студентський вік співпадає з періодом юнацького віку, коли відбувається переоцінка цінностей, особистість набуває нових для себе рис, змінюється ставлення до моральних цінностей, особистість пізнає почуття першого кохання, змінюється розуміння сенсу буття, йде пошук свого життєвого шляху.

Результати спостереження за навчальним процесом та їх аналіз дозволяють висунути припущення щодо основних тенденцій процесу адаптації першокурсників, наприклад, в царині навчальної діяльності, психофізіологічних станів, а також у сфері спілкування з ровесниками та викладачами.

Отже, дослідивши тему адаптації першокурсників, можемо зробити висновки*:*

- По-перше, тема є дійсно актуальною, оскільки на сьогодні проблема низького адаптивного ресурсу супроводжує життя студентів практично кожен день. Особливо важливою ця тема є для першокурсників, тому що від їх здатності взаємодіяти з новим середовищем більшістю випадків залежить й навчальна діяльність, тобто її успіх.
- По-друге, аналізуючи продукти діяльності, можна зазначити, що студенти ЗДМУ у відсотковому значенні мають непогані результати, більшість студентів добре адаптувалась до умов вищого навчального закладу та займає активну позицію щодо навчання.

Останнім часом проблема адаптації у суспільстві значно загострилась, адже наш настрій, емоційний стан часто залежить від середовища, що нас оточує та від умов, до яких ми маємо постійно пристосовуватись. В наш час адаптивний ресурс (можливість адаптуватися у складній ситуації) залежить від вмінь користуватися всіма засобами забезпечення навчального процесу, а особливо інформаційними ресурсами.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕНЕРГЕТИЧНЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»

Н.В. Жихарєва

Умови сучасного життя, зростаючий обсяг інформації та умови ринку праці показує, що за останнє десятиліття значно підвищилися вимоги до спеціалістів з боку роботодавців. Сьогодні необхідні фахівці, які в повній мірі володіють різними сферами професійної діяльності, володіють знаннями у галузі, готові до зміни характеру і змісту власної професійної діяльності. Тому незаперечним є процес змін в підходах до організації освітнього процесу. Ефективним для модернізації освіти є впровадження у навчальний процес інноваційних методів викладання, основою яких є інтерактивність та максимальна наближеність до реальної професійної діяльності майбутнього фахівця.

Створення комплексів з представниками підприємства навчально-методичного забезпечення сприяє ефективній організації як самостійної, так і індивідуальної роботи студентів, яка за рахунок інтерактивного режиму стає більш цілеспрямованою, сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативи, надає можливості створити сприятливий мікроклімат навчання. Умови сучасного життя, зростаючий обсяг інформації Завдяки оновленню моделі та комплексному підхідну до вивчення технічних дисциплін підвищується кваліфікація як викладача так і студента.

При навчально-методичному забезпеченні теоретичних занять з Енергетичного машинобудування, наприклад за освітньою програмою «Холодильні машини, установки і кондиціювання повітря» є підручник. Але, при стрімкому розвитку техніки існує проблема швидкого старіння інформації, що знаходиться на друкованих носіях. Інформація, подана в підручнику може швидко втратити свою актуальність. Виходом з цієї ситуації стало дистанційне навчання де студенти як Одеського технічного коледжу так і Факультету низькотемпературної техніки та інженерної механіки ОНАХТ, які навчаються за наскрізною програмою користуються не тільки на більшість підручників, але й електронні конспектами лекцій викладачів.

Сучасний комплекс забезпечення дисциплін уже неможливо уявити без засобів інформатизації. Інформатизація освіти полегшує доступ студентів і викладачів до навально методичних матеріалів, навчальних мультимедійних комплексів, спрощує зв’язок студента з викладачем, отримання консультацій в онлайновому режимі. При проведенні лекційних і практичних занять активно використовуються мультимедійні засоби - необхідні складові навчального процесу. Таким чином, відбувається об’єднання технічних можливостей з живим спілкуванням лектора з аудиторією.

Щодо навчально-методичного забезпечення практичних занять - напрацьовані алгоритми виконання окремих завдань та практичних навичок, розроблені навчальні та методичні посібники, методичні матеріали до практичних і лабораторних занять. Наприклад, при вивченні проектування систем кондиціювання повітря використовується комплексний підхід: і надаються завдання на практичних заняттях, наближення їх до реальних ситуацій. Активне застосування виробничих ситуацій відповідає світовим тенденціям в освітньому процесі - актуалізації практичної спрямованості навчання.

Особливо важлива при проявленні творчої особистості є науково-дослідницька робота. Для його реалізації застосовуються такі напрямки роботи зі студентами, як пошуково-дослідницька, гурткова робота; науково-практичні конференції. Пошуково-дослідницька робота в гуртках є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки спеціалістів, розширення загального та професійного світогляду. Гурткова робота за напрямом кондиціювання проводиться сумісно з підприємствами такими як «АРБАТ+», «DAIKIN» та інші.

Таким чином, процес надання якісної освіти вимагає від навчальних закладів постійної модернізації змісту та форм навчання відповідно до вимог ринку праці, економічних умов, сучасних науково-технічних досягнень. Завдяки такому підходу та наскрізному навчанні за спеціальністю «Енергетичне машинобудуванні» підвищується кваліфікація студента, викладача та підтримується зв’язок з підприємством.

Література

1. Життєва компетентність особистості: наук.-метод. посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. Н. Несен. - К.: Богдана, 2003. - 520 с.

2. Ковалюк Т.В, Пасічник В.В., Кунанець Н.В. Моделювання розвитку вищої освіти на базі компетенського підходу та особистісну орієнтованих освітніх траєкторій// Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, Том 61, № 5. - с. 245-256.

3. Семеняченко О.А., Орлова Л.А. Інформаційні підходи у навчально-методичному забезпеченні освітнього процесу за спеціальністю «Фармація» 2017. Доступно.http://college.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/St_2_Semeniachenko.pdf.

4. Вакарчук І. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів: Тези доповіді Міністра освіти і науки

України Івана Вакарчука/ Іван Вакарчук //Освіта. - 2009. - 24 червня - 1 липня. - С. 3

5. Євтух М.Б. Забезпечення якості вищої освіти - важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства/ М.Б. Євтух, І.С. Волощук //Педагогіка і психологія. - 2008. - № 1. - С.70-74

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ»

Л.О. Ланженко, Н.О. Дец, Д.В. Дец, Є.О. Ізбаш

Компетентнісний підхід освітнього простору сьогодні застосовується для досягнення умінь застосовувати здобуті знання у нових ринкових умовах професійної діяльності. Такий підхід виступає освітньою відповіддю на актуальні потреби сучасного суспільства, розвиток якого тісно пов’язується з набуттям особистістю необхідних життєвих компетентностей.

До складу загальнопрофесійних компетенцій входять компетенності у сфері навчальної, науково-дослідницької, проектно-конструкторської, адміністративно-управлінської та виробничої діяльності.

Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців-інженерів харчової промисловості повинно охоплювати оволодіння стійкими та інтегрованими знаннями, потрібних для професійної діяльності у сфері виробництва та управління якістю і безпечністю харчових продуктів (рис. 1).

Рисунок 1. Компоненти формування професійних компетенцій

Фахові компетентності інженерів-технологів – це сукупність професійних знань, вмінь і володіння способами розв’язання спеціалізованих задач різного рівня та практичних проблем технічного і технологічного характеру у виробничих умовах.

Дисципліна «Основи автоматизованого проектування» у майбутніх інженерів-технологів харчової та зернопереробної промисловості включає комплексне вивчення програмного забезпечення для системи автоматизованого проектування (САПР).

САПР – це складний комплекс технічних і програмних засобів, який містить технічне, математичне, лінгвістичне, програмне, інформаційне, методичне та організаційне забезпечення.

На сьогодні виробничі компанії прагнуть скоротити терміни розробки інноваційних виробів, одночасно зберігаючи високі стандарти якості, тому знання автоматизованого проектування, здобуті при вивчення «Основ автоматизованого проектування», дають змогу у виробничих умовах значно зменшити суб'єктивізм при прийнятті рішень, підвищити точність розрахунків, обрати оптимальні варіанти конструкцій складних систем на основі математичного аналізу усіх або більшості варіантів проекту з оцінкою технічних, технологічних та економічних характеристик виробництва й експлуатації проектованого об'єкта, значно підвищити якість конструкторської документації, повніше використовувати уніфіковані вироби.

На основі отриманих знань майбутні спеціалісти оволодівають наступними фаховими компетентностями:

- здатність розробляти нові та удосконалювати існуючі харчові технології;
- здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів;
- здатність проектувати нові або модернізувати діючі виробництва;
- здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на харчових підприємствах.

Засвоєння дисципліни «Основи автоматизованого проектування» дозволяє у подальшому оволодіти наступними фаховими компетентностями інженерів-технологів у сфері виробництва харчових продуктів на основі інших теоретико-методологічних підходів.

UDC 378.14:371.122(477)

INFORMATION ENSURING OF SMART EDUCATION TECHNOLOGY

V. Larshin
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна

1. Problem statement

To the present, manufacturing has been recognized as a skillful function which is implemented in a workshop. Manufacturing is no longer merely machining or fabrication. Moreover, manufacturing systems are covering everything from order receipt through the product shipment. There is no need to assert (this is clear from the very beginning) that all the stages of this complex integrated manufacturing system will be successfully implemented with the presence and active creative participation of relevant highly qualified specialists (high class specialists). Finally, all of the manufacturing subsystems need such professionals. In this regard, there is a need to open educational institutions in the form of primary, secondary and higher education. Thus, the requirements for the education system stem from the needs of society and the individual in this society. In this regard, great (and over time increasing) importance is attached to improving the efficiency of higher education technologies.

This report deals with conception, principles, and procedures of smart education in modern society in connection with the well-known “sustainable development” tendency in the world of «Industry 4.0».

2. **The main purpose of presentation** is to explain the essence of the proposed «technological» approach to the theory and practice of the educational process in universities as well as to reflect the main features of the modern stage of higher education development.

3. **Presentation of the main material**

The report shows that the educational process in a university is the purposeful sequence of pedagogical operations which is determined, directed and ensured by the accompanying informational support of educational tasks. Information technologies of stationary, correspondence and distance learning are the basis for building the structure and content of both specific academic disciplines and individual specialties. The literature analysis on the issues of philosophy and theory of education in universities has shown that improving the quality of education and the development of its new forms is a steady trend of recent times. To some extent, this is confirmed by the emergence of appropriate structures at the local (departments for ensuring the quality of education at universities) and state (the National Agency for Quality Assurance in Higher Education) levels. We have witnessed the Bologna education system with its corresponding pros and cons. We are currently facing a new challenge associated with a paradigm shift in education. The essence of the new education paradigm is to replace the knowledge-based approach with the so-called competency-based approach. The paper proposes a new «technological» approach to the strategy and tactics of the higher education pedagogical system development within the framework of the well-known trend of «sustainable development» in accordance with which such new concepts as the pedagogical system, pedagogical operations and their components are introduced. It predetermines the methodology for constructing curriculum programs and teaching technology. It is shown that the curriculum of the academic discipline (course) is complex hierarchical system which depends on the individual initial training of students. Moreover, the methodology for constructing a hierarchical academic discipline also determines the method of its assessment when controlling the quality of both the academic discipline (course) and specialized educational department in which this discipline (course) is created.

The features of recently adopted student-centered (student-oriented) education technology are reflected in accordance with which the share of selective disciplines (courses) is increased, and traditional academic programs of disciplines (courses) - curricula - take the form of the so-called syllabus. The interrelation of the research and educational activities of the teacher should be reflected in the developed curriculum of the course. It is proposed to evaluate the quality of both this curriculum and the activities of the corresponding profile department according to the criteria of consistency, problematicity and activity of the course.

We have witnessed the Bologna education system with its respective pros and cons. At the moment, we are facing a new challenge associated with a paradigm shift in education. The essence of the new paradigm is to replace the knowledge-based approach (information → knowledge → ability → skill) with a competency-based approach (qualification, competence, professional skills). In other words, now instead of education, a new system is being introduced to fill people with certain competencies. It may be suspected that education itself is being abolished. This is the first part of the report.

The next part is about the ratio of virtual and real learning to know whether it possible to provide effective virtual (for example, distance) education. The answer to this question is suggested to look for from the corresponding analogy that occurs when considering the production flow of information and the flow of materials. It is known that the most elements of these two flows are the same excepting one of the most important. This exceptional element is the implementation stage where new unpredictable information appears. This new unpredictable information is the feedback of the educational system.

The proposed teaching technology preserves the principle of unity of teaching and upbringing (nurture) of students. Teaching forms a system of knowledge about the objects, phenomena and processes of the surrounding world. Upbringing forms the learner itself, giving him new qualities which, in turn, have a positive impact on the learning process. Moreover, the capital truths of teaching coincide with the capital truths of upbringing, since they have common roots - the culture and customs of behavior of people in society. The complexity of the unified process of teaching -and-upbringing is a well-known reason for the emergence and development of special science - pedagogy. In turn, the theoretical foundations of pedagogy are considered in two interrelated directions, to wit: didactics and the theory of upbringing. The theoretical basis of pedagogy is considered in two interrelated directions: didactics and the theory of upbringing. Didactics is divided into three areas: principles, forms and teaching methods.

Today e-learning has emerged as essential feature of the modern university teaching and is considered to be a specific-relevant performance criterion for universities. The other side is the so-called interactive computer aided learning based on information and communication technologies in university curricula, student team learning, distance learning, etc.

The last but not the least part of the report is about the ratio between the educational process in a higher education institution and the scientific one. This, in turn, increases the requirements for the scientific work in universities, since the quality of such work has become worse in recent years. University science suffers from diseases such as sophistry, eclecticism, profanation, plagiarism, nepotism, harmful influence of official position, etc. Old and worn out laboratory equipment of universities lead to invalid scientific results. As a result, the quality of the educational process at the university is deteriorating. There is a generalization (and simplification) of academic disciplines with a tendency to emasculate their essence. To some extent, these shortcomings are compensated by the fact that the «research university status» has been strengthened and requirements for its granting have been also reinforced.

4. Conclusions and the prospects for further development

1. Analysis of the literature on philosophy and learning theory in universities showed that improving the quality of education and the development of its new forms is a stable trend of recent times in e-learning, distance learning, student team learning, etc. To some extent, this is confirmed by the emergence of appropriate structures at the local (department of quality assurance at universities) and state (the National Agency for Quality Assurance in Higher Education in Ukraine) levels.

2. A new «technological» approach to the strategy and tactics of the development of the higher education system (within the framework of the tendency of «sustainable development») is proposed, according to which such new concepts as the pedagogical system, pedagogical operations and their components are introduced, which together predetermines the methodology of building programs of academic disciplines and teaching technology.

3. It is shown that the curriculum of an academic discipline is complex hierarchical system with elements which are at different levels of subordination (in accordance with the tree of goals) and depend on the individual initial training of students. Moreover, the method of constructing a hierarchical discipline predetermines the method of its evaluation in quality control both the discipline and the profiling department where this discipline was created.

4. A feature of recently adopted student-centered teaching technology, according to which the share of selective academic disciplines has increased due to a decrease in the share of traditional high-tech academic disciplines, is that the curriculum takes the form of the so-called syllabus.

5. The interrelation of research and educational activity of the teacher, which is reflected in the developed curriculum of the course, is shown. The quality of the curriculum is assessed according to the criteria of consistency, problematicity and activity of the course.

УДК 658.07.1

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Ю.Є. Безугла
Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна

Науково-методичні основи формування інтегрованого механізму використовуються у багатьох сферах життя суспільства, в тому числі й в освіті. Тому сьогодні існує досить розвинена система розробки та удосконалення уніфікованого інтегрального механізму залучення студентів в будь-яку галузь вищої освіти, які пропонують студентам пройти курс навчання за кордоном. В багатьох країнах світу вже давно оголосили, що студент - головний інвестор та основна цінність. Можна сказати, що іноземний студент - основний козир у міжрегіональній та міжнаціональній конкурентній боротьбі. Тому тенденція скорочення досить помітного числа молодих приїжджих «інвесторів» не може не турбувати країну. Вирішити проблему відтоку іноземних студентів можна тільки спільними зусиллями зі взаємодією всіх учасників інтегрованого механізму залучення іноземних студентів в будь-яку галузь вищої освіти [1-5]. Оскільки сьогодні головний інвестор в галузі освіти - це студент, який приїхав в місто. Й приїжджають, по суті справи, високоінтелектуальні інвестори, які залишаються на п’ять - шість років навчання. Відповідно, перед освітнім середовищем стоїть завдання збільшити кількість приїжджих студенті й надати гарантії батькам щодо безпеки у місті, забезпеченості житлом, високої якості освіти й на рахунок того, що після отримання освіти у іноземного студента буде хороше майбутнє, й він буде затребуваний на ринку праці не тільки країни-реципієнта, а й своєї Батьківщини (або ж й інших країн світу).

Постійну роботу зі своїми потенційними студентами вузи ведуть через мережу філій, як на території країни, так і за кордоном. Щорічно організовуються місії в найбільш перспективні регіони для популяризації навчання в країнах. В механізмі залучення студентів іноземних студентів в будь-яку галузь вищої освіти розглядаються чотири локальних механізми, які включають основні мотиви для тих, хто вирушає за кордон у пошуках ідеальної освіти і тих, хто надає студентам за кордону право отримувати освіту; виявлені основні способи залучення студентів з-за кордону і наслідки такого обміну як для країни - реципієнта , так і для країни - донора, а також для самого студента, який здобув освіту за кордоном. Наприкінці механізму сильні та слабкі сторони організації навчання іноземних студентів й представлені кілька ідей для країни щодо зміни ситуації освітніх послуг в потрібному напрямку. Як правило, механізм залучення студентів іноземних студентів в будь-яку галузь стає привабливим навіть для студентів з країн, що розвиваються, де рівень освіти недостатньо високий або, навіть за наявності хороших університетів, для молодих фахівців немає умов для саморозвитку, працевлаштування, реалізації власних амбіцій [1-2, 5]. Країни, які приймають велику кількість іноземних студентів, приваблюють тих, хто відповідає їх вимогам: студенти повинні бути працьовиті, амбітні, активні і повинні володіти тими знаннями, які будуть затребувані в різних сферах діяльності. Ринок вищої освіти в країнах, де приймають іноземних студентів, засновано в надії на те, що конкуренція між значною кількістю «покупців» і «продавців» в даній області сприятиме більш ефективному розподілу різних видів ресурсів. Оскільки навчальні заклади також пов’язані з іншим ринком - ринком праці, на якому вони пропонують висококваліфіковану працю, задовольняючи свої потреби, а також потреби приватних підприємств і держави. Мотиви студентів, які вирішили отримати освіту за кордоном та мотиви країни - реципієнта взаємозамінні залежно від того, з якої точки зору проводиться оцінка та аналіз галузі освітніх послуг. Іншими словами: якщо аналізувати обидва ринку з точки зору навчальних закладів, можна сказати, що на ринку вищої освіти їм потрібні студенти для того, щоб заповнити навчальні місця, а на ринку праці їм потрібні робочі місця для випускників.

Саме тому, для успішної адаптації і, як наслідок, успішного протікання процесу навчання іноземного студента мають значення географія і клімат регіону, характер студента, а також якість педагогічної системи. Перші два чинники є в деякому смислі - зло «здатністю» і впливати на них навряд чи можливо. Однак здатність студента адаптуватися до педагогічної системі навчального закладу безпосередньо залежить від здатності самої педагогічної системи гнучко враховувати інтереси і потреби іноземних студентів, які приїжджають на навчання до навчального закладу. Важливо відзначити, що знання і вміння на практиці враховувати особистісні особливості студентів, які сприяють скороченню термінів успішної адаптації іноземних студентів, яка безпосередньо впливає на ефективність навчального процесу у навчальному закладі. Динаміка мотиваційних процесів, пов’язаних з навчанням у іноземних студентів в російських вузах показує, що іноземні студенти, орієнтовані на продовження кар’єри в іншій країні, більш схильні змінам мотивації в навчанні, ніж ті, які не планують її за кордоном. Зокрема, у таких студентів після двох років навчання у навчальному закладі початкова мотивація зазнає змін в бік збільшення значень показників мотивації.

Література

1. Батанина Н.А. Проблемы адаптации иностранных студентов и пути их решения / Н.А. Батанина [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://old.nsaem.ru/Science/Publications/Science_notes/Archive/2008/1/453.pdf 2.

2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. - К.: Атіка, 2008.-684 с.

3. Боголіб Т.М. Модель фінансування й організація діяльності вищого навчального закладу / Т.М.Боголіб // Фінанси України. - 2009. - № 8. - С.40-50.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ»

Л.В. Капрельянц, Л.М. Пилипенко, Т.О. Велічко, О.О. Килименчук, М.І. Охотська

Після акредитації спеціальності «Біотехнології та біоінженерія» і призначенням кафедри біохімії, мікробіології та фізіології харчування випускаючою, перед викладачами постало питання щодо забезпечення магістрів цього напряму підготовки у 2019/2020 навчальному році розробками для читання лекцій, методичними матеріалами для виконання курсового проектування та науково-дослідної роботи, а також проведення лабораторних та практичних робіт для блоку дисциплін, які до цього не викладалися на кафедрі.

До цього блоку входять: «Біотехнологія мікробного синтезу», «Біотехнологія ферментів та лікарських засобів», «Принципи і методи біотехнології та молекулярної біохімії», «Технологія про- та пребіотиків», «Фундаментальні основи біотехнології», «Сучасні методи біотехнологічних досліджень», «Метаболічні процеси мікробної клітини», «Прикладна ензимологія та біофармпрепарати». Ці дисципліни входять до професійних компетенцій магістрів та майбутніх фахівців цієї галузі, здатних до організації та проведення науково-дослідних, проектно- та виробничо-технологічних робіт, що пов’язані з використанням біологічних агентів та продуктів їх життєдіяльності.

До розробки навчальних планів робочих, навчальних програм та викладання нових дисциплін були залучені висококваліфіковані викладачі, які мають багаторічний досвід наукових і практичних досліджень у галузі біотехнології та мають досвід викладання споріднених дисциплін на кафедрі. Такими викладачами стали: проф. Капрельянц Л.В., проф. Пилипенко Л.М., доценти Велічко Т.О., Килименчук О.О., Охотська М.І. Викладачами кафедри було розроблено план та загальний методологічний підхід до вирішення цього питання.

Станом на березень 2020 року студентам цієї спеціальності вже прочитано курс лекцій та проведено лабораторні роботи з дисципліни «Біотехнологія мікробного синтезу», з якої вони успішно склали іспит. Розроблено курси лекцій, презентаційні матеріали з інших, наведених вище дисциплін. Викладачі кафедри, які забезпечують цей блок, постійно спілкуються на міжкафедральних, міжвузівських нарадах, проходять підвищення кваліфікації у різних установах, на харчових підприємствах, у тому числі й біотехнологічних. І саме у цьому навчальному році доценти кафедри Велічко Т.О. та Килименчук О.О. підвищують свою кваліфікацію у Вищій школі педагогічної майстерності ОНАХТ за темою «Безпека життєдіяльності», оскільки вони є керівниками випускної кваліфікаційної роботи магістрів.

Для навчання студентів даної спеціальності відведено лекційну аудиторію та закріплено лабораторії мікробіології і біохімії, у яких будуть проходити лабораторні заняття та науково-дослідна робота магістрів.

Таким чином, означений вище блок дисциплін забезпечують два доктори наук, професори та три кандидати наук, доценти кафедри біохімії, мікробіології та фізіології харчування. Під керівництвом викладачів кафедри магістри цієї спеціальності підготували науково-дослідні роботи, які відібрано на другий тур конкурсу студентських наукових робіт, та приймали активну участь у конференції. Комплексний методологічний підхід у викладанні дисциплін та узгодженість лабораторних практикумів дозволять сформувати у студентів цілісне уявлення про основні процеси та прийоми, які використовуються на біологічних виробництвах, насамперед харчових.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ

Г.А. Гончарук, А.П. Ліпін, І.М. Шипко

Виробництво зернових та зернобобових культур в Україні в 2019 році, за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства, склало близько 75 млн. тонн проти 70 млн. тонн в 2018 році. За 2019 рік аграрний експорт приніс Україні понад $ 16 млрд., що на 21.5 % більше, ніж за аналогічний період 2018 року. Зерновий ринок залишається привабливим, оператори ринку збільшують виробництво зернових і створюють необхідну інфраструктуру для їх зберігання. Протягом останніх двох років в Україні спостерігається черговий бум будівництва зерносховищ. Елеваторні потужності збільшують великі холдинги, середні компанії, і все частіше фермери. В 2019 році побудовано 115 об'єктів зі зберігання, доопрацювання та переробки зернової продукції, загальна кошторисна вартість будівництва яких становить 4 млрд. грн., проведено реконструкцію 15 об'єктів на 700 млн. грн. Одеська область стала лідером за загальними елеваторними потужностями серед всіх областей України.

Будівництво елеваторів потребує кваліфікованих спеціалістів. Для покращення їх підготовки потрібно враховувати вимоги роботодавців до фахівців з проектування та будівництва. В загальному вигляді це наступні вимоги:

- складання концепції технологічної схеми роботи підприємства і концепції розміщення виробничих і допоміжних споруд об'єкта;
- підбір технологічного обладнання відповідно до технічного завдання та вимог чинних нормативів і побажаннями замовника, аналіз наданих вже розроблених технічних рішень іншими виконавцями;
- читання і розуміння суміжних і супутніх креслень;
- аналіз існуючих видів устаткування і визначення їх переваг та недоліків;
- роботи в графічних комплексах «AutoCAD», «Civil 3D» і ін. (побудова плоских і 3D зображень);
- досвід роботи в програмах Tekla Structures, Revit, ПК Лира, SCAD Office;
- знання англійської мови.

Перелік цих вимог вказує напрямки підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. Саме вміння працювати з інженерними програмами є однією із основних вимог до проектувальників. Задача викладання навчальних дисциплін полягає в застосуванні комп'ютерного моделювання на всіх етапах навчання починаючи вже з першого курсу академії. На кафедрі «Технологічного обладнання зернових виробництв» накопичено досвід використання комп'ютерних програм під час курсового проектування. В цьому році студенти третього курсу спеціальності «машинобудування», які вступили до академії після коледжів, виконували курсовий проект з вентиляційного обладнання з використанням програми «Компас». Студентам було надано програми та консультації з користуванням основними функціями. Не дивлячись на те, що це перший проект виконаний з допомогою комп'ютера, всі студенти захистилися вчасно на «відмінно». Цей досвід необхідно поширювати й на інші курсові проекти. Наведені програми слід рекомендувати до вивчення студентами в академії.

ДОСВІД ПОДОЛАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗВО

О.О. Коваленко, О.О. Ємонакова, В.В. Новосельцева, Т.П. Григор'єва

В сучасному суспільстві академічна доброчесність є одним із чинників формування довіри громадськості до науково-освітніх результатів діяльності закладів вищої освіти. Під академічною недоброчесністю розуміють не лише плагіат в наукових працях, а і наявність в ЗВО списування робіт в студентському середовищі, фальсифікацію даних наукових досліджень, хабарництво, професорську нечесність, академічне шахрайство тощо. Негативними наслідками проявів академічної недоброчесності є приниження цінності науки і освіти в суспільстві, втрата поваги до праці науково-педагогічних працівників, міграція професійних кадрів за кордон, зниження рівня кваліфікації викладачів і науковців. На жаль, повідомлення про такі наслідки досить часто з'являються в засобах масової інформації. Природно виникає запитання: «Що робити для унеможливлення проявів академічної недоброчесності в ЗВО?».

Огляд інформаційних джерел показав, що дії при вирішенні такого завдання в кращих освітніх і наукових центрах були спрямовані перш за все на створення умов, за яких ні у студентів, ні у викладачів та науковців не виникало бажання поводити себе академічно недоброчесно. Для цього було: впроваджено широке використання в навчальному процесі та науковій діяльності спеціальних програмних продуктів для виявлення плагіату; створено і впроваджено в навчальний процес ЗВО програмні продукти для незалежного тестового контролю знань здобувачів освіти зі всіх навчальних дисциплін; скоректовано обсяг і зміст робіт студентів; організовано в освітніх і наукових установах навчання академічному письму та правилам цитування; удосконалено критерії оцінювання якості освіти; посилено вимоги до акредитації спеціальностей та освітніх програм; змінено систему фінансування наукових досліджень; посилено вимоги до присвоєння наукових ступенів і вчених звань; підвищено оплату праці викладачів та науковців до рівня, який дозволив їм почуватися людьми, надав можливість для якісного професійного підвищення своєї кваліфікації, відвідування міжнародних конференцій і семінарів, оплачування публікації робіт; спрямовано кадрову політику науково-освітніх установ на створення колективу професіоналів, а не випадкових людей, для яких академічна недоброчесність є засобом незаконного збагачення чи шляхом для кар'єрного зростання; впроваджено санкції для систематичних порушників академічної доброчесності та заохочування і захист для їх викривачів [1, 2].

Література

1. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti.

2. Єгорченко І. Академічна доброчесність: стандарти світової спільноти чи імітація? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://education-ua.org/ua/.

КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ 101 «ЕКОЛОГІЯ»

І.В. Коваленко

Система вищої екологічної освіти в Україні знаходиться на складній і відповідальній стадії свого існування. Вимоги сучасного суспільства до фахової підготовки екологів включають умови розвитку в міжнародному форматі та викликають необхідність пошуку оптимальних шляхів оновлення системи освіти, нового підходу до організації навчально-виховного процесу, розробки таких методів і форм навчання, які спроможні забезпечити надання необхідних знань студентові для подальшої плідної професійної діяльності. В екологічній освіті народжуються принципово нові явища, суперечливі тенденції, які не мають аналогів у минулому: міждисциплінарний характер та комплексність змісту екологічних знань, формування загальноєвропейського освітнього простору, необхідність професійного розв'язання екологічних проблем [1].

Враховуючи вимоги часу й актуальність екологічної освіти, кафедрою екології та природоохоронних технологій Одеської національної академії харчових технологій на сьогодні здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю 101 «Екологія» за трьохступеневою системою: бакалавр, магістр і доктор філософії.

Організація навчального процесу регламентується чинними нормативно-правовими документами України, стандартом вищої освіти з урахуванням принципів формування Європейського простору вищої освіти, розробленою ЗВО відповідно до даного стандарту освітньо-професійною програмою «Екологія» та внутрішньо-академічними документами. Освітньо-професійна програма «Екологія» визначає: вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення (структурно-логічна схема); кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми; очікувані результати навчання (програмні компетентності та програмні результати навчання), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти для застосування в професійній діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування, що має забезпечити освіту в галузі 10 Природничі науки з широким доступом до працевлаштування. Освітньою програмою передбачаються основні підходи, методи та технології навчання, як такі, що в процесі навчання поєднують проблемно-орієнтоване навчання, студентоцентроване навчання, самонавчання, індивідуальне навчання, дистанційне навчання та навчання з використанням виробничих та навчальних практик. Наступним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу є навчальний план, який розробляється академією відповідно до освітньо-професійної програми «Екологія» та структурно-логічної схеми. На основі навчального плану студенти повинні одержати фундаментальну підготовку із загально - наукових та фахових дисциплін [2]. Навчальний план визначає навчальне навантаження студента та вивчення навчальних дисциплін в академічних годинах і в кредитах ЄКТС. На основі навчального плану на кожен навчальний рік складається робочий навчальний план згідно з кожним напрямом підготовки (спеціальності). Відповідно до робочого навчального плану складається робоча програма навчальної дисципліни. Методичне забезпечення дисципліни відображає відповідно створений навчально-методичний комплекс. Навчання студента здійснюється за індивідуальним навчальним планом, який складається на кожен навчальний рік. Студенти кафедри мають можливість користуватися навчальними приміщеннями, бібліотекою, навчальною та навчально-методичною і науковою літературою, обладнанням та іншими засобами навчання.

У процесі навчання на кафедрі екології та природоохоронних технологій студенти залучаються до наукової діяльності кафедри, яка здійснює наукові екологічні дослідження, підтримує громадські та науково-технічні зв´язки з екологічними службами міста, регіону, екологічними організаціями України та європейських держав, екологічними службами підприємств тощо. Студенти є повноцінними партнерами у всіх процесах забезпечення якості освітньої програми. Вони приймають участь в управлінні академією через представництво керівників органів студентського самоврядування у вчених радах ОНАХТ і факультету, висувають пропозиції щодо організації навчального процесу, поліпшення якості навчального процесу, що реалізується шляхом анкетування щосеместрово. Крім того, двічі на рік в ОНАХТ проводяться ярмарки вакансій - спеціалізовані заходи, на яких роботодавці та студенти/випускники можуть зустрітися один з одним. Роботодавці представляють свої компанії, вакансії, програми стажувань або молодіжні програми набору, формують у відвідувачів бренд роботодавця. Студенти/випускники мають можливість залишити своє резюме, дізнатися про вимоги до кандидатів, записатися на співбесіду.

Основними новаціями при підготовці фахівців-екологів сьогодні є суттєве збільшення кількості і якості англомовної підготовки, впровадження викладання окремих дисциплін спеціальності англійською мовою. Положеннями закладу вищої освіти передбачені можливість національної та міжнародної кредитної мобільності, умови вступу та навчання іноземних здобувачів вищої освіти. Допускається перезарахування кредитів, отриманих у інших закладах освіти України. Останнім часом у зв'язку з економічними та техногенно небезпечними явищами у суспільстві все частіше у процесі навчання застосовується дистанційна форма навчання в поєднанні з класичними формами (денною та заочною). Такий захід допомагає підтримувати безперервний процес навчання за допомогою засобів інтерактивної співпраці викладача і студента, контролю успішності студента.

Таким чином, концепція підготовки фахівців-екологів сьогодні - це поєднання природничого, технологічного, економічного, юридичного і соціокультурного підходів; поєднання традиційного навчання та сучасних тенденцій з фокусом на міжнародну співпрацю у вирішенні глобальних проблем цивілізації.

Література

1. Некос В. Ю., Некос А. Н. Основи формування національної технології вищої екологічної освіти в Україні // Вища освіта України. 2006. № 1. С. 32 - 36.

2. Бондаренко М. Ф., Левикін В. М. Концепція формування елементів навчального плану підготовки фахівців у вищих навчальних закладах // Проблеми освіти: Наук-метод. зб. К.: ІЗМН. 1998. Вип. 14. С.3 - 8.

СТУДЕНТСЬКИЙ ПЛАГІАТ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Т.М. Афанасьєва

В процесі навчання студенти виконують багато письмових робіт самостійно, що дозволяє набути певних компетенцій. Наприклад реферати, курсові роботи та проекти, дипломні проекти та ін. Кожний з варіантів має чітку структуру (вступ, опис літературних джерел, основну частину, висновки та список використаних літературних джерел), певні вимоги до оформлення.

Проблема плагіату в науковому середовищі досить актуальна на даний час. Законом України визначено поняття плагіату - оприлюднення (опублікування), повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [1].

Так, згідно з результатами Всеукраїнського соціологічного дослідження, виконаного в межах проекту «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку» опитано 1928 студентів та 374 викладача у 25 ВНЗ України й окреслено плагіат, передусім як форму академічного шахрайства - понад 90 % українських студентів практикують плагіат [2].

Студентський плагіат найчастіше є результатом недостатньої обізнаності авторів правил академічного письма і знань дослідницьких методів, аніж свідоме прагнення обманути. Студенти часто копіюють свої роботи з інтернету тому, що це технічно просто зробити. На це підштовхує їх недостатнє або неякісне навчання алгоритмові підготовки такої письмової роботи. Така ситуація існуватиме, поки основним критерієм оцінювання результатів навчання студентів буде запам'ятовування й відтворення інформації, а не розвиток критичного і логічного мислення [3].

Особливості навчального процесу часто сприяють тому, що студенти скорочують час на підготовку письмових робіт і зменшують власні зусилля. Факторами, які підвищують ризик проявів студентського плагіату можуть бути:

- необхідність одночасно готувати кілька письмових робіт з різних предметів, наприклад, наприкінці семестру;
- великий обсяг матеріалу та тексту роботи;
- відсутність навчання студентів належному академічному письму;
- короткий термін, відведений на підготовку роботи.

Мінімальна кількість часу на якісну підготовку студентом 1 сторінки роботи може становити 3-5 годин [4]. Випускна робота (курсова, дипломна) може містити від 60 до 120 сторінок. Отже дуже багато часу потрібно на самостійне опрацювання матеріалу, його систематизацію та оформлення належно до вимог.

Викладачі так само можуть підштовхувати студентів до плагіату у письмових роботах наступним:

- не змінювати завдання (наприклад, теми курсових проектів та робіт) і пропонувати одну й туж саму тему з року в рік;
- не пояснювати студентам вимоги до роботи ані письмово, ані усно;
- пояснювати студентам вимоги, але робити це один раз, а не постійно акцентувати на цьому увагу;
- встановлювати неконкретні або суб'єктивні критерії оцінювання роботи (наприклад, «робота виконана на високому рівні») або не встановлювати їх зовсім;
- надавати додаткові переваги (бали) за великій обсяг письмової роботи;
- при оцінюванні роботи недостатньо приділяти уваги творчій складовій (плануванні експерименту, його опису, висновках, тощо);
- перевіряти роботи студентів поверхнево (сьогоднішні студенти скаржаться, що викладач навіть не читає їхні тексти);
- не застосовувати жодних заходів до студентів, які здають роботи із свідомо некоректно використаними запозиченнями.

Академічне середовище закладу вищої освіти має спонукати студентів до доброчесності в курсових роботах, дипломних проектах та т.п. Виконання вимог до письмових робіт студентів має бути контрольованим та обов'язковим.

Необхідні кроки, які поширять запровадження принципів академічної доброчесності наступні:

1. Несення академічної відповідальності та відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.
2. Проведення інформаційних занять, тренінгів, семінарів, дискусій з питань академічної доброчесності.
3. Послідовно та прозоро практикувати дії, прописані у Положеннях академії.
4. Знати сучасні тенденції в освіті та технологіях для запобігання можливим ризикам і проявам академічного плагіату.
5. Проводити оцінку ефективності та вдосконалювати правила академічної доброчесності.

Література

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.

2. Рижко О.М. Плагіат: складники розуміння // Держава та регіони [Електронний ресурс]. - 2016. - Режим доступу: https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Plagiat_skladniki-rozuminnya.pdf.

3. T. Bretag (ed.), Handbook of Academic Integrity, 2016. DOI 10.1007/978-981-287-098-8_3. Chapter 5.

4. В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. - 2019. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://tinyurl.com/v6lg7wt.

УДК 378.014.5:005.591.6:001.891

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Л.В. Гордієнко, В.Ю. Толстих, К.В. Аветісян

Обов’язковою умовою інноваційного розвитку освітньої установи, її освітнього середовища є система ефективного науково-методичного супроводу. Актуальність даної теми обумовлена зростаючими потребами регіональної системи освіти, суспільства у педагогах вільно і критично мислячих, готових до реалізації компетентнісного підходу в навчанні, проектування стратегії власного професійно-особистісного розвитку, здатних до інноваційної освітньої діяльності.

Успішність інноваційного розвитку освітньої установи визначається готовністю педагогів гнучко реагувати на постійні зміни в потребах суспільства, ринку праці, до швидкого сприйняття та розвитку соціальних і професійних технологій, а також інформації, яка постійно оновлюється, тобто професійною компетентністю педагога. Професійна компетентність визначається рівнем професійної освіти, досвідом та індивідуальними здібностями вчителя, його мотивованим прагненням до постійної освіти та самовдосконалення, творчим та відповідальним відношенням до своєї справи.

Важливою складовою професійної компетентності викладача є його професійна мобільність, що розуміється як форма соціальної мобільності і є рухом індивіду в професійній структурі без зміни соціального статусу.

Формування сучасної моделі науково-методичного забезпечення інноваційного розвитку освітнього середовища закладу ґрунтується на розумінні суті науково-методичного супроводу як цілісної, багаторівневої, багатофункціональної системи.

Інноваційний розвиток освітнього середовища закладу розуміється як набір інноваційних процесів для розробки та впровадження інновацій у навчально-управлінську діяльність закладу з метою отримання нового освітнього ефекту, що включає економічні, управлінські, соціальні, освітні, екологічні, оздоровчі аспекти.

У дослідженнях С.А. Дружилова, Е.А Клімова наведені наступні професійно значущі якості викладача професійної підготовки: уміння навчати, пояснювати навчальний матеріал у доступній формі; справедливість; знання дисципліни, що викладається; володіння навичками правильної грамотної промови; повага до людської гідності, прав і свобод людини [1].

Інноваційний розвиток освітнього середовища, професійна мобільність вчителя відбувається інтенсивніше, якщо модель науково-методичного супроводу включає в себе: систему моніторингу якості професійної діяльності викладача, розробку індивідуальної моделі для підвищення професійної майстерності викладача, самостійну освіту вчителя, наставництво, тимчасові творчі групи викладачів (пошук шляхів розв’язання педагогічних труднощів); методичні об’єднання викладачів; підвищення кваліфікації педагогів.

Науково-методична підтримка інноваційної діяльності викладачів повинна бути організована відповідно до змінених запитів викладачів стосовно форм і методів організації методичної підтримки, спрямованих передусім на формування сучасних компетенцій викладачів у сфері наукових досліджень, інтелектуальної, проектної діяльності, проектування нових систем у професійній діяльності, розвиток здатності вчителів до рефлексійності, професійного самовизначення, концептуального мислення.

Ефективним для модернізації освіти є впровадження у навчальний процес інноваційних методів викладання, основою яких є інтерактивність та максимальна наближеність до реальної професійної діяльності майбутнього фахівця. Відбувається оновлення навчально-методичного комплексу з метою впровадження найбільш ефективних в освіті кейс-методів та методу проектів. Створення комплексів навчально-методичного забезпечення сприяє ефективній організації як самостійної, так і індивідуальної роботи студентів, яка за рахунок інтерактивного режиму стає більш цілеспрямованою, сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативи, надає можливості створити сприятливий психологічний мікроклімат навчання [2].

Перспективною формою супроводу інноваційної діяльності викладача є модерація - діяльність, спрямована на виявлення потенціалу працівника та його здібностей. В основі модерування лежить використання спеціальних технологій, які допомагають організувати процес вільного спілкування, обмін думками, судженнями і підведення працівника до професійно грамотного рішення через реалізацію внутрішніх можливостей. Модерація спрямована на виявлення внутрішнього потенціалу фахівця.

Таким чином, формування професійного педагога відбувається у діалектичному взаємозв’язку із загальним об’єктивно обумовленим процесом створення інноваційного освітнього середовища в навчальному закладі, а саме: характер інноваційного процесу освітньої організації залежить від рівня і напряму творчого розвитку кожного викладача, а інноваційне мислення педагога формується під впливом переведення освітньої організації в режим перспективного розвитку.

Література:

1. Дружилов С.А. Становление профессионализма человека и проблемы профессионального развития личности // Современные научные исследования и инновации. - 2013. - № 7 [Электронный ресурс]. URL: http://web.snauka.ru/issues/2013/07/25595.

2. Євтух М.Б. Забезпечення якості вищої освіти - важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства / М.Б. Євтух, І.С. Волощук // Педагогіка і психологія. - 2008. - № 1. - С. 70-74.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТИ

А.С. Паламарчук, Н.М. Кушніренко, Г.В. Шлапак

Сучасність вимагає від майбутніх фахівців не тільки високих академічних знань, а й розуміння і застосування на практиці інформаційних, біоінформаційних нанотехнологій, що дозволить їм в свою чергу позитивно, творчо та критично мислити на високому рівні.

Біоінформаційні, інформаційні нанотехнології є тими інструментами, які необхідні для вирішення різноманітних завдань освіти. Одним з таких завдань є постанова - «як треба навчатися». Сучасні інформаційні технології допомагають людині у вирішенні даної проблеми - «навчитися вчитися», так як для саморозвитку та самовдосконалення особистості вони є найбільш інтегративними технологіями. А загальноприйнятою думкою є три основні проблеми сучасної системи освіти.

Першою проблемою є якість освіти, яка повинна окликатись не тільки з вимогами стрімкої та мінливої сучасності, а й бути налаштована на віддалене майбутнє. Саме тому вирішенням цієї проблеми є створення нової філософії випереджаючої освіти. Але це можливо при додержанні двох умов: фундаменталізації освіти і застосуванні інноваційного навчання.

Друга проблема - система освіти, яка не сприяє розвитку індивідуальності, особистості. Вирішенням цієї проблеми може стати організація такої освіти, при якій, завдяки використанню креативних інформаційних технологій, гнучкого проблемного навчання, йде розвиток особистості. Організація такої освіти дає змогу кожній людині можливість виробити раціональний та оптимальний для нього спосіб набуття знань, вмінь та навичок в майбутньому.

У недоступності якісної освіти для кожного, хто навчається полягає третя проблема сучасної системи освіти. Найпродуктивнішим у вирішенні цієї проблеми є інформаційна підтримка освіти: телекомунікаційні технології, доступність бази даних і, звичайно, дистанційна освіта. Дистанційна освіта - дуже гнучка система, вона дозволяє всім учасникам навчального процесу (студентам, викладачам і адміністраторам навчального закладу) обирати зручний час занять.

Застосування технологій дистанційного навчання виділяє наступні переваги для осіб, які навчаються:

- економічність - не потрібно витрат на відрядження, можливість навчання без відриву від основної виробничої діяльності;
- доступність - свобода від географічного і тимчасового положення;
- мобільність - ефективна реалізація зворотного зв’язку між викладачем та студентом;
- індивідуальний темп навчання - залежно від особистих обставин і потреб самостійно встановлюється темп навчання;
- гнучкість і свобода - можливість обрання будь-якого з курсу навчання, а також самостійне планування часу, місця та і тривалості занять;
- технологічність - використання в освітньому процесі нових досягнень інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Позитивних результатів на ринку освітніх послуг можна досягти, добре орієнтуючись в мінливій економічній ситуації, плануючи і здійснюючи свої дії, спрямовані на вирішення сучасних проблем системи освіти з урахуванням прогнозованих фінансових, податкових, управлінських та інших наслідків.

Сьогодні основні зусилля спрямовані саме на ті сфери, які прямо визначають якість життя громадян, в тому числі в галузі освіти.

В даний час вимоги до якості освіти підвищуються. Неможливо уявити сучасну вищу школу без поєднання освітнього процесу та науково - дослідної роботи, без створення механізму максимально швидкого впровадження інноваційних наукових розробок у навчальний процес.

Важливе завдання - забезпечити досягнення такої якості освітніх послуг, яке зробило б освітні установи привабливими для вітчизняних та іноземних громадян, що прагнуть вищої, якісної освіти.

В цілому основною метою будь-якої освітньої системи є виховання людей, сприйнятливих до нових знань, здатних стати активними учасниками міжнародного співтовариства, що володіють широким світоглядом, які добре знають культуру свого народу і здібних розуміти і оцінювати інші національні культури.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.М. Берегова, О.В. Ляпіна

На сьогодні проблеми академічної доброчесності у науковому житті закладів вищої освіти (ЗВО) України залишаються актуальними. Закон України «Про вищу освіту» (2014) [1] регламентує механізми забезпечення академічної доброчесності при організації освітнього процесу, проте якість дотримання морально-етичних принципів у науковій діяльності, і, особливо, в освітньому процесі залишає питання.

Боротьба з хабарництвом, плагіатом та іншими проявами академічної недоброчесності вже стали нормою науковців.

Серйозним викликом системі вищої освіти є широке використання студентами під час навчання таких проявів академічної недоброчесності, як цитування джерел інформації без посилань на них. Подання як результат самостійної роботи реферату, курсової або навіть дипломної роботи, скопійованих з інтернету, більше притаманно студентам старших курсів [2]. Які, навіть готуючи доповідь про плагіат, повторюють результати досліджень цього питання «з інтернету» без будь-яких посилань на авторів, тобто свідомо.

А студенти молодших курсів частіше використовують напрацювання студентів старших курсів, вдаються до підміни білетів модульного контролю чи намагаються використовувати різні девайси при написанні контрольних або залікових робіт, складанні іспитів. Не менш серйозним порушенням академічної доброчесності слід вважати і усвідомлену «допомогу» у вигляді підказок, надання для списування і повторної здачі вже оцінених викладачем результатів досліджень на практичних заняттях тощо [3].

Порушення принципів академічної доброчесності знищує систему освіти, першочерговим завданням якої є висока якість підготовки спеціалістів, що здатні самостійно вирішувати нагальні питання виробництва. Випускники ЗВО повинні володіти великою кількістю професійних і загальнокультурних компетенцій. На жаль, не всі студенти знають про такі поняття як «академічна доброчесність», «плагіат», «авторські права».

Вважаємо актуальними задля покращення ситуації і виховання у студентів доброчесного відношення до навчання проведення у групах, особливо першокурсників, кураторських годин і дискусій з проблем академічної доброчесності, студентської конференції з цього питання, збільшення уваги до проблеми при викладанні «Основ наукових досліджень» та «Методології і організації наукових досліджень», а також популяризацію досягнень вчених нашої академії як доказової бази важливості доброчесного відношення до своєї роботи.

Створення освітнього середовища на засадах академічної чесності дозволить підвищити якість освіти та виховання компетентних фахівців, престиж нашого ЗВО.

Література

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.

2. Ляпіна О.В. Академічна доброчесність: стан та перспективи // [Текст] - Збірник наукових есе учасників наукового стажування «Академічна доброчесність: виклики сучасності». - Варшава, 2019. - С. 78-81.

3. Берегова О.М. Академічна доброчесність: поняття та шляхи впровадження в закладах вищої освіти // [Текст] - Збірник наукових есе учасників наукового стажування «Академічна доброчесність: виклики сучасності». - Варшава, 2019. - С. 8-10.

THE METHOD OF ECOLOGY-ENERGY ANALYSIS AS THE FINAL STAGE OF THE THESIS ON DEGREE BACHELOR OR MASTER FOR SPECIALTIES 141 «ELECTRICAL ENERGETICS, ELECTRICAL ENGINEERING AND ELECTROMECHANICS» AND 144 «HEAT POWER ENGENDERING»

O. Khliyeva, V. Zhelezny, A. Doroshenko

Nowadays the technological progress in the industry is focused on energy saving. Moreover, the requirements of the Kyoto Protocol (dedicated to the greenhouse gas emission (GHG) reduction) and its amendments should be considered at designing all types of powerful systems. It is well known that the main part of the GHG anthropogenic emission is occurred by the fossil fuels burning on power plants. Thus, any equipment or system with high electricity or fossil fuel consumption contributes to a large amount of greenhouse gas emission (indirect from electricity consumption and direct at fossil fuel consumption).

The manufacturers are used different ways to reduce energy consumption at designing and producing equipment. Depending on the type and purpose of the equipment, the various schematic solutions, additional apparatus for the utilization of heat and low-potential energy, enhance the thermal insulation quality, modernization of equipment design, etc. can be considered and applied. But such improvement often leads to an increase in energy and material expenditures at considered system manufacturing. Therefore, the manufacturing indirect contribution to total GHG emission also increases. Taking into account this fact it can be concluded that low electricity or fossil fuel consumption of considered system are not always environmentally friendly. Thus, by authors opinion, the life cycle analysis using the energy and environmental indicators (ecology-energy analysis) is needed for choosing the direction of powerful equipment and systems modernization with the purpose of their energy efficiency enhancement.

It is very important to perform ecology-energy analysis of systems using renewable energy sources at estimation possibilities of their implementation in industry. The power inputs at such systems manufacturing may be no produced by considered systems during their life cycle.

In this regard, the students (bachelor and master degree) for specialties «Heat power engendering» and «Electrical energetics, electrical engineering, and electromechanics» (specialization «Alternative and Renewable Sources of Energy») should be able to perform ecology-energy analysis of the possibilities of implementation powerful systems into the industry. Moreover, it seems most appropriate to perform the mentioned analysis at the final stage of the qualification study within the bachelor’s and master’s thesis.

For these purposes, the proposed in [1-3] method for calculation of the Total Equivalent Greenhouse Gases Emission (TEGHGE) for the life cycle of the analyzed system (equipment) can be used.

$$\mathrm{TEGHGE_{eq}} = \beta\sum\left(e_{GDP}\cdot\left(c_i^{eq}+c_i^{eq.disp}\right)+e^{h.l}\cdot T_i^{h.l}\right)+e_{GDP}\cdot\beta\cdot\tau\sum c_i^{eq}\left(k_{dep}+k_{rep}\right)+$$
$$+e_{GDP}\cdot\beta\cdot\tau\sum\left(c_j\cdot G_j\cdot n\right)+\sum\left(m_k\cdot GWP_k\cdot n\right)+\sum\left(m_k^{eq}\cdot GWP_k\cdot(1-\alpha)\right)+$$
$$+\beta\cdot e^{h.l}\cdot T^{h.l}+e_{GDP}\cdot\beta\cdot c^{pr.disp}\cdot n\cdot\tau$$

where β is an average indirect emission factor for a certain region (country), kgCO_2e/kW·h; e_{GDP} is an energy intensity of GDP, kW·h/hrn; c_i^{eq} is a cost of *i*-element (equipment) of the considered system, hrn; k_{dep} and k_{rep} are the coefficients, considering the annual expenses (from investment) required for the depreciation and repairing of the system elements, year^{-1}; τ is the operation life of the equipment of the considered system, years; $c_i^{eq.disp}$ is a cost of the disposal of the *i*-element (equipment) of the considered system, hrn; $e^{h.l}$ is an energy equivalent for human labor, kW·h/man-hour; $T_i^{h.l}$ is labor expenditures for the production of the *i*-element (equipment), man-hour; c_j is a cost of the production of the j-type raw material, half-finished material, energy resources needed for the manufacturing of the product in the considered system, hrn per unit of raw material; G_j is the consumption of the j-type raw material, material, half-finished material, energy resources, etc., during manufacturing of the unit of product; n is the yearly capacity of the plant, quantity of the product per year; m_k is a mass of k-type GHG that emits during manufacturing of the unit of product, kg per unit of product; GWP_k is a GWP of k-type GHG, kg of CO_2e per kg of GHG; m_k^{eq} is a mass of the k-type greenhouse gas in the equipment at the moment of its disposal, kg; α is a fraction of the disposed greenhouse gas at the disposed of the equipment; $T^{h.l}$ is labor expenditures that are necessary for the manufacturing of the products, man-hours per year; $c^{pr.disp}$ is the cost of the product disposal, hrn.

The proposed method can be adapted to the analysis of any powerful technological equipment or system that considered in student's qualification studies (thesis on degree bachelor or master). The proposed method can be used at the final stage of the carrying out of qualification studies together with techno-economic analysis of considered in thesis equipment or system.

Література

1. Khliyeva O. New indicator for life cycle greenhouse gases emission assessment of household refrigerating appliances // Environmental Problems. 2019. Vol. 4 (1). P. 39-44.

2. Chen G., Zhelezny V., Khliyeva O., Shestopalov K., Ierin V. Ecological and energy efficiency analysis of reasonability application of ejector air conditioner compared to vapor compression equipment // Proc. 24th Int. Congress of Refrigeration. - Yokohama, Japan, August 16 - 22, 2015.

3. Chen G., Zhelezny V., Khliyeva O., Shestopalov K., Ierin V. Ecological and energy efficiency analysis of ejector and vapor compression air conditioner // International Journal of Refrigeration. 2017. Vol. 74. P. 127-135.

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ В МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ ТВтаСА

Л.А. Осипова, Л.О. Ткаченко, Т.Б. Абрамова

В Україні на початку XXI століття освітній процес зазнав значних реформ. Навчальні заклади зумовлюють необхідність докорінного переосмислення освітніх завдань, актуалізації змісту навчання, створення технологій становлення індивідуальності студента як суб'єкта і проектувальника життя, спрямованого на розвиток конкурентоспроможної, компетентної особистості, яка творчо підходить до розв'язування проблем, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Оскільки головними фігурами в навчальних закладах є студент і викладачі, які повинні творчо працювати, вчитися, самовдосконалюватися, останні мають працювати над вдосконаленням методів навчання і виховання.

На даний момент основним завданням викладача є саме створення умов для формування творчої компетентної особистості, яка буде здатна реалізувати свій потенціал у суспільстві.

Роль викладача полягає в підборі і структуруванні навчального матеріалу, наданні інформації в потрібний час і в потрібному місці за допомогою інформаційних технологій. Без такої подачі інформації, її прив'язки до конкретної предметної області неможливо формування знань у фахівців.

Досвід викладання свідчить про те, що не слід перебільшувати значення інформаційних технологій в освіті, використання яких призводить до зміщення уваги від студентів і викладачів до технічної сторони процесу навчання.

Передбачається, що якісне навчання - це наявність комп’ютерних класів, мультимедіа та інтернет технологій. Однак, все це - лише «інструменти», додаткові кошти, що сприяють процесу навчання, але, ні в якому разі, не заміщають його.

Інтернет-технології не в змозі замінити живе спілкування, але використання соціальних мереж може бути одним з елементів взаємодії між учасниками навчального процесу.

В основі навчання студентів має лежати їх виховання, формування професійного мислення, розвиток здатності до аналізу і синтезу. Все це неможливо досягти шляхом використання тільки обчислювальної техніки і програмних продуктів. Людина - істота соціальна і може розвиватися тільки в соціумі, в оточенні собі подібних, маючи приклади для наслідування.

Цими прикладами можуть бути успішний викладач, випускники навчального закладу, представники професійних спільнот за фахом. Тільки в спілкуванні людина може утвердитися в якомусь питанні або зруйнувати стереотипи (оману), а використання тільки формалізованих засобів навчання навпаки сприяє виникненню стереотипів, звужує кругозір людини.

В даний час в умовах реформування освіти не викликає сумнівів необхідність інноваційних процесів в освітньому закладі, орієнтації викладача на прийняття, освоєння і використання у власній педагогічній діяльності інновацій, на творчий характер діяльності, що забезпечує суб’єктну самореалізацію і особистісний і професійний саморозвиток.

Умови інноваційної методичної роботи - це;

- підвищення якості та рівня освітніх послуг;
- підвищення рівня конкурентоспроможності фахівців на ринку праці;
- методичне та науково-методичне забезпечення освітнього процесу;
- дидактичне забезпечення освітнього процесу.

Інновації, які використовують викладачі кафедри ТВтаСА, можна поділити на навчальні та виховні.

Навчальні інновації суттєво поліпшують мотивацію студентів до навчального процесу. До них відносять:

- інтегроване навчання;
- технології групової навчальної діяльності;
- особистісно-орієнтоване навчання;
- профільне навчання;
- інформаційні технології навчання;
- проектні технології;
- тренінги;
- зарубіжні практики та ін.

Що ж стосується виховних інновацій, то під ними розуміють ті, що формують в студентах особистісні цінності у контексті із загальнолюдськими. Основними з них є:

- національне виховання;

- громадянське виховання;
- виховання духовно-ціннісних орієнтирів.

Важливою умовою використання інформаційних технологій є реформування системи освіти, розробка нових дидактичних і методичних концептуальних засад освіти.

Головними напрями впровадження інноваційних технологій являються:

- створення предметно-орієнтованих та навчально-інформаційних середовищ, які дають можливість використовувати мультимедіа, системи гіпермедіа, електронні підручники тощо;
- освоєння засобів комунікації (комп’ютерної мережі, телефонного, телевізійного, супутникового зв’язку для обміну інформацією);
- навчання правил і навичок «навігації» в інформаційному просторі;
- розвиток дистанційної освіти.

Важливо також впроваджувати інноваційні технології на рівні викладача, закладу та студентів.

На рівні викладача впровадження інноваційних технологій у процесі роботи має важливе значення, оскільки сприяє підвищенню професійної підготовки та науково-методичної компетентності останнього, яка безпосередньо відноситься до здійснення процесу соціальної адаптації студентської молоді.

Впровадження педагогічних інновацій на рівні закладу повинно сприяти розвитку системи продуктивного навчання, підвищенню якості освітніх послуг, співтворчості викладачів і студентів.

Що ж стосується впровадження інновацій на рівні студентів, то в даному випадку підвищується освіченість, творча активність, здійснюється процес соціальної адаптації, розвиток відповідальності за власне життя, життя оточуючих.

Не менш важливим є впровадження інноваційних технологій на загальнодержавному, обласному та міському рівні та на рівні навчального закладу.

Для сучасного суспільства впровадження інноваційних технологій в освіту має не стільки теоретичне, скільки прагматичне значення, оскільки в умовах глобалізації воно стосується його історичного розвитку та перспектив, які пов’язані з так званими «високими технологіями».

На даний момент у практику увійшли наступні види технологій:

- проектні технології, тобто ті, що забезпечують інтеграцію знань і вмінь із різних видів діяльності;
- ігрові технології, які формують навички розв’язувати творчі завдання на основі вибору альтернативних варіантів;
- інформаційно-комунікаційні технології;

Викладачі активно впроваджують наступні інноваційні технології:

- технологію розвивального навчання;

- інтерактивні методики, куди можна віднести роботу в групах, метод проектів, «розумовий штурм», «кейс-метод», рольові та ділові ігри, «велике коло», «шкала думок», «відкритий мікрофон», вправи-енергізатори, групова дискусія, взаємне навчання;
- технологія проблемного навчання;
- методика гранування;
- блочний метод викладання матеріалу;
- кооперативна форма навчання.

Отже, оскільки викладач є організатором освітнього процесу, то його основною метою є пробудити і підтримати прагнення студентів до пізнання, до навчання, урізноманітнюючи його зміст, форми та прийоми через використання інновацій.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує класичну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти: навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервна освіта.

Проте на даний час питання впровадження інноваційних технологій вимагає серйозного науково-методичного підходу, який забезпечує роботу педагогічного колективу над реалізацією науково-методичної проблеми.

ЕНЕРГЕТИЧНА МЕТЕОРОЛОГІЯ

Л.З. Бошков

Сучасний підхід до змісту освіти і, особливо, вищої освіти вимагає акцентування на глобальних і локальних проблемах сталого розвитку і виявлення та впровадження у навчальний процес найбільш прогресивних напрямків, що здатні забезпечити вирішення проблем. Таки рекомендації містять як первинний документ ООН «Наше спільне майбутнє» (Brundtland Report, WCED, 1987), де було надано дефініцію сталого розвитку і окреслено основну проблематику, так і наступні рішення спеціальних комісій ООН та міжнародних форумів під егідою ООН, зокрема «Проект на початок тисячоліття: задачі і цілі» (MDGs, 2002). Завдання сталого розвитку так чи інакше інтегровані у актуальні програми дій більшості розвинених країн світу, особливо, країн ЕС.

Таким чином, задача модернізації програм навчання майбутніх лідерів виробництва і науково-технічного прогресу з урахуванням проблематики сталого розвитку, є актуальною.

Використання нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) є загальновизнаною основою технологій сталого розвитку на всіх рівнях. Можна навіть стверджувати, що НВДЕ є одним з фундаментальних інваріантів сучасних і майбутніх технологій, які задовольняють критеріям сталого розвитку і поєднують в собі збалансовані інтереси суспільства, природи і сфери знань і духовності.

По мірі зростання долі НВДЕ у енергетичному балансі окремих країн і в балансі об'єднаних енергосистем, яка вже у найближче десятиліття подекуди може сягнути 60 %, стає зрозумілою і актуальною проблема керованості енергосистем з урахуванням залежності НВДЕ від короткострокових (поточних) метеорологічних умов і довгострокових змін клімату. Локальні коливання генерації електроенергії на фотоелектричних станціях в залежності від стану атмосфери (тумани, хмари, пил, тощо) або на вітроелектростанціях в залежності від зміни напрямку і сили вітру є найбільш відомими прикладами. Вони, зокрема, мають наслідками необхідність додаткового резервування генеруючих або акумулюючих потужностей, тобто додаткові капітальні і експлуатаційні витрати.

Своєчасне залучення метеорологічних даних до систем управління енергосистемами дозволяє значно підвищити ефективність і надійність енергопостачання. Такій підхід вже реалізується у найбільш розвинених країнах. Зокрема, у Німеччині студенти, які навчаються в магістратурі і спеціалізуються у напрямку НВДЕ вивчають курс «Енергетична метеорологія». Більш того, на ринку енергетичних послуг вже з'являються компанії, що спеціалізуються на оптимізації малих і великих енергосистем з помітною долею генерації з НВДЕ і розробці систем керування на базі енергетичної метеорології.

Ознайомлення студентів з сучасним станом енергетики, з можливостями використання різноманітних нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії, з комплексними рішеннями, які комбінують ефективне локальне вироблення енергії з вигідним колективним ефектом об'єднання генеруючих потужностей в широкомасштабні енергосистеми з інтеграцією енергетичної метеорології в системи прийняття рішень, може мати суттєвий вплив на якість освітніх послуг, які надаються в ОНАХТ.

Крім того, на кафедрі термодинаміки та відновлюваної енергетики ОНАХТ проводиться робота по розробленню нової сучасної освітньої програми «Енергетична метеорологія», що суттєво розширює спектр освітніх послуг в одному з найбільш актуальних напрямків розвитку енергетики. Означена робота має на меті створення комплексу дисциплін, які дозволяють підготувати фахівців, здатних ефективно керувати енергосистемами різної потужності і складу з урахуванням впливу навколишнього середовища на їх безпосереднє або довготермінове функціонування. Такі освітні послуги можуть бути запропоновані як для традиційної підготовки бакалаврів і магістрів, так і для підвищення кваліфікації або перепідготовки спеціалістів з відповідною освітою в галузі енергетики та систем управління.

УДК 621.3: 378.147

ПРОБЛЕМИ УЗГОДЖЕННЯ МАТЕРІАЛУ ДИСЦИПЛІН ОБОВ’ЯЗКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 141

А.А. Галіулін, О.Ю. Розіна, І.М. Світий

Основу підготовки фахівців (бакалаврів або магістрів) спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» має складати відповідний стандарт вищої освіти. Наразі такий стандарт для бакалаврського рівню спеціальності 141 був затверджений у 2019 році і вже накладає ряд обмежень на прийом бакалаврів на 2020 - 2021 навчальний рік. Магістерський стандарт та стандарт рівню pHd знаходяться в стадії розробки. Стандарт передбачає набір базових та загальних компетентностей, які мають бути забезпечені обов’язковою компонентою освітніх програм. А особливості освітніх програм мають визначатися набором вибіркових дисциплін, що за часом мають становити 25…35%.

З метою оптимізації використання викладацьких ресурсів та підвищення ефективності навчального процесу у поточному навчальному році відбулося об’єднання бакалаврів спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», що навчаються за різними освітніми програмами: «Електромеханічні системи з інтелектуальним керуванням» (факультет комп’ютерних систем та автоматизації) та «Нетрадиційні та відновлювальні джерела енергії» (факультет нафти, газу та екології) при вивчені дисциплін обов’язкової компоненти.

Значною мірою це об’єднання стосується бакалаврів 1-2 курсів. Досвід викладання у групах АЕМ-10, АЕМ-20, ЕЕ-414, ЕЕ-424 дозволив виявити як позитивні моменти такого об’єднання, так і проблеми, що виникають під час навчання. Як позитивні моменти слід відзначити:

а - збільшення загальної кількості слухачів в аудиторії; відповідно, зростає кількість запитань під час лекції або практичного заняття, може спонтанно виникнути жвава дискусія; загальне враження - аудиторія активніше сприймає навчальний матеріал;

б - бакалаври, що навчаються за різними ОП в рамках одної спеціальності 141 розширюють свій світогляд, краще розуміють місце своєї спеціалізації в сучасному техніко-технологічному просторі;

в - збільшується обсяг інформаційних та матеріальних ресурсів, доступних студентам, що навчаються на базі двох факультетів.

У той же час об’єднання, що відбулося, накладає більш жорсткі вимоги до організації навчально-методичної роботи кафедр та факультетів, відповідних за розробку згаданих освітніх програм.

Дисципліни, що вивчаються на 1-2 курсі є базовими для викладання спеціальних дисциплін 3-4 курсів. Отже, кожна базова дисципліна має бути спрямована на відбір та висвітлення оптимальної кількості матеріалу, необхідного для засвоєння спеціальних знань. Як показало порівняння освітніх програм (ОП), представлених на сайті методичного відділу ОНАХТ, для слухачів, що навчаються за різними ОП, спеціальні дисципліни відрізняються дуже суттєво за назвою і, очевидно, за інформаційним наповненням. Крім того, освітня програма - формалізований документ, складений за стандартною структурою, що не дозволяє у повній мірі визначити мету та інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Для того, щоб повною мірою реалізувати визначені вище позитивні моменти навчання об’єднаних груп, необхідно у першу чергу, узгодити в освітніх програмах назви та інформаційний обсяг дисциплін обов’язкової компоненти ОП. Крім того, доцільно полегшити доступ до оновлених програм, зокрема зробити вихід з сайтів факультетів та кафедр.

Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти задекларовано студентоцентриську модель освіти. І основу цієї моделі складає вибірковість дисциплін, інструментом для забезпечення якої є силабус. Студенти за підтримки тьюторів мають право вибору дисциплін, або їх блоків, а набір силабусів має допомогти їм в цьому. Слід очікувати, що розробка силабусів, до яких має бути вільний доступ, насамперед, у студентів, суттєво полегшить розв’язання визначених питань.

Ми виклали своє бачення проблем з точки зору викладачів факультету КСтаА, зокрема кафедри електромеханіки, мехатроніки та інженерної графіки. Очевидно, аналогічні питання виникли і у викладачів факультету НГтаЕ. Тому прямий контакт між викладачами, що готують навчальний матеріал для своїх курсів, є не менш важливим, ніж затвердження робочих програм на засіданні ради спеціальності. Одною з форм такої співпраці може бути міжкафедральний методичний семінар по узгодженню інформаційного обсягу дисциплін.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СИЛАБУСІВ

К.Г. Іоргачова, Н.В. Доценко, О.В. Радіонова

Детальне впровадження єдиної європейської системи в освітній процес дозволить українським закладам вищої освіти забезпечити більш широке міжнародне визнання національних освітніх програм, мобільність студентів і викладачів, підвищить якість освіти.

У зв’язку з цим висуваються нові вимоги до навчально-методичного забезпечення освітнього процесу. В умовах кредитної технології навчання кожен викладач ЗВО зобов’язаний створити комплекс навчально-методичної документації, в тому числі силабуса.

Силабус - це документ, що допомагає викладачеві ефективно організувати роботу протягом курсу, а студентам - точно знати, чого очікувати. Цей документ повинен бути орієнтованим на студента та визначати взаємну відповідальність викладача та здобувача вищої освіти.

Вважаємо, що розробка навчально-методичного забезпечення з будь-якої дисципліни повинна починатися саме з робочої програми та силабусу. Згідно нормативному положенню, форма і порядок розробки силабусу визначається навчальним закладом самостійно. Це зумовило необхідність проаналізувати досвід розробки нового документу у вітчизняних інститутах та розробити методичні рекомендації для єдиної форми документу для всіх навчальних дисциплін в академії.

Було проведено аналіз більше 20 вітчизняних закладів вищої освіти, серед яких: Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет харчових технологій, Вінницький національний технічний університет, Тернопільський національний економічний університет, Херсонський національний технічний університет, Центральноукраїнський національний технічний університет та інші.

Об’єм силабусів в різних навчальних закладах складав доволі широкий діапазон від 2 до 25 сторінок (включаючи 6-12 пунктів). Аналіз виявив багато спільних пунктів в цьому документі, зокрема:

- Загальна інформація.
- Анотація до дисципліни.
- Мета та цілі курсу.
- Результати навчання (компетентності).
- Організація навчання з курсу (таблиця з РП).
- Система оцінювання дисципліни.
- Політика курсу.
- Рекомендована література.

В більшості ЗВО форма силабусів повторює або наближена до робочої програми дисципліни чи навчально-дидактичної карти курсу. Великий об’єм пояснюється включенням: переліку питань різних видів контролю, тематики індивідуальних завдань та повним списком літератури за курсом, що не відповідає загальним рекомендаціям МОН України.

Силабуси можуть містити «Пререквізити» або «Передумови», що відображають дисципліни, на яких базується даний курс; містять пункт «Технічне і програмне забезпечення/обладнання»; «Політика доброчесності» про відповідальність за плагіат; «Персоніфікована програма викладача для студентів» з кожного предмету, яка оновлюється на початку кожного року (Європейський університет, м. Київ).

Були розглянуті також різні підходи до оформлення та затвердження силабусу, так:

- в деяких ЗВО (Вінниця, Рівне) Вченою радою затверджено «Положення про розробку силабусів навчальної дисциплін»;

- є ЗВО, де його затверджують методичною радою спеціальності (підпис викладача та гаранта спеціальності);
- в деяких ЗВО (наприклад, НУХТ) форма має довільний вигляд без індивідуального зазначення викладача, і відповідно, без підписів;
- в більшості ЗВО силабус підписується викладачем, що читає дисципліну.

Саме останній варіант і було рекомендовано для впровадження в ОНАХТ. Це дозволяє викладачеві проявити особистий творчий підхід при розробці навчальної дисципліни і, одночасно, закріплює відповідальність лектора за тематику курсу, його практичне наповнення та єдиний підхід в оцінюванні знань студентів.

Силабус з кожної дисципліни має бути персоніфікований, тому на початку його повинна міститись інформація про викладача (ПІБ, вчене звання, посада на кафедрі, контактна інформація).

Передбачається, що силабус має допомогти студенту обрати дисципліну із декількох вибіркових при створені індивідуального плану навчання, тому має містити загальну інформацію про курс: кількість кредитів, кількість годин на лекції, на практичні чи лабораторні роботи та самостійну роботу.

Характеристика навчальної дисципліни включає: призначення дисципліни, опис в термінах компетенцій, цілі та завдання вивчення дисципліни, короткий зміст і план реалізації навчальної дисципліни.

Визначити призначення навчальної дисципліни - це значить визнати її місце в структурі професійної підготовки майбутніх фахівців. Ми вважаємо, що в силабусі буде достатньо чітко відповісти на питання: чому потрібно вивчити цю дисципліну в ході отримання освіти за тієї чи іншою спеціальністю? Які компетенції будуть придбані студентом по завершенню вивчення даної дисципліни?

Засвоєння змісту навчальної дисципліни - це той кінцевий результат або в сучасній термінології компетенції, які повинні бути сформовані завдяки безпосередній (аудиторні заняття) або опосередкованій взаємодії з викладачем (самостійна робота, дистанційне навчання).

Компетенції - це практичне застосування знань, умінь і навичок, набутих в процесі навчання. Вони прописані в освітньо-професійних програмах, але якщо в силабуси поставити цей підпункт в формулюваннях з ОПП, то студенти можуть не зрозуміти, які саме навички і уміння дасть дисципліна (особливо студенти перших курсів). Цей документ, в першу чергу, розрахований на студента, тому інформація з дисципліни має бути чіткою і вичерпною. Доцільно компетентності описати через «знати» та «вміти» з конкретними навичками та уміннями.

В силабусі зміст навчальної дисципліни неодмінно має відповідати робочій навчальній програмі, логіці навчального процесу (враховувати послідовність вивчення курсів) та системі професійної підготовки. Визначати зміст навчальної дисципліни рекомендується в лаконічній формі, відображаючи найбільш привабливі для студентів і важливі з точки зору професійної підготовки теми.

Вважаємо недоцільним силабус перетворювати на аналог робочої програми, але у студентів повинна бути можливість детально ознайомитись зі структурою дисципліни, формою оцінювання знань та ін., тому посилання на робочу програму навчальної дисципліни, що публічно доступна, є обов'язковим.

Впровадження силабусу важливий механізм формування єдиного загальноєвропейського освітнього простору.

СЕКЦІЯ 2

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ГРАФІКИ

Л.М. Сагач

Задача формування і розвитку просторового мислення має особливу значущість, тому що тісно пов’язане з інтелектом людини.

Просторове мислення є істотним компонентом у підготовці до практичної інженерної діяльності. Практика навчання на перших курсах вузу такої дисципліни як інженерна графіка постійно виявляє слабкий розвиток просторового мислення студентів. Вони часто не справляються з завданнями як теоретичного, так і практичного характеру, в зв’язку з відсутністю специфічного виду розумової діяльності, а саме просторового мислення. У своїх найбільш розвинених формах це є мислення образами, в яких фіксуються просторові властивості і відносини. Оперуючи вихідними образами, створеними на різної графічної основі, мислення забезпечує їх перетворення і створення нових образів, відмінних від вихідних.

Багато випускників шкіл мають низький рівень розвитку просторового мислення. Тестування останніх років показує, що при вирішенні стереометричних задач на геометричні тіла - лише третина учнів справляється з їх рішенням. Однією з причин існуючого стану є те, що вироблений стереотип роботи на площині не дозволяє адекватно відтворити за кресленням просторові тіла. Ці причини породжують невпевненість першокурсника перед даними графічними дисциплінами, часто небажання вивчати накреслювальну геометрію і інженерну та комп’ютерну графіку.

Графічні дисципліни, традиційно вивчаються в технічному вузі на першому курсі, сприяють формуванню у студентів графічної і професійної компетентності, основ знань і умінь, необхідних для успішного освоєння спадкоємних дисциплін технічного профілю, що вивчаються на наступних курсах. Ці знання важливі при роботі над графічною частиною курсового і дипломного проектів, вивченні теорії машин і механізмів, деталей машин, спеціальних дисциплін.

Процес навчання інженерної графіки служить одним з найбільш важливих засобів розвитку уяви і навичок правильного логічного мислення. Також вдосконалюється здатність студентів - по плоскому зображенню подумки створювати уявлення про форму предмета і навпаки, створювати зображення подумки створених образів, тобто візуалізувати думка.

Процес засвоєння знань включає в себе чотири основних етапи: розуміння, запам'ятовування, застосування знань за правилом і рішення творчих завдань.

Ці етапи пов'язані з діяльністю по розпізнаванню, відтворення, вирішення типових і нетипових графічних завдань, що вимагають застосування знань в нестандартних ситуаціях.

Така послідовність дій сприяє розвитку просторового мислення, без якого в подальшому неможлива професійна інженерно-творча діяльність.

УДК: 61:378.147.34

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Т.М. Попова
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

На всіх етапах професійної діяльності сучасного лікаря знання біологічної хімії переоцінити неможливо. Знання біологічної хімії потрібні лікарю для ранньої діагностики хвороби і для контролю ефективності її лікування. На кафедрі біологічної хімії ХНМУ в процесі вивчення біохімії студенти отримують сучасні наукові знання, розвивають логічність мислення і здатність пов'язувати теоретичний матеріал з професійною діяльністю лікаря. До числа сучасних методів навчання, що стимулюють творче мислення, відноситься проблемне навчання. При організації проблемного навчання викладач готує клінічні завдання, вирішення яких потребує використання отриманих знань.

Метою нашої роботи є підвищення ефективності викладання біологічної хімії шляхом впровадження в навчальний процес клінічних задач за основними розділами дисципліни. Для індивідуалізації навчання сформовано набір завдань за розділами: «Вітаміни», «Ферменти», «Енергетичний обмін», «Вуглеводний обмін», «Ліпідний обмін», «Нуклеїнові кислоти», «Білки» та «Функціональна біохімія». Вирішуючи клінічні завдання студент застосовує знання як теоретичного, так і практичного характеру. При вивченні розділу біологічної хімії на практичних заняттях, що проводяться у формі керованої самостійної роботи студенти мають змогу вирішити відповідні клінічні завдання. В якості ілюстрації наведемо приклади деяких розроблених нами клінічних завдань.

Завдання 1: До педіатра батьки привозять 3-річну дівчинку. При обстежені виявляють шкірні висипання, ністагм, атаксію та тремор. Із анамнеза дитини відомо, що у дівчинки спостерігалися часті епізоди діареї. Аналіз сечі виявив підвищений рівень нейтральних амінокислот. Яка з перерахованих нижче амінокислот найбільш імовірно пов'язана з авітамінозом цієї дівчинки? А. Тріптофан. В. Лейцин. С. Лізин. Д. Фенілаланін. Е. Треонін.

Вирішуючи це завдання студенти актуалізують знання з метаболізму амінокислот і водорозчинних вітамінів в умовах, що наближені до життєвої ситуації. У процесі виконання завдання студенти закріплюють нові знання, одночасно з цим, викладач може звернути їх увагу на хімічну природу ферментів, які беруть участь у метаболізмі триптофану.

Завдання 2: Вчені намагаються виявити генетичні причини β-таласемії у 50 пацієнтів. При молекулярному тестуванні отримані такі результати: каріотип: 46, XY; флуоресценція in situ гібридизація: відсутність дублювання або делеції в локусі β-глобіну на хромосомі 11. Ген β-глобіну пацієнтів був клонований та додатково очищений за допомогою електрофорезу, що демонструє значно усічений білок β-глобіну. Мутація, якого з наступних процесів відповідальна за β-таласемію 50 пацієнтів?

Розв'язання цього завдання дозволяє викладачеві з'ясувати успішність перенесення знань про структуру гемоглобіну та закономірності його синтезу. За даними ВООЗ 3 мільйона людей у всьому світі страждають на таласемію, тому детальні знання про це захворювання необхідні лікарю. Особливу увагу заслуговує той факт, що після колективного обговорення клінічного завдання отриману інформацію можуть відтворити студенти, яким важко даються готові відомості, викладені в підручнику. Отже, процес вирішення клінічних завдань не тільки мотивує розумову діяльність студента, а й сприяє розвитку культури наукової мови студента, яка стане в подальшому частиною загальної культури сучасного лікаря.

Висновок. Клінічні завдання в курсі «Біологічна хімія» можна використовувати на практичних заняттях, що проводяться у формі керованої самостійної роботи, а також можна включати в підсумкові заняття.

Рішення клінічних завдань дозволяє визначити рівень підготовки студентів. Клінічні завдання мотивують студентів до пізнавальної діяльності, що передбачає наближення студента до простору професійної лікарської практики.

УДК 378:37.014.6:005.6

ОСОБЛИВОСТІ ОПИТУВАННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Я.С. Коробейникова
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна

Постановка проблеми. Згідно закону України «Про вищу світу» прийняті нові підходи щодо якості освітніх процесів, які вимагають нових процедур щодо організації процесів створення освітніх програм, забезпечення їх якісної реалізації [1]. У всіх навчальних закладах прийняті власні положення «Про систему внутрішньо забезпечення якості освітнього процесу». Важливого значення у процесі визначення якості освітньої діяльності надається організації та проведення маркетингово-моніторингових та соціально-психологічних досліджень стейкхолдерів, а саме: цільових груп абітурієнтів, студентів, викладачів, випускників, роботодавців. Ефективним методом врахування думки стейкхолдерів є опитування, воно відіграє основну роль у забезпеченні відповідною інформацією. Реалізація методу анкетного опитування передбачає застосування спеціального опитувальника - анкети, що самостійно заповнюється респондентом. Від змісту та процедур опитування в значній мірі бенеть залежати результати опитування. Тому визначення структури, змісту та процедури опитування є актуальною методологічною проблемою в системі визначення якості освітнього процесу.

Мета досліджень. Окреслення основних проблем системи опитування та підходів до змісту анкет різних груп стейкхолдерів освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг освітнього процесу є складовою частиною системи освітнього моніторингу, яка передбачає збирання, оброблення, зберігання й розповсюдження інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки та основних тенденцій її розвитку, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення якості надання освітніх послуг закладом та ефективності функціонування освітньої галузі в цілому [2]. Основними критеріями щодо здійснення моніторингу мають бути:

- об'єктивність із метою максимального уникнення суб'єктивних оцінок, урахування всіх результатів (позитивних і негативних), створення рівних умов для всіх учасників;
- валідність для повної й усебічної відповідності пропонованих контрольних завдань змісту досліджуваного матеріалу, чіткість критеріїв виміру й оцінки, можливість підтвердження позитивних і негативних результатів, які отримуються різними способами контролю;
- надійність результатів, що отримуються при повторному контролі, який проводять інші особи;
- урахування психолого-педагогічних особливостей передбачає диференціацію контрольних і діагностичних завдань;
- систематичність у проведенні етапів і видів досліджень у певній послідовності та за відповідною системою;
- гуманістична спрямованість із метою створення атмосфери доброзичливості, довіри, поваги до особистості, позитивного емоційного клімату.

Ми проаналізуємо результати опитувань, проведених у минулі роки, стейкхолдерів освітньої програми «Туризм» в ІФНТУНГ. Практичний досвід проведення опитувань стейхолдерів показав необхідність диференційованого підходу до процесу опитування. Отже, основними групами були студенти, випускники спеціальності, роботодавці (наявні та потенційні).

Нами була розроблена система анкетування, яка спрямована на визначення якості освітніх послуг, що включає в себе визначення ступеня задоволеності навчальним процесом студентів і їх успішність на ринку праці та формується з таких питань, як зміст освіти, обсяг навчального навантаження та мотивації студента до навчання. Питання стосуються також доцільного обсягу навчального навантаження та наповнення якісним змістом навчальних дисциплін. Досвід проведення попередніх опитувань свідчить, що студенти прагнуть отримати більше практичних навиків професійної діяльності, тому пропонують, щоб у структурі навчання більше було практичних занять, які є особливо важливими для спеціальності «Туризм» [3]. Опитуваннями, які проводила кафедра власними силами, були охоплені майже 90 % студентів спеціальності. Проте, в першому інтернет-опитуванні, яке організував відділ якості освітнього процесу університету у 2020 році приймало участь близько 20 % студентів спеціальності. Можна вважати, що це пілотний проект, який згодом матиме більше поширення. Так, в першому інтернет-опитуванні в Києво-Могилянській академії приймали участь близько 18 % студентів ВНЗ [4]. На наш погляд, тут також загострилася проблема мотивації студентів: на успішність людини в її професійній діяльності впливає не тільки зовнішнє середовище та освітній процес, але й внутрішнє - тобто бажання та прагнення молодої людини стати добрим фахівцем. Саме усвідомлення потреби в знаннях, які пригодяться в майбутньому і є причиною зацікавленого відношення до навчання. Жодні досконалі системи навчального процесу не будуть ефективними при низькій мотивації студентів отримати нові знання та навики, необхідні в професійній діяльності та активно приймати участь у освітньому процесі як зацікавлена сторона. Звідси випливає інша проблема. При визначення якості викладання мотивовані студенти будуть звертати увагу на зміст та процес викладання. Для невмотивованих студентів найкращим викладачем буде той, котрий найменш вимогливий, лояльний щодо випадків плагіату тощо, хоча може і не володіти навчальним матеріалом, не застосовувати інноваційні підходи та навіть порушувати правила організації навчального процесу.

Анкети опитування різних груп стейкхолдерів мають мати різний зміст. Так, анкети випускників можуть містити можливість висловлення власних думок щодо організації навчального процесу у ВНЗ, особливо цінними будуть поради випускників, які працюють за фахом, що здобули в університеті. Анкети ж роботодавців можуть містити запитання, які стосуються рекомендацій щодо необхідних знань і вмінь студентів, які вони здобувають в процесі навчання. Спільними ж запитаннями для цих груп можуть бути запитання щодо необхідності та рівня набуття студентами soft-skills, тобто комплексу неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов’язані з конкретною сферою.

Таким чином, врахування думки стейкхолдерів вищої освіти до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур є важливим в забезпеченні її якості. Це фахові моніторингові дослідження, які потребують належної методичної та аналітичної бази для отримання валідних результатів, які дозволять розробляти адекватні управлінські заходи в галузі якості освітнього процесу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту». - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення 4.03.2020).

2. Реформа освіти та науки - електронний ресурс - Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti (дата звернення 20.02.2020).

3. Коробейникова Я.С., Юрчинин А.І. Опитування студентів як елемент менеджменту якості надання освітніх послуг / Я.С. Коробейникова. Науковий вісник Донбасу: електронне фахове видання., - № 1 (31), 2016. Режим доступу: http://nvd.luguniv.edu.ua/.

4. Звіт про опитування щодо якості викладання навчальних дисциплін. – Режим доступу: https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_download/569-zvit-pro-opytuvannia-shchodo-iakosti-vykladannia-navchalnykh-dystsyplin-naukma (дата звернення 2.03.2020).

УДК 004.032.26(043.2)

НЕЙРОМЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ПОШУКУ АНОМАЛІЙ ДАНИХ

Л.М. Радзіховська, Д.Ю. Радзіховський
Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

В сучасних умовах однією з перспективних галузей сучасної інформатики є нейроінформатика - це принципово новий підрозділ інформатики, що стосується аналізу та переробки інформації та базується на використанні моделей штучного нейрона та побудові на їх основі нейронних мереж.

Типовими задачами, що можуть бути вирішеними за допомогою нейронних мереж та нейрокомп'ютерів є: задача класифікації, автоматизація прогнозування, автоматизація процесу ухвалення рішень, управління, кодування і декодування інформації, розпізнавання образів та ін.

Нині нейронні мережі використовуються майже в усіх галузях і сферах діяльності людини: економіці, медицині, зв'язку і безпеці охоронних систем, обробці інформації. У галузі обробки інформації нейронні мережі застосовуються для обробки чеків, розпізнавання підписів, відбитків пальців і голосу [1].

Метою статті є аналіз можливостей застосування нейромереж для пошуку аномалій даних.

Як науковий предмет штучні нейронні мережі вперше заявили про себе в 40-ві роки 20 століття. Прагнучи відтворити функції людського мозку, дослідники створили прості апаратні (а пізніше програмні) моделі біологічного нейрона і системи його з'єднань.

Нині нейронні мережі використовуються майже в усіх галузях і сферах діяльності людини: економіці, медицині, зв'язку і безпеці охоронних систем, обробці інформації. У галузі безпеки і охоронних системах нейронні мережі необхідні для ідентифікації особи, розпізнавання голосу, осіб в натовпі, розпізнавання автомобільних номерів, інформаційних потоків, виявлення підробок. У галузі обробки інформації нейронні мережі застосовуються для обробки чеків, розпізнавання підписів, відбитків пальців і голосу. Зокрема, перспективи застосування штучних нейронних мереж для запобігання несанкціонованому доступу в комп'ютерних системах і мережах розглянуто в працях О. Петрова та А. Українського, Ю. Хлапонін, Г. Жиров, О. Нікітчін вивчають застосування нейронних мереж в телекомунікаційній сфері [2].

Нейромережа є системою, яка навчається. Вона працює за алгоритмами, а також на основі минулого досвіду. Можливість навчання - одне з головних переваг нейронних мереж перед традиційними алгоритмами. Технічно навчання полягає в знаходженні коефіцієнтів зв'язків між нейронами. У процесі навчання нейронна мережа здатна виявляти складні залежності між вхідними даними й вихідними, а також виконувати узагальнення. Говорячи дуже просто, нейромережа - це комп'ютерна програма, яка дізнається інформацію і реагує на неї, а не виконує конкретні команди.

Штучні нейронні мережі в даний час активно застосовуються там, де звичайні алгоритмічні рішення виявляються неефективними або зовсім неможливими.

Зокрема, нині кількість даних (інформаційних, економічних, медичних і т. і.), які потрібно опрацьовувати, настільки велика, що для їх обробки лише людського розуму та комп'ютерної обробки результатів недостатньо.

Розглянемо питання застосування нейромереж для знаходження аномалій даних.

Нині при роботі з будь-якими комп'ютерними даними основне завдання - оперативно реагувати та попереджати вторгнення. Звичайні системи моніторингу даних працюють так: збирають важливі показники з серверів та зберігають їх в загальну базу даних. Система моніторингу відправляє оповіщення, якщо досягнуто граничне значення одного з важливих параметрів. Які параметри вважати важливими - вибирають ті, хто організовує моніторинг.

Однак, трапляються дивні випадки, які проходять повз систему, тому що при них не досягаються граничні значення. Щоб підмітити саме такі аномалії, потрібно постійно переглядати великий об'єм даних, фізичних можливостей людини для цього просто не вистачає.

Задача пошуку аномалій досить велика і інтуїтивно зрозуміла: шукаємо щось незвичне серед даних. Будемо вважати, що дані подано набором вимірів і кожний вимір поданий набором параметрів, наприклад, поточні покази Load Average для CPU, HDD Free Space і т. д.

З точки зору математики це можна подати у вигляді вектор-функції:

$$x(t)=(x_1(t), x_2(t), ,..., x_n(t),),$$

де t - це час, а n - кількість параметрів, що вимірюються. Існують і інші математичні формалізації.

Розглянемо типи аномалій.

Точкова - це коли конкретний вимір вибивається з загальної ситуації: так званий викид.

Колективна - коли сукупність вимірів аномальна відносно всього набору даних, навіть коли кожний вимір не виділяється з загальної ситуації.

Контекстуальна - в цьому випадку аномалія визначається з урахуванням контекста: наприклад, низька температура зимою - це нормально, а ось літом це вже буде аномалія.

Знаходження точкової аномалії найчастіше зводиться до знаходження математичного очікування та стандартного відхилення. А потім все, що вибивається за певний поріг після стандартного відхилення, вважається аномалію.

З колективними та контекстуальними аномаліями по-іншому. Наприклад, в якості контекста можна брати додаткові дані типу логів на сервері.

Розглянемо, як можна знаходити колективні аномалії (типу коливань та піків). Перше, що для цього потрібно - вибір програмних та математичних інструментів.

Сума всіх можливих коливань за певний проміжок часу $[t_1; t_2]$ визначають так:

$$S = \int_{t_1}^{t_2} |X'(t)| \mathrm{dt}$$

Так як функція дискретна, то формула буде мати вигляд:

$$S = \sum_{t_1}^{t_2-1} |x(t+1) - x(t)| \qquad (1)$$

Далі визначають поріг за допомогою нейронної сітки. З точки зору математики нейронна сітка - це функція: $Y = F(X)$, де Y - відповідь на питання, а X - вхідні дані. Функція достатньо складна, але її можна навчати.

Розглянемо приклад: на вхід подається певний проміжок часу (наприклад, 25 хвилин (100 вимірів)), значення S знаходиться за формулою (1). Тоді будується графік функції, на якій проводилось навчання, за яким і визначаються аномалії.

Отже, нейромережі - це важливий інструмент, який можна використовувати (окрім інших інструментів) для роботи з даними. Зокрема, за їх допомогою можна знаходити «приховані» аномалії даних (колективні, концептуальні). Перспективними є також розробки щодо застосування штучних нейронних мереж для запобігання несанкціонованому доступу в комп'ютерних системах і мережах.

Література

1. Кальченко Д. Нейронные сети: на пороге будущего / Д. Кальченко // Компьютер Пресс - 2005. - № 1. [Електронний ресурс] - Режим доступу: htt //www.compr.ru.

2. Хлапонін Ю. І. Застосування нейронних мереж в статистичній системі аналізу і моніторингу телекомунікаційних мереж / Ю. І.Хлапонін, Г. Б. Жиров., О.М. Нікітчін // Технологический аудит и резервы производства. - № 5/2(31). - 2016. - с. 35-41.

РОЛЬ АКТУАЛЬНИХ НОВИН У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В.В. Немченко, Г.В. Немченко

Останнім часом у навчальному процесі активно використовуються засоби технічного процесу, впроваджується дистанційне навчання, застосовуються сучасні інтернет-технології. Глобалізація торкнулась і системи навчання: на сьогодні можливо слухати лекції, семінари, навіть сидячи вдома - все це заслуга технічного прогресу та його раціональне використання у навчанні.

Однак, на жаль, на сьогодні, не зважаючи на всі можливості, які відкриваються перед нами, не всі ними користуються. Мова йде зараз саме про сучасну молодь. Прикро, але лише незначна частина студентів цікавиться спеціальністю, яку вивчають, і використовують всі можливості, щоб поповнити свої знання. Більшість, на нашу думку, покладається лише на викладача і час навчання. Але, доведено, що людина навчається протягом всього життя. Дійсно, викладач на парі доносить актуальну і необхідну інформацію за темою, оновлює навчальний матеріал, до нього можна звернутися у час консультації. Тим не менш, цього замало, для того, щоб людина була спеціалістом у своїй галузі. На наш погляд, студенти також мають цікавитися предметом, яким вивчають, читати додаткову літературу, відвідувати майстер-класи, вебінари та ін. Для цього необхідно лише бажання, оскільки більшість заходів є безкоштовними. Але, навіть, і якщо не має можливості відвідувати такі заходи, можна використовувати такий ресурс, що є у кожного. Це інтернет. Сьогодні, у кожного є гаджети, які мають доступ до інтернету. Так, можливо просто читати новини, цікавитися останньою і актуальною інформацією, і найголовніше - вміти аналізувати їх, робити власні висновки.

Відомо, що новини - оперативна інформація, яка представляє політичний, соціальний або економічний інтерес для аудиторії в своїй свіжості, тобто повідомлення про події, що сталися нещодавно або відбуваються в даний момент.

Якщо людина, цікавиться новинами у галузі, яку вона вивчає, то її знання розширюються, вона вміє аналізувати і порівнювати, поєднує теорію і практику.

Студенти, крім того, що поповнюють власний багаж знань, а і розширюють власний світогляд. Вони навчаються бути не лише компетентними спеціалістами, а і комунікабельними, які можуть підтримати будь-яку бесіду, навіть і просто «Small-talk».

Тому, вважаємо доцільним приділяти час на парах обговоренню актуальних новин за темою предмету, вчитися аналізувати. Це, на нашу думку, сприятиме покращенню навчального процесу, а також сприятиме позитивному рейтингу нашої академії.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Н.Й. Басюркіна

Система навчання магістрів і аспірантів у закладах вищої освіти України, яка функціонує нині, стикається з безліччю труднощів, серед яких - апатія до отримання знань, відсутність зацікавленості, слабкість технічної бази, скорочення реальних, взаємовигідних господарських зв’язків з підприємствами. Така ситуація не сприяє вирішенню багатьох сучасних проблем з підвищення рівня фахової підготовки. В зв’язку з цим важливим елементом активного навчання і підвищення рівня підготовки аспірантів і магістрів є організація і проведення занять з використанням розповсюдження практичного досвіду провідних фахівців, імітаційного моделювання, ознайомлення з розвитком провідних бізнес-структур і наукових установ, а також проведення спільних досліджень з аспірантами і магістрами технічних спеціальностей.

Застосування означених методів навчання впроваджено у викладанні дисципліни «Методологія наукових досліджень» для аспірантів і магістрів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

У вивченні дисципліни «Методологія наукових досліджень» здобувачам видаються теми індивідуальних завдань, які відповідають темам магістерських або докторських дисертацій і максимально імітують ситуації, що виникають в процесі господарської діяльності, наприклад: «Визначити економічні методи дослідження об’єкту і суб’єкту пізнання», «Розробити і обґрунтувати план проведення наукового дослідження», «Провести аналіз діяльності об’єкту і суб’єкту дослідження для вибору стратегії їх розвитку», «Обґрунтувати плани або програми розвитку об’єкта і суб’єкта дослідження», «Розробити концепцію або розвитку об’єкта і суб’єкта дослідження», «Розробити план подолання кризових явищ» та ін. і методичні вказівки до вивчення тем та написання рефератів проведених досліджень. Теми дисертацій обираються відповідно до тем наукових досліджень магістрів і аспірантів технічних спеціальностей. Як наслідок, при проведенні дослідження здобувачі економічної і технічної спеціальностей разом приймають участь у спеціалізованих форумах, тренінгах, зустрічах з фахівцями галузі, виїжджають на підприємства, працюють у невеликих групах і створюють, тим самим креативне наукове середовище, де народжуються ідеї та формуються елементи наукової новизни дисертацій.

При підготовці до презентації та захисту реферативної доповіді у здобувачів розвиваються уміння і навички самостійно приймати і обґрунтовувати економічні рішення, здатність логічно формулювати думки в стислій формі, прищеплюються уміння щодо розробки не розкритих в навчальній літературі підходів до вирішення поставлених завдань, навички володіння аудиторією слухачів - при захисті доповіді, дискусії і т. д.

Важливим елементом процедури презентації, захисту і аналізу реферативної доповіді є залучення максимальної кількості студентів, призначення декількох опонентів серед них, незгода з приведеними доводами, вимога чіткішої обґрунтованості запропонованих рішень. Таким чином, здобувачі навчаються відстоювати наукові думки, а також критично осмислювати інформацію, яка презентується.

Результатом вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень» є успішне проходження іспиту, написання наукової статті у фаховий збірник та виступ на конференції з презентацією і захистом наукової новизни.

Контрольне заняття у вивченні дисципліни полягає в підведенні підсумків, контроль вихідних знань і колективну оцінку. При цьому кожному студентові надається можливість сформулювати питання за вивченим матеріалом і дати на них відповіді. Решта студентів має можливість поставити питання і дати оцінку за декількома критеріями: новизна, ступінь глибини питань і відповідей, чіткість і лаконічність викладу, уміння відстоювати свою точку зору при відповіді на питання та ін. Колективна оцінка підраховується як середнє арифметичне всіх оцінок учасників контрольного заняття.

Нині ми спостерігаємо ситуацію, коли технічні і технологічні інновації розвиваються дуже швидкими темпами. Зважаючи на те, що наука має завжди бути локомотивом впровадження інновацій, у навчанні молоді не можна використовувати застарілі методи. Запропонована нами методика викладання дисципліни «Методологія наукових досліджень» використовує теорію рішення винахідницьких, інноваційних задач і методи креативного розв’язання проблем.

Аналіз остаточних знань і навичок аспірантів і магістрів після вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень», де заняття було організовано за описаним принципом, свідчить про підвищення їх зацікавленості та відповідальності, що сприяє вихованню творчих мислячих фахівців, майбутніх науковців і зміцненню інноваційного потенціалу України.

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН БІЗНЕС-СПРЯМУВАННЯ У ПОТОЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

В.І. Колесник, С.Ю. Вігуржинська

Усі дисципліни які викладаються кафедрою управління бізнесом у поточному навчальному році умовно можна поділити на дві групи: дисципліни класичного економічного спрямування такі як «Економіка підприємства», «Економічний аналіз» і ін. та дисципліни яскраво вираженого бізнес–спрямування такі як «Основи управління бізнесом», «Управління бізнесом». Розглянемо деякі особливості навчання та зміни які поступово відбувається при проведенні лекцій та практичних занять по другій групі дисциплін, які, власно кажучи, і закладають фундамент знань, необхідних для формування особистості майбутнього спеціаліста спеціальності 076 «Підприємництво торгівля та біржова діяльність».

По-перше, при проведенні лекцій упор робиться не на класичну «начитку» лекційного матеріалу,а на розглядання найбільш актуальних, проблемних та складних моментів поточної теми із застосуванням механізму зворотного зв’язку зі студентами шляхом виклику їх на словесні суперечки,дискусії по найбільш гострим питанням теми. Цьому об’єктивно сприяє проведення на початку семестру дистанційного модулю, результатом якого є по-перше те, що частина аудиторії перед початком лекції вже знайома з матеріалом, що викладається та готова до проблемної дискусії.

По-друге, на практичних заняттях з курсу «Управління бізнесом» введені так звані індивідуальні завдання у вигляді власних бізнес планів студентів, які розробляються ними на протязі семестру. Причому на протязі семестру значна частина часу виділяється на індивідуальне спілкування кожного студента з викладачем з приводу його бізнес-плану та обговоренню найбільш цікавих моментів бізнес-плану з іншими студентами. Незважаючи на те, що економічних знань у студентів нерідко бракує, ці завдання сприяють формуванню чіткого алгоритму бізнес-планування який допоможе студентам у подальшому навчанні

По-третє, все більшу частку загального часу практичних занять займають активні і інтерактивні методи навчання. Планується приділити найбільшу увагу наступним методам:

- круглий стіл (дискусія, дебати);
- мозковий штурм (мозкова атака);
- ділові ігри;
- завдання на базі кейсів.

На початку використання більшості методів,студентів бажано розподілити на малі групи. Для цього можна студентів розбивати по

2-3 людини, що сидять за одним столом. Надалі чисельність можна збільшити до 5-6 осіб (два столи). Особливу увагу слід приділити студентам, які важко пристосовуються до роботи в невеликій групі. Збереження стабільного складу групи протягом досить кількох занять сприяє досягненню студентами майстерності в груповій роботі. У той же час зміна складу групи дозволяє всім студентам попрацювати з різними людьми і краще дізнатися їх.

Зазначені зміни у навчальному процесі, на наш погляд, будуть сприяти суттєвому підвищенню ефективності навчання студентів спеціальності 076 «Підприємництво торгівля та біржова діяльність».

Література

1. Енциклопедія освіти / під ред. В.Г. Кременя. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.

2. Огієнко О.І. Дослідження структури та функцій освіти дорослих / О.І. Огієнко // Педагогічні науки: зб. наук. праць. - Суми, 2002. - Ч.1. - С. 103-111.

3. Голубцова І.А. Впровадження інтерактивних технологій / І.А. Голубцова // Організація навчально-виховного процесу. - 2007. - № 9. - С. 159-174.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Т.В. Савченко

Серед загальних компетенцій, які повинні набути студенти у процесі засвоєння більшості освітніх програм, чільне місце займає комунікативна компетенція.

Компетентність сьогодні трактується як інтелектуально й особистісно обумовлений життєвий досвід соціально-професійної життєдіяльності людини, який ґрунтується на знаннях, цінностях, нахилах, набутих під час навчання.

Комунікативна компетенція включає знання необхідних мов, способами взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми і подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями в колективі.

Але в рамках підвищення об’єктивності оцінювання знань студентів більшість видів контролю проводиться саме в письмовій формі, найчастіше у вигляді тестування. Безумовно, така форма проведення контролю знань дозволяє неупереджено та прозоро оцінити знання студента, але на жаль зовсім не сприяє розвитку комунікативних навичок студентів, починаючи з елементарної побудови речення та закінчуючи розширенням словникового запасу. Таким чином, основними формами проведення занять, де можливе розвинення мовних навичок студента залишаються лекція та семінарські (практичні) заняття.

Найбільша мовна активність проявляється під час створення різноманітних ситуацій, в яких студенти самі повинні обстоювати власну думку, дискутувати та обговорювати різні проблеми, ставити запитання своїм одногрупникам і викладачам, рецензувати відповіді однокурсників, оцінювати відповіді й письмові роботи, віднаходити декілька варіантів можливого розв’язання пізнавального завдання, здійснювати самоперевірку, аналіз особистих пізнавальних і практичних дій, вирішувати пізнавальні завдання шляхом комплексного застосування відомих їм способів рішення тощо.

Достатньо продуктивними для вирішення цієї задачі є методи: рольових ігор, евристичної бесіди, дискусійний проектів, використання інформаційно-комунікаційних технологій. Вони пов’язані між собою тим, що їх форми і зміст дозволяють досягати разом із комунікативною компетентністю інших інтелектуальних умінь, які забезпечують критичність мислення.

Провідну роль у цьому процесі відіграє особистість самого викладача, у тому числі його емоційна культура.

Емоційна культура в основному не розглядається як показник професіоналізму сучасного педагога ні в теоретичних дослідженнях, ні в практиці закладів освіти. Проте в останнє десятиріччя проблема емоційної культури особистості все більше привертає увагу вчених.

Викладач, який не здатний подавати матеріал емоційно насичено, не в змозі утримувати увагу аудиторії тривалий час. Позитивний настрій викладача, що приходить на заняття, створює комфортну атмосферу для студентів. Стимулює їх до творчості, критичного мислення, знижує острах помилки та сприяє підвищенню ефективності в засвоєнні нового матеріалу.

Серед умов, яких необхідно дотримуватися викладачу у своїй роботі, називаються: здатність відчувати емоційний настрій групи і приймати його; відкрито виражати у групі свої почуття; прагнути до емпатії, що дозволить розуміти почуття і переживання кожного. Мова йде про необхідність формування емоційної культури педагога як чинника емоційної взаємодії між педагогом і тими, хто навчаються.

Емоційна культура передбачає володіння педагогом прийомами організації власної поведінки і впливу на тих, хто навчається. Отже, на заняттях педагог покликаний сформувати у здобувачів освіти уміння використовувати власний психофізичний апарат як інструмент виховного впливу, володіння комплексом прийомів, що допоможуть в майбутньому глибше, яскравіше, талановитіше виявити себе і досягти успіху у роботі. Педагог повинен вміти створити сприятливі умови для переживання студентом емоційного благополуччя, уміння адекватно оцінювати рівень сформованості власних умінь та здібностей. Володіти мімічною та пантомімічною виразністю, налагоджувати контакт з аудиторією, підтримувати її увагу, інтерес та ін.

Лише саме за дотримання таких умов використання методів пізнавальної активності дозволить отримати максимальний результат для розвитку комунікативних компетенцій студентів, а значить в майбутньому забезпечить конкуренті переваги на ринку праці для цих спеціалістів.

Література

1. Чепурний В. І. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів [Веб сайт]. URL:http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_%20almanah/69.pdf.

2. Радченко О.Б. Емоційна грамотність педагога як елемент психологічної компетентності особистості. *Розвиток ключових компетентностей особистості педагога в умовах реформування освіти*: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет - конференції з міжнародною участю. (м. Біла Церква, 28 травня 2019 р.). Біла Церква, 2019. С.64-67.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Т.В. Константинова

Вища освіта є наріжним каменем сталого розвитку. Вона створює нові знання, навчає конкретних навичок та пропагує основні цінності, такі як свобода, толерантність та гідність. У рамках четвертої Цілі сталого розвитку (ЦРР) щодо інклюзивної та справедливої якості освіти та можливостей навчання протягом усього життя, мета 4.3 передбачає, що до 2030 року країни повинні забезпечити рівний доступ для всіх жінок та чоловіків до доступної та якісної технічної, професійної та вищої освіти, включаючи університетську.

Сегмент вищої освіти дуже різноманітний. Окрім широкомасштабних традиційних програм та вищих ступенів освіти, існують курси зі скороченим терміном навчання з кар'єрним, професійним чи технічним спрямуванням. Незважаючи на те, що традиційний шлях освіти досі залишається домінуючим, зараз зростає кількість дистанційних та змішаних програм. В багатьох країнах ЄС, а також в Україні, вищі навчальні заклади освіти відрізняються за розміром, вартістю, курсами, процедурами, традиціями, управлінням та якістю освіти. Слід відмітити, що ці відмінності посилюються різною національною політикою щодо критеріїв прийому та фінансування. Визначальною характеристикою більшості систем вищої освіти є велика нерівність у доступі та завершенні, особливо, за рівнем доходу громадян які бажають отримати вищу освіту. За відсутності політики та програм підтримки кваліфікованих студентів з неблагополучного середовища, зусилля щодо розширення систем вищої освіти ризикують розширити ці прогалини.

Щоб зробити вищу освіту каталізатором створення стійких, інноваційних та гуманних суспільств, уряди та заклади вищої освіти повинні розробити політику, з метою зробити коледжі та університети доступними та інклюзивними.

Студенти з країнами з високим рівнем доходу почали відвідувати університети та коледжі з більшими темпами протягом десятиліть після Другої світової війни. Але приблизно 20 років тому вступ до країн з середнім рівнем доходу почав збільшуватися і випереджав решту; За останні 20 років рівень зарахування підвищився на 7% на рік у країнах з вищим середнім рівнем доходу та на 5% у країнах із нижчим середнім рівнем доходу.

Існує кілька причин підвищення рівня участі, включаючи зростання попиту, збільшення багатства, більш підтримувану політику уряду та зростаюче почуття відповідальності за соціальну справедливість. Основною рушійною силою стало зростання попиту на вищу освіту середніх класів, на що уряди відреагували, знайшовши способи підтримати збільшення участі та побудувавши нову інфраструктуру (UIS, 2014). Підвищення рівня прогресивного розвитку в початкових та середніх школах також є фактором зростання попиту. З тим більше студентів завершують цикли середньої освіти, вони звертаються до вищої освіти, щоб допомогти підготувати їх до нових кар'єр, професій та життєвих можливостей. Іншим фактором є посилення участі у вищій освіті нетрадиційних студентів, у тому числі студентів, які навчаються за сумісництвом та працюючих дорослих.

У рекомендаціях міністрів європейських країн (Лувен, 2009) вказується на студенто-центроване навчання і місію вищої освіти. Українські ВНЗ потребують подальшої роботи у напрямі наближення до поставленої мети. Доречно розробити і запровадити систему залучення студентів до участі в оцінюванні якості вищої освіти в їх навчальному закладі, наприклад, на сайті університету запровадити анонімне оцінювання студентами роботи кожного викладача. Розробити систему залучення органів студентського самоврядування щодо організації навчання у ВНЗ, зокрема створення розкладу занять, забезпечення вибору студентами викладачів за кожною дисципліною.

Так, слід зазначити, що для українських ВНЗ необхідні державні гарантії і фінансове забезпечення мобільності студентів та професорсько-викладацького складу в міжнародному освітньому просторі. Зокрема, доцільно забезпечити стажування викладачів за кордоном у провідних європейських університетах, яке координується і фінансується ВНЗ або державою та збільшити кількість студентів, які навчаються за кордоном, за рахунок ВНЗ або держави. Без системного реформування національної системи освіти є неможливими динамічні зміни в українському суспільстві. Проте сьогодні можна констатувати обмежену результативність освітніх реформ. Головною причиною цього можна назвати часті зміни уряду і керівників освіти, що не давало змоги завершити реформу, дійти до стадії аналізу, підведення підсумків і створення уточненого плану продовження реформи. На цей процес необхідно в середньому 6–8 років. Отже, для України, яка чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, проблема якості освіти є однією з основних. Проте позитивні тенденції, які намітилися у системі вищої освіти, все ж стримуються нерозробленістю конкретних механізмів підвищення її якості, існуючою системою централізованого жорсткого контролю та відсутністю культури забезпечення якості освіти всіма учасниками освітнього процесу.

НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДУ

Г.М. Мурзановський

Кейс-метод популярний метод навчання на основі використання реальних економічних, соціальних та бізнес-ситуацій, вперше був примінений викладачами Гарвардської школи бізнесу в 1921 році. Кейс (case ctudy) - це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис реальних практичних ситуацій.

Даний метод у сучасних умовах, разом з використанням методів розвитку творчого потенціалу особистості та імітаційних ігор, є інноваційним та інтерактивним способом посткласичної моделі освіти.

Широке використання кейс-методу або кейс-стаді в бізнес-навчанні провідними навчальними закладами в усьому світі, обумовлено такими його характеристиками:

- є інтерактивним методом посткласичної методології викладання;
- методологічною насиченістю: містить у собі гносеологічний;
- праксеологічний та аксеологічний потенціал;
- метод інтенсивного навчання: активізує діяльність викладача та студента;
- демократизмом, що відповідає сучасному суспільству та його цінностям;
- здатністю до інтеграції з іншими методами навчання;
- інтелектуального засобу, що дозволяє ефективно навчатися професії і вирішувати професійні проблеми;
- значними можливостями для виховання професійних, соціальних і загальнолюдських якостей студентів, здатність адаптуватися до екстремальних ситуацій та приймати оптимальні рішення.

Важливою особливістю методу аналізу ситуацій у навчанні є підвищення ефективності діяльності викладача: реалізуючи максимально свої здібності, також їх розвиваючи. Діяльність викладача враховує такі функції: навчальну, організуючу, дослідницьку та виховну. Ці функції сприймаються в єдності, проте в реальній учбовій діяльності вони часто реалізуються роздільно. В процесі використання кейсів спостерігається їх органічна та синкретична єдність.

Кейс-метод, з гносеологічної точки зору, є методом активного навчання. Під час використання даного методу відбувається розуміння досліджуваного предмета, що містить вірогідне знання та виявляється при аналізі практичних ситуацій. Найважливіші гносеологічні особливості кейс-методу:

- неоднозначність одержуваного знання;
- різноманіття джерел знання (додатки до кейса - статистичні матеріали, висловлювання учасників обговорення);

- творчий процес пізнання (реалізація індивідуальної творчості як студента, так і викладача, вільне висловлювання ідей);
- колективний характер пізнавальної діяльності (обговорення, мозкова атака, ігрова взаємодія, виділення підгруп, синергетичний ефект при колективному обговоренні);
- форсований процес отримання знання (при зануренні в ситуацію вмикаються механізми образного та інсайтного пізнання).

Особливість застосування кейс-методу: знання не транслюються викладачем, а здобуваються студентом в процесі мислення та взаємодії з іншими студентами і викладачем.

Педагогічне застосування кейс-методу або кейс-стаді направлене на забезпечення доступу студента до відомої істини. Даний метод забезпечує імітацію творчої діяльності студентів з виробництва відомого у науці знання.

Основним проектом у навчанні при використанні кейс-методу є сам кейс.

Функціональні можливості кейс-методу - його ефективне застосування з метою вирішення ситуаційних проблем в управлінні виробництвом та різних бізнес-ситуацій, а більш широку сенсі - вирішення будь-яких потреб людей.

Основні функції кейса:

- аналіз (вироблення уміння та навичок аналітичної діяльності);
- дослідження (отримання принципово нового знання стосовно розвиваючих стохастичних об’єктів);
- систематизація (систематизація ситуаційного знання);
- прогнозування (отримання даних про майбутні стохастичні системи);
- навчання (оволодіння знаннями стосовно динамічних стохастичних об’єктів);
- тренінг (тренування навичок діяльності у змінних ситуаціях).

Вплив кейс-методу на формування особистості студента потребує додаткових досліджень. Для нього властиві певні недоліки. Проте, досвід освіти за допомогою кейс-стаді в провідних навчальних закладах країн Європи та США, дозволяє стверджувати, що він сприяє формуванню таких якостей майбутнього спеціаліста, що потрібні демократичному суспільству та ринковій економіці.

УДК: 378.048.2

ІНТЕРАКТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В АСПІРАНТУРІ

М.А. Огреніч, М.Є. Шепель, М.Л. Яковлєва

Інтерактивний підхід до навчання англійської мови є одним із пріоритетів у формуванні кадрового потенціалу науково-педагогічних працівників Одеської національної академії харчових технологій. Усі сфери професійної діяльності аспірантів вимагають вільного володіння іноземною мовою для самостійного спілкування нею в міжнародному науковому середовищі.

Навчання професійно-орієнтованої англійської мови розглядалося багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, але практика використання інтерактивних методів на лекціях в аспірантурі не була об'єктом спеціального вивчення, що зумовило постанову *мети* нашого дослідження - аналіз проведення ділових рольових ігор на заняттях з англійської мови у аспірантів другого року навчання.

Процес вивчення іноземної мови в ОНАХТ має широкі можливості для застосування інтерактивних методів навчання. Вони розуміються нами як форма спільної діяльності учнів, при якій освітній процес проходить з урахуванням залучення всіх учасників групи; їх мета - обмін знаннями, ідеями, способами активності.

Ефективне впровадження та використання інтерактивних методів навчання неможливе без мультимедійних засобів, тобто, комп'ютерних технологій, що дозволяють представляти контент через поєднання різних типів інформації (текст, графіка, анімація, мова, музика, відео).

Інтерактивні технології стимулюють практичну діяльність студентів, спонукають до спілкування та дискусії, розвивають навички емпатії та взаємоповаги, зосередження уваги на головних питаннях; дають можливість для групового пошуку правильної відповіді, зумовлюють підтримання робочої атмосфери в аудиторії, дозволяють викладачеві, який є більше куратором, ніж лектором у даному випадку, працювати на одному комунікативному рівні зі студентами.

Роль викладача, що використовує інтерактивний підхід, полягає в наступному: створення атмосфери заохочення та розвитку критичного мислення й рефлексії; активне спостереження для визначення нових задач та стратегій викладання; взаємообмін досвідом та знаннями з теми у доступній формі.

До інтерактивних методів відносяться: міні-лекція, обговорення в малих групах, рольова гра, мозковий штурм, ситуаційний аналіз, вивчення «кейсів», дискусія, круглий стіл та ін.

Для забезпечення ефективності застосування сучасних засобів навчання були розроблені «Методичні вказівки до практичних занять з англійської мови «Business & Academic English» для аспірантів ОНАХТ усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Вони включають інтерактивні завдання, що відповідають вимогам до стилю наукової (академічної) англійської мови.

Для розвитку комунікативних навичок були рекомендовані професійно-орієнтовані ситуації, що можуть слугувати прикладом для обговорення під час наукових конференцій або семінарів на одну з наступних тем: «Development Prospects in Engineering in Ukraine», «Achievements in Information Technologies», «A Researcher's Responsibility» тощо.

Лекційні та практичні заняття в аспірантурі проводяться, як правило, у технічно оснащених аудиторіях, що дає можливість представити звичне відображення будь-якої схеми, креслення або результатів дослідження в більш розгорнутому та доступному вигляді.

Ефективним новітнім методом підготовки майбутніх наукових кадрів із можливим і рекомендованим використанням мультимедійних засобів є ділова рольова гра, при якій відтворюються різні життєві й професійні ситуації та надається їх подальший аналіз. Вона має чіткі правила проведення та лімітований час виконання.

Наведемо приклади ділових ігор, які проводяться на заняттях з іноземної (англійської) мови в аспірантурі. Гра «Міжнародна наукова конференція», що передбачає такі ролі учасників: голова, доповідач з підготовленим виступом про свою роботу і проведене дослідження, учасники дискусії, які ініціюють обговорення; гра «Захист дисертації», що моделює захист наукового дослідження англійською мовою. Учасники є дисертантами, членами Вченої ради або опонентами.

Ділові рольові ігри включають декілька етапів, а саме: організаційний, або вступний, на якому визначається доцільність, цілі, розподіляються ролі й теми досліджень, встановлюються умови спілкування та співробітництва учасників, пояснюються правила, проводиться розподіл на робочі групи, лімітується час; суто ігровий, під час якого відбувається імітований захист кандидатської дисертації; аналітичний, що передбачає оцінку самої гри, обговорення результатів і підведення підсумків, аналіз усього заходу загалом.

Практичне значення таких занять - у можливості використання їх у подальшій педагогічній практиці молодих вчених на лекціях зі спеціальних дисциплін, так як інтерактивні технології є одним із видів інноваційної діяльності як викладача, так і студентів, що дозволяють розширити пошукову та пізнавальну активність усіх учасників навчального процесу.

ОЦІНКА ІНВЕСТШПЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ СОНЯЧНИХ ХОЛОДИЛЬНИХ УСТАНОВ

Т.В. Константинова

Інвестиції є особливим об’єктом цивільних прав, з приводу яких виникають відповідні правовідносини, іменовані інвестиційними, є, в більшій своїй масі, по суті, цивільно-правовими. Під інвестиційною діяльністю розуміються дії інвестора по вкладенню інвестицій у виробництво продукції (робіт, послуг) або їх іншого використання для отримання прибутку (доходу) і (або) досягнення іншого значимого результату. Відмінність інвестицій від вкладень полягає в тому, що вкладення мають накопичувальний характер, але не має ризику. Мінімізація ризиків необхідна для збільшення прибутку організації від інвестиційної діяльності. В рамках інвестиційної стратегії може бути розроблена концепція боротьби з ризиками, відповідно до якої визначаються основні напрямки аналізу інвестиційних ризиків організації і методи мінімізації ризиків. Таким чином, можна зробити висновок, що методом зниження ризику серйозних втрат служить диверсифікованість портфеля, тобто вкладення коштів у проекти і цінні папери з різними рівнями надійності і прибутковості.

Для планування і здійснення інвестиційної діяльності особливу важливість має попередній аналіз і оцінка ризиків, який проводиться на стадії розробки інвестиційних проектів і сприяє прийняттю розумних і обґрунтованих управлінських рішень. Саме тому при прийнятті будь-яких рішень в області інвестування важливо розуміти саму сутність інвестиційних ризиків, добре розбиратися в класифікації, знати основи аналізу інвестиційних ризиків, вміти оцінювати і знаходити найбільш ефективні шляхи зниження інвестиційних ризиків. Сонце є першоджерелом практично всіх видів енергії: поновлюваних і викопних органічних (паливо). Зокрема, саме сонячна радіація викликає нерівномірне нагрівання поверхні землі, через що виникають переміщення повітряних мас. При цьому тепле повітря піднімається вгору, а холодне займає його місце - починає дути вітер. Вітер, в свою чергу, викликає хвилювання на поверхні морів і океанів. Таким непрямим чшюм проявляється вплив Сонця на виникнення хвильової низкопотенциальной гідравлічної енергії. Виникнення перепаду температури у верхніх і глибинних шарах океанів, які можуть служити джерелом теплової енергії, можливо також тільки за рахунок прогріву верхніх шарів води сонячною радіацією. Все це свідчить про колосальної потужності сонячного впливу на нашу планету і доцільності корисного використання такої енергії. Сонце грає виняткову роль в житті Землі.

Зростання ринку сонячної енергії обумовлений збільшенням забруднення навколишнього середовища і наданням урядових стимулів і податкових знижок на установку сонячних батарей. Крім того, зменшення водного сліду, пов’язаного з системами сонячної енергії, викликало їх попит в секторах виробництва електроенергії. Попит на сонячні елементи набрав обертів через різке зростання установок на даху з подальшим збільшенням застосування в архітектурному секторі. Крім того, очікується, що попит на параболічні жалоби і сонячні електростанції в виробництві електроенергії збільшить попит на концентровані сонячні енергетичні системи. Цей глобальний розмір ринку сонячної енергії сегментирується на основі технологій, додатків, компонентів, каналів збуту і регіону. Залежно від технології ринок класифікується як фотоелектричні системи і концентровані сонячні енергетичні системи (параболічні жолоби, сонячна енергетична вежа, відбивачі Френеля і перемішування посуду). Відповідно до сонячним модулем він розділений на монокристалічні, полікристалічні, телурид кадмію, клітини аморфного кремнію і інші. Ризик є в будь-якій справі, крім позитивних сторін, існують і негативні. У любому бізнесі є певні ризики, про які варто пам’ятати. Успішність бізнесу взаємопов’язана з багатьма обставинами та факторами. Фінансові ризики будуть супроводжувати будь-який бізнес на всіх етапах його ведення. Найбільше, будь-яка фірма вимагає фінансових вкладень саме на старті. Сонячна енергія може використовуватися і застосовуватися різними способами.

В цей час Україна переходить від так званого «зеленого» або «пільгового» тарифу, який в даний час є одним з найприбутковішим у світі для енергетичних компаній, до нової системи квот, заснованої на аукціонах, яка вступить в силу з 2020 року. Стратегія уряду полягає в тому, щоб зробити Україну менш залежною від імпорту енергоносіїв і, отже, підвищити її безпеку за рахунок скорочення споживання і збільшення виробництва. Передбачається, що до 2035 року частка відновлюваних джерел енергії - все ще менше 10 відсотків у виробництві енергії в Україні - складе 25 відсотків поставок. На цей час, все більш популярним є використання сонячних систем для опалення та охолодження будівель. Характерними особливостями пропонованої системи охолодження на базі АВХМ малої холодопродуктивності є. наступні: можливість роботи в широкому діапазоні температур; мінімальна залежність від джерел електричної енергії; можливість використання природного температурного потенціалу атмосферного повітря. Зробивши розрахунки, можемо зробити висновки, що за допомогою використання системи опалення на сонячної енергії, ми економимо на витратах майже 40132 грн. Рентабельність проекту складає 47 % та період окупності складає 2.5 роки, що показує інвестиційну привабливість даного проекту. Згідно з вище представленими розрахунками, та рівень НТЕ технології можемо визначити достатнім, то даний проект по проводженню систем опалення та охолодження можемо вважати вдалим та прийняти в впровадження.

УДК 378.147.018-022

ОСОБЛИВОСТІ ДУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

А.Д. Салавеліс, І.М. Калугіна, С.М. Павловський

Дуальне навчання - це такий вид навчання, при якому теоретична частина підготовки проходить на базі навчального закладу, а практична - на робочому місці.

Підприємства роблять замовлення навчальному закладу на конкретну кількість фахівців і беруть участь у складанні навчальної програми. Студенти проходять практику на підприємстві без відриву від навчання. У дуальній системі навчання підсилюється і якісно змінюється роль роботодавця. На території підприємства створюються навчальні робочі місця для студентів, які можуть відрізнятися від звичайного робочого місця наявністю віртуального симуляційного обладнання. Найважливіший компонент - наявність підготовлених кадрів, які виступають як наставники.

Родоначальником системи дуальної освіти вважається Німеччина. Досвід цієї країни служить зразком для всього Європейського Союзу. Німецька система професійної освіти відрізняється розвиненим інститутом наставництва, практико орієнтованим навчанням і активною участю бізнесу в підготовці кадрів. Дуальне навчання в Німеччині введено в суворі законодавчі рамки та здійснюється за допомогою торгово-промислових і ремісничих палат.

Сьогодні виявлено величезний розрив між теоретичними знаннями випускника, його навичками та вимогами роботодавця. Через це у випускників вузів при пошуку своєї першої роботи виникають великі проблеми, тому що сьогодні дуже важливо мати практичний досвід. Роботодавці зацікавлені в досвідчених працівниках, тому що після вузу працівників часто потрібно переучувати, а значить, якийсь час він не здатний приступити до виконання обов'язків в повній мірі.

Щоб уникнути такої ситуації Кабмін України затвердив концепцію дуального навчання відповідно до якої незабаром українські студенти зможуть навчатися прямо на виробництві, такий подвійний підхід має на увазі одержання теоретичних знань у навчальному закладі за партою, а практичних навичок - на робочому місці. Причому, не як зараз, символічно кілька тижнів, а на постійній основі, правда, без оплати праці. Таким чином студенти отримують практичні навички і досвід, роботодавець - готового фахівця. Це допоможе забезпечить студентів першою роботою, а українські підприємства - кваліфікованими кадрами.

Дуальна система передбачає поєднання навчання у вузі з навчанням на підприємствах, де студенти зможуть побачити виробництво або компанію, в якій у майбутньому зможуть працювати, навчитися роботі на сучасному обладнанні. Концепція також передбачає отримання від 25 % до 50 % кредитів за умови навчання не за партою, а безпосередньо на робочому місці. Результати будуть оцінювати і роботодавці, і навчальні заклади. Роботодавець буде також брати участь у відборі учнів на програму, а навчання буде проходити на основі договору.

Вітчизняний студент повинен мати право на працевлаштування в Україні. Це означає, що, наприклад, іноземці в програмі брати участь не зможуть. На впровадження дуальної системи в навчальні заклади знадобиться час: концепцію повинні ще закласти в закони про утворення і затвердити у Верховній Раді.

УДК 378.22:664.724

РОЗШИРЕННЯ ТЕМАТИКИ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ НА КАФЕДРІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРІГАННЯ ЗЕРНА - ВИМОГА ЧАСУ

Т.В. Страхова, А.В. Борта, Л.Д. Дмитренко

Україна - одна із найбільших країн в Європі з вирощування сільськогосподарської продукції, що потребує багато якісного посівного матеріалу на рік та будівництва нових насіннєвих заводів. Провідні світові насіннєві компанії відкрили у нас власні представництва, успішно розвивають виробничу та збутову інфраструктуру. Але і власний насіннєвий ринок в Україні активно розвивається, тому що виробляти саме в Україні насіння варто аби зменшити логістичні витрати, витрати на вартість доробки насіння на заводах-партнерах та покращити контроль якості виробництва. У майбутньому це може також зменшити вартість насіння для кінцевого споживача.

З метою забезпечення збалансованого розвитку агропромислового комплексу та розв’язання продовольчої проблеми найближчими роками повинно збільшуватись виробництво та підготовка високоякісного насіння для повного задоволення внутрішніх та експортних потреб держави через удосконалення структури виробництва зернової продукції.

Високоефективна система ведення насінництва забезпечує попит сільськогосподарських виробників на високоякісний посівний матеріал, прискорене впровадження у виробництво нових перспективних сортів і гібридів, збереження сортових якостей і врожайних властивостей сорту в процесі подальшого його розмноження. Можна стверджувати, що галузь насінництва в майбутньому буде відігравати ключову роль у збільшенні валових зборів продукції рослинництва. Насіння сільськогосподарських культур, як посівний матеріал - є головною передумовою щорічного відтворення процесу зерновиробництва і не може бути заміненим жодним фактором виробництва. Від якісних показників насіннєвого матеріалу в значній мірі залежить рівень урожайності та якісні показники кінцевого продукту. Доцільно зазначити, що у ринкових умовах, у зв’язку зі скороченням внесення мінеральних і органічних добрив та засобів захисту рослин, сортові ресурси та високоякісний посівний матеріал виступають основним засобом отримання стабільно високих врожаїв. Господарсько-економічні та організаційно-правові відносини в галузі насінництва в сьогоднішніх умовах формування ринкових відносин в державі регламентуються законами України «Про насіння і садивний матеріал», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про карантин рослин», Державними стандартами України ДСТУ 2240 - 93 «Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості», ДСТУ 4138 - 2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості», а також Державним реєстром сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та Державним реєстром суб’єктів насінництва та розсадництва.

Закон України «Про насіння і садивний матеріал» визначає основні засади виробництва та обігу насіння і садивного матеріалу, правові, організаційні та фінансові засади функціонування ринку насіння і садивного матеріалу, вимоги щодо його вирощування, підготовки, маркування, реалізації, а також повноваження органів виконавчої влади, здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері насінництва та розсадництва, контролю за обігом насіння і садивного матеріалу на території України, права та обов’язки суб’єктів насінництва та розсадництва. Закон

України «Про охорону прав на сорти рослин» регулює майнові та немайнові відносини між виробниками та власниками сорту, пов’язані з необхідністю захисту прав на сорти рослин. Закон України «Про карантин рослин» визначає основи карантину рослин та направлений на протидію занесенню і поширенню в Україні шкідливих організмів.

Насінництво забезпечує розмноження та виробництво насіння сортів рослин - як основного, незамінного засобу підвищення врожайності сільськогосподарських культур та є окремою галуззю зі своєю організаційною структурою, технологією, відповідним матеріальним та технічним забезпеченням.

Таким чином є нормативна та технічна база, яку можна вивчати та вдосконалювати. Головною задачею при проектуванні насіннєвого підприємства, є те, що воно повинно відповідати усім вимогам НТП, а також усім нормам пожежної і санітарної безпеки. Гнучкість технологічної схеми приймання, очищення, калібрування, протравлення, фасування та відвантаження є однією з найважливіших запорук вдалих економічних показників насіннєвого заводу.

Кафедра технології зберігання зерна в минулому займалась проектуванням насіннєвих заводів. Потім, у зв’язку, з виділенням насінництва у окрему галузь, ця тематика не знайшла поширення.

Колектив кафедри вважає, що відновлення такого важливого напрямку, як вивчення та вдосконалення технології післязбиральної обробки та зберігання насіннєвого зерна буде мати практичне значення для країни.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТОВАРОЗНАВСТВО» В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

О.В. Бочарова, О.І. Данилова

Обсяг знань, необхідних для діяльності людини в сучасних умовах постійно зростає і особливо важливими для забезпечення якості вищої освіти стають методологічні підходи до викладання, які розвивають уміння студентів самостійно орієнтуватися в потоках інформації, здатність мислити діалектично, здійснювати аналіз ситуативних завдань, розуміння особливостей руху товарів і процесів, що відбувається під час життєвого циклу, їх взаємозв’язок, зміна і розвиток [1]. Зважаючи на наявність двох головних напрямів формування товарознавства - практичне і наукове та на існування певних розбіжностей між економістами та товарознавцями щодо змісту дисципліни «Товарознавство» та шляхів її розвитку,

В умовах глобалізації економіки найважливішим стає процес інтеграції наукових знань галузей, які відносяться до товарознавства харчових продуктів і товарознавства непродовольчих товарі. Це можливо завдяки включенню до обов’язкового вивчення чинного законодавства, яке розповсюджується на майже всі країни світу [2]. Якщо мова йде про продовольчі товари - перш за все - Codex Alimentarius, для продовольчих і непродовольчих - угода «Про технічні бар'єри у торгівлі», відповідні стандарти ISO. Таким чином, товарознавство постає синтезом загальних для обох галузей (продовольчих і непродовольчих товарів) теоретичних основ, що дозволяють здійснювати аналіз основних характеристик для усіх видів товарів незалежно від їх призначення.

За таких умов випускник ВНЗ постає як креативний і критично мислячий фахівець, що володіє активною і цілеспрямованою здатністю до майбутньої професійної діяльності, усвідомлено представляє цінність науки, праці і творчості для людини і суспільства, має стійку систему мотивів, що створюють вектор розвитку такої сучасної інноваційної особистості, а також установку на освіту і самоосвіту протягом усього життя. Таким чином студент, мотивований до творчості та сучасної інноваційної діяльності в різноманітних умовах і корелятивних різнорівневих зв'язках, стає здатним до розвитку інноваційного потенціалу власної особистості. Необхідно враховувати, що формування такого мислення починається вже на першому та другому курсах навчання, оскільки виникає необхідність перерозподілу дисциплін, зокрема, дисципліна «Товарознавство» достатньо ґрунтовно починається вивчатися вже на другому курсі. При цьому наступні курси навчання під час отримання вищої професійної освіти - від бакалавра до магістра, стають важливою умовою та стратегічним ресурсом реалізації набутих студентом професійних компетенцій.

Навчання студентів на кафедрі «Товарознавства та митної справи» в цілому являє собою модель, що динамічно розвивається: від власне навчальної діяльності (у формі лекції, практичних, лабораторних занять) через різні форми навчання (з використанням сучасної техніки, ігрові форми, концептуальні завдання, наприклад підходи до управлінських рішень тощо) і навчально-професійну (науково-дослідна робота студентів, виробнича практика та ін.) до власне професійної діяльності. Зрозуміло, особливо затребуваними стають нові технології переходу від навчальної діяльності до праці, що передбачає теоретичне узагальнення різноманітного досвіду та використання форм і методів активного навчання. Методи активного навчання передбачають:

- активізацію мислення студентів шляхом формування спеціальних умов, які спонукають до навчання, засвоєння та аналізу інформації незалежно від бажання;
- стійкість і безперервність активного мислення учасників навчання шляхом пролонгування часу активного включення, незалежно від того, як подається інформація - одноразово чи вимагає повторення;
- поглиблення мислення як шляхом виконання певних завдань, що вимагають залучення всього спектру знань, так і виникнення спонтанних рішень завдяки роботі підсвідомості, що дозволяє зберігати активність незалежно від наявності певної перерви між активною роботою на заняттях та засвоєнням матеріалу самостійно;

- формування навичок самостійного, творчого мислення із формування управлінських рішень в умовах ігрового імітаційного моделювання та підвищення мотивації і емоційної зацікавленості студентів;
- перманентні комунікаційні зв'язки студентів і викладачів, що розвивають і змушують співпрацювати обидві сторони.

Професійна підготовка фахівців-товарознавців закономірно викликає формування інноваційного потенціалу особи, оскільки освоєння комплексу необхідних знань вимагає орієнтуватися в економічних питаннях (маркетингових, конкурентоспроможність, логістика тощо), та чіткого розуміння технологічних (виробництво, транспортування, збереження, можливі дефекти, фальсифікація). Особливу ефективність при засвоєнні навчального матеріалу, необхідного для професійної підготовки фахівців мають і відомості щодо експертизи товарів, які студенти отримують при обов'язковому і постійному залученні електронних освітніх технологій.

Таким чином, нові підходи із використанням сучасної законодавчої бази як основи для формування інноваційного потенціалу майбутнього фахівця-товарознавця, працівників, що мають відношення до контролю та документального оформлення товарів, які перетинають кордони України, дозволяють поглибити курс викладання дисципліни. Комплекс завдань курсу обумовлений сферою професійних компетенцій та дозволяю підсилити підготовку студентів з метою покращення контролю за безпечністю та якістю продовольчих і непродовольчих товарів.

Література

1. Локшина О.І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлення бачення 2018 року // Укр. педагогічний журн. - 2019.- № 3. - С. 21-30

2. Бочарова О.В. Управління безпечністю товарів. Підручник. Одеський національний економічний університет. Одеса: Атлант, 2014.-376 с.

УДК 613. 97:378.091.212:17.26

ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Т.П. Сергєєва, О.М. Кананихіна

Постановка проблеми. Світова наука розробила цілісний погляд на культуру здоров'я особистості як феномен, що інтегрує принаймні чотири її сфери, або складові, фізичне здоров'я, психічне здоров'я, соціальне здоров'я і духовне здоров'я. Ціннісне ставлення до здоров'я формується на основі сукупності знань про здоров'я та відображається у свідомо обраному способу життті. Відповідно до теоретичних викладок критерії, показники та рівні сформованості ціннісного ставлення до здоров'я доцільно розглядати згідно із його компонентами: когнітивним, ціннісно-мотиваційним та поведінководіяльнісним. З огляду на це, метою статті є розгляд одного із компонентів культури здоров'я особистості, а саме ціннісно-мотиваційного.

Виклад основного матеріалу. Ціннісно-мотиваційний компонент культури здоров'я студентів - це єдність життєвих цінностей і ставлення індивіда до основних складових здорового способу життя. Ця складова виокремлювалася багатьма дослідниками даного питання. Зокрема, О. Багрянцев підкреслює, що ціннісна складова - це єдність сукупності життєвих цінностей і ставлення особистості до складових здорового способу життя. Сукупність даних життєвих цінностей включає в себе прагнення і переконання в необхідності ведення здорового способу життя. Досліджуючи проблему еколого-валеологічної культури майбутніх учителів, Ю. Бойчук підкреслює наявність мотиваційно-ціннісної складової, що характеризується наявністю сукупності соціальних настанов, мотивів, нахилів, інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій і сформованих психологічних властивостей, необхідних для здійснення еколого-валеологічної діяльності.

При визначенні ціннісно-мотиваційного компоненту досліджуваної якості ми виходимо з методологічного принципу про роль мотивів у діяльності людини (О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Семиченко та ін.). Вона охоплює мотиви, ціннісні орієнтації, інтереси необхідні соціальному працівникові для здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Мотиви зумовлені потребами людини і спонукають її ставити життєві цілі, без яких її діяльність не може бути свідомою. Досягнення поставлених цілей стає мотивом подальшої діяльності та визначення нових цілей. Відповідно, мотиви здоров'язбережувальної діяльності виникають лише тоді, коли існують певні потреби для такої діяльності та її стимули. Тобто виникає потреба у формуванні у студентів інтересу до здоров'язбережувальних проблем, потреб збереження здоров'я і на їх основі мотивів оволодіння культурою здоров'я.

На сучасному етапі розвитку освіти провідною є ідея виховання в особистості ціннісного ставлення до власного здоров'я. Саме потреби виступають головним, висхідним імпульсом активності людини, усвідомлення нею необхідності у чомусь. Потреби перебувають в основі інтересів, які означають сконцентрованість діяльності людини на тому предметі, який здатний задовольняти ту чи іншу її потребу. Потреби здоров'я і безпеки належать до числа базових потреб людини (А. Маслоу), але активний інтерес до проблеми збереження власного здоров'я в особистості з'являється не відразу, оскільки стан гарного самопочуття здорова людина часто сприймає як звичайну річ, яка має бути наявною завжди. Запобігти цьому можна за допомогою цілеспрямованого виховання здоров'язбережувальних стереотипів поведінки на ранніх етапах життєдіяльності особистості, які будуть підгримувати потреби у забезпеченні власного здоров'я і відповідні інтереси людини.

З поняттям інтересу тісно пов'язане поняття мотиву, що відповідає на запитання, чому, з яких причин інтерес людини зосереджений саме на цьому предметі. Отже, сукупність потреб та інтересів формує певний мотив діяльності людини, реалізація якого приводить до досягнення певного результату. Під здоров'язбережувальним мотивом розуміють спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб у формуванні, збереженні та зміцненні здоров'я. Сукупність таких спонукань особистості у сфері здорового способу життя, що викликають її активність стосовно власного і суспільного здоров'я, є здоров'язбережувальною мотивацією.

Ціннісні орієнтації відіграють важливу роль у формуванні у студентів свідомого ставлення до дійсності. До основних цінностей належать: гуманізм, справедливість, конфіденційність, етичність і чесність. Адже особливість будь-якої професійної діяльності унеможливлює пасивну позицію її суб'єктів. При цьому слід зазначити, що процес формування ціннісних орієнтацій студентів як майбутніх фахівців реалізується більшою мірою в системі вищої освіти, під час засвоєння необхідних знань, формування вмінь і навичок, прийняття ціннісних орієнтацій, необхідних для подальшого професійного зростання.

Під цінностями у здоров'язбережувальній діяльності студентів важливо розуміти певні орієнтири їх соціальної і здоров'язбережувальної активності, що спрямовані на досягнення суспільно значущих цілей збереження здоров'я людини. Ціннісно-мотиваційний компонент передбачає сформованість таких властивостей особистості студентів, які зумовлюють їх становлення як професіоналів. У психології під властивостями індивіда розуміють стійкі особливості його поведінки, які повторюються в різних ситуаціях. До таких властивостей необхідно віднести особисті якості, необхідні для будь-якого фахівця, а саме: гуманність, працелюбство, відповідальність, чуйність, любов до людей, доброзичливість, емпатія, відкритість, увага, самокритичність, толерантність, альтруїзм тощо.

Цей компонент культури здоров'я студентів охоплює: усвідомлення здоров'я як найвищої особистісної, соціальної та професійної цінності; потребу у збереженні та зміцненні здоров'я, визнання власної відповідальності за власне здоров'я, прагнення до особистісно-професійного зростання у напрямку здоров'язбережувальної діяльності.

Отже, визначивши зміст структурного компоненту культури здоров'я студентів, а саме ціннісно-мотиваційного (розкривається в наявності стійких мотивів до розвитку культури здоров'я, позитивному ставленні та інтересі до цінностей здоров'я і питань здоров'язбереження), необхідно зазначити, що цей компонент виділено умовно.

Висновок. У реальному навчально-виховному процесі всі компоненти повинні формуватися комплексно. Тільки при наявності розвинених компонентів культури здоров'я, з урахуванням особливостей її розвитку в умовах професійної підготовки, можна вважати особистість студентів сформованою в здоров'язбережувальному аспекті.

УДК 378.015.3 - 048.34

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ КОНСТРУКТИВНОЇ МОДЕЛІ СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ФУТЗАЛУ

Д.В. Болтоматіс, О.В. Павлюк, Н.В. Павлова

Постановка проблеми та її актуальність. В останні роки спостерігається суттєве погіршення стану індивідуального здоров'я та фізичного розвитку студентської молоді. Тому, актуальним і практично значущим є науковий пошук нових можливостей підвищення ефективності фізичної підготовки, формування здорового способу життя, і виховання молоді у відповідності до завдань сучасності.

У зв'язку з цим, стає очевидним те, що організація та зміст фізкультурно-спортивної роботи у закладах вищої освіти потребує критичного перетворення. Змінити ситуацію яка склалася можливо в рамках реалізації переваг спортивно-орієнтованого фізичного виховання, основою якого є творче використання сучасних тренувальних методик які напрацьовані в спортивній практиці. Застосування спортивно-орієнтованого фізичного виховання у закладі вищої освіти повинно базуватись на цінностях популярних видів спорту. Футзал є спортивною грою, яка останнім часом користується в студентському середовищі великою популярністю. Ми вважаємо, що зазначений вид спорту може стати досить привабливою системою виховання гармонійно розвиненої особистості студента. Заняття футзалом дозволять підвищити рівень фізичної підготовленості, працездатності, творчої активності, сформувати стійкі мотиваційно-ціннісні установки до систематичних занять фізичною культурою та спортом.

Метою роботи є обґрунтування потреби в застосуванні педагогічної моделі спортивно-орієнтованого фізичного виховання з використанням футзалу.

Виклад основного матеріалу. Спортивно-орієнтоване фізичне виховання студентської молоді пропонує найбільш яскраві технологічні рішення завдань із забезпечення високого рівня функціональної та фізичної підготовленості, підтримки оптимального рівня рухової активності. Нові напрями освіти передбачають створення інноваційного середовища, яке сприяє розкриттю внутрішнього потенціалу студентів під час формування компетенції саморозвитку особистості. Одним з видів освітнього середовища у закладі вищої освіти треба вважати футзал.

Футзал є популярним та масовим засобом фізичного виховання та зміцнення здоров'я студентської молоді. Колективний характер діяльності виховує почуття товариства, взаємодопомоги, розвиває такі цінні моральні якості, як почуття відповідальності, поваги до партнерів та суперників, активність, дисциплінованість. Кожен футзаліст може проявити особистісні якості: самостійність в прийнятті рішення, ініціативу, елементи творчої діяльності.

Ігрова та тренувальна діяльність у футзалі здійснює комплексний та різноманітний вплив на організм студентів, розвиває основні фізичні якості - швидкість, спритність, витривалість, силу, підвищує функціональні можливості, формує різноманітні рухові навички. Завдяки різноманітній руховій діяльності, широким координаційним та атлетичним можливостям студенти швидше та успішніше засвоюють життєво важливі рухові уміння та навички.

Враховуючи позитивний, комплексний вплив футзалу на гармонійний розвиток особистості студента ми пропонуємо застосувати в навчально-виховному процесі з фізичного виховання педагогічну модель спортивно-орієнтованої рухової активності з використанням футзалу. Пропонована модель повинна бути заснована на наступних *принципах:* принцип конверсії, принцип гармонійного розвитку особистості, принцип активного формування здоров'я, принцип накопичення потенціалу соціальної активності та толерантності.

Заснована на вказаних принципах, пропонована модель повинна включати: *цільовий блок* (цілі, задачі); *організаційно-змістовний блок* (принципи, методи, функції, засоби, форми, технології); *оціночно-результативний блок* (компоненти, рівні, результат). При цьому організаційно-змістовний та оціночно-результативний блоки повинні поєднувати внутрішні та зовнішні соціально-культурні умови.

Педагогічна модель повинна бути поділена на три етапи. *Орієнтовно-особистісний* (в якому відображається програма виконання дій, встановлені мета та завдання, принципи, послідовність відповідних дій реалізації спортивно-орієнтованого підходу в режимі річного циклу). На відповідному етапі здійснюється відбір студентів, формування навчально-тренувальних груп, мотиваційно-цінністна орієнтація особистості. Перевага надається засобам загальної фізичної підготовки у поєднанні з оволодінням технікою змагальних вправ. *Основний етап* (корегування програми виконання дій), перевага надається спеціальній фізичній підготовці у поєднанні з вдосконаленням техніки змагальних вправ. Реалізується комплекс контрольно-оціночних заходів. *Змагальний етап* (участь в змаганнях з обраного виду спорту).

Треба зазначити, що пріоритет надається змагальній діяльності, як провідній умові підвищення мотиваційного відношення до занять фізичною культурою та спортом.

Висновки.

1. Вдосконалення в обраному виді спорту є провідним завданням фізичного виховання студентської молоді у закладі вищої освіти. Необхідно готувати студентів в першу чергу до активної рухової життєдіяльності,

формувати руховий базис, який дозволить у майбутньому вести здоровий спосіб життя.

2. Реалізація пропонованої педагогічної моделі спортивно-орієнтованого фізичного виховання з використанням футзалу дозволить суттєво підвищити ефективність навчального процесу і сформувати у студентів потребу в систематичних самостійних заняттях фізкультурно-спортивною діяльністю.

УДК 378.014.6:005.6

ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ОПТИМАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЇХ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

С.В. Халайджі, Т.В. Захлевська

Актуальність. Відомо, що студентські роки є найбільш важливим етапом в житті сучасної людини. В цей період формуються основні особистісні особливості людини, його світогляд, установки на майбутню успішність професійної діяльності, а також закладаються основи її самостійної організації власної діяльності. При цьому, аналіз літературних джерел стосовно стану здоров’я студентської молоді свідчить про те, що з року в рік збільшується кількість студентів, віднесених до спеціального медичного відділення. Однією з причин такого стану є недотримання студентами основ здорового способу життя, зокрема одного з його компонентів - раціональної праці і відпочинку (режиму дня). Особливо це стосується студентів 1 курсу, які тільки починають самостійне життя у гуртожитку без нагляду батьків.

Весь навчальний період студента можна розділити на три основні частини: навчальна діяльність в міжсесійний період, навчальна діяльність в період екзаменаційної сесії та канікули. Кожен з цих періодів має свої особливості організації та планування режиму праці та відпочинку. При цьому, від якісного і грамотного планування своєї діяльності студентами в кожному з цих періодів залежить збереження міцного здоров’я на протязі всього періоду навчання, ефективність їх навчальної діяльності, і, як наслідок, покращення якості освіти.

Завданням нашого дослідження стало вивчення особливостей організації режиму дня студентами першого курсу в першу з вищеназваних частин - період від початку занять до першої сесії.

Основні методи дослідження: анкетування студентів 1 курсу стосовно дотримання ними режиму дня, статистична обробка результатів анкетування, аналіз отриманих даних для надання рекомендацій щодо оптимізації розподілу часу у будні та вихідні дні.

Виклад основного матеріалу. В анкетування взяло участь 84 студента 1 курсу різних факультетів академії. Анкета містила 12 питань стосовно деяких аспектів режиму дня і відпочинку студентів, а також оцінку їх загального самопочуття.

В результаті опитування було виявлено, що тільки 16 % опитаних чітко планують і дотримуються режиму дня, 23 % намагаються дотримуватися час від часу, а 61 % - не дотримуються зовсім. При цьому основною причиною недотримання режиму в 52 % випадках студенти називали «не можу, не виходить», в 22 % випадків - «немає часу», в 15 % - «лінь», і в 11% - «немає необхідності».

Анкетування показало, що майже всі студенти першу половину дня проводять на навчальних заняттях в академії. Виконують завдання і готуються до занять у вечірній час 68 % студентів, пізно ввечері або в нічний час - 24 %, зовсім не готується до занять 8 %.

В середньому у 62 % опитаних (з тих, що готується до занять) на підготовку до занять йде 1-2 години на добу, у 38 % - 3-4 години. На повноцінний відпочинок, заняття спортом і інші хобі більшість студентів витрачає 3-4 години в день (38 %), ще 27 % - 1-2 години. Решта (35 %) вказують на відсутність часу на відпочинок і хобі у будні і мають можливість повноцінно відпочивати тільки у вихідні та святкові дні.

Завантаженість навчанням і неможливість повноцінно відпочивати призводить до відчуття втоми у вечірній час. 46 % респондентів завжди втомлюються ввечері, ще 38 % - іноді. І тільки 16 % відзначають, що не відчувають втоми в вечірній час. Враховуючи, що за даними нашого опитування саме вечірній час студенти використовують для підготовки до занять, можна вважати, що в більшості випадків, ця робота проводиться на тлі загальної втоми, а значить, є в значній мірі малоефективною.

Результати опитування показали, що на нічний сон у студентів йде в середньому близько 6 годин. При цьому є значні коливання в кількості сну в будні і вихідні дні. У вихідні дні більшість студентів лягає спати в середньому на 2-3 години пізніше звичайного, а встає на 3-4 години пізніше. При цьому такі коливання більш виражені у студентів, які не дотримуються режиму дня. Навіть в будні дні ці студенти сплять від 9 до 4 годин. Коливання кількості сну у студентів, що дотримуються режиму дня, набагато менше - від 6.5 до 8 годин. Цікаво, що більшість опитаних (58 %) скаржаться, що недосипають, а ще 32 %, що недосипають лише іноді. Важливим є той факт, що 37 % студентів поскаржилися на часті напади безсоння, при чому більшість з них - дівчата. А наявність проблеми безсоння в такому віці свідчить, перш за все, про істотну перевантаженість нервової системи сучасних студентів, і є явною ознакою її перевтоми, що в подальшому може призвести до значного нервового виснаження і суттєвих порушень здоров’я вже на соматичному рівні. Таким чином, можна констатувати, що більшість студентів не усвідомлює важливості використання нічного часу для повноцінного сну.

Висновки: Проаналізувавши результати опитування студентів, можна зробити висновок, що для студентів першого курсу необхідно з перших же занять проводити цілий комплекс заходів щодо отримання ними основних знань про необхідність та основні принципи дотримання правильного режиму дня і оптимальної організації своєї навчальної діяльності. Нажаль, можна констатувати, що в даний час ця робота ведеться недостатньо, хоча на сьогоднішній день є вкрай необхідною та актуальною.

Ми вважаємо, що подібну роботу з ознайомлення студентів з основними правилами дотримання ними раціонального режиму дня під час навчання у ЗВО повинні вести не тільки викладачі кафедри фізичної культури та спорту, а також медичні працівники, куратори груп і суспільні студентські організації навчального закладу - студентський профком і студентська рада.

УДК 53.075.8

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЗИКИ З УРАХУВАННЯМ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОГО ЕТАПУ

О.Є. Сергєєва, С.Н. Федосов

Курс фізики в технічному вищому навчальному закладі є загальним, а не спеціальним. Тому основними цілями ми вважаємо дати студентам не тільки фактичні знання про основні фізичні закони і явища, але й уберегти їх від поширеного зараз мракобісся у вигляді екстрасенсорики, біоенергетики, телекінезу, чудес, паранормальних явищ та іншої чортівні, розширити кругозір студентів, показати їм матеріальність світу і фізичних законів.

Іноді кажуть, що не можна спрощувати фізику. Це не означає, що треба завантажувати мізки студентів і лякати їх незрозумілими громіздкими формулами з потрійними сумами і інтегралами, а пояснювати зміст закону або явища, яке описується цими формулами. Про складні речі можна і потрібно говорити просто, зрозуміло і цікаво. Для цього треба ретельно готуватися до лекцій.

Необхідно врахувати сучасні умови різкого скорочення числа годин за курсом фізики, викладати матеріал чітко і лаконічно. З огляду на скорочений час, лекції повинні бути більш оглядовими, слід висвітлювати в основному загальні питання. Не можна виносити на самостійне опрацювання найважчі розділи фізики, такі як теорія відносності, квантова механіка, фізика напівпровідників, або ядерна фізика.

Лекція повинна бути пізнавальною і цікавою. Потрібно наводити приклади з історії фізики, розповідати про вчених і про те, як вони зробили свої відкриття. Треба широко використовувати лекційні демонстрації, відеозаписи, демонструвати інтерактивні мультимедійні досліди.

При складанні планів і проведенні занять треба враховувати думку студентів. Опитування показало, що студенти не в змозі одночасно писати конспект і думати. Деякі викладачі довго розповідають, а потім кажуть - а тепер запишіть суть в конспект самі - це неможливо. Деякі викладачі читають лекції повільно - практично диктують. В цьому разі студенти пишуть диктант, нічого не розуміючи. Тільки одиниці можуть це поєднати.

Один з виходів - це роздатковий матеріал. Найкращий вихід - це готовий конспект у студента на лекції, написаний викладачем і поширений або шляхом надрукованого примірника, або виставлений в Інтернеті. В такому випадку студент слухає, думає і розуміє, але нічого не пише. У викладача звільняється час для пояснень і для короткого опитування студентів, без якого студент не може зрозуміти, чи опанували те, що викладається. Студентів треба постійно торсати питаннями, щоб мати впевненість, що вони розуміють, про що йде мова.

На наш погляд, треба прибрати з курсу фізики деякі викладки з безліччю алгебраїчних перетворень і показати, як фізичні закони, явища і методи проявляють себе у повсякденному житті і застосовуються в техніці.

УДК 378.14.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ОНАХТ

С.Н. Федосов

Враховуючи положення Закону України «Про вищу освіту», який містить окремий розділ (XIII, Статті: 74, 75, 76), що декларує та регулює міжнародне співробітництво вищих навчальних закладів, а також Постанову Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 року № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність», ОНАХТ повинна вважати інтернаціоналізацію однією з важливих складових вищої освіти. Вона досягатиметься шляхом інтеграції з європейським простором вищої освіти, буде сприяти підвищенню конкурентоздатності ОНАХТ і підвищенню рівня якості вищої освіти і привабливості ОНАХТ для іноземних студентів.

Метою даної роботи є дослідження стану інтернаціоналізації навчання в ОНАХТ та формулювання основних напрямків роботи в цьому напрямку, враховуючи необхідність інтеграції в європейський простір вищої освіти.

ОНАХТ в своєму Статусі або в інших установчих документах повинна зобов’язатися сприяти інтернаціоналізації освіти, що позитивно впливатиме на підвищення рівня успішності і забезпечення випускників, яких потребує Європа; на підвищення якості вищої освіти і її зміцнення за рахунок мобільності та прикордонного співробітництва; на зв’язок вищої освіти, наукових досліджень і бізнесу з досягненнями регіонального розвитку. ОНАХТ повинна вважати співробітництво і мобільність центральними елементами своєї інституційної політики.

Для забезпечення інтернаціоналізації вищої освіти ОНАХТ має приймати активну участь у міжнародних проектах та програмах, використовуючи європейську кредитно-трансферну систему (ECTS); розширюючи і поглиблюючи міжнародне співробітництво між ОНАХТ та іноземними університетами; постійно підвищувати кількість міжнародних угод про співпрацю з іноземними університетами; постійно підвищувати кількість іноземних студентів.

ОНАХТ має розвивати міжнародну співпрацю через програми академічного обміну (академічна мобільність студентів та викладачів), організуючі відбір співробітників і студентів для реалізації мобільності та присудження грантів в справедливій, прозорій, послідовній і певним чином задокументованій формі. Не повинно бути ніякої дискримінації за будь-якими ознаками, відповідно до статті 21 Хартії основних прав Європейського Союзу.

Викладачі, адміністратори, наукові керівники аспірантів повинні сприяти мобільності студентів і аспірантів, заохочувати їх і не чинити ніяких перешкод реалізації їх права на мобільність.

Згідно з умовами участі університетів у Європейських програмах між учасниками академічної мобільності укладається трьохсторонній договір (Learning Agreement), у якому вказуються умови академічного перебування учасників. В разі мобільності викладачів укладається договір про мобільність (Mobility Agreement), як передбачено, наприклад, програмою Еразмус+.

ОНАХТ має переконуватись в тому, що мобільні учасники - студенти, аспіранти і викладачі ОНАХТ - добре підготовлені до мобільності, в тому числі, досягнувши необхідного рівня володіння англійською мовою.

Центр міжнародного співробітництва повинен сприяти здачі спеціалізованих мовних іспитів TOEFL та IELTS, як єдиних, що визнаються більшістю іноземних університетів в якості об'єктивних показників володіння англійською мовою. Згідно з нормативними матеріалами, Законами України і Постановами уряду повинно забезпечуватися право на академічну мобільність для всіх учасників освітнього процесу, тобто для студентів, аспірантів, наукових співробітників, докторантів, викладачів, членів адміністративного персоналу. В разі мобільності за здобувачами вищої освіти зберігається місце навчання і виплата стипендій. В разі мобільності за науково-педагогічними, педагогічними та науковими працівники зберігається місце роботи строком на один рік та заробітна плата строком на півроку.

Після завершення мобільності студентів забезпечується повне визнання задовільного завершення мобільності, визнаються усі кредити в одиницях системи ECTS, які студент заробив в період мобільності і які спочатку були узгоджені в договорі навчання без необхідності для студента вивчати будь-які додаткові курси або складати додаткові іспити.

В Додатку до диплома, згідно Європейським нормам, перераховуються усі визнані модулі/блоки/навчальні заходи, проведені за період мобільності студента з інформацією про місце розташування цих заходів мобільності. У разі подвійних (Double) або спільних (Joint) дипломів, Додаток до диплома вказує назву і статус установ-партнерів присудження ступеня і мову навчання.

ОНАХТ повинна переробляти і удосконалювати програми і робочі плани спеціальностей бакалаврів і магістрів з метою їх наближення до програм і планів університетів Західної Європи для полегшення інтегрування у європейській освітянський простір.

Настав час для ОНАХТ розробляти бакалаврські і магістерські програми і робочі плани з викладанням окремих або усіх навчальних дисциплін англійською мовою з метою заохочення іноземних студентів для участі сумісно з ОНАХТ у програмах кредитної мобільності. До навчального процесу повинні залучатися науково-педагогічні фахівці з інших країн для читання лекцій англійською мовою.

Усі без винятку вищеозначені умови фіксуються у спеціальній декларації кожним європейським університетом, який приймає, або хоче приймати участь у програмах Європейського Союзу Еразмус+. Якщо ОНАХТ має на меті суттєве розширення міжнародного співробітництва, необхідно приєднатись до когорти європейських університетів і признати інтернаціоналізацію вищої освіти в ОНАХТ однією із важливіших цілей і елементів своєї інституційної політики.

ЗАСТОСУВАННЯ СИНЕРГЕТИКИ У ВИЩІЙ МАТЕМАТИЦІ

А.В. Вітюк, В.Х. Кирилов, Н.В. Нужна

Сьогодні перед вищими навчальними закладами України стоїть задача підвищення конкурентоспроможності випускників на загальноєвропейському ринку праці. Професійний рівень сучасного фахівця багато в чому залежить від того, наскільки він засвоїв математичний апарат і вміє ним користуватися. Сучасний фахівець повинен вміти аналізувати окремі явища і знаходити загальні закономірності, і саме математика найкращим чином сприяє цьому. Засоби математики дозволяють найбільш ефективно навчити студентів мислити нелінійно, припускаючи можливість зміни ситуативних умов, способів доведень, сприйняття навчальної інформації, активізувати тим самим процеси породження знань самими студентами, їх активну і продуктивну творчість. Навчання, побудоване на принципах синергетики, найбільш ефективно формує особистість студента як відкриту систему, що самоорганізується.

Нажаль, питання методики формування синергетичного підходу до вивчення вищої математики майбутніх інженерів залишаються недостатньо розробленими. Такий підхід не отримав належного розвитку в теорії і практиці навчання. Особливо це стосується необхідності створення методичних систем, в тому числі і систем навчання математики, в яких будуть розроблені умови виникнення синергетичних ефектів, що дозволяють інтенсифікувати механізми випередження в навчанні за рахунок процесів самоорганізації та саморозвитку, а взаємонавчання та взаємоконтроль, взаємодія та зворотний зв’язок між елементами таких систем стали б необхідними її технологічними компонентами.

Термін «синергетика» походить від грецького «synergeia» «співдружність», «співпраця» і акцентує увагу на узгодженості взаємодії частин при утворенні структури як єдиного цілого. Він трактується, як сучасна теорія самоорганізації, нове світобачення, яке пов'язується з дослідженням феноменів самоорганізації, нелінійності, нерівноважності, глобальної еволюції, вивченням процесів становлення «порядку через хаос», біфуркаційних (роздвоєння) змін, незворотності часу, нестійкості як основної характеристики процесів еволюції.

Синергетика - новий міждисциплінарний науковий напрям; її мета - виявлення загальних ідей, методів і закономірностей в самих різних областях природознавства, а також соціології і навіть лінгвістики; більш того, в рамках синергетики відбувається кооперування різних спеціальних дисциплін. У науковій літературі широко застосовується визначення синергетики, як сукупного колективного ефекту взаємодії великого числа підсистем, що приводить до утворення стійких структур і самоорганізації в складних системах.

В даний час підсумком просування синергетики в сферу освіти стали ідеї, відправною точкою яких є синергетичність процесу освіти. Синергетичний підхід ґрунтується на домінуванні в освітній діяльності самоосвіти, самоорганізації, самоврядування і полягає в стимулюючому чи спонукаючому впливі на суб'єкт з метою його саморозкриття і самовдосконалення, самоактуалізації в процесі співпраці з іншими людьми та з самим собою.

Отже, виникла нова галузь педагогічного знання - педагогічна синергетика, яка ґрунтується на законах і закономірностях самоорганізації і саморозвитку освітніх систем. Педагогічна синергетика дає можливість по-новому підійти до розробки проблем самовизначення і розвитку особистості, розглядаючи їх з позиції відкритості, співтворчості і орієнтації на саморозвиток. Поняття «синергетика» дуже близьке до поняття «виховання» (в перекладі з грец. означає «спільна дія», «співпраця»). Синергетичне розуміння світу важливо для виховання людини: синергетичному способу мислення властиві відкритість, діалогічність, комунікативність. Синергетика орієнтує педагога як суб'єкта педагогічного процесу на вивчення складних внутрішніх законів життя людини.

Методи синергетики мають генетичний зв'язок з математикою - вічною наукою, результати якої, в певному сенсі, не підвладні часу. Математика множить сутності, вирішуючи прагматичні завдання, створюючи безліч моделей, вона руйнує цілісний погляд на світ. Завдання відновлення і утримання холистичної картини світу, без руйнування частковотеоретичних модельних уявлень, у великій мірі, і вирішує синергетика. Вона погоджує частковотеоретичні і полідісциплінарні уявлення через свої принципи, через теорію самоорганізації і м'якої редукції в ієрархії рівнів світобудови, через комунікацію і нестійкості систем, що розвиваються.

Виходячи з цих позицій, можна зробити висновок, що синергетика дозволяє, в кінцевому рахунку, переломити через педагогічну призму закономірності самоорганізації і саморозвитку у відкритих складних нерівноважних системах. При наявності різних стійких шляхів розвитку (атракторів) викладач і студенти мають можливість вибору найкращого з них, тобто найшвидшого виходу на цей атрактор. У точці же розгалуження шляхів розвитку (біфуркації) існує деяка невизначеність і випадковість, закладена в конструктивному початку хаосу.

Традиційна педагогіка не приймає того, що в освітньому процесі має бути місце деякій частці невизначеності і випадковості. Важливо відзначити, що їх наслідком є посилення ролі флуктуації - малого впливу деякої індивідуальної особливості якогось елементу системи. У звичайних умовах вона гаситься силами, які ведуть до стаціонарного стану, але яка може виявитися значущою і визначальною для вибору наступного притягаючого положення рівноваги в цій критичній точці біфуркації. Подібні невизначеності постають як механізм виходу на структури-атрактори педагогічної системи, що розвивається.

В цілому ж, синергетичний підхід до розробки та функціонування педагогічних систем, в тому числі і систем випереджаючого навчання математики, реалізується при виконанні наступних базових умов (патернів): нелінійності, відкритості і нерівноважності систем; значимості їх стійкості і нестійкості, необхідності і випадковості; конструктивної ролі хаосу; неможливості повного і точного прогнозу; існування резонансного впливу тощо.

Синергетичний підхід особливо корисно застосовувати при вивченні розділів вищої математики, які утворюють математичний апарат синергетики, а саме, диференціальних рівнянь, елементів теорії ймовірностей і стійкості, фазової площини.

Так, наприклад, при розгляді в лекційному курсі невизначеного інтеграла від степеневої функції слід звертати увагу на те, що при безперервній зміні показника ступеня інтеграл кілька разів якісно змінює свою поведінку. Послідовно виникають різні структури - сімейство гіпербол, сімейство логарифмічних кривих, сімейство парабол, сімейство прямих ліній і знову парабол. Слід зазначити, що друга і четверта структури «нестійкі» в тому сенсі, що вони виникають тільки при одному значенні параметра. З цієї точки зору слід розглядати також тему «Звичайні лінійні диференціальні рівняння з постійними коефіцієнтами», де, при безперервній зміні параметрів рівняння другого порядку його рішення двічі якісно змінює свою поведінку. Причому структура, що виникає при першому запереченні, знову «нестійка». Під час обговорення цих прикладів необхідно сформулювати проблему - чи завжди перехід від однієї «стійкої» структури до іншої «стійкої» структури відбувається через «нестійку»? Мета такого підходу - підвищення методологічного рівня мислення студентів, тобто вміння виділити загальні закономірності в різних явищах.

Перевагами впровадження синергетичного підходу в навчанні вищої математики є сприяння продуктивному використанню потенціалу особистісної самоорганізації та пізнання об’єктів навколо нас не фрагментарно, а цілісно. Основні його недоліки - це відсутність діючої методики і освітніх технологій навчання синергетики, а також відповідного змісту; обмеженість обсягу навчальних годин у вузах; інтегральний характер змісту самої теорії самоорганізації тощо.

Для визначення ефективності використання синергетичного підходу у навчанні вищій математики, нами було проведено порівняльний аналіз результатів контрольних робіт груп студентів, які навчалися за традиційною методикою і студентів експериментальних груп, навчання яких проводилося із застосуванням синергетичного підходу. Аналіз результатів експерименту показує, що порівняно з контрольною групою в експериментальній зросла кількість студентів, які написали роботу на відмінно та добре, тобто якість знань на 6.8 % вища; успішність зросла на 9.4 %. Отже, можна зробити висновок про ефективність використання синергетичного підходу; відбулися зміни, що виявилися в зростанні показника рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок застосовувати ці отримані знання.

Але проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Серед подальших пошуків можна виділити визначення додаткових критеріїв ефективності використання синергетичного підходу навчання студентів різного професійного профілю на заняттях з вищої математики.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ЗАГАЛЬНА ФІЗИКА»

В.Г. Задорожний

Сучасна середня освіта дозволяє школярам старших класів вибирати для поглибленого вивчення ті предмети, за якими вони будуть здавати іспити для вступу до вузу. Для інженерних спеціальностей - це фізика і математика. Вивчення фізики (і математики) цими школярами, на жаль, приділяється недостатня увага, в результаті чого студенти першого курсу часто не готові сприймати матеріал, який намагається донести до них викладач. Тому виникає необхідність в організації самостійної роботи студентів при вивченні фізики і контроль цієї роботи. Треба використовувати бально-рейтингову систему оцінки знань студентів, чим досягається можливість активно впливати на процес навчання, покращувати функціональні характеристики самого процесу. Це в свою чергу дозволяє поставити студента перед необхідністю регулярної навчальної роботи протягом семестру, підняти інтерес студентів до навчального процесу, підвищити їх успішність, проконтролювати і суттєво активізувати самостійну роботу. Необхідно, щоб всі види аудиторних занять (лекції, практичні та лабораторні роботи) доповнювали один одного. Курс фізики повинен бути розбитий на чотири модулі («Механіка», «Молекулярна фізика, термодинаміка», «Електрика і магнетизм», «Оптика, квантова і ядерна фізика») і розробити різноманітні контрольні заходи для діагностики процесу засвоєння знань (самостійна і індивідуальна робота) і контролю їх якості на різних етапах вивчення дисципліни (тестування). На початку кожного семестру студентам повинна бути роздана програма курсу фізики: перелік питань, що розглядаються на лекціях, і питання, які виносяться на самостійне опрацювання (їх пропонується законспектувати). Велику роль в засвоєнні знань і набутті професійних навичок грає курс лабораторних робіт. Викладачам кафедри необхідно розробити методичні посібники з виконання лабораторних робіт, які містять короткий теоретичний опис досліджуваного процесу або явища, опис лабораторної установки, порядок виконання роботи, таблиці, в які вносяться експериментальні дані і результати розрахунків, а також контрольні питання з теми дослідження. В якості самостійної роботи студентам пропонується оформити звіт про виконання роботи, в який крім розрахунків необхідно включити відповіді на всі контрольні питання. Необхідний захист лабораторних робіт, у формі бесіди з викладачем. Питання, які включені в курс лабораторних робіт, на лекціях повинні розглядатися реферативно, щоб виключити дублювання матеріалу. Також необхідно розробити методичний посібник, що дозволяє студентам самостійно підготуватися до тестування та іспиту з фізики. Тестові завдання, пропоновані студентам на поточному та рубіжному тестуванні, повинні бути перероблені і збалансовані по всіх розглянутих в курсі фізики темам. Крім того, тестові завдання повинні бути ранжовані за ступенем складності на три рівні. У тестах першого рівня складності повинні бути використані завдання «Виберіть правильну відповідь» або «Виберіть правильні відповіді. Тести другого рівня складності потрібно поділяти на завдання двох типів: «Доповніть» і «Встановіть відповідність». Тести третього рівня полягають у вирішенні задач. Дана методика викладання фізики студентам, контроль і оцінювання їх знань дозволить поліпшити успішність студентів, засвоєння ними матеріалу, підвищити якість одержуваних ними знань і зацікавленість у вивченні фізики.

РОЛЬ ФІЗИЧНОГО КУРСУ В ТЕХНІЧНОМУ ВИЩОМУ ЗАКЛАДІ

А.Є. Сергєєва, В.Б. Роганков

Технічна освіта спрямована на підготовку фахівців із знаннями, вміннями та навичками, які дозволяють досить легко адаптуватися до різних видів діяльності. Навчальний процес повинен враховувати міжнавчальні зв’язки загально наукових дисциплін із загально технічними та спеціалізованими, без яких успішне оволодіння професійними знаннями неможливе. Однією з фундаментальних дисциплін, знання якої є основою для вивчення загальних та спеціальних дисциплін, є загальна фізика.

Добре відомо, що фізика - це основа, фундамент будь-якої технічної дисципліни. Перш за все, викладання фізики слід розглядати у двох аспектах: як загальну дисципліну, яка сприяє розумінню навколишнього середовища та як фундаментальну. Знання, сформовані у студентів на заняттях фізики, є фундаментальною основою для вивчення загальних та спеціальних предметів, технології та техніки. Ця проблема має особливе значення у процесі підготовки фахівців за технологічними та механічними спеціальностями, оскільки у навчальних програмах цих спеціальностей 30-40% дисциплін циклу професійно-практичної підготовки базуються на фундаментальних знаннях із загальної фізики.

Однак в останні роки спостерігається значне зниження рівня знань студентів з фізики, що впливає на засвоєння студентами інших курсів. Про це свідчать результати зрізу знань студентів з фізики: за останні три роки лише 10-15% студентів показали достатній рівень знань. Починаючи з дев'яностих років, відбулося значне скорочення занять фізикою. Це дало студентам негативне ставлення до фізики як до непрофільної дисципліни.

Експериментальна та лабораторна робота у курсі фізики пропонує великі можливості для практичної підготовки студентів. Принцип професійної орієнтації викладання фізики покликаний забезпечити глибокий зв'язок між основними та професійними компонентами підготовки фахівця. Лекційний курс слід доповнити акцентом на практичному застосуванні фізичних явищ та законів, враховуючи профіль підготовки студентів. Перспективами подальших досліджень є розробка лабораторного обладнання та методів практичної роботи. За умови правильного підбору вмісту та обладнання фізичної практики це дозволить сформувати професійні навички майбутніх фахівців з вивчення фізики.

УДК 821.161.2

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Я.В. Машарова, О.В. Шевчук

Досконала мова, у тому числі мова фаху, визначається наступними ознаками: логічною послідовністю, правильністю вживання термінів, точністю та ясністю формулювань. Логічний виклад інформації та вільне володіння мовними засобами, що забезпечують зв'язне мовлення, є запорукою досягнення логічної послідовності викладу матеріалу.

Точність, ясність, доречність фахового мовлення забезпечуються вмінням поєднати володіння певною інформацією з досконалою мовленнєвою підготовкою, зокрема спроможністю вибрати оптимальну за змістом форму розповіді, опису, відповіді тощо для кожної конкретної ситуації. Під правильністю мовлення розуміємо точне формулювання понять та термінів, доречне їх уживання у тексті. У свою чергу, вона досягається суворим дотриманням усталених літературних норм правопису й вимови, будови словосполучень і речень.

Досконале знання мови, вільне володіння нею - це використання мовних засобів залежно від сфери, мети й ситуації спілкування, це належна мовна культура, у тому числі культура професійної мови, яка забезпечує мовленнєву компетенцію особистості в її професійній діяльності [2].

Отже, метою практичних занять з української мови за професійним спрямуванням є формування логіки викладу думки, його точності та правильності через систему галузевої та загальнонаукової термінології, створеної за лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами української літературної мови. Досвід викладання означеного курсу доводить, що студенти на практиці переконуються у необхідності вивчення особливостей фахового мовлення, досягнення якості, зрозумілості тексту. Саме тому питання лексичної синонімії у практиці побудови фахового тексту або перекладу за допомогою комп’ютера заслуговують на особливу увагу.

Зокрема залежність від контексту зобов’язує критично оцінювати прямий комп’ютерний переклад та хаотичний підбір потрібного слова із словника. Під час перекладу багатозначних російських слів слід ураховувати підвищену лексичну синонімію української мови. У протилежному випадку вірогідні помилки можуть зруйнувати наукову або ділову основу відповідного тексту, наприклад: «способность к чему-либо», «умственная способность», «покупательная способность» - здатність до чогось (потенційна можливість), розумова здібність (показник таланту), купівельна спроможність (показник фінансових можливостей); «технические средства», «денежные средства», «средства труда» - технічні засоби (обладнання), кошти (фінанси), знаряддя праці (предмети); «я считаю, что…», «считать до ста» - я вважаю, що … (пропозиція), рахувати до ста (підрахунок) тощо.

Причиною текстових помилок часто є і міжмовна омонімія: «область виробництва» замість галузь, «минула неділя» замість тиждень, «об’єм виробництва» замість обсяг (термін «об’єм» вживається як фізична величина) тощо.

Природа наведених прикладів вірогідних помилок полягає у тому, що українська мова, тривалий час контактуючи з багатьма європейськими мовами, вбираючи своєрідність їх лексики, зберегла свої варіанти, що стали основою для розгалуженої лексико-семантичної системи. У зв’язку з цим у межах курсу української мови за професійним спрямуванням сформульовано певні рекомендації щодо складання фахових та ділових текстів. Зокрема, на окрему увагу заслуговує тенденція до інтернаціоналізації термінологічних можливостей. При наявності двох або більше варіантів перевага надається інтернаціональному варіантові, якщо він широко увійшов у розмовну практику (процент, телефонна трубка), або українському (слов’янському), якщо він більш відомий і прийнятний (вертоліт).

За наявності двох українських варіантів у професійному спілкуванні перевага надається нейтральному, наприклад: заробітна плата, а не платня. У цьому контексті в діловому і науковому стилях значну роль відіграють книжні слова, а вживання професійних жаргонів незвичної форми і змісту зводиться нанівець.

Наведені вище роздуми й відповідні приклади ще раз доводять те, що невміле використання лексичної системи у професійному мовленні перетворює процес спілкування на мовленнєвий потік з великою кількістю двозначних формулювань.

Системний підхід у розробленні науково-методичного забезпечення курсу українська мова за професійним спрямуванням полягає зокрема у поглибленому вивченні лексичних особливостей української мови та принципів вживання термінології у практиці професійного спілкування.

Література

1. Винославська О. В. Розвиток практичної компоненти комунікативної компетентності студентів технічного університету / О.В. Винославська, Н.Г. Андрійченко // Практична психологія та соціальна робота. - 2004. – № 12. - С. 65-69.

2. Чмут Т. К. Культура спілкування / Чмут Т.К. - Хмельницький, 1999. - 358 с.

УДК 821.161. 2

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ І НАСТУПНІСТЬ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛАХ

О.І. Філіпенко

Мова - напрочуд сильний засіб,
але треба мати багато розуму,
щоб користуватися ним.
Гегель

Про значення мови в житті суспільства неодноразово було наголошено в багатьох дослідженнях, оскільки мова виконує в суспільстві багато різноманітних функцій: номінативну, пізнавальну, мислеоформлювальну, комунікативну, емотивну, інтелектуально-художню тощо.

Культура мовлення безпосередньо пов’язана з культурою суспільства загалом, і рівень її визначається як ступенем культури всього суспільства, так і кожного його члена зокрема. Відтак вивченню мови у загальноосвітній школі варто приділяти величезної уваги, оскільки саме там закладаються основи лінгвістичних знань, виробляються навики правильної побудови висловлювань, логічне вербальне оформлення думки.

Студіювання проблеми вивчення мови в загальноосвітній школі та наступність в опрацюванні та удосконаленні знань із зазначеної дисципліни у вищій є **метою** нашої роботи.

Програма загальноосвітньої школи передбачає вивчення учнями основ фонетики і графіки, граматики та орфографії (правопис), морфології (будова слова, частини мови), синтаксису (словосполучення та речення: їхня будова та різновиди). Таке структурування навчального матеріалу дає змогу вивчати всі мовні одиниці. Вивчення мови в загальноосвітній школі спирається на принцип науковості, тобто на правильне розкриття суті мовних явищ, а відтак знання, що їх здобувають учні середньої ланки навчання у процесі вивчення мови, є системними і достатніми, аби продовжити освіту у вищій школі.

Проблеми перспективності і наступності між загальноосвітньою та вищою ланками мовознавчих наук є неперебутньою і актуальною. Особливо ж у вишах нефілологічного спрямування, оскільки вища школа, спираючись на знання, здобуті в загальноосвітній ланці навчання, крім використання принципу перспективності як заміни у свідомості особистості неповної системи більш повною, передбачає також перенесення здобутих знань на суміжні галузі, використання їх у нових умовах і зв'язках.

Так, перед студентами постає нагальна потреба в засвоєнні фахової термінології, що не завжди трактується однозначно, оскільки сформована була упродовж розвитку людського суспільства в різних часових проміжках різноманітних держав з різними мовними структуруваннями. Таким чином, до програм мовознавчих дисциплін у вишах варто ввести такий розділ мовознавства, як лексикологія (словниковий склад мови). Як відомо, в мовознавчій науці лексикологію розмежовують на історичну, яка досліджує закономірності формування, розвитку і збагачення словника мови від найдавніших часів, а також лексикологію сучасної мови (описову), яка вивчає лексичний склад мови сучасного періоду. Такі знання дозволяють студентам глибше проникнути в основи фахової термінології краще усвідомивши особливості фахових структур. Візьмемо для прикладу слово «жила».

Жила - 1) міцна сполучна тканина, що прикріплює мускули до кісток; сухожилля; 2) у розмовному стилі назва кровоносних судин і сухожиль людини та ссавців; 3) в електроніці - цільний провідник для електричного з'єднання. Багатожильний кабель - кілька провідників, ізольованих один від одного і об'єднаних загальною ізольованою оболонкою; 4) геологічне тіло неправильної форми, що утворилося в результаті заповнення тріщин у гірських породах або внаслідок метасоматичного заміщення порід уздовж тріщин мінеральною речовиною; 5) скупа, жадібна до грошей людина.

Таким чином, опрацювання багатозначних слів, дозволяє визначитися з термінологією, доречно її вживати і глибоко розуміти предмет. Подібну роботу проводимо й зі словами іншомовного походження, оскільки вони досить часто трапляються у термінологічному корпусі фахового мовлення, а подекуди і набувають різноманітних значень, тобто бувають багатозначними.

Отже, проблеми перспективності і наступності між загальноосвітньою та вищою ланками мовознавчих наук є неперебутньою і актуальною, оскільки нові знання ґрунтуються на набутих раніше і програми вишів формуються з урахуванням знань, набутих у попередній ланці. Такі особливості методики вивчення мовознавчих наук мають бути враховані викладачами вишів для подальшого їхнього розвитку і вдосконалення.

Література

1. Віват Г.І., Філіпенко О.І. В гостях у пані Лексики (Лексична семантика): навчальне видання / Ганна Віват, Ольга Філіпенко. - Одеса:ВМВ, 2019. - 152 с.

2. Словарь иностранных слов. - 12-е изд., стереотип. - М.; Рус. Яз, 1985 – 608 с.

3. Чак Є.Д. Таємниці слова / Євгенія Чак - К.; Веселка, 1991. – 221 с.

УДК 821.161.2

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

О.В. Гриньків

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації освіти та інших сфер суспільного життя змінилося соціальне замовлення, тобто зараз потрібні фахівці, які дійсно володіють української мовою. Основною метою навчання української мови на даному етапі є формування іншомовної комунікативної компетенції. Комунікативна компетенція надає людині можливість познайомитися з іншою культурою, отримувати, аналізувати, передавати інформацію та спілкуватися українською мовою. Іншомовна компетенція є одним із критеріїв відбору під час професійного працевлаштування, необхідною умовою успішної кар’єри. У зв’язку з цим змінилися вимоги до навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна».

Аналіз актуальних досліджень. Якщо в попередні роки основну увагу приділяли розвитку навичок читання іншомовної літератури, і викладачі використовували граматико-перекладний метод, то зараз студенти повинні володіти також і комунікативною компетенцією, достатньою для спілкування у побуті та в галузі професійних інтересів. Для цього вони повинні володіти мовними засобами, певними знаннями професійного та країнознавчого характеру. Саме А.М. Леонтьєв визначив інтерес як один з інтегральних процесів мотиваційної сфери, яка є основою, джерелом, а інтерес - наслідком, проявом процесів, що в ній відбуваються. Зазвичай, діяльність людини є полі-вмотивованою, тобто людина діє, керуючись не одним, а декількома мотивами. Увесь комплекс зусиль, що спонукають студентів вивчати українську мову, а також фактори, що на них впливають, тобто мотиви, мотиви-стимули, фактори зовнішнього та внутрішнього впливу і являють собою мотивацію.

Мета. Проаналізувати й з’ясувати ефективність використання підвищення мотивації до вивчення української мови як іноземної під час навчання студентів - іноземців.

Виклад основного матеріалу. Мотивація відіграє важливу роль у будь-якому виді діяльності. Науковці виділяють три функції мотивації:

1) спонукаюча, що спонукає поведінку; 2) спрямовуюча, яка направляє її відповідно до потреб; 3) особистісна, що забезпечує змістовність та значущість поведінки, тобто визначає ставлення людини до цієї діяльності. Існують різні шляхи формування мотивації. Так, В.Г. Асєєв характеризує ці шляхи наступним чином. Перший шлях формування мотивації відбувається за В.Г. Асєєвим «знизу - уверх», а другий - «зверху - униз». Перший механізм стимулюється, головним чином, зміною зовнішніх умов. Його формування відбувається у процесі і в результаті вивчення української мови. Другий процес полягає у засвоєнні студентами у готовій формі спонукань, цілей, які вони отримують зовні і які, в ідеалі, повинні поступово перетворитися із тих, що розуміються зовні, у ті, що внутрішньо прийнятні та реально діють. Вивчення української мови передбачає оволодіння нею як засобом міжкультурного спілкування під час навчання та після його закінчення для досягнення освітніх та професійних цілей, а також як засіб самоосвіти в галузі професійних інтересів. Володіння українською мовою для студентів - іноземців є засобом для отримання нової інформації з іншомовних джерел, спілкування, обміну інформацією, підвищення свого культурного рівня та ін. Українська мова як іноземна, спільно з іншими навчальними дисциплінами виконує важливі виховні функції, а саме функції формування розвинутої особистості. На думку деяких науковців, вивчення мови необхідно для забезпечення якомога кращого виконання професійної діяльності та поглиблення кваліфікації (М.Г. Горкун, Н.А. Довгалевська, Г.В. Іванова). Під цією функцією мають на увазі можливості мови щодо отримання нової інформації за фахом, але не можна зводити цей вплив тільки до професійної підготовки. Українська мова повинна сприяти кращому оволодінню обраною спеціальністю, а також розширювати світогляд студента через безпосереднє використання іноземних джерел, сприяти поглибленню знань. Отже, українська мова як іноземна тісно пов'язана з іншими дисциплінами, і курс навчання української мови покликаний відігравати важливу роль у підготовці фахівців. Якщо традиційно у навчальній практиці переважали тренувальні засоби, то сучасна тенденція полягає у більш активному використанні проектних методів на основі розвитку пізнавальних потреб, пов'язаних із професійними мотивами, оскільки за допомогою української мови студенти поширюють свої професійні знання і світогляд. Потреби в отриманні нових знань за фахом стають мотивом мовленнєвої діяльності тоді, коли студенти усвідомлюють, що українська мова є засобом отримання з іноземної літератури особистісно значущої, професійно цінної інформації. Практичне використання цієї інформації під час виконання мовленнєвої діяльності викликає почуття задоволення пізнавальних потреб студентів і позитивно впливає на їхнє ставлення до української мови. Послідовна підготовка до цього проводиться з перших занять, на яких студенти знайомляться з термінологією, що належить до їх майбутньої спеціальності. Беручи до уваги професійну спрямованість у викладанні української мови, викладачі пропонують студентам обговорити інформацію, отриману із

навчальних текстів за фахом. На заняттях можна також проводити ділові ігри, пов’язані з професійною тематикою. Динамічність подій та явищ, які відбуваються у грі, забезпечує новизну , несподівані ситуації та дії, впливає на емоційне ставлення учасників, сприяє усвідомленню студентами власної позиції у навчанні щодо майбутньої трудової діяльності. Емоційність, яка пробуджує пізнавальний інтерес, сприяє розвитку мотивації до спілкування. У грі відбувається також зворотній зв’язок як необхідний компонент самоконтролю і рефлексії. У методичній та психологічній літературі можна знайти опис різноманітних шляхів та засобів формування компонентів мотиваційної сфери. Але на сучасному етапі з’явився новий, дуже ефективний інструмент комплексного впливу на усі складові мотивації вивчення української мови як іноземної. Йдеться про використання мультимедійних технологій. Широкий спектр комп’ютерних навчальних матеріалів дозволяє запроваджувати інформаційно-комунікативні технології у різні форми навчання (аудиторну, поза-аудиторну, дистанційну, комбіновану). Використання комп’ютерних технологій наближує навчання до реального життя, допомагає використовувати захоплення студентів комп’ютерною діяльністю у підвищенні їхнього інтересу до вивчення української мови як іноземної. Мультимедіа технології дозволяють внести позитивні зміни у традиційний процес навчання української мови як іноземної. Мультимедіа програми роблять процес навчання більш ефективним.

Висновок. У роботі ми проаналізували підвищення мотивації щодо вивчення української мови як іноземної, і з’ясували, що найбільш ефективною, успішною й гармонійною є використання мультимедійних технологій під час навчання студентів-іноземців. Отже, при їхньому використанні стимулюються одночасно декілька каналів сприйняття, впливаючи на різні види пам’яті: зорову, слухову, емоційну, моторну. Ці програми акцентують увагу студентів на значущих моментах матеріалу, що вивчається, і створюють наочні, ефективні образи у вигляді ілюстрацій, схем, діаграм, графічних композицій, що також позитивно впливає на якість оволодіння іноземною мовою. Використовуючи комп’ютерні технології у процесі вивчення української мови як іноземної, спостерігається високий рівень емоційної складової. З одного боку, через комп’ютерні програми відбувається вплив на різні види відчуттів, що підвищує візуальну насиченість матеріалу, робить його більш яскравим, цікавим, переконливим. З іншого боку, процес навчання української мови як іноземної починає набувати все більш креативний характер, сприяючи розвитку пізнавальної самостійності студентів. На певному етапі навчання їх можна залучати до створення власних комп’ютерних «творів-проектів» у вигляді презентацій. Така творчість студентів, яка безпосередньо пов’язана з їх навчальними інтересами, стимулює мотивацію до вивчення української мови як іноземної завдяки привабливості роботи з комп’ютером.

УДК 378.147

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ РОБОТИ В ГРУПАХ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В.В. Протасов
Житомирський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету,
м. Житомир,Україна

Постановка наукової проблеми. Модернізація освіти вимагає підвищення активності та самостійності студентів, формування в них умінь опрацьовувати та плідно використовувати освітню інформацію в життєвих ситуаціях. Робота в групі полягає у створенні в студентській аудиторії сприятливого для навчання середовища через створення ситуацій, що дають можливість досягати мети завдяки співпраці з одночасним обмеженням суперництва.

Аналіз попередніх досліджень. Питання активізації пізнавальної діяльності розглядаються в працях багатьох педагогів: Т. Вахрушевої, І. Зязюна, Л. Пироженко, О. Пометун, А. Фасолі, В. Химинець та інших, але потребує додаткових досліджень застосування активних методів навчання при викладанні бухгалтерського обліку.

Метою статті є розгляд особливостей застосування методу роботи в групах при проведенні практичних занять з бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. Практичне заняття - форма організації навчального процесу, під час якої за завданням і під керівництвом викладача студенти виконують практичну аудиторну чи позааудиторну роботу з будь-якого предмета. Особливо значну роль практичні заняття мають відіграти у вивченні спеціальних предметів, зміст яких спрямовано на формування професійних умінь. Основна дидактична мета практичного заняття - закріплення й деталізація наукових знань, а головне - формування навичок і вмінь [1, с. 99].

Дійсність на звичайному практичному занятті виглядає так, що студенти швидше змушені змагатися між собою, ніж співпрацювати. Суперництво випливає з традиційної моделі навчання, в якій студенти індивідуально засвоюють подані знання і за результати своєї роботи теж оцінюються індивідуально. Таку ситуацію можна здолати, пропонуючи модель, у якій студенти здобувають знання самостійно, співпрацюючи між собою в групах. Успіх групи залежить від успіху кожного її учасника. Діяльність у групі сприяє розвитку низки вмінь і навичок, пов’язаних із взаємодопомогою, а також покращує відносини між студентами.

Як приклад застосування методу роботи в групах при проведенні практичних занять з бухгалтерського обліку розглянемо практичне заняття з теми «Документальне оформлення касових та розрахункових операцій». Для виконання практичного завдання підготовлено робочий зошит, який містить тему, мету, забезпечення, питання для актуалізації опорних знань, умови навчальних завдань, матеріал для узагальнення та контролю знань.

Для кожного практичного заняття надзвичайно важливою є вступна частина. Чим вона динамічніша, тим швидше студенти налаштовуються на сприйняття нової дисципліни і будуть готові до творчої роботи [2, с. 137]. Оголошуємо студентам тему і мету заняття, особливу увагу звертаємо на значення практичного заняття для майбутньої професії. Звертаємо увагу на те, кожен працівник при виконанні службових обов'язків буде пов'язаний з відрядженнями, придбанням для потреб підприємства різних товарно-матеріальних цінностей. Тому вміння правильно заповнювати касові ордера по господарських операціях видачі коштів підзвіт, поверненню невикористаних коштів, складати звіт про використання коштів виданих на відрядження або підзвіт має велике практичне значення у підготовці майбутніх фахівців.

Важливою частиною практичного заняття є актуалізація опорних знань студентів, для цього пропонуємо дати відповіді на питання, пов'язані з темою практичного заняття, зокрема: який нормативний документ регламентує облік касових операцій, коли складається прибутковий (видатковий) касовий ордер, для чого призначено звіт про використання коштів, кого називають підзвітною особою, які документи підзвітна особа прикладає до звіту про використання коштів, які терміни подання звіту про використання коштів, тощо.

Короткий огляд теоретичних питань дозволяє студентам краще підготуватися до практичної частини заняття - заповнення первинних документів.

Звертаємо увагу студентів, що особливістю практичного заняття є робота в групах, де студенти по черзі виконують обов'язки різних посадових осіб, причетних до складання первинних документів. Це дає можливість якісно сформувати та закріпити навички практичної роботи з бухгалтерськими документами. За робочою навчальною програмою практичне заняття триває дві пари. На першій парі під керівництвом викладача студенти виконують одне завдання, заповнюють первинні документи по темі, на другій парі працюємо в групах, для цього студенти об'єднуються в групи по 3-4 чоловіка. В кожній групі один студент виконує обов'язки касира підприємства, другий - головного бухгалтера, решта виступають як підзвітні особи. Для виконання кожного нового завдання, студенти по черзі виконують обов'язки іншої посадової особи. Обов'язки керівника підприємства виконує викладач, котрий підписує заповнені первинні документи та оперативно здійснює контроль виконання роботи.

Зміст завдань для кожної групи однаковий, передбачає заповнення первинних документів по господарських операціях, пов'язаних з відрядженнями працівників та придбанням ними для потреб підприємства товарно - матеріальних цінностей. Розглядаємо ряд навчальних завдань, зокрема:

- перше - видача коштів підзвіт на відрядження, складання звіту про використання коштів, повернення залишку невикористаних сум або видача перевитрати;
- друге - відрядження на одну добу, кошти на відрядження не видавались, перевитрата буде видана пізніше, складаємо звіт про використання коштів;
- третє - видача коштів підзвіт на господарські витрати, складання звіту про використання коштів, повернення залишку невикористаних сум або видача перевитрати;
- четверте - кошти на господарські витрати не видавались, перевитрата буде видана пізніше, складаємо звіт про використання коштів.

В робочому зошиті кожне завдання оформлене у вигляді таблиці, де вказано зміст господарської операції, потрібно визначити первинний документ, кореспонденцію рахунків та відсутні суми. Перед виконанням кожного завдання викладач детально розглядає заповнення таблиці, спілкуючись з групами. Студенти перевіряють правильність своїх записів, звертаючись до слайдової презентації, тільки після цього групи приступають до заповнення документів. Як свідчить практичний досвід студенти, працюючи в групах та допомагаючи один одному, набагато краще засвоюють порядок та особливості заповнення прибуткових, видаткових касових ордерів, звіту про використання коштів. Студенти почуваються більш комфортно, позаяк відчувають підтримку команди, маючи різний рівень теоретичної підготовки вони намагаються співпрацювати з метою вирішення виробничих завдань.

Важливим етапом практичного заняття є узагальнення та контроль знань. Для цього пропонуємо знайти помилки в зразках заповнених первинних документів, установити відповідність між терміном та його значенням, тощо. На заключному етапі заняття проводимо підведення підсумків, оголошуємо оцінки та домашнє завдання.

Висновки. Запропонований метод роботи має ряд позитивних рис, зокрема колективне виконання завдань створює ситуацію професійного спілкування та сприяє набуттю пізнавального досвіду, у процесі виконання завдань стає зрозумілим зв’язок теоретичного матеріалу з практичною роботою, тощо. Разом з тим, слід відмітити, що в процесі використання методу відсутня можливість продемонструвати знання конкретного студента, недостатня вираженість внеску окремих студентів у вирішення загального завдання.

Література

1. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко - Д., 2014. - 416 с.

2. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч.посіб. - К.: Академвидав, 2006. - 352 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ЛЕКЦІЙ

Р.В. Амбарцумянц, М.І. Субботіна

Навчальним процесом з кожної дисципліни передбачений комплекс різних видів аудиторної навчальної роботи, що включає і нові можливості дистанційного навчання з використанням широких можливостей інформаційних технологій.

При підготовці фахівців-механіків найбільш важливим залишається аудиторне спілкування лектор-студент в зв’язку з базоутворюючим вмістом таких предметів як, наприклад, теорія механізмів і машин (ТММ). Курс лекцій з теорії механізмів і машин є головною складовою частиною навчального процесу, що представляє собою сукупність лекцій, яка визначається навчальним планом спеціальності і програмою з курсу ТММ.

У лекційному курсі має здійснюватися організована взаємодія викладача і студентів. Цей взаємний, двосторонній зв’язок має собі за мету: а) формування у студентів системи знань, відповідних основам науки ТММ, як науки про найбільш загальні закони дослідження і проектування механізмів і машин, розкриття зв’язку з іншими науковими дисциплінами, досвідом і можливостями її застосування в практичній діяльності; б) розвиток логіки наукового мислення студентів, інтересу і здатності до творчої самостійної роботи; в) ознайомлення студентів з основними напрямками і діалектикою розвитку механіки як науки, розвиток світоглядного розуміння навколишнього світу.

Поряд із зазначеними пунктами, лекція несе важливу організаційну функцію, направляючи практичні, лабораторні, самостійні та інші види навчальних занять студентів з дисциплін, забезпечуючи при цьому взаємозв’язок з іншими навчальними дисциплінами, розвиваючи інтерес студентів до науково-дослідницької роботи. Здійснення цих функцій в кожній лекції і всього лекційного курсу залежить від усіх осіб, які беруть участь в його організації і здійсненні: професорсько-викладацького складу, студентів, навчально-допоміжного та адміністративного персоналу.

Основними якісними показниками кожної лекції і всього лекційного курсу є: організаційний рівень; зміст лекції; науково-теоретичний рівень; методичний рівень; взаємодія і зворотний зв’язок зі студентами як учасниками навчального процесу.

Кожна з цих характеристик якості лекцій залежить в свою чергу від ряду обставин, діалектично пов’язаних між собою.

Дисципліна «Теорія механізмів і машин» є необхідною складовою інженерної освіти для фахівця-механіка. Глибоке засвоєння теоретичного матеріалу з механіки не тільки полегшує вивчення наступних спеціальних дисциплін, а й формує стиль мислення, розвиває науковий підхід до розуміння напрямків розвитку технічного прогресу.

УДК 378:005

РЕФОРМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СУЧАСНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

С.О. Лозинська, С.М. Рутар
Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівська медична академія ім. А. Крупинського», м. Львів, Україна

Радикальна ротація еліт є найважливішим фактором інституційної реформації суспільства та держави. Своєю чергою, еліта є продуктом попереднього інституційного розвитку та попередніх культурних традицій. Якщо попередня інституційна система значно відставала від рівня сучасних модерних держав, що ґрунтуються на ефективному державному управлінні, верховенстві права і розвиненій політичній демократії, то, безумовно, і якість еліт (політичної, економічної, освітянської, наукової тощо) не буде відповідати вимогам глобальної конкурентоспроможності. Окрім того, збереження традиційних етнокультурних цінностей (цінностей виживання) у переважної більшості населення буде серйозним гальмом на шляху суспільного прогресу. Однак, глибокі соціальні кризи (війни, громадянські конфлікти, економічний та демографічний занепад) спонукають частину еліти, а також частину громадянського суспільства шукати адекватну відповідь на кризові виклики.

На сучасному етапі суспільного розвитку України після президентських та парламентських виборів 2019 року відбулася радикальна зміна політичної еліти, яка намагається побудувати більш ефективні та антикорупційні інститути у таких сферах як політико-правова, економічна, соціальна та освітянська. Створення ефективних інститутів у названих сферах, що унеможливлюють корупційні та патронажно-клієнтські відносини, є необхідною умовою елітарних змін. Отже, кризи формують запити на зміни еліт, спроможних здійснити суспільну трансформацію. Еліти, здійснюючи суспільну трансформацію у вигляді розбудови більш сучасних і ефективних інститутів у всіх сферах суспільного життя, забезпечують потребу в народженні нових елітарних якостей.

У цьому процесі реформа освіти, зокрема вищої, має вагоме значення, оскільки саме у стінах закладів вищої освіти будується фундамент критичного, інноваційного мислення та прогресивних цінностей за умови, якщо ці заклади є лідерами світової науки та освіти.

Ухвалення нового законодавства про вищу освіту сприймалося громадською думкою як зародження перспективи для покращання якості підготовки елітарних кадрів. Однак, національна система вищої освіти за останні п'ять років не позбулася негативних рис, сформованих в умовах авторитарно-олігархічної системи: надмірного державного регулювання, централізації управління, непотизму, геронтократії, пріоритету посади і звання над результатами професійної діяльності, високого рівня корупції та ін. В силу вищеназваних ознак, українські заклади вищої освіти й надалі займають аутсайдерські позиції у світових рейтингах.

Основний недолік Закону України «Про вищу освіту» полягає в тому, що він слабо стимулює конкуренцію між закладами вищої освіти, консервує попередній статус-кво, як серед вчених, так і закладів освіти. Йдеться про те, що викладацький склад, який здобув вчені ступені та звання в умовах корупційних схем, має шанси довго зберігати свої панівні позиції. Натомість справжня реформа вищої школи мала би створити сприятливі умови для молодих учених, спроможних творити наукову інноваційну продукцію світового рівня. Сьогодні виникає гостра потреба в істотних змінах та доповненнях до законодавства про вищу освіту. Ці зміни мають забезпечити:

- перехід на трьохступеневу вищу освіту - бакалавр, магістр, доктор філософії (Закон передбачає п'ять ступенів: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук);
- скасування постійних спеціалізованих рад для захисту наукових дисертацій як найбільш корумпованого механізму здобуття вчених ступенів;
- надання права вченим радам закладів вищої освіти присвоювати наукові звання і утворювати одноразові спеціалізовані ради у складі не більше п'яти осіб (як це передбачено в Законі для дослідних університетів) для захисту наукових дисертацій;
- обов'язкове запровадження відповідальності у вигляді позбавлення наукових ступенів дисертантів незалежно від терміну захисту, а також позбавлення прав наукових керівників і опонентів займатися підготовкою наукових кадрів;
- однаковий порядок утворення іноземних закладів вищої освіти або їх філій на рівні з національними освітніми закладами;
- обов'язкове визнання дипломів усіх ступенів, здобутих у країнах Заходу без попередньої нострифікації;
- обов'язкове запровадження національної освітньої рейтингової системи (моніторинг за цією системою здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти), яка б враховувала критерії найбільш відомих світових рейтингів (AR WU, QS World University Ranking, Times Higher Education);
- надання переваг у державному фінансуванні першій десятці або двадцятці закладів вищої освіти національного рейтингу у вигляді грантів для підготовки магістрів і докторів, грантів для навчання у престижних західних університетах, а також грантів для науково-дослідної діяльності;
- перехід на два типи закладів вищої освіти - коледж і університет, скасувавши при цьому такі типи як «національний університет» та «дослідний університет», які були утворені з політичних мотивів;

- у структурі закладів вищої освіти запровадити чіткий поділ повноважень між наглядовими радами, які повинні здійснювати фінансовий контроль і виробляти стратегію наукової та навчально-методичної діяльності; вченими радами - присвоєння вчених звань, організацію одноразових спеціалізованих рад, обрання за конкурсом на посади доцента, професора, затвердження навчальних планів та програм; і ректоратами та деканатами - адміністративне управління;
- обрання повного складу вчених рад з професорського складу (або викладачів, які мають докторський ступінь) і третину наглядових рад на альтернативній основі вищим органом освітянського самоврядування;
- обрання ректорів наглядовими радами на альтернативній основі без врахування необхідної вимоги - мати вчений ступінь або звання;
- державне фінансування освіти в рамках програми бакалаврату має здійснюватись шляхом надання різних категорій грантів, що відповідають середній та максимальній вартості річного навчання на одного студента;
- надання грантів за результатами зовнішнього незалежного оцінювання із врахуванням пріоритетних спеціальностей, а також соціальних грантів для вихідців з бідних верств населення;
- надання державних стипендій 10 % студентів в залежності від їх рейтингового місця;
- електронний документообіг і трансляцію в режимі он-лайн в першу чергу таких процедур як захист дисертацій і обрання органів університетського самоврядування.

Аналіз опрацьованої літератури вказує на слабку інституційну спроможність вітчизняних закладів вищої освіти відносно світових практик, і одночасно вказує на шляхи зміцнення їх інституційної автономії у майбутньому.

Таким чином, створення в Україні сучасних конкурентних закладів вищої освіти, а також інституцій верховенства права, стимулюватиме формування вільноринкової економіки та ефективного громадянського суспільства на чолі з фаховою науковою та політичною елітою.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 37-38. - Ст. 2004 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

2. Міжнародні стандарти якості освіти [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://uadocs.exdat.com/docs/index-70147.html.

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html.

4. Скиба Микола. Майбутнє університетів - до чого готуватися українським вишам? // Українська правда: Життя. - 2018. - 5 грудня

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://life.pravda.com.ua/columns/2018/12/5/234458/.

5. Хорощак Катерина. Що зміниться у вищій освіті у 2020 році - МОН // Українська правда: Життя. - 2019. - 24 грудня [Електронний ресурс]. - Режим доступу : https://life.pravda.com.ua/society/2019/12/24/239428/.

ЛЕКЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА НАВЧАННЯ У ЗВО

В.А. Самофатова

Будь-яка *лекція* - це систематичне, послідовне викладення теми, проблеми чи розділу навчального курсу. Якісна лекція у ЗВО - це творче спілкування лектора з аудиторією, ефект такого спілкування у пізнавальному та емоційному відношенні порівнянний з ефектом матеріалу, що викладається на лекції.

Найважливіше завдання - організація ефективної роботи студентів на лекції, в основі якої ***активний*** процес слухання, розуміння, осмислення матеріалу і перетворення його у форму короткого запису, який допомагає швидко відтворити основний зміст матеріалу, що був прослуханий.

Викладач має орієнтуватись на те, що студенти записують головні положення його лекції. Це допомагає їм уважно слухати, краще запам'ятовувати та мати конспект чи опорні тези, які полегшують подальшу самостійну роботу. Для того, щоб запис робився усвідомлено, тобто студенти не тільки розуміли, про що говорить лектор, а і встигали поєднувати слухання лекцій з веденням записів, необхідна допомога викладача, особливо на молодших курсах. Це й ***акцентований*** виклад найбільш важливого матеріалу, тобто виділення темпом, голосом, інтонацією, повторенням більш важливої, суттєвої інформації, використання пауз, презентації опорного матеріалу, таблиць, схем, формул, іноді (на молодших курсах) виділення абзаців, підкреслення головних думок, ключових слів, висновків тощо.

Лекції необхідні в таких випадках:

1. Лекція (порівняно з підручниками) має значно більші можливості врахування специфіки аудиторії, новітніх наукових досягнень.
2. Живе слово, інтонації, міміка та жести викладача створюють неповторне емоційне забарвлення, справляють емоційний вплив на слухача.
3. Прямий контакт з аудиторією посилює увагу слухачів.
4. Під час лекції можлива критична оцінка матеріалу.
5. Лекція дає можливість економити час: за дві академічні години студент отримує інформацію, на самі тільки пошуки якої довелося б витратити набагато більше часу. Хочу додати з власного досвіду, що лекція активізує і викладача. Живий контакт з аудиторією є неодмінною умовою продуктивного викладання.
6. Лекція має особливе професійно-педагогічне значення для тих студентів, які готуються до професійної діяльності викладача.

Деякі науковці відзначають і недоліки ***лекції***:

1. Лекція привчає до пасивного, некритичного сприйняття чужих думок.
2. Відвідування лекцій привчає до школярства і відбиває бажання до самостійних занять.
3. Студенти неоднаково сприймають лекційний матеріал, деякі записують слова лекції механічно, не усвідомлюючи і не аналізуючи їх.

Проте досвід роботи вищої школи свідчить, що значне скорочення лекцій у ЗВО призводить до різкого зниження наукового рівня підготовки.

КОМП'ЮТЕРНЕ ТЕСТУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ

С.М. Соц, Н.В. Хоренжий, А.П. Лапінська

Концепція інформатизації навчального процесу, заснована на поєднанні традиційних і новітніх засобів навчання, передбачає поетапне, поступове впровадження у освітній процес програмних засобів навчально-виховного призначення, раціональне поєднання традиційних методів та засобів навчання з сучасними інформаційними технологіями, що зрештою веде до підвищення ефективності навчання.

Дослідженню використання засобів сучасних інформаційних технологій в освітній діяльності присвячено праці вітчизняних та іноземних учених: А. Ашерова, В. Бикова, І. Булах, Р. Гуревича, К. Доулінг, М. Жалдака, Ю. Жука, Г. Кедровича, М. Лапчика, Ж. Меншикової, О. Падалки, Є. Полат, В. Сумського та ін.

Комп'ютерний тестовий контроль широко використовується в даний час для оцінки знань в системі освіти. Разом з тим, тестування може виконувати не тільки контролюючу, а й освітню функцію. У процесі вибору правильної відповіді, наприклад, здобувач вищої освіти повинен проводити порівняння, зіставлення і класифікацію різних явищ, що активізує його розумову діяльність.

Тести можуть також служити засобом набуття нових знань, оскільки спонукають до пошуку нової навчальної інформації. У процесі комп'ютерного тестування відбувається також і закріплення знань. Тестуюча система здійснює перевірку результатів тестування і функціонує таким чином, що після цієї перевірки завдання з неправильними відповідями можуть бути виправлені. Це дозволяє здобувачеві знайти правильні відповіді на невірно вирішені завдання. Завдяки цьому, здобувач, якого навчають, має можливість дізнатися, який саме матеріал не досить добре засвоєний і які розділи курсу потрібно повторити.

Відмінними характеристиками системи комп'ютерного тестування є можливість:

- використання в цій системі різних типів тестових завдань: завдань з вибором однієї або кількох елементів відповіді, завдань на відповідність, на послідовність і відкритих тестових завдань;
- введення в систему необмеженого числа тестових завдань;
- отримання результатів в будь-який момент процесу тестування;

- отримання відповіді на завдання відкритого типу тільки після введення варіанту цієї відповіді;
- отримання оцінки після закінчення тестування із зазначенням відсотка виконання та переліком завдань, на які дано невірну відповідь;
- виправлення невірно вирішених завдань, до отримання 100 % позитивного результату.

Остання можливість дуже важлива, оскільки в цьому режимі і реалізується навчальна функція тестування. Комп'ютерне тестування дозволяє підвищити ефективність самостійної роботи здобувачів вищої освіти, самоосвіти, яка на сьогодні є обов'язковою вимогою до випускників освітніх закладів.

УДК 37.042.2

ІНТЕРЕС ЯК НАЙВАЖЛИВІШИЙ ЧИННИК НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТА

О.О. Стояно

Постановка проблеми. Навчання - це процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками, процес розвитку творчих здібностей і моральних етичних поглядів. Це те, що очікує студентів у стенах вишів. Кожний викладач має на меті як можна більш інформації донести до слухачів і зробити це як можна ефективніше. Будь-яка діяльність протікає найбільш ефективно і дає якісні результати, якщо у людини є яскраві глибокі мотиви. Навчання завжди збуджується декількома мотивами, які завжди взаємодіють між собою, утворюючи при цьому складну систему. Але, як і в будь-якій системі, один мотив є провідним і, отже, більш усвідомленими особистістю. Ряд психологів стверджують, що саме інтерес є головним мотивом до навчання.

Мета - розкрити зміст інтересу як головного мотиву до навчання студентів та запропонувати шляхи його формування.

Виклад основного матеріалу. Інтерес - позитивно забарвлений емоційний процес (за класифікацією А.М. Леонтьєва) - почуття, яке пов'язане з потребою дізнатися щось нове про об'єкт інтересу, підвищену увагою до нього.

Під інтересом розуміють потрібностне відношення або мотиваційний стан, що спонукає до пізнавальної діяльності. Інтерес тісно пов'язаний з власне людським рівнем освоєння дійсності в формі знань і розгортається переважно у внутрішньому плані. В основі інтересу лежить пізнавальний потяг (бажання) до тієї чи іншої області дійсності. Однією з найсуттєвіших характеристик інтересу є те, що при його задоволенні він не згасає, а навпаки, викликає нові інтереси, які відповідають більш високому рівню пізнавальної діяльності.

Для формування у студентів потреби в знаннях та інтересу до оволодіння ними досвідчений викладач використовує різноманітні засоби: викладання, що захоплює; новизна навчального матеріалу; використання яскравих прикладів і фактів у процесі подання нового матеріалу; застосування інноваційних форм навчання, а також інтерактивних комп’ютерних засобів. Велику роль відграє й особистість викладача, його ерудиція, майстерність, стиль викладання. Досвідчений педагог процес навчання будує логічно, чітко, доступно, оперуючи при цьому науковими і разом з тим цікавими фактами.

Підвищений інтерес до вивчення навчального матеріалу стимулюється також застосуванням цілого комплексу методичних прийомів. Основними з них є: чітке формулювання теми кожного заняття; роз’яснення важливості й необхідності знання даного навчального матеріалу для подальшої професійної діяльності; з’ясування тісного зв’язку теорії з практикою; виділення в досліджуваному матеріалі головного і повторення найбільш важливих думок; створення на заняттях сприятливої емоційної атмосфери; проведення аналогій і порівнянь.

Використання інтерактивних систем мультимедійного типу також сприяють процесу сприйняття і запам’ятовування інформації за допомогою яскравих образів. Мультимедійні презентації - це зручний і ефектний спосіб представлення інформації, які дозволяють акумулювати всі необхідні засоби подачі матеріалу в єдиний інформаційний потік. Таким чином, увага студентів концентрується на презентованому матеріалі, що дозволяє їм краще засвоїти його. Найбільш ефективним є використання презентацій Microsoft Power Point разом з мультимедійним проектором. Це дає можливість донести необхідну інформацію до групи студентів одночасно. За допомогою презентора (указки) легше звернути увагу студентів на особливо важливі моменти матеріалу, що презентується.

Висновки. Таким чином, успішне формування інтересу в студентів відбувається за умови створення позитивного, емоційно-сприятливого освітнього середовища; застосування активних технологій, форм, методів навчання, що ґрунтуються на принципах науковості, зв’язку теорії з практикою, систематичності й послідовності, професійної спрямованості; спрямування змістового забезпечення процесу професійної підготовки студентів на формування та розвиток у них професійно-значущих особистісних якостей; орієнтація змісту та форм самостійної роботи на залучення студентів до самостійної навчально-пізнавальної діяльності, самокорекції та самоконтролю.

Література

1. Тернопільська В. І. Сучасні тенденції мотивації навчально-професійної діяльності студентів [Текст] / В. І. Тернопільська // Вісник Національного університету оборони України. - 2012. - № 5 (30). - С. 141-144.

УДК 378.014 (73)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ УСПІХУ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ США

О.І. Козьменко
Східноукраїнський Національний університет ім. В. Даля,
м. Сєверодонецьк, Україна

Проблема успіху студентів не є новою, і, останнім часом привертає все більше й більше уваги освітян. На думку, Р. Стайлза і К. Вілкокс успіх студентів стосується здатності здобути вищу освіту, яка дає змогу студентам вчитися, досягати успіху, вчасно закінчувати навчання та знаходити роботу за спеціальністю [3]. Для визначення успіху студентів є низка засобів, які застосовуються заради оцінювання того, як студенти з допомогою різноманітних методів досягли результатів [1]. Крім цього, визначення успіху залежить від його розуміння студентами, адміністраторами та розробниками освітньої політики. Вважається, що американська освіта - найдорожча та має найвищу якість, але останніми роками все більше занепокоєння викликає ситуація зниження рівня успішності. Дослідження свідчать, що цей рівень значно залежить від характеристик студента (расове або етнічне походження, економічний статус та ін.). Традиційні показники успіху закладу вищої освіти це - рейтинги утримання студентів і завершення навчання. Діяльність, що пов’язана з утриманням, зосереджена на забезпеченні середовища в університеті, де студенти успішно виконують свої цілі та завершують свою академічну програму (або отримують сертифікат/диплом) Дослідниками термін «утримання» визначається, як «результат того, скільки студентів залишилося під час навчання протягом навчального року» [2]. Цей результат стосується частіше тих традиційних студентів, які після школи вперше вступають до ЗВО на денну форму навчання та не працюють повний робочий день, (але це визначення можна застосовуватися до будь-якої категорії студентів). Інший показник - закінчення - це «результат того, скільки студентів закінчують заклад вищої освіти протягом встановленого терміну навчання (зазвичай це два-три роки для коледжу та чотири - шість років для програм рівня бакалавра)» [2]. На жаль, поточні показники закінчення не враховують ту кропітку роботу, яка проводиться в закладах вищої освіти заради підтримки студентів на шляху досягнення успіху. Натомість, цей показник лише відображає кількісну, а не якісну складову успіху студента, тобто студент вважається успішним лише після закінчення певного закладу. Таким чином, надмірна увагу до кількісних показників утримання й завершення спонукає ЗВО впроваджувати ініціативи успіху й шукати шляхи підвищення рейтингів. Частіше, заклади докладають значні зусилля щодо збереження та підвищення успішності студентів на першому курсі завдяки використанню: різноманітних програм (консультаційні, перехідні, адаптаційні, підтримки тощо); допомоги студентських спільнот і громад; використанню систем виявлення проблемних студентів (систем раннього оповіщення) та ін. Заклади вищої освіти вважають саме це інституційними цілями успіху, але, як свідчить практика, тільки цих зусиль недостатньо. Як було зазначено дослідниками Американської федерації викладачів «немає сенсу застосовувати цілу низку змін щодо навчальних програм та механізмів оцінювання, якщо вони не мають суттєвого впливу на проблему, яку ви намагаєтеся вирішити» [4]. Науковці вважають, що найбільш значущими перешкодами для успіху студентів є: 1) недостатня академічна підготовка студентів; 2) брак фінансів на оплату навчання; 3) наявність у студента осіб, які потребують піклування (діти або хворі родичі); невизначеність щодо академічних вимог; незручне розташування й негнучкий розклад занять; неможливість отримати необхідну консультаційну допомогу від персоналу ЗВО та пораду щодо майбутньої кар’єри [4]. Вирішення цих проблем надасть студентам більше можливостей для досягнення успіху. Як було зазначено у документі Комісії вищої освіти «Ініціатива визначення успіху студентів: рекомендації для зміни розмови» (Defining Student Success Data Initiative: Recommendations for Changing the Conversation): «сьогоднішні студенти повинні сприйматися не, як частина проблеми, а частина рішення активізації зусиль щодо успіху студентів» [1]. Визнання потреб студентів сприяє реформам, і мета ЗВО відповідати очікуванням студентів, розуміти їх наміри, надавати необхідні додаткові послуги (гнучкий графік занять, допомога по догляду за дитиною, пошук спонсорської допомоги, мережа доступних технологій та ін.). Як виявило дослідження Проекту «Бібліотеки та академічна підтримка студентського успіху» (The Community College Libraries & Academic Support for Student Success (CCLASSS) навчання в закладах, які ще готові до реалізації реформ і не призначені для досягнення успіху, стало занадто важким завданням для студентів, особливо коли їх особисте визначення успіху відрізняється від бачення успіху закладу. Навесні 2018 року у межах цього проекту було проведено опитування студентів у семи суспільних коледжах США щодо визначення їх цілей, завдань, проблем, з якими вони стикаються під час навчання, їх визначення успіху тощо. Було з’ясовано, що студенти мають доволі складне визначення успіху, яке містять як цілі кар’єри й завершення навчання, так і цілі особистого зростання й розвитку. Наміри студентів щодо навчання не є сталими і змінюються під впливом обставин, а такі заклади вищої освіти, як суспільні коледжі розглядаються як місця, що відповідають складним життєвим потребам студентів [1].

Отже, визначивши коло проблем і враховуючи перешкоди, які мають студенти на шляху досягнення успіху, закладам освіти не важко передбачити їх рішення. Заради посилення шкільної академічної підготовки освітянам варто посилити співпрацю зі школами й підтримати тих вчителів, які намагаються як найкраще підготувати випускників до навчання у ЗВО. Відсутність у студентів достатньої кількості коштів за оплату навчання можна подолати, надавши кращим студентам державні або локальні гранти, федеральну фінансову допомогу. Відповідне орієнтування студентів у навчальному середовищі, планування їх діяльності, визначення цілей навчання, розробка шляхів досягнення успіху з чітким баченням кінцевого результату допоможе студентам відповідально ставитися до процесу навчання і знаходити власні мотиви і пріоритети. Також варто зауважити, що визначення чітких критеріїв навчання та процес самооцінювання академічних досягнень дозволяє студенту досягти успіху. Відповідні фінансові інвестиції в систему вищої освіти додадуть впевненості персоналу і викладачам у здійсненні реформ, дозволять запросити освічених фахівців, поширити вдалий досвід серед закладів вищої освіти і покращити якість навчання. Впровадження системи підтримки студентів під час усього навчання, а не тільки на першому курсі, та увага до них, навіть після закінчення закладу, надасть можливість відстежити успішну реалізацію студентів, провести відповідний аналіз і надати рекомендації щодо утримання й успіху студентів. Отже, заради процесу вдосконалення вищої освіти зусилля педагогів і політиків повинні бути спрямовані на вивчення, аналіз і визнання потреб учасників сучасного освітнього процесу та реалізацію єдиного напрямку реформ.

Література

1. Higher Learning Commission (2018). Defining Student Success Data Initiative: Recommendations for Changing the Conversation. Retrieved from: http://download.hlcommission.org/initiatives/StudentSuccessConversation.pdf.

2. Noel-Levitz Inc. (2008). Student Success, Retention, and Graduation: Definitions, Theories, Practices, Patterns, and Trends: Available at http://www.stetson.edu/law/conferences/highered/archive/media/Student%20Success,%20Retention,%20and%20Graduation-%20Definitions,%20Theories,%20 Practices,%20Patterns,%20and%20Trends.pdf.

3. Stiles, R. J., & Wilcox, K. (2016). Blending human intelligence and analytics for student success. Retrieved from https://er.educause.edu/articles/2016/9/blending-human-intelligence-and-analytics-for-student-success.

4. Student success in higher education (2011). Washington: American Federation of Teachers. Available: http://www.aft.org/sites/default/files/studentsuccess0311.pdf.

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

М.Р. Мардар, Ю.С. Левчук

На сучасному етапі розвитку світової економіки, коли основним фактором виробництва є знання людини, й вміння адаптуватися до змін у технологічному процесі, роль освіти і освітнього процесу різко зростає. У зв’язку з цим провідні країни світу протягом останніх років прагнуть до розвитку і модернізації системи освіти. Даний процес вимагає великих інвестицій у людський капітал і веде до подальшого розвитку міжнародного ринку освітніх послуг. Україна володіє значним освітнім потенціалом. Те, що відбувається в нашій країні, реформування освітньої та наукової сфери сприяє, розвитку процесу академічної мобільності. Академічна мобільність розглядається як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір і як необхідна умова його формування. У Законі України «Про вищу освіту» наведено визначення академічної мобільності - можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна мобільність є, також, одним з важливих етапів реформування українських навчальних закладів та науки і їх інтеграції у міжнародний освітній простір. Академічну мобільність в області міжнародного співробітництва вищої школи неможливо звести до конкретних дій, технологій і механізмів, пов’язаних тільки з системою обміну студентами навчальних закладів різних країн. Це складний і багатоплановий процес інтелектуального розвитку, обміну науковим і культурним потенціалом, ресурсами, технологіями навчання. Процес, який автоматично розвиває в учаснику мобільності певні якості: вміння вибирати шляхи взаємодії з навколишнім світом, здатність до міжкультурної комунікації, здатність змінювати самосприйняття, здатність розглядати свою країну у міжкультурному аспекті, здатність визнавати недостатність знання (тобто розуміння про нестачу знання, яке визначає мотивацію до навчання); процес, який є запорукою успішної конкурентоспроможності майбутнього фахівця. За даними ЮНЕСКО, у 2010 р. 3.6 млн. студентів здобували вищу освіту за межами своєї держави. Для порівняння, в 2000 р. у світі налічувалося близько 2 млн. студентів, що навчалися за кордоном, а їх прогнозована кількість в 2020 р. досягне 5.8 млн. При цьому обсяг міжнародної студентської мобільності продовжує збільшуватися приблизно на 5 % на рік.

Освітню мобільність в Європейському Союзі забезпечує ряд спеціальних програм з багатомільйонними бюджетами, у першу чергу, це програми «Erasmus +», DAAD, програма Jean Monet, програма Марії Кюрі і т. д. За даними МОН України, щорічно на навчання за кордон виїжджає близько 20 тис. студентів, з яких 15 % їдуть на повноцінні магістерські програми, інші на стажування. Однією з найуспішніших програм академічної мобільності в Європі є «Erasmus». Згідно зі статистичними даними центрального офісу «Erasmus +» в Україні з кожним роком збільшується кількість студентів і викладачів, що беруть участь в програмах академічної мобільності. Якщо в 2015 р. в програмах академічної мобільності проекту «Erasmus» взяли участь 1772 студента і викладача з України, то в 2017 р. вже 1815, а в 2018 р. вже 1988 студентів і викладачів скористалися програмою академічних обмінів. Відповідно зростає кількість програм академічної мобільності «Erasmus +», в яких беруть участь університети України. Якщо в 2015 р. їх було 161, то в

2018 р. вже склало 272 програми. За весь час існування програми (2015-2018 рр.) 7259 студента і викладача з України взяли участь у 915 проектах за міжнародної академічної мобільності.

ОНАХТ проводить активну роботу у галузі міжнародного співробітництва, пріоритетним напрямком якої є освіта та наукова діяльність, реалізація спільних міжнародних проєктів і грантів. За останні роки академією реалізовано більше 10 європейських програм академічної мобільності «Erasmus +»; більше 30 студентів пройшли навчання в європейських університетах за програмою кредитної академічної мобільності; 10 студентів навчалися та навчаються в університетах Європи та Азії за програмою ступінчастої академічної мобільності; більше 20 викладачів читали лекції в європейських університетах; більше 10 аспірантів і докторантів провели дослідження в наукових лабораторіях Європи і Азії, 60 викладачів і вчених (тільки за 2019 рік) пройшли підвищення кваліфікації за кордоном. З метою підвищення якості надання освітніх послуг за програмою академічної мобільності на факультетах академії до читання лекцій залучають зарубіжних фахівців. Лекції для наших студентів з профільних дисциплін читали вчені з університетів Німеччини, Італії, Польщі, Франції, Китаю, Білорусі, Болгарії та ін.

Інтернаціоналізація освіти і науки - один з ключових чинників конкурентоспроможності університету у сучасному світі. У цьому контексті академічна мобільність є - важливим фактором міжнародного співробітництва в сфері освіти і науки, в процесі інтеграції та інтернаціоналізації у сучасному світі.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. URL: [Електронний ресурс]:офіц. сайт. - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

2. Шевцова С.А., Живица Е.Р., Сизова Е.Р. Проблемы и перспективы интеграции Украины в мировой рынок образовательных услуг//Економічний простір. - 2018. - № 132. - С. 23-33.

3. Слозанська Г. Особливості академічної мобільності у вищих навчальних закладах// Social Work and Education. - 2015. - № 1. - С. 82-88.

4. Мирончук Н.М. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий освітній простір// Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: зб. наук. праць Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 20-24.

5. Е. Хан Академічна мобільність як один з пріоритетних напрямків у процесі формування спільного европейского освітнього простору: Український досвід співпраці // Європейські історічні студії. - 2017. - № 8. - С. 53-73.

6. Erasmus + for higher education in Ukraine: [Електронний ресурс]: офіц. сайт. - Режим доступу: https://erasmusplus.org.ua/.

ТРЕНІНГ КОМАНДОУТВОРЕННЯ ЯК ОСНОВА САМООРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ

А.В. Черкаський

Самоорганізацію студентської групи в сучасній освітній установі вищої освіти можна представити з позиції ефективної команди. Основна мета такого командоутворення - навчитися приймати управлінські рішення в групі людей з різними поглядами на проблеми в умовах, коли не існує ніякого стандартного методу вирішення цієї проблеми. Такі рішення в організаційній психології прийнято називати неструктурованими.

Терміни «команда» і «командоутворення» порівняно однаково трактується різними авторами. Так, М. Амстронг визначає команду як невелику кількість людей зі взаємодоповнюючими навичками, людей, які зібрані для спільного вирішення завдань в цілях підвищення продуктивності і відповідно до підходів, за допомогою яких вони підтримують взаємну відповідальність. Інші дослідники, Салас И. і Берд Р. називають командою групу людей (від 5 до 20 чоловік), які розділяють цілі, цінності і загальні підходи до реалізації спільної діяльності і взаємовизначають приналежність свою і партнерів до цієї групи. Крім того, вони вказують, що члени команди мають взаємодоповнюючі навички, приймають на себе відповідальність за кінцеві результати, здатні виконувати будь-які групові ролі.

Характеризуючи команду студентського самоврядування можна інтерпретувати визначення В.В. Авдєєва, який вважає командою групу однодумців, об’єднаних спільною метою, злагоджено і ефективно працюючих для досягнення поставлених цілей студентського самоврядування у ВНЗ. Без всяких сумнівів, в основі процесу підготовки студентів в роботі органів самоврядування в освітній установі вищої освіти повинен лежати метод командоутворення. Цей метод спирається на стратегії створення організаційного середовища, в якому студенти мають справу з несподіваними нетривіальними ситуаціями. Найголовніша навичка, яка потрібна для застосування подібних методів - це комунікативна компетентність, володіння усією різноманітністю креативних технологій генерування ідей членами цієї групи, яка ще не стала командою. З розвитком такого колективу в процесі перетворення його в команду відбувається максимальне використання творчого потенціалу кожного його учасника. Це є наслідком синергетичного ефекту, що формує з одного боку партнерські стосунки у рамках цієї групи, а з іншого боку - допомагає аналізувати і приймати рішення в нестандартних ситуаціях силами цієї групи.

Концепція соціально-психологічного тренінгу нами трактується як різновид навчального процесу, як метод розвитку здібностей до навчання і оволодіння будь-яким складним видом діяльності. Формування команди з числа членів студентської групи припускає ряд стандартних етапів, які існують як варіант проведення будь-якого соціально-психологічного тренінгу.

1 етап - «Адаптація» або «Будемо знайомі» - призначений для ознайомлення з різними стратегіями знайомства і представлення учасників. Студенти самопрезентують себе, свої інтереси, захоплення, вчаться збирати інформацію один про одного, про особливості і традиції самоврядування у ВНЗ, складають анкети, вчаться формулювати питання.

На цьому етапі студенти міркують про етику взаємовідносин, разом виробляють правила взаємодії в команді, обговорюють принципи «активності», «дослідницької, творчої позиції», «об'єктивування, усвідомлення поведінки», «партнерського спілкування».

2 етап - «Групування» або «Команда - це…» - припускає створення об'єднань по симпатіях і інтересах, які можуть взаємодіяти один з одним. Цей етап спрямований на знайомство з поняттям «команда», ознаками ефективної команди, типовими помилками про командну роботу і стадіями її формування.

3 етап - «Нормування діяльності» або «Вчимося взаємодіяти» - сприяє розробці принципів групової взаємодії в групі. Цей етап спрямований на розвиток навичок взаємодії і знайомство з ролями в команді. Студенти використовують сюжетні і ролеві ігри, які дозволяють проявити командну взаємодію. У студентів формується цілісне уявлення про колектив, розвивається уявлення про команду як єдине ціле, навички розподілу ролей, оцінки своїх можливостей і співвідношення їх з оцінкою колективу, формується сприятливий психологічний клімат, який сприяє ефективній командній роботі.

4 етап - «Функціонування команди» або «Мозковий штурм» - спрямован на розвиток особистих і колективних характеристик активістів студентського самоврядування, що дозволяють будувати ефективну командну взаємодію. Найважливішим напрямом процесу ухвалення рішення є активно-пізнавальна діяльність учасників тренінгу по розвитку їх творчого і критичного мислення. Тому при проведенні мозкового штурму заохочується творче мислення, створюються умови для розкутого спілкування студентів, яке активізує інтуїцію і уяву. В результаті відбувається вихід за межі стандартного мислення. Інтерактивна взаємодія породжує синергетичний ефект. «Чужі» ідеї допрацьовуються, розвиваються і доповнюються, зменшується шанс упустити конструктивну ідею. Студенти міркують над поняттям «креативність», визначаються в термінах «особиста креативність» і «групова креативність», відповідають на наступні питання: «Що я можу додати до того, що вже існує і ефективно працює, щоб удосконалити те, що маю? Чи є в цьому контексті такі патерни креативної стратегії, які можна застосувати до інших контекстів? Як мені скоординувати власний стиль креативності із стилем іншої людини, щоб вони взаємодоповнювали один одного (а не критикували?)».

5 етап - «Підведення підсумків» або «Зворотній зв'язок» - студенти роблять висновки, наприклад, про те, що «розвиток комунікативних і організаторських схильностей студентів і розвиток команди - це безперервний і нероздільний процес».

У 2019-2020 навчальному році на факультеті менеджменту, маркетингу і логістики у рамках учбової дисципліни «психологія» зі студентами першого курсу були проведені міні-тренінги по командоутворенню «Ми-команда». Потрібно відзначити, що студенти завжди дуже позитивно відносяться до цієї роботи. Проблема виникає в обмеженості часу зайняття, але можна з упевненістю констатувати, що після проходження студентами тренінгу по командоутворенню, покращується психологічний клімат в таких студентських групах, підвищується емпатія і довіра студентів один до одного. Студенти починають розглядати проблему з різних точок зору, розширюють простір сприйняття, і розглядають безліч можливих альтернативних варіантів її рішення.

Представлену технологію можна назвати евристичною, оскільки вона стимулює активність і інтуїтивне мислення студентів в процесі пошуку ідей, пропозицій, сприяє інтеграції накопиченої інформації і на цій основі значно підвищує ефективність рішень, що приймаються. Цей метод дозволяє експериментувати з різними способами сприйняття, уявлень, станів мислення учасників тренінгу.

Ця технологія розвиває смислову, комунікативну і емоційну компетентність студентів, формує у них ефективні навички спілкування і слухання, толерантності один до одного. Ці навички забезпечують синергетичний ефект для створення команди однодумців, розвитку партнерських стосунків, що необхідно для колективного ухвалення рішень, розвитку творчого потенціалу учасників тренінгу.

УДК 378

ОСОБЛИВОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЧЕХІЇ

О.В. Калита
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

Сьогодні досить гостро стоїть питання у Вищій школі України, щодо якості здобуття освіти. Альтернатива - отримання вищої освіти у країнах Європейського союзу, в тому числі Чехії, що пропонують досить цікаві програми, як для іноземців, так і для громадян своєї країни.

Мета дослідження - ознайомитись з вищою освітою Чехії і можливість її імплементація в практику України.

Державна освітня система Чехії формується на основних принципах якості та рівного доступу усієї молоді до якісної освіти. Цілі освіти, відповідно до законодавства, направлено на:

а) забезпечення широкого доступу до освіти і максимального розвитку здібностей учня на засадах справедливості (у зв'язку з цим було поставлено такі завдання: підвищити доступність освіти; підтримувати індивідуалізацію і диференціацію освітнього процесу на всіх рівнях освітньої системи; реалізовувати систему підтримки обдарованих дітей, а також неблагополучних дітей; збільшити відсоток молоді, що охоплено повною середньою освітою);

б) поліпшення якості та ефективності освіти за рахунок нових навчальних програм, що відповідають концепції безперервного навчання, вимогам суспільства знань та інформації, прискореного розвитку, зайнятості і потребам активної участі в житті демократичного суспільства в інтегрованій Європі і одночасно враховувати індивідуальні особливості й умови життя учасника освітнього процесу. [1]

Вища освіта у Чехії налічується близько 80 вищих навчальних закладів, з яких 26 державних. Вищі навчальні заклади, як правило, є незалежними юридичними особами і самостійні. Вартість навчання в державних закладах досить низька і сплачується єдиним внеском раз на цикл.

В країні діє такі вищі заклади:

- ✓ університети;
- ✓ академії;
- ✓ вищі школи;
- ✓ технічні університети.

Вищої освіти поділяється на вищу освіту та вищу професійну освіту. Кандидати на вищу освіту та вищу професійну освіту мають право на вступ, якщо вони закінчили середню освіту і склали іспит з Maturita (maturitní zkouška) та відповідають вимогам прийому, передбаченим відповідним закладом.

Вища освіта складається з трьох циклів:

✓ програма бакалавра, тривалістю 3–4 роки;

✓ магістерська програма, тривалістю 1–3 роки або 4–6 років у разі програм, які не відповідають програмам бакалавра - неструктурована навчальна програма;

✓ докторська програма, тривалістю 3-4 роки

Відповідно до Закону про вищу освіту вищі заклади класифікуються як: університетського типу, які пропонують навчальні програми на всіх трьох рівнях вищої освіти та позауніверситетському, які в основному пропонують бакалаврські програми, але можуть частково надавати магістерські програми.

Закінчена середня освіта з іспитом з матурити є основною умовою вступу до бакалаврських та неструктурованих магістерських програм. Детальні вимоги до вступу встановлюються відповідним вищим навчальним закладом і зазвичай включають вступні іспити. Вища освіта може набувати форми курсів на місцях, курсів дистанційного навчання або комбінації обох [2].

Студенти навчаються відповідно до навчального плану в рамках акредитованої програми; акредитація присуджується Національним бюро з акредитації вищої освіти (Акредитаційне бюро) [3]. Необхідною умовою є підтвердження кваліфікації через:

- програма бакалавра, яка закінчується підсумковим державним іспитом (státní závěrečná zkouška), частиною якої, як правило, є захист дисертації, випускникам присвоюється вчене звання бакалавр (Bc.), в галузі мистецтва, бакалавр мистецтв (BcA.);
- програма магістра, яка закінчується підсумковим державним іспитом, частиною якого є захист дисертації, випускники здебільшого отримують вчене звання магістр (магістра) або інженер (інж.). Випускники, які здобули ступінь магістра (вчене звання Mgr.), отримують у разі додаткового іспиту з підвищення кваліфікації (rigorózní zkouška);
- докторську програму, яка закінчується державним докторським іспитом (státní doktorská zkouška), частиною якої є захист дисертації, випускники здебільшого отримують вчене звання доктора (доктора наук).

Система вищої освіти в Чехії відповідає міжнародним стандартам і визнається і всьому світі. Саме тому здобуття вищої освіти в цій країні є досить престижним і привабливим для великої кількості іноземців, в тому числі українців. Також є програми безкоштовного навчання, вступивши в державним вищий начальний заклад за програмою навчання чеською мовою.

Література

1. Міністерство освіти молоді та спорту Чехії. URL: http://www.msmt.cz/areas-of-work/preschool-education (дата звернення: 20.03.2020).
2. Європейська комісія. Платформа національної політики EACEA. Вища освіта в Чехії. URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content /higher-education-21_en (дата звернення: 20.03.2020).
3. Національне бюро з акредитації Вищої освіти в Чехії. URL: https://www.nauvs.cz/index.php/cs/ (дата звернення: 20.03.2020).

УДК 664.8

СУЧАСНА ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МОЛОЧНОЇ, ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ТА КОСМЕТИЧНОЇ ГАЛУЗЕЙ

О.В. Севастьянова, Є.О. Котляр, Т.В. Маковська

Сучасна трудова діяльність передбачає готовність спеціалістів харчової промисловості до вирішення неординарних та не алгоритмізованих завдань, успішне розв’язання яких залежить від правильної оцінки ситуації і вибору оптимальної стратегії. Тому сучасна підготовка фахівців напряму залежить не тільки від отриманих аудиторних знань, а й від практичної підготовки, яка направлена на досягнення вищого кваліфікаційного рівня в сфері виробничої діяльності.

Метою практичної підготовки студентів кафедри технології молочних, олійно-жирових продуктів і косметики є оволодіння сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі майбутньої професії, формування на базі одержаних в ОНАХТ знань, професійних умінь та навичок для аналізу та прийняття самостійних рішень під час роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання практичної підготовки:

- вивчення структури та організації підприємства, питань економіки, підвищення продуктивності праці і якості продукції;
- знайомство з основними техніко-економічними показниками роботи підприємства, розрахунками собівартості продукції, шляхами її зниження; вивчення технологічних процесів виробництва основної продукції;
- знайомство з нормативною і технічною документацією;вивчення принципів роботи основного технологічного обладнання підприємства;
- збір матеріалів для учбово-дослідної роботи і курсового проектування; вивчення питань з охорони праці і оточуючого середовища;
- вивчення документації з обліку і звітності витрат сировини і виходу готової продукції;
- здобуття практичних навичок на робочих місцях майстра, інженера-технолога.

На кафедрі технології молочних, олійно-жирових продуктів і косметики велике значення приділяється кваліфікованій орієнтації студентів при проходженні практики на передових підприємствах України, Європи та дальнього зарубіжжя. Обов’язково пояснюється ціль, завдання, план проходження практики, а також рекомендації щодо оформлення звіту згідно з розроблених на кафедрі наскрізних програм та загальним положенням практики ОНАХТ.

Протягом практичної підготовки на студента розповсюджується трудове законодавство і діючі на підприємстві правила трудового розпорядку. На підприємстві видається наказ, в якому визначаються організація, проведення та керівництво практикою, призначення керівника від підприємства, заходи щодо створення необхідних умов студентам-практикантам для виконання ними програми практики, охорони праці та запобігання нещасних випадків, щодо контролю за виконанням студентами правил внутрішнього трудового розпорядку, інші заходи, що забезпечують якісне проведення практики відповідно положенню про практику студентів вищих учбових закладів України.

В результаті проходження практики студенти підготовки отримують знання, які є необхіними для написання звіту про проходження практики, а саме, про структуру підприємства, техніко-економічні показники роботи підприємства, посадові права та обов’язки ІТП, організацію стандартизації і контролю якості продукції, технологію та обладнання основних виробничих цехів, вимоги до сировини, вимоги до якості готової продукції, положення про охорону праці і охорону навколишнього середовища.

Практична піддготовка на провідних підприємтвах Україні, Європи та дальнього зарубіжжя дозволяють отримати практичні навички щодо:

- складання первинної технологічної документації по основних виробничих процесах;
- організації технологічного потоку і розподілу робочої сили;
- проводення аналізу технологічних схем і обладнання з метою виявлення вузьких місць і вирішення проблемних ситуацій;
- збору матеріалу для виконання курсового проекту з курсу «Науково-технічний прогрес та прогнозування розвитку галузі»;
- аналізу методів забезпечення високої ефективності виробництва і якості продукції.

Заключним етапом практичної підготовки є написання звіту про проходження практики з наведеними власними висновками і пропозиціями щодо запровадження або удосконалення технологій або устаткування на відповідному підприємстві. Підготовлений звіт ретельно перевіряється керівником практики від підприємства та ОНАХТ і після отримання позитивних відгуків від керівників подається до захисту.

Слід зауважити, що матеріал, який студенти отримують на підприємствах, в подальшому використовується у науково-дослідних, кваліфікаційних роботах, при підготуванні статей, тез або доповідей науково-практичних конференцій.

З кожним роком на кафедрі збільшується кількість підприємств на, яких проходять практичну підготовку студенти з подальшим отриманням на свої підприємства фахівців. Розширення на кафедрі освітніх програм за останні п’ять років ініціювали пошук та заохочення нових сучасних підприємств: молочної; олійно-жирової; косметичної; виробництво та пробка продукції тваринництва та контроль якості та безпечності харчовій промисловості.

Випускники кафедри технології молочних, олійно-жирових продуктів і косметики є висококваліфіковані та конкурентноспроможні на сучасному трудовому ринку фахівців та працевлаштовані на провідних підприємствах України, Європи та дальнього зарубіжжя після проходження практичної підготовки. Керівники підприємств з заохоченням надають практичну підготовку студентам кафедри технології молочних, олійно-жирових продуктів і косметики, що підтверджено збільшенням до 40 % кількості підписаних договорів про співпрацю з профільними підприємствами.

УДК 37.014.25:378.4(4)(09)”71”

ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.В. Соколова
Донецький національний медичний університет, м. Маріуполь, Україна

Постановка проблеми. Одним із інструментів з*абезпечення якості вищої освіти* у ЄПВО *є* оцінювання (evaluation) – загальноприйнятий процес систематичного та критичного аналізу, що веде до визначення та / або надання рекомендацій стосовно якості діяльності вищого закладу освіти або програми. Оцінювання здійснюється через внутрішні або зовнішні процедури (Vlăsceanu, 2004: с. 37). Оцінювання програми зосереджено на діяльності в рамках освітньої програми, яке в цьому контексті визначається як навчання, що веде до отримання формального ступеня. Оцінювання установи стосується усіх видів діяльності, тобто організації, фінансування, управління, оснащення, навчання та досліджень (ENQA, 2012: с.14).

Європейська Асоціація університетів (European University Association – EUA) представляє інтереси 835 членів – університетів і конференцій ректорів у 47 країнах Європи; є одним із основних стейкхолдерів забезпечення якості вищої освіти. Інституційна програма оцінювання якості (Institutional Evaluation Programme, IEP) є незалежною програмою ЄАУ; включена до Європейського реєстру забезпечення якості вищої освіти (EQAR). З часу створення програми (у 1994 році) у 50 країнах було проведено близько 436 видів оцінювання (IEP, 2019).

Мета статті полягає у висвітленні особливостей Інституційної програми оцінювання якості ЄАУ.

Виклад основного матеріалу. Місія IEP протягом 25 років залишалася незмінною – підтримка і подальший розвиток установ за визначеними стратегічними цілями управління; сприяння формуванню у ЗВО внутрішньої культури якості. Зміст і процедура IEP базуються на таких принципах: добровільної участі ЗВО в оцінюванні, незалежності процедури від урядів і національних агенцій із забезпечення якості («транскордонний» характер програми); підтримка інституцій вищої освіти із розвитку стратегічного лідерства та спроможності управляти змінами; урахування внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування закладу освіти; універсальності принципів та методології оцінювання для всіх країн (ENQA, 2019). Оцінювання проводиться на засадах таких підходів: цільового, комплексного (урахування конкретних цілей, завдань та профілю установи з акцентом на самооцінювання та інституційне самопізнання) і орієнтованого на удосконалення (активна підтримка інституції у виконанні своєї місії, не орієнтованої на акредитацію чи рейтинг) (ENQA, 2019, с.48). Європейська спрямованість IEP означає постійне реагування на події у сфері вищої освіти, зокрема прийняття «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти» (ESG 2015).

EGS 2015 є методологічною основою діяльності IEP, але програма застосовує і власні внутрішні процедури якості та критерії, а також визначений порядок подання скарг для постійного вдосконалення програми та забезпечення оцінювання на засадах прозорості та підзвітності. Міжнародні експертні групи, що беруть участь у процедурі, представляють різноманітність поглядів на оцінювання і забезпечують об'єктивність результатів.

Процедура оцінювання передбачає проведення низки заходів, кожен з яких має цільові орієнтири і особливості.

Перший етап – реєстрація ЗВО, вибір виду оцінювання, укладання контракту на проведення процедури, призначення команди експертів із різних країн Європи; установа розпочинає процес самооцінювання за визначеним форматом.

На *другому етапі* результати внутрішнього оцінювання у звіті подається адміністрацією на розгляд групи міжнародних експертів (у складі 5 осіб) ще до їхнього візиту до ЗВО. В основі Програми цільовий підхід та застосування циклу Шукарта-Демінга Plan-Do-Check-Act для визначення ефективності діяльності ЗВО. Усі види оцінювань IEP скеровані на пошук відповідей на чотири ключові питання: Що намагається зробити установа? (Місія, цілі та завдання ЗВО, їх відповідність, як університет позиціонує себе на місцевому, національному та міжнародному рівнях); Як установа намагається це зробити? (Внутрішня освітня політика, процеси, процедури, діючі практики та аналіз їх ефективності); Як дізнатися, що це працює? (Створені у ЗВО системи зворотного зв'язку, зокрема механізми забезпечення якості); Як змінюється установа з метою удосконалення всіх видів діяльності? (Стратегічне планування, спроможність та готовність до змін) (ENQA. 2019, с.7-8\48).

Третій етап – відвідування експертами установи. Метою першого візиту (протягом двох днів) є ознайомлення із діяльністю ЗВО, вивчення звіту із самооцінювання, збір\уточнення необхідної інформації для її подальшого аналізу, враховуючи національний, зовнішній і внутрішній контексти. За результатами аналізу всієї інформації під час другого візиту (триває три дні) команда експертів робить усну презентацію основних висновків з оцінювання та пропонує рекомендації щодо удосконалення діяльності ЗВО. Письмовий звіт про результати оцінювання за установленою формою (Handbook for writing IEP evaluation reports) редагується та перевіряється секретаріатом IEP на відповідність стандартів, офіційно надсилається до установи та публікується на веб-сайті IEP. На *четвертому етап*і адміністрації ЗВО пропонується представити до IEP звіт про зміни (a progress report), які відбуваються\відбулися в установі після проведення процедури початкового оцінювання.

Інституційна програма пропонує різні види оцінювання відповідно до потреб ЗВО, для яких розроблено окремі Рекомендації (Guidelines).

Початкове оцінювання (*Initial evaluation*) – це всебічне оцінювання діяльності ЗВО з поглибленим аналізом діяльності і підготовкою конкретних рекомендацій. ЗВО може також обрати спеціальний фокус для тематичного оцінювання. Наприклад, у фокусі оцінювання інтернаціоналізації: національний контекст вищої освіти – місія, цілі, завдання закладу ВО (планування, викладання та дослідження, фінансування та кадрова політика); регіональний (локальний) контекст, що впливає на стратегічне лідерство та управління ЗВО, а саме структура, процеси та дії для підтримки інтернаціоналізації в установі

(IEP. 2019, с. 11).

Повторне оцінювання (*Follow-up evaluation*) пропонується для підтримки закладу вищої освіти, що проходив процедуру початкового оцінювання, з метою дослідження змін за порівняльний проміжний період (перший – третій роки). Цей вид оцінювання сприймається як поштовх для подальших якісних змін у діяльності ЗВО.

Координоване оцінювання (*Coordinated evaluation*) розпочинається за спільним запитом ЗВО та органів державної влади та зазвичай залучає всі або більшість вищих закладів освіти країни. У результаті проведення такої процедури кожна установа отримує свій звіт про оцінювання ІЕП, і, за запитом, секторальний звіт, який висвітлює спільні проблеми та сприяє діалогу між ключовими стейкголдерами, включаючи уряди. Для проведення було розроблено спеціальні гайди (guidelines) для інституцій, які базуються на методології стандартних керівних принципах ІЕР, але враховують особливості проведення процедури у конкретних умовах, що визначається разом із замовниками до початку проведення процедури оцінювання (IEP, 2019).

Висновки. Інституційна програма оцінювання якості є однією з кращих серед сучасних міжнародних програм оцінювання і найбільш широко використовуваних університетами в усьому світі завдяки об’єктивності, врахуванню національного і інституційного контекстів, спрямованості на розвиток ЗВО і формуванню культури якості. Подальші дослідження можуть бути скерованими на інші інструменти забезпечення якості, зокрема бенчмаркінг, який належить до сучасних методик аналізу рівня конкурентоспроможності закладу вищої освіти.

Література

1. ENQA. 2019. ENQA Agency Review: European University Association – Institutional evaluation programme (EUA-IEP). 50 p. Available at: https://backend.deqar.eu/reports/EQAR/4._External-Review-Report-IEP-Final.pdf

2. ENQA. Quality Procedures in the European higher education area and Beyond – Visions for the future. (Third ENQA survey, Occasional papers 18). Brussels: ENQA, 2012. 49 p.

3. IEP. 2019. Institutional Evaluation Programme: Guidelines for institutionsEvaluation with a special focus on internationalisation. 35 p. Available at: https://www.iep-qaa.org/images/Guidelines_for_institutions_2019-20_special_focus_internationalisation.pdf

4. Institutional evaluation programme. A tool for strategic change. Supporting continuous improvement. IEP EUA-Institutional Evaluation Programme, 2015. Available at: http://www.eua.be/iep

5. Vlăsceanu L., et al. 2004. Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions Bucharest. / L. Vlăsceanu. UNESCO-CEPES.

УДК 378.22.015.31:616-051:[502/504](043.5)

СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВНИЙ МОДУС ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

А.Г. Разумна
Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків, Україна

Постановка проблеми. Сучасне суспільство висуває високі вимоги до професійної підготовки фахівців медичної галузі, що пов'язано із потребою у забезпечені кваліфікованими кадрами однієї з найважливіших суспільних сфер - сфери охорони здоров'я. При цьому великого значення набуває становлення професійної ідентичності майбутнього фахівця медичної галузі ще на етапі навчання у ЗВО як передумови його подальшої професійної ефективності.

Основною метою виступу є висвітлення структурно-змістовного модусу професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі у закладі освіти, що виявляється у співвідношенні їх навчально-професійної, професійно-нормативної та особистісної ідентичності та обумовлює ефективність освітнього процесу за критерієм його професіоналізації.

Виклад основного матеріалу. Професійна ідентичність студентів - дериват професійної ідентичності, основна гілка якого - професійна ідентичність фахівця. Студент визначається подвійною спрямованістю - на *навчальну діяльність* (опанування знань і побудова навчальної моделі предмету пізнання, розвиток навчальних компетентностей і пізнавально-особистісних якостей) та на *професійну діяльність* (визначення сутності професії, розвиток необхідних професійних компетентностей та професійних якостей особистості, усвідомлення умов забезпечення ефективності професійної діяльності тощо). Особливість перебування студента в навчально-професійному процесі полягає в динамічності, постійних змінах характеристик під спеціальним педагогічним впливом, знаходження в перманентному процесі набуття особистістю певних рис, пов'язаних із підготовкою до нового соціально-особистісного функціонування як професіонала.

З огляду на структурно-змістовний модус професійної ідентичності майбутніх фахівців ми виокремили три її компонента-навчально-професійну ідентичність (власне студентську), професійну нормативну ідентичність (соціальний аспект професійної ідентичності), особистісну ідентичність (особистісний аспект професійної ідентичності та особистісний аспект студентської ідентичності).

Студентську ідентичність ми визначаємо як обумовлену основним видом діяльності, який притаманний цій ідентичності - навчально-пізнавальній діяльності. Особливості цієї діяльності в тому, що її завдання полягають в набутті суб'єктивних змін, які визначаються наближенням до потенціалу нормативної професійної діяльності. У разі припущення студентом помилок в опануванні, їх наслідки стосуються самої особистості і які необхідно виправляти за допомогою коректив у навчально-професійної діяльності; соціальних наслідків такі помилки не мають. Основними цінностями в межах такої ідентичності є навчально-професійні цінності - успішність навчання, рівень опанування певних навчальних компетентностей. Високий рівень розвитку навчально-професійної ідентичності полягає в тому, що студент зорієнтований на формування професійних властивостей особистості, визначається у ресурсах, зусиллях та завданнях, що потрібно для виконання відповідних завдань. Опанування навчальними знаннями та навичками зорієнтоване у майбутню професійну діяльність, які з часом інтегруються у апріорну професійно-концептуальну позицію. Така навчально-професійна діяльність суб'єктивно обумовлена внутрішніми мотивами і відповідними особистісними професійними цілями (цільовим Я-образом). Низький рівень розвитку навчально-професійної ідентичності визначається несформованістю цільових орієнтирів, пов'язаних із формуванням професійної ідентичності. Студент обмежується виконанням поточних ситуативних навчальних завдань і спрямований на досягнення формального результату в навчальному процесі, що визначає «формально-учнівську» ідентичність, яка мала місце на попередньому етапі навчальної діяльності. При цьому в навчальному процесі студент посідає об'єктну позицію, не керує процесом власного професійного становлення, не «примірює» на себе професійних функцій навіть при виконанні квазіпрофесійних та практично-професійних навчальних завдань. Така навчальна діяльність фактично позбавлена професійної суб'єктивної орієнтації, керується зовнішніми цілями, які у внутрішньому плані переформулюються у навчально-формальні.

Нормативний компонент професійної ідентичності ми визначаємо як такий, що обумовлений соціальним змістом професійної діяльності. Особливість цієї діяльності полягає в тому, що вона спрямована на отримання об'єктивного результату, який має соціальну цінність, та у відповідальності за ефективність результатів та відповідність їх реальним соціальним професійним завданням. Помилки у виконанні професійної функції, невідповідність вимогам, нормативам тощо призводить до соціальних наслідків. В межах реалізації цього компоненту професійної ідентичності важливим є входження до професійної спільноти, де основний зміст взаємодії - рівень та характер професійної діяльності тощо. Основними цінностями в межах такої ідентичності є - успішність професійної діяльності, рівень соціального внеску власних професійних дій. Високий рівень розвитку нормативної професійної ідентичності студента полягає в тому, що він зорієнтований на цінності професії, які стають його власними цінностями. В ході реалізації професійної діяльності актуалізується намагання відповідати стандартам та вимогам цієї діяльності, відбувається верифікація власних професійних якостей із нормативними. Найбільш актуальною групою, в якій людина знаходить еталони такої верифікації - експертна група професійної спільноти. Низький рівень розвитку нормативної професійної ідентичності студента полягає в тому, що він сприймає професійні цінності на рівні знань, як спостерігач і не співвідносить їх із собою, не бере на себе відповідальність за ефективність виконання практичних професійних дій як спеціаліст. Тобто, при виконанні навіть професійних завдань особистість зорієнтована лише на виконання певних дій.

Особистісний компонент студентської та професійної ідентичності ми визначаємо як обумовлений особистісним сенсом навчальної та навчально-професійної діяльності - цінністю самоактуалізації та самореалізації в межах цих видів ідентичності, визначенням зв'язку з іншими видами ідентичності (гендерною, віковою тощо). Цей компонент задає загальний рівень домагань у навчальній та професійній діяльності. Основними цінностями в межах такої ідентичності є самоповага, самореалізованість, повнота самоактуалізації тощо. Високий рівень розвитку особистісного компоненту професійної і навчально-професійної ідентичності студента полягає в тому, що студент визначається із особистісним сенсом тих дій, які він виконує, отже виявляє себе як особистість при виконанні цих завдань. Такий рівень особистісної ідентичності щодо професійної і навчально-професійної складових визначає особистісну зрілість. Низький рівень розвитку особистісного компоненту професійної і навчально-професійної ідентичності полягає в тому, що студент не пов'язує ці види діяльності із визначенням себе як особистості. Такий рівень особистісної ідентичності щодо професійної і навчально-професійної ідентичності визначається загальною особистісною незрілістю.

Впроваджена в освітній процес закладів вищої медичної освіти структурно-логічна модель формування професійної ідентичності студентів, до складу якої входять цільовий, концептуальний, змістовно-діяльнісний, оцінний та результативний блоки, показала свою ефективність в межах формувального експерименту. Підготовка майбутніх фахівців на навчальних заняттях, в умовах виробничої практики та на спеціальних семінарах-тренінгах, через створення релевантного навчально-професійного середовища дала можливість формувати аксіологічну, когнітивну, емоційну та поведінкову складові професійної ідентичності, визначила оптимальне співвідношення для формування навчально-професійної, нормативно-професійної та особистісної ідентичності майбутніх фахівців. Співвідношення цих аспектів професійної ідентичності корелює із статусом професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Отже, професійна ідентичність студента - це складне динамічне соціально-психологічне явище, що складається із внутрішніх уявлень особистості про обрану професію, та відповідність їх до реального професійного образу-Я. Результати впровадження структурно-функціональної моделі формування професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі у формувальному експерименті визначаються зростанням показників рівня та зрілістю статусів професійної ідентичності, яка корелює із зміною якості співвідношення навчально-професійної, нормативно-професійної та особистісної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі: навчальна діяльність набуває рис суб'єктності, професійної особистісної спрямованості, побудови аксіологічних, когнітивних, афективних та поведінкових основ для ідентифікації майбутнього фахівця.

Подальші розробки зазначеного напрямку досліджень пов'язані із визначення методичних аспектів побудови навчального процесу з орієнтацією на становлення професійної ідентичності.

УДК 378.147

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАКТИЧНІ ЗАСОБИ ВИХОВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЖУРНАЛІСТА

С.В. Кандюк-Лебідь
Миколаївський коледж Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Миколаїв, Україна

В умовах компетентнісної освіти особливої ваги набуває проблема формування практичних навиків майбутніх журналістів, пов'язаних з умінням створювати монологи, діалоги, полілоги професійної спрямованості, аналізувати тексти різної стильової належності, у тому числі есе, інтерв'ю, репортажу тощо. Умови для найбільш повного розвитку комунікативних компетенцій створюються завдяки груповій і колективній організації навчання шляхом залучення студентів у різні форми ділової взаємодії і спілкування: бесіду, ділову розмову, полеміку, дискусію, діалог, дебати, диспути, круглі столи тощо. Основну форму таких форм визначають: 1) креативне моделювання професійної діяльності журналіста і 2) дієва рольова гра в запропонованих ситуаціях.

Проблема формування комунікативної компетентності фахівців є предметом досліджень багатьох науковців (З. Бакум, А. Богуш, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, О. Кучерук, Н. Остапенко, Т. Симоненко та ін.), які вивчали становлення понять «компетенція» і «компетентність», їх семантичне наповнення, підходи до впровадження в освітній процес ЗВО тощо.

Комунікативна компетенція спрямована на вирішення таких основних завдань: ефективно отримувати і передавати інформацію; досягати поставленої мети шляхом переконання співрозмовника й спонукання йог до дії; отримувати додаткову інформацію про співрозмовника; здійснювати позитивну саморепрезентацію (справляти позитивне враження на співрозмовника на основі володіння культурою мовлення). Правильно сформована комунікативна компетентність у здобувачів вищої освіти надасть можливість встановлювати і підтримувати необхідні взаємини зі студентами, викладачами, родичами, з усіма людьми, що будуть пов'язані з майбутньою професійною діяльністю.

Метою даної розвідки є дослідити засоби виховання комунікативної компетенції як складової журналістської майстерності.

Професійну діяльність ми будемо розуміти як сукупність дій, спрямованих на вирішення виробничих завдань. При формуванні комунікативної культури журналіста необхідно аналізувати ситуації, функціональні ролі та психологічні перешкоди спілкуванню, що виникають у професійній діяльності журналіста.

1. Роль. Кожна людина в своєму житті покликана відігравати певну роль у різних життєвих обставинах. Для формування умінь виконання функціональних (посадових) обов'язків майбутньому журналісту необхідно спробувати себе в різних статусах, позиціях, системах відносин, а значить, у різних ролях.

2. Пропоновані обставини. Умови, в яких розвивається дія, включають в собі: обставини місця, часу, а також події, явища, факти, попередні дії.

3. Подія. У журналістській практиці події порушують «виробниче життя», вибивають автора з рівноваги, згубно впливають на продуктивність його діяльності. Уміння передбачати несподіванки, випадковості, дозволяє журналісту зменшити ступінь впливу останніх на результативність своєї діяльності.

4. Дієвий факт. У практиці тренувань комунікативної компетентності журналістів зміна трактувань одного і того ж явища дозволяє «програвати» різні рішення задач і розвивати тактику спілкування. Чим більше подій може виділити викладач у межах однієї ситуації, тим докладніше вона буде розглянута, більше виробничих завдань буде вирішено і продуктивніше буде процес рольової комунікативної гри.

5. Оцінка події. Оцінка є найважливішим фактором комунікаційних актів, оскільки об'єднує низку психічних процесів: відчуття, сприйняття, мислення, уяву, фантазію, пам'ять, внутрішню мову. Саме в процесі оцінки визначається новий план подальших дій, зароджується нове почуття.

6. Завдання. Кожна людина в будь-яку хвилину свого життя, за винятком часу сну, прагне до вирішення мети і здійснює низку дій заради її досягнення, тобто виконує поставлене перед собою завдання. Зародження цього завдання відбувається в процесі оцінки події. При розвитку комунікативних навичок журналіста постановка завдань для двох взаємодіючих комунікантів є обов'язковою умовою. Завдання можуть пропонуватися студентами, а підтверджуватися і уточнюватися ведучим (як правило викладачем) рольової або ділової гри.

7. Дія. Діяльність журналіста різноманітна, різностороння, суперечлива. Постійно на практиці виникає питання вибору правильного шляху дії. Це ще раз підкреслює необхідність розробки інноваційних методик для виховання комунікативної компетенції журналіста, в основі яких лежатиме продуктивна, логічна, цілеспрямована дія. Для цього треба відповісти на питання: «Що

необхідно зробити?». Журналісту необхідно навчитися будувати як свій алгоритм дій, так і контрдію вашого суперника (співрозмовника), передбачаючи при цьому усі можливі варіанти.

8. Пристосування. У діяльності журналіста визначення способів і засобів досягнення мети є обов’язковим. Багатство пристосувань, аргументованих доводів, подібних прикладів завжди буде визначати результативність і якість комунікативних актів. Особливо цінними є способи і прийоми досягнення мети, знайдені в процесі живого спілкування. Комунікативні імпровізації можуть удосконалюватися в процесі тренінгових занять при постановці різних завдань для вирішення однієї поставленої проблеми.

Наступна умова формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів - мовленнєва креативність студентів. Завдання закладів вищої освіти полягає в тому, щоб підготувати майбутніх журналістів, які усвідомлюють значущість проблеми, здатні використовувати власні креативні здібності в подальшій професійній діяльності.

Для майбутнього журналіста важливим є сформованість його риторичних умінь, що передбачає опанування методологічних засад риторики; наявність умінь відтворювати й аналізувати усні й писемні риторичні тексти; усвідомлене й відповідальне ставлення до професійного мовлення; досвід володіння мовленнєвими жанрами професійного спрямування; здатність доцільно й ефективно застосовувати стратегії й тактики інформаційно-впливового спілкування.

До універсальних якостей особистості журналіста для оптимального розвитку професійної майстерності належать: 1) рівень ціннісного ставлення до комунікації; 2) комунікативна спрямованість; 3) психологічна підготовленість; 4) доброзичливість, інтерес до роботи; 5) толерантність; 6) емпатійність; 7) рефлексивність; 8) прозорість; 9) інтелігентність; 10) конгруентність; 11) товариськість. Суттєвими при цьому є уміння слухати, влучно висловлюватися, підтримувати розмову і змінити тему, познайомитися, знайти правильну форму звертання.

Професійна компетенція журналіста є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок фахового подання інформації саме у такому ракурсі, що зробить її потужним двигуном соціальних, економічних та культурних змін, інтегрованою моделлю ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури.

ЗВ’ЯЗОК ВИЩОЇ ШКОЛИ З ЖИТТЯМ

М.М. Зацерклянний,
Т.Б. Столевич - Одеський національний політехнічний університет,
м. Одеса, Україна

Знання є потужною рушійною силою розвитку суспільства. Сучасні потреби державотворення, тенденції економічного розвитку суспільства обумовлюють необхідність вирішення низки проблем, серед яких: формування змісту професійного навчання та організація навчального процесу відповідно до потреб економічного і соціального розвитку держави на основі впровадження результатів сучасних наукових досліджень, широкого використання вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері професійної підготовки та навчання дорослих; реалізація концепції навчання упродовж життя, що має на меті осучаснення знань, збагачення досвіду дорослої людини інноваційними технологіями та досягненнями науки і техніки. І тільки якісна освіта майбутніх фахівців може забезпечити розвиток суспільства.

Головним критерієм якості вищої освіти має бути здатність молодого покоління повноцінно жити і активно діяти у новому світі, постійно самовдосконалюватися, адекватно реагувати на зміни, особливо у періоди технологічних та цивілізаційних проривів. Окрім того прогресивні зміни у суспільних відносинах зумовлюють необхідність забезпечення високого рівня вищої освіти як запоруки конкурентоспроможності, професійної і соціальної мобільності, самовдосконалення громадян. Така постановка питання вимагає постійних активних зусиль у ґрунтовному науковому аналізі стану підготовки фахівців.

Разом з тим, ставлення кожної людини до власної освіти стає визначальним у розбудові її кар’єри і життєвих успіхів. Роботодавцеві потрібні фахівці, які мають високий рівень професіоналізму, високий творчий потенціал та найсучасніші знання.

Сьогодення вимагає того, щоб випускники зразу ж, після отримання вищої освіти, були спроможними приступити до вирішення конкретних фахових завдань. Цьому буде сприяти реальний зв’язок вищої школи з життям.

З нашої точки зору, підготовка фахівця-еколога на сучасному етапі є одним з найважливіших завдань тому, що від того, яких фахівців буде підготовлено у нашій країні, значною мірою залежить майбутнє народу і суспільства.

На перших курсах, коли студент робить тільки перші кроки до пізнання своєї спеціальності, потрібно підготувати його до тернистого професійного вдосконалення. Цьому повинно забезпечувати вивчення дисципліни «Вступ до фаху».

Викладання її повинно здійснюватися висококваліфікованими фахівцями, які обов’язково повинні мати досвід практичної роботи у галузі екології, охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і екологічної безпеки. Тільки вони здатні познайомити студентів з обраною спеціальністю.

Для успішної роботи з обраної спеціальності сучасний молодий фахівець поряд із глибокими теоретичними знаннями повинен мати необхідні уміння і навички для ефективного їх застосування на практиці. Досягається це шляхом практичної підготовки студентів у процесі навчання. Отже, практична підготовка поряд з навчальними заняттями і самостійною роботою є однією із важливих форм організації навчального процесу, від якості якої залежить конкурентоздатність випускників вузу на ринку праці.

Надаючи велике значення практичній підготовці майбутніх фахівців, слід передбачати тісну взаємодію випускної кафедри з виробництвом, з підприємствами й організаціями - базами практики; тісний зв’язок усіх видів практики з лабораторними і практичними заняттями, уніфікацію технічного, програмного і методичного забезпечення практичної підготовки у залежності від форм підготовки фахівців.

Для організації проходження практики кафедрою проводиться велика підготовча робота з вишукування і добору баз практики, програмно-методичного забезпечення її проходження, здійснення методичного керівництва і контролю. Навчальна практика студентів проводиться, як правило, у структурних підрозділах державних органів з охорони довкілля, а також безпосередньо на виробництві.

Виробнича практика бакалаврів проводиться на старших курсах і спрямована на закріплення та поглиблення знань, отриманих студентами у процесі вивчення певного циклу навчальних дисциплін, формування практичних умінь з напряму (спеціальності), а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових проектів (робіт).

Виробничу бакалаврську практику студенти проходять на підприємствах і організаціях, що мають у своєму складі відповідні спеціалізовані підрозділи або групи спеціалістів; укомплектовані фахівцями з вищою освітою, які можуть забезпечити відповідні умови і кваліфіковане керівництво.

Переддипломна практика студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» є заключним етапом практичної підготовки фахівців. У процесі проходження практики поглиблюються і закріплюються теоретичні знання зі всіх дисциплін навчального плану, збирається практичний матеріал для написання дипломної роботи (проекту), студенти знайомляться з новітніми методами організації і технології галузей діяльності по обраній спеціальності, засвоюють на базі отриманих в академії знання. професійні навички і уміння для прийняття самостійних рішень під час роботи у реальних умовах.

Магістерська практика є заключним етапом практичної підготовки магістрів. Вона орієнтована на виконання ними основних професійних функцій фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»: виробничих, науково-дослідних, управлінських і педагогічних. Досвід останніх років свідчить, що питання практичної підготовки студентів, визначення баз практики і організації її проходження на підприємствах різних форм власності, вимагають значних зусиль з боку факультету і кафедри.

Є ряд невирішених проблем і загальнодержавного характеру: не відповідає сучасним вимогам діюча нормативна база, що регламентує взаємовідносини між вищим навчальним закладом і підприємствами, організаціями і установами щодо проведення практики студентів; в договорах не завжди визначається їхня відповідальність за виконання програм практики тощо.

УДК 316.330:341

ПРО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

А.О. Соловей, О.М. Кананихіна, Т.С. Ботіка, О.А. Мамроцька

Розвиток сучасного суспільства в значній мірі визначається формуванням соціальної відповідальності як професійної і особистісної якості фахівця, від рівня розвитку якої залежить продуктивність професійної діяльності.

Вища школа повинна забезпечити соціально-відповідальне використання людством досягнень науки, техніки та культури в інтересах сучасних і майбутніх поколінь.

Формування соціальної відповідальності як однієї з найважливіших професійних якостей фахівця потребує цілеспрямованої диференційованої роботи зі студентами. Знання та навички, які одержує студент в процесі навчання, в значній мірі впливають на мотиви його поведінки та практичну діяльність. Соціальну відповідальність логічно розглядати як інтегральну якість особистості, яка визначає поведінку і практичну діяльність людини на основі розуміння залежності цієї діяльності від суспільних цілей і цінностей. Соціальна відповідальність є одним з важливих показників соціальної зрілості фахівця, громадянина суспільства. Формування таких якостей у закладах вищої освіти вимагає постійного вдосконалення навчально-виховного процесу.

Найважливішою формою навчання та виховання студентів є лекція. Лекція - методологічна й організаційна основа для всіх навчальних занять. Серед найбільш розповсюджених видів лекцій можна назвати вступні, тематичні, настановні, оглядові, консультативні, заключні, а також лекційні спецкурси. Органічне поєднання різних видів лекцій під час навчального процесу дає можливість висвітити конкретні теми, зробити науковий аналіз найважливіших проблем, результатів науково-дослідної роботи, розглянути актуальні проблеми сучасного світу. Доцільно в лекціях приділяти увагу, крім безпосередньо професійних проблем, питанням соціальної відповідальності вчених, інженерів, проектувальників, бізнесу, від рішень та дій яких залежить ефективність науково-технічного прогресу сучасного суспільства.

Лекції органічно пов’язані з такою формою навчання як практичні заняття. На практичних заняттях викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань. Під час підготовки до виконання конкретних завдань, студенти повинні враховувати те, що в умовах глобалізації і відкритості ринків успіх підприємства визначається не тільки здатністю знаходити оптимальні способи перетворення виробничих ресурсів на товари і послуги, але також його участю у вирішенні соціальних проблем.

Розповсюдженим видом практичних занять є семінарські заняття, на яких відбувається обговорення студентами найбільш складних питань. Такі заняття сприяють глибокому засвоєнню студентами теоретичних проблем, оволодінню науковим апаратом, формуванню у них навичок ораторського мистецтва, уміння аргументувати свої судження, вести наукову полеміку, захищати і відстоювати свою власну думку. На семінарських заняттях важливо знайомити студентів із загальними закономірностями взаємодії бізнесу і суспільства, з використанням принципів соціальної відповідальності в управлінні організаціями. Індивідуальні завдання повинні сприяти розвитку моральної свідомості соціально-відповідальної поведінки майбутніх фахівців.

Практична підготовка студентів здійснюється через навчальні, виробничі, науково-дослідні та переддипломні практики. Практика забезпечує послідовність і безперервність формування умінь і навичок та професійне становлення майбутніх фахівців. Практика сприяє безпосередньому поєднанню і реалізації теоретичних знань, з практичною діяльністю. Під час проходження практики студенти можуть переконатися в тому, що добра репутація компанії сьогодні залежить не тільки від її комерційних успіхів, адже ідеологія соціальної відповідальності створює зовсім нове уявлення про конкуренцію. Оцінка компанії значною мірою базується на її активності у вирішенні актуальних проблем території, де ця компанія діє.

На власному досвіді студенти зможуть переконатися в тому, що соціально відповідальна політика дозволяє підприємству створити значні конкурентні переваги: підвищити лояльність і ініціативність працівників; розвивати їх уміння і навички, що призводить до кар’єрного зростання і закріплення кадрів; стабілізувати відносини з клієнтами; приваблювати нових партнерів; покращити імідж, фінансові показники тощо.

Практичні навички допомагають студентові зрозуміти особливості своєї майбутньої професії, так як саме проходження практики в реальній компанії створить найповнішу картину його майбутньої професійної діяльності. Під час практики студенти, як правило, отримують завдання, для виконання яких необхідно застосовувати теоретичні знання в реальному житті та виробничій діяльності. Так, в ході прийняття рішень студент зможе в повній мірі показати свої вміння і таланти, а також навчитися працювати в колективі. Важливою частиною проходження практики може стати поширення концепції соціальної відповідальності на підприємствах, як однієї з важливих складових, необхідних для покращення економічної системи в цілому.

Творчий підхід до організації навчального процесу дозволить вести підготовку висококпрофесійних фахівців, здатних приймати соціально-відповідальні рішення, які сприяють підвищенню добробуту споживачів, що є обов’язковим елементом бізнес-стратегій багатьох впливових світових компаній.

УДК 378.14

ВИБІР ВАРІАТИВНОЇ КОМПОНЕНТИ В НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНАХ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНУ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

І.М. Агеєва, Ю.В. Дьяченко, Є.М. Коренман

Для багатьох українських закладів фахової передвищої та вищої освіти практика вибіркових дисциплін є новою та недуже зрозумілою.

Стаття 62 Закону України «Про вищу освіту» п. 15 визначає «вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу» [1].

На основі цього Закону у ОНАХТ було сформовано «Положення про організацію освітнього процесу», в якому прописано механізм реалізації вибору студентами варіативної компоненти навчальних планів. Крім того, поява нових стандартів вищої освіти, які формують компетентності та програмні результати навчання відкриває багато можливостей для закладу освіти зробити навчальний план зі спеціальності (освітньої програми) унікальним.

До переліку дисциплін робочого навчального плану входять обов’язкові дисципліни та вибіркові, які студенти обирають самостійно. Вибіркові навчальні дисципліни - це дисципліни, які вводяться навчальним закладом для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи для потреб суспільства, ефективного використання можливостей закладу освіти, врахування регіональних потреб тощо.

Вибіркові дисципліни професійної підготовки надають можливість більш повного забезпечення освітніх кваліфікаційних вимог на ринку праці, ефективного використання можливостей закладу фахової передвищої та вищої освіти, здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та освітніми програмами, що визначають характер майбутньої діяльності; сприяють академічній мобільності студента та реалізації його освітніх інтересів. [2].

У вибіркових дисциплінах зацікавлені всі учасники освітнього процесу. Студенти отримують змогу доповнювати свою основну спеціальність додатковим фахом або брати окремі курси для широкої ерудиції. Можливість вибору дисциплін із різних факультетів та кафедр є ефективним інструментом міждисциплінарності. При цьому, «Положенням про організацію освітнього процесу» встановлюється, яку частку вибіркових дисциплін для студента мають становити вибіркові дисципліни з числа професійної підготовки для певної спеціальності, а яка частка відводиться на вільний вибір студента, який може обирати будь-які дисципліни з інших спеціальностей.

Реалізація вільного вибору студентів зазвичай передбачає варіанти вибору дисциплін за блоками. Студенти мають право обрати як блок навчальних дисциплін (які, в свою чергу, складаються з обов'язкових та вибіркових дисциплін), який повинен охоплювати дисципліни, що будуть викладатись з наступного після вибору семестру так і обирати окремі дисципліни з переліку.

Типова схема організації вибору студентами дисциплін наступна:

1) для осіб, які навчаються за освітніми програмами, в яких вибір дисциплін заплановано у першому навчальному році, вибір організовується:

- для денної форми навчання - впродовж двох перших тижнів навчання;
- для заочної форми навчання - протягом першого тижня перших установчих занять;

2) для осіб, які навчаються за освітніми програмами, в яких вибір дисциплін заплановано на наступний навчальний рік, вибір організовується:

- для денної форми навчання - впродовж першого місяця проведення аудиторних занять весняного семестру, який передує навчальному року, під час якого передбачене їх вивчення;
- для заочної форми навчання - протягом установчих занять весняного семестру, що передує навчальному року, під час якого передбачене їх вивчення.

Процедура проведення запису осіб, які навчаються, на вивчення вибіркових дисциплін корелює з вище наведеними строками і визначається наступними етапами: ознайомлення осіб, які навчаються, із порядком, термінами та особливостями запису та формування груп для вивчення вибіркових навчальних дисциплін в Академії, а також з особливостями присвоєння освітніх кваліфікацій за відповідною освітньою програмою;ознайомлення осіб, які навчаються, із переліком вибіркових дисциплін (блоків), які пропонуються як за програмою, за якою вони навчаються, так і за іншими програмами; запис осіб, які навчаються, на вивчення навчальних дисциплін та оформлення заяви на ім'я керівника відповідного структурного підрозділу про обрання ними вибіркових навчальних дисциплін для їх вивчення у відповідному семестрі; повторний запис осіб, які навчаються, на вивчення вибіркових навчальних дисциплін (у разі необхідності); опрацювання заяв осіб, які навчаються, керівником відповідного структурного підрозділу, прийняття рішень щодо осіб, які не скористалися правом вільного вибору, перевірка контингенту осіб, які навчаються, і формування академічних груп.

Заяви осіб, які навчаються, щодо вибору ними навчальних дисциплін зберігаються у особовій справі студента упродовж усього терміну навчання студента за відповідним рівнем. Таким чином, процес формування варіативної компоненти навчальних планів охоплює інтереси всіх учасників навчального процесу [3].

Наприклад, на факультеті Менеджменту, маркетингу і логістики було запропоновано наступний варіант складення анкети для студентів спец. 074 «Публічне управління та адміністрування», що була розташована на сайті факультету та оброблялася за допомогою google-анкетування.

Анкета

1. ПІБ____
2. Спеціальність____
3. Група ____
4. Зробіть вибір вибіркових дисциплін за своєю освітньою програмою (необхідно відмітити «+» одну з вибіркових дисциплін у блоці, яку Ви бажаєте вивчати у навчальному році):

№	Назва дисципліни	Кількість кредитів	Кількість годин			Форма контролю	семестр	Вибір студента (необхідно відмітити «+» одну з вибіркових дисциплін у блоці, яку Ви бажаєте вивчати у н. р.)
			лекції	практичні	лабораторні			
1.	Євроінтеграційні процеси та збереження національної ідентичності	5	22	28	-	залік	7	
	Місцевий та регіональний розвиток							
2.	КП з дисципліни «Бізнес-планування організацій»	3					7	
	КП з дисципліни «Державне управління інноваційною діяльністю»							
3.	Інформаційні ресурси та сервіси в публічному адмініструванні	5	26	24	-	залік	7	
	Інтернет технології та ресурси в державній службі							
4.	Методи прийняття управлінських рішень	4	20	20	-	залік	7	
	Управлінській контроль в публічній сфері							

Також навчання у змішаних групах дозволяє студентам отримати неформальний досвід від студентів з інших спеціальностей. У свою чергу, викладачі на вибіркових дисциплінах працюють із більш мотивованими студентами. Зрештою, кінцеві компетентності, якими може оволодіти студент, за рахунок гнучкості навчальних планів часто краще відповідають потребам ринку праці. Отже, студенти мають бути активними в процесі реалізації свого права на вибір, що дозволить збільшити власні конкурентні переваги на ринку праці.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року зі змінами // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38.

2. Затверджені стандарти вищої освіти // Міністерство освіти і науки України: [Веб-сайт]. Київ. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti (дата звернення: 20.03.2020).

3. Положення «Про організацію освітнього процесу ОНАХТ».

УДК 65.011.42

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ МАРКЕТИНГУ У СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.А. Кручек, С.А. Памбук, О.В. Аксюта

Наразі у сфері вищої освіти і суспільства в цілому відбувається «перезавантаження», змінюється система. Ці зміни формують дієві механізми підвищення якості вищої освіти шляхом впровадження процесів конкуренції на ринку праці і у сфері надання освітніх послуг [1]. У всьому світі особливу увагу приділяють якості вищої освіти. Тому мета дослідження - показати важливість застосування сучасних методик, ґрунтованих на принципах менеджменту якості у вищих учбових закладах, а також можливість використання при цьому інструментів маркетингу. Якість - складне явище, яке постійно змінюється. Те, що сьогодні вважається якісним, завтра виявиться недостатньої якості. Поняття «якість» різниться залежно від країни, і навіть серед закладів вищої освіти (ЗВО) усередині однієї держави. Деякі розуміють це як якість навчання, вкладають в це поняття числові значення, які характеризують кількість студентів, що засвоїли матеріал на «добре» і «відмінно» по відношенню до загальної кількості студентів. Інші вважають навчання якісним у тому випадку, коли акредитована спеціальність. Якщо університет в цілому пройшов акредитацію, то природно студенти, які отримали диплом, отримали якісну освіту. Але, на жаль, це твердження суперечливе. Природно, наявність сертифікату про акредитацію частково - доказ якості, оскільки проведення і надалі експертний висновок ґрунтується на комплексі показників: матеріально-технічній базі університету, професорсько-викладацькому складі, успішності студентів і т. д [2].

На сьогодні в Україні спостерігаються процеси трансформації вищої школи. Така необхідність обумовлена наявністю деяких чинників: макроекономічною нестабільністю; невідповідністю існуючих освітніх програм вимогам сучасного ринку праці; зацікавленістю працедавців в розвитку стосунків з системою вищої освіти по формуванню змісту освітнього процесу; відсутністю соціального партнерства, яке сприяло б розвитку взаємодій між сферою освіти, службою зайнятості, кадровими агентствами, учбовими закладами і організаціями.

Підвищити якість вищої освіти можливо використовуючи тільки системний підхід до управління якістю. Навчання - це така ж послуга, як і будь-яка інша, а значить до надання освітніх послуг мають бути застосовані системи менеджменту якості, викладені в стандарті ISO серії 9001. Враховуючи світовий досвід, підвищити якість вищої освіти можливо при впровадженні СМК (система менеджменту якості) на усіх етапах учбового процесу. Спершу необхідно виділити споживачів (клієнтів) і направити зусилля на задоволення їх потреб і очікувань. Для вищих учбових закладів такі стейкхолдери - студенти, батьки, підприємства, співробітники ЗВО, суспільство в цілому.

Потреба клієнта - стан психологічного або фізичного відчуття нестачі чого-небудь. Потреби проявляються по-різному залежно від ситуації і від самого споживача. Важливо направляти зусилля не лише на вивчення потреб споживачів окремо, але і знайти точки зіткнення усіх своїх споживачів. Таким чином вибудовується ланцюжок із споживачів ЗВО, де кожен подальший - споживач попереднього. В Україні зазвичай батьки є ініціаторами отримання дитиною вищої освіти. У більшості своїй цю групу споживачів цікавить здобуття якісної, безкоштовної або недорогої вищої освіти, з якою випускники зможуть швидко знайти роботу і адаптуватися в суспільстві.

Для підвищення якості освіти можна, разом з впровадженням СМК застосовувати методики продажів, ґрунтовані на потребах клієнтів. До таких прийомів відноситься «ланцюжок болю» (pain chain), який дозволяє вникнути і зрозуміти реальні проблеми потенційних споживачів [2]. Розглядаючи батьків в якості потенційних споживачів освітніх послуг слід враховувати, що їх «ланцюжок болів» складається з питань: де житимуть студенти, в яких умовах, на яких підприємствах проходитимуть практику, чи зможуть сплатити навчання. ЗВО, які враховуватимуть не лише потреби, очікування, але і виявлять «ланцюжок болів», завоюють довіру споживачів і зможуть перемогти в конкурентній боротьбі.

Що стосується безпосередньо абітурієнтів, у них теж існує ряд потреб, не усі з яких співпадають з батьківськими. Важливо застосувати СМК на етапі знайомства з першокурсниками і виявити очевидні потреби молодих людей, очікування, і можливо, «ланцюжки болю». Зацікавивши студентів, ЗВО випустить високоякісного дипломованого фахівця, якого отримають працедавці і суспільство в цілому.

Таким чином, впровадження СМК, яка носить системний характер, охоплює увесь життєвий цикл освітньо-виховного процесу, враховує потреби і очікування споживачів, дозволить забезпечити закладу вищої освіти ряд конкурентних переваг: довіра споживача; реалізація довготривалої стратегії розвитку ЗВО; реалізація принципів: якість і прозорість, уніфікація підходів до управління ЗВО; впровадження універсальних методик і процедур планування, забезпечення і контролю якості освітніх послуг; стандартизація процесів ЗВО, ґрунтована на циклі Демінга (планування, виконання, контроль, поліпшення) [3]; підвищення контролю шляхом введення процесу внутрішнього аудиту СМК ЗВО на постійній основі; можливість виявлення невідповідностей на ранніх стадіях, що дає можливість скоригувати результат, а можливо і запобігти невідповідностям надалі.

Література

1. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб./ За ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тіїхонена. - Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт»», 2014. - 572 с.

2. Васильев Ю.С., Глухов В.В., Федоров М.П. Экономика и организация управления вузом: Учебник. 3-е изд., испр. и доп. / Под ред. В.В. Глухова. СПб.: Издательство «Лань», 2004. - 608 с.

3. Потребности клиента [Электронный ресурс] Режим доступа: http://salesdrive.guru/potrebnosti-klienta/.

УДК 371.124

ПСИХОГІГІЄНА У СТРУКТУРІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

І.О. Шишова
Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, м. Кропивницький, Україна

Постановка проблеми. Питання особистісного розвитку як системи змін, що відбуваються внаслідок зовнішніх та внутрішніх впливів, є актуальними в кожному цивілізованому суспільстві. Ми вважаємо особистісний розвиток як процесом, так і результатом навчання у вищому навчальному закладі. Особливим він є у студентів, майбутніх фахівців спеціальної освіти, адже це самі вони у недалекому майбутньому здійснюватимуть процеси виховання, навчання, абілітації, реабілітації, соціальної адаптації людей, які самостійно не завжди можуть реалізуватися, часто потребують допомоги, підтримки, захисту.

Мета тез. 1. Дослідити динаміку розвитку суспільства щодо ставлення до осіб з особливими потребами. 2. Надати коротку характеристику групі дітей, яку сьогодні класифікують як таких, що мають особливі освітні потреби. 3. Проаналізувати сучасні шляхи підготовки фахівців у сфері спеціальної освіти з урахуванням необхідності формування психогігієнічних характеристик особистості.

Виклад основного матеріалу. Сучасне суспільство за відомі історикам тисячоліття його існування пройшло тяжкий шлях розвитку, у тому числі щодо ставлення до людей, для класифікації яких сьогодні прийнято використовувати термін «діти з особливими освітніми потребами», «з обмеженими можливостями здоров’я». Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з обмеженими можливостями здоров’я нараховує періоди від агресії та зневаги до загальновизнаного сьогодні інклюзивного навчання, яке в багатьох сучасних державах широко впроваджується і вважається на даний час досить ефективним способом не тільки надати дітям можливості навчання та виховання поряд зі здоровими однолітками, у загальноосвітніх закладах, розташованих якнайближче до місця проживання, так і сприяє більш ранній соціалізації, адаптації до майбутнього життя в умовах такого різного і непростого соціуму.

Інклюзивна освіта є комплексним процесом забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

У деяких країнах, у тому числі в Україні, до цього часу зберігається і традиційна для другої половини двадцятого століття сегрегативна система освіти, під час якої діти з особливими потребами навчаються у спеціальних закладах. Ми вважаємо, що саме такий підхід є досить позитивним, адже у батьків та у дітей має бути можливість вибору закладу, право на повну, часткову або іншу форму інклюзії.

Діти з особливими потребами складають специфічну категорію осіб з порушеннями зору, слуху, інтелектуального розвитку, опорно-рухового апарату, мовлення, з розладами аутичного спектру, зі складними та поведінковими порушеннями. Насьогодні до цієї категорії осіб деякі вчені відносять також дітей із соціально-неблагополучних сімей, тих, які і є жертвами насильства, дітей біженців, постраждалих від військових дій, тих дітей, які хворіють або одужали після тяжких хвороб. Діяльність з ними потребує від педагогів високого рівня розвитку особистості, наявності цілого спектру рис характеру, психогігієнічних знань, умінь, навичок, адже їхня робота є хоч і шляхетною, гуманною, але фізично і психічно виснажливою, стресогенною, такою, що потребує, на нашу думку, здійснення додаткових зусиль щодо формування та зміцнення психічного здоров’я.

Психогігієна є відносно новою, сучасною наукою, спрямованою на дослідження особливостей психічного здоров’я особистості, складовою медичної (клінічної) психології, - науки, що вивчає психологічні особливості людей з різними захворюваннями, методи і способи діагностики психічних відхилень, диференціації психологічних феноменів і психопатологічних симптомів та синдромів, психологію взаємин пацієнта і медичного працівника, психопрофілактичні, психокорекційні і психотерапевтичні способи допомоги пацієнтам, а також теоретичні аспекти психосоматичних і соматопсихічних взаємовпливів. Ця наука займається дослідженням впливу зовнішнього середовища на психічне здоров’я людини, визначає шкідливі фактори в природі і суспільстві, на виробництві, в побуті, вивчає і організовує шляхи і засоби подолання несприятливих впливів на психічну сферу. Серед основних проблем психогігієни: психологія медико-генетичного консультування; психогігієна сімей, психогігієна в кризові періоди життя людини, психогігієна навчання, виховання і праці, психогігієна режиму установ; психогігієна взаємин.

У структурі психогігієни традиційно виділяють: 1) національну психогігієну - здійснюваний соціальними інститутами комплекс заходів щодо збереження та зміцнення психічного здоров’я нації; 2) організаційну психогігієну - практичну психогігієну на рівні організації; 3) психогігієну особистості - рівень практичної психогігієни, де центральним об’єктом виступає окрема людина, особистість, яка містить сукупність дій, які людина здійснює своїми силами (своїми можливостями, особистими стараннями та вміннями).

Студенти, майбутні фахівці спеціальної освіти, згідно навчального плану та робочих програм мають опанувати під час навчання не тільки зміст переліку конкретних дисциплін, але і оволодіти рядом психологічних характеристик, потрібних для оволодіння майбутньою професією. Процес підготовки майбутніх фахівців до професії, професіогенез, має досить тривалий за часом і такий, що складається з декількох етапів, характер. Професіогенез розпочинається задовго до вступу до вищого навчального закладу, триває протягом навчання і після його завершення і має організаторські, дидактичні, перцептивні, комунікативні, сугестивні, дослідницькі, науково-пізнавальні складові.

Професія спеціального педагога належить до професій типу «людина-людина» і передбачає високий рівень професіоналізму. Водночас високий рівень професіоналізму потребує великої праці, роботи над собою, розвиненої особистості, його може супроводжувати втома, перевтома. Наше дослідження свідчить, що досить часто студенти не володіють психогігієнічними навиками, не вміють вчитися, відчувають значні труднощі під час спілкування, комунікації, що може призвести до стійкого стресу.

Вже починаючи з першого курсу у студентів потрібно формувати стійку працездатність, впроваджуючи оптимальні методики опанування навчальних знань, спонукати до створення режиму праці та відпочинку, харчування, дотримування санітарно-гігієнічних вимог, використовувати як традиційні, так і сучасні освітні методики. Принциповими при цьому вважаємо такі напрями психогігієни, як: профілактика екзаменаційного стресу, психопрофілактика простудних та вірусних захворювань, розвиток загальнокультурного та загальнооздоровлювального векторів особистості.

Висновки. 1. Сучасне суспільство потребує безперервної модернізації підходів до підготовки фахівців, які і після завершення навчального закладу, а то і на середніх та старших курсах, працюватимуть з людьми з особливими потребами. 2. Діти з особливими потребами є специфічною категорією осіб, робота з якими потребує від педагогів високого рівня розвитку особистості, наявності цілого спектру рис характеру, психогігієнічних знань, умінь, навичок, які дозволять більш ефективно здійснювати професійну діяльність, при цьому зберігаючи власну особистість, гарне самопочуття, настрій, соціалізацію у всіх сферах життя. 3. Студенти, майбутні фахівці спеціальної освіти, мають опанувати під час навчання не тільки зміст тих дисциплін, які вони вивчають, але і психогігієнічні форми, методи, прийоми розвитку особистості.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку передбачають розроблення методичних рекомендацій для студентів щодо психогігієни особистості.

Література

1. Шишова І.О. Корекційна освіта і мистецтво / І.О. Шишова // Наукові записки. - Ред. кол.: В. В. Радул, В. А. Кушнір та ін. - Випуск 139. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. - С. 127-131. (Серія: Педагогічні науки).

2. Шишова І.О. Логопедична ритміка в системі підготовки студентів до корекційної освіти дітей з особливостями фізичного та психомовленнєвого розвитку / І.О. Шишова Наукові записки / Ред. кол. В.Ф. Черкасов, В.В. Радул, Н.С. Савченко та ін. - Випуск 147. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. - С. 145-149. (Серія: Педагогічні науки).

3. Шишова І.О. Оздоровча фізична культура та спорт у підвищенні емоційного тону учасників процесу соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти / І.О. Шишова // Основи побудови тренувального процесу в циклічних та екстремальних видах спорту: збірник наукових праць. - [Електронний ресурс]. - Харків: ХДАФК, 2019. Вип. 3. 222 с. - Режим доступу: URL: http://journals.uran.ua/cvs_konf/issue/archive. - С. 214-222.

УДК 378.011.3

THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS IN THE INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

S. Perova
ДЗ «Луганський національний університет імені Т. Шевченка», м. Старобільськ, Україна

The fundamental principles of updating higher education from the perspective of a new educational philosophy are directly related to the modern world requirements for a specialist in any field. Taking into account modern European and world guidelines is the key to the success of future specialists training and the formation of the comprehensive worldview of a person who can adapt and pursue his/her career not only in Ukraine, but also abroad.

The implementation of competence-based approach in the education system is due to 1) the globalization of the economy, the priority of which today is the shift of emphasis from the principle of adaptability to the principle of the competence of the graduates of the educational institutions, 2) the requirements of the Council of

Europe, the local education authorities that look and wait for the implementation of competencies and competence-based approach.

According to the Standard of higher education for the speciality 035 «Philology» of the first bachelor's level, the aims of training in higher education institutions are to train specialists who are able to solve complex specialized tasks and practical problems in the field of Philology, characterized by complexity and uncertainty of conditions, in activities related to the analysis, creation (in particular translation) and evaluation of written and oral texts of various genres and styles, the organization of successful communication in different languages in particular.

The organization of the pedagogical process of professional training of a modern specialist, in particular a philologist, should be aimed primarily at the formation and development of his professional competence - the criterion for the quality of training of graduates of the institutions of higher education.

The professional competence of a philologist is an integral characteristic that determines the ability to solve professional problems and typical professional tasks that arise in real situations of professional, pedagogical activity, using knowledge, professional and life experience, values and inclinations.

Professional competence of the philologist should be shown during the solution of professional tasks. This concept is multidimensional and dynamic, it cannot be definitively defined in advance for the entire period of the future philologist's professional career, since the rapid development of society, the introduction of new requirements for the profession requires correction of the structure of his/her professional competence.

One of the tools for developing of the professional competence of future philologists, in our opinion, is the development of the portfolio «Competence in Use». Its purpose is to maintain motivation to study, strive for the higher level of knowledge, increase the ability of students to self-assessment of learning results, and plan future professional careers.

Its application in the educational process provides the additional opportunity to envisage realistically and assess the results of a person's work while analyzing the portfolio of each student. Portfolio technology is actively used in European and American higher education institutions as a means of recording students' academic and social achievements, building careers, and developing competencies.

The technology of working with a portfolio involves the following stages:

1. Motivation: each student should be aware that the portfolio performs accumulative and modeling functions, reflects the dynamics of the student's development and self-development results; helps to reflect on a person's academic work and establish links between the previous and new knowledge; is a criterion of readiness for future professional activities; is the subject of discussion and the factor of self-assessment (assessment) of work results during an exam or a test.

2. Defining the type of portfolio. The following types of portfolios are known:

- According to the goal that reflects the result for which the portfolio is compiled, there are a portfolio-property (collected for yourself) and a portfolio-report (collected for the teacher).
- According to the content there are such types: portfolio of accomplishments (results of student work on blocks of educational material, decorated with all available means); reflective portfolio (materials on self-assessment of achievement of goals, peculiarities of promotion and quality results of a person's training activities, the analysis of peculiarities of work with different sources of information, feelings, thoughts, impressions, etc.); thematic portfolio (materials that demonstrate the student's work within a particular theme or module).

3. Term of the report and work with the portfolio: in the classroom, during the independent work, home preparation.

4. Sections and categories: their number and subject matter are determined in each case. The content of the category is determined by its name, the volume - by the name of the material that it includes, the structure and design - by the individual characteristics of a student. Within the sections, the certain categories can be allocated in order to systematize the material and form the structure of the section.

As part of our research, we offer the following structure of the student portfolio of the future philologist «Competence in Use» focused on the development of key competencies:

I. Introduction: goals and purpose of the portfolio, its structure, and a memo about the features of working with it.

II. My passport: photo, brief autobiography, copies of documents about the previous education.

III. My achievements:

a. My training: the ways and means that the student uses to get prepared for the disciplines, their analysis and selection of the most rational; assessments (final) in the disciplines; dynamics of the development of training levels in the disciplines of the curriculum.

b. Language biography: development of foreign language communicative competence, speech skills that are necessary for the future profession.

c. Scientific activity: a list of scientific articles, works of the student; independently compiled annotations of scientific papers, monographs, textbooks used in the study of disciplines.

d. Cross-Cultural experience: the description of a person's experience in cross-cultural communication, experience of traveling abroad, studying in other countries; knowledge of other cultures; experience of using the knowledge acquired in the institution of higher education to find a person's place in the cross-cultural environment.

e. My dossier: a list of the best works, projects in disciplines, comments and reviews of teachers and classmates, certificates, acquired competencies, participation in public life.

f. Perspective: self-assessment, strong and weak traits of character; vision of professional future; the prospect of using knowledge of disciplines and acquired competencies in later life.

IV. My conclusions: generalization; emphasis on acquired competencies; life experience.

Students-philologists made their own portfolio according to the presented scheme. The presentation, quantity and volume of information, design ideas belonged to the authors of the portfolio. The criteria for evaluating the portfolio were discussed and determined together with the students.

The following categories were assessed through:

a) the presence of the suggested categories and conclusions - 9 points;

b) the usage of research methods - 3 points;

c) the creative nature of the portfolio - 2 points;

d) the design quality - 2 points;

e) the presentation quality - 4 points.

The analysis of the usage of such forms of work with the future philologists during the study of the disciplines in the institutions of higher education suggests that the portfolio is an integral tool for the system of professional training of students with the ability to accumulate practical experience, to design a learning trajectory for life. We can state that the portfolio is the organic tool for the development of professional competence of students due to the ability to accumulate practical experience, independently design the trajectory of learning during life, and we can recommend using this educational technology to work with students of all specialities of the institutions of higher education.

УДК 378.147

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ОЛІМПІАДИ З РЕКРЕАЛОГІЇ

І.С. Калмикова

Рекреалогія - міждисциплінарна наука про рекреаційні системи, що заснована на наукових принципах екології людини. Дослідження рекреації та рекреаційної діяльності - один з наймолодших напрямів сучасної науки. Він базується на теоретичних і дослідних напрацюваннях екології людини (досі існує погляд на рекреалогію як складову частину антропоекології), валеології, рекреаційної архітектури, культурології, психології, соціології, гігієни, маркетингу та ін. Тому викладення предмету «Рекреалогія» потребує комплексного підходу, що охвачує всі вищезазначені наукові напрямки.

Кафедра туристичного бізнесу та рекреації ОНАХТ стала піонером в проведенні Всеукраїнської студентської олімпіади з рекреалогії в 2019 році. Предметна олімпіада допомагає студентам опанувати більше інформації, ніж дають лекції та підручники. Враховуючи багатокомпонентність знань з предмету «Рекреалогія», а також специфіку тестів та творчих завдань на олімпіаді з рекреалогії, методика підготовки учасників олімпіади до участі в ній повинна бути розроблена з урахуванням розвитку у студентів дивергентного мислення, тобто такого, що спрямоване на відхилення від стандартів, на пошук нових методів вирішення проблеми.

Взагалі, поняття про дивергентність виникло відносно недавно, але є основою для якісної підготовки студентів до предметних олімпіад. Для мислення цього рівня характерними є високі швидкість і гнучкість мислення та присутність у ідеях оригінальності. Особливу роль у розвитку дивергентного мислення відіграє уява, яка стимулює незвичайне поєднання звичайних речей, їх незвичайних властивостей.

Методика розвитку дивергентного мислення під час підготовки до олімпіади з рекреалогії включає: прийоми пояснення нового матеріалу, прийоми розв’язування творчих завдань, форми проведення практичних робіт та типи тестів для самостійної роботи, що стимулюють до творчої діяльності, система спеціальних завдань (завдання на розвиток фантазії, на розвиток точності мислення) та вимоги до взаємодії викладача і студентів на заняттях (творча атмосфера, стимулювання ініціативності студентів тощо).

У дидактиці пропонується значна кількість методів та прийомів розвитку творчого мислення. На наш погляд, для вивчення рекреалогії найбільше підходить група методів пошуку альтернатив (брейнстормінг, метод нових варіантів та ін.), що ґрунтуються на переборі варіантів. Враховуючи особливості процесу навчання рекреалогії, можна вважати, що стимулювання студентів до пошуку різних варіантів розв’язку творчих завдань - це та база, на основі якої будується методика підготовки студентів до олімпіади з рекреалогії.

УДК 38: 101: 378

ВИЩА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ ЇЇ РЕФОРМУВАННЯ

П.Г. Давидов
Донецький національний медичний університет, м. Лиман, Україна

Сьогодні українська система вищої освіти у міжнародних рейтингах займає досить високі місця (від 40 до 60) за рівнем оцінювання системи освіти і освіченості населення. МОН України у своїх рейтингах вказує, що провідні українські вищі входять у систему міжнародних рейтингів якості освіти, безумовно, можна цим пишатися і вважати, що освітня система досягла власних «рекордних» показників і відповідає потребам суспільства, навіть з огляду на прийняття наприкінці 2019 року чергової редакції закону про освіту (який попри те вже двічі «редагувався» з 2005р. - після долучення України до Болонської освіти та впровадження зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) випускників загальноосвітніх шкіл).

Нажаль вітчизняні ВНЗ поки що не здатні посідати лідерські позиції у глобальних університетських рейтингах: Academic Ranking of World Universities (більше відомий як «Шанхайський»), QS (Quacquarelli Symonds) World University Rankings, The World Reputation Rankings (організатори - Times Higher Education, Thomson Reuters) та поліфонічному європейському U-Multirank. Зрозуміло, що структура українських університетів не відповідає сучасним вимогам, які значною мірою орієнтовані на результати наукових досліджень.

Тезово проаналізуємо здобутки і «вузькі» місця сучасної української освітньої системи.

І. Стан системи освіти в Україні. Сучасна українська система вищої освіти за даними Державної служби статистики налічує близько 780 вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації та форм власності, у тому числі понад 300 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (університети, академії, інститути) та 400 - I-II рівнів акредитації (училища, технікуми коледжі). До державної форми власності належить 215 навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та 200 навчальних заклади I-II рівнів акредитації; приватної форми власності - 96 навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та 71 - I-II рівнів акредитації хоча ця система рівнів вже скасована та за даними вступної компанії 2018 року 218 закладів (існують лише на папері бо жодного студента не зараховано). Що свідчить про те наявна мережа вищих навчальних закладів набагато перевищує потреби України. Адже за радянських часів в країні було усього 150 вузів, у переважній більшості інститутів, а технікуми до системи вищої освіти не включалися. Тобто, за роки незалежності кількість вишів збільшилася понад ніж у два рази.

Для порівняння: у Німеччині з населенням понад 80 млн. - 104 університетів, у яких навчається менше 2 млн. студентів. За економічним розвитком Україна значно поступається Німеччині, а за кількістю студентів, академіків, докторів, кандидатів наук - значно випереджає. При цьому у середньому українському вузі навчається близько 6 тисяч студентів, тоді як у країнах ЄС - близько 12 тис., а в окремих країнах - до 22 тис. Це значить, що європейські вузи, концентрують у себе різні ресурси (фінансові, кадрові, лабораторні, технічні та інші), що призводе до зміцнення їх університетського потенціалу.

Зазначимо, що процес збільшення кількості вузів в Україні за часи незалежності частково мав своє об’єктивне підґрунтя:

1) Потреба у фахівцях, яких раніше готували у інших радянських республіках;

2) Був відкритий доступ до «освітянської ниви» приватному капіталу - з’явилися приватні виші. Сьогодні функціонують близько 90 приватних вузів, у яких навчаються близько 150 тисяч студентів. При цьому зазначимо, що теоретично держава отримує спеціалістів без вкладання власних коштів», проте, враховуючи те що приватні вузи - комерційні структури, які спрямовані

на отримання прибутку, а значить на високі показники прийому та випуску «фахівців», навіть і за рахунок якості їх підготовки.

По-третє, створення нових вузів державної та комунальної форм власності відбувалося без науково-аналітичного обґрунтування суспільних потреб у фахівцях та можливостей держбюджету.

По четверте, вузи не маючи належного бюджетного фінансування, у боротьбі за абітурієнта часто відкрито демпінгують, прагнуть зменшити витрати на підготовку «фахівця» (у тому числі фінансування науки, закупівлю підручників, оновлення лабораторної бази та ін.) й не маючи належного кадрового, зокрема, й науково-педагогічного потенціалу беруться за підготовку непрофільного спеціаліста (таким чином, із стін вузів виходять тисячі спеціалістів з дипломом, але без належного рівня компетенції).

ІІ. **Забезпечення якості освіти**. Гарантувати «якість» відбору абітурієнтів до вишу та прозорість їх вступу до них (ліквідація «корупційного елементу») покликане зовнішнє незалежне оцінювання ЗНО.

Усі розуміють, що до вузів повинні вступати кращі випускники шкіл, а до престижних - кращі з кращих, бо можливість вчитися - це рівень знань, а не платня за навчання та диплом.

Проте, на сьогодні, багато випускників вузів, маючи 2-3 дипломи, не можуть ніде працевлаштуватися, найчастіше - із-за недостатнього загального освітнього рівня.

Тому однією з умов подання документів до вишу повинен бути сертифікат (ЗНО або курсів іноземних мов), при чому перевага повинна надаватися англійській мові. Досвід багатьох країн, які сьогодні займають провідні позиції у освітній галузі (Корея, Японія, Сингапур та ін.) свідчить, що фахівці, які вільно володіють англійською мовою, більш успішні у роботі, оскільки у них є можливість не тільки знайомитися з іноземною літературою, але й проходити стажування у провідних країнах світу (Англія, США, Німеччина, Японія та ін.), переймати передовий досвід.

При цьому варто вказати на ряд «вузьких» місць у проведенні ЗНО:

По-перше, якість тестових завдань ЗНО, так зокрема нарікають на «зарозумілість» деяких завдань, які ґрунтуються на суто фактологічному матеріалі окремого підручника, тому їх хоча й з мінімальної кількістю балів долають понад 90% абітурієнтів.

По-друге, за інформацією CEDOS, 2018 року студентами стали 57 % випускників шкіл (нагадаю, що в радянські часи ця кількість корелювалася із Заходом і становила понад 20 %. Після 1991 року вона сягнула в Україні - 80%, тоді як на Заході - 30. Це при тому, що ми маємо тенденцію до зниження кількості абітурієнтів ЗВО та зі збільшенням кількості українців, які хочуть вступати до іноземних вищів не лише на магістерський, а й на бакалаврський рівень).

По-третє, викладачі-предметники шкіл у своїй більшості не зацікавлені у якісному 100 % навчанні учнів (маленька заробітна плата, небажання учнів та їхніх батьків, щодо якісного оволодіння знаннями та інші). Крім вчителів за предметами яких здається ЗНО які застосовують індивідуальний підхід, чи пропонують репетиторство.

По-четверте, ні вчителі, ні учні, ні їх батьки не зацікавлені брати участь у предметних олімпіадах та заходах Малої академії наук України (МАН) внаслідок їх комерціалізації.

По-п'яте, вузи у своїй більшості розглядають сертифікат ЗНО просто як перепустку до навчання у вузі.

ІІІ. Здобуття освіти в Україні і закордоном. Вчитися у закордонному вузі не легше, проте з економічної точки зору, отримувати освіту вигідно лише у тому випадку, якщо витрати (інвестиції) можна окупити. Тому велика кількість вузів в Україні може бути оправдана лише у одному випадку - якщо вони спрямовані на підготовку іноземних громадян. У нас навчаються за різними даними понад 50 тис. іноземних студентів (МОН, МОЗ), при цьому ми приймаємо усіх іноземців, які можуть заплатити за навчання. В інших європейських країнах (зокрема, Німеччині, Польщі та ін.), де також навчаються іноземці, критерієм здібності до навчання виступають знання, а не гаманець.

Тому й українські випускники шкіл, порівнявши умови вступу у провідних Київських вишах, обирають європейські. Адже з непоганим знанням англійської мови можна отримати освіту в польському або словацькому вузі, а споріднені слов'янські мови можна вивчити за півроку - рік. При цьому навчання в такому вузі коштує дешевше, а отриманий по закінченні диплом відкриває доступ до роботи у будь-якій європейській державі. Доречи, наші студенти, які навчаються у вузах Польщі та Словаччини у своїй більшості характеризуються як старанні та здібні до навчання, багато з них здобувають гранди та стипендії.

Висновок: сьогодні реформування вищої освіти повинно відбуватися з урахуванням викликів сьогодення - конкурування, як вітчизняних, так і іноземних вишів за абітурієнта, бо боротьбу з явищем «відтоку мозків» оголошувати безглуздо. Єдиний вихід - створення в країні умов для реалізації творчого потенціалу молоді, що можливо за наявності розвиненої та високотехнологічної економіки, адже за слабкої економіки завжди буде відплив інтелекту і кадрів. Тільки створивши гідні умови для навчання власним студентам ми зможемо надавати освітні послуги й іноземним студентам, таким чином зміцнюючи і розвиваючи власну систему освіти.

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В АКАДЕМІЇ

А.П. Ліпін, І.М. Шипко

Підготовка висококваліфікованих фахівців для певної сфери промисловості включає виконання так званого «соціального замовлення», тобто магістр має бути в належній мірі підготовлений до виконання роботи відповідно до вимог даного виробництва, володіти досягненнями науки й техніки в області своєї спеціальності, а також враховувати перспективи їх розвитку. Щоб навчити цьому майбутніх фахівців, викладачі академії повинні володіти не лише досягненнями науки й техніки читаної дисципліни, але й використовувати рекомендації педагогічних та психологічних дисциплін.

Ефективність навчального процесу залежить від великої кількості чинників, серед яких, важливе значення мають такі, як бажання студентів вивчати дану науку, так звана «мотивація», підготовленість студентів, організація учбового процесу на кафедрі, якість лекцій і лабораторних занять, систематичність занять студентів вдома, форма контролю і таке інше.

Підвищити ефективність можна шляхом дії на окремі ланки педагогічного процесу, наприклад, підсилити поточний контроль або збільшити наочність шляхом використання технічних засобів. Проте отримати значні результати можна лише в тому випадку, якщо розглядати процес навчання як комплексну проблему і оптимізувати усі складові даної системи, знаходячи резерви для інтенсифікації на всіх етапах навчання.

Аналіз постановки навчального процесу у вузі дозволяє намітити наступні основні об’єкти для його оптимізації: 1) силабус; 2) «мотивація» вивчення даної дисципліни; 3) лекції; 4) лабораторні роботи; 5) науково-дослідна робота студентів; 6) навчально-дослідницька робота; 7) контроль за роботою студентів на протязі семестру; 8) самостійна робота студентів.

Кожен з перерахованих об’єктів дослідження може бути вибраний як тема, або навіть цілий комплекс для науково-педагогічного дослідження. Проте, при вивченні будь-якого з перерахованих об’єктів необхідно враховувати вплив останніх, тобто, розглядати навчальний процес в комплексі як систему.

Наприклад, недостатньо якісно розроблений силабус ускладнить читання лекцій і може знизити інтерес студентів до науки, що вивчається. Оскільки в типовій програмі міститься лише перелік тих основних питань, які підлягають засвоєнню студентами даної групи спеціальностей (наприклад, магістрів-механіків), то в силабусах необхідно враховувати особливості вузької спеціалізації майбутнього фахівця. Розробка силабуса вимагає від викладачів також уміння відбирати матеріал, відмовляючись від тих розділів, які не відповідають досягненню поставленої мети.

Враховуючи мотивації вивчення студентами певної дисципліни важливо підтримувати їх інтерес до предмету протягом усього періоду навчання. Це залежить як від вмісту і значущості курсу, так, і в значній мірі, від майстерності викладача.

РОЛЬ ЛЕКЦІЙ В ЯКІСНОМУ ЗАСВОЄННІ СТУДЕНТАМИ МАТЕРІАЛУ ЩО ВИВЧАЄТЬСЯ

А.П. Ліпін

Лекція розглядається як основне джерело інформації і її головна мета полягає в подачі на високому теоретичному і методологічному рівні і дохідливо передбаченого силабусом матеріалу. Менше уваги приділяється лекціям як чиннику, здатному активізувати і інтенсифікувати засвоєння читаної дисципліни. Опрацювання отримуваної інформації і її закріплення переноситься на практичні і лабораторні заняття і, звичайно, на самостійну роботу.

Проте лекція, що уважно прослухана і добре зрозуміла студентами, значно полегшує самопідготовку за прочитаним матеріалом. Не випадково використання чужих конспектів, як правило, пов’язано з великими труднощами, наприклад при підготовці до іспиту. Конспект, складений самим студентом, при його повторному прочитанні викликає асоціації, по яких легко відновлюється логічний зв’язок теми, що вивчається, без особливих зусиль легко можна розібратися в предметі. На жаль, студенти далеко не завжди слухають навіть хорошу лекцію з достатньою увагою і розумінням. Це пояснюється різними причинами: пропущений або незрозумілий матеріал попередніх лекцій призводить до ускладнень в розумінні поточної лекції, невміння деяких студентів не відволікатися тривалий час, нарешті, просто втома. Крім того, здавана легкість, ясність і дохідливість, які характеризують лекції хорошого лектора, інколи створюють у студентів помилкове враження, що дисципліна неважка і що вони легко засвоять даний предмет.

Слухаючи лектора, студенти рідко сумніваються в достовірності викладеного, у них не виникає питань, або виникають рідко і незначні, оскільки вони отримують дану інформацію, як правило, вперше, вважаючи, що вона обов’язково відповідатиме практиці. Достовірність теорії лекційних занять підтверджується на лабораторних роботах, закріплюється на практичних заняттях, і як результат, відображується в курсових проектах і випускній кваліфікаційній роботі магістра. Проте, як тільки студент приступає до виконання тих самих практичних, лабораторних або самостійних завдань за тільки що прослуханим матеріалом, відразу ж виникають складнощі й важкість. Добре відомо, що після викладу лектором теоретичних основ даної дисципліни студентам потрібна неодноразова консультація викладачів для виконання курсового проекту або домашнього завдання. Лише приступивши до практичної роботи, студентові стає ясно, що не всі розділи зрозуміли ним правильно, що його знань недостатньо, у нього виникають питання й сумніви й тоді, студент може правильно оцінити міру своєї підготовленості до виконання необхідної роботи.

Цим пояснюється те, що відсутність своєчасної консультації викладача часто є причиною відставання від графіка при виконанні курсових і самостійних робіт.

Допомогти студентам не лише зрозуміти лекційний матеріал в процесі читання лекції, але й орієнтувати їх на можливість використовувати отримувану інформацію для практичних цілей дуже принадно, хоча і важкість цього завдання очевидна.

Активна робота студентів на лекціях замість пасивного конспектування отримуваної інформації без сумніву дає добрі результати. Як змусити студентів активно працювати на лекції? Ідея ця давно розглядається педагогічною наукою, як прогресивна. Одна зі спроб втілити її в життя призвела до читання так званих «проблемних лекцій». Перед студентською аудиторією ставиться проблема, яка вирішується спільно, звичайно під керівництвом викладача.

Така методика читання лекції підвищує ефективність лекції, привчає студентів логічно мислити, викладати свої думки, відстоювати свою точку зору. В процесі обговорення у студентів виникають питання, сумніви, пропозиції, які висловлюються, обговорюються і тим самим дозволяють їм глибше розібратися в даній темі. Засвоюється така лекція значно краще, ніж звичайна.

До недоліків «проблемних» лекцій можна віднести: великі витрати часу, в результаті яких викладач не завжди встигає виконати програму і вимушений перенести окремі розділи на самостійну роботу студентів. Крім того, при обговоренні не всі студенти активно беруть участь у вирішенні поставлених проблем. Багато хто віддає перевагу ролі слухачів, надавши право на активне обговорення своїм більш підготовленим або рішучішим товаришам. Таким чином, для значної кількості студентів позитивне значення проблемних лекцій полягає лише в тому, що лекції стають більш живими, цікавішими. Оскільки частина студентів не встигає обдумати обговорювану проблему, а деякі і не намагаються це зробити, а лише слухають виступи інших, те засвоєння матеріалу проблемної лекції для цих студентів мало відрізняється від засвоєння звичайної хорошої лекції.

Кожен дослідний лектор знає, що студентська аудиторія через певний проміжок часу втомлюється і необхідна розрядка, без якої не вдається відновити працездатність аудиторії. Якщо таку розрядку не планує лектор, то студенти просто перестають слухати, відволікаються. На жаль, не завжди вдається правильно визначити момент, коли така розрядка необхідна, та й за змістом лекції не завжди вдається її організувати. Інтервал, через який аудиторії необхідний відпочинок, залежить від ряду чинників, від матеріалу лекції, від психологічного настрою студентів, від часів (перші або останні) даної лекції і так далі. Зазвичай, лектор інтуїтивно відчуває реакцію аудиторії і в потрібний момент застосовує який-небудь прийом для розрядки.

Можна зробити висновки, що:

- лекції є не лише основним джерелом інформації, але й покликані викликати у студентів інтерес до читаної дисципліни, бажання вчитися даній дисципліні, що у свою чергу необхідно постійно підтримувати впродовж всього курсу;

- підвищувати ефективність навчання необхідно на усіх етапах педагогічного процесу. Це завдання вирішується комплексно на лекціях, лабораторних і практичних заняттях, при самостійній роботі студентів.

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ СТУДЕНТА ТА ВИКЛАДАЧА - ЗАПОРУКА УСПІХУ У НАВЧАННІ

Т.А. Кулаковська

Навчальна діяльність студента - це цілеспрямований, регламентований планами і програмами, керований процес засвоєння знань, умінь і навичок, розвитку і становлення особистості студента. У процесі навчальної діяльності студент виступає в якості суб’єкта, тобто носія предметно-практичної активності і пізнання.

Величезну роль в цьому процесі відіграють викладачі. Взаємодія між викладачем і студентом розглядається як безперервний діалог, в процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного і реагують на них. Для створення стійкої і комфортної взаємодії і викладачам, і студентам доводиться докладати чимало зусиль.

Важлива роль в комунікаційному процесі належить саме особистості викладача, його авторитету у студентів. Авторитет викладача формується при достатньому рівні розвитку як предметних, так і комунікативних та гностичних педагогічних вмінь. Авторитетний викладач - це особистість з високою педагогічної спостережливістю, повагою до студентів, стимулюванням їх активності та інтелектуальної діяльності, гнучкістю та нестандартністю в прийнятті педагогічних рішень, задоволенні від процесу спілкування зі студентами. Серед якостей викладача, на яких базується його авторитет, можна виділити професіоналізм і глибокі знання предмету, уміння образно і доступно викладати свої думки, високу загальну культуру і ерудицію, швидкість реакції і мислення, уміння відстоювати і захищати свою власну точку зору, уміння користуватися виразними (невербальними) засобами, здатність розуміти психологію студента, його гідність та недоліки, повагу до співрозмовника, доброзичливість та терпимість, психологічну стійкість і винахідливість у важких ситуаціях, акуратний зовнішній вигляд.

Оцінити ефективність комунікації між студентом та викладачем можна за наявністю зворотного зв’язку. Зворотній зв’язок - це один з елементів комунікаційного процесу, який є поверненням інформації людині про подію, поведінку, які мають місце зараз або відбувалися раніше. У сфері вищої освіти, в ході навчання і підготовки кваліфікованих кадрів, зворотний зв’язок може бути визначена як «навмисне повідомлення реципієнту (відправнику комунікативного повідомлення) про ті дії, які призвели до потрібного результату, і про тих, які унеможливили його досягнення».

Студент як джерело зворотного зв'язку дозволяє оцінити ясність викладу, темп подачі інформації викладачем, доступність інформаційних або бібліотечних ресурсів. Але і сам викладач стає джерелом зворотного зв'язку, коли в його наміри входить самостійний збір інформації, отриманої шляхом зворотного зв'язку в ході його власного щоденного освітнього досвіду, з метою рефлексії і саморозвитку.

Проте реакція реципієнта на результати зворотного зв'язку може бути різною, так як порушується його емоційна сфера. У зв'язку з цим у одержувача зворотного зв'язку може виникнути або почуття задоволення внаслідок підтвердження «позитивного образу», або стрес, руйнування внутрішньої рівноваги, або активізація механізмів психологічного захисту (заперечення, виправдання причин, відхід від ситуації, агресія та ін.).

У досягнення успіху у навчанні студента зацікавлені всі сторони навчального процесу. Тому, основним завданням є знаходження «золотої» середини, при якій взаємодія викладача та студента буде успішною та плідною.

УДК 371.39

ДОСЛІДНИЦЬКИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ»

М.Л. Орлова, І.В. Крупіца, О.К. Гілко

Освітній процес у сучасних закладах вищої освіти передбачає використання різноманітних методів навчання студентів, а до важливих задач викладачів, окрім інформаційного наповнення навчальних дисциплін, належить вибір найбільш ефективних з них. Визначні педагоги Ісаак Лернер та Михайло Скаткін у своїй класифікації виділили наступні методи навчання: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемного викладання, евристичний (частково-пошуковий), дослідницький. У даній класифікації важливою є послідовність, у якій називаються методи, оскільки від інформаційно-рецептивного до дослідницького методу зростає ступінь самостійності навчальної діяльності студента (учня) та застосування творчого мислення. Лише два останні методи належать до групи продуктивних, оскільки передбачають отримання знань у результаті власної дослідницької та творчої діяльності.

Успішна професійна діяльність в сучасних умовах вимагає від будь-якого працівника вміння самостійно отримувати актуальну інформацію, аналізувати її, розв'язувати задачі та вирішувати проблеми. Особливо це стосується сфери туризму, яка динамічно розвивається, має тісні зв'язки з іншими сферами соціальної і економічної діяльності, використовує новітні інформаційні технології. Більшість компетенцій з переліку компетенцій випускника, який наведено у «Стандарті вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (далі Стандарт) передбачають вміння майбутніх працівників туристичної сфери самостійно і творчо мислити, а також діяти. Наприклад, інтегральна компетентність Стандарту означає здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов [1]. Зрозуміло, що набуття такої компетенції випускниками спеціальності 242 «Туризм» можливе лише за умови активного використання дослідницького методу навчання - методу, при якому суб'єкти навчання виступають у ролі дослідників, тобто самостійно виокремлюють та визначають проблему, формулюють гіпотезу, знаходять методи розв'язання, виходячи з відомих даних; аналізують, порівнюють та оцінюють отримані результати, роблять висновки й узагальнення, усвідомлюють провідні поняття й ідеї, а не отримують їх готовими. Метод спрямований на засвоєння суб'єктами навчання усіх етапів пізнання. Таким чином, процес будь-якого дослідження включає такі етапи: спостереження та вивчення фактів; постановку проблеми; висунення гіпотез; складання плану; реалізація плану; опис розв'язку проблеми та його обґрунтування; перевірка розв'язків (результатів); практичні висновки про можливості застосування отриманих результатів.

Навчання студентів спеціальності 242 «Туризм» у Одеській національній академії харчових технологій здійснюється на базі кафедри туристичного бізнесу та рекреації, що входить до складу факультету технології вина та туристичного бізнесу. Студенти спеціальності «Туризм» ОНАХТ поступово опановують дослідницький метод навчання. Протягом першого року навчання вони виконують індивідуальні науково-дослідні завдання, які є однією з форм роботи при вивченні більшості навчальних дисциплін, особливо циклу професійної підготовки. Крім того, освітньо-професійна програма «Туризм» бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти студентів ОНАХТ містить компоненти, що передбачають використання саме дослідницького методу - курсові роботи. Завдяки такому послідовному використанню дослідницького методу студенти готуються до виконання своєї головною дослідницької праці - дипломної роботи. Велика увага приділяється вибору тем дипломних робіт, враховуються інтереси та захоплення, досвід професійної діяльності у сфері туризму, специфіка діяльності підприємств і організацій, на яких відбувалась практична підготовка студентів. Перевага надається вирішенню задач, пов'язаних з Одеським регіоном, а також дотичних до гастрономічного та винного туризму, оскільки викладачі кафедри туристичного бізнесу та рекреації ОНАХТ задіяні у реалізації проекту Європейського Союзу «Дороги вина та смаку», який реалізується у рамках більш масштабного проекту «Підтримка системи географічних зазначень в Україні».

Вище мова йшла лише про застосування дослідницького методу у індивідуальній роботі студентів. Але ж професійна діяльність наразі все більше потребує уміння працювати в команді та спільно вирішувати задачі та проблемні ситуації. Підготувати студентів спеціальності 242 «Туризм» ОНАХТ до цього аспекту професійної діяльності допомагає використання одного з підвидів дослідницького методу навчання - методу проектів (Project-Based Learning). Він передбачає роботу над проблемою не одного студента, а групи студентів, а також отримання певного кінцевого продукту. Функціонування наукових студентських гуртків створює оптимальні умови для роботи над проектами та застосування даного методу. З метою максимального охоплення різноманітних напрямків та аспектів туризму, їх на кафедрі туристичного бізнесу та рекреації створено декілька - «STT», «Гід-сомельє», «BestTour», «КвеСТуд», «Регіон-тур». Результати роботи учасників наукових студентських гуртків оцінюються на Пост-travel-фото-конкурсі, а також оприлюднюються на наукових студентських конференціях.

Література

1. Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 1068. Київ. 2018 рік. 18 с.

УДК 544.022.243:537.226.83

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ

Т.А. Ревенюк

Ми враховуємо, що світогляд людини багато в чому визначається сформованими у нього поняттями про картину світу, суспільства, мислення. Проблему розвитку професійного мислення вчені розглядають з розвитком відповідних понять і умінь. У поняттях закріплюються результати розвитку тієї чи іншої галузі науки. Не випадково наукове мислення часто називають понятійним. Виникнувши на якомусь етапі розвитку науки в формі відкриття або вихідної ідеї, поняття не залишається чимось застиглим, раз і назавжди даним. Для студентів актуально розвиток професійного технічного мислення. Таким чином, у своїй професійної-педагогічної діяльності необхідно розглядати процес формування професійного технічного мислення студентів як процес засвоєння і оволодіння студентами відповідних понять.

Практика роботи показує, що роз’єднаність і громіздкість викладу навчальних дисциплін загально професійного і спеціального циклу, призводить до того, що частину знань і умінь студенти не можуть переносити з однієї дисципліни в іншу, а також ефективно використовувати їх на виробничих практиках, при виконанні курсових і дипломних робіт. Тому завдання вдосконалення процесу формування професійних знань і умінь з акцентом на взаємне проникнення наук, їх інтеграцію, широке здійснення міжпредметних зв'язків, вельми актуально, особливо для технічних професій.

У зв'язку з інтеграцією сучасного технічного знання роль понять в структурі наукового знання неухильно зростає, і зміст безперервної розвиваючої професійної освіти, і, зокрема, електротехнічної, повинен мати чітку логічну структуру (підстава, ядро, слідства, загальне критичне тлумачення) з урахуванням системи його головних наукових теорій, специфіки основних понять. Тільки підхід до змісту розвивальної освіти з «ключем» електротехнічних понять дозволяє формувати у студентів його електротехнічне мислення як рефлексуючи ідейне-понятійне.

Системо-утворюючим і практико-орієнтованим є саме поняття «Електротехніка» та ряд центральних, основоположних понять курсу: електронна теорія провідності металів, електричний струм, закон Ома, закони Кірхгофа, методи розрахунку електричних і магнітних кіл, електромагнітна теорія Максвелла, коефіцієнт потужності, закони комутації та ін.

Понятійний підхід, як складова педагогічної технології, має загальні риси і закономірності: наявність мети, організованість, керованість технологічним процесом, розділеним на внутрішні взаємопов'язані етапи, стадії, операції, поетапність, однозначність виконання операцій, певну гарантованість результату, наявність вихідних даних для проектування і системи критеріїв оцінки досягнення цілей.

Понятійна структура дисципліни «Електротехніка» містить:

- дидактичні одиниці - навчальні елементи (поняття), розподілені на основні етапи пізнання, відповідно до логіки будь-якого пізнання (підстава, ядро, слідства);
- класифікацію предметів, що вивчаються електротехніки на матеріальні і ідеальні;
- шлях розвитку понять (від заснування, до ядра і наслідків);
- внутріпредметні зв'язки в дисципліні ТОЕ і необхідність в міжпредметних зв'язках з іншими дисциплінами;
- шлях вивчення навчальних елементів (електротехнічних понять) з використанням конкретних узагальнених планів.

Основною вимогою понятійного підходу є формування у студентів технічних понять з використанням узагальнених планів пізнання. Узагальнені плани пізнання: структурний вид матерії (речовина, поле), прилади, досвіди, явища, закони, величини і теорії.

Виконуючи завдання безперервності освітнього процесу, а значить, - самоосвіти і саморозвитку людини, студентам доводиться багато працювати з основною і додатковою літературою. Для подолання цих ускладнень весь навчальний матеріал (навчальні елементи, електротехнічні поняття) курсу необхідно розташовувати відповідно до чотирьох етапів будь-якого пізнання і розглядати їх, орієнтуючись на узагальнені планів пізнання. Крім того, в основних підручниках курсу електротехніки (і інших дисциплін, що викладаються), рекомендованих програмою для вивчення, часто в недостатній мірі (а то і взагалі відсутні) досягнення сучасної фізики, електротехніки та технологій, що позначається на якості знань студентів. Необхідно заповнити ці прогалини, знайомлячи студентів на лекціях, семінарських і практичних заняттях з новітніми відкриттями, роллю електротехнічних знань в науці, техніці, життя людини в більш глибокій формі.

УДК 378:005.6

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МЕДИЧНИХ ВУЗАХ

О.В. Кірсанова, М.Г. Борозенець
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Актуальність теми. Важливе значення для інноваційного розвитку українського суспільства має підвищення якості вищої освіти, що має не лише педагогічний чи суто науковий, а й соціальний, політичний та управлінський контекст. Тому проблема забезпечення якості вищої освіти України набуває особливої актуальності. Про це свідчать державні програми розвитку вищої освіти, а також новий Закон «Про вищу освіту», в якому вперше з’являється окремий розділ, що присвячується проблемам забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Метою даної праці є розгляд проблеми забезпечення якості вищої освіти як пріоритетного фактору становлення інноваційного суспільства в Україні.

В циклічній динаміці суспільства можна виділити наддовгострокові багатовікові цивілізаційні періоди, які відображають ритм зміни світових цивілізацій і знаменують собою докорінні соціальні перетворення. Інноваційне суспільство не просто відкрите для інновацій. Воно саме безперервно генерує інновації різних видів і рівнів. Його функціонування повністю залежить від швидкості впровадження нового знання в усі сфери суспільного життя. Таке суспільство є найбільш динамічним і стійким, але при дотриманні однієї умови: воно повинне вірно оцінювати наслідки впровадження кожної інновації і виключати ті, які становлять загрозу для життя людини.

Становлення інноваційного суспільства розпочинається з формування національної інноваційної системи, орієнтованої на отримання і використання нових наукових знань, сприяння розвитку передових технологій, підвищення якості людського капіталу. Тому важливим креативним компонентом національної інноваційної системи є вищі навчальні заклади, які готують висококваліфіковані кадри для інноваційної сфери, активно займаються науковою діяльністю, генерацією нового знання і нових технологій, формуванням інноваційної особистості як найважливішого суб’єкта становлення інноваційного суспільства.

Перехід суспільства до інноваційного сценарію свого розвитку об’єктивно пов’язаний з необхідністю інноваційного реформування вищої школи, що передбачає формування інноваційного клімату у ВНЗ, комплексну реалізацію інноваційних освітніх програм та інноваційних методів навчання, створення інноваційної інформаційно-освітньої сфери, а також підвищення якості вищої освіти.

Поняття «якість вищої освіти» має різноманітні інтерпретації. У закордонній науковій літературі останнім часом спостерігається тенденція до побудови багатовимірних моделей якості вищої освіти, де різним вимірам відповідають різні підходи до цього поняття. Зокрема, популярною є загальна модель Л. Харві і Д. Гріна, згідно з якою вирізняють п’ять аспектів поняття якості вищої освіти: виключність (прагнення бути кращим за інших); досконалість або стабільність, придатність до певних цілей (відповідність вимогам клієнтів, потребам або бажанням), співвідношення з ціною (можливість та термін повернення інвестицій у вищу освіту). Близькою до їх підходу є модель Ж. Перрі, який додатково виокремлює якість вищої освіти як атрибут, що характеризує постійний розвиток. Усе більшого поширення в управлінні якістю вищої освіти набуває модель досконалості Європейської організації менеджменту якості (EFQM Excellence Model) . Вона базується на дев’яти показниках. П’ять із них (лідерство, управління персоналом, політика і стратегія, забезпечення ресурсами та ефективність їх використання, технологічні процеси) характеризують якість вищої освіти як можливості, що відображають діяльність установи, а інші чотири (задоволення співробітників, споживачів, вплив на зовнішнє середовище, реалізація потенційних можливостей) - результати, зумовлені можливостями, та зворотний зв’язок від результатів, спрямований на покращення можливостей.

У межах проекту UNESCO-CEPES «Стратегічні показники вищої освіти в XXI столітті» відображені такі основні підходи до визначення якості вищої освіти: 1) якість вищої освіти як зверхність (високий рівень складності програми, процедур тестування студентів, імідж ВНЗ не тільки на національному, але й на міжнародному рівнях); 2) якість як відповідність поставленим цілям (відповідність загальноприйнятим стандартам, визначеним акредитаційним органом, з акцентом на досягнуті результати освітнього процесу або навчальної програми); 3) якість як задоволення споживача (виправдання очікувань споживачів - студентів, батьків, суспільства в цілому та інших зацікавлених сторін); 4) якість як синонім покращення (процес, спрямований на постійне вдосконалення, розвиток відповідальності ВНЗ за краще використання його інституційної автономії та свободи).

Якщо звернутися до вітчизняної наукової літератури, то треба зауважити, що в ній також існують різноманітні підходи до визначення поняття «якість вищої освіти»: 1) якість вищої освіти як соціального інституту; 2) якість вищої освіти як педагогічного процесу; 3) якість вищої освіти як суспільного процесу; 4) якість вищої освіти як процесу суб’єкт-суб’єктної взаємодії, 5) якість вищої освіти як загальноцивілізаційного феномену; 6) якість вищої освіти як соціокультурної системи та ін.

На наш погляд, при визначенні поняття «якість вищої освіти» слід спиратися на три основні підході, які знайшли відображення в сучасній науці: об’єктивістський, релятивістський та компетентнісний. Згідно з першим підходом аналіз якості вищої освіти здійснюється на підставі розгляду вхідних параметрів освітньої системи ВНЗ (професійного рівня викладачів, рівня матеріально-технічного забезпечення, рівня знань студентів на початковому етапі навчання тощо), і вихідних параметрів (рейтингу випускників, можливості працевлаштування тощо). Релятивістський підхід спирається на досягнення цілей навчання. Виявляється, наскільки рівень навчальних досягнень студентів відповідає запланованому результату у вигляді вимог освітніх стандартів. Компетентнісний підхід орієнтований на вдосконалення якості освітнього процесу в поточний період. При оцінюванні якості вищої світи розглядають творчу пізнавальну активність студентів, рівень сформованих у них компетентностей . У відповідності до цих підходів якість вищої освіти є характеристикою вищої освіти, що відображає відповідність інституційних умов, освітніх процесів та результатів навчання державним освітнім стандартам, вимогам розвитку особистості і суспільства. З цього можна припустити, що в системі якості вищої освіти необхідно виділити три елементи: якість потенціалу вищої освіти, якість процесу вищої освіти і якість результату вищої освіти.

Якість потенціалу вищої освіти виражається в таких характеристиках, як якість освітнього стандарту, якість освітніх програм, якість матеріально-технічної та інформаційно-методичної бази, якість науково-педагогічних кадрів, якість викладання (навчального процесу, педагогічної діяльності), якість наукових досліджень, якість підготовки абітурієнтів і студентів, якість виховання тощо.

Якість процесу вищої освіти - це якість освітньої діяльності, якість технології освіти, використання активних форм навчання, контролю освітнього процесу, якість мотивації викладацького складу на творчість і ефективність педагогічної роботи, якість ставлення студентів до навчання, інтенсивність освітнього процесу, методи презентації знань. Як зауважено в Законі України «Про вищу освіту», «якість освітньої діяльності - рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань».

Якість вищої освіти характеризує також результат освітньої діяльності: усвідомлення професіоналізму, розпізнання і реалізація індивідуальних здібностей та особливостей, задоволення вимог споживачів та працевлаштування.

ЛАБОРАТОРНИЙ ПРАКТИКУМ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

О.Є. Воєцька, Т.В. Бордун

Невід'ємною складовою частиною навчального процесу при вивченні технічних дисциплін є лабораторний практикум. На лабораторних заняттях студенти навчаються, спостерігають, досліджують технологічні процеси, вивчають будову та принципи роботи обладнання, методи вимірювання. Таким чином, лабораторні роботи забезпечують зв'язок теорії з практикою, розвивають самостійність і здатність до встановлення та проведення експериментів, до розуміння та інтерпретації фактів, до аналізу та синтезу явищ, для оцінки отриманих відомостей, застосування знань на практиці.

Підготовка високоякісних, конкурентоспроможних на ринку праці спеціалістів з технічних дисциплін потребує використання у лабораторному практикумі сучасного технологічного обладнання. На кафедрі технології комбікормів та біопалива для навчання студентів за спеціальністю «Технології зберігання і переробки зерна» був встановлений прес-екструдер марки ЕЗ-150, що дозволило надати можливість студентам для вивчення нового технологічного процесу на сучасному промисловому обладнанні.

Для проведення досліджень процесу екструдування і розробки ефективних систем автоматичного керування цим процесом прес-екструдер оснащений автоматичною системою збору даних і керування. Система передбачає вимірювання температури у трьох робочих зонах екструдера, температури поверхні матриці, а також струму навантаження приводу шнека, автоматичне регулювання струму навантаження приводу шнека за рахунок зміни продуктивності живильника й автоматичне регулювання температури у робочих зонах екструдера за рахунок зміни потужності тенів, встановлених у кожній робочій зоні екструдера. Система складається з датчиків, модулів-перетворювачів сигналів, виконавчих пристроїв і персонального комп'ютера, що є її інтелектуальним ядром.

Програмне забезпечення системи передбачає організацію на базі персонального комп'ютера автоматизованого робочого місця (АРМ) дослідника процесу екструдування, що дає можливість досліднику в інтерактивному режимі роботи із системою ефективно підготувати і провести експерименти. До основних функцій програмного забезпечення можна віднести наступне:

- збір і обробка даних про параметри процесу, що надходять безпосередньо від датчиків і виконавчих пристроїв (значення температури, струму навантаження, керуючих впливів). Під обробкою інформації розуміють виконання функцій фільтрації, нормалізації, масштабування, лінеаризації для приведення даних до потрібного формату;

- автоматичне регулювання струму навантаження приводу шнека і температури у робочих зонах екструдера з використанням робастних алгоритмів, які підвищують запас стійкості систем регулювання;
- графічне представлення у цифровій, символьній, колірній формі, використовуючи віртуальну мнемосхему прес-екструдера, інформації про хід процесу, включаючи динамізацію значень перемінних, представлення значень перемінних у виді графіків функції часу;
- збереження (архівування) отриманої інформації у виді текстових файлів. Крок запису даних задається оператором від 0.2 с і вище;
- формування команд оператора по зміні параметрів налаштування і режиму роботи контурів регулювання, режиму роботи виконавчих пристроїв (вм./вим. тенів, зміна продуктивності живильника і т.д.).

Таким чином, функції системи в основному зосереджені на зручній організації й ефективному проведенні експериментів, а також попередній обробці їхніх результатів. Подальший розвиток цієї системи зв’язано з розширенням реалізованих нею функцій. Наприклад, організація обміну даними з табличним редактором Excel чи з іншими програмами, для поліпшення форми представлення експериментальних даних і полегшення їхньої подальшої обробки, підвищенням глибини обробки отриманої експериментально інформації, включаючи одержання математичних моделей, організації нових інформаційних каналів (каналів виміру) на прес-екструдері.

Використання сучасного виробничого обладнання при вивченні технічних дисциплін здатне не тільки зробити навчальний процес більш цікавим, насиченим і наближеним до виробничих умов, але і якісно підготувати майбутнього спеціаліста, який впевнено орієнтується у різних аспектах та інноваціях своєї професійної діяльності. При цьому знання, отримані у процесі навчання, дають йому можливість швидко адаптуватися до вимог, які диктують економічні та соціальні перетворення, що робить його більш затребуваним в умовах кон’юнктури ринкової економіки.

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

І.С. Лар’яновський

Мислення фахівця-інженера може бути творчим, якщо воно спирається на еволюційно-відкриту систему філософських та науково-технічних засобів, завдяки яким фахівець здатен ефективно здійснювати техніко-економічну діяльність, спрямовуючи її не лише на практичну реалізацію здобутих компетенцій, але й на позаекономічну діяльність щодо створення соціально-значущих цінностей. Тобто цій системі засобів мислення повинні бути притаманні сформовані у навчальному процесі певні пізнавально-технічні структури, когнітивні образи та інноваційні моделі, які адекватно відбивають нагальні соціальні потреби та, можливо, нетривіально корелюють з невиявленими до цих пір тенденціями суспільного розвитку, серед яких особливої уваги сьогодні потребують ті, що володіють загально-гуманістичним ціннісним потенціалом. Саме тому, в структуру науково-творчого мислення студентів інженерних спеціальностей, що формується, мають бути органічно включені як загальні філософські принципи, в яких згорнуто подано цінності світової філософської спадщини, так і спеціально-інженерні принципи та методи. Об'єднання перших та других відбувається на основі синтезу спеціально-технічних та світоглядно-методологічних складових культури фахівця-інженера. Подібне об'єднання може відбутися, якщо є три основні складові: по-перше, наявність науково-реалістичного підходу до аналізу технічних об'єктів та соціальних потреб, що ці об'єкти мають задовольнити, та здатність до багатоваріантного конструювання того або іншого проекту; по-друге, селективність щодо вибору оптимального техніко-економічного варіанта на основі еволюційного методу відносно отриманої сукупності ймовірних рішень, а також адаптації обраного рішення до поточних та перспективних можливостей високотехнологічного виробництва; по-третє, науково-обґрунтоване соціальне оцінювання досягнутого результату у співставленні з найвищим рівнем сучасної техніки та можливостей високотехнологічного виробництва. Останнє потребує від фахівця здатності ефективно долати укорінені професійні стереотипи та схильності до догматичного мислення, які, між іншим, можуть бути спричиненими, партикулярними обмеженнями певної культури, як релігійного, так і світського характеру. Крім того, у процесі формування творчого мислення студенів інженерних спеціальностей особлива роль має належати еволюційним принципам сучасної, постнекласичної науково-філософської методології, евристична цінність яких неухильно зростає. Так, наприклад, принцип цілісності та взаємозв'язку дозволяє сформувати у мисленні студентів інженерних професій ціннісну орієнтацію на виявлення причинного взаємозв'язку між загальнолюдськими цінностями, науково-пізнавальними та соціально-економічними цінностями, розуміючи, тим самим, культуру, науку та високотехнологічне виробництво з єдиних позицій як елементи складноорганізованого системного комплексу-конгломерату.

УДК 378.015.3:005.32:61

ОСНОВНІ МОТИВАТОРИ ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ НА СТАРШИХ КУРСАХ

М.О. Ярцева
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Мотивація - система спонукань які зумовлюють активність організму і визначають її спрямованість. Мотивація є вирішальним фактором, завдяки якому формується кваліфікований спеціаліст. Нажаль, згідно даних, отриманих у результаті численних опитувань, значна частина студентської молоді, вступаючи до ВНЗ, не має готовності отримувати нові знання, і як наслідок - має низьку мотивацію до навчання, або взагалі не має мотивації до навчання. Виходячи з цього, нас зацікавили основні мотиватори до навчання у студентів-педіатрів старших курсів медичного вузу. Для досягнення поставленої мети, було проанкетовано 77 студентів 5-6 курсу, які навчаються за спеціальністю «педіатрія». Анкета була анонімною та містила прямі та опосередковані запитання щодо основних чинників, що вплинули на вибір професії та вищого навчального закладу, найбільш перспективних, на погляд студентів, напрямків медицини, подальших намірів випускників медичного вишу щодо працевлаштування. Серед респондентів відповіді на анкетні запитання дали 52 дівчини та 25 хлопців. Усі опитані були повнолітніми, середній вік склав 23.42 років. На питання «Чим обумовлений вибір ВНЗ?» найбільша кількість респондентів відповіли: гарні відгуки про ВНЗ (18 відповідей), бажання допомагати людям - 11 студентів, бажання стати лікарем - 4 студенти, вибір батьків - 2 студентів, саме Запорізький державний медичний університет, як найкращий, серед медичних ВНЗ півдня України, обрали 17 студентів, інше відмітили 3 респонденти. Лише 5.39 % опитаних подавали заявку на вступ до одного ВНЗ, інші студенти надсилали документи в 2 та більше учбових закладів. Серед найбільш перспективних напрямків медицини, студенти відмічали педіатрію (38 відповідей), терапію (2 результатів), анестезіологію (2 відповідей) та інше (5 відповідей). У 20.8 % студентів в родинах є лікарі, тобто певний вплив на мотивацію абітурієнта справила династійність у професії. На пряме питання щодо мотивації до навчання студентів-педіатрів у медичному виші, 13 студентів відповіли проведення конференцій, по 5 відповіді набрали своя мотивація, матеріальна винагорода лікарів, по 8 відгуків - спілкування з пацієнтами та безкоштовна інтернатура. Серед найбільш мотивуючих форм навчання більшість респондентів відмічали онлайн-лекції, інтерактивне навчання та змогу самостійно готуватися за тими напрямками медицини, що цікавлять студентів найбільше. Таким чином, встановлені основні фактори, що вплинули на вибір професії та вищого навчального закладу, означені найбільш перспективні, на погляд студентів, напрямки в медицині, визначені подальші наміри випускників медичного вишу щодо працевлаштування.

УДК: 378.147.091.313:316.663.5:616-053.2-07

СИТУАЦІЙНО-РОЛЬОВА ГРА В ВИВЧЕННІ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ПЕДІАТРІЇ

О.В. Соляник
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Інтерактивне навчання засноване на прямій взаємодії студента зі своїм досвідом і досвідом інших студентів, так як нове знання, вміння формується на основі такого практичного досвіду.

Останнім часом широкого поширення в медичній освіті отримав метод ситуаційно-рольової гри. Теоретичним базисом цього методу є положення про вирішальну роль активної, спеціально організованої діяльності студентів в процесі засвоєння практичних навичок з любого практичного предмету медичного університету. Ситуаційно-рольова гра полягає в імпровізованому розігруванні клінічної ситуації, що моделює типову педіатричну проблему.

Метою рольової гри є формування пізнавальних і професійних мотивів, системного клінічного мислення майбутнього фахівця у відповідність з основними компетенціями.

У грі беруть участь кілька студентів, які по ходу використовують ролі окремих персонажів ситуації, якщо це пропедевтична педіатрія, то це-мати або батько хворого, сам хворий, а також лікар-педіатр. Студенти беруть участь у цій грі, як головні герої. Батьки розповідають про свою дитину, як вона росла та розвивалася, якщо хворий дошкільного та молодшого шкільного віку, говорять лікарю на що скаржиться дитина. Якщо дитина підліткового віку, то він або вона сама розповідає про себе та які має скарги. Важлива функція і у студента лікаря, який повинен задати правильні питання щодо опиту по органам та системам, анамнезу життя та хвороби, оглянути пацієнта та встановити діагноз. Викладач визначає наскільки студенти підготувалися до практичних навичок, яке вони мають клінічне мислення та як можуть робити висновки. Одна і та ж клінічна ситуація може програватися кілька разів, щоб дати можливість учасникам гри побувати в різних ролях. Ситуація, яку моделюють у грі повинна бути максимально наближена до реальної дійсності. В основу будь-якої рольової гри покладено принцип моделювання та вирішення різних ситуацій: постановка діагнозу, складання плану діагностичних досліджень, протоколу лікування. При цьому відпрацьовується можливість індивідуальної та групової оцінки діяльності учасників гри. Професійно-орієнтовані рольові ігри підвищують мотивацію студента до вивчення теми заняття, кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Таким чином, рольова гра сприяє розвитку творчого потенціалу та пізнавального інтересу до певного професійного навика, дозволяє об’єктивно оцінити підготовку студента до заняття, розвиває у нього навички публічних виступів, вміння формулювати думку з використанням професійних термінів, формує стереотип клінічного мислення та професійної поведінки. Аналіз проведення гри допомагає об’єктивно оцінити рівень підготовленості студента

УДК 378.147.091.39 - 048.63:616 - 053.2

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДІАТРІВ

Ю.Г. Резніченко, О.М. Гиря, О.М. Лебединець, А.В. Каменщик, М.О. Ярцева, Н.І. Чудова
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Вимогою сучасної медицини є вміння надання лікарями-педіатрами невідкладної допомоги на високому рівні, що необхідно враховувати при підготовці студентів на кафедрі педіатрії. Для досягнення ефективного оволодіння студентами принципами ведення дітей з невідкладними станами недостатньо тільки розбору теми в ході практичного заняття, необхідним є відпрацювання практичних навичок. Безперечно, для формування стійких навичок потрібно повторювати та моделювати різні ситуації з надання невідкладної домопоги. При критичних станах спостерігається швидкість прогресування симптомів та синдромів, що вимагає не тільки теоретичних знань, але й вміння швидко діяти в ургентній ситуації. Підготовка фахівців для роботи в області екстреної медицини повинна відрізнятися від традиційної. Вищевказані вимоги стимулювали розвиток симуляційних методик навчання в медицині, тобто технік моделювання клінічних ситуацій за допомогою інтерактивної системи.

Відпрацювання практичних навичок студентів-педіатрів проводилось в Тренінговому центрі ЗДМУ. Одним з розділів тренінгу було вирішення задач з віртуальним пацієнтом. Для оцінки ефективності використання задач з віртуальним пацієнтом був проведений аналіз теоретичних та практичних знань студентів-педіатрів шостого курсу з надання невідкладної допомоги при гострому стенозуючому ларинготрахеїті у дітей. Проходження тренінгу включало в себе вирішення різноманітних завдань з надання невідкладної допомоги протягом одного дня (6 учбових годин). Оцінювання проводилось у 42 студентів за результатами вирішення практичних задач та тестових запитань до та після проходження тренінгу.

За результатами, отриманими після проходження тренінгу, знизився відсоток помилкових відповідей, які могли спричинити виникнення лікарських помилок. Одночасно підвищилась швидкість відповідей на запитання щодо алгоритму надання допомоги та тактики дій в критичній ситуації. Самі студенти підкреслювали підвищення своєї впевненості при відповіді на контрольні запитання та при вирішенні клінічних завдань.

Таким чином, застосування симуляційних технологій при підготовці майбутніх педіатрів є необхідним компонентом навчального процесу та сприяє підвищенню ефективності надання невідкладної допомоги дітям.

УДК 378.147

TO THE CONVERGENCE OF EDUCATION AND BUSINESS

O. Cherednichenko
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, Україна

Today's business environment is undergoing significant changes due to the rapid development of society and requires new or improved employees' skills. This has a direct impact on the approaches and requirements for education and professional experience. Training of competitive specialists who are quick and efficient in the conditions of modern changes, able to use the latest innovative technologies and to create different innovations becomes important and in demand. In addition, all enterprises are interested in increasing the production and sales of manufactured products, expanding its range, improving quality, which leads to a combination of business, education and science in the formation of a specialist.

As a result of low population growth due to low fertility rates and high mortality rates, increased emigration, there is a loss of labor resources, which affects the development of the economy of Ukraine in general and industries in particular.

The largest age group among employees of domestic enterprises are persons aged 45-54 years, which make up 26.4 % of the total number of employees. The share of employees under 25 is 4.7 %, over 60 and over 10 %.

In Ukraine, traditionally high educational qualification potential of employees: 57.7% of employees have higher education, another 21.5 % - vocational and only 4.5 % have a level of education below the overall average. Among women, the proportion of people with tertiary education is 64.7 %, and for men - 49.7 %.

The number of employees employed in the production of food, beverages and tobacco has been declining for a long time. In 2011, there were 462.3 thousand people employed in this industry, in 2018 - 278.6 thousand people, and in May 2019 there were 291 thousand people. The manpower of the food industry represented approximately 15.1 % of the labor force of the entire industry and 22.4 % of the manpower of the processing industry in 2018; approximately 15.7 % of the total industrial workforce in June 2019.

Personnel policy of the company always takes into account that time is a special and valuable non-renewable resource that cannot be bought, borrowed, put into storage. Therefore, it is necessary to take care in advance of attracting the appropriate qualification workforce and in the required number, especially if the permanent workers are not sufficiently timely to perform the work. To this end, it is becoming increasingly important for employers to cooperate with educational institutions of various degrees to form the necessary specialist and minimize the differences between educational and production processes due to the specifics of the food production industry. After all, under-utilization of the labor force, the level of remuneration of permanent employees is reduced, which is one of the main factors of staff turnover at the enterprise. It is also a reason for the enterprise not to receive significant volumes of production, which is reflected in the effective performance indicators [1].

Unfortunately, the qualifications of university graduates do not always meet the needs of employers. Often, entrants choose educational programs that do not always match the desired profession and the needs of the national economy in the long term. The current imbalance in the Ukrainian labor market can adjust the constructive dialogue and cooperation between higher education and the business environment.

To achieve the goal of the enterprise are business processes that are in one way or another serviced by staff. Therefore, improving the efficiency of the personnel of the company is one of the most important issues in the organization of production, which is very closely related to educational skills.

With the aim of convergence of education and business environment, improving the quality of the educational process, passing practical classes, industrial and educational practices, conducting research and future employment of students at NUBiP of Ukraine, they are constantly expanding partnerships with enterprises operating in different spheres of the country’s economy. In particular, such as: Agromars Complex LLC, Wimm-Bill-Dann Ukraine JSC, Mironovsky Bakery PJSC, ASHAN hypermarket, Silpo network, Bayer and Kernel companies and more. In addition, the latest Master’s program "Agrocebets" in the training of generalists, who will understand the basics of agro-technology, will be guided in the tools of management, business process management, as well as acquire skills for personal performance [2]. For this purpose direct communication, personal assistance and curation of a recognized professional of different spheres of business are introduced; 6 months internship directly with the employer with the possibility of further employment, etc.

Therefore, the partnership between business and universities and the development of entrepreneurship plays an important role in this matter: for students to formulate their goals, to see their future profession, whether they have properly chosen their path.

УДК 129:2-18

ІМОРТАЛІЗМ ЯК КАТЕГОРІЯ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Є.І. Распопов
Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк, Україна

Постановка проблеми. Серед широкого спектру метанаративних узагальнень соціогуманітарних категорій, антропологічна складова займає одне з центральних місць в науковому дискурсі. Проблема концепту *homo immortalis* на рівні філософсько-теоретичного обґрунтування, його екзистенціального вектору завжди займала центральне місце у дослідженнях сучасної філософської антропології. Власне, *homo immortalis* дає підставу для формування герменевтичного кола соціогуманітарних проблем, що трансформується в дискурс «одвічних проблем сенсовості буття, смерті та безсмертя, виділяючи вітологічні, футуристучні, прогностичні та біоетичні сегменти».

Основа мета виступу. На основі метанаративних узагальнень окреслити імортологічну проблематику як комплекс теоретичних та практичних засад актуальних проблем сучасної соціогуманітаристики.

Виклад основного матеріалу. Наукові поняття про безсмертя одним з перших наприкінці XX ст. систематизував філософ ***І.В. Вішев [5]***. Для позначення терміну безсмертя в найбільш широкому інтерпретуванні, вчений вводить до обігу поняття «імморталізм» (від латинського immortalitas - «безсмертя»), характеризуючи людину майбутнього.

В цьому сенсі, поняття в соціогуманітаристиці виокремлює два основних компоненти імморталізму:

1.) ***безсмертя душі, як комплекс метафізичних підходів та парапсихологічних парадигм*** - релігійне уявлення про те, що людська душа живе вічно, незалежно від тіла;

2.) ***безсмертя фізичного тіла - безсмертя фізичного тіла, наукові концепції імморталізму*** - теоретико-прикладний напрямок мета якого домогтись на основні геронтологічних досліджень довготривалого життя або з усунення чинника смерті.

На етапі еволюції та становлення наукових інтерпретацій для позначення розділів філософії та природничих наук, пов’язаних з вивченням проблеми фізичного безсмертя, використовуються терміни, застосовані І. Вишевим «науковий імморталізм» та «імортологія» в праці «Проблема особистого безсмертя» [5]. З логіко-семантичного визначення даного поняття під «науковим імморталізмом» слід розуміти «філософський напрямок, який включає в себе»:

1) природниче обґрунтування можливості радикального продовження життя людини аж до досягнення нею біологічного безсмертя;

2) пошук оптимальних соціально-економічних моделей устрою суспільства, що складається з безсмертних індивідуумів;

3) світогляд особистостей, які бажають отримати фізичне безсмертя і вважають, що таке досягнення цілком можливе науковими засобами, а також переконані, що безсмертя є благом для всього людства.

Враховуючи тенденції сучасної саєнтичної (наукової) картини світу, імморталізм тісно взаємопов’язаний з дослідженням в галузі природничих наук, кінцевою метою яких є розробка методів радикального продовження життя.

Основними напрямками пошуків таких методів є:

1) усунення старіння (антистаріння);

2) застосування низькотемпературного анабіозу (заморожування) для «перенесення» людей в майбутнє (кріоністичний метод);

3) футурологічний розрахунок, що показує принципову можливість воскресіння людства майбутнього за допомогою наукових досягнень.

В наш час як єдиний напрямок «науковий іморалізм» розвивається в США, де він почав формуватися з середини 60-х рр. XX ст. в рамках руху прихильників «кріоністичної біології». Особливий внесок в розвиток імортализму в США здійснили Р. Моуді, Я. Стівенсон, А. Гонсалес тощо. Щодо виникнення американського імортализму, то на думку дослідника М. Соловйова його поява «тісно пов’язана з величезною роллю ідеї свободи особистості в американській громадській свідомості, - смерть обмежує свободу і означає відсутність вибору: жити чи вмерти, і тому підлягає усуненню» [8].

В. Роменець виділяє в проблемі наукового безсмертя також інший важливий фактор - поява науково - технічного прогресу 50-60-х рр., коли стало очевидним, що «фізичне безсмертя неминуче буде досягнуто в XXI ст., а люди, що заморожені зараз, мають шанси на оживлення» [8; 100].

Значну роль у виникненні американського та світового імортализму відіграв російський ***біокосмізм***. Дослідник В. Соловйов на одній із конференцій проведених у Петербурзі 1997 р. підкреслив вагоме значення та роль біокосмізму, як передумови сучасного наукового імортализму.

Крім цього варто підкреслити, що американський імортализм є ідейним спадкоємцем біокосмізму та наукових ідей К. Ціолковського (філософське вчення про біокосмізм та безсмертя), М. Федорова (доводив можливість фізичного воскресіння померлих методами науки), І. Мечникова (розробляв та досліджував наукові методи антистаріння, один із засновників сучасної геронтології), П. Бахметьєва (один із перших використав анабіоз для продовження тривалості людського життя) відтворюючи багато особливостей біокосмізму на новому рівні розвитку філософії наукового імортализму.

У своїй праці «Наука та релігія про смерть та безсмертя» Г. Бердишев зазначає, що «усвідомлення того факту, що усунення смерті може бути досягнуто засобами науки майбутнього, почало формуватися вкінці XVII ст. Тоді ж почали складатися основні підходи до досягнення фізичного безсмертя»: антистаріння, анабіоз і воскресіння» [3; 60].

Однак передумови для синтезу розрізнених ідей в цілісну філософську систему сформувалися тільки до початку XX ст., коли дослідник В. Роменець у роботі «Життя та смерть в науковому та релігійному тлумаченні» дає цілком обґрунтоване та логічне пояснення: «Коли, по-перше, рівень і тенденції розвитку науки дозволяли припускати можливість досягнення фізичного безсмертя, у відносно недалекому майбутньому і ставити до порядку денного питання про проведення широкомасштабних досліджень для досягнення цієї мети, і, по-друге, в результаті бурхливого розвитку соціальних наук і революційного руху в рамках анархізму сформувалося розуміння ключової ролі свободи, як основи побудови оптимального, стійкого і прогресивно розвиваючого суспільства, що складається з людей, які володіють високим рівнем розвитку свідомості і, як наслідок, моральності, з людей, поведінка яких в основному контролюється свідомістю, а не біосоціальними інстинктами.

Засновник психоаналізу Зигмунд Фрейд встановив цікавий факт: підсвідомість не вірить у смерть - несвідомо, інстинктивно. І саме тому, на думку Фрейда, людина живе так, «як смерті не було і не буде» [3]. Свідомість, звісно, констатує існування смерті, але підсвідомість на це «не звертає уваги». Б. Вишеславцев зазначає: «чудово, що у сні ми ніколи не бачимо померлих у вигляді потойбічних примар і тіней - ми їх бачимо живими, як вони були; іноді ми відчуваємо, що вони надовго виїхали і потім як би повернулися. Підсвідомість як би приховує від себе їх смерть» [6; 80]. Саме тому, як вказує З. Фрейд, «розмова про смерть присутніх виключається, зізнається непристойним». Зигмунд Фрейд не зовсім послідовний, коли говорить про *«todestrieb»:* як може існувати підсвідомий потяг до смерті, коли підсвідомість ігнорує смерть або ж чи не ліпше сказати, що підсвідомість володіє особливим тяжінням, прагне затягувати в свою безодню [6; 80].

Вказуючи, якою мірою моделювання проблеми *post mortem* і яке корінне значення має футурологія і майбутнє життя, немає необхідності виразно встановлювати відносне значення ідеї безсмертя в порівнянні з іншими релігійними і філософськими ідеями. Колосальне значення та сенс проблеми імортализму для людства на рівнях буденного світогляду стає актуальним вже при поверхневому аналізі. Бенедикт Спіноза, писав: «Людина вільна ні про що так мало не думає, як про смерть, і його мудрість полягає в міркуванні не про смерть, а про життя» [5]. В цьому сенсі для Спінози було порівняно легко аналізувати та осмислювати концепт *«post mortem»,* оскільки він вільний від необхідності міркувати про свою долю після завершення свого життя.

Враховуючи тенденції сучасної саєнтичної (наукової) картини світу, імортализм тісно взаємопов’язаний з дослідженням в галузі природничих наук, кінцевою метою яких є розробка методів радикального продовження життя.

Основними напрямками пошуків таких методів є:

1) геронтологічний - передбачає комплекс практичних заходів усунення старіння (антистаріння);

2) застосування низькотемпературного анабіозу (заморожування) для «перенесення» людей в майбутнє (кріоністичний метод);

3) футурологічний розрахунок, що показує принципову можливість воскресіння людства майбутнього за допомогою наукових досягнень.

Усю багатогранність проблеми імортализму не оминає психологічна думка. Інтерпретація «безсмертя», «смерті» та «життя» з психологічної точки зору розкривається крізь визначення поняття свідомості. Сучасна психологія вважає, що психічне буття абсолютно не вичерпується свідомістю. Прямо протилежна концепція неодмінно стверджуватиме прямо протилежно, що навіть коли смерть означає «втрату свідомості», то це ще зовсім не означає знищення душі, а може означати всього лише перехід з свідомого буття в несвідоме. Саме так і стверджував Готфід Лейбніц вважаючи, що «після смерті душа згортається і засинає, щоб потім знову розвернутися і воскреснути» [8]. Аналізуючи позицію Лейбніца, Б. Вишеславцев вважає, що цим самим Лейбніц «не стверджує ідею метапсихозу, а метаморфозу особистості», «монади», оскільки особистість завжди залишається сама собою і продовжує в метаморфози свій власний розвиток.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Вищезгадані факти дають підставу показати усю багатогранність та багатовекторність імморталістичної проблематики і потребу в метанаративних узгалальненень з метою чіткого окреслення предмету поняття. Строкатість імморталізму має теоретико-прикладну специфіку соціогуманітарного дискурсу, як спробу вирішення актуальної проблеми сформульованих філософською антропологією.

Таким чином, проблема імморталізму посідає вагоме і важливе місце в сучасному соціокультурному дискурсі. В перспективі подальших доробок, проблема homo immortalis повинна конструктивніше зосередитись в психологічному, педагогічному, релігієзнавчому та філософському сегменті формуючи праксис на створений гуманітаристикою теоретичний запит.

Література

1. Антонова Е.В. Погребальне обряды и представления о смерти / Е.В. Антонова // Обряды и верования первобытных земледельцев Востока. - М.: 1990. - с.

2. Астахова В. Вызов смерти. - М.: Наука, 1970. - с. 152.

3. Бердышев Г.Д. Наука и религия о смерти и бессмертии/ Г.Д. Бардышев. - К.: Политиздат Украины, 1989. - 254 с.

4. Бердышев Г.Д. Реальность долголетия и иллюзия бессмертия / Г.Д. Бердышев. - К.: О - во “Знание” УССР, 1986. - 48 с. (Серия V “Научно атеистическая” № 2).

5. Вишев И.В. Проблема личного бессмертия / И.В. Вишев. - Новосибирск: Наука. СПб отделление, 1990. - 247 с.

6. Вышеславцев Б.П. Безсмертие, перевоплощение и воскресение / Б.П. Вішеславцев // Человек. - 1993. - № 2. - с. 80-96.

7. Гегель Г.В.Ф. Философия религии. В 2 - х т. М.: Мысль, 1977. - Т. 2. - с. 264.

8. Гуфеланд Х. Искуство продлевать человеческую жизнь (макробиотика) // Время жить. Искуство продления жизни. - СПб.: ТОО ”Лейла”, 1996. - с. 3 - 218.

9. Жизнь после смерти: [сборник] Под ред. П.С. Гуревича. - М.: Изд-во “Советский писатель”, 1990. - 319 с.

10. Крилова С.А. Смерть та безсмертя у людському досвіді // Філософсько - антропологічні читання “97”. - К., 1997. - с. 22 - 25.

11. Ламонт К. Иллюзия бессмертия: [пер. с англ. А.Р. Старостина] / К. Ламонт - М.: Политиздат, 1984. - 286 с.

12. Роменец В.А. Жизнь и смерть в научном и религиозном воспитании. - К.: Здоровье, 1989. - 191 с.

УДК 378.147.88:614.253.4:616.31

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ: РЕАЛІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

О.А. Удод, С.І. Драмарецька, Г.С. Вороніна
Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ, Україна

Стоматологія, як відомо, останніми роками стрімко розвивається та все більше набуває ознак високотехнологічної спеціальності. У додипломному навчанні майбутніх лікарів-стоматологів практична складова завжди відігравала провідну роль, стоматологія мала виражену прикладну спрямованість, практичні навички поряд з теоретичними знаннями становили основу спеціальності. Добре відомо, що від професійної майстерності лікаря-стоматолога, його мануальних дій залежить стоматологічне здоров’я пацієнта. Саме з зазначених причин, а також у зв’язку з активним впровадженням у клінічну стоматологію інноваційних досягнень сучасної науки значення практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» суттєво зростає.

Однак внаслідок перетворень, які відбуваються у практичній охороні здоров’я, принципових змін щодо надання стоматологічної допомоги населенню нашої країни умови практичної підготовки майбутніх лікарів-стоматологів істотно змінюються.

Мета роботи - вивчення можливості оптимізації практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» в умовах реформування вітчизняної охорони здоров’я.

У Стандарті вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров’я» за спеціальністю «Стоматологія» для другого (магістерського) рівня, затвердженому нещодавно МОН України, зазначена необхідність набуття здобувачами певних професійних компетенцій, які забезпечують їх готовність до майбутньої професійної діяльності. Цим нормативним документом передбачено відповідну практичну підготовку та навички, якими має оволодіти випускник закладу вищої медичної освіти за даною спеціальністю.

Перший професійний клінічний досвід майбутні лікарі-стоматологи отримують під час практичних занять з низки клінічних стоматологічних навчальних дисциплін на профільних кафедрах. У ході таких занять студенти під керівництвом викладачів-клініцистів ведуть амбулаторний прийом пацієнтів з стоматологічними захворюваннями, перелік яких визначений вказаним Стандартом. Однак внаслідок реформування стоматологічної допомоги, яка повністю перейшла на самозабезпечення, тобто стала платною, кількість пацієнтів у закладах стоматологічного профілю, які, до речі, втратили статус клінічних лікувальних закладів, перетворившись у комунальні неприбуткові підприємства, суттєво зменшилася, тому клінічні стоматологічні кафедри залишилися майже без пацієнтів для студентського прийому. До того ж, нової нормативної бази щодо взаємовідносин між новоствореними комунальними неприбутковими підприємствами, у приміщенні яких розташовані клінічні кафедри, та закладами вищої медичної освіти не створено, юридичні засади функціонування таких кафедр у зазначених підприємствах відсутні.

Не менше проблем виникає і у ході підготовки до виробничої практики студентів декількох курсів стоматологічних факультетів, яка має починатися уже у червні поточного року. На бюджетному фінансуванні залишилися тільки лікувальні заклади обласного підпорядкування, тобто обласні стоматологічні поліклініки, саме в цих закладах залишається можливість виробничої практики для студентів стоматологічних факультетів, зокрема, бюджетної форми навчання. У міських профільних закладах, що, як зазначено вище, перетворені у комунальні неприбуткові підприємства, така можливість поки що за нормативними документами не передбачена.

Перспективи проведення виробничої практики здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» можливо було б розглядати відносно приватних стоматологічних лікувальних закладів, кількість яких з року в рік зростає, але проходити її у цих закладах мають право лише студенти, які навчаються за контрактною формою, і далеко не завжди власники та керівники таких закладів погоджуються на такий крок. Ще один шлях забезпечення якісної практичної підготовки стосується університетських клінік, однак вони функціонують тільки у декількох закладах вищої медичної освіти. Створення таких клінік вимагає значних фінансових витрат, що в умовах сьогодення для медичних університетів, зокрема, переміщених, виглядає неможливим. Слід розглянути також необхідність створення симуляційних стоматологічних центрів, обладнаних сучасними муляжами, тренажерами, фантомами та апаратурою, однак, зрозуміло, за умови оволодіння та опрацювання мануальних навичок клінічного досвіду студенти-стоматологи не здобудуть, тобто такий підхід вирішує проблему якісної практичної підготовки лише частково.

Висновок. В умовах реформування вітчизняної охорони здоров’я практична підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Стоматологія» може бути оптимізована за рахунок створення в медичних університетах стоматологічних клінік, для чого необхідно відповідне фінансування, слід також юридично врегулювати взаємовідносини клінічних стоматологічних кафедр та новостворених комунальних неприбуткових підприємств.

УДК 378.147.227:616.31

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ СТОМАТОЛОГІЧНІЙ ОСВІТИ

О.А. Удод, В.Г. Центіло
Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ, Україна

Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах, максимально наближених до професійної діяльності, є одним з важливих завдань вітчизняної вищої освіти. Набуття здобувачами вищої освіти саме професійних компетенцій покладено в основу нещодавно прийнятого та затвердженого МОН України Стандарту вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» для другого (магістерського) рівня. Перетворення у вищій стоматологічній освіті мають відповідати викликам сьогодення, однак, орієнтуючись на кінцеву мету навчання, зокрема, на готовність здобувача вищої освіти до професійної діяльності, у тому числі в умовах фахової конкуренції на світовому та європейському ринках праці, слід враховувати необхідність впровадження та широкого використання у навчальному процесі новітніх педагогічних технологій. Інтерактивне навчання відносять саме до таких інноваційних підходів. Тим більш, що за неминучого та безальтернативного реформування вітчизняної охорони здоров'я і, зокрема, стоматологічної допомоги, впровадження різноманітних елементів та варіантів інтерактивного навчання виглядає актуальним та своєчасним.

Мета роботи - аналіз методів інтерактивного навчання, адаптованих до додипломної освіти здобувачів за спеціальністю «Стоматологія».

Одним з добре відомих серед широкого спектру інтерактивних методів навчання є кейс-метод. Для викладання клінічних стоматологічних навчальних дисциплін він застосовується у різних модифікаціях, однак у будь-якому випадку цей метод передбачає наявність великого банку ситуаційних завдань. Ситуаційні завдання, які моделюють різні клінічні випадки, мають бути складеними таким чином, щоб учасники, зокрема, здобувачі вищої освіти, пропонували власні шляхи та варіанти вирішення ситуації, а не обирали з переліку запропонованих. Такий підхід виглядає особливо важливим в умовах, коли здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» мають складати єдиний державний кваліфікаційний іспит, одним з складових якого є, як відомо, інтегрований тестовий іспит. Екзаменаційний буклет цього іспиту містить 200 тестових завдань формату А з вибірковою формою відповіді. До переліку дистракторів у таких тестових завданнях входять п'ять варіантів відповідей, з яких правильним є тільки один. Зрозуміло, що максимальні зусилля здобувачів спрямовані на підготовку до тестевого іспиту саме за завданнями формату А, рішення яких за наявності відповідних знань вимагає лише обрати вірний варіант без самостійного пошуку та обґрунтованої побудови логічної послідовності дій. У зв'язку з цим, клінічні ситуаційні завдання за застосування кейс-методу повинні передбачати конструктивну форму відповіді.

У ситуаційних завданнях з стоматологічних навчальних дисциплін моделюють конкретні клінічні ситуації, в яких, відповідно до запропонованої тематики, мають бути закладені суб'єктивні дані про пацієнта з певним захворюванням зубів, пародонта або слизової оболонки та результатом основних об'єктивних методів дослідження, що дозволяють побудувати попередній діагноз та зазначити широкий перелік захворювань, які мають близькі до наведених в умовах ситуаційного завдання симптоми та ознаки, для проведення диференційної діагностики. Здобувачі обговорюють дані основних методів дослідження, пропонують ті чи інші додаткові методи, перераховують ознаки захворювання, які наведені у завданні та є подібними до тих, що характерні зі списку хвороб для диференційної діагностики. Кожний з здобувачів має право висловити свою точку зору з відповідною аргументацією та обґрунтуванням. Слід зазначити, що важливу роль щодо застосування кейс-методу під час викладання клінічних стоматологічних навчальних дисциплін має візуалізація інформації, яка викладена у ситуаційних завданнях. Кожне таке завдання з клінічної ситуації у терапевтичній стоматології супроводжується презентацією, яка містить ілюстрації щодо об'єктивної клінічної картини захворювання, яке обговорюється, зокрема, зображення стану зубів та пародонта, вигляд каріозної порожнини, міжзубних ясенних сосочків, альвеолярної частини ясен, елементів ураження слизової оболонки порожнини рота тощо. Додаткову інформацію містять рентген-знімки та дані комп'ютерної томографії, результати клінічного дослідження крові та сечі. Особливу цінність мають застосовані під час обговорення муляжі та моделі зубів, зубних рядів та щелеп. Якщо ж клінічна ситуація стосується інших клінічних навчальних дисциплін, таких, як ортопедична або дитяча стоматологія, то наочна демонстрація різноманітних ортопедичних конструкцій, зокрема, незнімних або знімних протезів, вкладок, штифтів, вінірів або штучних коронок, а також ортодонтичних апаратів надають стейкхолдерам додатковий поштовх для обговорення ситуації та вибору правильного рішення з обґрунтованою мотивацією та виділенням провідних ознак цієї думки.

Останнім часом на профільній кафедрі нашого медичного університету отримали застосування відеоролики з моделюванням викладання хворим скарг та клінічних симптомів, які супроводжуються низкою попередньо підібраних за темою практичного заняття зображень. В умовах, коли внаслідок певних зрушень у вітчизняній охороні здоров'я кількість пацієнтів у лікувальних закладах стоматологічного профілю різко знизилася, коли стоматологічна допомога перестала бути безоплатною, знайти та підготувати тематичних хворих для демонстрації на практичному занятті, а, тим більш, надати можливість студентам під контролем викладача провести їх лікування, виглядає проблематичним, кейс-метод та інші методи інтерактивного навчання, безперечно, мають впевнені перспективи для широкого впровадження.

Висновок. Використання інтерактивних методів щодо клінічних стоматологічних навчальних дисциплін мотивує здобувачів вищої освіти, стимулює клінічне мислення та наближає навчання до реальних професійних умов майбутньої діяльності.

УДК 378.046-021.68:378.22:101

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СТУПЕНЯ «ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ» В АСПІРАНТУРІ ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О.О. Лівенцова, І.О. Павлова

З 1929 року в Одеської національної академії харчових технологій функціонує аспірантура як основна форма підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів.

Уніфікована практика підготовки кандидатів і докторів наук була забезпечена збалансованим документом, Положенням про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, яке було затверджено Кабінетом Міністрів України № 309 від 01 березня 1999 року. Цей документ сприяв організаційно-науковому адмініструванню в університетському середовищі, віддзеркалюючи тогочасний рівень централізації у сфері вищої освіти.

Суспільно-політичні процеси в Україні, її євроінтеграційні прагнення, запити академічної спільноти на досягнення автономії вишів втілилися у прийняття 2014 році Закону України «Про віщу освіту». Однією з новацій Закону стала трансформація аспірантури і докторантури у третій (освітньо-науковий) і четвертий (науковий) рівень вищої освіти відповідно до європейських традицій.

23 березня 2016 року Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову № 261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів віщої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах віщої освіти (наукові установах)».

Прийняття зазначеного нормативно-правового документу спонукає заклади вищої освіти на пошук нових інноваційних підходів щодо організації освітнього процесу та створення умов для розкриття творчого потенціалу молодих науковців.

Інституційну спроможність здійснювати підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії наша академія довела ліцензуванням 2016 році 10 спеціальностей з 7 галузей знань на третьому (освітньо-науковому) рівні:

051 Економіка

073 Менеджмент

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
133 галузеве машинобудування
142 Енергетичне машинобудування
144 Теплоенергетика
151 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології
162 Біотехнологія та біоінженерія
181 Харчові технології
183 Технології захисту навколишнього середовища.

Відповідно Правил прийому до Одеської національної академії харчових технологій прийом документів та конкурсний відбір вступників до аспірантури відбувається щороку у ліпні-серпні, що співпадає з часом отримання обсягів державного замовлення на підготовку аспірантів.

Зарахування до аспірантури з 01 вересня поточного року.

Нами було проведено аналіз якісного складу вступників до аспірантури на денну форму навчання за рахунок бюджетного фінансування. Результати проведеного аналізу наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Якісний склад вступників до аспірантури на денну форму навчання за рахунок бюджетного фінансування з 2012 по 2019 рр.

	Всього осіб (%)							
	2019 р.	2018 р.	2017 р.	2016 р.	2015 р.	2014 р.	2013 р.	2012 р.
Магістри	22 (92 %)	27 (97 %)	26 (68 %)	23 (74%)	20 (50 %)	34 (64 %)	34 (69 %)	37 (57 %)
Випускники академії	22 (92 %)	26 (97 %)	30 (80 %)	24 (77 %)	34 (85 %)	36 (68 %)	33 (67 %)	53 (82 %)
Випускники поточного року	22 (92 %)	23 (92 %)	23 (85 %)	11 (36 %)	26 (85 %)	28 (53 %)	22 (45 %)	36 (55 %)
Мають рекомендацію факультету	9 (38 %)	17 (61 %)	18 (47 %)	7 (23 %)	8 (20 %)	16 (30 %)	14 (29 %)	24 (37 %)
Випускники поточного року рекомендовані радою факультету, які мають публікації	7 (29 %)	13 (46 %)	8 (21 %)					
Мають публікації	19 (38 %)	17 (61 %)	13 (34 %)	18 (58 %)	25 (63 %)	28 (53 %)	36 (74 %)	38 (57 %)
Мають диплом з відзнакою	11 (46 %)	18 (64 %)	12 (32 %)	17 (55 %)	16 (65 %)	22 (42 %)	26 (53 %)	30 (46 %)

Співробітники ОНАХТ	6 (25 %)	8 (29 %)	13 (34 %)	14 (45 %)	16 (40 %)	15 (29 %)	21 (43 %)	16 (25 %)
Чоловіки	15 (63 %)	19 (65 %)	18 (47 %)	11 (35 %)	24 (60 %)	25 (47 %)	18 (37 %)	33 (51 %)

Проаналізувавши зазначені у таблиці данні, можна зробити наступний висновок. З роками кількість вступників до аспірантури на денну форму навчання за рахунок бюджетного фінансування знижається. Разом з тим відсотковий показник за деякими показниками збільшився.

Саме сьогодні велике значення має особа здобувача віщої освіти ступеня доктора філософії, її наукові цілі, потенціал, напрями та прагнення.

Велику роль в становленні і формуванні майбутнього аспіранта грає як наукова спільнота (викладачі) так і співробітники академії та однодумці студенти.

Таким чином рівень якісного складу вступників до аспірантури та його зростання на пряму пов’язаний з здібностями та бажаннями особистості ще під час вступу та здобуття вищої освіти на першому та другому рівнях.

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ - БАЗОВЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ: «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК»

Л.В. Іванченкова, Л.Б. Скляр, Г.О. Ткачук

Бухгалтерський облік є складовою і невід’ємною частиною економічної науки та головним постачальником інформації про діяльність підприємств.

Дисципліна «Бухгалтерський облік» розрахована на глибоке теоретичне її вивчення і вирішення виробничих ситуацій на практичних заняттях. Основою її вивчення є законодавча і нормативна база, інструктивний і бланковий матеріал з бухгалтерського обліку, з оновленням його змісту у зв’язку із здійсненням в Україні економічної реформи і постійною зміною законодавчої і нормативної бази з питань обліку різних об’єктів підприємства.

Метою вивчення дисципліни є формування системи базових знань з теорії і практики ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємства; формування у студентів основ економічного мислення, необхідних знань облікових процесів в бізнесі, вміння тлумачити облікову інформацію з метою використання її для прийняття управлінських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомлення студентів з основними поняттями у сфері бухгалтерського обліку;
- розгляд методики організації бухгалтерського обліку на підприємстві;
- ознайомлення студентів з законодавчими, нормативно-правовими та інструктивними матеріалами щодо бухгалтерського обліку в Україні;

- формування індивідуальних вмінь та навичок у сфері застосування плану рахунків та відображення господарських операцій в обліку;
- формування індивідуального вміння та навичок з документального оформлення господарських операцій згідно з чинним законодавством;
- ознайомлення з інформаційними системами і технологіями, що застосовуються у професійній діяльності.

Теоретичний курс вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» дозволить студенту практично застосовувати наступні навички:

- складати і обробляти первинні документи і заносити їх в облікові регістри;
- складати кореспонденцію рахунків за господарськими операціями;
- відображати суми за операціями на рахунках бухгалтерського обліку;
- узагальнювати дані поточного аналітичного і синтетичного обліку шляхом складання оборотних відомостей;
- на підставі даних бухгалтерського обліку складати бухгалтерський баланс та інші форми звітності, заповнювати типові форми, визначати оцінку статей звітів на дату балансу, виконувати розрахунки окремих сум;
- застосовувати відповідні методи і визначати суми оцінки об’єктів обліку;
- застосовувати критерії визнання статей для відображення в звітності;
- користуватися законодавчою та нормативною базою, що визначає порядок обліку і звітності;
- застосовувати принципи бухгалтерського обліку в облікових процедурах.

НАУКОВА РОБОТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Н.М. Купріна, Т.М. Ступницька, Т.Д. Маркова

Сучасний стан економіки країни та розвитку бізнесу потребує якісної підготовки фахівців з економічних спеціальностей, які володіють не тільки знаннями з професії, але й сучасними інструментами, методами, останніми досягненнями науки та управління, зарубіжним досвідом тощо. Тому якісна підготовка здобувачів вищої освіти з економічних спеціальностей, в тому числі 071 «Облік і оподаткування», не можливе без навичок та уміння проведення наукових досліджень, що є актуальним в сучасних умовах роботи ЗВО.

Як показав багаторічний опит з організації наукової роботи зі студентами спеціальності 071 «Облік і оподаткування», початок наукової роботи зі студентами необхідно розпочинати на другому курсі з вивчення аспектів історії виникнення своєї спеціальності, що надає можливість участі у конкурсі наукових робіт ОНАХТ «Історія моєї спеціальності», міжвузівської наукової конференції та публікації тез. Подальші дослідження студентів на старших курсах проводяться при вивченні професійних дисциплін та виконання курсових робіт, за результатами дослідження які реалізуються не тільки на наукових студентських конференціях та публікації тез, але уже й публікації у фахових та міжнародних виданнях та журналах, підготовці наукових студентських робіт на всеукраїнські та міжнародні конкурси, результати олімпіад зі спеціальності й інших галузей. Тому актуальним є й наявність зацікавленого наукового керівника, як наставника студента у проведенні наукових досліджень. Накопичувані дослідження та подальше їх проведення в обраному напрямі реалізуються студентами вже в кваліфікаційних роботах бакалаврів та магістрів, дослідженнях аспірантів, де особливе значення мають комплексні дослідження не тільки в своєї спеціальності, що дозволяє збільшити професійні компетенції. Важливе значення для якісної підготовки майбутніх фахівців має аналіз праць вчених та практичної діяльності підприємств, бізнес-структур, економік в зарубіжних країнах.

Особливістю гуманітарних спеціальностей, якими є й економічні, є відсутність проведення експериментів, лабораторних та інших практичних досліджень, але економічні дослідження не можливі без наявності якісних статистичних даних, інформації фінансової та статистичної звітності підприємств, використання сучасних програм та програмного забезпечення, економіко-математичних методів, використання яких все більш набуває актуальності в сучасних умовах. При проведенні досліджень також студенти отримають навички у теоретичному узагальненні інформації, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, структуруванні та класифікації даних та об’єктів дослідження, логікі, мислення, що дозволяє майбутнім випускникам стати не тільки професіоналами у спеціальності, але й науковцями та майбутніми педагогами, керівниками.

Таким чином, наукова робота студентів під час навчання є одним з дієвих інструментів забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти, отримання ними більшої кількості професійних компетенцій та потребує подальшого вдосконалення.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ

Г.О. Ткачук

Дисципліна «Економічна безпека підприємства» викладається для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньої програми «Фінансово-економічна та продовольча безпека». Тематика оцінки стану та рівня економічної безпеки підприємства посідає почесне місце у програмі викладання даної дисципліни та має наступні проблемні аспекти:

1) відсутність типової методики оцінки стану та рівня економічної безпеки підприємства, затвердженої на державному та (або) галузевому рівні;

2) відсутність єдиного підходу в науково-методичній літературі до вибору методичних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки підприємства;

3) наявність великої кількості методичних підходів та методик оцінки стану та рівня економічної безпеки підприємства, виходячи із галузевої специфіки підприємства та особистих вподобань авторів методик;

4) ототожнення понять «оцінка стану» та «оцінка рівня» економічної безпеки підприємства в багатьох наукових доробках;

5) обов'язкова наявність відповідного рівня обізнаності студентів, що вивчають методику оцінки економічної безпеки, в питаннях фінансово-економічного аналізу та аналізу господарської діяльності.

Зглядаючись на вищезазначені проблеми та виходячи із значимості компетентностей майбутніх фінансових аналітиків в галузі економічної та продовольчої безпеки щодо аналітичної оцінки небезпечності загроз і ризиків, стану системи забезпечення економічної безпеки та рівня економічної безпеки підприємства в цілому пропонується:

1) викладати наукові підходи до оцінки економічної безпеки підприємства в окремій дисципліні;

2) ввести до навчальних планів спеціальності 073 ОП «Фінансово-економічна та продовольча безпека» дисципліну «Економічний аналіз»;

3) вдосконалити науково-методичне забезпечення викладання шляхом видання навчальних посібників «Економічна безпека підприємства» та «Оцінка економічної безпеки».

Методичне подання матеріалу при вивченні методики оцінки стану та рівня економічної безпеки підприємства пропонується здійснювати за такими напрямками:

1. Оцінка фінансового стану підприємства.
2. Оцінка спроможності системи економічної безпеки підприємства до захисту від загроз та небезпек.
3. Оцінка ризикованості бізнес-процесів та трансформаційних перетворень.
4. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПРИ ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ ЗА КОРДОНОМ

Л.В. Агунова, М.Р. Мардар

Зміни, що відбуваються в освітньому просторі нашої держави дозволяють значно розширити академічну мобільність студентів закладів вищої освіти України. Окремо слід виділити проходження практики за кордоном. Активізація цього напрямку відбулась після підписання Україною угоди про безвізовий режим із країнами Європейського Союзу. Окрім того, студенти мають можливість поглибити свою професійну підготовку в США, країнах Азії та інших регіонах світу.

Закордонна практика студентів - це одна із форм проведення практичної підготовки і вона є обов’язковим компонентом освітньо-професійної програми підготовки фахівців при отриманні освітнього рівня. При проходженні такої практики студенти як економічних, так і технічних спеціальність мають можливість удосконалювати свої професійні вміння і навички, отримані під час теоретичної підготовки.

В ОНАХТ розроблене і затверджене Положення про організацію і проведення міжнародної практики студентів, яке чітко формулює її мету - це інтеграція національної освіти у світовий освітній простір на основі зміцнення теоретичних знань студентів, набуття практичного досвіду з організації і здійснення виробничих процесів на підприємствах харчової, зернопереробної, машинобудівної, енергетичної, паливної галузей промисловості, а також готельно-ресторанної і туристичної сфери з організацією системи менеджменту, маркетингу, ведення бухгалтерської статистичної звітності і визначення фінансових результатів діяльності на цих підприємствах.

Тривалість практики регулюється навчальними планами і договорами, що укладені між навчальним закладом, базою і/або організатором практики із чітким формулюванням обов’язків і відповідальності сторін. Проведення практики передбачене на базі закордонних підприємств і установ. Протягом цього часу студенти набувають практичні навички, знайомляться з інноваційними технологіями виробництва продукції і сучасними методами ведення бізнесу, встановлюють професійні контакти, удосконалюють володіння іноземними мовами, поринають у культуру іншої країни тощо.

Організація закордонної практики має індивідуально-орієнтований характер. При відборі враховується вік студента, його успішність, рівень володіння іноземною мовою, стан здоров’я, наявність закордонного паспорта тощо. Під час проходження такої практики студентам надається можливість навчання за індивідуальним навчальним графіком і за ним зберігається право на одержання стипендії.

Особливістю підготовки до закордонної практики є обов’язкове проходження курсу охороні праці на відповідному виробництві, ознайомлення з національними особливостями, митним законодавством країни в якій студент проходитиме практику, правовими питаннями, адміністративними умовами і традиціями. Важливою умовою є підписання студентом зобов’язання встановленого зразка про своєчасне повернення до України і продовженні навчання в академії.

Найбільш очікуваним результатом проходження студентами практики за кордоном для студентів є набуття ними професійних компетенцій, які включають: здатність майбутніх фахівців до адаптації в сучасних економічних умовах у контексті міжнародної інтеграції; здатність вчитися, опановувати сучасні знання і застосовувати ці знання на практиці; здатність підтримувати відповідний рівень своїх професійних знань; здатність проявляти ініціативу і мотивувати людей рухатися до загальної мети; брати на себе відповідальність; здатність працювати в команді і спілкуватися із представниками інших професійних груп. Дуже важливою компетенцією, що здобувається в результаті закордонної практики є поглиблене професійне спілкування іноземною мовою.

Натомість, організація і проведення комплексної практики за кордоном оголює цілий перелік проблем, які доводиться вирішувати в сукупності як Центру міжнародного співробітництва ОНАХТ, так і студентам самостійно. Насамперед, це необхідність оформлення цілого переліку документів: складання індивідуального плану навчання студента і програми практики, індивідуального завдання, наказу на практику, одержання віз, відкриття валютного банківського рахунку студентом тощо. До складностей можна віднести і одержання студентами візових дозволів при вʼїзді в окремі країни або довге їхнє оформлення.

При проходженні самої практики окремі студенти зустрічаються зі складностями адаптації, мовним барʼєром і культурними особливостями приймаючої країни. Окремо слід згадати самоорганізацію і сувору дисципліну до якої студенти бувають іноді не готові. Незважаючи на всі складності, що виникають, в ОНАХТ прослідковується щорічне стабільне зростання чисельності студентів, які проходять практику за кордоном. Найбільш розвинене співробітництво із підприємствами і організаціями Туреччини, Болгарії, Німеччини, Франції, Польщі. В цих країнах студенти вдосконалюють свої професійні навички в сфері менеджменту, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, у м’ясопереробній і виноробній галузях та ін. На сьогоднішній день ОНАХТ може запропонувати міжнародну практику студентам для наступних спеціальностей: готельно-ресторанна справа; туризм; маркетинг; менеджмент; підприємництво, торгівля і біржова діяльність; харчові технології; економіка; прикладна механіка; галузеве машинобудування; автоматизація і компютерно-інтегровані технології. Тільки за останній рік розширена географія співробітництва і укладені договори із проходження студентами міжнародної практики з підприємствами і організаціями в Грузії, Німеччині, Туреччині, Данії, Ізраїлі, Туркменії.

Слід зауважити, що комплексна практика за кордоном сприяє посиленню практичної підготовки студентів, взаємодії освітньої сфери і бізнесу, освоєнню сучасних технологій, інтенсифікації інтеграційних процесів і розвитку міжнаціональних і культурних відносин, нівелюванню язикового барʼєра.

Література

1. Положення про організацію і проведення міжнародної практики студентів. Введене в дію наказом ОНАХТ від 09.06.2017 р. № 153-01. URL: https://www.onaft.edu.ua/download/pubinfo/Regulations_organization_and_conduct_international_student_practice.pdf (дата обігу 12.09.2019).

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ У СВІТЛІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Л.Л. Лобоцька, О.Л. Фрум, С.М. Дідух

Одним з актуальних сучасних трендів розвитку економіки країн є цифровізація, яка відкриває великі можливості для підвищення ефективності, конкурентоспроможності підприємств, сприяє покращенню інфраструктури, поліпшенню умов життя населення.

В Україні 17 січня 2018 р. Кабінетом міністрів було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018-2020 рр. та план заходів з її реалізації [1]. Основою цифрової економіки є інформаційно-комунікаційні та цифрові технології.

Як відмічено в Концепції, рушійною силою цифрової економіки є людський капітал, тобто знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект людей. Тому важливе місце в ній приділено освіті. Підкреслено, що уміння використовувати цифрові технології в роботі поступово стає необхідним для більшості спеціалізацій та професій. Як головне завдання реформ освіти указана необхідність підвищення рівня та якості знань, формування сучасних навичок та компетенцій у сфері інформаційних технологій, уміння здобувати інформацію, впровадження нових дисциплін, здатність спілкуватися іноземними мовами тощо.

В світлі сказаного актуальними завданнями у підготовці фахівців, зокрема з економіки, є широке використання комп’ютерної техніки, особливо при проведені лабораторних і практичних занять. Необхідною умовою успішного засвоєння матеріалу є обов’язкова присутність студента на цих заняттях, тому що саме на лабораторних і практичних заняттях студенти знайомляться з методами та прийомами практичного застосування теоретичних аспектів дисципліни.

У нашій практиці неодноразово студенти зізнаються, що тільки після виконання завдань з економіко-математичного моделювання та інших складних дисциплін на комп’ютері, їм стає зрозумілим, про що йшлося на лекціях.

У світлі цього важливо чітко формулювати умови завдання: постановку задачі, розгляд шляхів її розв’язання, формування обґрунтованих висновків. Доцільно розглядати варіанти постановки задачі, індивідуалізувати самі завдання. Умови завдань повинні бути актуальними, відповідати сучасним тенденціям. Це забезпечить зацікавленість студентів економічними і політичними питаннями, важливими для країни.

Необхідно значно підвищити «ціну» самостійної роботи, у тому числі в рамках дистанційного навчання з використанням когнітивних та мультимедійних технологій, і не тільки в зимовий період, а й протягом всього учбового року. На наш погляд, графік навчального процесу потребує перегляду в бік збільшення вільного часу студента.

Впровадження нових підходів до навчання студентів передбачає значне посилення технічної бази лабораторій, придбання відповідного програмного забезпечення, проекційної апаратури. Кожному комп'ютеру треба забезпечити широкосмуговий доступ до Інтернету.

Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати освітній процес, підвищити рівень та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів викладачам легше розкрити зміст дисципліни, контролювати рівень її засвоєння, підвищити бажання студента навчатися, генерувати ідеї та творити.

Застосуванню прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання забезпечують зворотній зв'язок, підвищують ефективність управління навчальним процесом та освітою в цілому.

Література

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації // розпорядження Кабінету Міністрів України. Київ, 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80 (дата звернення: 11.02.2020).

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Л.Д. Риженко

Освітній процес - це структурована система організаційних і дидактичних заходів, спрямованих на реалізацію змісту освіти певного освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) відповідно до вимог стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти.

Нормативно-правовою базою організації навчального процесу є Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу, освітньо-професійні та освітньо-наукові програми підготовки фахівців відповідних професійних спрямувань і кваліфікаційних рівнів тощо.

Навчання для здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти здійснюється за ліцензованими спеціальностями та освітніми програмами, що визначені в Правилах прийому ЗВО, які щорічно затверджуються Вченою радою ЗВО і оприлюднюються на сайті. Перелік спеціальностей міститься в ліцензії на надання освітніх послуг, пов'язаних з одержанням вищої освіти за відповідними рівнями, яка видається Міністерством освіти і науки України та оприлюднюється на сайті ЗВО. У складі спеціальності можуть бути освітні програми. Зміст підготовки за освітньою програмою повинен відповідати колу професійних завдань і обов’язків за професійною роботою в межах спеціальності згідно з Державним класифікатором професій ДК 003:2010 на посадах, що вимагають певного рівня вищої освіти. Навчання за освітньою програмою додатково до нормативної частини має деталізувати підготовку здобувачів для виконання певних професійних завдань відповідно до стандарту вищої освіти.

Необхідність ґрунтовного реформування системи освіти в Україні є важливою соціальною проблемою, зумовленою, зокрема, процесами глобалізації. Потрібно, щоб Україна, нарешті, обрала свій стратегічний напрям розвитку - це входження до єдиної сім’ї Європейських народів, повернення до Європейських політичних і культурних традицій.

Закон «Про освіту» закладає підстави для створення сучаснішої та ефективнішої системи освіти на основі децентралізації управління, суттєвого перегляду принципів управління, значного розширення академічної, організаційної, фінансової та кадрової автономії закладів освіти і академічних свобод учасників освітнього процесу.

Останнім часом найбільші дискусії у суспільстві та серед фахівців викликають загальне розуміння того, чим є сьогодні вища освіта, проблеми управління системою вищої освіти, управління на рівні закладів вищої освіти, забезпечення якості освіти, фінансування вищої освіти, питання доступу до неї, спеціальне регулювання для медичної, юридичної та педагогічної освіти, застосування нових технологій, глобальна і внутрішня конкуренція тощо.

Поступово в ЗВО почали не тільки передавати відомі знання, але і створювати нові. Внаслідок їх розвитку на початку ХІХ ст. сформувалися три моделі ЗВО, які бачили місію переважно у створенні нових знань (німецька), підготовці фахівців для державних потреб (французька, або наполеонівська), передачі культури новим поколінням (британська). Пізніше додалися функції соціалізації молоді, інноваційної діяльності у різних сферах, проектування економічного та суспільного розвитку та інше.

Багато дискусій викликає співвідношення між державним регулюванням з одного боку, і автономією закладів вищої освіти та академічними свободами учасників освітнього процесу з іншого. Сьогодні є багато прихильників руху як у перший, так і в другий бік. Зазначені вище процеси об’єктивно вимагають послаблення державного регулювання у сфері вищої освіти, що відповідає також і загальному напряму державної політики на дерегуляцію і децентралізацію управління. Тому, очевидно, **потребують перегляду окремі регулятивні норми чинного закону про вищу освіту. Зокрема, це стосується багатьох вимог до кадрового, методичного, інформаційного, матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу, вимог щодо структури, організації діяльності, внутрішньої документації закладів вищої освіти, переліку посад науково-педагогічних працівників, нормативного встановлення переліків «фахових» наукових видань тощо.**

Однією з проблем управління державними закладами вищої освіти є конфлікт інтересів, що виникає через поєднання МОН функцій загального регулятора, органу ліцензування, органу, який розподіляє бюджетне фінансування між закладами вищої освіти тощо, з функціями і повноваженнями засновника значної частини (але не всіх) державних закладів. Останні названі «невластивими функціями» у презентації реформи державного управління. Ще один конфлікт інтересів виникає через поєднання функцій засновника, який є органом управління закладу вищої освіти, що призначає керівника і ухвалює чи затверджує певні рішення з його розвитку, та функцій органу управління, який має контролювати діяльність того самого ЗВО від імені держави.

Інтеграція України до світового освітнього простору вимагає дотримання певних міжнародних та європейських стандартів, угод, інших документів. Зокрема, це міжнародна стандартна класифікація освіти (МСКО). Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, Європейська рамка кваліфікацій, рамка кваліфікацій для європейського простору вищої освіти, документи конференцій міністрів освіти та ін.

Сучасні тенденції розвитку суспільства - інтенсивний розвиток комунікаційних технологій, швидка зміна форм суспільної діяльності, зайнятості населення, номенклатури професій, поглиблення соціальної диверсифікації та формування нових форм соціальної взаємодії - вимагають змін в освіті. Це властиве не лише Україні, а й усім країнам світу. Проблема полягає й у тому, що освіта базується на культурних засадах суспільства, а вони є консервативним явищем. Тому часто освіта відстає від змін у суспільному середовищі.

Виходячи із сучасного стану вищої освіти України можна зробити такі висновки:

1. Вища освіта України це достатньо сформована система, яка відповідає структурі освіти розвинених країн світу. Функціонує відпрацьована ступенева система вищої освіти, яка враховує світові тенденції та національні особливості і традиції вищої школи України.
2. Переважна більшість університетів України використовують рейтингово-модульну систему оцінювання успішності студентів, основу для впровадження кредитно-модульної системи, подібної до ECTS.
3. Нагальне завдання системи вищої освіти України - оптимізація структури вищих навчальних закладів, розширення та зменшення кількості навчальних напрямів і спеціальностей підготовки фахівців різних рівнів, визначення місця бакалавра та магістра в системі розподілу праці.
4. В Україні плідно працює державна система акредитації, ліцензування й атестації вищих навчальних закладів, яка дозволяє об’єктивно оцінити можливості навчального закладу готувати фахівців на рівні національних і світових стандартів.
5. Україна активно співпрацює з країнами ЄС щодо впровадження європейської тематики у вищу освіту, яка відображена у спільних проектах і

програмах.

6. Існуюча в Україні система наукових ступенів кандидата наук і доктора наук може бути адаптована до системи, прийнятої в Європі, після узгодження структури спеціальностей і критеріїв якості підготовки PhD та кандидатів наук. Водночас ступінь доктора наук може залишитися тільки в Україні як вітчизняне визначення вищої наукової кваліфікації фахівців.

7. Для реалізації принципу «освіта протягом усього життя» в Україні потрібно удосконалити систему перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, створення навчально-науково-виробничих комплексів при вищих навчальних закладах, підсилення зв’язків університетів з підприємствами та галузями економіки України.

Майбутнє України пов’язане з Європою.

Література

1. Кремєнь В. Модернізація освіти - сьогодні і завтра // Освіта України. - 2003. - № 42-43. -10 черв.

2. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://library.uipa. kharkov.ua/library/Documents/BolonProz/3/3_11.htm.

3. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. - К.: НТУУ «КПІ», 2006. - 544 с.

4. Круть П.П., Штефан Л.А. Основні напрями реформування освіти у провідних країнах світу. Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2007-12/07kpplcw.pdf.

5. Коробкова А.О. Основні проблеми реформування і перспективи розвитку вищої педагогічної освіти у контексті болонського процесу: https://osvita.ua › Вища освіта › Реформа вищої освіти.

УДК 621.3:378.147

ЗАСОБИ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 181 «ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ» ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕЛЕКТРОТЕХНІКА»

П.М. Монтік, А.А. Галіулін, О.Ю. Розіна

Одною з найважливіших складових успішності студентів будь якого напрямку спрямування є обґрунтована мотивація їх діяльності. Значною мірою це справедливо для навчальної діяльності здобувачів освіти у вищій школі, де суттєва доля навантаження припадає на активну самостійну роботу, яка потребує обґрунтованої **внутрішньої** мотивації [1]. Криза мотивації у наш час існує, і є чи не найбільшою перешкодою на шляху змін в освіті України, доводить у своїх дослідженнях доктор педагогічних наук І.П. Підласий [2].

Особливо проблематичним є формування мотивації до вивчення «непрофільних» дисциплін, які належать до блоку обов’язкових компонентів освітньої програми і вивчаються бакалаврами 1-го і 2-го років навчання. До таких дисциплін належить, зокрема, «Електротехніка», яка викладається спеціальностям 181 «Харчові технології», 162 «Біотехнології та біоінженерія», 131 «Прикладна механіка» та інші. З назв спеціальностей зрозуміло, що коло фахових інтересів слухачів лежить досить далеко від електротехніки, електромеханіки та електроніки.

Тому першим кроком на шляху формування внутрішньої мотивації є **руйнування внутрішніх деструктивних стереотипів**: «я не буду електромеханіком, я хочу бути спеціалістом з готельно-ресторанного бізнесу…, технології зберігання зерна…, виробництва дріжджів…» і далі перелік нескінченний.

Наступний крок - **формування позитивно мотивуючих аргументів**. Згадаємо, що метою освітнього процесу є формування предметних компетенцій. З нашої точки зору доцільно спрямувати курс «Електротехніка» на формування **комунікативних компетенцій**, які дають можливість вільно спілкуватися з фахівцями-суміжниками (електромеханіками та електротехніками), коректно використовувати стандартну термінологію, ставити їм чіткі зрозумілі завдання, вести дискусії на виробничі теми з електротехнічних питань.

Вступна мотивація повинна полягати у тому, що значний процент наших випускників - це майбутні керівники підприємств, або певних ділянок технологічного процесу харчового виробництва. Тому питання шляхів економії електроенергії, відповідно зменшення собівартості продукції для них є актуальними. Отже, використання економічних освітлювальних приладів, організація ефективних (економічних) режимів роботи електротехнічного та електромеханічного обладнання, методи та прилади вимірювання спожитої електроенергії - це теми, що висвітлюються в курсі «Електротехніка» і ,безумовно, пов’язані з перспективами кар’єрного росту керівника сучасного підприємства харчової промисловості.

Ерудиція сучасного керівника повинна охоплювати також питання, які стосуються підприємств, спроможних провести кваліфіковане переобладнання електричних мереж живлення, виконати якісно електромонтажні роботи різної складності.

На кафедрі ЕМтаІГ ОНАХТ за допомогою Одеського підприємства ТОВ S-Engineering створена Навчально-наукова лабораторія цифрових технологій автоматизації та електропривода, яка дозволяє в режимі семінарських, практичних або лабораторних занять ознайомити студентів усіх спеціальностей з можливостями реалізації електротехнічних складових у власних проектах, наприклад в кваліфікаційних роботах бакалаврів і магістрів, а у майбутньому в їх професійній діяльності.

Література

1. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посібн. / О.І. Власова. - К.: Либідь, 2005. - 400 с.

2. Коваленко О.Е. Методика професійного навчання. Підручник для студентів вищ. навч. закл. - Х.: Вид-во НУА, 2005. - 360 с.

ВАЖЛИВІСТЬ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВОДОПІДГОТОВКА В ТЕПЛЕНЕРГЕТИЦІ» МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКА»

О.О. Коваленко, О.Б. Василів

В енергетиці вода використовується як рушійна сила, теплоносій, розчинник, сповільнювач нейтронів, транспортне середовище, засіб для забезпечення питних та побутових потреб працівників. Витрати води на енергетичних об’єктах залежать від виду діяльності підприємства, потужності, способу генерації енергії тощо. В країнах, зокрема і в Україні, де переважна частина електроенергії виробляється на ТЕС та АЕС, на теплоенергетику припадає від 50 до 80 % водоспоживання промисловості. В середньому витрати на технічне водопостачання об’єктів теплоенергетики потужністю 1 МВт становлять 0.9 км^3 води на рік для ТЕС та 1.35 км^3 для АЕС [1].

На енергоефективність і безпечність діяльності підприємств теплоенергетики впливає не лише обсяг використаної води, але і її якість. Вода несе в собі руйнівні для теплоенергетичного устаткування хімічні речовини. Одні з них призводять до окислення і пошкодження поверхонь нагріву теплогенеруючих пристроїв, теплообмінників, трубопроводів та інших елементів теплових мереж, провокують збільшення швидкості процесів корозії. Інші призводять до появи відкладень на функціональних поверхнях, що негативно впливає на процеси теплообміну і гідравлічні режими обладнання. Тому без спеціальної водопідготовки не працює жодне сучасне підприємство теплоенергетики.

Для встановлення і ефективної експлуатації на підприємстві лінії водопідготовки недостатньо мати матеріальні та енергетичні ресурси. Необхідно мати ще й кваліфікованих фахівців. В ОНАХТ вже тривалий час здійснюється підготовка теплоенергетиків. Але в навчальних планах не було дисципліни, яка б формувала у таких студентів знання і навички з водопідготовки в теплоенергетиці, на відміну від інших вітчизняних та закордонних ЗВО.

З метою покращення якості освіти випускників-теплоенергетиків в ОНАХТ вже з цього року передбачено вивчення ними навчальної дисципліни «Водопідготовка в теплоенергетиці». В результаті вивчення дисципліни студенти отримають знання про: вимоги до якості води для систем теплоелектрогенерування; лабораторний аналіз якості води; водно-хімічні режими теплоенергетичного обладнання; технології, матеріали і реагенти для оброблення води; конструкції, принцип роботи і розрахунок обладнання для водопідготовки; шляхи підвищення економічної та енергетичної ефективності, екологічної безпечності систем водопідготовки в теплоенергетиці.

Література

1. Плачкова С.Г., Плачков І.В., Дунаєвська Н.І. та інші. Енергетика: історія, сучасність і майбутнє: електр. наук. - пізнав. видан. http://energetika.in.ua/ua/books/book-3/part-2/section-2/2-9.

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН У ТЕХНІЧНОМУ ЗВО

І.О. Кузнецова, Г.В. Крусір, І.В. Коваленко, О.Л. Гаркович

Навчання не є за своєю суттю лише даром запам’ятовуванням наукового матеріалу, який передається викладачем студенту «з голови в голову», - це є процес і результат активної пізнавальної, перш за все, розумової діяльності самого студенту з пошуку та розумової переробки наукових знань. Навчання відноситься до одного з основних видів діяльності. Це особливий і складний процес у перебігу якого формується психіка людини. Особливість навчальної діяльності полягає в тому, що результатом її виступає не зміна предметів, з якими діє суб’єкт, а зміна самого діючого суб’єкта.

Правильно організована навчальна діяльність повинна мати наступну психологічну структуру: мотиви, цілі, засоби та кінцевий результат. Зазвичай подібного роду інформацію автоматично адресують викладачем, не обтяжуючи студентів тими знаннями, без яких повноцінна активна пізнавальна діяльність не може відбутися. Навчання - процес, у якому не можна однією зі сторін беззастережно вручати пальму першості, залишаючи іншій роль пасивного «приймача» інформації. Викладач повинен виступати організатором діяльності студентів, створювати необхідні умови, що дозволяють особистості актуалізувати свій потенціал, стимулювати її інтелектуальну діяльність. Від яких же умов залежить активна навчальна діяльність? У першу чергу це мотивація. Саме вона активізує діяльність, так як висловлює якусь із потреб і спрямовує активність суб’єкта у відповідний до цієї потреби бук, тому без неї навчальна діяльність неможлива. Спочатку особа може мати безліч мотивів або, як прийнято казати, бути полі-мотивованою. Основна проблема полягає у тому, який мотив стає провідним і чи не є він зовнішнім стосовно процесу навчання.

Соціологічне опитування випускників декількох шкіл показало, що бажання стати абітурієнтом вишів рухоме в переважній більшості суспільним статусом. Спочатку викладач є посередником, медіатором між досягненням людства в різних областях і молодим поколінням. Сучасна ситуація змушує його проявляти неабияку винахідливість, але, на жаль, все частіше не в області розробки нових форм занять або актуалізації знань, а у винаході нових видів стимулів: рейтингової системи, контрольних тестів, автоматичних заліків та іспитів.

Оскільки навчальна діяльність є складним видом діяльності, то вона зумовлена певним типом мотивації, в якій переплітаються зовнішні та внутрішні. Зовнішні мотиви виявляються у мотивації добробуту (прагнення отримати схвалення), в мотивації досягнення (провідна потреба бути першим, домогтися успіху) або мотивації уникнення невдач. Такі мотиви є цілком природними і іноді корисними, але вони не належать до внутрішніх форм навчальної мотивації.

З точки зору здійснюваної навчальної діяльності та його різне розуміння студентами, мотиви можна розділити на три групи:

1) перший тип навчальної мотивації - «ділова мотивація», вона не випливає безпосередньо з навчання, немає зацікавленості в отриманні знань, орієнтування в якихось проблемах, придбанні професіоналізму. Привертає щось таке, чим студент хотів би займатися, а поки не займається, але сподівається отримати таку можливість або право після навчання. «Ділова мотивація» може бути дуже різною. Наприклад, «отримаю диплом влаштуюся на престижну роботу» або «мені як підприємцю потрібні знання з психології, але не «всі знання».

2) другий тип - змагальна мотивація. Суть її бути першим у своїй справі або принаймні не гірше за інших. Така мотивація спостерігається там, де велике значення надають оцінкам (балам). У студентів формується бажання мати залікову книжку без « задовільних оцінок». Цей тип внутрішньо не пов’язаний з утриманням пізнавальної діяльності, тому що не так важлива глибина знань, скільки вдало витягнуте квиток на іспиті або хороша шпаргалка.

3) третій тип мотивації - справді пізнавальний, внутрішньо пов’язаний з процесом навчання. Цікавий сам процес навчання, студент вчиться не лише заради оцінки або одержання диплома. Основа такого типу мотивації - зацікавленість, яка є практично невичерпною, тому що сама себе підживлює.

Структура курсу «Сталий менеджмент і ресурсоефективність» містить теоретичний та практичний матеріали, а також контрольні запитання. Перший розділ присвячено вмінню виробляти стратегію керування. Для того необхідно розвивати у студентів мотивацію к дії. Без мотивації неможливо керувати. Вивчення даного курсу дозволить студенту знати принципи ефективного керування. В другому розділі розглянути методи моделювання. Конкурентну боротьбу виграють ті менеджери, які володіють методологією. Ми знову стикаємося з мотивацією.

УДК 378.1:339.138

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВО-ПРИКЛАДНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.О. Голубьонкова, М.Г. Брайко

Одна з основних проблем маркетингу послуг вищої освіти - визначення їх якості. Опитування абітурієнтів та їх батьків показують, що якість освітніх послуг є одним з важливих чинників при виборі закладу вищої освіти. Проте кожен вкладає в це поняття щось своє: рівень кваліфікації викладачів (оцінюється за науковими ступенями тощо), місце закладу вищої освіти у рейтингах, відгуки студентів та випускників.

Особливість навчального процесу полягає в тому, що результат залежить як від викладача, так і від учня: наскільки він зацікавлений у навчанні, яка ступінь його включення у процес.

Метою дослідження є аналіз одного з засобів активного включення - студентський гурток у формі клубу.

На кафедрі Маркетингу, підприємництва і торгівлі протягом тривалого періоду часу діє декілька студентських гуртків. Цього року було вирішено один з них перевести у формат клубу, а саме - маркетингового студентського клубу.

Робота Маркетингового студентського клубу (МСК) запланована у відповідності до плану, затвердженому на зборах клубу 24.08.2019, та присвячена допомозі починаючим маркетологам в їх становленні конкурентоспроможними фахівцями відповідно до рівня розвитку сучасної науки і практики в області маркетингу, реклами та PR, digital.

Основні завдання студентського маркетингового клубу:

- набуття практичних навичок шляхом участі в реальних маркетингових заходах з метою позапрограмного навчання;
- організація та проведення майстер-класів, семінарів та Круглих столів для забезпечення спілкування студентів-маркетологів ОНАХТ з представниками інших вищих навчальних закладів, органами державного та недержавного управління у сфері освіти і бізнесу.

Структура студентського маркетингового клубу:

- Рада директорів (наукові керівники - випускники ОНАХТ фахівці з маркетингу, викладачі кафедри МПіТ) - має право вносити пропозиції на розгляд Зборів клубу. Має право вето на окремі рішення зборів.
- Президент клубу - студент спеціальності маркетинг (обирається таємним голосуванням членами клубу);
- Відділ маркетингових досліджень - проводить маркетингові дослідження за різноманітними тематиками;
- Креативний відділ - бере активну участь у різних фестивалях та конкурсах з маркетингу, PR-комунікацій та реклами. Кожна команда, що бере участь у конкурсах - це проект, капітан команди - менеджер проекту;
- PR (Інформаційний) відділ - займається донесенням до широкої громадськості (соціальні мережі, сайт кафедри МПіТ, статті в «Технолог» та ін.) планової та звітної інформації про заходи, які здійснює маркетинговий студентський клуб;
- HR-відділ - проводить набір бажаючих у члени клубу, займається донесенням поточної інформації, рішень зборів до всіх членів клубу.

В рамках роботи МСК заплановано:

- участь команд у креатив-батлі «Рекламний полігон», у міжнародному студентському конкурсі маркетингових та PR-проектів, стартапів «Золотий компас» (Харків, ХНЕУ), у студентських фестивалях реклами (Київ, Одеса) та інших;
- виконання маркетингових досліджень на ринку кави, молочних продуктів, ресторанних послуг та ін.;
- підготовка круглих столів та майстер-класів з провідними маркетологами м. Одеса;
- виступи членів клубу на наукових студентських конференціях ОНАХТ та інших закладів вищої освіти.

Сьогодні до складу Ради директорів входять: Жихарєва Н.О. - Middle PPC Specialist в Агенції Інтернет-маркетингу Inweb, Сербін В.В. - директор Міжнародного інституту маркетингу, Брайко М.Г. - старший викладач кафедри МПіТ, Голубьонкова О.О. - доцент кафедри МПіТ.

Протягом вересня відбувалися передвиборчі перегони - чотири кандидати склали свої програми бачення розвитку МСК та ознайомили з ними членів клубу. В результаті таємного голосування президентом було обрано студентку другого курсу - Синицю Ганну. Членами МСК є 21 студент.

За шість місяців діяльності МСК було проведено вісім засідань, взято участь у Міжнародному фестивалі соціальної реклами (м. Київ), у розв’язанні кейсів від провідних компаній на платформі Casers, створено та ведеться канал у соціальній мережі Телеграм.

Сьогодні члени МСК працюють над проблемою маркетингового дослідження ринку ресторанних послуг (розроблено план дослідження, визначено мету, завдання, гіпотези, методи, проведено оф-лайн опитування потенційних споживачів, проаналізовано стан комунікаційної політики закладу, досліджено діяльність конкурентів, розроблено план партнерських програм з потенційними партнерами). Крім того, за домовленістю з власниками закладу студенти будуть проходити практику у них.

Таким чином, студенти мають можливість опановувати практичні навички зі своєї спеціальності та бути активним учасником навчального процесу, набувати так званих soft skills, на які звертають увагу роботодавці - робота в команді, спілкування з замовником маркетингових послуг, з власниками бізнесу, використання сучасних комп’ютерних технологій для виконання командних завдань тощо.

Звісно, що така форма не може охопити всіх студентів - але найкращі отримують чудову можливість відчути який захопливий та цікавий світ маркетингової діяльності.

ЮРИДИЧНІ ТА МОРАЛЬНІ АСПЕКТИ DATA У ВИЩІЙ ШКОЛІ

І.С. Дружкова,
А.Ф. Коваленко - Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, м. Одеса, Україна

Коли виникає певна проблема й фахівці з інформаційних технологій збираються, щоб обговорити її можливі рішення, спільні зусилля можуть прискорити процес і значно на них вплинути. У 2015 році Комітет лідерства з навчальних технологій університету Каліфорнії (UC Educational Technology Leadership Committee ETLC) розробив набір принципів та рекомендованих практик для інформування, використання й обробки даних про навчання. З того часу ці «Принципи конфіденційності даних навчання та рекомендовані практики Університету Каліфорнія» [9] породжували дискусії, вебінари, презентації конференцій й отримували національне визнання.

То що таке «дані про навчання»? Чи «дані про навчання» збігаються з «даними про студентів»?

Деякі дослідники використовують дані про навчання як докази, що допомагають описати, як відбувався навчальний процес (наприклад, результати навчання, оцінки тощо), тоді як дані студентів включають найширший набір фактів про те, що роблять студенти або як взаємодіють на території ЗВО (наприклад, демографічні показники, користування Wi-Fi, дані, пов'язані з консультуванням тощо). Сюди ж входить інформація особистого характеру: хто зі студентів належить до соціально незахищених родин, отримує пільги тощо.

Незалежно від того, чи проводиться опитування реально або через хмарні рішення, вважаємо, що права студентів та викладачів захищені контрактом, дані про навчання захищаються технічно, а доступ та використання контролюються через університетські процеси, однак це може бути хибним уявленням тому, що захисти недосконалі, а іноді й відсутні.

Припускаємо, що без відповідних договірних угод постачальники можуть збирати дані з навчальних середовищ університету для компаній, комерційних чи небажаних цілей у небаченому масштабі та без обмежень. Відповідно без ретельного технічного контролю можуть бути непередбачувані наслідки, іноді приховані в рамках використовуваних технологій.

Наразі використання даних, інформаційних панелей та звітів, які відстежують схеми застосування в наших системах, стає простішим і звичним, однак в освітніх процесах будуть деякі прогалини для активного захисту даних, що надходять від студентів та викладачів, які займаються навчальною діяльністю.

Ключовою мотивацією при розробці «Принципів» було допомогти студентам, викладачам та самому університету прийняти зважені, поінформовані рішення щодо відповідного використання даних. «Принципи» обґрунтовані президентом університету Юдофа у липні 2013 року. Цей звіт, орієнтований на загальні гарантії даних, - підсумковий документ «Визначення конфіденційності UC та цінності конфіденційності», який стимулює позиції ETLC щодо питань власності, доступу та етичного використання даних про навчання [10].

Для додаткового обговорення й поширення «Принципів» у системі університету ETLC розпочав кампанію з просування їх за допомогою інших каналів, таких як вебінари для EDUCAUSE та Форум майбутнього конфіденційності. Тим часом тема вивчення конфіденційності даних активно поширюється серед організацій, службовців конфіденційності та ЗМІ. Наприклад, IMS Global випустила схожий набір принципів, тоді як інші коледжі та університети, такі як Мічиганський університет, створили свої. Філ Хілл опублікував серію статей в eLiterate, де виявляє занепокоєння UC з приводу тривалої комерціалізації даних студентів у онлайн-дошці дискусій, Piazza [1].

Крім вищої освіти, проблеми конфіденційності даних споживачів стали актуальною темою в інших сферах. Викриття Cambridge Analytica про помилки у Facebook, що викликали основні суперечки щодо питань конфіденційності, все ще тривають. Новий Каліфорнійський закон про конфіденційність споживачів пройшов шлях через державну Асамблею, а Європейський загальний регламент про захист даних став провідною ініціативою уряду щодо підвищення обізнаності з необхідністю конфіденційності даних та гарантій захисту даних 2016/679.

Сьогоднішні коледжі та університети по всьому світу стикаються з широким спектром викликів, включаючи відсторонених студентів, високий рівень відмови від навчання та неефективність традиційного підходу до навчання: «один для всіх». Але при правильному використанні аналітики великих даних та штучного інтелекту (далі ШІ) можна створити персоналізований досвід навчання, який у свою чергу може допомогти вирішити деякі з проблем.

Завдяки персоналізованому досвіду навчання кожен студент отримує абсолютно унікальний навчальний підхід, повністю адаптований до його індивідуальних здібностей та потреб. Це може безпосередньо підвищити мотивацію учнів та зменшити ймовірність відрахування. Також професори зможуть краще розуміти навчальний процес кожного студента, що дасть змогу викладати ефективніше. Ось як це може виглядати: системи навчання на основі штучного інтелекту зможуть дати професорам корисну інформацію про стилі, вміння й прогрес їхніх студентів та пропонувати, як адаптувати свої методи навчання до індивідуальних потреб студентів. Наприклад, деякі студенти можуть зіткнутися з проблемами в навчанні або проблемами, що вимагають додаткової уваги або навчання, щоб не відставати. Інші, можливо, просуваються настільки стрімко, що не мають інтелектуальних проблем і отримають користь від додаткових навчальних матеріалів чи завдань. В обох гіпотетичних сценаріях системи навчання ШІ допоможуть студентам повністю реалізувати потенціал, що цілком можливо, коли проблеми виявляються заздалегідь з метою вживання запобіжних заходів або коригування ситуації.

Використання штучного інтелекту у вищій школі водночас становить небезпеку. Позитив - уникнення негативних результатів. Незважаючи на намір людей, які розробляють та використовують ці системи, будуть непередбачувані наслідки, негативні або прямопротилежні. Щоб уникнути таких негативних результатів, треба враховувати кілька різних факторів. Одним із перших слід врахувати те, що дані - недосконалий інструмент. Дані можуть відрізнятися якістю, бути неактуальними чи застарілими, необробленими або непропорційними щодо кількості населення, яка може не узгоджуватися з цільовими студентами. Наприклад, системи навчання штучного інтелекту, використані для навчання студентів у певному коледжі чи університеті Каліфорнії, можуть якісно відрізнятися або бути неточними щодо студентів в інших частинах країни. Або система ШІ, заснована для студентів покоління X, може не мати такої ж ефективності для інших студентів, за словами дослідниці цієї проблеми Елани Зейде [5].

Останнім фактором, який слід врахувати, щоб уникнути негативних результатів, є впровадження, яке також не завжди висвітлюється в дискусіях про інтелектуальну власність у новинах або серед «комп’ютерних» вчених. Щоб відповідально використовувати ці системи, викладачі та працівники повинні розуміти не лише їх переваги, але й свої обмеження. Водночас освітнім закладам необхідно створити дуже чіткі протоколи щодо посадових інструкцій та обов’язків працівників, коли алгоритмічні оцінки або рекомендації не узгоджуються з їх професійним судженням [3]. Вони повинні мати чіткі критерії стосовно того, коли доцільно дотримуватися або переосмислювати комп’ютерну інформацію, щоб запобігти несправедливим рішенням. Люди, які використовують ці системи, повинні знати достатньо, щоб довіряти або ставити під сумнів алгоритмічне рішення. В іншому випадку вони просто втратять інструменти, особливо якщо хвилюються, що машини можуть їх замінити. Гарні результати залежать від всеохоплюючої та цілісної розмови про те, де штучний інтелект виконує більшу інституційну місію. Ще один ризик у використанні штучного інтелекту у вищій освіті полягає в різних правових тлумаченнях, в основному пов’язаних із особливостями законодавства про конфіденційність і захист даних та авторське право. Інша вимога - надання студентам доступу до інформації, яка використовується про них, - стане більш цікавою проблемою.

Вважаємо, що рішення, прийняті штучним інтелектом, більш вагомі, а студенти стають більш обізнаними в ситуації, що відбувається. На коледжі та університети буде здійснено тиск, щоб вони оприлюднили інформацію студентам. Люди прагнуть знати, як алгоритмічні рішення впливають на їхнє життя, тому радимо звертатися за консультаціями до юристів. Обставини кожного ЗВО можуть значно відрізнятися.

Етичні питання можуть мати наслідки стосовно різних груп та підгруп, освітніх цінностей і того, як системи штучного інтелекту можуть змінювати ці цінності.

Отож, представники вищої школи мають і далі бути на сторожі конфіденційності, продовжувати вивчати та виявляти наслідки безперешкодного використання даних та потреби у підвищеній пильності.

Література

1. Phillips Jim and Jim Williamson, UC's Learning Data Privacy Principles Gaining National Attention, UC IT Blog, University of California, January 30, 2019. URL :https://cio.ucop.edu/ucs-learning-data-privacy-principles-gaining-national-attention/.

2. Rouhiainen Lasse How AI and Data Could Personalize Higher Education URL : https://hbr.org/2019/10/how-ai-and-data-could-personalize-higher-education.

3. Sallay David and Amelia Vance, 11 Steps to Privacy: The Right to Inspect and Review under FERPA," FERPA|Sherpa blog, April 24, 2019). URL: https://ferpasherpa.org/applyingferpa1/.

4. Schaffhauser Dian, The Rocky Road of Using Data to Drive Student Success, Campus Technology, July 26, 2018. URL :https://campustechnology.com/articles/2018/07/26/the-rocky-road-of-using-data-to-drive-student-success.aspx.

5. Zeide Elana Learner Privacy in MOOCs and Virtual Education SSRN Electronic Journal. January 2018 OI: 10.2139/ssrn.3303551 URL: https://www.researchgate.net/publication/330246609_Learner_Privacy_in_MOOCs_and_Virtual_Education.

6. Zeide, Elana, Student Privacy Principles for the Age of Big Data: Moving Beyond FERPA and FIPPs (August 11, 2016). 8 Drexel Law Review 339 (2016). Available at SSRN URL: https://ssrn.com/abstract=2821837.

7. Zeide Elana, The Structural Consequences of Big Data-Driven Education, Big Data, vol. 5 (2017) URL :ttps://www.researchgate.net/publication/317722146_The_Structural_Consequences_of_Big_Data-Driven_Education.

8. UNCTAD (2016). Data Protection Regulations and International Data Flows: Implications for Trade and Development. URL: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/dtlstict2016d1_en.pdf.

9. University of California: Learning Data Privacy Principles URL: https://www.ets.berkeley.edu/sites/default/files/general/uc_learning_data_principles_final03.05.2018.pdf.

10. UC Statement of Privacy Values URL :https://www.ucop.edu/ethics-compliance-audit-services/_files/compliance/uc-privacy-principles.pdf.

ВИКЛАДАННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЬОВОГО СЕГМЕНТУ, ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.М. Голодонюк, Л.Є. Леонова, В.В. Мільчева

Подолання економічної кризи в Україні неможливе без підйому промисловості, створення нових сучасних підприємств і удосконалення існуючих, виробництва конкурентоспроможної продукції для задоволення потреб споживачів.

Ці, доволі складні, питання потребують свого вирішення.

Для ефективного функціонування підприємствам недостатньо виробити певну кількість товару і вивести на ринок. Щоб успішно його реалізувати, необхідно повною мірою задовольнити потреби споживачів, при цьому зробити це треба краще, ніж роблять конкуренти. Тому товар повинен бути адресним, тобто спрямованим на певну групу покупців.

Сучасний ринок характеризується великим різноманіттям товарів і споживачів, смаки, потреби та переваги яких стали більш індивідуальними. Разом з тим вони мають неоднакові фінансові можливості для здійснення покупки. Внаслідок цього, навіть універсальний товар не може однаково задовольнити потреби всіх споживачів.

Тому проблема пошуку і визначення свого цільового сегменту є вкрай актуальною для кожного виробника.

Базується вона на проведенні сегментування ринку.

Сегментування - це процес розподілу ринку на окремі сегменти.

Сегмент ринку - це особливим чином виділена група споживачів, які однаково реагують на набір спонукальних стимулів маркетингу, тобто на елементи комплексу маркетингу: товар, ціну, канали розподілу, засоби просування.

Сегментування ринку переслідує дві цілі:

1. вибір цільового сегменту (групи споживачів) для організації практичної роботи на ньому;

2. визначення ємності цільового сегменту з метою прогнозування обсягів власного виробництва і продажу продукції, які забезпечують ефективність і прибутковість роботи будь-якого підприємства.

Цільовий сегмент ринку - це сегмент ринку, де товар фірми найбільшою мірою відповідає запитам споживачів і де фірма має певні переваги перед конкурентами.

Основними об’єктами сегментування ринку є споживачі і продукти (рис. 1).

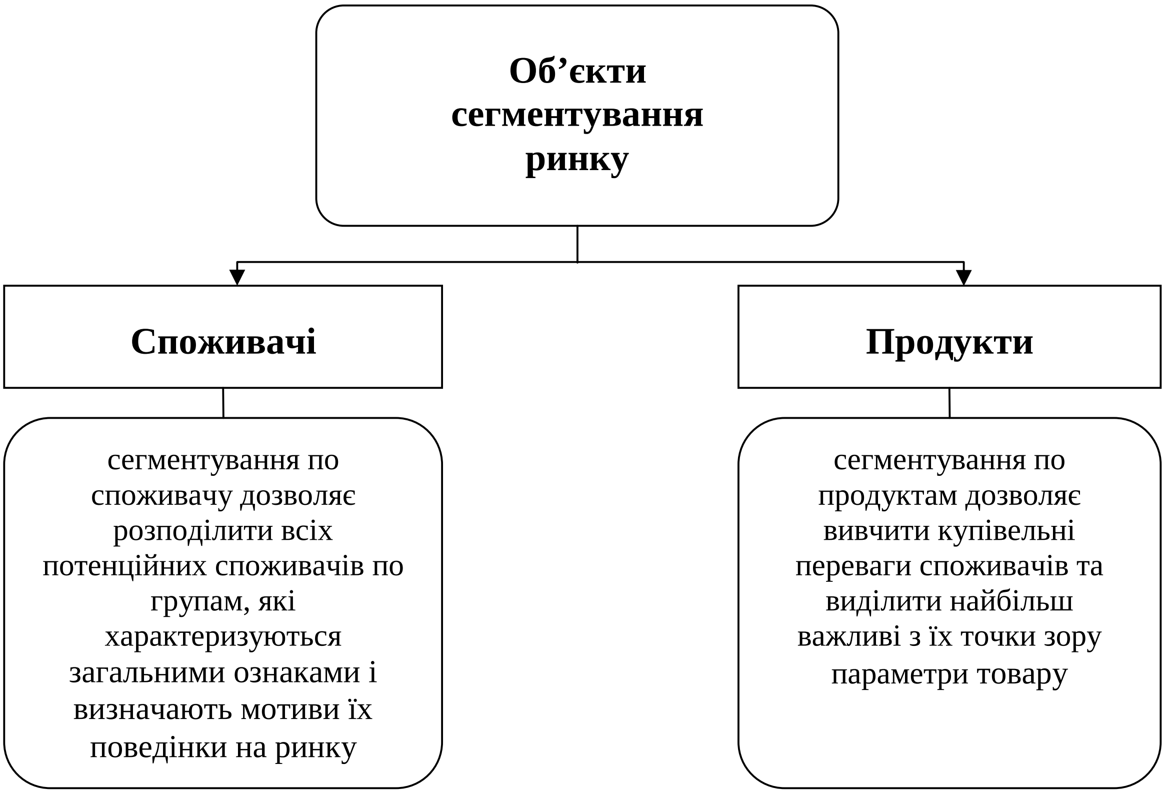

Рисунок 1. Об’єкти сегментування ринку

Для проведення сегментування ринку по продукту спочатку визначають ознаку, а потім виділяють сегменти. Наприклад, товар - сокова продукція (табл. 1).

Таблиця 1. Сегментування по продукту

Ознака	Сегменти по продукту
1. Процентний вміст плодової частини	- соки натуральні (100 %) - соки лайт (не менше 50 %) - нектари (не менше 25 %) - напої (до 25%)
2. Вид упаковки (пакування)	- скляна тара (банки, пляшки) - тетра-пак - ПЕТ-тара

Для проведення сегментування ринку по споживачам спочатку виділяють чотири основні принципи сегментування: географічний, демографічний, психографічний та поведінковий. Далі всередині кожного з них визначають окремі ознаки сегментування (табл. 2).

Таблиця 2. Сегментування по споживачам

Принцип сегментування споживачів	Ознаки сегментування
1. Географічний	регіон, округ, місто, щільність населення, клімат
2. Демографічний	вік, стать, рівень доходів, вид діяльності, розмір сім’ї, національність, освіта, тощо

3. Психографічний	суспільний клас, спосіб життя, тип особистості
4. Поведінковий	привід здійснення купівлі, статус користувача, інтенсивність споживання, ступінь прихильності, шукані вигоди

Методика пошуку і визначення цільового сегменту шляхом проведення сегментування ринку включає ряд послідовних етапів, наведених в таблиці 3.

Таблиця 3. Послідовність етапів визначення цільового сегменту

Етапи	**Порядок дій**
I.	Опис товару та його споживчих властивостей
II.	Характеристика споживачів товару
III.	Потреби і запити споживачів, що задовольняються за допомогою товару
IV.	Встановлення принципів і ознак сегментування по споживачам
V.	Виділення сегментів ринку та їх оцінка на відповідність вимогам, які пред'являються до них. Розробка однофакторної функціональної карти
VI.	Визначення основних цінностей споживачів (ОЦС) кожного сегменту
VII.	Аналіз позиції товарів конкурентів
VIII.	Позиціонування товару підприємства
IX.	Вибір цільового сегменту на основі співставлення конкурентних переваг товару підприємства з ОЦС кожного сегменту

Крім традиційних методів сегментації, таких як апріорний (a priory) та кластерний (cluster-based) існують також і новітні методики визначення цільових сегментів в маркетингу. Вони представлені гнучким (flexible) та компонентним (componential) методами. На сьогоднішній день кожний з них є актуальним і обирається в залежності від цілей дослідження, каналів розповсюдження інформації і наявності технічних (цифрових) засобів її обробки і використання.

Підводячи підсумок вищесказаному слід зауважити, що тільки адресно створюючи товар для цільового сегменту можна розраховувати на успішний розвиток підприємницької діяльності. А цілеспрямовано і професійно впливати на цільову аудиторію можуть лише люди, які отримали якісну вищу освіту і знають, як це робити! Тому ці знання є невід'ємною частиною цілої низки фахових дисциплін з маркетингу.

Здобувши якісні знання і оволодівши маркетинговими інструментами впливу на суб'єкти ринкових відносин (методики, підходи, класифікації тощо) при вирішенні виникаючих управлінських проблем, випускники вищих навчальних закладів на практиці будуть втілювати їх у життя і сприяти успішній діяльності не тільки окремих підприємств, але й економіки країни в цілому!

ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

І.О. Климентьєва, Н.А. Ткаченко, Д.М. Скрипніченко

В інформаційному суспільстві відбувається процес трансформації освітніх технологій, який представлено на рис. 1.

Рисунок 1. Трансформація освітніх технологій

Зупинимося спочатку на E-learning.

E-learning (від англ. Electronic learning - електронне навчання) - система електронного навчання, синонім таких термінів, як електронне навчання, дистанційне навчання, навчання із застосуванням комп’ютерів, мережне навчання, віртуальне навчання за допомогою інформаційно-комунікаційних, електронних технологій. За визначенням ЮНЕСКО: E-learning - навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа.

Електронне навчання поклало початок смарт-навчанню (Smart Education). Це нова філософія навчання, котру називають розумним навчанням.

Smart Education об’єднує навчальні заклади, викладацький склад для здійснення спільної освітньої діяльності в мережі Інтернет на базі спільних стандартів, узгоджень і технологій. Мова йде про здійснення спільного навчання та використання контенту. Смарт-навчання - це гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою контента з усього світу, що знаходиться у вільному доступі. Отже, знання стають широко доступними.

Мета розумного навчання полягає в тому, щоб робити процес навчання ефективним за рахунок переносу навчального процесу в електронне середовище, а це, в свою чергу, надає можливість доступу кожному, розширення кількості бажаючих навчатися з будь-якого місця і у будь-який час. З цією метою необхідно здійснити перехід від книжкового до електронного контенту, розміщуючи його в репозитарії, зробити його активним.

На рис. 2. представлено рух освіти до Smart Education.

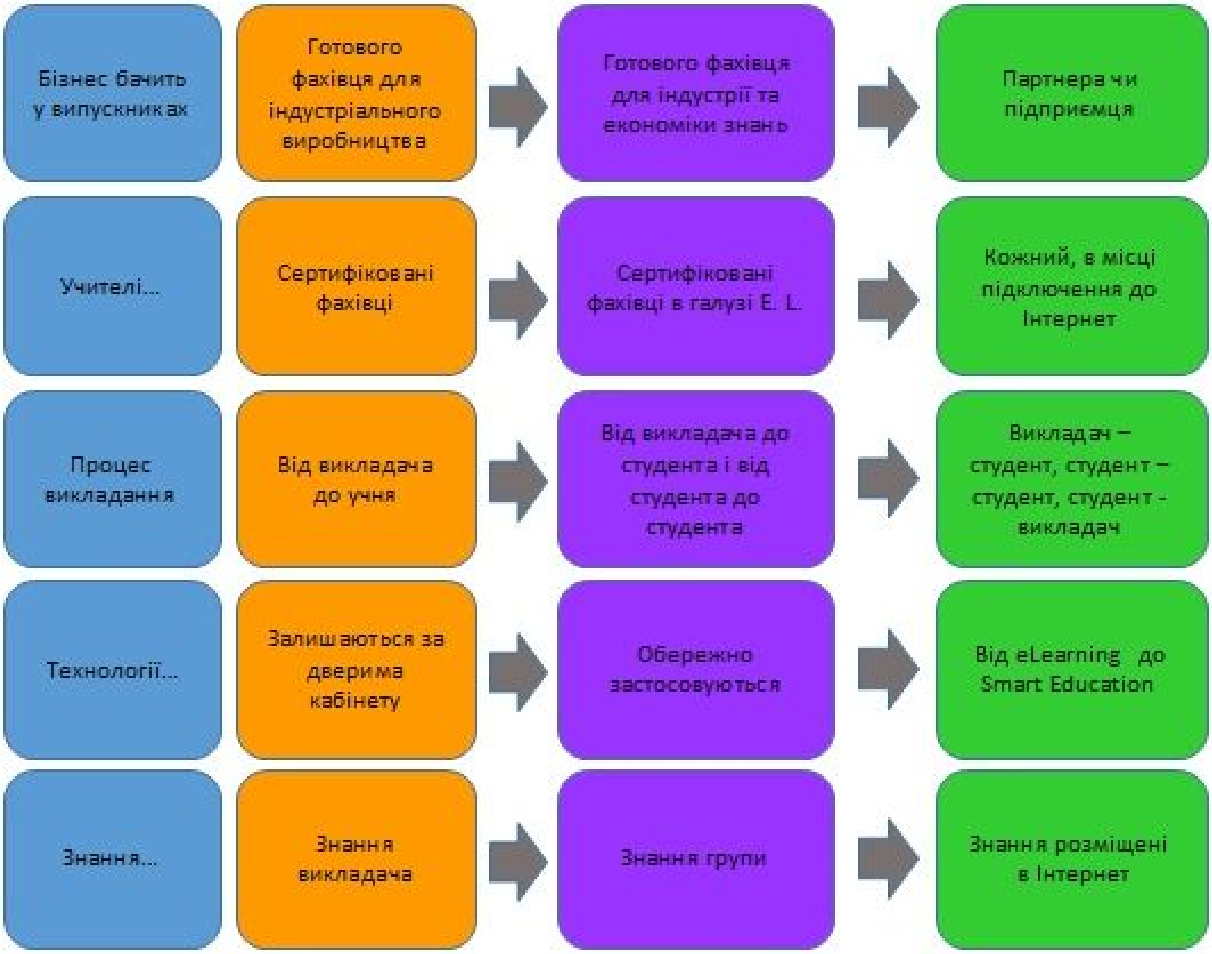

Рис. 2. Рух освіти до Smart Education

Студенти одержують можливість самостійно або за технологією «перевернутого» навчання вивчати навчальні дисципліни за електронними матеріалами, дивитись лекції в он-лайн або оф-лайн режимах, проходити тестування, брати участь у телекомунікаційних проектах.

Смарт-освіта відкриває нові можливості для педагогів, надає можливість ділитися досвідом, підвищувати свій професійний рівень, більше займатися наукою, економити час, постійно розробляти контент та ін.

Нові вимоги висуваються до навчального курсу. Він має забезпечувати якість освіти, мотивацію студентів, залучаючи студентів до творчої, навчальної і наукової діяльності. Навчальні курси мають бути інтегрованими, включати мультимедійні фрагменти, зовнішні електронні ресурси.

Необхідно дотримуватися таких вимог: гнучкість, інтеграція, індивідуальна траєкторія, мобільність та ін. Цим властивостям відповідатиме електронний курс, а також електронний підручник. Для створення смарт-підручника необхідно використовувати: хмарні технології, мультимедійні засоби, автоматичну фільтрацію за рейтингом знань, інтерактивність, спільну роботу в Інтернеті та ін.

Особлива увага приділяється управлінню навчальним контентом і навчальними ресурсами у смарт-навчанні.

У цьому процесі навчальні матеріали потребують регулярного використання викладачами, доповнення з професійних сайтів, блогів. Це дає студентам можливість формувати професійну компетентність.

Для здійснення смарт-навчання необхідне відповідне технічне забезпечення і доступ до Інтернету. Використання сучасних технологій навчання (інтерактивних) та технологій здійснення навчального процесу за моделями: Smart Classroom, Flipped Classroom та ін. створюють умови здійснення креативного навчання.

Викладачами використовуються у навчальному процесі інтерактивні дошки та спеціальне програмне забезпечення, наприклад, ActivStudio, а також програмне забезпечення Smart Notebook, Smart Classroom та ін. Це програмне забезпечення використовується для здійснення інтерактивного навчання.

Наприклад, Smart Classroom Suite - програмне забезпечення, що включає інтегрований програмний комплекс, котрий використовується в комп’ютерній аудиторії. Цей комплекс включає програмне забезпечення: для спільного навчання - Smart Notebook, для учнів - Smart Notebook SE; для управління навчальним процесом - Smart Sync; для проведення інтерактивного опитування – Smart Response.

Програмне забезпечення Smart Classroom Suite дозволяє управляти навчальним процесом в аудиторії та проводити заняття.

Отже, важливе місце у підготовці сучасного фахівця у ВНЗ має широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, Smart-технологій, що дасть можливість закласти фундамент щодо здійснення успішної професійної діяльності та кар’єри.

Література

1. Семеніхіна О.В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до SMART-суспільства [Електронний ресурс] Режим доступу: http://irbis-nbuv. gov.ua.

2. Якубов С. Технології SMART та навчальні матеріали / С. Якубов, Я. Якінін // Hi-Tech у школі. - 2011. - № 3 - 4.

3. Smart-технології в Україні і світі [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://molodi.in.ua/smart-tehnolohiji/.

ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАХОДИ ЩОДО ПОКРОКОВОГО ВПРОВАДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

О.І. Павлов

В умовах глобалізованого світу зростає значення мов міжнаціональної комунікації, серед яких одне з провідних місць посідає англійська мова.

Незаперечним є той факт, що в Україні існують великі проблеми щодо впровадження англійської мови в освітній процес вишів. Як наслідок цього - низький рівень володіння нею як студентами, так і пересічними нашими громадянами у порівнянні з європейською спільнотою.

У зв’язку з цим, в академії прийнято рішення про необхідність підготовки навчальних планів англійською мовою для студентів магістерського рівня з їх наступним навчально-методичним забезпеченням, що передбачає наявність відповідних конспектів лекцій та методичних вказівок.

Наразі така робота здійснюється на і на нашій кафедрі. Проте, слід розуміти, що цього заходу недостатньо для створення англомовного середовища серед освітян. І справа не тільки в тому, щоб мати достатню кількість англомовних викладачів. На перше місце виходить проблема готовності студентів до проведення занять англійською мовою.

Інше питання - про який склад студентства має йти мова: іноземців чи наших співвітчизників? Можливість набору групи іноземних студентів за спеціальністю 051 «Економіка» є проблематичною через те, що таку фахову підготовку можна отримати у будь-якій європейській країні. Слід також враховувати, що в академію поступають на навчання абітурієнти з азіатських та африканських країн, для яких передусім привабливими є неекономічні спеціальності.

Тому за таких умов більш реальним виглядає можливість навчання англійською мовою саме вітчизняних студентів. До того ж такий шлях виглядає пріоритетним в контексті європейського вибору України. Разом з тим, на практиці найбільш підготовлені українські студенти обирають в якості місця навчання сусідні європейські країни. Інша переважна більшість цього контингенту, яка залишається на батьківщині, не має достатнього рівня володіння англійською мовою як мовою навчання.

В такій ситуації слід задіяти комплекс заходів організаційно-методичного характеру, які дозволять протягом кількох років здійснити покроковий перехід до підготовки економістів, як і інших фахівців, англійською мовою.

По-перше, доречно ввести для абітурієнтів при поданні документів для навчання на рівні «бакалавр» наявності ЗНО з іноземної мови.

По-друге, з метою систематизації викладання дисциплін англійською мовою, на період навчання у бакалавріаті, доречно при проведенні занять з фахових дисциплін вдатися до англомовлення їх окремих елементів (виконання індивідуальних завдань, підготовка реферативних повідомлень тощо). Впровадження такої форми навчання доцільно імплементувати за участю кафедри іноземних мов академії.

По-третє, під патронатом кафедри іноземних мов та Інституту культури в англомовному ігровому форматі мають здійснюватися окремі позааудиторні заходи.

По-четверте, з часом це дасть можливість висунути підвищені вимоги до рівня володіння англійською мовою при вступі до магістратури.

По-п’яте, один з передостанніх кроків - більша вимогливість щодо контролю знань здобувачів наукового ступеня доктор філософії, починаючи зі вступну до аспірантури й закінчуючи захистом кваліфікаційних робіт.

Й насамкінець, необхідно передбачити низьку стимулюючих заохочень для викладачів, які вільно володіють англійською мовою.

Запропоновані заходи серед інших, подібних ним, сприятимуть покроковому впровадженню в освітній процес англійською мови як однієї з умов підвищення культурного та інтелектуального рівня наукової громадськості України.

УДК 378.091

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: ЗМІСТОВНІСТЬ ВІДОБРАЖЕННЯ У ПУБЛІЧНОМУ ПРОСТОРІ ПРОЦЕСУ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

О.Л. Кірдан, О.П. Кірдан
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань, Україна

Постановка проблеми. У 2019 р започатковано нову процедуру акредитації освітніх програм. На зміну звичній для ЗВО практики акредитаційної експертизи, яка передбачала формальний самоаналіз освітньої діяльності, насичення його кількісними показниками щодо кадрового складу, контингенту студентів, якості навчання, забезпечення навчально-методичними виданнями та ін. прийшла абсолютна нова парадигма, базована на критеріях забезпечення якості.

Виокремлення нерозв’язаних частин проблеми. Науково-методичне забезпечення нового акредитаційного процесу деталізовано у ґрунтовних матеріалах Національного агентства із забезпечення якості вищої [1]. Відтак кожен ЗВО України, опираючись на власні традиції, реалізує заходи щодо забезпечення якості освітніх програм. На наш погляд, одним із слабких місць у забезпеченні якості освітніх програм є змістовність відображення у публічному просторі процесу їх реалізації.

Мета - виокремити та схарактеризувати найпроблемніші складники відображення у публічному просторі процесу реалізації освітніх програм педагогічними ЗВО України.

Виклад основного матеріалу. У попередніх дослідженнях [2-5] ми неодноразово акцентували на розбудові внутрішніх систем забезпечення якості освітньої діяльності, професійного розвитку науково-педагогічних працівників та ін. Нині зосереджуємо увагу на виокремленні найпроблемніших складників відображення у публічному просторі процесу реалізації освітніх програм.

Для проведення дослідження у січні-лютому 2020 р. нами проаналізовано сайти 10 ЗВО. Для дослідження було обрано педагогічні ЗВО, які зайняли найвищі місця в консолідованому рейтингу ЗВО України за 2019 р., що представив інформаційний ресурс «Освіта.ua [6].

На основі аналізу за 10-критеріями наявності та змістовності відображення у публічному просторі процесу реалізації ОП, відзначаємо, що кожен заклад вищої освіти та їх структурні підрозділи - факультети, інститути - мають свої цікаві підходи та рішення. Однак є спільні проблеми, тому акцентуємо та визначимо напрями, на які потрібно звернути увагу адміністративно-управлінському персоналу ЗВО, насамперед гарантам освітніх програм, деканам факультетів, директорам інститутів, завідувачам кафедр та ін.

По-перше, при висвітленні питань організації освітньої, виховної, наукової та інших видів діяльності на рівні факультетів, інститутів, як правило, інформація про події подається щодо спеціальностей, а не освітніх програм. Тому доцільно звернути увагу на те, щоб ОП всіх рівнів та форм навчання були пропорційно представлені в публічному просторі.

По-друге, результати та аналіз опитування здобувачів вищої освіти щодо виявлення їхніх потреб та інтересів в інформаційному просторі, як правило, лише фрагментарно показані. Відсутня інформація про реалізацію освітніх програм здобувачами заочної форми навчання.

По-третє, зустрічі, засідання круглих столів та ін. щодо роботи зі студентами у реалізації механізму освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти в інформаційному просторі показані дуже слабко, фрагментарно.

По-четверте, недостатньо інформації про інноваційні форми і методи навчання та викладання на ОП, залучення роботодавців, фахівців-практиків до освітнього процесу, керівництва практикою та ін., варто було б більш широко відображати участь керівників практики від баз проходження практики під час захисту звітів, виконання випускних кваліфікаційних робіт чи курсових робіт на замовлення закладів освіти, установ, організацій та ін.; інформувати про виїзні засідання Екзаменаційних комісій та захист робіт на експериментальних базах досліджень та ін.

По-п’яте, 10-й критерій, тобто критерій, який застосовується під час акредитації освітніх програм третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, спонукає до того, щоб більш інтенсивно відображати у публічному просторі залучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах, а також виступи із доповідями на семінарах, та інших вітчизняних наукових заходах. Як правило, на проаналізованих сайтах така інформація відсутня.

По-шосте, доволі багато питань виникає й до забезпечення можливості на сайті університету громадського обговорення проектів ОП, формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами вищої освіти та ін.

Висновки. Зважаючи на важливість належного відображення у публічному просторі процесу реалізації освітніх програм, пропоную на рівні закладів вищої освіти:

1. Широко висвітлювати на сайтах ЗВО (субсайтах, сторінках структурних підрозділів), у соціальних мережах кращі практики використання інноваційних методів та форм навчання, залучення до аудиторних занять на ОП професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.
2. Інформувати через сайт університету (субсайти, сторінки структурних підрозділів), соціальні мережі про забезпечення освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти.
3. Забезпечити програмну і технічну підтримку зворотного зв’язку від стейкхолдерів з метою врахування їхніх інтересів при перегляді набору ОП, розгляду пропозицій, змін і доповнень до них.
4. Доцільно вивчити питання щодо розроблення окремого положення про апеляцію результатів підсумкового контролю.
5. На внутрішньо університетському рівні слід провести аналіз діючих положень на предмет наявності інформації, щодо поширення їх дії на освітні ступені «молодший бакалавр» та «доктор філософії».
6. Слід також звернути увагу на чітку, достатню та дієву взаємодію між різними рівнями внутрішньоуніверситетського забезпечення якості.

Отже, запорукою підвищення якості вищої освіти є відповідальність закладу вищої освіти, його спроможність виявляти та критично оцінити сильні та слабкі сторони в реалізації освітніх програм, упроваджувати парадигму лідерства та соціального служіння.

Література

1. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Режим доступу: https://naqa.gov.ua/акредитація/.

2. Кірдан О.Л., Кірдан О.П. Компетентнісний підхід як основа управління якістю вищої освіти / О.Л. Кірдан, О.П. Кірдан // Актуальні проблеми сучасної психодидактики : філософські, психологічні та педагогічні аспекти: Матеріали Другої міжнародної науково-практичної конференції, м. Умань, 20-21 квітня 2018 року // FOLIA COMENIANA: Вісник Польсько-української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського / гол. ред. Осадченко І. І. - Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. - С. 61-62. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9022.

3. Кірдан О.Л. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми закладом вищої освіти у контексті принципів вдосконалення навчання та викладання / О.Л. Кірдан // Збірник тез ІІ Міжнародної наукової Інтернет конференції «Вища освіта: удосконалення якості підготовки фахівців» (26-27 квітня 2018 р. м. Київ) / Укладач Н.В. Пазюра. Київ: Альфа-ПІК, 2018 - С. 35-37. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/9024.

4. Кірдан О.Л. Виклики та перспективи розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні // О.Л. Кірдан / Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. - Умань : ВПЦ Візаві, 2017. - Випуск 16. - С. 277 - 283 Режим доступу:https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/handle/6789/7818.

5. Кірдан О.П Якість професійної підготовки майбутніх економістів у контексті акредитації освітніх програм та розвитку внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності / О.П. Кірдан // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. - Випуск 70: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. - Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. - С. 122–126. DOI https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.30.

6. Кращі педагогічні навчальні заклади України. Режим доступу: http://ru.osvita.ua/vnz/rating/42227/.

УДК 378:005.6:006.065

СЕРТИФІКАЦІЯ ISO ЯК ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: КЕЙС НАЦІОНАЛЬНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

А.А. Котвіцька, О.І. Назарко
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Питання якості взагалі та освіти зокрема набувають особливого сенсу у швидко мінливому інформаційному суспільстві XXI століття. Якість освіти у сьогоденні розглядається у відповідності до викликів часу та є актуальною не лише в українському соціумі, але й у загальноєвропейському освітньому дискурсі.

Так, якість освіти є вагомим показником визначення Індексу розвитку людського потенціалу, який щорічно проводить Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Рівень освіти - міра цивілізації і культури будь-якого суспільства, важливий показник його інноваційного розвитку, який формують заклади вищої освіти.

У XXI столітті все більше споживачів віддають перевагу тим університетам, які побудували систему менеджменту якості та вважають її основою своєї роботи. Саме тому актуальним є питання про підтримку системи управління відповідно до викликів часу та вимог стандарту ISO 9001:2015.

Із огляду на вищезазначене, враховуючи стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), заклади вищої освіти України створюють власні внутрішні (локальні) системи управління якістю.

Зазначимо, що за результатами соціологічного дослідження «Запровадження внутрішніх систем забезпечення якості освіти в українських університетах і поточна ситуація та тенденції розвитку», проведеного Міжнародним фондом досліджень освітньої політики (січень 2018, Фініков Т.) лише 22 % університетів, що взяли участь в опитуванні, провели сертифікацію своїх систем управління якістю на відповідність вимогам стандарту ISO 9001.

У Національному фармацевтичному університеті запроваджено сертифіковану систему управління якістю (СУЯ НФаУ) з 2015 року. Система функціональна, динамічна, корегована: тричі пройшла підтвердження наглядовими аудитами (2016, 2017, 2019 рр.) й ресертифікаційним аудитом (2018 р.) та відповідає вимогам стандарту ISO 9001:2015. Університет має структуру з функцією управління якістю - відділ управління якістю та сектор забезпечення якості освіти.

Така модель системи управління якістю НФаУ, побудована у відповідності до стандартів ISO, стала змістовним підґрунтям для розбудови внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Управління якістю в нашому університеті ґрунтується на функціонуванні процесної моделі, здійснюється за циклом PDCA та забезпечується шляхом планування#документування процесів, моніторингу їх результативності за допомогою соціологічних і маркетингових інструментів, використання авторських методик рейтингування кафедр і НПП та впровадження освітніх інноватик навчання персоналу.

Враховуючи процеси інтеграції України до європейського освітнього простору, розвитку інноваційного середовища для реформування освітньої галузі, відповідно до міжнародних стандартів якості ***мета роботи*** полягає у розкриті можливостей адаптації сертифікованої системи ISO 9001:2015 закладу вищої освіти до розбудови внутрішньої системи забезпечення якості на прикладі досвіду Національного фармацевтичного університету з зазначеного питання.

Змістовна процесна модель університету розроблена за Циклом Демінга-Шухарта (PDCA), що передбачає виконання процесу за регламентованими стадіями (фазами): «плануй-виконуй-перевіряй-удосконалюй».

Координацію роботи з підтримки і розвитку СУЯ здійснює відділ управління якістю (ВУЯ). Розглянемо деякі аспекти функціонування такої системи управління.

P (Plan) У рамках функціонування СУЯ, нами розроблено каскадну систему планування, яка передбачає поступову наскрізну деталізацію планів - від Місії й Політики НФаУ - до планів окремих виконавців. Таке планування включає: Стратегічний план розвитку університету (на 7 років), Цілі НФаУ на навчальний рік (н. р.), Плани діяльності структурних підрозділів/процесів та Індивідуальні плани науково-педагогічних працівників на н. р.

Крім того, для посилення комунікацій в університеті налагоджена алгоритмічна система щомісячного планування роботи з використанням хмарних технологій, що дозволяє забезпечити поінформованість колективу, узгоджену діяльність та документообіг.

Документообіг НФаУ забезпечується на підставі внутрішніх регламентів: Настанови з управління університетом, Документованих процедур (19), Положень (98), тощо.

Усі внутрішні документи СУЯ підлягають єдиній системі кодування, структуровані та зберігаються на Google-диску відповідно до дерева процесів.

Внутрішні документи описують всі фази кожного процесу - від планування до оцінки визначених показників результативності та напрямів подальшого удосконалення. Таким чином, досягається можливість систематично вимірювати здатність процесів досягати встановлених цілей.

D (Do) Для забезпечення досягнення поставлених цілей і стабільного задоволення потреб та очікувань замовників й інших зацікавлених сторін в університеті застосовуються соціологічні та маркетингові практики, що об’єктивно вважаються інформаційним локусом у роботі зі стейкхолдерами. Щорічно проводиться близько 20 соціологічних і маркетингових досліджень.

Соціологічна інформація - це додатковий ресурс, що дозволяє вийти на більш високий, якісний рівень взаємодії із замовником. Такий інформаційний локус про поточні та майбутні потреби замовників, їхні вимоги й очікування щодо якості освітніх послуг дає можливість для формування та прийняття своєчасних управлінських рішень. А це, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності результатів та формуванню стратегій розвитку НФаУ.

Підтримка СУЯ здійснюється завдяки актуалізації знань, людських ресурсів, компетентностей та обізнаності про особливості системи та доступність інформації, що є однією з вимог стандарту ISO 9001.

Для формування компетентностей з питань управління якістю, для посилення комунікацій між структурними підрозділами в університеті створюються умови для розвитку людського потенціалу. Так, проводиться «Школа супервайзера СУЯ» для осіб, відповідальних за підтримку функціонування системи управління якістю, для завідувачів кафедрами, для керівників структурних підрозділів/процесів НФаУ.

Зазначимо, що серед дієвих механізмів реалізації вимог стандарту ISO 9001:2015 є використання ризик-орієнтованих технологій. З цією метою в університеті розроблено стандартну операційну процедуру «Визначення ризиків в межах СУЯ НФаУ за методикою FME(C)A» (СОП А1-91-196) та використовується SWOT-аналіз.

Поряд із тим, в університеті значна увага приділяється якості забезпечення та підтримці інфраструктури, необхідної для функціонування локальних процесів і для досягнення якості освітньої послуги.

C (Check) Одним з системних інструментів відстеження якості є проведення аудитів різного рівня та спрямування. У НФаУ щорічно проводяться внутрішні та зовнішні аудити. Інноваційним напрямом розвитку системи внутрішнього забезпечення якості НФаУ стало проведення цільових аудитів, наприклад, із навально-методичної роботи.

Метою проведення внутрішніх аудитів є визначення відповідності функціонування процесу/підрозділу університету встановленим зовнішнім нормативам та внутрішнім вимогам, визначення потенціалу та ресурсів для поліпшення діяльності, виявлення зон діяльності, які потребують коригувальних дій й подальшого вдосконалення роботи.

Фактично, завданням аудитів є виявлення процесів і окремих операцій, реалізація яких пов’язана з ризиком для якості освітніх послуг. Функціонування СУЯ спрямовано на постійне вжиття запобіжних дій і зменшення таких ризиків, що сприяє підвищенню стабільності діяльності закладу та досягненню довгострокового успіху.

А (Act) Для досягнення стратегічних цілей та тактичних задач в університеті постійно здійснюється критичне аналізування системи управління якістю з боку керівництва (ДП А1.3-01-007). Саме цей процес продукує зміни, сприяє усуненню причин відхилення від запланованого для наступного циклу.

Отже, керівництво НФаУ забезпечує наявність ресурсів для підтримки внутрішньої локальної системи управління якістю.

Вважаємо, що провідну роль у мінімізації ризиків задля забезпечення якісної фармацевтичної освіти відіграє дієздатна система управління якістю, яка відповідає стандартам ISO 9001 та рекомендаціям Європейського простору вищої освіти (ESG).

Прогнозований вектор подальшого розкриту СУЯ НФаУ бачимо у подальшій сертифікації процесів за стандартами ISO на основі моніторингу показників результативності процесів системи управління з використанням ризик-орієнтованих технологій, SWOT-аналізу та актуалізації інноваційних напрямів розвитку вищої освіти.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

В.І. Булюк, З.М. Сахарова

Особливість дисципліни «Безпека життєдіяльності (далі БЖД) полягає в тому, що вона має за мету не тільки збагатити студентів певним об’ємом знань, а й сформувати вміння розробляти алгоритми поведінки в конкретних надзвичайних ситуаціях. Головне - виховати розуміння, що повсякденне дотримання культури безпеки є необхідною складовою існування самого життя. Сприяти формуванню особистості безпечного типу - це сформувати у студентів навички самостійного оцінювання конкретної ситуації, прийняття та реалізації адекватних рішень у нестандартних умовах. Основою для розвитку цих здібностей є застосування на заняттях проблемно-ситуативного підходу при використанні методики системного аналізу.

Системність науки БЖД очевидна, і чинники складаються з технічних, суспільних, науково-природничих, економічних галузей знань, нерозривно поєднаних між собою. Єдність і взаємозалежність теоретичних знань і практичного досвіду, який накопичило людство, є основою для розробки алгоритмів поведінки в небезпечних ситуаціях, заходів для запобігання та ліквідації.

Сама сутність дисципліни БЖД вимагає використання системно-структурного підходу. Це методологічні засоби для визначення причин виникнення небезпечної ситуації, механізмів і розвитку, наслідків впливу на систему «Людина-життєве середовище». Системний аналіз для дисципліни БЖД - це сукупність методологічних засобів, які використовуються для підготовки й обґрунтування рішень зі складних проблем, в даному випадку безпеки.

Класифікацію методу системного аналізу згідно з педагогічними технологіями дидактики можна провести за наступними складовими:

- за рівнем застосування - локальна та модульна (модуль - небезпеки техногенного характеру, локальність промислові аварії, небезпечні події транспорту, гідродинамічні небезпеки, радіаційна, хімічна небезпека та інш., як наслідок технічного розвитку);
- за провідним чинником психічного розвитку - соціогенна (спрямована на формування людини «безпечного типу»);
- за філософською основою - матеріалістична (базується на аналізі реальних подій);
- за науковою концепцією засвоєння - розвивальна та асоціативно-рефлекторна (встановлюється подія, а потім визначаються її складові);
- за ставленням до студентів - особистісно-орієнтована (технологія співробітництва);
- за орієнтацією: на особистісні структури - інформаційна (формування знань, умінь з застосуванням прикладів реальних подій), саморозвитку (набуття вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та розробляти засоби запобігання несприятливим подіям), прикладна (застосовуються знання фізики, хімії, географії, геології, психології та професійно-орієнтованих дисциплін);
- за типом організації та управління пізнавальною діяльністю - структурно-логічна (визначення небезпек, встановлення причин виникнення, аналіз наслідків), тренінгові (опрацювання та розробка алгоритму дій).

Пропонована педагогічна методика, для її успішного практичного впровадження, повинна передбачити створення викладачем особливих креативних умов діяльності студентів.

Викладач повинен:

1. **Усувати перешкоди для мислення.** Наприклад, перш ніж надати теоретичне визначення дисципліни БЖД, запропонувати логічний ряд запитань щодо пізнавальної проблеми: «Чому на сьогоднішній день проблема безпеки людини є актуальною?», «Як ви розумієте саме поняття «безпека»?», «Які

проблеми прагне вирішити ця наука?», а під час обговорення відповідей студентів спонукати підтверджувати аргументи конкретними прикладами.

2. Розвивати сприйняття події як угрупування взаємозалежних складових. Так, під час аналізу системи «Людина - життєве середовище а саме, проблеми небезпеки, пов’язаної з людським фактором, модулюється послідовність подій та дій людини, які сприяють виникненню небезпеки.

3. Підтримувати живу уяву. Наука БЖД базується як на теоретичних положеннях, так і на практичному досвіді. Тому при розгляданні конкретних небезпек методично правильним є звернення до студентів з пропозицією поділитися досвідом, якщо вони були свідками подібних подій або бачили особливості їх проходження із засобів інформації.

4. Приділяти увагу роботі підсвідомості. Необхідність у безпеці для людини, як живої істоти, є постійною потребою. Для розвитку вміння інтуїтивного реагування доцільним є застосування ситуаційних завдань двох типів: перший - вибрати правильну послідовність дій із запропонованих варіантів (цей тип завдань дозволяє сформувати систему логічно пов’язаних етапів дій); другий - більш складний варіант, який дозволяє розробити послідовність дій самостійно.

5. Утримуватися від категоричних оцінювань. Це один із головних постулатів педагогіки співробітництва: у випадку наявності недоліків у відповіді або запропонованих діях виправляти їх не викладачеві, а звернутися до студентів з пропозицією: «Яка з дій потребує уточнення?», «Що краще зробити?», «Що ви вважаєте за головну причину?» та ін.

6. Розширювати об’єм знань. На заняттях з БЖД розглядаються надзвичайні ситуації природного, техногенного, соціально-політичного характеру. З метою створення у студентів системи засвоєння знань доцільно розглядати кожен їх вид з дотриманням наступної послідовності: теоретичне визначення та особливості небезпеки на сучасному етапі; встановлення причин виникнення; аналіз факторів небезпеки; визначення наслідків; розробка алгоритму дій під час події; заходи запобігання; висновок про актуальність небезпеки.

Принцип системності покладений і в основу розробки структури заняття як подання матеріалу, так і його закріплення.

На підсумковому етапі вивчення курсу БЖД з метою удосконалення вміння проводити системний аналіз небезпеки, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між складовими небезпечної події закріплюються навички аналізу й узагальнення знань теоретичних положень і практичних надбань. Для цього студенти виконують комплексний аналіз небезпечної події, яка реально сталася у світі.

Студенти проводять аналіз подій за наступним планом:

- Інформація про надзвичайну ситуацію (з посиланням на джерело).
- Теоретичне визначення цієї надзвичайної ситуації, характеристика шкідливих, небезпечних, вражаючих факторів.
- Аналіз небезпеки, встановлення її рівня.

- Визначення ризику.
- Встановлення впливу надзвичайної ситуації на природне середовище, інфраструктуру, людину.
- Розробка алгоритму поведінки людини, яка потрапила в зону надзвичайної ситуації.
- Алгоритм надання першої медичної допомоги потерпілому від цієї надзвичайної ситуації.
- Засоби запобігання виникнення надзвичайної ситуації.
- Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації.
- Інформація про аналогічні надзвичайні ситуації.

Висновок: Робота над цим завданням дає можливість студентам ще раз замислитися над цінністю людського життя, необхідністю дотримуватися правил безпеки, заздалегідь прораховувати власні можливості перед виконанням певної дії. Виконання роботи за визначеним планом дозволяє ґрунтовно проаналізувати чинники, які впливають на здоров’я, працездатність людини, визначають умови її існування та життєдіяльності. Підтверджує головне правило безпеки: «Передбачити, уникати, діяти».

ЕЖЕКТОРНА ХОЛОДИЛЬНА МАШИНА НА БУТАНІ

І.О. Подмазко, О.С. Подмазко, Н.О. Піщанська

Доля електроенергії, що витрачається на виробництво штучного холоду, стає відчутнішою в енергетичному балансі багатьох країн світу, що робить актуальним питання енергопостачання холодильних машин. У зв’язку з цим останніми роками зріс інтерес до тепловикористовувальних холодильних машин, що утилізують відкидне тепло, вторинні енергетичні ресурси (ВЕР) і сонячну енергію.

Нині при використанні відкидного тепла і ВЕР перевага, в основному, віддається теплу високого і середнього потенціалу. Це, з одного боку, обмежує сферу застосування низькопотенційного тепла, доля якого досягає 60 % від загальної кількості споживаної первинної енергії. З іншого боку, отримання і використання тепла низького потенціалу простіші, ніж високого і середнього, джерела його поширеніші, вартість - найнижча, і тому його застосування заслуговує на особливу увагу.

Утилізація низькопотенційного тепла і ВЕР в тепловикористовуючих генераторах холоду, у тому числі в ежекторних холодильних машинах (ЕХМ), може дати значну економію палива, електроенергії, матеріальних і трудових витрат, а також сприяє захисту довкілля від забруднення.

Одним з перспективних напрямів істотної економії енергії і охорони довкілля від забруднення є впровадження систем утилізації ВЕР в газотранспортній галузі. Найбільш доцільне впровадження таких систем утилізації тепла, позитивний ефект від роботи яких безпосередньо використовується на газокомпресорних станціях магістральних газопроводів.

Газотурбінні установки (ГТУ), які застосовуються на газокомпресорних станціях магістральних газопроводів для приводу нагнітачів природного газу, викидають в довкілля вихлопні гази з температурою 400-500 ℃.

Ці значні і невживані нині ВЕР можна з високою ефективністю утилізувати на газокомпресорних станціях шляхом застосування комбінованих установок, призначених для виробництва електроенергії і отримання холоду, використовуваного для охолодження газу, що транспортується.

Проведений порівняльний техніко-економічний аналіз різних генераторів холоду показав, що найбільш перспективними для цілей охолодження перекачуваного газу є утилізаційні ежекторні холодильні машини (ЕХМ), працюючі на бутані (R 600).

Вторинні енергетичні ресурси, відхідне тепло і сонячне випромінювання можуть служити джерелами енергії для ежекторних холодильних машин (ЕХМ), що працюють на легко киплячих речовинах.

Перспективними областями раціонального застосування утилізацій ЕХМ є різні підприємства і виробництва, що мають в своєму розпорядженні відхідне тепло і вторинні енергетичні ресурси і пред’являють до тепловикористовуючих холодильних машин вимоги надійності, простоти пристрою і обслуговування, можливості роботи в автоматичному режимі, а також що вимагають мінімальних витрат на впровадження.

В ОНАХТ проводяться науково-дослідні і проектно-конструкторські роботи, направлені на створення високоефективних ежекторних холодильних машин (ЕХМ) різного призначення, використовуючих легко киплячі робочі речовини і утилізуючих відхідне тепло, вторинні енергетичні ресурси і сонячну енергію.

Просторі дослідження ЕХМ, що працюють на холодоагентах R141b і R142b, показали, що тепловий коефіцієнт таких машин може досягати значення 0.5 і бути зіставленим з тепловим коефіцієнтом холодильних машин абсорбції, що свідчить про перспективність застосування ЕХМ в різних системах холодопостачання.

В даний час в суднових системах кондиціонування повітря в основному застосовуються парокомпресорні холодильні машини (ПКХМ) з приводом від електродвигунів.

Електричні потужності, споживані устаткуванням холодопостачання судна, досягають значних величин, що приводить до додаткових витрат палива і необхідності збільшення потужності суднової електростанції.

Одним з шляхів вдосконалення енергоспоживання на судах є утилізація теплоти випускних газів, що відходять від головного і допоміжних двигунів, і охолоджуючих їх рідин, зокрема для роботи тепловикористовуючих холодильних машин.

Порівняльний аналіз різних холодильних машин показує, що найбільш перспективними для суднових систем кондиціонування повітря є ежекторні холодильні машини (ЕХМ), що використовують легко киплячі робочі речовини.

Проте, не дивлячись на ряд достоїнств перед іншими генераторами холоду, ЕХМ не позбавлені недоліків, найістотнішим з яких є відносно невисокий тепловий коефіцієнт ζ. Крім того, до теперішнього часу в них переважно застосовувалися легко киплячі холодоагенти R11, R12, R141b, R142b та інші, які не відповідають сучасним екологічним вимогам.

Тому представляє значний інтерес подальші дослідження з метою створення суднових ЕХМ для утилізації, що відповідають сучасним вимогам за енергетичними, економічними і екологічними показниками і конкурентоздатних на світовому ринку холодильних машин.

Дослідження у області ежекторних холодильних машин (ЕХМ), що використовують легко киплячі робочі речовини і утилізуючі вторинні енергетичні ресурси і відхідне тепло, показують перспективність їх застосування в хімічній, металургійній, ливарні, харчовій і переробній промисловості, а також в різних децентралізованих когенераційних системах, призначених для комбінованого виробництва електроенергії, теплоти і холоду.

ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ

В.О. Волчок

Підготовка спеціалістів з високими діловими та моральними якостями можлива на базі наукової та практичної підготовки. Успішне вирішення цих завдань полягає у створенні умов по залученню студентів до науково-дослідницької роботи. На перший погляд просте завдання пов’язано з вирішенням деяких питань. Це виявлення індивідуальних якостей та можливостей студента, сприяння самовираженню та реалізації творчих можливостей, створення атмосфери зацікавленості, стимулювання студентів до дослідницької роботи, набуття навичок самостійного вирішення питань.

Однією з ефективних форм є проведення презентації студентам о досягненнях в тому науковому напрямку, що відповідає їх майбутній спеціальності, узагальнення власного наукового досвіду з цього питання, виявленні зацікавлених студентів і створення за їх участю наукового гуртка. Невелика чисельність членів гуртка дозволяє застосувати декілька ефективних способів проведення дослідницької роботи: оптимальність, вмотивованість, технологічність, ексклюзивність та презентативність. Ці способи як відокремленні так і об’єднано ініціюють пошуковий, творчий і самостійний характер діяльності членів науково-дослідного студентського гуртка.

Позитивним результатом роботи студентського наукового гуртка можна вважати результат, що виражається в оволодінні учасниками новими творчими способами вирішення наукової проблеми, у формуванні мотивації до самонавчання, самовдосконалення і саморозвитку. Слід звернути увагу, що під час проведення занять найважливішим завданням є передача продуктивних способів дослідницької роботи, яке полягає не тільки в повідомленні і засвоєнні інформації, а в передачі способів діяльності, будь-то прийом, метод, методика чи технологія.

Організація науково-дослідної діяльність студентів передбачає наявність продуманого плану, чітке уявлення про його цілі, завдання, роботу з науковою літературою, розуміння студентами робіт, які вони будуть виконувати та їх роль, дотримання всіх умов безпечної роботи. Це сприяє формуванню професійних компетенцій та забезпечує підготовку студентів до участі на конференціях, семінарах, написання наукових рефератів; проведення досліджень и написання за їх результатами курсових робіт; підготовка дипломної роботи, написання наукових статей і докладів.

В науково-дослідній роботі студентів важливе значення займає робота з джерелами в електронному вигляді. Електронні носії інформації дозволяють швидко здобути необхідні дані щодо опрацювання матеріалів монографій, наукових журналів і публікацій науково-практичних конференцій.

Використання нескладних рекомендацій щодо проведення організації роботи наукового гуртка дозволить залучити студентів до науково-дослідницької роботи і забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців.

УДК 37.02.378:6

СТОРІТЕЛЛІНГ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ У ЗВО

А.К. Д’яконова, Т.В. Стрікаленко

Заклади вищої освіти (ЗВО) - це колективи фахівців, які працюють разом задля постійного вдосконалення своїх можливостей створювати ті результати, які вони колективно цінують. Оскільки підготовка кваліфікованого спеціаліста, здатного до ефективної професійної роботи за фахом і конкурентного на ринку праці є метою ЗВО, впровадження інновацій, що відповідають темпам інформатизації суспільства, слід вважати першочерговою задачею ЗВО [1, 2].

Мета роботи - аналіз використання у навчальному процесі сторітеллінгу як педагогічного прийому викладання історій з певною структурою, спрямованих на рішення задач навчання, розвитку, мотивації та виховання.

Започаткував сторітеллінг (від англ. Storytelling - розповідати історії) Девід Армстронг (книга «MBCA. Managing by Storying Around», 1992 р.), а Harvard Business Review у 2006 р визнало сторітеллінг однією з кращих бізнес-ідей XX століття. Відкритий університет Великої Британії у 2014 році назвав сторітеллінг однією з десяти головних тенденцій у освіті. Сьогодні цей метод називають інноваційним, хоча використання «історій», пов’язаних тим чи іншим способом з предметом викладання, застосовували педагоги практично завжди [1-3].

У повсякденній роботі ми використовуємо три види сторітеллнгу - класичний, активний та цифровий, та найчастіше - змішаний. Так, розповідаючи про реальну життєву ситуацію, що висвітлює можливе рішення проблемної обговорюваної теми лекції (класичний сторітеллінг), часто використовуємо візуальні компоненти - презентації, що містять інфографіку чи власні фото, або відеоматеріали (цифровий сторітеллінг).

В деяких групах досить успішно використовується активний сторітеллінг, коли студенти приносять і демонструють колегам свої матеріали (власні фото, відео чи презентації) з обговорюваної на лекції теми чи проблеми. Часто це спонукає і других студентів групи продовжити такий «досвід» на наступних заняттях, готувати матеріали для виступів на конференціях тощо.

Популярність і успіхи використання сторітеллінгу (спочатку - бізнес-ідеї) в практиці викладання пов'язані, в основному, з такими його функціями як мотивуюча, розвиваюча, виховна і навчальна. Саме сторітеллінг рекомендують широко застосовувати при додатковому навчанні (он-лайн курси) чи підвищенні кваліфікації фахівців, адже кожен з них може розповісти «свої» нестандартні ситуації і, тим самим, зробити додатковий внесок у навчання.

На нашу думку, актуальність використання сторітеллінгу обумовлена і тим, що повсякденні інформаційні технології (девайси, гаджети тощо) вже досить успішно сформували у переважної кількості молоді «кліпове мислення», і це слід враховувати при викладанні практично усіх навчальних предметів.

Література

1. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в підготовці майбутнього фахівця / Р. С. Гуревич // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. - К., 2002. - № 4. - С. 61-68.

2. Березкін. О. В. Організаційно-педагогічні умови інновацій при підготовці фахівців інженерних спеціальностей. // Perspectives of world science and education. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2020 - P. 198-202. URL: http://sciconf.com.ua.

3. Похолков Ю. П. Применение практико-ориентированных образовательных технологий при подготовке инженерных кадров / Ю. П. Похолков, С. В. Рожкова, К. К. Толкачева // Вестник Казанского технологического университета. - № 16. Т. 16. - Казань, 2013. - С. 56 - 59.

УДК 574

РОЛЬ ЕМОЦІЙНО-ГРАЛЬНОГО КОМПОНЕНТУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

А.Л. Цикало, Ю.П. Чухрій

Сучасні особливості навчального процесу потребують певних змін з урахуванням суттєвого розширення кола існуючих актуальних теоретичних і практичних проблем, сучасних екологічних, економічних і соціально-демографічних викликів, необхідності подолання протиріч, що виникають внаслідок підвищення впливу антропогенної діяльності на довкілля. Спостерігаються процеси диференціювання та інтегрування наукових напрямів та навчальних дисциплін, що відбуваються одночасно. Крім того, дуже важливою є необхідність такої підготовки студентів, яка сприятиме суттєвому підвищенню творчих, креативних можливостей майбутніх фахівців.

Важливим фактором, який спроможний сприяти вирішенню цих проблем та, крім того, має допомогти комп'ютеризації навчального процесу та впровадженню елементів дистанційного навчання, є використання емоційно-грального компоненту, який викликає інтерес у студентів.

Групою викладачів кафедри теплофізики та прикладної екології ОНАХТ за участі студентів розроблена низка ділових ігор щодо навчальних дисциплін «Методологія та методика екологічної безпеки», «Заповідна справа» та ін. Їх практичне використання викликає інтерес студентів до навчального матеріалу, сприяє його засвоєнню та у разі успішного завершення навчально-ігрового процесу (який може відбуватися як за участю викладача, так і без неї) викликає позитивні емоції, почуття задоволення та готовність до подальшої навчальної роботи.

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Т.А. Берегова

В умовах динамічного розвитку суспільства, його глобальних проблем, переходом до науково-інформаційних технологій, особливого значення набуває проблема якості підготовки кваліфікованого фахівця.

Нові реалії висувають дещо інші вимоги до якості освіти, насамперед, універсальності підготовки випускників вищих навчальних закладів, їхньої адаптації до соціальних умов, особистісної орієнтованості процесу навчання, його інформатизації, визначальній важливості освіти у забезпеченні сталого людського розвитку.

Система освіти охоплює діяльність реально сформованих суспільних інститутів, які здійснюють підготовку молоді до життя на основі отриманих знань дошкільних дитячих установах, в середніх спеціальних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах. Від освіти, в першу чергу, залежить майбутнє нашого суспільства. У високій якості освітніх послуг зацікавлені як окрема особа, так і держава, яка повинна виступати гарантом національних інтересів.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» якість вищої освіти представляє собою відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [1].

Зазначимо, що професійні вимоги до рівня підготовки сучасних фахівців можна побачити в нормативних документах (ОКХ та ОПП), де вказується предмет, цілі праці, виробничі операції, професійні вміння, знання, навички, компетенції спеціалістів. Саме такі документи містять вимоги до особистості спеціаліста та перспективні напрямки його підготовки.

До головних характеристик рівня якості освіти сучасного випускника вищого навчального закладу, що відповідає вимогам європейського ринку праці належать: показники інтелектуальних здібностей; показники творчих здібностей; показники рефлексивних здібностей; рівень гуманітарної підготовки; рівень базової підготовки; рівень соціальної підготовки.

Викладачі - це дуже важлива категорія суспільства. Їх постійне прагнення до досконалості в своєму ділі робить з них лідерів. Формування лідерства здійснюється через розвиток у цьому напрямку тих, хто вже працює у вищому навчальному закладі і/або прийняття на роботу нових співробітників, які мають відповідні здібності. Далі при прийомі на роботу працівників, їх будуть виховувати в дусі прихильності до базових цінностей, або одразу брати тих, що поділяють погляди на такі цінності. Лідерська поведінка буде мати ще більшу значимість, якщо невід'ємною частиною корпоративної культури стануть повага, довіра, відкритість, взаємодопомога.

Кожен вищий навчальний заклад, надаючи освітні послуги, повинен забезпечити якість на основі безперервного враховування вимог і очікувань споживачів та можливостей ринку праці, а також постійного поліпшення якості підготовки випускників, розробки нових освітніх послуг тощо. Це може бути досягнуто завдяки правильно впровадженій системі менеджменту якості освіти ВНЗ.

Зважаючи на це, підкреслимо, що досить важливою є підготовка та мотивація персоналу вищого навчального закладу, навчання уповноважених з якості, менеджерів і аудиторів. Особливу роль відіграє усвідомлення кожним співробітником своєї ролі, відповідальності та повноважень у системі менеджменту якості ВНЗ. Обов'язковою умовою є залучення студентів як основних споживачів освітніх послуг.

Як говорив К. Ісікава: «Ідеальним управлінням є таке, при якому всі працівники добре підготовлені, усім можна довіряти і нікого не потрібно зайвий раз контролювати. За допомогою лідерства й реальних дій вище керівництво може створювати умови, що сприяють повному залученню працівників і ефективному функціонуванню системи менеджменту якості.

Підготовка фахівців у сфері управління якістю за програмами, які створені за світовими вимогами та нормами, - це пріоритетне завдання держави на шляху виходу України з кризового стану.

Основою із забезпечення якості підготовки вищих навчальних закладів є працівники всіх рівнів, а їх повне залучення дає змогу ВНЗ з вигодою використовувати їх здібності. Ефективні рішення ґрунтуються на аналізі даних і інформації. Тобто для майбутнього розвитку вищої освіти України важливим було б створити систему моніторингу діяльності вищих адміністративних працівників ВНЗ та членів науково-методичних комісій на інституційному (університетському), регіональному і національному рівнях.

Навчальні програми, програми підготовки з менеджменту якості освіти й навчальних планів повинні бути оцінені/сертифіковані із залученням «третьої юридичної особи», уповноваженої організації в схемі EOQ - Органу сертифікації персоналу Української асоціації якості (ОСП УАЯ). Крім цього, необхідно створити засоби діагностики рівня готовності вищих адміністративних працівників ВНЗ та членів науково-методичних комісій до ефективної управлінської діяльності.

Для встановлення єдиних підходів до оцінювання компетентності і створення умов для взаємного визнання результатів перепідготовки кадрів в Україні і на міжнародному ринку праці треба впроваджувати добровільну сертифікацію вищих адміністративних працівників ВНЗ та членів науково-методичних комісій з менеджменту якості освіти.

Таким чином, під якістю освіти розуміють сукупність певних світоглядних, поведінкових і професійно значущих властивостей та характеристик особи, що зумовлюють її здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства. Саме завдяки такої системи, яка ґрунтується на запропонованому підході до управління, можливо досягти постійного удосконалення процесу підготовки висококваліфікованих фахівців, забезпечувати якість самого освітнього процесу, а також ефективніше використовувати наявний кадровий, матеріально-технічний, інформаційний та фінансовий потенціал вищого навчального закладу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» № 37-38 від 2004. - URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

ПРАКТИЧЕСКАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ КАК ОСНОВА ПОДГОТОВКИ ВЫСОКОКВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ НА КАФЕДРЕ ТЕХНОЛОГИИ ВИНА И СЕНСОРНОГО АНАЛИЗА

А.Л. Ходаков, О.В. Радионова

Наметившаяся в последние несколько лет тенденция к неуклонному росту требований к качеству винопродукции в условиях жесткой конкуренции с экспортерами диктуют необходимость повышения уровня подготовки молодых специалистов. При этом одной из важнейших задач профессорско-преподавательского состава состоит в том, чтобы за период обучения в ВУЗе студент смог получить не только теоретическую основу своей специальности, но и имел возможность получить свой первый производственный опыт и применить полученные знания уже в стенах Академии.

Безусловно, этот принцип лежит в основе всех технологических специальностей Одесской национальной академии пищевых технологий, и реализуется посредством освоения студентами практических навыков на ознакомительной, технологической, производственной и преддипломных практиках. С целью улучшения качества образования учебный процесс на кафедре технологии вина и сенсорного анализа построен таким образом, чтобы акценты в процессе познания будущими технологами расставлять именно на практической - наиболее значимой и интересной составляющей.

Работа в этом направлении ведется в нескольких направлениях. Во-первых, многие ведущие предприятия винодельческой отрасли могут служить достойным примером качественного современного виноделия, оснащены новейшим технологическим оборудованием. Именно с такими предприятиями заключаются договоры на прохождение всех видов практической подготовки студентов. Кроме того, сейчас активно развивается частное виноделие, и представляют реальный практический интерес с точки зрения обучения студентов комплексные совместные с предприятием реальные проекты. Это позволяет студенту ярко ощутить практическую значимость выполняемой работы и проявить все свое творчество в процессе работы.

Во-вторых, на правах обмена опытом в рамках активной деятельности Международного центра украинско-французского сотрудничества, который успешно работает в Академии с 2014 года. Практика за рубежом - это углубление профессиональных навыков виноделов, улучшение уровня владения иностранным языком и бесценный практический опыт студентов. Все эти мероприятия «оживляют» учебный процесс и позволяют существенно повысить интерес, а значит, и уровень подготовки будущих специалистов.

МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ВИБІРКИ ЕКСПЕРТІВ ДЛЯ ДЕСКРИПТИВНОГО ПАНЕЛЬНОГО СЕНСОРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

О.Б. Ткаченко, Н.В. Каменева, О.О. Тітлова, Т.С. Сугаченко

Дескриптивні дослідження - це об’єктивний спосіб, при використанні якого учасники описують продукти за певними ознаками і оцінюють інтенсивність кожної за шкалою. У підсумку виходять так звані профілі продукту, які дозволяють їх оцінювати і порівнювати. Оцінювання відбувається виключно дегустаційною комісією, яку складають натреновані учасники, що відібрані на основі їх сенсорних здібностей та здатності вербально висловлювати свої думки. В останні роки ця догма порушується більш частим використанням сенсорних експрес-методів, а також альтернативними техніками опису. На сьогоднішній день, в залежності від обраної методики, залучаються як підготовлені, так і непідготовлені дегустатори.

За допомогою дескриптивних досліджень можна відповісти на наступні питання: чим відрізняється продукт від продукту конкурента?; який зі створених прототипів продукту найближче до мети?; який ефект спричиняє нова виробнича технологія на сенсорний профіль продукту?; як можна описати окремі види товарів, щоб донести це до споживача?; наскільки відрізняються окремі виробничі партії?; як проявляється теруар? та інші.

Дегустаційна панель складається з 8-12 чоловік, які повинні бути проінструктовані для роботи з певною категорією продуктів. Вони тренуються, як група, до тих пір, поки не почнуть демонструвати стабільні результати по певній категорії продуктів. В ході тренування результати учасників панелі порівнюють з результатами інших учасників (калібрування). Тривалість навчання залежить від методу і варіюється між 6 і 120 тренувальними годинами. Однак фактичні вимірювання, тобто сенсорні описи і, при необхідності, оцінка інтенсивності якості продукту, проводяться кожним учасником окремо.

Панель може бути сформована з працівників компанії або зі сторонніх людей.

Внутрішня панель (працівники компанії) потребує підтримки керівництва, щоб їм надали необхідний час. Учасники внутрішньої панелі часто володіють знаннями про продукт, що може вплинути на їх оцінку. Також їм складно на час «забути» про свій досвід роботи з продуктом і про його смак, який їм добре знайомий [1].

Зовнішні панелі (люди, які не працюють в компанії) часто виявляються більш надійними, найбільш доступні для проведення тривалих сеансів і, в кінцевому рахунку, обходяться компанії дешевше, ніж штатні співробітники, але часто вимагають більше часу для навчання [2]. Перевага панелі, яку сформовано з підготовлених споживачів, в тому, що вона може виступати в ролі «транслятора» між споживачами і розробниками продукту [3]. Додаткова перевага учасників зовнішньої панелі полягає в тому, що вони неупереджені по відношенню до продуктів. Потенційні кандидати, які повинні бути споживачами даного продукту, піддаються скринінгу. Stoer і однодумці встановили, що кращі кандидати проявляють інтерес до продуктів, та як їх хобі часто пов’язано з продуктами; і їх зацікавленість пробуджується не завдяки матеріальному стимулу, а завдяки участі в складі дегустаційної комісії [4].

Так як відбір і навчання нових учасників панелі вимагають багато часу і пов’язані з великими витратами, важливо мотивувати і утримувати їх в цій ролі на довгий час. Поряд з самою дегустацією, соціальні аспекти також можуть служити мотивацією. Це підкреслює важливість спільного тренування. Отримати відгук про протестований продукт, про свою виконану роботу або про інші сторони роботи підприємства - все це також може бути метою/завданням багатьох учасників.

Для відбору учасників існують різні варіанти. Поряд з сенсорними здібностями, важливими критеріями в роботі являються доступність за часом, надійність, комунікабельність і здатність працювати в команді.

Після попереднього відбору розпочинається практичний відбір за допомогою різних методів для відбору учасників панелі (колірний тест; тести на агевзію (відсутність смаку), аносмію (втрата нюху) і чутливість; дослідження відмінності; тести на відповідність, розпізнавання основних смакових видів; розпізнавання та запам’ятовування запахів; дослідження з ранжуванням; оцінка інтенсивності за шкалою).

З учасниками, які пройшли скринінг, проводять навчання, або тренування. В ході підготовки їх знайомлять з властивостями продукту. Для цього використовують метод опису і, по можливості, кількісну оцінку відчуттів за шкалою.

Окремі етапи підготовки зазвичай можуть тривати від однієї до двох годин, в залежності від продукту. Більш тривалі етапи підготовки недоречні в силу сенсорного стомлення, тому необхідно робити паузи.

Короткий словник складають самі учасники, або визначає заздалегідь керівник панелі. Якщо словник складає група, тоді це відбувається після порівняльної дегустації. Далі визначають ознаки, і отримують зразки для їх визначення. Альтернативою, яка запропонована сучасними вченими, може бути ознайомлення учасника з безліччю ароматичних зразків в непрозорих пляшках. Таким чином формується словник. І тільки потім може бути запропонована безпосередньо сама категорія продуктів, і учасники виведуть ознаки, ґрунтуючись на своїх, раніше отриманих знаннях. Такі методи називають «aroma fingerprint description» (опис характерного аромату), і вони перш за все підходять для продуктів, в яких аромат є очевидним, наприклад, вино [5].

Для того, щоб упевнитися, що учасники розуміють ознаки однаково, використовують шкалу, а також розпізнають і оцінюють відмінність між продуктами. Результати учасників панелі перевіряють статистично. Цей процес проходить не тільки під час навчання нових учасників панелі, але і регулярно з підготовленими і тривалий час задіяними учасниками.

Коли учасники панелі будуть достатньо натреновані в оцінці продукту, розпочинають безпосереднє тестування. Їм ставлять завдання скласти короткий словник. За винятком методу Flavour-Profile (профіль аромату), в ході всіх дескриптивних методів оцінювання продукту відбувається кожним учасником індивідуально. На основі кожної окремої оцінки розраховують середнє значення, яке відображає профіль продукту.

Література

1. Busch-Stockfisch M.: Pruferauswahl und Pruferschulung / Prufverfahren / Anhang. IN: Busch-Stockfisch M. (Hrsg.): Praxishandbuch Sensorik in der Produktentwicklung und Qualitatssicherung. Behr‘s Verlag 2002.

2. Lyon D., Meener J.L., McEwan J.A., Metherinham T.L.C., Lallemand M.: Guideline for the selection and training of assessors for descriptive sensory analysis. Lyon D. (Hrsg): CCFRA Guideline № 37, 2002.
3. Rummel C.: Lehrveranstaltung Humansensorik, Studiengang Ernahrungswissenschart, TU Munchen 2004.
4. Stoer N., Rodriguez M.: New method for recruitment of descriptive analysis panelists. IN: Journal of Sensory Studies 17, 2002, 77-88.
5. Е. Дерндорфер. Сенсорика. Как люди воспринимают продукты питания / Пер. с нем. - Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр» / Яковенко К.Н., 2019. - 256 с.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.В. Радіонова, О.Б. Ткаченко, Ф.А. Трішин, Г.О. Саркісян

Здатність пізнавати та розуміти студентів, адекватно оцінювати їх особистісні якості та психологічні стани є однією з найважливіших складових професіоналізму науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти, рівня їх педагогічної майстерності.

Студент є об’єктом педагогічної діяльності. Продукти діяльності педагога матеріалізуються в знаннях, уміннях, навичках, у рисах характеру іншої людини. Своєрідність даного об’єкта полягає в тому, що він одночасно є суб’єктом діяльності, однак не педагогічної, а навчальної, ігрової, дослідницької, комунікативної [1].

Об’єктом діяльності студента є наукова, теоретична та практична інформація, яку він повинен опанувати. Продуктами його діяльності є відповіді: усні, письмові, графічні. Таким чином, у студента, як суб’єкта діяльності, є своя мета, свій об’єкт, свої способи досягнення мети, свої можливості [1].

Головні сфери життєдіяльності студентів - це:

- професійне навчання;
- особистісне зростання та самоствердження;
- розвиток інтелектуального потенціалу;
- духовне збагачення;
- моральне, естетичне і фізичне самовдосконалення.

Після вступної компанії та зарахування до закладу вищої освіти молоді люди стикаються з наступними труднощами [2, 3]:

- дидактичними: новизна у процесі навчання, нові методи і організація навчання, відсутність навичок самостійної роботи тощо;
- соціально-психологічними: зумовлені входженням індивіда в нове середовище (умови життя, оточення, норми поведінки, незвичний режим діяльності, неналагодженість стосунків у групі, на курсі, на факультеті, незнайоме місто); особливості самостійного життя, ведення власного бюджету і подолання можливих матеріальних труднощів тощо;

- професійними: невміння зорієнтуватися у професійній спрямованості процесу навчання; необхідність вчитися працювати з людьми; складність у формуванні організаторських вмінь і навичок тощо.

Ці труднощі студенти долають протягом місяців, поступово пристосовуються до нових умов і спрямовують свої сили на здобуття знань.

Подоланню означених труднощів сприяє спеціально організована робота закладу вищої освіти з адаптації, тобто активного і творчого пристосування студентів нового набору до умов вищої школи, в процесі якого формується колектив, особисті навички і вміння раціональної організації розумової діяльності, а також покликання до обраної професії, вибудовується система професійної самоосвіти і самовиховання професійно значущих якостей особистості тощо [2, 3].

В адаптації студента виокремлюють три фази (рисунок 1) [2, 4].

Рисунок 1. Фази адаптації студента

Заклад вищої освіти має докласти усіх зусиль для створення оптимальних умов для адаптації першокурсників, а саме:

- кваліфіковану допомогу в організації й плануванні самостійної навчальної роботи;
- озброєння студентів першого курсу знаннями про інноваційну культуру навчальної праці, освоєння сучасних освітніх технологій;
- ознайомлення їх з особливостями методики самостійної роботи з кожної дисципліни;
- активізація розумової діяльності студентів на заняттях;
- забезпечення розуміння змісту навчальних занять як умови логічного аналізу отриманої інформації;
- консультації (групові й індивідуальні) з інноваційної культури сучасної навчальної праці;

- формування потреби до самовдосконалення;
- забезпечення контактності викладачів і студентів.

Внаслідок набуття нового соціального статусу (студент закладу вищої освіти) у студента формується почуття відповідальності за свою поведінку, навчання і громадську роботу [2]. Вступивши до закладу вищої освіти, обравши шлях самостійного життя, молоді люди переймаються питаннями майбутнього. Надії переважно оптимістичні, але багато залежить від того, чи вдало обрана професія. Це значною мірою впливає на ставлення майбутніх фахівців до здобуття нових знань (рисунок 2).

Навчально-виховний процес у закладі вищої освіти, а отже, розвиток особистості студента на різних курсах має певні особливості [2, 4].

На першому курсі відбувається адаптація колишнього абітурієнта до студентських форм колективного життя. Поведінка студентів характеризується високим ступенем конформізму (пасивне, пристосовницьке прийняття наявних порядків, правил, норм у поведінці). У першокурсників відсутній диференційований підхід до власних ролей.

Рисунок 2. Групи студентів з огляду на ставлення до навчання

Другий курс є періодом найнапруженішої навчальної діяльності студентів. У життя другокурсників інтенсивно включені всі форми навчання і виховання. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їх широкі запити і потреби. Процес адаптації до середовища здебільшого завершений.

На третьому курсі починається спеціалізація, поглиблюється інтерес до наукової роботи. У цей період звужується сфера інтересів особистості, становлення особистості визначається фактором спеціалізації.

На четвертому курсі студенти ознайомлюються зі спеціальністю в період навчальної практики, їх поведінці властивий інтенсивний пошук раціональних шляхів і форм спеціальної підготовки; відбувається переоцінка цінностей.

Навчання у магістратурі - перспектива швидкого закінчення навчального закладу - формує чіткі практичні установки на майбутній вид діяльності. З'являються нові цінності, пов'язані з матеріальним і сімейним становищем, місцем роботи тощо. Студенти поступово відходять від колективних форм життя.

Постійне вивчення рівня розвитку і вихованості кожного студента та колективу академічної групи дає змогу ефективно вибудовувати навчально-виховний процес у закладі вищої освіти з урахуванням тих змін, яких зазнає студентський колектив загалом і кожен його член зокрема, коригувати зміст і методику цього процесу.

Література

1. Малихін О.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. - Сімферополь: Дайфі, 2011. - 270 с.
2. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.
3. Левківська Г.П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти: навч. посіб. / Г.П. Левківська, В.Є. Сорочинська, В.С. Штифурак. - К.: НМЦВО, 2001. - 128 с.
4. Методика викладання у вищій школі: навчально-методичний посібник / Уклад.: В.І. Кобаль. - Мукачево: Вид-во МДУ, 2016. - 203 с.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ КРІОГЕННОЇ ТЕХНІКИ: ЛАБОРАТОРНИЙ ПРАКТИКУМ

М.Б. Кравченко

Методика викладання кріогенної техніки має забезпечувати високу ефективність навчального процесу. Одним з основних принципів викладання кріогенної техніки є широке і всебічне використання навчального експерименту. Навчальний експеримент - не лише важливе джерело нових знань для студентів, а й метод навчання та засіб унаочнення. Лабораторний практикум сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Вивчення процесів отримання низьких температур на основі лабораторного практикуму сприяє формуванню наукового світогляду студентів, глибшому засвоєнню лекційного матеріалу. Отже, проведення лабораторних робіт має бути максимально наочним, а пояснення викладача - продуманим і відображати не лише фізичну суть проведеної лабораторної роботи, а й роль і місце в процесах, які досліджуються в промислових кріогенних установках.

Мета лабораторних занять з курсу «Кріогенна техніка і низькотемпературні машини» - допомогти студенту засвоїти основні принципи кріогенної техніки, набути вміння використовувати отримані знання підчас подальшої роботи на виробництві, навчитись пояснювати підлеглим принципи роботи кріогенних установок.

Кожен студент, який слухає курс «Кріогенна техніка і низькотемпературні машини», упродовж семестру має:

- виконати 6 лабораторних робіт, які стосуються основних процесів кріогенної техніки;
- оформити протоколи проведених лабораторних робіт;
- прилюдно захистити протоколи проведених лабораторних робіт викладачеві.

У лабораторному практикумі з курсу «Кріогенна техніка і низькотемпературні машини» передбачено використання демонстраційних приладів, якими обладнані лабораторії кафедри кріогенної техніки ОНАХТ. Це дає змогу майбутнім фахівцям застосовувати набуті знання вже під час роботи на виробництві.

На вступному занятті викладач проводить інструктаж згідно із затвердженою «Інструкцією з техніки безпеки та охорони праці в лабораторії кафедри кріогенної техніки». Після цього студенти розписуються у відповідному контрольному листі про проходження інструктажу. Студенти, які не пройшли інструктаж, до роботи в лабораторії не допускаються. Викладач також ознайомлює студентів з вимогами щодо поведінки в лабораторії, підготовки до лабораторних занять, виконання робіт, звітності та узгоджує зі студентами графік виконання лабораторних робіт.

До кожного заняття студент має відповідно підготуватися, зокрема, попередньо ознайомитись:

- з навчальним матеріалом з даної теми у рекомендованому підручнику;
- з методикою проведення лабораторної роботи за рекомендованою літературою та методичними вказівками;
- з паспортами та інструкціями до приладів, які використовують в лабораторії, заводськими інструкціями та паспортами до лабораторної техніки.

Під час підготовки до лабораторного заняття студент записує в зошит завдання, послідовність проведення лабораторної роботи і методику (план) виконання кожного експерименту, замальовує схеми та розташування обладнання на демонстраційному столі, залишаючи широкі поля праворуч для висновків, зауважень і пропозицій, які будуть зроблені під час заняття.

Усі формулювання робить коротко, за потреби - конкретно або у вигляді ідеї. Після заняття зошит із записами студент здає викладачеві як протокол проведеної лабораторної роботи. У кінці семестру кожен студент одержує свій зошит з метою його використання під час підготовки до іспиту.

Студента допускають до виконання лабораторної роботи за умови, що він має підготовку в зошиті, ознайомлений з методикою і технікою кожної з лабораторних робіт, знає відповіді на питання, які сформульовані у методичних вказівках.

004.652.5:004.652.4

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ПРОГРАМУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ» У ВНЗ

Н.В. Слушна

Матеріали тез містять опис особливостей вивчення дисципліни «Програмування мобільних пристроїв на Java» для студентів спеціальності Комп'ютерна інженерія.

Розробка додатків для мобільних пристроїв сьогодні є одним з найбільш пріоритетних напрямів на ринку інформаційних технологій. У мобільних технологій багатообіцяюча перспектива і Android є життєздатною і цікавою платформою для розробників. Android-пристрої найбільш популярні, чим будь-яка інша мобільна платформа, що робить їх відмінним вибором для першого знайомства з розробкою мобільних застосувань.

Курс «Програмування мобільних пристроїв на Java» (ПМП) присвячений розробці і створенню програмного забезпечення для мобільних облаштувань широкого спектру на базі операційної системи Android.

Метою дисципліни є вивчення основних проблем, що виникають при розробці додатків для мобільних пристроїв, а також отримання уявлення про проблеми, що стоять перед розробником таких застосувань.

Для досягнення поставленої мети виділяються наступні завдання курсу:

- вивчення платформи Android;
- реалізація власного мобільного додатку.

Студенти, що проходять цей курс мають бути вже ознайомлені з парадигмою об'єктно-орієнтованого програмування, синтаксисом С-подібних мов (JAVA, C#, C++) і мати базові навички використання графічних засобів розробки, компіляторів і відладчиків. Треба відмітити, що усі перелічені вище навички отримуються студентами при вивченні відповідних дисциплін таких як «Об'єктно-орієнтоване програмування», «Системне програмування», «Технології доступу до загальних об'єктів», «Комп'ютерна графіка», «Комп'ютерний дизайн» та інші, які упереджають курс ПМП.

Впродовж курсу студенти ознайомляться з особливостями операційних систем, використовуваних в мобільних пристроях, а також з розробкою додатків для мобільних пристроїв на базі операційної системи Android.

На сьогоднішній день існує досить багато інструментів для розробки мобільних додатків, які використовують різні мови програмування. Наведу деякі з них:

- Visual Studio 2015;
- Android Studio/IntelliJ Idea (створення застосувань для Android, Java, C++);
- XCode (створення застосувань для OS X и iOS, Objective C, Swift);
- Eclipse (Java);
- Netbeans (Java, JavaScript, Python, PHP, C, C++);

Найбільш зручним в навчальному процесі для роботи студентів є середовище розробки мобільних застосувань - ADT Bundle. Bundle ADT - це складання компонентів, для швидкого старту розробки додатків під Android, яка включає усе необхідне для початку розробки додатків:

- Eclipse + ADT плагін;
- Android SDK Tools;
- Інструменти для платформи Android;
- Останню платформу Android;
- Новітній образ Android для емулятора.

Проте, сучасні супутники цивілізації - смартфони і планшети на Android - це відмінна платформа для тестування власних додатків.

По закінченню курсу студенти зможуть самостійно розробляти додатки і програми для різних платформ і пристроїв під управлінням операційної системи Android.

Оскільки, курс ПМП базується на програмуванні, для кращого його засвоєння, слід приділити більше зусиль і уваги вивченню Java в різних редакціях мови.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРОБКИ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ З НЕЙРОРЕГУЛЯТОРАМИ

О.О. Гурський

Заключною роботою студента-магістра в напрямку синтезу і аналізу інтелектуальних систем управління є розробка відповідної програми для промислового контролера. Даний контролер повинен виконувати функції нейроуправління певним технологічним процесом або управління технологічним процесом на базі апарата нечіткої логіки.

На основі практики навчання студентів-магістрів було встановлено, що для досягнення поставленої мети - виконання заключної частини роботи - необхідна ефективна робота студента у відповідному напрямку, виходячи з вивчення курсу «Нечіткі множини та нейронні мережі в системах автоматизації», а також при виконанні відповідної курсової роботи і науково-дослідної роботи.

Неодноразово була встановлена ефективність швидкого освоєння методики синтезу систем нейроуправління на основі прикладів, представлених на базі методичних вказівок, а також на основі прикладів розроблених програм у середовищі MATLAB\Simulink та викладених на платформу дистанційного навчання moodle [1, 2].

Виконання магістерської роботи більш якісне при розгляді набору наступних прикладів, викладених на платформу moodle, таких як:

- формування бази експертних знань з керування технологічним процесом;
- розробка у відповідному редакторі MATLAB нечіткого регулятора (Fuzzy logic controller);
- приклад формування засобами MATLAB штучної нейронної мережі нейромережевого алгоритму управління на основі характеристик синтезованого нечіткого регулятора;
- приклад оптимізації параметрів штучної нейронної мережі, що виконує функції нейроуправління;
- порівняльний аналіз різних систем управління за якістю регулювання;
- приклад формування програми для промислового контролера, який повинен виконувати функції нейроуправління.

На основі таких прикладів були розроблені відповідні системи управління не тільки технологічними процесами в харчовий промисловості, а також студентами були розроблені системи управління робототехнічними об'єктами за спеціалізацією «Робототехніка».

Література

1. Э. В. Искренко. Проблемно-ориентированное обучение: особенности методики преподавания в Великобритании (на примере St. George University of London, Great Britain) / Искренко, Э. В., & Полтон, Т. А. // *Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История. Политология*, - 2008 - 8 (10 (50)).

2. Т. В. Зыкова. Обучение математике в среде Moodle на примере электронного обучающего курса. / Зыкова, Т. В., Кытманов, А. А., Цибульский, Г. М., & Шершнева, В. А. // *Вестник Красноярского государственного педагогического университета им. ВП Астафьева* - 2012. - стр. 33

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ

С.Є. Польова

Турбота про екологію і необхідність створювати безпечні і довговічні речі міцно утвердився в інтер'єрних трендах. У 2020 році будуть актуальними функціональні меблі, максимально прості, візуально легкі і аскетичні. В наступному році збережеться курс на натуральність: плетені меблі з ротанга і бамбука, журнальні столики і табурети з пнів, тощо.

Компактність і невидимість розкладних меблів допомагає візуально спростити і звільнити простір. Так, новозеландський дизайнер Майк Хіндмарш запропонувала меблі, які не будуть вторгатися в особистий простір і привертати до себе погляд - з’явилася конструкція, яка поставляється в плоскій упаковці, легко кріпиться на стіну і включає в себе стільницю на чотирьох чоловік, місце для зберігання чотирьох стільців, полки для спецій і пляшок. При цьому її легко зняти зі стіни ,прибрати або навіть закріпити на зовнішній стороні будинку.

Принти на тканини і шпалерах - одні з найбільш швидко мінливих трендів. У 2020 році етнічні і квіткові орнаменти замінять більш чіткі форми, графічні принти. Також варто приділити увагу меблям з округлими формами, що додасть вишуканості. інтер’єру.

Багатофункціональність продиктована загальним багаторічним трендом на відмову від високого рівня споживання. Чим більше ролей може зіграти кожен предмет - тим краще. Основна тенденція - максимально функціональні меблі з натуральних матеріалів, які будуть служити довго, і в той же час мати 100 % можливість переробки, не завдавати шкоди навколишньому середовищу.

У великих містах йде постійне збільшення населення і зростання цін на нерухомість. Дизайнери представили роботизований проект меблів для маленьких студій. Ви натискаєте кнопку на стіні або заходьте в мобільний додаток, і меблеві блоки починають ковзати по магнітним приводам, перетворюючи квартиру в спальню, вітальню і кухню, робочий кабінет або гардеробну.

Інтелектуальні технології все частіше, стають частиною життя: наприклад, оптимізують якість повітря всередині приміщень або регулюють температуру без зайвих енерговитрат. Те ж відбувається і в сфері предметного та інтер’єрного дизайну. Світильники служать динаміками, тумби оснащені бездротовими зарядними станціями для мобільних телефонів, ліжка м’яко підштовхують прийняти інше положення для сну. Технологія стає невід’ємним, непомітним елементом меблів і провідним трендом 2020/2021.

Мініатюрне житло активно набирає популярність, тому один з основних трендів - прагнення зробити його якомога більш стильним і функціональним. Заради цього доводиться відмовлятися від звичних меблів і шукати доречні аналоги. В тренді незвичайні форми і матеріали. Стільці та крісла на трьох ніжках, повністю обтягнуті тканиною, дивани невеликого розміру на 2-3 людини на ніжках і без розкладного механізму. Такий формат замінює собою звичні дивани величезних розмірів, в зв’язку з світовою тенденцією зменшення площі квартир і віталень.

СЕКЦІЯ 3

РОЗВИТОК МОДЕЛІ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

ВИЩА ШКОЛА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ - ДОСВІД І ПРОФЕСІОНАЛІЗМ

Я.А. Голінська, Г.Й. Євдокимова

Світовий і вітчизняний досвід вказує на принципові позитивні зміни в освітній системі, які пов'язані з підвищенням якості професійної діяльності викладачів.

На всіх етапах розвитку освіти проблема формування і розвитку педагогічної майстерності була і залишається актуальною, так як ефективність навчання і виховання підростаючого покоління, підготовки фахівців перебуває в прямій залежності від готовності і здатності викладача виконувати свої педагогічні функції.

Педагогічна майстерність - це соціально-педагогічне явище, яке акумулює в собі синтез педагогічної теорії і практики, якісну визначеність педагогічної діяльності викладачів, обумовлену культурно-історичним розвитком суспільства. Соціально-педагогічна практика свідчить про те, що бути майстром навчання - це не тільки природна особистісна спрямованість і бажання викладача, але також його професійний і соціальний обов'язок.

В теперішній час ускладнилися характер та зміст педагогічної діяльності викладачів ЗВО. Це пояснюється потребами особистості, суспільства і держави забезпечити висококваліфікованими конкурентоспроможними фахівцями всі галузі господарства і промисловості. Для успішного вирішення цього завдання викладачам необхідно не тільки володіти професійними знаннями та ерудицією в конкретних галузях знань, а й володіти прийомами і технологіями передачі цих знань студентам, забезпечити розуміння і засвоєння матеріалу. Тому невід'ємним компонентом професійної компетенції викладачів вищої школи стає педагогічна майстерність, яка значною мірою визначає рівень професіоналізму і можливість успішного здійснення навчально-виховного процесу.

Професійне становлення і розвиток викладача не закінчується в стінах одного навчального закладу, вона триває протягом усього періоду професійної діяльності. Безперервність професійної освіти педагога є необхідною передумовою розвитку його творчих здібностей та умовою сталого розвитку індивідуального педагогічного досвіду. Викладач є публічною людиною, все, що він робить, є відкритим для спостереження студентів та їхньої оцінки. У кожному з напрямів діяльності виявляється або формальне ставлення викладача до неї, або його прагнення здійснювати роботу на якісному рівні. Ці високі вимоги до власної діяльності, креативність, критичність мислення і відрізняють викладача з високим рівнем педагогічної майстерності. Зростання професійної майстерності педагога йде більш інтенсивно, якщо:

- особистість займає активну позицію;
- практичний індивідуальний досвід осмислюється і з'єднується з соціальним та професійним досвідом;
- якщо в педагогічному колективі підтримується і заохочується творчий професійний пошук.

Тому одним з головних умов вдосконалення професійної майстерності викладача є підвищення його кваліфікації.

Існує безліч варіантів підвищення кваліфікації, більшість з яких мають дуже вузьку спрямованість і, на жаль, не завжди відповідають заявленим вимогам для викладачів. Адже дуже складно знайти місце, де будуть сконцентровані та систематизовані всі необхідні для викладача знання.

Вища школа педагогічної майстерності (ВШПМ) в Одеській національної академії харчових технологій, створена в 2007 року, допомагає викладачам у формуванні особистісного і професійного розвитку, в підвищенні ефективності навчально-виховного процесу та рівня педагогічної майстерності. Структура навчання відповідає вимогам підвищення кваліфікації викладачів і складається з двох етапів: теоретичного і практичного. ВШПМ дозволяє викладачам познайомитися з основними елементами педагогічної техніки: управлінням психоемоційним станом, а також розвитком виразної, грамотної мови. Отримані знання допомагають викладачам відточувати свою педагогічну майстерність, опановуючи педагогічну техніку. Головним завданням ВШПМ є усвідомлення слухачами необхідності використання педагогічної техніки. Технікою педагогічного майстерності необхідно володіти, і цьому можна навчитися: вивчати теоретичний матеріал, спостерігати, зіставляти, аналізувати, переймати все краще і позбавлятися від недоліків.

Отже, рівень педагогічної майстерності викладача вищої школи є важливим чинником навчально-виховного процесу, він позначається на результатах навчання студентів, на формуванні їх як особистостей. У свою чергу, розвиток педагогічної майстерності викладача тісно корелює з його ставленням до себе, вимогами до своєї діяльності, особистісними якостями. Можна вивчити свій фаховий предмет, можна мати систему психолого-педагогічних знань, але це не забезпечить відповідної майстерності. Майстром стає той, хто прагне цього, хто працює, хто осмислює власну діяльність, бо як стверджував К.Д. Ушинський, «передається думка, виведена з досвіду, але не сам досвід».

УДК 378.091.12.011.3 - 051: 005.336.2

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА - ЕФЕКТИВНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Л.К. Овсянникова, С.С. Орлова

У сучасних умовах інтеграції вищої освіти України до європейського простору вищої освіти особливо важливим суб'єктом освітньої діяльності стають науково-педагогічні працівники, які покликані формувати універсальні компетентності у майбутніх фахівців. Тому, якість підготовки молодого фахівця залежить від професійного рівня науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Компетентності, одержані науково-педагогічним працівником під час підготовки, не можуть бути актуальними протягом усієї кар'єри викладача, тож постає необхідність оновлення знань, умінь, навичок викладача та підвищення рівня здатності їх застосування у своїй професійній діяльності.

Неперервне розширення функцій професійної діяльності викладачів, пов'язане з соціальними умовами, з розвитком науки та виробництва, новими освітніми практиками у вищій освіті: посилення наукової та навчально-методичної діяльності викладача у зв'язку із визначенням рівня його наукової та професійної активності; інтенсифікація профорієнтаційної роботи задля залучення студентів до навчання у закладі вищої освіти; створення нових спеціальностей та розроблення освітніх програм і навчальних планів підготовки.

Професійна компетентність викладача - це особистісні можливості викладача, які дозволяють йому самостійно і ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу. Іншим визначенням «професійної компетентності» є якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні та групові інтерв'ю) та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання. Це передбачає практичну реалізацію принципу освіти протягом життя.

Якість освіти у закладі вищої освіти залежить від трьох чинників: хто навчає, як навчає і кого навчають. Але першочергова роль належить викладачеві, який має бути активним організатором, наполегливим, освіченою людиною з високою загальною культурою і професійною майстерністю, яка вивчає нові педагогічні технології і впроваджує їх у практику своєї роботи, в життя [1]. Як показали дослідження [1], студенти на перше місце в діяльності викладача ставлять його інтелект, уміння навчати мислити. Імпонує студентам гострота думки викладача, одержимість своєю наукою, багатий життєвий досвід, висока педагогічна культура, уміння вільно й цікаво розповідати, це має бути цільна, гармонійна особистість.

«Перехід» викладача з більш низьких рівнів на більш високі досягається у процесі професійного самовдосконалення: через самоосвіту (самостійне оволодіння найновішими науковими досягненнями). Самоосвіта викладача - це провідна форма вдосконалення професійної компетентності, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості. Самоосвіта викладача не повинна зводитися до відновлення знань, якими він оволодіє, мова йде про пошук нових напрямків у методиці та організації навчально-виховного процесу.

Визначимо, яким із складових освіти науково-педагогічні працівники можуть підвищувати рівень професійної компетентності за видами діяльності:

- навчальна діяльність - передбачає удосконалення педагогічної майстерності, загальнокультурного рівня (спеціалізація; підвищення кваліфікації; стажування; самоосвіта; практичний досвід);
- методична діяльність (удосконалення існуючих та розробка нових принципів, форм, методів організації навчального процесу, створення комплексів задач і завдань із предмета, дидактичних матеріалів, навчальнонаочних посібників, що використовуються на навчальних заняттях) - передбачає удосконалення педагогічної майстерності, загальнокультурного рівня у напрямку забезпечення єдності наукового та освітнього процесів (підвищення кваліфікації; стажування; самоосвіта; практичний досвід);
- наукова діяльність (одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження; забезпечення єдності наукового та освітнього процесів) - передбачає підвищення наукової кваліфікації (навчання за програмами третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів вищої освіти; здобуття наукової кваліфікації поза аспірантурою і докторантурою; наукове стажування; самоосвіта);
- організаційна діяльність (удосконалення організаційних основ навчальної, наукової, методичної, виховної діяльності університету та системи національної освіти загалом, координації навчально-виховної та науково-методичної складової на всіх рівнях та підвищення ефективності освітнього процесу) - (самоосвіта; практичний досвід) [2].

Таким чином, професійний обов’язок викладача полягає не лише в тому, що він зобов’язаний допомогти молодій людині стати не тільки висококваліфікованим фахівцем, але й творцем високої культури.

Література

1. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві: вибр. твори в 5-ти томах. - К., 1977, Т. 2. - 670 с.

2. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: [моногр.]. К.: Міленіум, 2003. - 594 с.

УДК 51:378 (043.2)

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УМОВАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Л.П. Гусак
Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Україна

Постановка проблеми. Сьогодні найважливішою вимогою до вищої освіти стає приведення рівня професійної підготовки і якості фахівця відповідно до потреб суспільства. При підготовці конкурентоспроможного фахівця, необхідно врахувати перевагу інтегрованих системних процесів, які все більше охоплюють науку, культуру і освіту. Це тягне за собою реформи в методології і технології освіти, результатом яких має стати формування інтегрованого мислення в учнів, яке можливе лише при використанні в навчальному процесі міждисциплінарної інтеграції. Ця проблема актуальна і для математичної освіти, так як професійна діяльність майбутніх фахівців має виражений інтегративно-міждисциплінарний характер.

Тому мета дослідження полягає у визначенні ролі міждисциплінарної інтеграції у процесі формування математичної компетентності студентів економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. В основі навчання майбутніх економістів лежить компетентнісний підхід до організації та здійснення навчального процесу з математики. Ми вважаємо, що «компетенція» розглядається як коло повноважень будь-кого, коло питань, в яких дана особа володіє знаннями, досвідом; галузь знань або практики, в якій компетентна особа володіє великими знаннями і досвідом практичної діяльності.

В наш час існує певна проблема між ізольованим вивченням у ЗВО дисциплін різних навчальних циклів і використанням отриманих знань у майбутній професійній діяльності. На нашу думку, вирішенням цієї проблеми є міждисциплінарна інтеграція в процесі підготовки студентів на базі побудови та розв’язання різних прикладних та професійних задач.

Інтегроване навчання ставить перед собою такі завдання:

- сформувати цілісну картину про навколишній світ, систематизувати знання та навики;
- досягти рівня конкурентоспроможної та якісної освіти;

- створити оптимальні умови для розвитку мислення студентів в процесі вивчення дисциплін циклу загальної та професійної підготовки;
- активізувати та підтримувати пізнавальну діяльність студентів.

Перевагами інтегрованого навчання є пожвавлення навчального процесу, економія та правильний розподіл навчального часу, позбавлення від перевтоми та непотрібних повторень [2, с. 476].

На жаль, поки що доводиться констатувати вкрай низький рівень міждисциплінарної інтеграції в процесі предметної підготовки студентів у ЗВО. На сьогоднішній день існує розмежування між базовими і профільними дисциплінами. В результаті маємо, що кожна кафедра навчає студентів своїх дисциплін і не вчить їх комплексному використанню в процесі розв'язання завдань в рамках вже інших дисциплін. Отже, викладання математики як науки при підготовці фахівців не повинно будуватися тільки у вигляді логічних правил, а має показувати методи пізнання як прийом розв'язання прикладних задач.

Підвищення якості підготовки фахівців залежить від використання нових методичних підходів до реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні математики. Одним з таких підходів є побудова навчального процесу з математики у ЗВО на основі реалізації міжпредметних зв'язків базових і спеціальних дисциплін на рівні цілісності навчання, тобто розв'язання не окремих прикладних задач, а в системі інтеграції математики і дисциплін професійної підготовки фахівців. В умовах багаторівневої підготовки фахівців (бакалаврат, магістратура) виникає необхідність у вищій школі в науково-обґрунтованої методики реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні математики студентів економічних спеціальностей.

Так як математика є універсальною мовою для опису процесів і явищ різної природи, без знання якої сьогодні не мислима ні якісна підготовка, ні ефективна діяльність економіста, то слід зазначити наступні цілі навчання математики у закладах вищої освіти:

- підвищення рівня математичної культури;
- розвиток загальних інтелектуальних здібностей і професійно значущих прийомів розумової діяльності;
- освоєння студентами математичного апарату, що дозволяє моделювати, аналізувати і розв'язувати теоретичні і професійні практичні задачі;
- формування навичок самоосвіти в області математики і виховання потреб в удосконаленні знань.

Для реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні математики студентів факультету економіки, менеджменту та права ми вибирали прикладні задачі, до яких необхідно, з нашої точки зору, висувати нижченаведені вимоги:

- по-перше, задачі повинні мати реальний, практичний зміст, що забезпечує практичну цінність і значущість набутих математичних знань;
- по-друге, задачі повинні показувати взаємозв'язки дисциплін на конкретних прикладах з практичним змістом;

- по-третє, задачі повинні вирішувати імовірнісні ситуації, які можуть виникнути в сфері економіки та менеджменту, показуючи застосування математичних знань і методів в обраній професії;
- по-четверте, завдання повинні бути сформульовані на доступному і зрозумілому студентам рівні;
- по-п’яте, якщо студенти ще не знайомі з конкретними фактами, то формулювання задачі може бути розширене і може бути представлене як деяке теоретичне введення до досліджуваної проблеми;
- по-шосте, формуванню у студентів інтегрованої системи знань сприяє розв’язування прикладних задач, що поєднують математичні знання, знання загальноосвітніх дисциплін професійної спрямованості.

Висновки. Таким чином, розв’язування задач міждисциплінарного змісту чітко демонструє практичну цінність математичних знань. Математичні знання перетворюються в інструмент, який необхідний для розв’язування основних задач спеціальних і загально-професійних дисциплін.

Література

1. Головань М. С. Система компетенцій випускника вищого навчального закладу напряму підготовки «фінанси і кредит» // *Вища школа*. - 2011. - № 9. - С. 27–38.

2. Даналакій О. Г., Хабюк А. Я. Інтегроване навчання природничо-математичних дисциплін у вищих навчальних закладах // *Молодий вчений*. - 2017. - № 2 (42) - С.475-478.

УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ПРОЄКТАХ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНЦІЇ НАУКОВЦІВ

Л.В. Фігурська, І.С. Чернега

Формування глобальних наукових та освітніх ринків, різке посилення географічної мобільності вчених і експертів, бурхливий розвиток порівняльних досліджень - все це настійно диктує необхідність подальшого розвитку міжнародних наукових зв’язків, відпрацювання найбільш ефективних механізмів взаємодії фахівців з різних країн.

Однією з основних форм взаємодії вчених різних країн, що склалися в результаті зростання інтернаціоналізації науки, розширення масштабів науково-технічної спеціалізації і кооперації вчених, є їх участь в діяльності міжнародних наукових проектах. Важливим напрямком у міжнародній діяльності є питання залучення зовнішнього фінансування наукової і освітньої діяльності, у вигляді грантової підтримки, в тому числі від міжнародних фондів та програм. Участь в таких міжнародних проектах і реалізація спільних наукових досліджень і освітніх проектів може здійснюватися як в рамках двосторонніх угод, так і в складі міжнародних консорціумів. Фінансування може бути реалізовано за кількома схемами: пряме фінансування з коштів фонду та програми, співфінансування із залученням коштів університету, співфінансування в рамках програм скоординованих і спільних конкурсів, через державні механізми підтримки, індивідуальна підтримка фізичних осіб.

Метою реалізації подібних проектів є об’єднання зусиль, наукового і освітнього потенціалу академічної спільноти, промислових компаній та адміністративних структур кількох країн і регіонів для вирішення актуальних завдань, що стоять перед суспільством, через оптимальне використання фінансових ресурсів і можливостей учасників для реалізації проривних наукових ідей, просуванню результатів досліджень, технологій і досвіду на міжнародний рівень, поліпшенню якості освіти та впровадження нових освітніх технологій. Участь у міжнародних наукових проектах для науковців вузів України, поряд з вище переліченими перевагами, дають змогу відвідати зарубіжні лабораторії та вузи, підвищити рівень оплати праці як додаткові кошти у рідному вузі так і при отриманні заробітних плат при стажуванні у вузі при співпраці, залучити кошти на устаткування лабораторій вузів, успішно друкуватись у міжнародних рецензованих виданнях, бути запрошеними у якості членів міжнародних асоціацій та рецензентів наукових статей та проектів, налагодити зв’язки для подальшої співпраці. Окрім того ряд питань (наприклад питання клімату, екології, транскордонної співпраці між сусідніми країнами та ін.) можуть бути ефективно вирішенні тільки за умови спільної роботи та рішень не лише науковців, а також органів влади та місцевого врядування. Враховуючи усі зазначені переваги виконання спільних наукових міжнародних проектів, співробітники вузів держави повинні особливу увагу приділяти саме цьому виду роботи.

ЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА

К.С. Гарбажій, В.А. Луцькова

Посилення міжнародних зв’язків між вищими учбовими закладами, мобільності студентів, ліцензійні вимоги Міністерства освіти і науки України (МОНУ) [1] диктують новітні напрями досягнення рівня педагогічної майстерності. Окрім безперечним володінням програми власних навчальних дисциплін, інновацій в особистих наукових дослідженнях, а також сучасної презентації педагогічного досвіду, сьогодні для викладача актуальним є знання іноземних мов, що, у певній мірі, впливає на конкурентоспроможність на ринку праці [2].

Володіння термінології з власних навчальних курсів іноземними мовами, але не навчаючись безпосередньо на вчителя іноземних мов, дає низку переваг для викладача (рис.1).

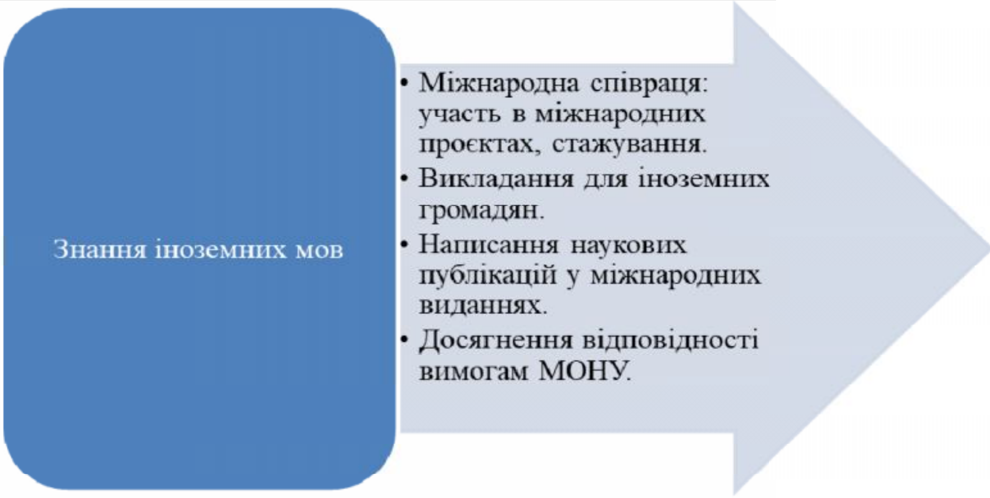

Рисунок 1. Переваги знання іноземних мов для сучасного викладача

Відповідно до рис.1. володіння іноземними мовами може вплинути на:

- виникнення або посилення уже існуючої міжнародної кооперації шляхом приймання участі у проектах, програмах стажування, грантах тощо, пропонованих іноземними державами, що, у свою чергу, підвищить розвиток як професіональних, так і мовних навичок;
- можливість викладання дисциплін для іноземних громадян, що підтвердить національний статус вищого навчального закладу і стане привабливим для абітурієнтів з інших держав. Як правило, в інститутах, університетах, коледжах будь-якого спрямування використовують англійську як робочу іноземну мову;
- можливість опублікування власних наукових досліджень у міжнародних виданнях, що індексуються у науковометричних базах, у тому числі Web of Science і Scopus, передбачених також вимогами МОНУ для присвоєння вчених звань доцента і професора;
- досягнення відповідності вимогам МОНУ, що відображається у складанні іспиту з іноземної мови на рівень не нижче B2, як одного із складових для присвоєння вчених звань.

Викладач, що володіє іноземними мовами, зокрема англійською, може здійснювати перевірку перекладу анотацій дипломних робіт студентів, слідкувати за написанням рубрик на сайті кафедрі, мати сучасну актуальну інформацію з різних галузей промисловості шляхом читання міжнародних наукових публікацій.

Таким чином, викладач із знанням іноземних мов у непрофільному вищому навчальному закладі, крім, підвищення персонального педагогічного рівня, має можливість представлення власних наукових досягнень на інтернаціональному п’єдесталі, тим самим, підтверджуючи свій високий ступінь конкурентоспроможності серед кола колег.

Література

1. Ліцензійні вимоги Міністерства освіти і науки України. Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/tag/litsenzuvannya (дата звернення 01.02.2020).

2. Завалевський, Ю. І. (2016). Конкурентоспроможність викладача як результат його професійної компетентності. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія, (2), 195-199.

УДК 378+379.85+81’24+81’27

ЧИТАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

М.Є. Шепель, М.А. Огреніч, М.Л. Яковлєва

Згідно з Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання основною метою навчання іноземної мови виступає формування у майбутніх фахівців комунікативної компетенції, що означає оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, розвиток умінь використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур сучасного світу. Основа комунікативної компетенції - комунікативні вміння, що сформовані на основі мовленнєвих знань і навичок, соціокультурних та соціолінгвістичних знань, вмінь. У контексті формування необхідного рівня комунікативної компетенції всі види мовленнєвої діяльності необхідні для ефективного оволодіння мистецтвом комунікації, подальшої самоосвіти та самовдосконалення особистості.

Сучасний ринок праці потребує фахівців туристичної галузі, які на достатньому рівні володіють комунікативною компетенцією у читанні іншомовних текстів за професійним спрямуванням. Актуального питання набуває робота з фаховими текстами з іноземної мови у процесі становлення майбутнього фахівця туристичної галузі.

Мета нашого дослідження - визначення ролі фахових текстів з іноземної мови як передумови становлення майбутнього фахівця туристичної галузі.

Навички роботи з текстами професійного спрямування посідають одне з перших місць у переліку основних навчальних, а у майбутньому й професійних умінь і навичок. Читання та робота з фаховими текстами здійснюються протягом усього курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» в немовних вишах з використанням різних форм та методів у залежності від етапу навчання, спеціальності та рівня володіння студентами іноземною мовою.

Згідно позиції А. Марлової, в процесі читання іншомовних фахових текстів у певній мірі вирішуються практична, освітня та виховна задачі вищої школи. Практична цінність читання полягає в сфері професійних інтересів студентів, коли вони зможуть здобувати потрібну академічну та професійну інформацію з іншомовних фахових джерел. Освітня задача вирішується шляхом сприяння розвитку здатності до самостійного навчання, що дозволятиме студентам продовжувати навчання як під час навчання у вищому навчальному закладі, так і після отримання диплома про вищу освіту. Виховна задача вирішується через внесок у формування особистості майбутнього фахівця, якому вкрай необхідний розвиток його особистої мотивації (цінностей, ідеалів) і становлення критичного самоусвідомлення та вмінь спілкування у культурному розмаїтті академічної та професійної сфери [2, с. 83].

Ми підтримуємо позицію Н. Гальськової, яка зазначає основні завдання читання, що стоять перед студентами в процесі роботи з фаховою літературою іноземною мовою: 1) отримання інформації яка б доповнювала та поглиблювала навчальний матеріал, що опановується студентами в процесі вивчення профільних дисциплін навчального плану; 2) формування необхідних навичок щодо подальшого самостійного читання літератури за фахом [1].

У процесі навчання професійно-орієнтованого читання використовуються наступні основні підходи: 1. learner-centered approach (підхід, у якому центром навчання є студент); 2. genre-based approach (підхід, заснований на особливостях жанру). Як відомо, learner-centered approach виник як реакція на традиційну методику навчання. Прихильники цього напряму спираються на фонові знання студента. Для створення або активізації фонових знань передбачаються передтекстові вправи, як правило, це питання типу: Have you heard about virtual reality? What is virtual reality? [5, с. 159].

На нашу думку, для розвитку навичок читання важливу роль відіграють передтекстові, текстові, та післятекстові вправи. У методиці викладання іноземних мов їх називають: pre-reading, while-reading та post-reading activities.

Ми вважаємо, що важливого значення посідає робота студентів з автентичними текстами. Автентичним текстом є текст написаний фахівцями для фахівців. Він не створений з метою навчання мови. Завдяки цьому автентичні матеріали виступають містком між аудиторією та реальним світом. Різномаїтність текстів робить читання більш цікавим для студентів, особливо коли вони відчувають «справжність» тексту, їм зрозуміла мета навчання і вони відчувають прогрес у даній діяльності [3, с. 103-104].

Під час виконання текстових вправ застосовують: вивчаюче читання (читання з повним розумінням тексту) та вибіркове/переглядове читання (читання з метою пошуку необхідної інформації чи інформації, яка цікавить). У процесі вивчаючого читання студент намагається максимально повно й точно зрозуміти інформацію тексту та критично її осмислити. Вибіркове/переглядове читання передбачає наявність уміння швидко переглянути ряд матеріалів з метою пошуку необхідної інформації.

Для розуміння змісту тексту та для розвитку мовленнєвих навичок (читання, говоріння, аудіювання, письмо), які мають вплив на становлення майбутнього фахівця важливу роль відіграють післятекстові вправи.

Післятекстові вправи служать для перевірки розуміння прочитаного цілого тексту або його окремих фрагментів. С. Мусійчук пропонує наступні види вправ: прочитати текст і стисло передати його зміст; розділити текст на логічні частини і назвати їх; записати запитання до тексту і задати їх в логічній послідовності товаришам; скласти план прочитаного; викласти зміст тексту за планом; підготувати повідомлення за темою тексту з використанням додаткової літератури [4, с. 116].

Власний досвід викладання дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова у туристичній діяльності», «Професійна та наукова іноземна мова» дав змогу визначити, що робота з фаховими текстами сприяє становленню та розвитку студентів як професіоналів. У процесі роботи з іншомовною фаховою літературою у студентів-майбутніх фахівців виробляються уміння та навички, які необхідні у майбутній професійній діяльності: виділення головної думки; вміння стисло передати зміст прочитаного рідною мовою; вміння обрати необхідні деталі; узагальнення прочитаного; вміння проглянути текст та обрати головні факти; вміння знайти відповіді на поставлені запитання; вміння знайти необхідне посилання, довідку або формулювання.

Отже, робота з фаховою іншомовною літературою відіграє важливу роль у становленні майбутніх фахівців туристичної галузі: сприяє розширенню словникового запасу; має освітню, практичну та виховну мету; прищеплює навички роботи з автентичними текстами; розвиває навички критичного мислення та аналізу. Подальшого вивчення набуває розвиток навичок іншомовного ділового письма у процесі становлення майбутніх професіоналів туристичної галузі.

Література

1. Гальськова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пос. для учителя. 2-е изд., перераб. и доп. - Москва: АРКТИ, 2003. 192 с.

2. Марлова А. Передумови навчання успішного читання іншомовних фахових текстів у вищих навчальних закладах. *Молодь і ринок*. 2015. № 6. С. 82–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_6_19 (Дата звернення:05.03. 2020).

3. Марлова А. Особливості навчання читання іншомовних текстів професійного спрямування. *Молодь і ринок*. 2015. № 3. С. 102 - 106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_3_22. (Дата звернення:05.03.2020).

4. Мусійчук С. М. Розвиток навичок професійно-орієнтованого читання на заняттях з іноземної мови у немовних ВНЗ. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 4. С. 114 - 117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vvpi_2014_4_19. (Дата звернення:05.03.2020).

5. Танана С. М. Психологічні та методичні аспекти використання багатокомпонентності мовленнєвої діяльності читання тексту іноземною мовою *Психолінгвістика*. Вип. 15. С. 152 - 162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2014_15_13. (Дата звернення:05.03.2020).

6. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Language Policy Unit, Strasbourg. URL: https://rm.coe.int/16802fc1bf (Дата звернення: 05.03.2020).

УДК 378.091.33 - 027.22: 005.336.2

РОЛЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

А.Д. Салавеліс, С.Л. Колесніченко, С.В. Поплавська

У наступний час вимоги роботодавців до працівників істотно зросли. При прийомі на роботу роботодавці бажають бачити не тільки професійно добре підготовленого працівника, але і людину з певним набором соціально особистісних якостей.

Сьогодні у вищій школі використовують термін «компетенція», яким позначають володіння способами дій зі специфічним об׳єктом, що забезпечує продуктивне виконання конкретного виду діяльності.

Професійна компетентність - це характеристика якостей особистості, результат підготовки випускників навчальних закладів для виконання різноманітних видів професійної діяльності та рішення професійних завдань. Структуру професійної компетентності можна представити трьома складовими: утворювальної, професійної і соціально-особистісної

Таким чином, сучасний випускник повинен відповідати трьом основним пунктам:

1. Бути професійно освіченим.
2. Мати практичні навички.
3. Бути досить комунікабельним, щоб гармонійно влитися у колектив, який вже сформувався.

Всі ці якості і покликана розвинути вища школа.

Професійні знання студент отримує у ході навчального процесу, комунікабельність і колективізм формується в студентській групі при участі куратора або тьютера та всією системою виховної роботи, через різноманітні тематичні заходи, лекторій інституту культури, студентський клуб з численними гуртками по інтересах.

Практичні навички студент одержує в ході всіх видів виробничої практики. Практика передбачає знайомство студента з виробництвом у цілому, з організаційно-адміністративною структурою виробництва, робочими місцями, функціональними обов’язками працівників і керівництва. Студент при проходженні практики може виконувати різні обов’язки на різних виробничих ділянках згідно щоденника практики та попередньої домовленості керівника від навчального закладу, і керівника від підприємства.

Сьогодні організації усіх видів практики повністю лягає на викладачів випускаючих кафедр і пов’язана з деякими складностями. Наприклад, тому що всі підприємства приватні, то при пошуку місць практики викладачі зіштовхуються з небажанням багатьох керівників і власників приймати в себе студентів-практикантів, які бажають отримати відразу готових фахівців. По-друге, часто студентів практикантів використають як безкоштовну робочу силу на важких і непрестижних ділянках роботи, не навчають їхнім професійним навичкам, не знайомлять із виробництвом, не бачать в них свого потенційного працівника, не намагаються зацікавити студента так, щоб він по закінченні навчання прийшов на підприємство на постійну роботу вже фахівцем. По-третє, деякі підприємства просять змінити строки практики згідно своїх виробничих інтересів, що відразу приводить до необхідності повністю перебудовувати весь навчальний процес. Для таких студентів становлять індивідуальні графіки навчання.

У цілому, навчальний заклад намагається сформувати дружні, партнерські відношення з підприємцями та виробниками, запрошує їх брати участь у всіх важливих заходах - конференціях, днів відкритих дверей, конкурсах, засіданнях комісій із захисту дипломів. Це дає можливість роботодавцям ближче познайомитися зі студентами, виявити найбільш зацікавлених і запросити їх на роботу.

У такий спосіб зміцнюються контакти навчального закладу з галузевими виробництвами, студенти бачать реальну перспективу свого працевлаштування, що дозволяє їм більш відповідально ставитись до навчання і своїх обов’язків.

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ МАРКУВАННЯ ТОВАРУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ТОВАРОЗНАВЦІВ

В.А. Луцькова, Л.О. Крупицька

Створення методичних і організаційних засад опанування знань щодо аналізу маркування товарів сприяє швидкій та ефективній підготовці майбутніх фахівців-товарознавців. Оскільки споживач, який ретельно підходить до вибору власних речей і маючи намір їх придбати, у першу чергу візьме до уваги інформацію, зазначену на них у вигляді етикетки або на упаковці, тарі [1]. З урахуванням цього, першочерговим є знання вимог до нанесення обов’язкової інформації на будь-якому товарі для студентів, зокрема, професійного спрямування «Товарознавство і торговельне підприємництво» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

У розробленні методичних вказівок використано чинні міжнародні та національні законодавчі бази, що регламентують маркування товарів. Так, аналіз маркування товарів студенти здійснюють на положеннях міжнародного стандарту Кодексу Аліментаріус [2], Закону України № 2639-VIII «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» від 2018 року [3], певних ДСТУ, у разі оцінювання маркування непродовольчих товарів - міжнародні регламенти. Крім того, при вивчені переліку інгредієнтів харчових продуктів, що досліджується, студентам рекомендовано звернути увагу на харчові добавки, які є в ньому, та перевірити на відповідність до вимог стандарту Кодексу Аліментаріус Codex STAN 192-1995 [5].

Використання методичних вказівок для виконання науково-дослідних, курсових або дипломних робіт з розділу «Оцінювання маркування» сприятиме організації до їх підготовки, вивченню міжнародних і вітчизняних нормативних документів, а також полегшить і прискорить самостійну роботу студента.

Таким чином, розроблення і наступне впровадження методологічних основ з оцінювання маркування товарів відобразиться на вищому рівні підготовки студентів-товарознавців.

Література

1. Влачвей, А. (2017). Фактори, які впливають на поведінку споживачів та покупців вина: огляд літератури. *Журнал європейської економіки*, 10 (4), 428-445.

2. Кодексу Аліментаріус. http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/ru/.

3. Закон України № 2639-VIII «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» від 06.12.2018. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19. Кодексу Аліментаріус Codex STAN 192-1995. http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/codex-texts/dbs/gsfa/ru/.

УДК 378.125

СТАЖУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ - ОДНА ІЗ ФОРМ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

О.Г. Соколовська, Л.О. Валевська, В.А. Шалений

Нові вимоги до вищої освіти в умовах її реформування, до якості роботи наукових та науково-педагогічних працівників зумовлюють необхідність постійного розвитку та удосконалення набутих умінь та знань. Стажування як спосіб професійної підготовки викладачів ЗВО забезпечує не лише поглиблення раніше набутої компетентності у межах професійної діяльності працівника, а й закріплення практичного досвіду.

Від професійної кваліфікації викладачів, в першу чергу, залежить ефективність формування нового покоління фахівців. Сучасний педагог вищої школи має спрямовувати свою діяльність на формування наукового мислення, розвиток внутрішньої особистої потреби у постійному саморозвитку, самоосвіті протягом усього життя. Сприяти вирішенню поставлених завдань покликана система підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів вищої школи. Серед основних шляхів вдосконалення професійної майстерності педагогів вищої школи варто відокремити стажування педагогічних кадрів.

Метою підвищення кваліфікації та стажування працівників педагогічних і науково-педагогічних працівників є оновлення їх теоретичних і практичних знань у зв’язку з підвищенням вимог до рівня кваліфікації та необхідності оволодіння сучасними методами вирішення професійних завдань, а також вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення професійних знань, умінь і навичок, набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах своєї компетенції.

Процес підвищення кваліфікації та стажування педагогічних та науково-педагогічних працівників в Україні регулюється Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Наказ МОН від 06.03.2019 № 322 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реформування галузі освіти» у січні 2019 р. - грудні 2023 р., а також Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 24.01.2013 р. № 48. Дані документи визначають види, форми, зміст, порядок, тривалість, періодичність і результати підвищення кваліфікації та стажування наукових, педагогічних і науково-педагогічних працівників ЗВО.

Основними завданнями підвищення кваліфікації та стажування наукових та науково-педагогічних працівників є:

- оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетенцій і компетентностей в психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності;
- засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання;
- набуття досвіду формування змісту навчання, з урахуванням його цільового спрямування, посадових обов'язків працівників, попередньо здобутої ними освіти, досвіду практичної роботи та професійної діяльності, інтересів і потреб особистостей;
- вивчення педагогічного досвіду, методів управління, ознайомлення з досягненнями науки і техніки та перспектив їх розвитку;
- розроблення конкретних пропозицій щодо удосконалення навчально-виховного процесу, впровадження у практику навчання кращих досягнень науки і техніки;
- застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, інформаційно-комунікативних технологій навчання;
- розширення наукової компетенції при виконанні та реалізації науково-дослідницьких та науково-технічних робіт;
- набуття досвіду щодо вивчення сучасних методик, методологій в теоретичній і прикладній науці.

Стажування викладачів закладів вищої освіти на провідних підприємствах одна з основних форм підвищення кваліфікації викладачів ЗВО.

У багатьох промислово розвинених країнах Європи, Азії, Америки стали нормою короткострокові виробничі стажування випускників вузів, молодих учених і педагогічних, науково-педагогічних працівників на підприємстві, що надалі полегшує їх працевлаштування та розвиває їх професійну компетентність. Такі стажування розглядаються як корисний обмін науковими ідеями, дослідницьким і технологічним досвідом.

Бурхливий розвиток інформаційного суспільства та швидке «старіння» професійних знань змушує науковців постійно розвиватись і вдосконалювати свої знання різними способами, одним з яких є стажування. Воно поєднує в собі декілька елементів, а саме: освоєння теоретичного матеріалу та можливості його втілення у практичну діяльність. Стажування наукових та науково-педагогічних працівників відбувається за процедурою, чітко визначеною законодавством України.

Проходження виробничого стажування на одному з провідних підприємств галузі дає можливість ознайомлення викладачів із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі, опанування новітніми виробничими технологіями.

Таким чином, стажування передбачає формування і закріплення на практиці професійних компетентностей, здобутих у результаті теоретичної підготовки, вивчення передового досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, якіснішому рівні в межах спеціальності. Набутий досвід дозволяє підвищити рівень керівництва науково-дослідною роботою, курсовими проектами та роботами, дипломними проектами бакалаврів і кваліфікаційними роботами магістрів, оновити комплекс навчально-методичного забезпечення професійних дисциплін.

УДК 378.147:373.31

КОНЦЕПЦІЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ В ГАЛУЗІ ІНЖЕНЕРНО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

М.М. Мадані, Р.І. Шевченко, О.О. Чернишова

Розроблена концепція дистанційних курсів в галузі еколого-технологічної освіти реалізує принципи формування компетенцій для сталого розвитку [1], а також принципи логістичної моделі сталого розвитку, детально розглянуті в роботі [1].

Концепція передбачає, що отримані викладачами в процесі підвищення кваліфікації навички в галузі еколого-технологічної освіти будуть активно використовуватися ними в рамках різних дисциплін, що викладаються ними в закладах освіти. Тому весь матеріал дистанційних курсів повинен бути логічно пов’язаний і утворювати чітку систему знань.

В рамках Міжнародного освітнього проекту TEMPUS EcoBRU «Екологічна освіта для Білорусі, Росії та України» [1] досліджувався стан та розвиток екологічної освіти. Встановлено необхідність підвищення кваліфікації викладачів закладів освіти в розрізі екологічної складової їх професійної діяльності та можливість підвищення кваліфікації шляхом проходження електронних курсів.

Відповідно до принципів формування компетенцій для сталого розвитку [2, 3] та логістичної моделі сталого розвитку, здобувач освіти повинен володіти компетенціями щодо формування потоку взаємопов’язаних рішень, черговість яких обумовлена ієрархією аспектів сталого розвитку. Такі компетенції формуються в результаті реалізації принципу системності матеріалів, що вивчаються.

Розроблена концепція дистанційних курсів передбачає, що отримані викладачами в процесі підвищення кваліфікації навички в галузі інженерно-екологічної освіти будуть активно використовуватися ними в рамках різних дисциплін, що викладаються ними в закладах освіти. В рамках пропонованої концепції розроблені два дистанційні курси підвищення кваліфікації вчителів та викладачів (рис. 1). Перший курс «Екологічна ефективність» в умовах реалізації державних освітніх стандартів призначений для підвищення кваліфікації вчителів шкіл, другий курс «Ресурсоефективне та більш чисте виробництво» - для підвищення кваліфікації викладачів коледжів. Кожен курс складається з базового модуля та допоміжних модулів, які розширюють та доповнюють основний.

Курс для вчителів шкіл призначений для формування базових природничо-наукових компетенцій в галузі екології, а також напрямів використання цих компетенцій для вирішення конкретних завдань щодо ресурсозбереження та економічної оцінки впливу людини і її господарської діяльності на навколишнє середовище, з екологічним обґрунтуванням здійснюваної діяльності. Матеріал курсу орієнтований на вивчення еколого-економічних аспектів сталого розвитку та є базою для освоєння соціального і культурного аспектів. Використання вчителями матеріалу курсу в дисциплінах, що вивчаються, дозволить формувати в учнів основи екологічної поведінки.

Рисунок 1. Структура дистанційних курсів підвищення кваліфікації вчителів шкіл і викладачів коледжів в галузі інженерно-екологічної освіти

Матеріал курсу для викладачів коледжів направлений на розвиток інженерно-екологічних та економічних компетенцій випускників коледжів у виробничій, соціальній і, частково, культурній сферах. Це досягається конкретизацією отриманих компетенцій у професійній галузі. Оскільки даний курс призначений для викладачів, які ведуть заняття за спеціальними технічними дисциплінами і здійснюють керівництво випускними кваліфікаційними роботами, теми цього курсу більшою мірою орієнтовані на проектну і дослідницьку діяльність здобувачів. Системне усвідомлення наслідків своєї професійної діяльності, сприяє виробленню у випускників коледжу особистої екологічної відповідальності та прагнення здійснювати цю діяльність з позицій ресурсозбереження, обґрунтовувати її не тільки економічно, але й екологічно.

У базовому модулі цього курсу (2 Ресурсоефективне та більш чисте виробництво) розглядаються питання, пов’язані з мінімізацією негативного впливу на довкілля в процесі здійснення будь-якої, в тому числі і виробничої, діяльності. Підґрунтям для реалізації положень базового модулю є модуль 2.1 Оцінка впливу на довкілля, який, в свою чергу базується на допоміжних модулях, вивчення яких дає уявлення про екологічні аспекти виробничої діяльності (2.2 Техноекологія, включаючи екологію харчових виробництв), утилізацію відходів (2.3 Поводження з відходами, включаючи тверді, в т. ч. муніципальні, рідкі та викиди в атмосферу) та економічну діяльність в сфері захисту довкілля (2.4 Екологічне підприємництво).

Передбачається, що набуття випускниками коледжів інженерно-екологічних компетенцій та базових компетенцій для сталого розвитку в повному обсязі відбудеться за умови проходження навчання під керівництвом вчителів шкіл і викладачів коледжів, які підвищили свою кваліфікацію за допомогою пропонованої системи.

В цілому, для кожного конкретного варіанту реалізації даної системи зміст модулів може бути різним. Наприклад таким, що розкриває важливі для конкретного регіону місцеві проблеми несприятливого впливу на навколишнє середовище, або доповнює основну фахову спеціальність здобувача освіти. Однак бажано дотримуватися рекомендованої послідовності вивчення модулів пропонованої системи підвищення кваліфікації, оскільки вони максимально відповідають розглянутій логістичній моделі інженерно-екологічної освіти та принципам формування компетенцій для сталого розвитку.

Література

1. Екологічна освіта для Білорусі, Росії та України [Електронний ресурс] / Сайт проекту. Режим доступу: http://ecobru.ntu.edu.ua/ua/index.html - Назва з екрану.

2. Крамаренко А.М. Формування екологічних цінностей майбутніх учителів початкової школи: проблемні питання та результати наукових пошуків в умовах освіти для сталого розвитку/ Педагогіка у вищій і загальноосвітній школах. - 2014.- Вип. 35 (88). - С. 220-228.

3. Мельниченко Р., Танська В. Екологічна компетентність вчителя як передумова здійснення неперервної екологічної освіти і виховання. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. - 2013. - № 4 (2). - С.271-275.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТЬЮТОРІВ

А.В. Вітюк, Н.Г. Коновенко, Є.О. Осадчук

Підвищення якості та привабливості вітчизняної вищої школи, забезпечення успішного працевлаштування випускників вищих навчальних закладів потребують організації особистісно-орієнтованого освітнього процесу на засадах суб’єкт-суб’єктних відносин між викладачем і студентом, відтак це передбачає створення оптимальних умов для саморозвитку суб’єктів освітнього процесу, задоволення індивідуальних освітніх потреб. Враховуючи вище зазначене, викладач виступає в ролі наставника, консультанта, організатора і координатора освітньої, наукової, дослідницької, пізнавальної діяльності студентів, тобто здійснює тьюторський супровід.

У зв’язку з цим виникає потреба у зміні професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів закладів вищої освіти, оскільки саме високий рівень професійної компетентності викладача може сприяти повноцінному розвитку, самовизначенню, самореалізації майбутніх фахівців. Відтак, зростає необхідність формування у майбутнього викладача професійної здатності здійснювати тьюторський супровід індивідуальних освітніх маршрутів та програм, враховуючи індивідуальні особливості, передачі майбутнім фахівцям стратегії успішних дій в різних життєвих ситуаціях. Слід наголосити, що актуальність дослідження зумовлює протиріччя між потребою реалізації тьюторського супроводу майбутніх фахівців у закладах вищої освіти та відсутністю цілеспрямованої підготовки майбутніх викладачів до реалізації тьюторської діяльності та низьким рівнем тьюторської компетентності.

Узагальнюючи різні підходи до розуміння тьюторства, слід зазначити, що тьюторська діяльність - це педагогічна діяльність викладача, яка характеризується суб’єкт-суб’єктною взаємодією педагогів і студентів, спрямована на побудову індивідуальної освітньої траєкторії, як особистісного, так і професійного розвитку, включає наставництво, підтримку, супровід, фасилітацію, консультування, проектування життєвих та професійних стратегій, побудови адекватної програми реалізації індивідуальної освітньої траєкторії.

Зауважимо, що підготовку викладача-тьютора в магістратурі 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи. Тьюторство), здійснює лише однин навчальний заклад, відтак виникає потреба у викладачах, які будуть мати високий рівень професійної компетентності. Оскільки, тьюторство, як специфічний вид педагогічної діяльності, поширюється в практиці сучасних закладів вищої освіти, виникає гостра потреба формування аспектів тьюторської компетентності майбутніх викладачів.

Цінним для дослідження сутності тьюторської компетентності майбутніх викладачів закладів вищої освіти є позиція, яка конкретизує завдання і обов’язки у процесі здійснення тьюторської діяльності: керівництво навчально-пізнавальною діяльністю студента; визначення можливостей та інтересів студентів; надання рекомендацій щодо особистісного становлення, організації самовиховання, формування способу життя, визначення особистісних перспектив; надання допомоги з певної навчальної дисципліни й у досягненні високого рейтингу; забезпечення обміну додатковою інформацією між суб’єктами.

Оскільки розглядається тьюторська діяльність викладача, як одна із складових професійної діяльності педагога, доцільно обґрунтовувати її з трьох позицій. По-перше, як особливий вид педагогічної діяльності, спрямований на підтримку та розвиток автономності та самостійності суб'єкта у вирішенні відповідних проблем. По-друге, як вид психолого-педагогічної діяльності у закладі вищої освіти, що заслуговує на особливу увагу, як з точки зору оптимального функціонування, так і з точки зору професійних і особистісних якостей, необхідних для реалізації мети діяльності тьютора та організації успішної співпраці зі студентом. По-третє, як особливий вид соціальної освітньої діяльності, що полягає в підтримці й супроводі освітньої траєкторії студента.

Означене дозволяє трактувати тьюторську діяльність викладача як діяльність, що спрямована на побудову та супровід освітньої траєкторії студента, розвиток його сутнісних сил і здібностей, вибір оптимальних стратегій життєвого шляху, сприяє вихованню ініціативи і відповідальності студентів, забезпечує можливості для особистісно-професійного зростання, самовизначення, самореалізації, сприяє оволодінню засобами для саморозвитку, розвитку творчої індивідуальності людини, її духовних потенцій.

Враховуючи визначені завдання та сутність тьюторської діяльності, у викладача мають бути сформовані такі здатності та уміння:

- здійснювати педагогічну підтримку студента для забезпечення реалізації освітньої траєкторії;
- надавати допомогу студенту у виявленні власних потреб щодо формування компетентностей;
- бути готовими до суб'єкт-суб'єктної взаємодії на різних рівнях зі всіма учасниками освітнього процесу;
- виявляти запити студентів на основі аналізу їх освітніх і особистісних цілей до самоосвіти та саморозвитку;
- допомогти студенту виявляти та використовувати різноманітні освітні ресурси, в тому числі, за межами закладів вищої освіти, для задоволення індивідуальних та професійних потреб;
- організовувати взаємне навчання, управляти послідовністю і часом навчання.

Окрім вищезазначених здатностей, у процесі здійснення тьюторської діяльності для майбутнього викладача важливими стають уміння конструктивного спілкування, зокрема, такі: координувати взаємодії студентів з викладачами і один з одним, говорити мовою партнера, підкреслювати значущість партнера, проявляти повагу до студента, підкреслювати спільності, виявляти інтерес до проблем студента, управляти процесом суб'єкт-суб'єктної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Саме володіння уміннями конструктивного педагогічного спілкування дозволяють вийти на суб'єкт-суб'єктну взаємодію між викладачем та студентом.

Окремо зауважимо, що домінантні професійні уміння тьюторів розширюють розуміння вимог до тьюторської праці викладача закладів вищої освіти. Вважається, що у майбутнього викладача мають бути сформовані такі уміння: працювати з інформаційними технологіями; організовувати мікрогрупові навчання з урахуванням психологічних і професійних особливостей студентів; виявляти труднощі, що виникають у студентів під час роботи з навчальним матеріалом; планувати й організовувати зворотний зв'язок; самовдосконалюватися; стимулювати навчально-пізнавальну діяльність студентів; об'єктивно ставитись до результатів своєї професійної діяльності.

Слід зазначити, що тьюторська діяльність, як вид педагогічної діяльності, заслуговує особливої уваги, як з точки зору оптимального функціонування, так і з точки зору професійних і особистісних якостей, необхідних викладачеві для реалізації мети його професійно діяльності та організації успішної співпраці зі студентом. Відтак, слід враховувати, що головним механізмом формування суб'єкт-суб'єктних відносин є саме професійні й особистісні якості педагога: уміння співробітництва і співтворчості; здатність аналізувати, порівнювати та проектувати професійні дії відповідно до новітніх освітніх цілей, планувати професійну діяльність, науково обґрунтовано добирати форми та методи організації навчального процесу відповідно до сучасних соціально-економічних потреб суспільства; вимогливість у поєднанні з повагою; об'єктивність в оцінюванні; усвідомлення необхідності педагогізації оточуючого середовища; володіння психолого-педагогічними методами дослідження та діагностики розвитку особистості й колективу; володіння педагогічною технікою та освітніми технологіями; готовність будувати педагогічне спілкування на основі урізноманітнення спільної діяльності й урахування природних нахилів та інтересів студентів; прагнення до самоосвіти й самовиховання.

Література

1. Кравцова Т.О. Тьюторська компетентність як складова професійної компетентності майбутнього викладача закладів вищої освіти // Наукові записки. Педагогічні науки. - Кропивницький, 2019. - Вип. 182. - С. 86-90.

2. Семеновська Л. Методичні аспекти реалізації тьюторського супроводу вивчення педагогічних дисциплін / Л. Семеновська // Естетика і етика педагогічної дії. - 2014. - Вип. 8. - С. 121–131.

EDUCATION INFORMATION MODEL

N. Lishchenko

Learning Outcomes

The following considerations and beliefs were developed in conjunction with prof. L.I. Volchkevich who was a known leading expert in pedagogy. Firstly, education is not aimed at training personnel, but personalities - the country's future elite. Secondly, training should not focus on group, but on individual teaching methods. Currently, it looks like an “individual approach to students in a collective learning environment”. Thirdly, the final learning outcomes are only (and first of all) expressed in the categories of knowledge, being able to create and/or implement, and skill (fig. 1).

Knowledge is the generalized experience of people in the form of facts, rules, conclusions, patterns, ideas, theories that science owns. *Being able to create*/implement (hereinafter «being able to») is the ability to perform certain actions on the basis of acquired knowledge. *Skill* (habit) is the being able to create and/or implement which is brought to automatism.

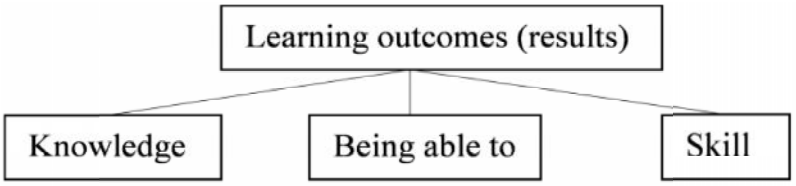

Figure 1. Learning outcomes (results)

System Representation and Assessment of the Course.

The main accounting unit of the educational process is an *academic discipline* (academic subject, course, etc., hereinafter the course).

Each discipline should be considered as a knowledge system, i.e. as a coherent whole, composed of a number of components - sections and topics. An academic discipline (course) is a pedagogically substantiated information model of the relevant science. If the discipline is defined as a system, then the specialty's curriculum will be a subsystem, and sections (themes, modules) of the discipline will be subsystems. Any section or topic (a module in the credit-and-module-system) of the academic discipline should represent clearly defined subsystems, composed, in turn, from a number of interrelated notions and definitions.

The evaluation criterion is a systemic relationship between previous engineering (training) disciplines (courses) and special disciplines that are part of the specialty curriculum. A professionally prepared discipline can be compared with a strong polygonal pyramid, based on previous engineering disciplines (fig. 2).

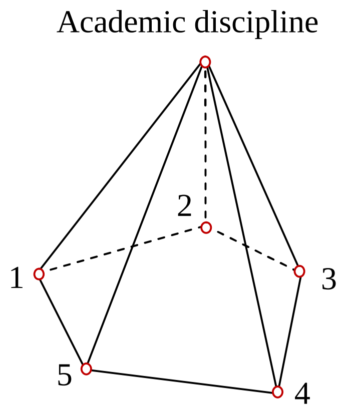

Figure 2. Structure of connections of the current (provided) academic discipline with the previous (providing) engineering disciplines (1-5)

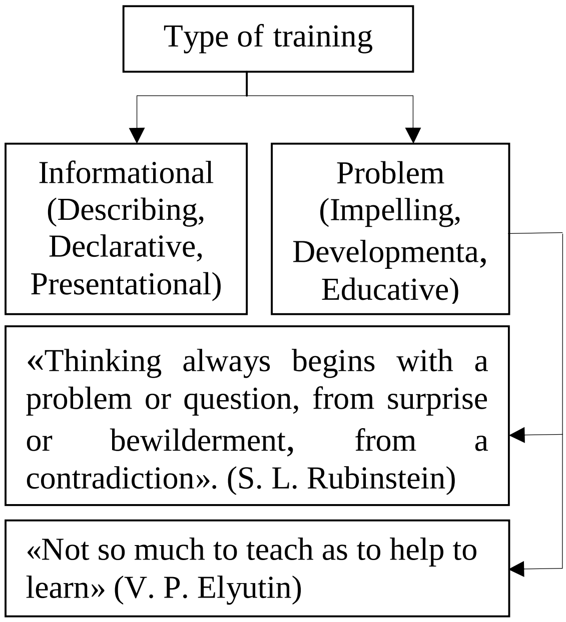

Figure 3. Type and characteristic of training

If the number of previous disciplines used in the course is 5-6, then the assessment (in terms of the system representation) should be «good». A similar pyramid (as fig. 2) there should be a mutual relationship between general scientific and profiling departments of the university. This mutual relationship, as a sign of the system representation and learning sequence is mentioned in the work.

The Course Activity

A course in academic discipline should include following structural elements: systematics (general part); special knowledge (theories, ideas, laws, principles of this science); analysis as a «being able to» (or skill) (fig. 1, fig. 2); synthesis as a skill (methods of calculation and design).

If the active part of the course (analysis, synthesis, methods of calculation and design) is at least 40 %, then the assessment (in terms of activity) should be «good» (according to prof. L.I. Volchkevich). When choosing the type of education for a creative person preference should be given to problem learning (fig. 3). The activity of the course to be taught can be confirmed by the presence of such methods of scientific research as analysis and synthesis (fig. 4).

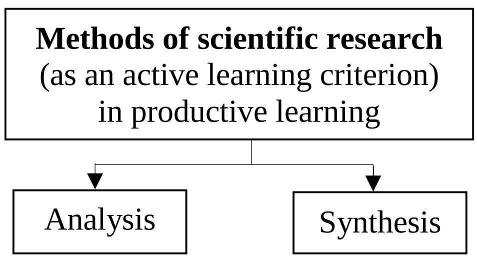

Figure 4. Unity of educational and scientific activities in education

Student's Independent Work

The student's independent work is a form of training in which knowledge is acquired by the student himself under the methodological guidance of the teacher. In senior courses, this work should be aimed at creative disclosure of personality, which begins with the student bench. The university contains the following types of student activities: preparation for lectures, seminars, laboratory work and practical exercises, tests (module controls), exams. This work also includes writing essays, term papers and dissertations (projects). By the degree of creativity, the student's independent work is divided into the following types: according to the model; reconstructive-variable; heuristic (partially search): creative research.

At the stage of student's independent work it makes sense to transfer the experience of the supervisor with graduate students to students. This requires the interest of both the student and the teacher in the systematization and acquisition of knowledge, which is possible if the student is involved in the sphere of scientific interests of his supervisor.

Conclusions:

1. Analysis of the literature on philosophy and theory of education in universities showed that improving the quality of education and the development of its new forms is a stable trend of recent times in e-learning, distance learning, student team learning, etc. To some extent, this is confirmed by the emergence of appropriate structures at the local (department of quality assurance at universities) and state (the National Agency for Quality Assurance in Higher Education) levels.

2. A new «technological» approach to the strategy and tactics of the development of the higher education system (within the framework of the trend of «sustainable development») is proposed, according to which such new concepts as the pedagogical system, pedagogical operations and their components are introduced, which together predetermines the methodology of building programs of academic disciplines and teaching technology.

3. It is shown that the curriculum of an academic discipline is complex hierarchical system with elements which are at different levels of subordination (in accordance with the tree of goals) and depend on the individual initial training of students. Moreover, the method of constructing a hierarchical discipline predetermines the method of its evaluation in quality control, both the discipline and the profiling department where this discipline was created.

4. A feature of recently adopted student-centered teaching technology, according to which the share of selective academic disciplines has increased due to a decrease in the share of traditional high-tech academic disciplines, is that the curriculum takes the form of the so-called syllabus.

5. The interrelation of research and educational activity of the teacher which is reflected in the developed curriculum of the course is shown. The quality of the curriculum is assessed according to the criteria of consistency, problematic and activity of the course.

УДК 616-001:355:378.046.4

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАВИЧКАМ НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В БОЙОВИХ УМОВАХ

К.В. Серіков, Б.М. Голдовський, Д.В. Лелюк
Державний заклад «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров’я України», м. Запоріжжя, Україна

Постановка проблеми. Надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій є основною запорукою врятування життя пораненим. Аналіз причин загибелі військовослужбовців під час бойових дій вказує на те, що значну їх частину можна було б врятувати при своєчасному та якісному наданні першої медичної допомоги [1].

Пораненим, які не померли відразу, можна ефективно надавати першу медичну допомогу дотримуючись алгоритму «Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій» (Tactical Combat Casualty Care), який на теперішній час є «золотим стандартом» надання допомоги пораненим в бойових умовах [2].

Перші рекомендації, які відносяться до Tactical Combat Casualty Care (TCCC), зосереджуються на усуненні трьох основних причин превентивних смертей у поранених, що виникають на полі бою:

- масивна кровотеча із ран кінцівок;
- напружений пневмоторакс;
- обструкція верхніх дихальних шляхів.

Основним важливим моментом цих рекомендацій є зміна парадигми поведінки та прийняття рішень при наданні допомоги пораненим, підкреслюючи наявність певних тактичних обмежень (ворожий вогонь, необхідність виконання бойового завдання, тощо).

Протягом останнього десятиліття, широке впровадження в практику принципів TCCC є одним із основних чинників зниження кількості превентивних смертей на полі бою серед поранених [3].

Так, після впровадження концепції TCCC спостерігається зменшення рівня летальних випадків з 14 % (В’єтнам) до 7.4-9.4 % (Ірак, Афганістан) [4, 5]. В повідомленні від 6 серпня 2009 року Військово-медичного департаменту Сполучених Штатів Америки зазначається, що у декількох спеціальних військових операціях у підрозділах, де кожен військовослужбовець був навчений наданню допомоги відповідно до принципів TCCC, не було зафіксовано жодного випадку превентивної смерті у поранених.

Зважаючи на високу ефективність, TCCC зараз рекомендована для всіх військовослужбовців та медиків, які приймають участь у бойових діях [6].

Мета. Покращити організацію надання першої медичної допомоги військовослужбовцями в умовах бойових дій.

Матеріали та методи. На кафедрі медицини невідкладних станів Державного закладу «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров’я України» (ДЗ «ЗМАПО МОЗ України») пройшли підготовку 64 військовослужбовця із метою оволодіння навичками надання першої медичної допомоги пораненим в умовах бойових дій.

Термін навчання складає 12 академічних годин та включає в собі:

1. Вступ до основних вимог військовослужбовця, який може надати першу медичну допомогу пораненим в умовах бойових дій;
2. Надання першої медичної допомоги в умовах обстрілу;
3. Надання першої медичної допомоги у військово-польових умовах;
4. Контроль кровотечі;
5. Відкриття дихальних шляхів та відновлення дихання пораненого;
6. Надання першої медичної допомоги при проникаючих пораненнях грудної клітини;
7. Заповнення картки першої медичної допомоги у військово-польових умовах;
8. Медична евакуація;
9. Переміщення пораненого у військово-польових умовах;
10. Евакуація пораненого з використанням носилок;
11. Особливості проведення серцево-легеневої реанімації в умовах бойових дій;
12. Іспит.

Результати. В процесі навчання використовувалися наступні види занять - лекції та практичні заняття. Практичні заняття проводилися із групою у складі 8-10 військовослужбовців. Співвідношення навчального часу, теоретичної та практичної частини занять складає 1:3. Після закінчення курсу проводиться іспит, який передбачає перевірку теоретичних знань та відпрацювання прийомів практичних навичок із основних розділів програми. Військовослужбовцям, які успішно склали іспит, видається свідоцтво.

Висновки. Підготовка військовослужбовців навичкам надання першої медичної допомоги в бойових умовах відіграє важливу роль в успішному виконанні військового завдання завдяки запобіганню превентивної смертності на полі бою.

Перспективи подальших розробок. Покращення організації надання першої медичної допомоги в умовах бойових дій перспективні, оскільки створюють умови для успішного виконання військового завдання та знижують кількість превентивних смертей.

Література

1. Юрченко В.Д., Крилюк В.О., Гудима А.А. Домедична допомога в умовах бойових дій: Методичний посібник / В.Д. Юрченко, В.О. Крилюк, А.А. Гудима та ін. - Київ: Середняк Т.К., 2014. - 80 с.

2. Butler F.K., Hagmann J., Butler E.G. Tactical combat casualty care in special operations / F.K. Butler, J. Hagmann, E.G. Butler // Mil Med. - 1996. - Vol. 161 (Suppl 3). - P. 1-16.
3. Beekley A.C., Starnes B.W., Sebesta J.A. Lessons learned from modern military surgery / A.C. Beekley, B.W. Starnes, J.A. Sebesta // Surg Clin N Am. - 2007. - Vol. 87. - P. 157-184.
4. Holcomb J.B., Stansbury L.G., Champion H.R. Understanding combat casualty care statistics / J.B. Holcomb, L.G. Stansbury, H.R. Champion et al. // J Trauma. - 2006. - Vol. 60. - P. 397-401.
5. Gerhardt R.T., DeLorenzo R.A., Oliver J. Out-of-Hospital Combat Casualty Care in the Current War in Iraq / R.T. Gerhardt, R.A. DeLorenzo, J. Oliver et al. // Ann Emerg Med. - 2009. - Vol. 53(2). - P. 169-174.
6. Гур’єв С.О., Шищук В.Д., Шкатула Ю.В. Медицина надзвичайних ситуацій. Екстрена медична допомога: Навчальний посібник / С.О. Гур’єв, В.Д. Шищук, Ю.В. Шкатула. - Суми: СумДУ, 2010. - 321 с.

УДК 616-001:355:378.046.4

НАВЧАННЯ НЕМЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ МЕТОДАМ НАДАННЯ ПЕРШОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

К.В. Серіков, С.О. Поталов, І.В. Філімонова
Державний заклад «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров’я України», м. Запоріжжя, Україна

Постановка проблеми. За даними Державного комітету статистики України, середній показник смертності внаслідок надзвичайних ситуацій становить 130-135 осіб на 100 тисяч населення України, що перевищує відповідні показники в країнах Європи в 20 разів [1].

При цьому близько 24 % постраждалих помирають у лікарнях, а 76 % в умовах догоспітального етапу. За аналогічними показником у розвинутих державах світу 72 % постраждалих помирає саме в лікарні, і тільки 28 % на догоспітальному етапі.

За оцінкою медичних фахівців, в Україні із 100 осіб, які померли на догоспітальному етапі, 20 % летальних випадків пов’язані з отриманням травм, несумісних з життям, а інші 80 % випадків з недостатньою системою організації надання медичної допомоги постраждалим безпосередньо в зоні надзвичайних ситуацій та неефективністю здійснення заходів з медичної евакуації постраждалих до лікувальних закладів [2, 3].

Сучасною медичною наукою визначено концепцію «золотої години», протягом якої, із моменту отримання травми або ушкодження, має бути надано максимальний об’єм медичної допомоги постраждалому з метою порятунку його життя та здоров’я [4].

Досвід найбільш розвинених країн світу свідчить про те, що для досягнення цього недостатньо сил і засобів державної системи охорони здоров'я. Для забезпечення своєчасності медичної допомоги в цивілізованих країнах світу широкого застосування набула практика залучення до вирішення зазначеної проблеми окремих категорій немедичних працівників шляхом запровадження навчання методам надання першої медичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій [5].

Перша медична допомога - це невідкладні дії та організаційні заходи, які здійснюються особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками із рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані.

Основною метою першої медичної допомоги є усунення причин, які загрожують життю постраждалого на момент травмування, та попередження розвитку важких ускладнень [4, 5].

Оптимальний термін надання першої медичної допомоги – до 30 хвилин після отримання травми. При зупинці дихання цей термін скоро чується до 5-10 хвилин [1].

Мета. Покращити організацію надання першої медичної допомоги немедичними працівниками в умовах надзвичайних ситуацій.

Матеріали та методи. На кафедрі медицини невідкладних станів Державного закладу «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України» (ДЗ «ЗМАПО МОЗ України») проходили навчання 56 немедичних працівників (немедичні працівники I рівня) із надання першої медичної допомоги в умовах НС згідно програми підготовки фахівців немедичних спеціальностей за наказом МОЗ України № 120 від 18.03.2005 року «Про організацію навчання медичних та немедичних працівників з надання медичної допомоги в екстрених ситуаціях», яка є ліцензованою.

Термін навчання складає 12 академічних годин та включає в собі:

1. Поняття про органи та системи організму людини та їх фізіологію;
2. Зовнішній огляд постраждалого - первинний огляд;
3. Зовнішній огляд постраждалого - повторний огляд;
4. Термічні ураження: сонячний та тепловий удари;
5. Термічні ураження - опіки та перегрівання;
6. Термічні ураження - переохолодження та відмороження;
7. Принципи надання першої медичної допомоги при гострій дихальній недостатності;
8. Принципи надання першої медичної допомоги при гострій серцевій недостатності;
9. Серцево-легенева та церебральна реанімація;
10. Травми - травматичні пошкодження, рани та кровотечі;
11. Загальні принципи надання першої медичної допомоги при гострих отруєннях;

12. Іспит.

Результати. В процесі навчання використовуються наступні види занять: лекції та практичні заняття. Практичні заняття проводяться з групою у складі 8-10 слухачів. Після закінчення курсу проводиться іспит, що передбачає перевірку теоретичних знань та відпрацювання прийомів практичних навичок з основних розділів програми. Слухачам, які успішно склали іспит, видається свідоцтво встановленого зразка.

Висновки. Навчання немедичних працівників методам надання першої медичної допомоги дозволить поліпшити якість лікування постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій.

Перспективи подальших розробок. Покращення організації першої медичної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій перспективні, оскільки створюють умови для успішного лікування та поліпшають якість життя і здоров'я постраждалих.

Література

1. Волянський П.Б., Долгий М.Л., Терент'єва А.В. Медичне реагування на надзвичайні ситуації як невід'ємна складова цивільного захисту / П.Б. Волянський., М.Л. Долгий, А.В. Терент'єва [та ін.] // Науковий збірник ІДУЦЗ. - 2015. - № 3. - С. 41-55.

2. Ященко Ю.Б., Семенюк О.А. Передчасна смертність населення та шляхи її попередження в Україні / Ю.Б. Ященко, О.А. Семенюк // Україна. Здоров'я нації. - 2011. - № 3 (19). - С. 143-150.

3. Чепелевська Л.А., Орда О.М. Смертність населення України від травматизму: сучасні проблеми, регіональні аспекти / Л.А. Чепелевська, О.М. Орда // Україна. Здоров'я нації. - 2011. - № 4 (20). - С. 58-65.

4. Гур'єв С.О., Шищук В.Д., Шкатула Ю.В. Медицина надзвичайних ситуацій. Екстрена медична допомога: Навчальний посібник. / С.О. Гур'єв, В.Д. Шищук, Ю.В. Шкатула. - Суми: СумДУ, 2010. - 321 с.

5. Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях: Навчальний посібник / А.М. Гринзовський, П.Б. Волянський, С.І. Калашченко та ін. - Київ: ІДУЦЗ, 2018. - 216 с.

УДК 378.147

ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА КАФЕДРІ КОМПРЕСОРІВ ТА ПНЕВМОАГРЕГАТІВ

В.І. Мілованов, Ю.О. Яковлев, В.М. Ярошенко

При підготовці в вузі кваліфікованих фахівців, готових до самостійної практичної діяльності. Професійному зростанню. здатних адаптуватися в мінливих зовнішніх умовах, постійно доводиться шукати нові методики викладання. Тільки так у сучасних реаліях можна розвинути у студентів індивідуальність, інновації, самостійність, компетентність і вміння працювати в команді.

Реалізація компетентного підходу при підготовці холодильщиків, кріогенщіків, компрессорщиків і газотурбінщіків передбачає використання в навчальному процесі активних та інтерактивних форм проведення занять. Конкурси, олімпіади, розбір конкретних ситуацій і допущених помилок в поєднанні з позааудиторної роботою (гуртки з поглибленого вивчення спеціальних дисциплін, гурток з діагностування несправностей і ремонту домашніх холодильників, консультації з професійних питань) сприяють розвитку професійних навичок студентів молодших курсів.

Досвід викладання на кафедрі КПА показує, що в результаті поверхневого засвоєння тим загальнотехнічних дисциплін студенти зустрічають багато труднощів при вивченні наступних розділів спеціальних курсів.

При виконанні розрахунково-графічних завдань по термеху, опору матеріалів і основам конструювання студенти вчаться ефективно використовувати інтернет ресурси і шукати матеріал для роботи, грамотно викладати свої думки, слухати співрозмовника, знаходити кілька видів рішення завдання. Використання технічних засоби навчання, дозволяє вийти за рамки навчальної аудиторії, зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним оком, імітувати будь-які ситуації, обговорювати варіанти вирішення і вибирати найбільш оптимальне рішення. Велике значення для викладання теоретичної механіки представляють прості, чітко виконані моделі, що підкреслюють суть будь-якого закону механіки.

Активно використовується медіаресурс кафедри при проведенні лекцій і практичних занять. Це розширює ілюстративний матеріал, дозволяє знайомити з останніми досягненнями в області енергомашинобудування, створює проблемні ситуації, організовує пошукову діяльність учня, підсилює емоційний фон навчання, формує навчальну мотивацію, індивідуалізує і диференціює навчальний процес. Технічні засоби навчання не протиставляються майстерності лектора, а служать як підсилюючі впливу слова на слухачів.

В рамках навчальних курсів проводяться зустрічі з представниками бізнесу, співробітниками діючих компаній і державних підприємств, що спеціалізуються в області енергомашинобудування. Студенти запрошуються на майстер-класи, які проводять експерти та фахівці. За навчальний рік відбувається 5-6 таких зустрічей.

Таким чином, використання інноваційних методів навчання при викладанні теоретичної механіки, опору матеріалів та основ конструювання служить для успішного формування професійних компетенцій в області енергомашинобудування у студентів 2-х і 3-х курсів нашої академії, сприяють якісній підготовці фахівців, які здатні широко застосовувати отримані знання на підприємствах.

МОТИВАЦІЯ ГОЛОВНА РУШИЛЬНА СИЛА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Ю.Д. Чумаченко

Мотивація для студентів є найбільш ефективним способом поліпшити процес навчання. Мотивація до навчання досить непростий і неоднозначний процес зміни ставлення особистості, як до окремого предмету вивчення, так і до всього навчального процесу. Тому при реформуванні системи освіти у нас виникає необхідність формування компетентності та творчої особистості інженерів-технологів, підвищення якості їх підготовки та пошуку нових підходів щодо її вдосконалення.

На сьогодні діяльність кожного викладача повинна оцінюватися не лише з боку його педагогічної майстерності, але й з боку його вміння формувати та стимулювати творчу діяльність студентів, вміння допомогти спрямувати діяльність студента в потрібний йому бік. Інколи,не дуже добре уявляючи собі сутність фахових вимог, необхідний обсяг знань, які потрібні для кваліфікованого спеціаліста, студент прагне відразу засвоїти все, що дають викладачі,але зустрівшись з величезним обсягом роботи, який на порядки перевищує всі можливі шкільні навантаження, студент може відчути себе просто безпорадним в цій ситуації. Висока мотивація до навчання в цілому,одночасно породжує мотив до самостійної роботи. Цей вид діяльності для студента новий, практично незнайомий. Без послідовної допомоги викладача, що читає курс, опанування навичками самостійної роботи інколи ускладнюється. Виникає проблема стимулювання мотивації студента до самостійної роботи. Необхідна умова для створення у студентів інтересу до змісту навчання і до самої учбової діяльності - можливість проявляти в навчанні розумову самостійність і ініціативність. Основний засіб виховання стійкого інтересу до навчання - використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності. Кожен викладач знає, що навчання протікає успішно, якщо у студента сформована позитивна мотивація, пізнавальний інтерес та потреба в здобутті знань. Не варто давати студенту надто складне завдання, проте воно має бути і не занадто легким, адже робота, яка не вимагає певних інтелектуальних зусиль, не викликає інтересу і знижує рівень мотивації.

Подолання труднощів в учбовій діяльності - найважливіша умова виникнення інтересу до неї. Трудність учбового матеріалу і учбового завдання приводить до підвищення інтересу тільки тоді, коли ця трудність посильна, інакше інтерес швидко падає.

На основі аналізу результатів показників навчальної мотивації встановлено, що 72 % студентів відзначили, що визнання з боку викладачів відіграє велику роль у їхньому навчальному процесі і безумовно мотивує сумлінно вивчати предмет. Визнання з боку одногрупників хвилює лише половину студентів (приблизно 50 %). Це підтверджує той факт, що у навчальній діяльності байдужість, необ’єктивність та несправедливість з боку викладачів діє потужним фактором, який негативно впливає на мотивацію навчання.

Отже, на першому місці серед негативних факторів, що зменшують навчальну мотивацію, студенти виділяють ті, які пов’язані з непрофесійною діяльністю викладачів, зокрема, їх необ’єктивність, несправедливість, невміння чітко пояснити і зацікавити до вивчення предмета. Друге місце студенти віддали дисциплінам, вивчення яких, на їхню думку, не знадобиться їм у майбутньому. Третє місце негативних факторів отримали дуже складні і недоцільні завдання, тобто ситуації, коли студенти не розуміють що і як їм виконувати. В таких випадках більшість студентів не виконує такі завдання.

Першочергове завдання викладача полягає у правильному спрямуванні студентів до навчального процесу, мотивуванні їх до придбання знань, користуючись сучасними розробками і досягненнями провідних світових виробників у формі дискусій, що дають змогу зацікавити студентів до нового матеріалу.

УДК 378.316

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ЯК ДЕСТРУКТИВНИЙ ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ

В.В. Чепурний, М.В. Петченко
Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

Підвищення рівня актуальності питань гендерної рівності на світовому й національних рівнях були зумовлені посиленням процесів глобалізації, демократизації, гуманізації на державних рівнях та динамічністю рівня життя суспільства. Внаслідок впливу цих процесів значну увагу стали приділяти дослідженню гендерним перетворенням в нормативно-правовому полі та наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених.

Особливого значення набуває питання про гендерну рівність в системі менеджменту освітянського простору.

Дослідження проведені в рамках нормативно-правового поля щодо понятійного апарату гендерної рівності та асиметрії в освітній сфери розкриті в: Конституції України, Указі Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 26 липня 2005 року № 1135/2005 (втратив чинність); Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», прийнятий Верховною Радою України 8 вересня 2005 року № 2866-IV (зі змінами та доповненнями); Державній програмі з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України (далі КМУ) від 27 грудня 2006 р. № 1834; Постанові КМУ від 5 вересня 2007 р. № 1087 «Про консультативно-дорадчі органи з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми», Постанові КМУ від 26 вересня 2013 р. № 717 «Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року»; Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір - 2021», затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2018 р.; Наказі Міністерства соціальної політики України «Про утворення Міжвідомчої робочої групи з координації питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 07.02.2020 № 87 та інших нормативних документах [1-7].

Ухвалені нормативно-правові документи створили підґрунтя для вирішення проблем гендерної асиметрії в українському суспільстві та освітньому просторі.

Однак, слід зазначити, що закладам вищої освіти як соціальним інститутам притаманна стереотипізація і індиферентність до проблем гендерної рівності та наявної асиметрії на структурно-організаційному і змістовно-процесуальному рівнях.

Тому виникає потреба у встановленні чинників, що деструктивно впливають на гармонізацію гендерної рівності.

На підставі проведеного дослідження робіт вітчизняних та зарубіжних учених, проведеного анкетування респондентів встановлені основні стереотипи, що впливають на формування професійної діяльності в закладах вищої освіти. Узагальнені результати наведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Гендерні стереотипи

Гендерні стереотипи	**Чоловік**	**Жінка**
Місія гендера	годувальник сім'ї, мужній, відповідальний, впевнений в собі, цілеспрямований, працьовитий, матеріально незалежний	народження дитини, берегиня сімейного вогнища, присвячення свого вільного часу родині
Погляди суспільства на поведінку гендерів	повинні приховувати свої переживання, бути лідерами, незалежними ні від кого, фізично витривалими, не бути сентиментальними.	повинні бути мудрими, сентиментальними, ніжними, тендітними.
Стереотипність в розподілі професій	чоловічі професії	жіночі професії
Рівень оплати праці за займані посади та виконані обов'язки	вища	нижча

Слід відзначити, що в українському суспільстві сформовані стереотипи щодо стилів управління та поведінки гендерів. Узагальнені результати наведені в таблиці 2.

Таблиця 2. Стереотипність в стилях управління та поведінки гендерів

Назва	**Чоловік**	**Жінка**
Кар'єрні орієнтації	високий рівень кар'єрних орієнтацій на виклик	менше виражені кар'єрні орієнтації
Мотиви кар'єрного росту	престижні та перспективні посади, зростання сили влади	напрямок самореалізації та особистого зростання, доведення оточенню в конкурентоспроможності
Наукова активність	вища	нижча
Стиль поведінки	закритий	емоційний
Стиль мовлення	стриманий, обдумано підбирають для свого висловлювання іменники та прикметники	насичений експресивно-забарвленої лексики
Мовна комунікація	стиль конкуренції	стиль співробітництва
Стиль управління	авторитарний	«перетворювальний» або «м'який примус»
Стиль подолання перешкод	сила, інтелект	гнучкість,хитрість, спритність
Якості керівників гендерів	ризиковість, прагнення до перемоги, багатоваріантність в підході до вирішення задач, конкурентна співпраця для досягнення поставленої задачі	прагнення до нового, радикалізм, висока чутливість, турбота про людей, спрямованість на взаємодію з підлеглими
Рівень адаптації до ситуації	швидше та конструктивніше реагують на зміну обставин	краще адаптуються до тривалої дії екстремальних умов
Реабілітація після дії чинників стресу	обирають алкоголь і спорт	бесіди з подругами, перегляд телевізійних програм, хатні справи
Емоційність	мінімізація емоційної експресії	вербалізація емоцій
Важливість емоційних стимулів	впевненість в своїх сила, середній рівень потреби	прагнення до публічного визнання,підвищена потреба в підтримці.

Враховуючи нормативно-правовий підхід та здобутки вчених слід відзначити, що відбулася трансформація та зрушення щодо становлення гендерної рівності в освітньому просторі. Однак, існує значна кількість стереотипів, що спричиняють виникнення гендерної асиметрії на структурно-організаційних та змістовно-процесуальних рівнях. Тому існує потреба в зміні стилю мислення українського суспільства та розробці сучасного і діючого підходу гендерних перетворень що відповідатиме вимогам сучасності в подоланні такого розриву в управлінській діяльності закладів вищої освіти. Зазначений підхід є перспективою подальших досліджень.

Література

1. Конституція України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України прийнятий Верховною Радою України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2866-15.

3. Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період 2006-2010 років: Постанова КМУ від 27 грудня 2006 р. № 1834., N 384-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/384-2006-%D1%80.

4. Про консультативно-дорадчі органи з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми: Постанова КМУ від 5 вересня 2007 р. № 1087. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2007-%D0%BF.

5. Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року: Постанова КМУ від 26 вересня 2013 р. № 717. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2013-%D0%BF.

6. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти «Освіта: гендерний вимір - 2021: Постанова КМУ від 16 січня 2018 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/news.

7. Про утворення Міжвідомчої робочої групи з координації питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Наказ Міністерства соціальної політики України «від 07.02.2020 № 87. URL: https://www.msp.gov.ua/documents/5638.html?PrintVersion.

УДК 005.322:316.46:005.912

ТЕОРІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ: ЯК УНИКНУТУ НЕВІДПОВІДНОСТІ МІЖ НАУКОЮ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАКТИКОЮ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Н.М. Корсікова

Постановка проблеми. Сьогодні однією з найбільш затребуваних в сфері вищої освіти, як і раніше залишається спеціальність «Менеджмент», все більшої уваги набуває підготовка фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Однак, господарники, управлінці і адміністратори все частіше скаржаться на те, що знайомство із загальною теорією менеджменту не допомагає їм вирішувати повсякденні проблеми. Все помітніше відчувається невідповідність між наукою управління та практикою господарювання.

Мета дослідження. Суперечки з приводу того, чи можна укласти процес управління в рамки яких би то не було схем, не вщухають з моменту появи теорії управління. У той же час як теоретики, так і практики стверджують, що головна біда більшості фірм і фактична причина банкрутств лежить в низькому рівні менеджменту. Саме тому метою дослідження стало визначення основних принципіальних підходів до вирішення проблеми невідповідності між наукою управління та практикою господарювання.

Результати дослідження. У книзі «Парадокси менеджменту» Р. Фарсон констатує, що сьогодні книжкові теорії менеджменту все менше відповідають реальності. Спостережуваний розрив між теорією і практикою управління начебто дійсно свідчить про наростаюче кризі в управлінській науці [1].

«Менеджмент помер. Марктінг помер. Стратегія померла» [2]. Ця цитата Керівника рекламного агентства Saatchi & Saatchi Кевіна Робертса з лекції «Креативне лідерство», яку він прочитав ще в 2012 році, стала широко саморепліціроваться в соцмережах, особливо в останні роки. Однак трактування цієї цитати не завжди коректне, а іноді і просто суперечить і безпосередній думці, закладеній самим автором, і реаліям сьогодення.

Справа в тім, що поява нових підходів, шкіл і моделей менеджменту об’єктивно обумовлена надзвичайною складністю самого об’єкта управління. Саме тому сьогодні дуже популярною стала думка про необхідність попрощатися з класичними теоріями менеджменту і маркетингу. І тут думки провідних фахівців в сфері управління практично не розходяться. Про це заявляли в різний час автори численних публікацій [3, 4, 5, 6].

Єдиний універсальний закон в менеджменті - прагнути бути іншим [3]. Саме на цій основі будується безліч нових концепцій менеджменту. У новому світі перемагають не владні лідери, а креативні.

Що потрібно для того, щоб стати креативним лідером? [2]

- мати мету;
- мати багато дрібних ідей;
- вміти міняти ракурси;
- дивувати очевидними речами;
- створювати чарівне;
- надихати інших;
- виконувати задумане.

З цього випливає - щоб бути ефективним в сучасному світі, менеджеру важливо володіти новими якостями і здібностями. Єдиний спосіб подолати труднощі, які виникають в усе більшому масштабі, - це навчитися діяти в нових умовах. Для цього і людям, й інститутам, і системам управління, а відповідно і системам освіти, належить змінити себе.

Як ці висновки повинні позначитися на теорії менеджменту, яка викладається у ВНЗ? Чи має сенс вивчати чийсь досвід, відомі концепції, теорії, моделі тощо?

По-перше, ще відомий французький математик, фізик і філософ Рене Декарт відзначив, що люди позбавилися б половини своїх неприємностей, якщо б змогли домовитися про значення слів, тобто вирішити проблему термінології [7]. Саме цього не вистачає часто сучасним керівникам. Тому освіта в сфері управління потрібна хоча б для того, щоб дати певні поняття і люди могли б розмовляти на одній мові.

По-друге, треба вчитися, і вчитися постійно, щоб розуміти, як влаштовані організація, ринок, конкуренція. Але найголовніше - навчання повинно давати бачення, формувати системне мислення. Вплив на бачення майбутніх менеджерів, формування у них сучасного системи знань - одне з ключових завдань освіти [3].

По-третє, в результаті навчання майбутній менеджер повинен сформувати своє власне бачення підходів до ефективного управління, адже підручники дають уявлення про те, які можуть виникати ситуації, їх наслідки, можливі загрози, ризики, але вони не дають правильних відповідей. І теорії менеджменту не можуть сказати, як правильно робити. Вони можуть сказати, як робили ті, у кого вийшло, або як робили ті, у кого не вийшло.

Висновки. Для кожної епохи - свій менеджмент. Саме відповідність знань, вмінь і компетенцій майбутнього керівника вимогам і викликам сучасного світу, повинні забезпечити новітні підходи до підготовки керівників для різних галузей та сфер діяльності [8].

Література

1. «Парадокси менеджменту», Фарсон, 2001.
2. Кевин Робертс. Менеджмент умер. Маркетинг умер. Стратегия умерла. Да здравствует новый мир. URL: *https://maksym-tt.livejournal.com/41208.html*.
3. Виханский О. Менеджмент мертв. Следующий маркетинг. *Комерсант.* 2002. №6. С. 39-41. URL: https://www.kommersant.ru/doc/311819.
4. Ушева М.Н. Талант менеджмент в современном управлении человеческими ресурсами. *Маркетинг і менеджмент інновацій.* 2011. № 3, Т2. С. 173-179. URL: *http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Mimi/2011*.
5. Вудкок М, Фрэнсис Д. раскрепощенный менеджер: для руководителя-практика. *М.: Дело.* 2001. 320 с.
6. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. *М.: Издательство АСТ*. 2002. 557 с.
7. https://ru.wikiquote.org/wiki.
8. Романов И. Менеджмент военного времени. *Управление компанией* URL: *https://www.ippnou.ru/print/005722/*.

УДК 352/354

ПРОБЛЕМИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 281 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

І.І. Савенко, І.О. Седікова

Здобуття Україною незалежності, докорінна зміна пріоритетів у відносинах між особою та державою, коли людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України), зумовили необхідність трансформації усіх сфер державного та публічного управління на основі демократичних принципів функціонування держави та права. Така суттєва зміна цінностей у суспільстві не могла не відобразитися на необхідності побудови засобів задоволення і забезпечення потреб та інтересів суспільства, держави та людини. І перш за все це вплинуло на необхідність по-новому формувати та реалізовувати державне публічне управління, яке на цей час виступає найбільш розповсюдженим та найбільш ефективним засобом реалізації правових норм із задоволення і забезпечення потреб та інтересів суспільства. Однак саме по собі державне та публічне управління є соціальним за своєю природою, тому без його носіїв не здатне призвести до будь-яких позитивних зрушень у суспільстві та державі, навіть якщо воно базується на найбільш досконалих та демократичних принципах. Саме тому сучасна економічна, соціальна та політична кризи в суспільстві викликані істотними розбіжностями між задекларованими принципами реалізації державою своїх функцій, обов’язків та реальним їх виконанням з боку держави та її представників. Якщо проаналізувати будь-які спроби вдосконалення форм та методів державного та публічного управління у різних сферах життєдіяльності держави, стає очевидним, що без належного забезпечення їх кадровими ресурсами, наділеними відповідними якостями та властивостями, що відповідають сучасним вимогам часу, вдосконалення державного та публічного управління просто неможливе. Більше того, складність питання щодо соціальних ресурсів та забезпечення ними організаційних структур, що виконують функції управління, полягає у тому, що воно охоплюється низкою дуже важливих і одночасно складних понять, які ще не до кінця знайшли своє не лише теоретичне висвітлення, а й практичну реалізацію, серед яких «соціальне управління», «публічне управління», «державна служба» тощо. Не дивлячись на те, що проблемам державного та публічного управління, управління персоналом, кадрової роботи в окремих державних інституціях присвячено багато наукових праць, однак сучасний стан розвитку управлінської науки, реалізація основних положень адміністративної реформи та подальше удосконалення державної та публічної служби, процеси адаптації вітчизняного законодавства до норм права Європейського Союзу вимагають розгляду питання кадрового забезпечення державного та публічного управління у комплексі, враховуючи існуючі системні зв’язки поняття «кадрове забезпечення» із такими поняттями, як «адміністративна реформа», «публічне управління» та «державне управління». Крім того, якщо проаналізувати численні нормативно-правові акти з питань удосконалення державної служби, державного та публічного управління, то більшість з них або в якості окремого напряму реалізації, або як вирішення існуючих проблем вказують саме на ті аспекти, що фактично стосуються кадрової політики та кадрового забезпечення. Ось чому узагальнення попередніх напрацювань, систематизація вітчизняного та закордонного досвіду розвитку та впорядкування кадрового забезпечення, аналіз практики кадрової роботи та врахування сучасних тенденцій в управлінні людськими ресурсами є вкрай необхідним та актуальним завданням сьогодення.

За інформацією Національного агентства України з питань державної служби, станом на 2016 р. в Україні налічувалося 351835 державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, що становило 0.9 % від загальної чисельності населення країни [1].

Скорочення чисельності посадових осіб органів місцевого самоврядування з 91925 до 83465 осіб (за 2005-2015 рр.) пов'язано з імплементацією реформи місцевого самоврядування. Дані аналізу свідчать про збільшення кількості жінок на державній службі та на службі в органах місцевого самоврядування з 255513 осіб у 2005 році до 268419 осіб у 2015 році. [1].

Упродовж 2005-2015 рр. віддулося збільшується кількість осіб з вищою освітою: кількість державних службовців ↑ із 74.1 % до 91.4 % відповідно; кількість посадових осіб органів місцевого самоврядування ↑ із 62.5 % до 75.4 % відповідно [1].

Ситуація щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні знаходиться не належному рівні. У стандарті вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» визначено інтегральна, загальні та спеціальні компетентності, якими повинен володіти випускник даної спеціальності.

Інтегральна компетентність випускника сформульована, як «здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог». [2].

Загальні компетентності: «здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність), здатність здійснювати професійну діяльність і приймати обґрунтовані рішення, керуючись засадами соціальної відповідальності, правових та етичних норм» [2].

Спеціальні компетентності: «…здатність організовувати та розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування; здатність визначати показники сталого розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях; здатність розробляти і впроваджувати інноваційні проекти на різних рівнях публічного управління та адміністрування…» [2]. Але, як свідчить аналіз тільки 0.58 % державних службовців та 0.19 % муніципальних службовців володіють цими компетентностями. Як бачимо, частка фахівців у даній галузі для помітного збільшення його ефективності є малою і її слід поступово збільшувати. Відсутність стимулюючих факторів та відповідних умов щодо генерування інновацій у вітчизняній системі ПУА, можна спрогнозувати, що й наявний компетентнісний потенціал не завжди застосовується у практичній діяльності.

Науково-методичне забезпечення діяльності органів публічної влади на сучасному етапі відчуває дефіцит інформації щодо існуючих світових практик з управління інноваціями. У європейських країнах координування інноваційних процесів втілюється в життя на основі розробки концептуальних новацій. Загальновизнаною є концепція «good governance», яка об’єднує демократію з ефективністю управління в сучасних умовах е-суспільства і демонструє демократичний варіант державного менеджменту [3].

Література

1. Аналіз ситуації щодо професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування в Україні: інформаційно-аналітичний звіт. Київ: НАДУ, 2016. 58 с. (Державне управління).

2. Стандарт вищої освіти рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень галузь знань «28 Публічне управління та адміністрування» спеціальність «281 Публічне управління та адміністрування». Видання офіційне МОН України. Київ, 2019. 24 с.

3. Кондратюк А. П. Політичні тенденції модернізації державного управління країн Європейської співдружності // Вісник УАДУ. 2002. Т. 1, вип. 3. С. 209-297.

УДК 331.45:378.126:378.046.4

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

В.М. Лисюк, В.І. Булюк, В.В. Пуга

Вступ. Згідно ст. 58 Закону України «Про вищу освіту» науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники зобов’язані постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність [1]. Професійний розвиток, як і вся освітня діяльність, базуються на визначених діючим законодавством принципах: людиноцентризму; гарантування якості освіти й освітньої діяльності; рівного доступу; наукового характеру освіти; різноманітності освіти; цілісності і наступності системи освіти; свободи вибору видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти або інших суб’єктів освітньої діяльності; академічної доброчесності; академічної свободи; гуманізму; демократизму; формування громадянської культури та культури демократії; сприяння навчанню впродовж життя; інтеграції у міжнародний освітній та науковий простір; доступності всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою. Професійний розвиток повинен здійснюватися на протязі всієї професійної діяльності науково-педагогічного працівника через самостійне оволодіння передовими науковими досягненнями (самоосвіту), через підвищення кваліфікації й стажування, накопичення й осмислення як існуючого в сучасній педагогіці, так і власного педагогічного досвіду, через самовиховання.

Однією із важливих складових набуття та підвищення професіоналізму педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти (ЗВО) є система підвищення кваліфікації та стажування.

Аналіз нормативно-правових документів. Питання щодо організації підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників регламентуються Законом України «Про вищу освіту», постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами і розпорядженнями Міністерства освіти і науки України. До 2020 р. діяло «Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів», затверджене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 48 від 24.01.13. А 10.12.2019 р. МОН видало наказ за № 1530 про втрату чинності даного Положення. У відповідності до ст. 59 Закону України «Про вищу освіту» підвищення кваліфікації може здійснюватися за різними видами (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) та у різних формах (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо) [1]. Педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію у закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою. Також можна підвищувати кваліфікацію в інших суб’єктів освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб. Педагогічні та науково-педагогічні працівники можуть підвищувати кваліфікацію як в Україні, так й за кордоном. Результати підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника у таких суб’єктів визнаються окремим рішенням Вченої ради. Вид, форму та суб’єкта підвищення кваліфікації обирає педагогічний (науково-педагогічний) працівник. Підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації педагогічного працівника та враховується під час обрання за конкурсом на посаду науково-педагогічного працівника.

Новим документом, на який дає посилання цей Закон, є «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», який на сьогодні діє зі змінами, що були внесені у грудні 2019 р. [2].

Метою підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є вдосконалення професійної підготовки, шляхом поглиблення і розширення знань, вмінь та навичок, набуття додаткового досвіду, в підсумку направлених на забезпечення якості освіти. Педагогічні та науково-педагогічні працівники самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб’єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації. Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників установлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС, (один кредит ЄКТС становить 30 годин) за накопичувальною системою. Програма підвищення кваліфікації затверджується суб'єктом підвищення кваліфікації, яку він оприлюднює на веб-сайті.

Мета і постановка проблеми. Метою публікації є аналіз можливостей підвищення професійного рівня викладачів з безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту. Існують певні особливості щодо підвищення кваліфікації таких викладачів. Тому необхідно, по-перше, проаналізувати існуючі нормативно-правові документи, які регулюють це питання, а, по-друге, визначити практичні заходи для забезпечення зростання професіоналізму цієї категорії викладачів.

Виклад основного матеріалу. На викладачів дисциплін «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», «Охорона праці та цивільний захист в галузі» розповсюджується дія нової редакції від 22.11.2017 р. наказу МОН «Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України» за № 1514 та Наказ МОН від 01.02.2019 р. за № 114 «Про проведення навчання, підвищення кваліфікації та перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності» [3]. Як вимагає перший із цих документів (розділ ІІІ Положення): «керівники та викладачі кафедр охорони праці закладів вищої освіти проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці у Головному навчально-методичному центрі Державної служби з питань праці (Держпраці) та навчальних центрах, які належать до сфери управління МОН і надали територіальному органу Держпраці декларацію відповідності їх матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці та промислової безпеки. Це можна пояснити специфікою дисциплін, які викладаються. Так на прикладі кафедри БЖД Одеської національної академії харчових технологій можна сказати, що отримати всі необхідні знання щодо створення системи управління охороною праці на підприємствах дуже різноманітних галузей харчової промисловості, проходячи підвищення кваліфікації тільки в одній галузі, на одному із підприємств - не дадуть необхідних знань та навичок в повному обсязі, а будуть суто обмежені специфікою конкретного виробництва. З іншої сторони нормативні документи суворо вимагають проходження курсів підвищення кваліфікації тільки в визначених, обмежених за кількістю, навчальних центрах, які мають на це дозвіл Держпраці, тобто відсутня по суті можливість вільного вибору закладу, форм, видів та методів навчання, як це існує для викладачів інших кафедр. На практиці, отримавши знання щодо загальних питань з законодавчої та нормативно-правової бази, виробничої санітарії й гігієни праці, техніки безпеки та пожежної безпеки під час навчання у відповідних навчальних центрах, викладачам кафедри БЖД необхідно ще обов'язково систематично займатись додатковою самоосвітою, щоб набувати та покращувати професійні знання та навички за галузевими спрямуваннями. А це означає постійний зв’язок із виробництвом, так як харчова промисловість має складну структуру із різноманітним обладнанням та технологічними процесами. Тільки такий всебічно підготовлений викладач зможе надати майбутнім фахівцям теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для вирішення питань, пов’язаних із забезпеченням безпечних і нешкідливих умов праці, при розробці і використанні нової техніки та технологічних процесів, організації виробництва, які виключають негативну дію на людину та навколишнє природне середовище.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане можна зазначити, що на сьогодні вимога проходження викладачами безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту в обов’язковому порядку навчання й перевірки знань у відповідних навчально-методичних центрах не дає підвищення кваліфікації в повному обсязі, так як програма такого навчання не враховує специфіки галузевого спрямування ЗВО та науково-педагогічної діяльності викладачів. Тому є необхідність, насамперед на законодавчому рівні, реформування системи підвищення кваліфікації викладачів даної категорії з урахуванням особливостей виробництв, в підготовці фахівців для яких вони приймають участь.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/.

2. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.09.2019 р. № 800. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF.

3. Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладах, установах, організаціях, підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України (у редакції наказу МОН 22.11.2017 р. № 1514). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1512-17#n6.

УДК 378.937+620.009.2+020

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Ю.Г. Лобода

В теперішній час актуальною формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладу є навчання в електронному освітньому середовищі, що характеризується гнучкістю, динамічністю, варіативністю, модульністю, інтерактивними дидактичними методами навчання, спеціалізованими інтелектуальними видами контролю та іншими особливостями, що забезпечують ефективність взаємодії викладача з учнями в нових умовах глобальної інформатизації суспільства.

На сьогодні накопичений значний досвід зарубіжних досліджень (T. Anderson, F. Eloumi, J. Cole, H. Foster, G. Grosseek, C. Holotescu, CD Muddux, PS Nagel, M. Sample), які розкривають специфіку та особливості використання різноманітних Інтернет-ресурсів в освітній практиці. Відзначимо, що якщо раніше глобальна мережа Інтернет визначалася тільки як інструмент, технічний засіб (як і інші електронні ресурси), то в теперішній час Інтернет розглядається вже як навчальне середовище, що має величезний освітній потенціал.

Поступово актуалізується процес залучення викладачів ВНЗ до реалізації різних форм електронного навчання та використання ресурсів мережі Інтернет, як для транслювання знань студентам, так і для власної освіти. Однак, як відзначають дослідники, специфіка ресурсів мережі Інтернет є такою, що досить часто використовуються сервіси, які можуть виконувати безліч різноманітних функцій і тому не мають універсальності як для викладачів, так і для студентів.

Одним з важливих завдань виступає розкриття потенціалу (можливостей) і функцій різних ресурсів мережі Інтернет, що має забезпечити можливість зрозуміти, яким саме чином і з якою метою кожен викладач ВНЗ може використовувати ці ресурси в своїй професійно-педагогічної діяльності. Специфіка ресурсів мережі Інтернет полягає в тому, що вони несуть в собі «величезний потенціал освітніх ресурсів».

Ресурс - це засіб, за допомогою якого здійснюється реалізація будь-якої діяльності. Інтернет-ресурс - це елемент мережі Інтернет. В якості Інтернет-ресурсу може виступати веб-сторінка або поштовий сервер, тобто інформаційна система, що використовує веб-технології на рівні уявлення і передачі даних. Основною метою такої інформаційної системи є надання публічних інформаційних послуг в мережі Інтернет.

Інтернет-ресурс - це розміщена на сайтах Інтернет (серверах) текстова, графічна та мультимедійна інформація, що може бути передана на комп’ютер користувача за його запитом у формі файлу або набору файлів (в тому числі архівів) різних форматів: html, doc, docx, pdf, txt та інших. Інтернет-ресурсами також є розміщені на серверах програми, які за запитом користувача передаються на його комп’ютер для подальшого використання.

Сьогодні активно здійснюється процес розробки, систематизації та використання ресурсів мережі Інтернет, які можуть бути корисні для освітнього процесу. На думку вчених, сучасному педагогу необхідно не тільки навчитися працювати з величезними масивами інформації, що надаються глобальною мережею Інтернет, але і відбирати та методично грамотно використовувати ресурси мережі Інтернет для розв’язання професійно-педагогічних завдань.

Аналізуючи можливості Інтернет-ресурсів для підвищення ефективності освітнього процесу, в якості освітнього Інтернет-ресурсу розглядається цілісна, пойменована, взаємопов’язана, єдина системно організована сукупність, що включає в себе: загальноосвітні формалізовані і професійно значущі знання; засоби організаційно-методичного забезпечення освітнього процесу; засоби для їх автоматизованого зберігання, накопичення та обробки.

Детальна характеристика видів освітніх ресурсів мережі Інтернет:

1. Інтернет-ресурси, що спеціально розробляються для використання в освітньому процесі на певному рівні освіти і для певної предметної області. До них відноситься весь комплекс навчальних, навчально-методичних, додаткових текстових та ілюстративних матеріалів, а також матеріали для проведення процедури оцінки і контролю знань (анкетування, тестування, опитування та ін.).

2. Інтернет-ресурси, що розробляються і використовуються для інформаційного забезпечення системи освіти в цілому, діяльності освітніх організацій або органів управління освітою (правова, статистична, довідкова інформація). Крім того, освітні інтернет-ресурси можуть бути представлені у вигляді освітніх сайтів і порталів. Поняття «освітній сайт» визначається як група взаємопов’язаних загальними гіперпосиланнями Web-сторінок, інформаційне наповнення яких цілком присвячене освітнім ресурсам конкретного навчального процесу, а саме - моделі процесу навчання та її основного системоутворюючого елементу - змісту навчання окремої навчальної дисципліни.

Розміщену на сайтах і порталах інформацію відрізняє від традиційних друкованих матеріалів ряд переваг. А саме, така інформація забезпечує можливості працювати в гіпертекстовому середовищі, тобто в умовах, при яких користувач самостійно, з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей, конструює області і маршрути процесів отримання, обробки і передачі текстової та графічної інформації, може активно брати участь в різних on-line семінарах, вебінарах, конференціях. Сьогодні популярні хмарні технології, що надають доступ до власних даних. Сутність хмарних технологій полягає в тому, що для роботи зі своїми даними досить мати вихід в Інтернет. Використання хмарних технологій, які значно підвищують ефективність освітнього процесу, є пріоритетним напрямком в інформатизації освіти. Сервіси, що входять в хмарні технології, надаються на основі передплати або плати за користування послугою, в режимі реального часу через Інтернет, що розширює існуючі можливості. Хмарні технології - це нова парадигма, що припускає розподілену, віддалену обробку і зберігання даних. Найбільш популярними хмарним сховищем є Google.Диск. Існує кілька способів, як хмарні технології можуть застосовуватися в освітньому процесі, наприклад організація дистанційного навчання.

Існує безліч посилань в пошукових сайтах на освітні сайти з різних предметів. На таких сайтах можна знайти матеріали, що включають проекти навчальних занять, презентації, методичні рекомендації. Педагогічна та методична інформація міститься на тематичних освітніх ресурсах і сайтах, які присвячені певному колу педагогічної проблеми.

Портал дає можливість сформувати єдиний освітній простір, а також дозволяє розподіляти освітні ресурси і успішно здійснювати спільні освітні програми. Більшість викладачів вищої школи використовують Інтернет-ресурси для самоосвіти, саморозвитку та здійснення пошуку необхідної інформації. Найбільш популярними ресурсами мережі Інтернет, використовуваними викладачами у професійній діяльності, є відкриті енциклопедії (Wikipedia і ін.) та відео-хостинги (YouTube), викладачі є активними учасниками соціальних мереж (LinkedIn, Facebook), в яких створюють окремі спільноти або групи. Мікроблог Twitter не дуже часто використовується в професійній діяльності викладачів, тоді як в соціальній мережі Facebook викладачі не тільки спілкуються з друзями, але й, об'єднуючись в професійні спільноти, отримують актуальну і корисну інформацію за своєю дисципліною.

Специфіка ресурсів мережі Інтернет полягає в тому, що використовувані сервіси можуть виконувати безліч різних функцій і не є універсальними для всіх суб'єктів освітнього процесу. Роль ресурсів мережі Інтернет полягає в тому, що вони мають великий комплекс інформаційних, інтерактивних, технологічних і організаційно-методичних можливостей для підвищення ефективності освітнього процесу.

МЕТОДИКА, ЯК ОБЛАСТЬ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Г.А. Шевченко, Ю.М. Мельник

Педагогічна діяльність викладача вишу відіграє особливу соціальну роль своєю спрямованістю на відтворення професійних кадрів, соціалізацію молодих фахівців, акумулювання професійних знань та їх трансляцію. Методична діяльність викладача вишу інтегрує педагогічну, науко-дослідницьку та виховну роботу педагога та активізує усі аспекти професійної педагогічної діяльності.

Розробляючи нові методичні технології та прийоми, викладач розвиває навички відбору навчального матеріалу та оцінювання, передбачення реакції студентів та розв'язання потенційних труднощів, формує професійну спрямованість власного мислення.

Розвиток педагогічної майстерності є щільно пов'язаним із збагаченням набору методичних засобів, розробкою нових прийомів з урахуванням умов навчального процесу, усвідомленням та узагальненням всієї системи засобів, що застосовуються.

Самостійна робота студента з отримання знань та навичок має особливу значущість у сучасному виші. Силабус, як засіб комунікації між викладачем та студентом є планом дій, своєрідним планом-конспектом навчального предмету, який включає мету і завдання дисципліни, технологічну карту (перелік необхідних відомостей), поточні та контрольні завдання, критерії оцінювання робіт та список актуальної літератури.

Рівень організації навчальної діяльності та якість освітянського середовища щільно пов’язані з ефективністю самостійної роботи студента та успішністю засвоєння ним навчальної програми. В такому світлі, методику викладання, можна розглядати як системоутворюючу компоненту педагогічної діяльності, а саму методичну діяльність - як основу розвитку професійної діяльності викладача вишу.

УДК 378:005.6:339.137.2

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК УМОВА ДЛЯ СТАЛОГО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗВО

О.П. Бодик
Маріупольський державний університет, м. Маріуполь, Україна

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність як інтегрована якість набуває все більшого значення не тільки для особистості, але й для суспільства в цілому. Це - орієнтація на майбутнє, на що вказують тенденції розвитку освіти в Україні, необхідність випередження вищою освітою запитів педагогічної діяльності.

Передумовами проникнення поняття «конкурентоспроможність» у сферу педагогіки та виникнення потреби у формуванні цієї якості в сучасного викладача є соціально-економічні та освітні перетворення, що знайшло відображення у змісті державних документів із модернізації освіти в Україні, розвитку внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗВО, педагогічних дослідженнях із проблеми підготовки сучасного педагога.

Конкурентоспроможність у своїй суті є феноменом, спрямованим на досягнення найвищої якості благ для людини, яка, власне, вступає в конкуренцію за них (блага) з іншими претендентами. За твердженням В. Андрєєва, коли йдеться про конкурентоспроможність особистості, то найбільш активно розглядаються не кінцеві результати її діяльності, а вміння вистояти й перемогти в конкурентній боротьбі.

Деякі дослідники - І. Бех, В. Демчук, І. Зязюн, Л. Карамушка, В. Кремень, Т. Перекрьостова та інші - розуміють конкурентоспроможність як здатність особистості досягати поставлених цілей у різних, швидко мінливих освітніх ситуаціях завдяки володінню методами вирішення професійних завдань різного змісту й рівнів складності. Такий підхід зосереджує увагу на значущості розвитку професіоналізму викладача для його конкурентоспроможності.

З точки зору психології розвитку особистості досліджуване нами поняття розглядається як розвиток рефлексивної особистості викладача, який має новий стиль педагогічного мислення, володіє нетрадиційними підходами до вирішення освітніх проблем, адекватно реагує в нестандартних навчальних, виховних, комунікаційних ситуаціях, здатен планувати та ефективно організовувати свою професійну науково-педагогічну діяльність.

Отже, конкурентоспроможність розглядається в основному у двох аспектах: як якість професійної підготовки («показник якості») та якість особистості («характеристика особистості», «здатність особистості», «особистісна якість»).

Однак, проблема забезпечення конкурентоспроможності науково-педагогічних працівників як умови для сталого підвищення якості освітнього процесу ЗВО в науково-педагогічних джерелах розглядається не надто активно.

На нашу думку, для сталого підвищення якості освітнього процесу ЗВО та його організації на засадах компетентнісно-знаннєвої парадигми освіти необхідно забезпечити не тільки наявність якісних (зорієнтованих на вимоги всіх замовників освітньої послуги) освітніх програм (програм навчальних курсів), виконання їх у повному обсязі визначеними засобами і способами та достатнє матеріальне та цифрове забезпечення освітнього процесу, але і наявність у науково-педагогічних працівників спеціальних компетентностей для діяльності у відкритому освітньому середовищі та на засадах компетентнісно-знаннєвої парадигми освіти з використанням інструментів менеджменту якості.

Підвищення кваліфікації, вдосконалення професійного розвитку - це не тільки курсова перепідготовка в Інституті післядипломної педагогічної освіти. Це також участь науково-педагогічних працівників у різноманітних тренінгах, конференціях, семінарах, вебінарах, онлайн-курсах тощо.

Важливо, щоб процес професійного зростання викладача не обмежувався лише формами підвищення кваліфікації за межами ЗВО. Це має бути безперервний системний процес: обмін досвідом, розроблення системи навчальних занять, публікації в друкованих та електронних джерелах, самоосвіта. Усе це може бути складовою портфоліо викладача як індикатору професійного зростання.

Мета - презентація плану роботи Коучинг-студії як ефективної форми та запровадження інноваційних технологій науково-педагогічного супроводу професійного розвитку викладачів Маріупольського державного університету щодо забезпечення їхньої конкурентоспроможності як умови для сталого підвищення якості освітнього процесу.

Зазначимо, що розглядаємо коучинг (від англ. coaching - наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, готувати до вирішення певних завдань) як систему андрагогічних, акме-синергетичних, праксеологічних принципів і прийомів, які сприяють розвитку потенціалу особистості та групи спільно працюючих людей (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття й ефективну реалізацію цього потенціалу.

Отже, ***мета Коучинг-студії****:* підвищення якості освітніх послуг і забезпечення конкурентоспроможності науково-педагогічних працівників

Університету відповідно до європейських стандартів і найкращих вітчизняних традицій.

Завдання:

- створити єдиний диференційований освітній простір для неперервного професійного розвитку викладачів за індивідуальними освітніми траєкторіями для забезпечення їхньої мобільності, конкурентоздатності, враховуючи швидкозмінні виклики національного та міжнародного ринків праці;
- забезпечити інноваційний науково-методичний, психолого-педагогічний, інформаційно-комунікаційний супровід, висококваліфіковані індивідуальні тренування педагогів для неперервного професійного розвитку, мобілізації потенційних внутрішніх ресурсів, суб'єктної творчої активності, вироблення педагогічної дії нової якості, професійно-продуктивного стилю спілкування із суб'єктами взаємодії тощо;
- упровадити в освітній процес диференційовані, багатоваріантні, диверсифіковані за профілем програми, моделі, форми освіти з урахуванням фахових запитів, індивідуальних потреб, професійного досвіду;
- стимулювати науково-педагогічних працівників із метою розвитку їхньої продуктивності, формування в них сталої позиції, здатності до виконання нових професійних ролей і функцій, упровадження інновацій в освітній процес.

Очікувані результати:

- підвищення продуктивності та якості професійно-педагогічної діяльності науково-педагогічного працівника;
- неперервний розвиток викладача;
- стала мотивація педагога до навчання протягом життя;
- покращення взаємин;
- збільшення часу для менеджера освіти;
- збільшення конструктивних ідей;
- мобільність, швидка й ефективна реакція в критичних ситуаціях;
- діагностика і моніторинг освітнього процесу;
- більша гнучкість та адаптивність до змін.

Викладацькі коучинг-сесії:

1. Brainstorming «Застосування SWOT-аналізу щодо вдосконалення системи внутрішнього забезпечення якості».
2. Методичний воркшоп «Система оцінювання здобувачів вищої освіти».
3. Семінар-тренінг «Алгоритм діяльності викладача щодо організації формувального оцінювання».
4. Педагогічний коучинг «Проектування професійного розвитку як розвивальне середовище».
5. Практикум «Практичні прийоми, методики ефективної діяльності і гнучкі навички (soft skills: креативність, комунікація) для успішного планування, організації і діагностики освітнього процесу».
6. Практикум «Застосування проблемно-інтегрованого навчання для розвитку ключових компетентностей студентів».

7. Практикум «Сучасні інструменти моніторингу освітніх процесів».

8. Лабораторія «Змішане навчання».

9. Колективний пошук оригінальних ідей «Аукціон ідей».

Висновки. У процесі розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти ЗВО зростання професійного рівня науково-педагогічних працівників може свідчити про вдосконалення освітньої діяльності у закладі освіти.

Тому, впровадження і реалізація інноваційних технологій професійного розвитку педагогів для підвищення якості освітніх послуг і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності викладачів передбачає системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу; інтеграцію формальної, неформальної й інформальної освіти, навчальної, практичної й самоосвітньої діяльності; урахування змісту професійних потреб науково-педагогічних працівників на різних стадіях життєвого циклу тощо.

УПРАВЛІННЯ САМООСВІТОЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВНЗ

І.А. Осадча

Постановка проблеми. Вимоги сучасності до науково-педагогічних працівників ВНЗ визначають, першочерговою цілеспрямовану самостійну роботу, спрямовану на розвиток рівня професійної компетентності з поглибленням теоретичних знань та практичних вмінь. При цьому проблема самоосвіти набуває все більшої актуальності. При цьому управлінням та координацією самоосвіти на місцевому рівні займаються методичні служби.
Відмітною ознакою самоосвіти науково-педагогічних працівників ВНЗ є той факт, що результатом їх роботи є розвиток учнів у результаті особистісного та професійного самовдосконалення. Саме тому науково-педагогічний працівник ВНЗ повинен постійно розвиватися індивідуально, оновлюватися.

Основна мета виступу. Проаналізувати ключові аспекти, щодо управління самоосвітою науково-педагогічних працівників ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Постійне підвищення кваліфікації під час курсової перепідготовки, участі в різноманітних семінарах-практикумах та інших формах роботи не тільки не сприяють підвищенню кваліфікаційного рівня науково-педагогічних працівників ВНЗ, тому навіть найбільш досконала колективна організація методичної роботи не передбачає врахування індивідуальних потреб науково-педагогічного працівника ВНЗ в новітній інформації, ознайомити його з актуальною та цікавою літературою по фаху [2, с. 83]. Самоосвіта при цьому розглядається як компонент професійної діяльності кожного педагога, який самостійно обирає матеріал, прийоми та засоби роботи над собою.

Модель науково-педагогічного працівника ВНЗ передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатися, перебувати у творчому пошуку. Професійна некомпетентність є значним недоліком у будь-якій професії, оскільки є причиною претензій та нарікань.

Труднощі найчастіше виникають через зовнішні чинники, що залежать від рівня компетентності науково-педагогічного працівника ВНЗ, а отже, від його освітньої та моральної підготовки до педагогічної роботи, його ставлення до обраної справи та рівня професійної придатності. У цьому сенсі особливої актуальності набуває прагнення науково-педагогічних працівників ВНЗ до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення.

Самоосвіта визначається досвідом та індивідуальною здатністю людини, її прагненням до неперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи. Важливою є також здатність до саморозвитку, тобто створення нового не тільки в навколишньому світі, а й у собі.

Згідно до діючих нормативно-правових актів, адміністрація закладу не може вимагати від науково-педагогічного працівника ВНЗ планування самоосвітньої діяльності. Проте важливим є організація та корегування самоосвітньої діяльності педагогічних працівників. Певний зміст та форми самоосвіти педагогічного працівника залежать від таких особистісних критеріїв, як вік, педагогічний стаж, місце проживання, предмету, який викладають, власних захоплень та інтересів, рівня підготовки учнів, психологічної атмосфери педагогічного колективу [4, с. 86].

Самоосвіта науково-педагогічного працівника ВНЗ є необхідною умовою професійної діяльності та зростання працівника. Здібність до самоосвіти не формується у науково-педагогічного працівника ВНЗ разом з отриманням диплому педагогічного ВНЗ. Ця здібність визначається психологічними і інтелектуальними показниками кожного окремого вчителя, але не в меншій мірі, ця здібність формується в процесі роботи з джерелами інформації, аналізу, самоаналізу, як моніторингу своєї діяльності, так і колег.

На жаль, для багатьох науково-педагогічних працівників, які вже працюють у ВНЗ, але не мають досить розвинених професійно значущих якостей, характерною є криза професійної компетентності. У зв’язку з цим актуальним є питання про забезпечення росту професійної компетентності в процесі діяльності науково-педагогічного працівника ВНЗ.

У сучасних умовах стали традиційними такі організаційні форми роботи з науково-педагогічними працівниками ВНЗ, як методичні об’єднання, семінари, педагогічні читання, конференції, консультації тощо. У їх проведенні накопичено різноманітний досвід, але інтерес до них все більше знижується. Педагогічне управління самоосвітою, як і будь-яке управління взагалі, носить циклічний характер. Розглянемо як змістовно наповнені основні етапи цього процесу.

Умови для самоосвіти в ВНЗ створюються на діагностичній основі. За результатами моніторингу педагогічної, методичної підготовки науково-педагогічного працівника ВНЗ. Результати моніторингу зберігаються протягом кількох років, що забезпечує неперервне відстеження його зростання, дає змогу прогнозувати розвиток і стан професійного рівня [3, с. 170].

Другий етап, прийняття управлінського рішення, про підвищення компетентності науково-педагогічних працівників ВНЗ, через залучення їх до участі в роботі всіх ланок системи підвищення кваліфікації педагогів.

Третій етап має на меті постановку цілей і прогнозування результатів щодо підвищення компетентності науково-педагогічного працівника ВНЗ, з’ясовування з науково-педагогічними працівниками їх бажань і важливих для них форм підвищення професійної компетентності.

Четвертий етап - планування дій адміністрації щодо управління самоосвітньою діяльністю.

П’ятий етап - організація діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ з метою їх професійного вдосконалення в процесі практичної діяльності, керівництво роботою методичних кабінетів, методичної ради, методичних об’єднань, творчих груп, організація семінарів;

Шостий етап - регулювання і коригування проведеної роботи, індивідуальна робота з науково-педагогічними працівниками ВНЗ в напрямку розвитку їхньої професійної і громадської свідомості.

Сьомий етап - аналіз результатів керівництва процесом самоосвіти науково-педагогічного працівника ВНЗ, виявлення позитивного в цій роботі, корекція недоліків.

Одним із важливих видів самостійної діяльності науково-педагогічного працівника ВНЗ є його індивідуальна робота над науково-методичною темою (проблемою). У процесі індивідуальної роботи над науково-методичною темою (проблемою) науково-педагогічний працівник ВНЗ вивчає джерела науково-методичної інформації, досвід педагогів-новаторів, аналізує власну педагогічну діяльність з метою подолання недоліків [1, с. 20-21].

Висновок. Сучасні вимоги до науково-педагогічного працівника ВНЗ на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань та практичних умінь. Отже, проблема самоосвіти стає все більш актуальною. Завданням методичних служб на даному етапі є максимальне використання творчого потенціалу науково-педагогічних працівників ВНЗ. Актуальність самоосвіти педагога зумовлена також психологічними аспектами та специфікою вчительської праці.

Література

1. Жорова І. Я., Кузьмич Т. О., Назаренко Л. М.. Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності: методичні рекомендації. - Херсон: РІПО, 2012. - 48 с.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О. В. Овчарук. - К.: «К. І. С.», 2004. - 112 с.

3. Никитина Н. Н. Основы профессионально-педагогической деятельности: Уч. пособие для студентов среднего проф. образ. / Н. Н. Никитина, О. М. Железнякова, М. А. Петухов. - М.: Мастерство, 2002. - 288 с.

4. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н. Г. Протасова - К., 1998. - 176 с.

УДК 378.112:303.823

ОПТИМАЛЬНА МОДЕЛЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Л.А. Бахчиванжи, О.В. Євтушок, Р.Р. Значек

Сучасний світ характеризується глобалізацією в усіх сферах економіки та формуванням глобальних ринків не лише товарів, капіталу, праці, а й послуг, які є особливим товаром в умовах постіндустріального суспільства. Особлива роль на ринку послуг в умовах глобалізаційних викликів відводиться освітнім послугам з огляду на інтенсивне оновлення знань, зростаючі обсяги інформації, стрімку зміну технологій.

Стрімкий прорив в технологіях обумовлює те, що в багатьох сферах практика випереджає теорію. А ця обставина створює загрози для розвитку вищої освіти та попиту на неї: провідні мультинаціональні компанії сьогодні готові взяти на себе місію навчання і підготовки персоналу, що володіє відповідними компетенціями. Особливості сучасного ділового світу актуалізують проблему пошуку оптимальної моделі вищої освіти, яка б здатна була здійснювати підготовку конкурентоспроможних і затребуваних на ринку праці фахівців. Особливо актуальною ця проблема є для країн з перехідною економікою, зокрема й для України, де довгий час триває реформування освіти в цілому і вищої освіти зокрема.

Протягом століть людство, виходячи з потреб власного існування, відпрацьовувало і випробовувало різні підходи і моделі університетської освіти, й в сучасних умовах складалися та продовжують складатися різні форми організації вищої школи відповідно до покладених в їх основу принципів та положень. Не викликає заперечень твердження про те, що саме в університетах повнота розвитку наук забезпечує формування світогляду майбутнього фахівця та його професійних компетентностей.

Моделі вищої (університетської) освіти розрізняють за ознакою цілеспрямованості та специфіки домінуючого змісту, організаційно-педагогічної відмінності. За цими ознаками виділяють класичну, раціоналістичну, феноменологічну, розвиваючу, болонську, паризьку, оксфордську та інші моделі. В залежності від підходу до управління розрізняють централізовану та децентралізовану моделі, модель автономних структурних підрозділів. На сьогодні сформувалась і має поширення у світі модель університету, у якій навчальний процес базується на дослідницькій роботі - це академічна модель, із запровадженням якої все частіше вживається визначення «модель дослідного університету» та окреслює сучасні тенденції до формування особливої підприємницької спрямованості моделі вищої освіти [1, с. 134-139].

Заслуговують на увагу сучасні моделі, які виникають як наслідок інформатизації суспільства. Серед них *неінституціональна* модель, яку відрізняє надання послуг освіти поза традиційних інституцій, якими є університети. Зокрема це відбувається в мережі Internet, за допомогою дистанційного навчання, так званих «відкритих університетів», у різноманітних «літніх школах» та здійснюється засобами масової інформації.

Велику роль у цих моделях відіграють засоби масової інформації (ЗМІ), зокрема телебачення, які значно розширюють технічні та інформаційні можливості у сфері освіти, демонструють сучасні досягнення в різних галузях науки і, таким чином, відповідають вимогам сучасності, дозволяючи оперативно вирішувати проблеми засвоєння студентами найсучасніших знань.

Завдяки ЗМІ суттєво змінилися уявлення про інформацію, яка постає як нове явище, уявлення про яке все частіше відхиляється від традиційного, і трактується в матеріалізмі як одна з невід’ємних складових матерії, а у підприємницькій діяльності виступає як одна з пріоритетних складових ресурсного потенціалу поряд з капіталом, трудовими ресурсами, земельними ресурсами, підприємницькими здібностями. Якщо раніше стояла проблема пошуку інформації, то сьогодні все більше йде мова про її споживання і відсутність необхідності здобувати власними зусиллями. Справедливою є точка зору вчених, які вважають, що ЗМІ все більше стають «суспільним викладачем», коли зміст поширюваної інформації формується провідними вченими, фахівцями, визнаними педагогами, а відтак становлять основу для започаткування неінституціональних моделей вищої освіти [1, с. 138].

Більшість існуючих моделей вищої освіти формувались з огляду на політичну та економічну ситуацію на глобальному, національному, регіональному рівні. Однак все більше проявляються на глобальному рівні екологічні, кліматичні, продовольчі, біологічні виклики. Не слід забувати, що з позицій існуючих форм матеріальної природи, споживач освітніх послуг (людина) - біологічна система, життєвий цикл якої визначається законами живої природи і який перебуває у конкурентному стані за існування з іншими формами життя і живими організмами, зокрема, патогенними мікробіологічними істотами. Час від часу, як свідчить історія розвитку людства, трапляються загрозливі ситуації (епідемії, пандемії), під час яких традиційні моделі освіти, які передбачають безпосереднє спілкування викладача і студента та аудиторну роботу в рамках традиційних лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, стають безпорадними і недієвими перед викликом біологічної загрози. Саме таку кризову ситуацію сьогодні переживає вища освіта не тільки України, а й усіх країн світу. Тому сучасна модель вищої освіти має реагувати на такі виклики.

В даному відношенні найбільш повно викликам сьогодення, коли весь світ охоплений пандемією вірусної природи, відповідає модель так званого «відкритого університету». Така модель вважається досягненням сучасної вищої школи Великої Британії, де *Відкритий університет* став своєрідною моделлю глобального рівня, яка забезпечує вільний доступ до навчання всіх бажаючих у зручний для них час та без зміни умов життя за рахунок переважно дистанційного типу навчання з великим різноманіттям освітніх програм, що перетворило заклад в міжнародний університет [1, с.138].

Дана модель, виникнення якої було викликане економічними і соціальними факторами, виявилась єдиною спроможною витримати виклики біологічної загрози глобального рівня, у якій опинився світ у 2020 році. Ті заклади вищої освіти, які завдяки стратегічному передбаченню їх лідерів - ректорів запровадили дистанційне навчання в освітній процес, сьогодні швидко змогли адаптуватись до біологічної загрози глобального масштабу.

Аналіз зовнішніх загроз та глобальних викликів сучасності для ринку освітніх послуг України вказує на те, що модель вищої освіти має бути зорієнтована на забезпечення реалізації концепції сталого розвитку з метою виживання населення, забезпечення раціонального використання ресурсного потенціалу та збереження спадщини національного багатства прийдешнім поколінням. Система вищої освіти як сфера надання послуг має стати підсистемою національної економіки. У загальній моделі вищої освіти слід розглядати як внутрішню, так і зовнішню складову. Внутрішня складова моделі вищої освіти у середньостроковій перспективі має уявляти собою динамічну та гнучку комбінацію всіх форм навчання, яка легко буде трансформуватись та адаптуватись до всіх видів загроз та викликів зовнішнього середовища. Центральним ядром такої моделі мають бути інформаційні системи та інформаційні технології в організації навчального процесу та управлінні закладами вищої освіти. Таким чином це має бути мультифункціональна диверсифікована модель.

З огляду на те, що в сучасному світі освіта не може повноцінно розвиватись як самостійний підрозділ суспільства, зовнішня складова моделі вищої освіти має бути побудована як кластер, що охоплює початкову, середню, професійно-технічну, вищу, післядипломну освіту, медицину, науку, інституційні заклади ринку праці, виробництво (роботодавців та споживачів консультаційних послуг), екологічні служби, інвестиційні установи, відповідну інфраструктуру ринку, культуру та мистецтво, зв’язок та інші системоутворюючі елементи. Кластерна модель вищої освіти дозволить суспільству оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища та створити основу для забезпечення продовольчої, екологічної, біологічної безпеки, як найбільш непередбачуваних і некерованих загроз сучасності.

Таким чином, кластерний підхід до формування моделі вищої освіти XXI століття дозволить створити освітнє підґрунтя сталого розвитку цивілізації. Головним критерієм еволюційного розвитку ринку освітніх послуг має стати створення умов для виживання людини за рахунок професійного розвитку і становлення особистості, формування творчо мислячого, активно діючого професіонала в умовах невизначеності та наростання глобальних загроз існуванню людської цивілізації.

Література

1. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні. Монографія. Розділ 3. Світові та вітчизняні моделі університетської освіти. С. 130-198. URL: http://lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/22/5.pdf.

УДК 004.9:316.776

ПЕРСПЕКТИВИ E-LEARNING ЯК МОДЕЛІ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Т.В. Стрікаленко

Сучасні тенденції формування освітнього простору включають потреби у здатності працівників творчо реалізувати нові технології, постійно досягати високих результатів у професійній діяльності, готовності до неперервного самовдосконалення. Випускники закладів вищої освіти (ЗВО) мають бути конкурентоспроможними на ринку праці, всебічно освіченими, з високим рівнем розвитку різних типів компетентностей. Тому вже перестало бути дивним те, що під час навчання у ЗВО певна кількість студентів не лише працює («у спеціальності»), але й додатково навчається, у тому числі - використовуючи «e-learning».

Стрімкий розвиток «e-learning», що констатують в останні роки усі дослідники освітнього процесу, обумовлений, в першу чергу, широким його використанням для корпоративної освіти - це сприяє ще й формуванню культури підприємства [1]. Проте в майбутньому навіть фахівцям з високими hard skills (професійними навичками) треба буде перевчатись - за даними Всесвітнього економічного форуму вже у 2022 році їх кількість становитиме 54 % усіх працівників [2, 3]. «Застрахованими» від таких змін можуть стати фахівці, що мають soft skills (гнучкі персональні навички), а саме - критичне мислення, розвинутий емоціональний інтелект, здатність самонавчатись та вибудовувати комунікації [1].

Нестабільність та непередбачуваність суспільно-економічних подій у суспільстві вимагають інноваційних підходів у роботі ЗВО - до таких слід віднести і дистанційне навчання. Досвід його використання викладачами і студентами очної форми навчання протягом «зимового семестру» в ОНАХТ засвідчив певні позитивні напрацювання і, що важливо, став у нагоді тепер, в екстремальній ситуації функціонування і ЗВО, і країни в цілому.

Разом з тим, цей досвід дозволяє, на наш погляд, говорити про важливість для академії розпочати опрацювання широких можливостей «e-learning» не лише для студентів очної форми навчання, але й для студентів заочної форми навчання, для фахівців, що підвищують кваліфікацію в нашій академії. Вже набувають поширення у ЗВО такі методи електронного навчання як «мікро-навчання», створення відеоконтенту (проведення вебінарів), гейміфікація, персоналізоване on-line-навчання і створення on-line-продуктів, соціальне навчання тощо (НТУ «КПІ», НУКМА, УКУ та ін.). Лише на завершальному етапі необхідною є персональна присутність у ЗВО для здачі іспиту. Таке навчання вже впроваджується, наприклад, і на деяких освітніх платформах - наприклад, Prometheus (сертифікати про закінчення відповідних курсів на цій платформі визнають підвищенням кваліфікації - при наявності визначеної кількості балів і навчальних годин - навіть без здачі екзаменів) [4].

Література

1. Тренды e-learning – актуальне и новые // URL: https://www.mirapolis.ru/blog/e-learning-trends-2020/.

2. The digital skills gap is widening fact // URL: https://www.weforum.org/agenda/2019/03/the-digital-skills-gap-is-widening-fast-heres-how-to-bridge-it/.

3. Традиционный рабочий уже конкурирует на рынке труда с роботами, программами и бактериями // URL: https://asi.ru/news/42308/.

4. URL: https://prometheus.org.ua/.

ДУАЛЬНА ОСВІТА ДЛЯ ТЕХНОЛОГІВ НА ПРОФІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Л.В. Агунова, О.М. Савінок

Вже багато часу говорять про дуальну систему освіти. Прагматичні та раціональні німці багато років навчають своїх студентів за цією системою і рівень їх фахової підготовки ні в кого не викликає сумніву. В Україні також дуальна освіта знайшла застосування. Так, наприклад, в Рогатинському державному аграрному коледжі, старшокурсники кожних два місяця їздять на роботу в Німеччину, відповідно до прямих угод, підписаних між підприємствами та коледжем.

Але організація навчання із залученням іноземних підприємств не є обов’язковою умовою. Більше того, залучення крупних агропромислових холдингів України буде більш доцільнішим.

Щоб мати взаємний інтерес до дуальної системи навчання, необхідно враховувати деякі нюанси, як з боку роботодавця, так і з боку закладу вищої освіти.

При включенні в процес дуального навчання, на підприємствах звертають увагу на вік студентів - їм повинно бути не менше 18 років. Отже, це виключає можливість запроваджувати систему на молодших курсах. За перший-другий роки навчання студенти пройдуть теоретичну підготовку, адаптуються до навчального процесу в цілому і будуть готові до застосування своїх знань на практиці.

Для раціональної роботи і навчання, одного місяця замало, для засвоєння матеріалу 3-4 навчальних курсів необхідно 1.5-2 місяця. Тож в організації навчального процесу можна передбачити почерговий виїзд на практичну підготовку третього і четвертого курсів. Поки третій курс навчається, четвертий працює, і навпаки. Окрім того, поступова адаптація до робочого процесу, його вивчення, підвищення робочої кваліфікації також потребує часу. За час роботи упродовж двох років, змінюючи операції, можна досконало вивчити технологію в цілому і, що важливо для працюючої молоді, отримувати за це гроші. Такий підхід дозволить вивчати особливості технологічного процесу у реальних виробничих умовах.

Іншим, дуже вагомим чинником повинен бути вибір партнера для організації такої системи навчання. Для технологів за фахом «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса» можна долучати базові м'ясопереробні підприємства ПрАТ «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «Комплекс Агромарс», ПрАТ «Володимир-Волинська птахофабрика» та інші, які є провідними в галузі, мають високу потужність і можуть прийняти на роботу одночасно 10-15 студентів. Як правило, такі підприємства забезпечують своїх працівників гуртожитками, тому питання з житлом також не виникатиме. На таких підприємствах студенти вивчатимуть одразу вимоги охорони праці, санітарної безпеки, зможуть на практиці побачити роботу обладнання, особливості його ремонту, обслуговування та багато іншого, що буде необхідним в їх подальшій роботі.

Напрацювання практичних компетентностей забезпечить неоціненний досвід роботи в подальшому. Знаючи роботу підприємства по всій вертикалі, розуміючи його нагальні потреби, майбутній керівник швидко і правильно прийматиме рішення для усунення будь-якої проблеми.

Ще одним важливим моментом, який можна запровадити при такій організації навчання - це можливість застосування модульності. Впродовж модуля студенти будуть вивчати лише певні дисципліни із навчального плану і кожен модуль буде закінчуватись складанням заліків чи екзаменів. Це дозволить мінімізувати ризики бізнесу, пов'язані із необхідністю відпускати студентів на теоретичне навчання чи сесію та не вимагатиме додаткового навантаження на викладачів для роботи зі студентами поза навчального графіку.

Такий підхід, звісно, має і певні недоліки. Так, якщо студенти регулярно працюватимуть на підприємствах, що займаються переробкою птиці, то не зможуть поглиблено освоїти інші напрямки (м'ясоконсервне виробництво, переробка сільськогосподарських тварин та продуктів забою, тощо). На самі ж підприємства періодично збільшуватиметься навантаження через необхідність підготовки і навчання нових груп студентів які приступатимуть до роботи. Але будемо сподіватися, що на теренах України з'являться потужні м'ясопереробні підприємства різного профілю, які будуть залучені до дуальної системи навчання.

Нині, всі найбагатші люди Світу пройшли школу професійної майстерності знизу і цим пишаються. Тому наші випускники, які попрацюють на робітничих місцях за час свого навчання будуть мати потужний ресурс для роботи в майбутньому, що сприятиме швидкому кар'єрному росту, самореалізації і активній творчій роботі на благо нашої держави.

Література

1. Дуальна освіта // Офіційний сайт міністерства освіти і науки України. [Веб-сайт]. URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dual naosvita (дата звернення: 26.03.2020).

ПАРТНЕРСТВО НАУКИ І БІЗНЕСУ: НЕОБХІДНІСТЬ АБО УМОВНІСТЬ?

Н.М. Поварова

Процеси глобалізації та уніфікації, що відбуваються в усіх сферах і галузях, розвиток потужних засобів телекомунікації призвели до безпрецедентної відкритості і варіативності наукової роботи. Тому в останні роки в усіх регіонах світу, за винятком країн, що входили до складу соціалістичного табору, спостерігалося істотне зростання державних витрат на науку.

На сучасному етапі розвитку наука, в її нерозривному органічному зв'язку з промисловістю, стає все більш потужною рушійною силою економічного зростання, підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Процеси розвитку економіки і промисловості вимагають широкопрофільної підготовки специфічних кадрів з метою забезпечення їх мобільності при достатньому рівні компетентності.

Областю перетину інтересів ЗВО, що здійснюють підготовку наукових кадрів і потенційних роботодавців - основних споживачів цих кадрів, є компетентність випускників, їх готовність до інноваційної професійної діяльності в обраній галузі і кар'єрного росту. Роботодавець зацікавлений в отриманні сучасних, креативних кадрів, здатних успішно вирішувати і прогнозувати сьогоднішні і завтрашні практичні завдання. Студент зацікавлений в отриманні освіти та наукових навичок, які формують його навички конкурентоспроможними на ринку праці, дозволяють реалізовувати себе як особистість.

На сучасному етапі розвитку наукової діяльності необхідна безпосередня участь підприємців у цільовій підготовці фахівців для своїх підприємств. Сучасна економіка створює велику залежність суспільства, бізнесу і промисловості від результатів якісних наукових досліджень і розробок, інновацій, що діє на ринку товарів і послуг для того, щоб мати конкурентну перевагу, необхідно постійно дбати про застосування саме інноваційних, енергоефективних технологій.

Одним з прикладів саме такої співпраці є створення лабораторії «М'ясна майстерня». Представники м'ясного бізнесу зійшлись в тому, що для якісного розвитку галузі необхідно вирощувати висококваліфіковані кадри, які окрім практичних навичок володіють ще і науковими, а професорсько-викладацьким колективом кафедри технології м'яса, риби і морепродуктів Одеської національної академії харчових технологій сформовано науковий підхід для підготовки кадрів м'ясопереробної галузі, який базується на тісній залежності навчального процесу, наукових досліджень і вирішенні актуальних проблем галузі в цілому і окремого підприємства зокрема.

Перехід від індустріальних до науково-інформаційних технологій вимагає формування висококваліфікованих фахівців з інноваційним типом мислення. Тому необхідно, щоб знання, компетентність та вміння, які отримують випускники, були достатні для творчого підходу до виконання професійних функцій, забезпечували можливість професійного росту, використання нової техніки і технологій, результативної творчої діяльності і самостійного прийняття рішень у виробничих умовах. Саме такі фахівці, які становлять науково-інженерну еліту держави, будуть найбільш затребувані на ринку праці.

Вимоги до змісту наукової підготовки в галузі харчових технологій пов'язані, по-перше, з тим, що це інженер, а по-друге, з особливою природою об'єктів їх професійної діяльності. Сучасні харчові продукти представляють собою складні системи з різноманітним хімічним складом харчових інгредієнтів, багато з яких є лабільними. Отримання таких продуктів реалізується через багатоетапні технологічні процеси, які характеризуються різноманітними змінами хімічного характеру і можливих рішень, проблем. Праця сучасного інженера є все більш творчою і за своїм характером наближається до діяльності вченого. Підвищується рівень складності і комплексності завдань, що робить необхідним науково обґрунтовувати і керувати всіма стадіями життєвого циклу харчових продуктів починаючи з процесів формування генетичного матеріалу та вирощування.

Важливою складовою процесу підготовки кваліфікованого інженера завжди була орієнтація на фундаментальні знання. З огляду на те, що професійні знання в умовах глобалізації та інформатизації мають властивість швидко втрачати свою актуальність, необхідним є розвиток навичок прикладного, оперативного та комерційного застосування знань, тому наукові заходи щодо підвищення конкурентоспроможності та потенціалу підприємств можливі у формі семінарів, тренінгів, конференцій, курсів на базі ОНАХТ, що для представників бізнесу буде створювати майданчик для обміну досвідом, знаннями, проблемами є своєчасним і актуальним рішенням. Для науковців академії при цьому завдання полягає не тільки в тому, щоб поділитися знаннями і науковими розробками, а й у тому, щоб знати актуальні проблеми практики та прогнозувати шляхи їх вирішення.

Підготовка, яка полягає в придбанні теоретичних знань на лекціях і при проведенні лабораторних робіт (на базі спеціалізованих лабораторій), практична підготовка безпосередньо на підприємстві, виконання курсових і дипломних проектів за тематикою з вагомою науковою складовою для підприємств допоможуть студентам не тільки глибше осягнути тонкощі професії, а й зробити свій особистий внесок в створення нових технологій.

Саме комплексний підхід до цільової підготовки буде дієвим інструментом постійного підвищення якості підготовки молодих фахівців і стимулом подальшого розвитку партнерства академії і підприємств галузі.

УДК 378.041:78

ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ

В.Г. Бондаренко,
И.В. Глинська - середня школа № 65, м. Одеса, Україна

В останні роки педагогіка початку дуже часто говорити про проектний навчанні, але дуже рідко хто з викладачів шкіл в всерйоз займається проектним навчанням і в цілому цією темою, а все тому, що це в корені ламає стереотипи традиційного навчання, це новий підхід до навчання в цілому . Подібна робота - це ініціатива викладача, який, вибираючи обдарованого студента, «веде його за руку» на протязі всього проекту. За цим же принципом багато хто намагається здійснити і проектне навчання, але це два різних види навчання.

Проектне навчання	**Традиційне навчання**
	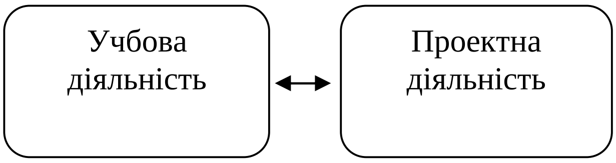

В основі цієї системи лежать ідеї Дьюї, Лая, Торндайка і ін. Американських вчених. Головні їхні ідеї полягають у наступному: з великим захопленням виконується студентом тільки та діяльність, яка їм обрана вільно самим; діяльність будується не в руслі навчального предмета; опора на одномоментні захоплення дітей; справжнє навчання ніколи не буває одностороннім, важливі і побічні відомості та ін.

Те, що сьогодні було в новинку, вже завтра ставало застарілим. «Діти знають набагато більше нас», - кажуть багато викладачів. Так з’явилося проектне навчання для профільних груп в школах, де крім інформатики читалися інформаційні технології.

Створення проектів відбувається не паралельно навчанню, а в процесі. Його головна мета полягає в тому, щоб створити умови, при яких учні: самостійно і охоче купують відсутні знання з різних джерел; вчаться користуватися набутими знаннями для вирішення пізнавальних і практичних завдань. Тому ми з великим задоволенням запрошуємо на урок викладачів ВНЗ та студентів.

Студенти, що проходять практику в школах, також із задоволенням залучаються до цього навчальний процес. На проект відводиться досить тривалий час - два роки (10-11 кл.), За цей час учні не тільки встигають освоїти програму профільних класів з інформатики, а й створити свій власний проект. Спочатку було вибрано веб-напрямок в навчанні, а тому результатом проектів був захист сайтів. На початку нашого знайомства, хлопці знайомляться з проектами: дізнаються, яка робота їм належить, про проекти, які були представлені раніше, а також про можливості участі в різних конкурсах і конференціях з проектами. За час, відведений на повторення матеріалу, учні встигають вибрати теми, їм пропонується вибирати дуже близькі їм теми, пов’язані з їх хобі або захопленнями. Їх кількість не обмежена у виборі: займатися проектом самостійно або об’єднуватися в групи. Далі, кожна практична робота в нашому вчительському навчальному плані - це частина проекту і його захист для учнів на мультимедійній дошці, де хлопці вчаться представляти свої роботи, а в ході обговорення відстоювати свою точку зору і аналізувати свою роботу. Коли цілі проекту досягнуті, ми отримуємо якісно новий результат, виражений у розвитку пізнавальних здібностей учня і його самостійності в навчально-пізнавальної діяльності.

СЕКЦІЯ 4

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

УДК 378.091.212.7: 159.923.2

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ТА ФОРМУВАННЯ НАВИЧКІВ САМОПРИЙНЯТТЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

С.С. Орлова, Л.К. Овсянникова

Рівень автоматизованого та технологізованого середовища, у якому знаходиться наше суспільство, висуває до фахівців різних галузей головну вимогу: вміння адаптуватися до змін, що відбуваються навколо.

З чого починається будь-який професійний шлях? З навчання. Ще зі шкільних років деякі молоді люди вже знають із якою професією пройдуть по життю, але є й ті, які вже вступивши до закладу вищої освіти (далі ЗВО) не до кінця розуміють обрану галузь. Але у двох випадках, молода сучасна людина, яка переступила поріг ЗВО, стикається зі змінами соціальних умов та пошуком шляхів успішної адаптації до нової діяльності. І саме цей шлях - один з найважливіших періодів її життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця з вищою освітою.

Адаптація студентів до навчальної діяльності обіймає вплив як суб’єктивних, так і об’єктивних чинників, до яких відносяться зміст та організація навчального процесу у ЗВО [1]. Особливої уваги тут потребують студенти-першокурсники, оскільки звична для них організаційна модель навчання відрізняється від навчання у вищій школі. Перехід з одного рівня навчання на інший, форми організації занять, критерії оцінювання знань, нові технології та стандарти освіти - це нове з чим стикається першокурсник. Все це супроводжується тим, що молоді люди опиняються в новому для них середовищі і виникає необхідність звикати і пристосовуватися до нього. Фактично, значна частина молодих людей на момент вступу до ЗВО переживає фазу прийняття й виконання самостійного рішення, що для багатьох з них є невчасним і невідповідальним.

При вступу студент, як особистість, продовжує формуватись і розвиватись відповідно до свого нового соціального становища, яке він займає у суспільстві, під впливом нового оточення, нового колективу, нових умов і вимог. Для першокурсників професійне навчання стає більш складним за формами та змістом, а тому підвищує вимоги до особистості. Тому важливо піти шляхом адекватної самозміни, саморозвитку та ковітальної самореалізації [1].

Спроможність адаптуватися, долати труднощі, віднайти своє місце у життєвому просторі є вирішальним чинником вдалого розвитку молодої людини, а в майбутньому - фахівця з вищою освітою.

У ЗВО процес навчання першокурсників налагоджується непросто - новизна студентського статусу, відсутність референтної групи, підвищеними вимог з боку професорсько-викладацького складу, напруженість режиму навчання, збільшення обсягу самостійної роботи і самовідповідальності загалом. Усе це вимагає значної мобілізації своїх можливостей та часто призводять до стану психологічного перенапруження [2]. Здається, студенти легше б переживали адаптаційний період, якби могли активно впливати на умови навчання, але у сучасній вищій школі студентське самоврядування займає вагоме місто. Всезагальна думка про пасивність студентства є абсолютно помилковою, оскільки вплив на оточення є дійсним підґрунтям життя і розвитку особистості взагалі, а отже, й особистості студента.

Ставлення студента до обраного фаху, професійне спрямування, особистісне самовизначення, цілісна особистість, творча самореалізація, відкриття до сприйняття нового досвіду - основні чинники, які впливають на адаптацію [3, 4].

На жаль, недостатній рівень підготовки за шкільними навчальними програмами, ігнорування окремими предметами навчального плану середньої школи, несформовані навички навчально-пізнавальної роботи, недостатній розвиток словесне-логічного мислення, пасивність, відсутність самостійності у розв'язанні проблем і вирішенні завдань, недостатньо осмислена установка на оволодіння професією, невпевненість у власній спроможності ефективно організувати своє навчання і життя - не поліпшує швидку адаптацію у ЗВО. А саме в цей період студентська молодь відчуває сильний вплив соціуму, що формує її світогляд і характер [2, 5]. Першокурсники пристосуються до студентського життя, обравши, можливо, не найкращий шлях і далеко не оптимальний спосіб життя, використовуючи методом спроб і помилок, які інколи спричинюють серйозні негативні моменти в подальшій його діяльності.

Підводячи підсумок щодо розглянутих труднощів у навчанні студентів-першокурсників, слід зазначити, що рівень особистісної готовності до самостійного життя сучасних випускників шкіл вимагає суттєвої додаткової роботи з ними в системі вузівського навчання. А саме - стимуляція розвитку таких особистісних якостей, як самостійність, відповідальність, інтегрованість, а також керованість пізнавальної та емоційної діяльності.

Література

1. Березовин Н.А. Адаптация студентов к жизнедеятельности вуза: психолого-педагогические аспекты//Выбраныя навуковыя працы БДУ. - Минск. - 2001. - С. 11-25.

2. Кондратова Н.О. Проблеми адаптації студентів ВНЗ: зміст, форми, психологічна специфіка // Психологія: зб. наук. праць. Вип. 2. - К.: НПУ. - 1999. - С. 189-196.

3. Скрипник В. Особливості перебігу та само сприйняття соціально-психологічної адаптації студентів-першокусників // Психологія і суспільство. - 2005. - № 2. - С. 87-93.

4. Барко В.І., Шаповалов О.В., Панок В.Г. Психологічна діагностика // Практична психологія та соціальна робота. - 1998. - № 9. - С.27-30.

5. Мамаєв Л.М., Дегтярьова Л.М., Добрик Л.О. Адаптація студентів-випускників ліцею в умовах вузу // Нові технології навчання. н.-м. зб. - Вип. 16. - К, 1996. - С. 82-85.

ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

С.А. Дмитрашко

Дистанційне навчання ґрунтується на ідеї відкритої освіти. Воно носить інтерактивний характер взаємодії викладача і студента, змінює авторитарну модель традиційної педагогіки на сучасну координуючу, підтримує самостійну роботу студента. До проблем дистанційного навчання можемо віднести психологічні особливості організації навчання у комп’ютерному освітньому просторі.

Дистанційне навчання - це новітня педагогічна технологія, яка використовує інформаційний простір для комунікації між викладачем - студентом, але також робить можливою комунікацію між студентами (полілог, чат) і запроваджує нову комунікацію між студентами та інформацією. Виникає ситуація, в якій взаємодіють люди, знання, технології, техніка, тому треба враховувати багато факторів в організації навчання. У традиційній моделі джерелом і інтерпретатором знань виступає викладач, то тепер джерелом інформації стають бази даних; координатором - викладач; інтерпретатором - студент. Віртуальний освітній простір суб’єкта відображає взаємозв’язок всіх сфер особистості: інтелектуальної, емоційної, ціннісно-смислової, поведінкової та ін. [1]. Викладач стає посередником між студентом і навчальним матеріалом, а не єдиним джерелом знань. Викладачеві важливо організувати роботу, тобто сформулювати тему, допомогти взаємодії групи та бути ментором, наставником у вирішенні складних питань.

Перед викладачем з’являються нові виклики, адже навчальний процес буде ефективним тільки у випадку створення необхідних умов. Сучасні творчі викладачі вивчають телекомунікаційний освітній простір, створюють технологічні моделі ефективного навчання; досліджують необхідні умови адаптації студентів до дистанційного навчання. Створення сприятливого психологічного клімату, врахування показників когнітивного розвитку, особливостей темпераменту і характеру є важливим фактором в організаці умов навчання. Традиційна освіта передбачає прямий контроль в процесі навчання, тоді як у віртуальному навчанні важко, а інколи неможливо, спостерігати за реакціями студентів (потрібна програма Skype тощо).

Для викладання соціально-гуманітарних предметів важливою є особистість самого викладача, перехід від передачі знань до менторства, наставництва, здатність до рефлексії щодо передачі інформації і можливості її сприйняття. Викладачі мусять навчити студентів працювати з інформацією, уміти її верифікувати, перевіряти факти і, одночасно, розуміти, що сучасна реальність є множинною. У зворотному зв’язку виникає проблема ідентифікації студентів. Важливим є уміння поводитись в умовах віртуального простору, враховуючи етикет у мережі.

Дистанційне навчання стає корисною платформою проведення «ділових ігор», «рольових ігор», застосування метода кейсів тощо в процесі засвоєння соціогуманітарних дисциплін. Навички, набуті в «ділових іграх», можна переносити у дійсність. Так, у політології, цілком можливо застосування ігротехнік виборчих кампаній, що дозволить студентам знати і розуміти моделі поведінки виборців та представників виборчих комісій. Психологія як наука і академічна дисципліна дистанційного модуля навчить правильній комунікації, адже важливо розуміти один одного. У традиційній освіті навчання є синхронним, тоді як в віртуальній освіті навчання є асинхронним, відповідно, психологія може допомогти зрозуміти власну мотивацію та ефективно само організуватися, розподіляючи заняття протягом доби. Студентство - це активний період життя, тому молодь часто поєднує віртуальне і реальне спілкування, тому важливо пояснювати правила соціальної перцепції, оскільки, не завжди, можна сховатися за екранним «аватаром». Якщо враховувати професійні компетентності, то дистанційне навчання є гарною школою для виховання навичок менеджменту: часу, розподілу обов’язків, організації взаємодії групи в чаті при обговоренні теми чи, навіть, «ділової гри» щодо керівництва колективами.

В організації дистанційного навчання треба враховувати особливості, такі як: основні канали сприйняття інформації - візуальні чи аудіальні, кінестетичні чи дискретні; підготовленість до спілкування з комп’ютером, оскільки він вимагає уміння точно і грамотно формулювати теми, завдання, повідомлення. Запропоновані завдання краще рекомендувати з врахуванням психологічних особливостей студентів, щоб вони мали вибір для розкриття здібностей. Відповідно, диференційовані роботи є необхідною умовою дистанційного навчання. Наприклад, холерики та сангвініки добре сприймають інтерактивні завдання, тоді як меланхоліки потребують педагогічного супроводу [2, с. 146]. Все вписується в основний контекст, що сучасна людина живе в новому психологічному середовищі, буде адаптувати свої когнітивні здібності до віртуального середовища, що стало ще однією сферою життєдіяльності людини.

Отже, дистанційне навчання є гнучким, синхронним, модульним, прагматичним, далекодійним освітнім процесом. Воно є прикладом конвергенції технічних і гуманітарних наук, тому існує актуальність дослідження психолого-педагогічних аспектів навчального процесу у дистанційному модулі.

Література

1. Lukashenko I. Psychological Aspects of Learning in Virtual Space / I. Lukashenko, O. Lutsenko // Visnik V. N. Karazin Kharkiv National University, A Series of Psychology. - 2016. - N. 60. - P. 40 - 43.

2. Фальштинська Ю. В. Методологічні та психологічні проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2016. С. 143-148.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІН «ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ», «ЗАГАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ», «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ», «ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕРОБКИ ВТОРИННОЇ СИРОВИНИ»

Я.Г. Верхівкер, О.М. Мирошніченко, Т.І. Нікітчіна, Т.А. Манолі

Впровадження інтерактивних форм навчання - одне з найважливіших напрямків вдосконалення підготовки студентів в сучасному вищому навчальному закладі. Інтерактивний («Inter» - це взаємний, «act» - діяти) - означає взаємодіяти, перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-ким. Іншими словами, інтерактивне навчання - це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія між студентом і викладачем, між самими студентами. Завданнями інтерактивних форм навчання є: пробудження у учнів інтересу; ефективне засвоєння навчального матеріалу; самостійний пошук студентами шляхів рішення поставленої задачі та інші. Інтерактивна освіта повинна бути органічно пов’язана з традиційним викладанням лекцій, практичних і семінарських занять, яка дозволить посилити їх максимальне сприйняття.

Для викладання лекційних курсів, практичних робіт з дисциплін зі спеціальністю викладачем можуть бути використані наступні інтерактивні форми: круглий стіл (дискусія, дебати); мозковий штурм (брейнсторм, мозкова атака); ділові та рольові ігри; case-study (аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз); майстер клас. В ході підготовки занять на основі інтерактивних форм навчання перед викладачем відкривається можливість поєднувати кілька методів навчання для вирішення проблеми, що, безсумнівно, сприяє кращому осмисленню студентами навчального матеріалу. Принципи роботи на інтерактивному занятті: заняття - НЕ лекція, а спільна праця; всі учасники рівні незалежно від віку, соціального статусу, досвіду, місця роботи; кожен учасник має право на власну думку з будь-якого питання; немає місця прямої критики особистості (піддатися критиці може тільки ідея); все сказане на занятті - не керівництво до дії, а інформація для роздумів.

У навчальному процесі в даний час застосовуються різні види лекцій: інформаційні, проблемні, лекція-візуалізація, із застосуванням мультимедійного обладнання (наочні матеріали, слайди, презентації), лекція-діалог, лекція-прес конференція. При читанні лекцій в сучасних умовах є абсолютно необхідним застосування мультимедіа проекторів. Можна запропонувати наступні способи їх застосування при читанні лекцій.

1. Використання електронного тексту лекцій у вигляді документа текстового редактора Word. При опитуванні студентів з'ясувалося, що їм легше сприймати лекційний матеріал, коли проектор показує повний текст лекції з усіма ілюстраціями, схемами. І в цей же час лектор читає лекцію, тобто відбувається повна концентрація уваги на лекційний матеріал для всіх категорій студентів. Ефективність сприйняття матеріалу різко збільшується.

2. Використання презентацій, зроблених в програмі Power Point. Найпоширеніший метод і при грамотному застосуванні досить успішний. Головний недолік - неможливість помістити на слайдах велику кількість текстової інформації і це дещо обмежує можливості даної програми щодо студентів візуалів по сприйняттю текстів лекції.

3. Використання відеофільмів. Хороший спосіб лекції, але він обмежений змістом дисциплін, що викладаються.

4. Показ аудіо і відеофайлів пов'язаний з трансляцією роботи реальних харчових підприємств і вивченням технологій виробництва різних видів продукції в реальному часі, особливо тих технологій, які використовуються в курсовому і дипломному проектуванні. В даний час використовуються два види повнометражних відео по інтернету: звичайне (розвантажуватися з мережі) відео і стрімінг відео.

Тому в основі навчання необхідно використовувати комплекс методів подачі інформації: інноваційних, інтерактивних, електронних, традиційних, а також має бути живе спілкування між викладачем і студентами; між викладачами; студентами між собою; студентами і представниками підприємств. Це дозволить підготувати конкурентоспроможних фахівців, готових до ефективної професійної діяльності.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Ю.О. Бровкіна

Нова парадигма освіти надає перевагу новим аспектам навчання - а саме компетентності, творчості, вмінню самостійно шукати інформацію та проводити її аналіз. Всі ці навички сприяють формуванню у студента потреби до самонавчання. Тому особливої актуальності в сучасній освітній системі набуває самостійна робота студента.

Значної уваги потребує організація самостійної роботи з дисциплін теоретичного характеру. Як правило, такі курси характеризуються великою кількістю інформації, що вимагає поетапного та планового підходів до її організації. Однією з таких дисциплін є «Зовнішньоекономічна діяльність» (ЗЕД).

Самостійну роботу з дисципліни ЗЕД можна розділити на аудиторну та позааудиторну. В свою чергу аудиторну самостійну роботу можна умовно розділити на колективну та індивідуальну.

До колективних форм такої роботи слід віднести ситуаційні завдання. Така робота стимулює студентів працювати в команді, формує відчуття конкуренції та спонукає на отримання позитивного результату, оскільки всі учасники команди, яка перемагає отримують найвищій бал.

Серед форм індивідуальної самостійної роботи можна виділити:

- заповнення спеціально розроблених схем і таблиць, що сприяє формуванню логіки та систематизації отриманої інформації;
- виконання певних задач за встановлений час, коли перші три студенти, які правильно виконали завдання, можуть отримати додаткові бали;
- складання поточних та підсумкових контролів.

Позааудиторна самостійна робота охоплює широкий спектр засобів її реалізації. Як правило, така робота з дисципліни ЗЕД представлена у формі підготовки до практичного заняття (відповіді на питання з плану до практичного заняття), вивчення лекційного матеріалу, який віднесено на самостійний розгляд, відповіді на он-лайн тести, написання рефератів тощо.

Підводячи підсумки, необхідно сказати, що самостійна робота є надійним та перспективним варіантом розвитку студента. Отримані навички з її виконання формують самоорганізацію, вміння шукати необхідну інформацію у найбільш ефективний спосіб, отже створюють підґрунтя до удосконалення особистості.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ АКТИВНОЇ УЧАСТІ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

І.Г. Кривоногова

Розвиток інформаційних технологій та дистанційного навчання надає нові можливості для персоналізації навчального процесу, формування автономності та відповідальності студентів та розвитку навичок командної та проектної роботи.

Одним з широко застосовуваних інструментів дистанційного навчання є системи технології Moodle, на прикладі яких розглянемо, які саме можливості створюються цією технологією для підвищення якості навчання при організації самостійної роботи студентів на протязі навчального року.

Одним з цікавих інструментів даної системи є можливість створення груп доступу до елементів курсу, тобто можливо створювати персоналізовані завдання для окремих студентів в залежності від рівня їхніх здібностей та успішності освоювання матеріалу. Практично це реалізується у вигляді створення блоків питань різної складності як основи для декількох тестових завдань різної складності, доступ до яких відкривається різним групам студентів. Можливість завдання коментарів для невірної відповіді дозволяє працювати з помилками без покладення додаткового навантаження на вчителя.

Окрім звичайних тестових завдань у вигляді питань система дозволяє створювати розрахункові завдання з автоматичним підбором конкретних цифр у завданні системою за заданими параметрами та виконувати автоматичну перевірку розрахунків за заданою формулою. Таким чином, можна легко отримати будь-яку кількість задач певного типу, що дозволяє перевести вирішення таких задач у якості домашнього завдання з функції тестування знань у саме навчальну функцію, бо студент, який зробив помилку у вирішенні розрахункового завдання, має можливість зробити його знову, отримуючи вже інші задачі у автоматизованому режимі, і має можливість повторювати цю процедуру стільки разів, скільки необхідно саме йому для успішного засвоювання технології виконання розрахунку, що дуже доцільно при навчанні студентів економічних та інженерних спеціальностей. Це також знижує ризики несамостійного вирішення завдання студентом, бо кожен студент отримує свою унікальну задачу.

Система moodle також надає дуже цікаві можливості для організації колективної роботи. Так, інтерес представляє елемент wiki, за допомогою якого група може створювати свою власну вікіпедію у будь-якій кількості сторінок з перехресними посиланнями, акумулюючи таким чином інформацію за розглянутими темами та доповнюючи її через власний пошук. Вчитель має можливість побачити, які саме зміні до загальної вікіпедії були внесені окремим студентом та оцінити їх. Таким чином, відбувається стимулювання самостійного оволодіння знаннями та взаємонавчання студентів.

Ще одним цікавим інструментом є можливість створення глосарію термінів, який може бути індивідуальним для кожного студента, заохочуючи його до організації та упорядкування пройденого матеріалу, або колективним, створюючи загальну довідкову базу для всієї групи.

Для заохочення дискусій та користування перевагами семінарського заняття у самостійній роботі доцільно використовувати інструмент «форум», що дозволяє вчителю завдати тему для освітлення та обговорення на протязі певного строку, надаючи контроль за вкладом кожного студента у виконання завдання.

Усі розглянуті інструменти надають абсолютно нові можливості для підвищення якості заочної форми навчання, та дозволяють сформувати більш високий ступень відповідальності за отримання знань та підвищити рівень заохочення студентів очної форми до навчального процесу.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Т.В. Свистун

В сучасному світі інтернет-технології стали невід'ємною частиною нашого життя, поширення інформаційно-комунікаційних технологій призвело до різкого збільшення обсягів інформації отриманої і переданої кожною людиною. І якщо, для старшого покоління, відсутність технологій зробила б життя більш складним і менш інформаційно насиченим, то молодь вже не мислить себе без різноманітних пристроїв з обов'язковим доступом в Інтернет. Інтернет в свою чергу надає нам масу можливостей, як для саморозвитку, так і для використання цих ресурсів в освітньому процесі.

Таке впровадження технологій в наше життя не могло не відбитися на системі освіти. Сама ідея відкритого доступу до освітніх ресурсів зародилася в кінці 1990-х рр. А в 2001 році Массачусетський технологічний інститут першим запустив проект OpenCourseWare, де надав вільний доступ до навчальних матеріалів вузу. Ця ідея була підтримана багатьма навчальними закладами світу та в 2002 р. на Конференції ЮНЕСКО був прийнятий термін Відкриті Освітні ресурси. Існує безліч визначень Відкритих Освітніх ресурсів, наприклад, Організація з Економічного Співробітництва та розвитку визначає їх як: «оцифровані матеріали, пропоновані вільно і відкрито для педагогів, студентів і тих, хто навчається самостійно, щоб використовувати і знову використовувати для навчання, вивчення та дослідження».

Спочатку говорилося про Відкриті Освітні ресурси як про спосіб забезпечення вільного доступу до знань максимального числа людей, однак це було і залишається ефективним для високомотивованих людей з високим рівнем навичок самонавчання. Для тих же, хто вибирає традиційний шлях отримання знань, Відкриті Освітні ресурси можуть виявитися незатребуваним, так як в даний час не розроблена система мотивації їх використання в освітньому процесі як студентів, так і педагогів.

Слід зазначити, що багато освітніх установ вже впроваджують системи дистанційного навчання, надають студентам вільний доступ до навчальних матеріалів і дають професорсько-викладацькому складу можливість викладати свої методичні розробки в мережу, що, безсумнівно, оптимізує навчальний процес і робить його більш доступним для студентів всіх форм навчання. Але навіть в тих навчальних закладах, де ще централізовано не застосовуються електронні засоби навчання, викладачі все активніше використовують будь-які відкриті освітні ресурси з метою урізноманітнити і збагатити навчальний процес.

Показником професійної підготовки фахівця в галузі економіки є вміння переробляти великий потік інформації, здатність аналізувати непередбачені ситуації, самостійно розробляти алгоритми прийняття рішення, а також розвиток таких особистісних якостей, як ініціативність і самостійність. У вирішенні цих завдань величезну допомогу надає освоєння інформаційних технологій.

Перевага впровадження Інтернет-технологій в процес навчання фахових дисциплін зараз вже не викликає сумнівів і не вимагає додаткових доказів. Як інформаційна система, Інтернет пропонує своїм користувачам різноманіття інформації і ресурсів: електронну пошту; телеконференції; відеоконференції; можливість публікації власної інформації, створення власної домашньої сторінки; доступ до інформаційних ресурсів; довідкові каталоги; пошукові системи; розмова в мережі.

У зв’язку з цим сучасні засоби навчання істотно змінюють методи навчальної діяльності завдяки тому, що мають можливість показати явище в русі, розвитку. Вони дещо по-новому, організують і направляють сприйняття студентів, об’єктивує зміст теми, виконують функції джерела навчальної інформації, стимулюють пізнавальний інтерес, створюють при певних умовах емоційний настрій, дозволяють проводити оперативний контроль і самоконтроль результатів навчання.

Ресурси мережі Інтернет є хорошою базою для створення інформаційно-предметного середовища, освіти та самоосвіти студентів, задоволення їх особистих інтересів і потреб.

Інтернет ресурси на дисциплінах економічного циклу потрібні як засіб додання матеріалу наочності і просторової конкретики. Спільне використання ресурсів Інтернету і традиційних засобів робить заняття більш цікавими, наочними і зрозумілими і дозволяє вирішити наступні аспекти в освітньому процесі: поглиблене вивчення матеріалу з дисципліни; ліквідація прогалин в знаннях, уміннях, навичках; самостійний пошук інформації студентами в рамках роботи над проектом і інший дослідницькою діяльністю; формування і розвиток умінь і навичок аналітичного мислення при використанні матеріалів мережі різного рівня складності.

Інтернет - це джерело додаткової та актуальної інформації. Необхідно шукати ті інформаційні дані, яких дійсно не вистачає на занятті: статистичні дані, онлайн-тести, відео про процеси діяльності організацій і т. п. Тоді можна зробити процес навчання більш ефективним.

Заняття з використанням Інтернет-ресурсів відкривають для студентів нові можливості, перш за все для самоосвіти. Пошук інформації в мережі Інтернет за грамотно поставленим завданням на занятті в даний час є необхідною умовою для формування інформаційної компетентності у студентів.

Використання інформаційно-комунікативних технологій дозволяє: забезпечити позитивну мотивацію навчання; забезпечити диференційований підхід в навчанні; підвищити обсяг виконуваної роботи на занятті; раціонально організувати і підвищити ефективність заняття; удосконалити контроль знань; формувати навички справді дослідницької діяльності; забезпечити доступ до різних довідкових систем, електронних бібліотек, інших інформаційних ресурсів. Все це сприяє підвищенню якості навчання.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРІ ТОВАРОЗНАВСТВА ТА МИТНОЇ СПРАВИ

Я.Г. Верхівкер, О.І. Данилова, Л.О. Крупицька

Для підготовки фахівців в умовах значного впливу на всі аспекти життя інформаційно-комунікаційних технологій, наочною потребою стають новітні підходи до організації, підготовки та проведення занять зі студентами. Відповідно вимог сучасних програм навчання значна увага приділяється самостійній роботі студентів, що потребує використання сучасних методологічних підходів до навчання, які дозволять розвинути уміння студентів самостійно засвоїти певні теми завдяки вмінню орієнтуватися в потоках інформації, та отримати необхідні професійні навички, що й є показником ефективної роботи ВНЗ.

Невід’ємною складовою забезпечення самостійної роботи студентів є професійний підхід викладачів до організації навчання, починаючи з розробки навчальних програм, написання підручників, посібників, опорних конспектів лекцій, методичних вказівок та засобів контролю за виконанням завдань, які є складовими комплексу методичного забезпечення кафедри товарознавства та митної справи (ТтаМС). Крім того, до цього комплексу повинні входити питання, які виносяться на заключну співбесіду зі студентом.

Системність знань є важливою для успішного навчання, а також розвитку творчого мислення, здійснення аналізу інформації, при цьому студент може самостійно отримувати нові знання на фундаменті відомостей, які вже сформульовані у вигляді лекційних та практичних занять викладачами. Тому важливим аспектом є написання підручника з дисципліни «Товарознавство», в якому будуть наявні всі базові знання, професійно підготовані викладачами кафедри на основі досвіду читання лекцій. Розуміння взаємозалежності комплексу дисциплін, які викладають на кафедрі ТтаМС сприяє формуванню зацікавленості до вивчення нового матеріалу, а участь у наукових гуртках дозволяє поглибити знання, що відбивається в аналізі отриманих результатів, які оприлюднюються шляхом публікацій студентів як самостійних, так і разом із викладачами. Необхідно відмітити, що до переваг самостійної роботи студентів можна віднести зростання мотивації та впевненості студентів у власних здібностях та потенціалі, зміцнення соціальних навичок, що як правило, знаходить відображення у покращенні академічної успішності.

Таким чином, студенти, завдяки самостійній роботі, яка приймає різні форми та піддається постійному контролю та, у разі необхідності, корегуванню зі сторони викладачів, вимушені відчувати необхідність встановлення зв’язків між поняттями та закономірностями, що підлягають вивченню для отримання фахової підготовки та успішно сприяє накопиченню досвіду, необхідного для роботи в майбутньому. Самостійна роботи підвищує самомотивованість студентів та сприяє встановленню спільної взаємодії між студентом та викладачем, що стає невід’ємним компонентом навчального процесу.

УДК 378.015.3

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ СКАНДИНАВСЬКОЇ ХОДЬБИ ПІД ЧАС САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Н.Г. Лаговська, Л.М. Цапенко

Актуальність. Сучасна молодь завдяки постійному зростанню рівня науково-технічного прогресу та бажанням побутового комфорту найчастіше веде малорухливий спосіб життя, що стає причиною її хронічного «рухливого голоду». Вироблення у студентів постійної потреби в систематичних фізичних навантаженнях є важливим завданням викладачів фізичної культури ЗВО.

Завдання дослідження: обґрунтувати користь занять Скандинавською ходьбою для оздоровлення студентів на самостійних заняттях фізичною культурою, надати рекомендації по методиці занять та підбору необхідного обладнання.

Виклад основного матеріалу. Скандинавська ходьба (або фінська ходьба, або північна ходьба) - це вид аматорського спорту, в якому людина ходить, спираючись на спеціальні палиці. Відштовхуючись палицями під час ходьби, підвищується навантаження на верхню частину тіла і збільшується витрата енергії. Під час Скандинавської ходьбі задіяно 90 % всіх м’язів людського організму, на відміну від звичайної ходьби (70 %) і бігу (45 %). Разом з тим, спираючись на палиці, знижується навантаження на суглоби і зв’язки, збільшується здатність людини більш легко долати перешкоди (гірська місцевість, підйоми і спуски). Скандинавська ходьба відноситься до кардіонавантажень, тренує серцево-судинну систему, підвищує обмін речовин, сприяє схудненню, зміцненню м’язів опорно-рухового апарату. Її популярність легко пояснюється зручністю і простотою.

Скандинавська ходьба належить до вправ загальної фізичної підготовки. Спортсменам вона допомагає урізноманітнити кардіотренування і додати навантаження на м’язи верхньої половини тулуба, а хворим швидше відновитися після перенесених травм і операцій. Користь Скандинавської ходьби полягає у наступному:

- одночасно отримають навантаження вправи всі групи м’язів;
- розвантажуються суглоби, знижається тиск на хребет;
- підвищується витрата енергії, що сприяє схудненню;
- тренується вся серцево-судинна система; тренується координація і рівновага;
- покращується постава;
- підвищується об’єм легень, збільшується постачання крові киснем.

Завдяки тому, що при русі вдається перенести частину ваги тіла на додаткові опори, можна розвантажити зону колін, ступенів і тазостегнових суглобів.

Скандинавська ходьба проста для використання, позбавляє від депресії і безсоння. Її можна використовувати для лікування і профілактики захворювань опорно-рухового апарату. Займатися нею можна у будь-яку пору року, на свіжому повітрі, що додатково сприяє оздоровленню та закалюванню організму студентів. Під час руху кров тече по тілу швидше, омиваючи органи і викликаючи вироблення гормонів, що впливають на настрій і самопочуття.

Подорожі з палицями варто починати з малих дистанцій, поступово збільшуючи відстані і кількість занять на тиждень. Важливо пам’ятати, що найбільший ефект досягається, якщо забезпечити регулярність тренувань.

Завдяки специфіки техніці ходьби і використанню спеціальних палиць, під час занять скандинавською ходьбою задіється на 40 % більше м’язів спини, ніг, рук, корпусу, ніж при їзді на велосипеді, і на 45 % більше, ніж при бігу, і відповідно спалюється в 1.8 рази більше калорій, ніж під час катання на велосипеді і в 2.3 рази більше, ніж під час бігу.

Практика скандинавської ходьби не залежить від погоди, наявності спортзалу, спеціального одягу, дорогих тренажерів, не вимагає тривалого навчання і звикання до навантаження. Почати заняття може кожен бажаючий, не відчуваючи страху бути смішним або зазнати невдачі. Пішохідні прогулянки часто виконуються за маршрутами парків, скверів, трасою «Здоров’я» з приємним природним ландшафтом. Види дерев, каменів і води, заспокоюють психіку студентів на підсвідомому рівні, допомагаючи протистояти стресам і психологічним навантаженням.

Для ефективних занять Скандинавською ходьбою необхідно правильно підібрати палиці. Вони виготовляються з алюмінієвих, карбонових або композитних сплавів. Їх існує два варіанти: телескопічні (палиці складаються з висувних сегментів, довжина яких регулюється) та фіксовані (монолітні), що мають постійну довжину. Обидва варіанти забезпечені зручним ремінцем-рукавичкою, який допомагає рукоятці завжди залишатися в долонях атлета. Важливо, щоб ремінець був виготовлений з якісного матеріалу, що не натирав шкірний покрив рук в процесі експлуатації палиць.

Довжина палиць розраховується у відповідності з темпом ходьби і зростом того, хто займається. Коефіцієнт інтенсивності ходьби коливається від 0.66 (для невисокого) до 0.7 (для активного). При невисокому темпу ходьби формула для розрахунку довжини палиць наступна: зріст студента помножується на 0.66. Наприклад, при зрості 175 см необхідно використовувати палицю довжиною 115 см (175х0.66=115.5). Для середнього темпу відповідно 120 см (175х0.68=119), для активного темпу - 125 (175х0.7=122.5).

Техніка Скандинавської ходьби схожа зі звичайним рухом. Однак є додаткові методичні рекомендації: Перед початком тренування треба випрямити спину, розправити плечі, нахилити корпус тіла трохи вперед. Починати рух, треба поперемінно робити крок однією ногою і помах протилежною рукою. Пересуватися слід з п'яти на носок, а палицю ставити на підлогу біля опорної стопи. Необхідно слідкувати за рухом рук: палиці повинні працювати, і напруга в кінцівках відчуватися. Багато молодих людей роблять помилку, коли не «встромляють» палки в підлогу, а волочать їх за собою. Сенс скандинавської ходьби в роботі м'язів рук, спини, плечового і грудного поясу, яка досягається зусиллям упору на палиці. Рухи рук і ніг повинні бути ритмічні, як при ходьбі. Темп трохи вищий, ніж при звичайних прогулянках. Дихання поверхневе і неглибоке, вдих через ніс, видих через рот. Якщо інтенсивність руху велика, то дихати слід глибоко через рот. Після тренування рекомендовано виконати вправи на розтяжку м'язів.

Необхідно врахувати, що занадто інтенсивні навантаження під час занять скандинавською ходьбою для непідготовлених молодих людей можуть завдати шкоди їх організму. Тому студентам, віднесеним до спеціальної медичної групи, перед початком тренувань необхідно проконсультуватися з лікарем.

Висновки та рекомендації.

Займаючись Скандинавської ходьбою з правильною технікою руху можна одночасно вирішити низку завдань: уникнути «рухливого голоду» студентів, домогтися значущих результатів у їхньому фізичному розвитку, зміцнити їх дихальну та серцево-судинну систему, опорно-руховий апарат, покращити координацію, рівновагу, поставу, скинути зайву вагу (тим, хто цього бажає), збільшити об'єм легень, і як наслідок, споживання організму киснем, загартуватися тощо. А позитивні зміни у стані здоров'я, які будуть спостерігатися студентами, будуть спонукати їх в подальшому до систематичних фізичних навантажень у позанавчальний час, а також до залучення всіх своїх друзів до цих легких і веселих тренувань на свіжому повітрі мальовничими місцями Одеси.

Вважаємо, що наші рекомендації щодо самостійних занять скандинавською ходьбою стануть корисною та ефективною складовою покращення стану здоров'я сучасної молоді.

УДК 378.015.3:001.102

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Р.С. Яготін, Б.І. Струк

Постановка проблеми та її актуальність. Одним з важливих напрямів забезпечення якості вищої освіти є використання сучасних технологічних рішень та модернізація існуючих підходів до передачі знань у вищої школи.

В умовах зростаючої гіподинамії та зменшення годин, що виділяються на засвоєння навчальної дисципліни «Фізичне виховання» постає проблема пошуку шляхів оптимізації робочих програм та наявних методичних розробок. Розробка індивідуально-орієнтованих та дієвих заходів фізичного виховання в закладах вищої освіти з огляду на їх доступність, практичність та сучасність набула соціально-педагогічного значення.

Метою роботи стало дослідження особливостей використання сучасних технології навчання у закладах вищої освіти в умовах інформатизації освіти.

На нашу думку проведення занять з фізичного виховання в закладах вищої освіти має відбуватися шляхом використання сучасних технологічних сервісів. В практичній педагогічній діяльності доцільно використовувати такі технологічні сервіси: дистанційного навчання, портативні прилади для моніторингу ЧСС і щоденних локомоцій, смартфони і мобільні додатків до них. Окремим джерелом інформації стає спілкування через соціальні мережі й групові чати.

Використання дистанційного навчання, стає можливим завдяки інформаційно-освітнім технологіям і конкурентним системам комунікації, які мають низку беззаперечних переваг. Зокрема, здобувач вищої освіти може навчатися у зручний для нього час, звичному оточенні та у відносно автономному режимі. Варто врахувати також і нижчу вартість такого навчання, оскільки відпадає потреба в оренді приміщень, оплаті значної кількості персоналу, комунальних послуг та економію часу. Досвід використання дистанційної форми навчання виявив іще одну особливість, а саме - велике навантаження на зір у зв'язку з необхідністю тривалий час перебувати за комп'ютером. Тому, застосовуючи дистанційну форму навчання потрібно урізноманітнювати її види. Найбільш поширеними є наступні види дистанційних технологій:

- чати - заняття, що проводяться синхронно, а всі учасники мають одночасний доступ до чату;
- веб заняття, або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та наявних можливостей інтернету;

- o телеконференції, що проводяться, на основі списків розсилки з використанням електронної пошти. Для навчальних телеконференцій характерно досягнення освітніх завдань.

Вагомим викликом у запроваджені інноваційних форм навчання є добір оптимального співвідношення між найкращими традиціями наявної освітньої системи і сучасних педагогічних інновацій. Як свідчить практика і деякі дослідження, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання (blendedlearning) як процесу, котрий створює комфортне інформаційне освітнє середовище, системи комунікацій, що надають всю необхідну навчальну інформацію

Висновки. Використання сучасних технологій навчання дозволяє здійснити оновлення змісту, форм і методів навчання у відповідності до нагальних потреб суспільства в інноваційному розвитку; індивідуалізувати процес навчання з урахуванням потреб здобувачів вищої освіти та загалом сприятиме оптимізації освітнього процесу з фізичного виховання в ЗВО.

УДК 378.015.3-056.2

МОТИВАЦІЯ ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ

Т.В. Волкова, В.В. Гончарук

Постановка проблеми та її актуальність. Однією з актуальних проблем навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти є ступінь утвердження в студентів позитивного ставлення до фізичного виховання та спорту. У зв’язку з цим важливим є вивчення мотивів, інтересів і потреб сучасної молоді до занять фізичними вправами. Формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом - це багатоступінчатий процес: від перших елементарних гігієнічних знань і навичок до глибоких психофізіологічних знань теорії і методики фізичного виховання. Фізична культура для студентів спеціальних медичних груп повинна проходити з використанням корегуючих здоров’я технологій. Проаналізувавши науково-методичну літературу було виявлено недостатню спрямованість на формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами з урахуванням особливостей прояву властивостей особистості студентів, їх фізичної підготовленості, функціонального стану.

Мета дослідження: вивчення організаційно-методичних умов побудови процесу фізичного виховання в ОНАХТ на формування мотивації студентів спеціальних медичних груп до самостійних занять фізичними вправами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи наукову і навчально-методичну літературу, опитування студентів, виявлені основні групи мотивів до самостійних занять фізичною культурою в ОНАХТ: оздоровчі, рухово-діяльні, конкурентні (змагання), естетичні, комунікативні, пізнавальнорозвиваючі, творчі, професійно-орієнтовані, виховні, культурологічні, статусні, адміністративні (навчальна успішність) і психологічно-значимі.

Викладення основного матеріалу. З метою виявлення домінуючих мотивуючих чинників на заняттях фізичною культурою у студентів спеціальних медичних груп нами було проведено анкетне опитування, в якому взяли участь 80 студентів першого і другого курсів ОНАХТ. Для проведення досліджень використовувалися анкети змішаного типу (студенти могли вибирати один або декілька варіантів відповідей).

За даними опитування студентів, 97.3 % висловлюють бажання підвищити свою фізичну підготовленість, відзначаючи, що вони керуються наступними мотивами:

- зміцнення здоров’я - 88.6 %;
- отримання заліку - 74.3 %;
- формування красивої статури - 51.3 %;
- розвиток фізичних якостей - 44.5 %;
- творчо-пізнавальна рухова діяльність - 37.7 %;
- емоційна розрядка, спілкування - 14.8 %;
- виховання професійно важливих якостей - 1 %.

Велика частина студентів, у яких переважне адміністративна мотивація (74.3 %), не на належному рівні мають можливість виконати поставлену перед ними мету курсу «Фізичне виховання», оскільки їх домінуючі мотиви до занять фізичними вправами (отримання заліку) не відповідають завданню зміцнення умотивованості занять фізичною активністю надалі. Високий рівень вимог, що пред’являється до студентів на заліку, з одного боку, стимулює їх до занять фізичними вправами впродовж навчання в ОНАХТ, а з іншого, може сприяти формуванню негативної мотивації і привести до відмови від занять фізичною культурою і спортом у будь-яких формах відразу після закінчення вивчення студентом дисципліни «Фізичне виховання». Також хотілося б відзначити, що одна з основних мотивацій (професійна орієнтованість), яка тісно пов’язана з вихованням професійно важливих якостей майбутнього дипломованого фахівця, переважає тільки в 1 % студентів.

Серед чинників, які спонукають студентів займатися самостійно, незадоволеність змістом учбових занять з фізичного виховання, переважна більшість студентів вказали на відсутність можливості займатися обраним видом спорту (цей чинник відзначили 38,.7 % студентів). На недоліки в матеріально-технічному забезпеченні фізичного виховання (відсутність сучасного інвентарю і устаткування) вказали 40 % студентів.

Кожній людині, яка вирішує завдання зміцнення здоров’я, раніше або пізніше, доводиться займатися самостійно. Позитивні мотивації до фізкультурних занять обумовлюють прагнення до здорового способу життя (88.6 % студентів). Формування позитивного відношення студентів до самостійних занять фізичними вправами зумовлюється структурно-функціональним підходом до фізичного виховання в єдності теоретичного і практичного компонентів, включаючи проблему паралельного формування знань і уміння самостійно займатися фізичними вправами, відходом від жорсткої регламентації занять. Результати педагогічних спостережень доводять, що потреба у самостійній формі занять виникає, особливо, у студентів спеціальних медичних груп. Специфіки самостійної пізнавальної діяльності полягає в тому, що робота виконується індивідуально, без допомоги викладача, але виконується відповідно до завдань викладача.

Аналіз результатів дослідження доводить, що упродовж навчання більшість студентів віддають перевагу заняттям фізичними вправами у фітнес-клубах (24.5 %), і лише незначна частина студентів вважає за краще займатися фізичними вправами на базі ОНАХТ у позанавчальний час (12.8 %). Самостійно займаються 18.5 % студентів, з них за програмами вибраними на власний розсуд 2.7 % та за програмами фахівців, не пов'язаних з закладом вищої освіти, 10.3 %. Не займаються самостійно, віддаючи перевагу заняттям фізичними вправами на навчальних заняттях 61.7 % студентів. Цей факт говорить про те, що кафедрі фізичної культури та спорту необхідно приділяти більше уваги проблемі надання студентам знань про методику самостійних занять фізичними вправами.

Індивідуалізація занять і фізичного виховання можлива при умові врахування соціально-психологічних чинників, а не тільки результатів оцінки стану здоров'я і фізичної підготовленості студентів. Завдяки індивідуальним заняттям студенти можуть знайти сферу діяльності, більшою мірою відповідну їх фізичному розвитку, інтересам і схильностям. Більшість опитаних студентів спеціальних медичних груп (67.3 %) виявили бажання знати більше про організацію самостійних занять фізичними вправами.

Раціонально організований **процес** теоретичної і методичної підготовки є чинником, який спонукає студентів до занять фізичними вправами, і *дає* можливість навчити їх методиці планування фізичного навантаження і контролю її ефективності в системі самостійних занять, що **особливо** важливе студентам, для яких ця форма занять є переважною.

Проведений аналіз дозволяє зробити наступні висновки:

- більшість студентів свідомо відносяться до фізичної культури, як способу поліпшення власної фізичної підготовленості та здоров'я, і визначають оздоровчу спрямованість як пріоритетну (88.6 %);
- бажання підвищити свою фізичну підготовленість висловлюють близько 97.3 % студентів, але самостійну активність для досягнення мети проявляє тільки 55.8 % (заняття у поза навчальний час на базі ОНАХТ відвідує 11.8 %, заняття у фітнес-клубах 21.5 % та самостійно займаються 13.5 %), ці результати пов'язані з недоліками пропаганди активного та здорового способу життя;
- студенти які займаються самостійно (13.5 %) користуються частіше порадами фахівців, непов'язаних з закладом вищої освіти (10.3 %), але є і такі які підбирають програми на власний розсуд (3.2 %), цей факт говорить про те, що кафедрі фізичної культури та спорту необхідно приділяти більше уваги

проблемі надання студентам знань про методику самостійних знань фізичними вправами;

- мотиваційне-ціннісне відношення до фізичного виховання можливо на основі використання диференційованого підходу, здійснюваного на основі вивчення мотивації і комплексної діагностики індивідуальних якостей студентів.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших проблем організації учбових занять студентів спеціальних медичних груп як засобів формування мотивації до здорового способу життя у студентів ОНАХТ.

УДК 637.524

КУРС ТЕХНІЧНОЇ ФІЗИКИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ В БОЛОНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

О.Є. Сергєєва

З кожним роком зменшується об'єм знань з фізики, який отримують наші студенти. Це, на жаль, не співпадає з тенденцією розвитку європейської системи вищої освіти з технічних спеціальностей, де окрім загальної фізики студенти вивчають також і спеціальні фізичні дисципліни, зокрема технічну фізику. В цій роботі в якості позитивного прикладу розглянуто, як побудований курс технічної фізики для майбутніх харчовиків в Болонському університеті в Італії, де зародився Болонський процес.

Крім загальної фізики, італійські студенти-харчовики рівня бакалаврів вивчають Прикладну енергетику - агрохарчові процеси (4 кредити) і Харчову інженерію I (5 кредитів). Магістри вивчають Фізико-механічні властивості харчових продуктів (3 кредити) та Харчову інженерію II (6 кредитів).

Зокрема до цих предметів входять такі розділи, як

- Термодинаміка відкритих систем (статика та динаміка рідин);
- Вивчення хімічно однорідних систем і термодинамічних діаграм;
- Вивчення рівноваги повітряно-водяної пари;
- Фізичні характеристики (форма і розміри, об'єм і щільність, густина);
- Механічні, електричні й теплові властивості продуктів;
- Механічні пошкодження (удари і явища втоми);
- Проблеми поглинання вологи (затримка і видалення води);
- Методи і інструменти для вимірювання властивостей продуктів;
- Опис компресійних приладів;
- Центрифуги (опис основних типів і призначень);
- Транспортування харчової продукції: гвинтові конвеєри, навантажувачі;
- Фізичні принципи сортування;
- Теплообмінники та їх використання (теорія теплообміну випарників, конденсатори, пастеризатори);

- Концентратори;
- Холодильні установки (реальний цикл, елементи систем калібрування, відкриті і закриті петлі);
- Центрифуги і декантери (теорія, продуктивність, застосування);
- Теплові двигуни (цикли Дизеля і Отто);
- Фізичні основи упаковки (семплери, сортувальники, пакувальники);
- Фізичні принципи сушіння (опис і розміри).

Таким чином, іноземні студенти усвідомлюють, що фізика не тільки вивчає явища і закони природи, а й має велике прикладне значення в їх майбутній спеціальності.

УДК 378.14

МОБІЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

С.Н. Федосов

Останнім часом програми забезпечення мобільності, такі як Erasmus + стали одним з найбільш істотних змінних вищої освіти в Європі, і якщо національні уряди прагнуть забезпечити важливе місце в стрімко мінливому світі, то вкрай необхідно, щоб вони стежили за розвитком подій в галузі вищої освіти в Європі. Метою даної роботи є аналіз стану мобільності і інтернаціоналізації у європейських вишах. З початку 21-го століття, вищі навчальні заклади в Європі були реорганізовані з метою встановлення порівняльної, прозорої, загальної і/або подібної сфери вищої освіти під назвою Європейський Простір Вищої Освіти. Співпраця між університетами стала визначальним фактором якості і розвитку. Інтернаціоналізація стала показником якості вищої освіти.

Терміни, що використовуються для визначення інтернаціоналізації, можна розділити на дві основні категорії: визначення, які пов’язані з навчальними програмами, такі, як міжнародні дослідження, глобальні дослідження, міжкультурна освіта, а також визначення, пов’язані з мобільністю, такі як навчання за кордоном, глобальна освіта і офшорна освіта.

Багато, якщо не всі, визначення інтернаціоналізації включають термін глобалізації, оскільки існує тісний зв’язок між ними: вони перекривають один одного і переплітаються між собою у багатьох відношеннях.

Незважаючи на недавнє виявлення міжнародного аспекту вищої освіти, інтернаціоналізація систем вищої освіти в Європі має довгу історію. Що стосується історичного розвитку інтернаціоналізації вищої освіти, то вона перейшла від переважно «вертикальної» схеми співпраці і мобільності у напрямку головної ролі «горизонтальних» міжнародних відносин.

Поняття інтернаціоналізації отримало популярність і повагу в 21-му столітті, тому що в останні десятиліття освітні статистичні дані були більш систематично зібрані. Крім того, мобільність студентів, яка, можливо, найбільш часто використовується як показник інтернаціоналізації, стала більш поширеною, ніж будь-коли. Початок Болонського процесу в 1999 році став важливим каталізатором щодо інтернаціоналізації вищої освіти в Європі. Внесок цього процесу до інтернаціоналізації і до мобільності студентів по всьому світу величезний.

Спочатку було три пріоритети Болонського процесу: «Впровадження системи трьох циклів (бакалавр/магістр/доктор), забезпечення якості і визнання кваліфікацій та періодів навчання». Україна приєдналась до цього процесу. Зараз мобільність студентів розглядається в якості одного з ключових елементів міжнародного аспекту вищої освіти. Україна почала брати участь в міжнародних освітніх угодах пізніше, ніж інші європейські країни, але з часом інтернаціоналізація і мобільність стали дуже важливими компонентами вищої освіти.

КОМПЕТЕНТНІСНА МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

А.В. Вітюк, О.В. Ніколюк, О.Б. Мартинова

На сучасному етапі розвитку країни, в умовах виклику, що постав перед нею після підписання угоди про асоціативне членство в Євросоюзі, перед професійною освітою постають принципово нові завдання. Це підготовка до ефективної професійної діяльності в умовах різкого скорочення державного сектору економіки, збільшення сектору приватного капіталу, це подальший розвиток ринкових відносин в умовах все більш жорсткої конкуренції.

Формування економічних знань майбутніх спеціалістів реалізується через поєднання пізнавальних, теоретичних і практичних компонентів навчання. Пізнавальні компоненти створюють не тільки систему фінансових, технологічних, технічних, економічних і правових знань, а й визначають внутрішню культуру молоді, формують її готовність до свідомої гармонізації стосунків «Людина - суспільство - природа - економіка». До теоретичних компонентів навчання належить світогляд і вміння творчо мислити, які створюють підґрунтя економічно доцільних і водночас соціально відповідальних рішень, дослідницьких навичок; практичних умінь. Практичні компоненти економічно освіченої людини становлять мотивації та вміння постійно підвищувати компетентність і практично використовувати нові знання для вдосконалення та розвитку технічного, технологічного, фінансового, соціально-економічного, правового та іншого забезпечення організаційно-економічних і управлінських процесів, а також розвивати особистісний і колективний потенціал економічної діяльності на засадах соціального партнерства і соціальної відповідальності.

Формуванню економічної культури сприяє той фактор, що професійна освіта має можливості для виконання таких важливих функцій**,** як соціокультурна, розвивальна (задоволення і розвиток духовних запитів особистості, створення умов для її постійного творчого зростання); загальноосвітня, компенсуюча (усунення недоліків у базовій освіті, її доповнення новою інформацією, що з'являється в умовах інформаційно-технологічної революції); адаптивна (гнучка професійна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації з метою оновлення професійного досвіду, здобуття іншого фаху в умовах постійних змін на виробництві, розвитку теле- та радіокомунікацій, комп'ютерного доступу до інформаційних банків даних тощо); економічна (задоволення потреб держави, регіонів, різних галузей промисловості, сільського господарства і сфери послуг у конкурентоспроможних фахівцях, підготовлених до впровадження новітніх технологій, техніки та ін.). На відміну від навчання в школі, навчально-виробничий процес у ВНЗі орієнтований на подальший розвиток творчого потенціалу студентів. Навчання тут створює мотиваційну основу для цілеспрямованого формування світогляду, самоактуалізації, самоменеджменту, реалізації свого внутрішнього потенціалу. Студенти мають ширші можливості для формування умінь та навичок економічної діяльності не лише у професійній сфері, а й у соціально-економічному житті суспільства.

Формування економічної культури у процесі фахової підготовки - складний, багатогранний процес, під час реалізації якого слід враховувати велику кількість факторів. Такий багатовимірний процес потребує як матеріальних витрат, так і психологічних усіх суб'єктів фахової підготовки. Для досягнення поставленої мети необхідно гнучко реагувати на вимоги економічного життя суспільства. Практичне включення молодих фахівців до тих чи інших видів економічної діяльності та економічних відносин в цілому, як правило, йде врозріз з тим набором знань та умінь, які вони отримали в системі традиційної освіти. Дається взнаки інерційний підхід до формування економічної свідомості людей, що і обумовлює існуючі протиріччя між теоретичними доробками і умовами їхньої реалізації в педагогічній практиці, стихійним і невпорядкованим характером їхнього впровадження. Це свідчить про необхідність значного підвищення уваги до проблеми формування економічної культури студентів технічних спеціальностей у процесі фахової підготовки. Тому процес формування їхньої економічної культури повинен відображати різні сторони економічного життя, в тому числі - в комплексі складних системних взаємодій. Важливо сформувати в майбутніх спеціалістах уявлення про світ, адекватне ринковим принципам організації господарського життя, добитися розуміння його основних закономірностей і взаємозв'язків. Формування у студентів економічної культури проявляється також в усвідомленні себе повноцінним членом суспільства з певними правами й обов'язками.

Формування економічної культури шляхом проведення пошукових досліджень є важливою функцією системи професійної освіти в цілому. Істотним елементом такого пошуку є створення організаційно-виробничої системи, професійного або соціального контексту (ситуації), в якій економічна культура перетворюється в алгоритм дій, спрямованих на економічно виправданий результат. Такий взаємозв'язок відкриває і його зворотній бік: комплексне знання про предмет чи явище, що вивчається, розширює так звану зону орієнтовних дій для досягнення прогнозованого результату. Суб'єкт дії в даному випадку не лише визначає для себе цілі і завдання, а і формує навички аналізу наявних ресурсів, характеру господарських відносин, економічної безпеки, а також використання наявних умов господарювання в економічній системі в цілому.

Разом з тим, цей процес не може бути успішним без належної матеріальної бази та обладнання навчальних закладів професійної освіти, зокрема, без інформаційно-технічних засобів, як для опрацювання практичних навичок, так і на допомогу викладацькому складу в організації навчальних занять. При вивченні дисциплін економічного циклу необхідно мати доступ у кабінети, обладнані спеціалізованими комп'ютерними програмами, які дозволяють застосовувати отримані знання у практичній діяльності, відпрацьовувати навички у змодельованих ситуаціях, наближених до реальних умов, а також отримувати необхідні нові знання.

Дослідження проблеми формування економічної культури майбутніх спеціалістів у процесі фахової підготовки закономірним чином базується на багатовимірному компетентісному підході. Такий підхід у формуванні культури професійної діяльності майбутнього спеціаліста інтегрує культурологічний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-орієнтований підходи та виступає способом якісної підготовки спеціаліста, що передбачає отримання не готових знань, а відстеження умов їх отримання як засвоєних способів діяльності, необхідних в постіндустріальному суспільстві. Вони містять опис нового типу освітнього результату, який не зводиться до простої комбінації відомостей та навичок, а орієнтований на вирішення завдання формування компетенцій (соціокультурних, особистісних, діяльнісних, інформаційних).

Поняття «компетентність» містить не лише когнітивний і операційний складник, але й мотиваційний, етичний, соціальний та поведінковий, які надають йому особистісного характеру відповідно до якостей конкретної людини. Професійна компетентність є багатоаспектною, міждисциплінарною категорією, яка передбачає взаємозв'язок філософських, акмеологічних, психолого-педагогічних, соціологічних та інших складових на теоретико-методологічному і практичному рівнях. Економічна компетентність як складова економічної культури дозволяє ефективно здійснювати економічну діяльність на основі раціональної економічної свідомості та економічної поведінки. В найбільш загальному плані розуміння компетентності спирається не на змістовий аспект (про що йдеться), а на процесуальний (як). Відповідно до діяльнісної теорії засвоєння соціального досвіду, метою процесу засвоєння соціально-економічної реальності є не набуття знань, а розвиток вміння діяти, використовуючи знання на практиці. Знання при цьому виступають засобом навчання діям.

Формування економічної культури особистості майбутнього спеціаліста-техніка передбачається з виявлення потреб, мотивів, формування цілей. Такими цілями, зокрема, є: формування економічних знань; створення умов для розвитку креативних якостей та самостійних економічних дій; формування економічно значущих якостей особистості (соціально-економічна активність, потреба у саморозвитку, комунікативність тощо).

Невід’ємною умовою цього процесу є безпосереднє застосування контексту сучасних реалій української економіки. Справжня причина кризи знанієвої парадигми полягає в існуючому сьогодні протиріччі між укладом професійної освіти і сучасним бізнесом. Економіка давно перейшла на ринкові механізми, а професійна освіта, що здійснює підготовку кадрів для ринкової економіки, все ще не стала ринковою. Вона залишається державною за формою, фундаментальною та академічною за змістом. Тому зміст процесу формування майбутніх спеціалістів технічного профілю у процесі фахової підготовки відображає зміни у сфері економіки, культури, наукових досліджень, інформаційних технологій, техніки, ринку праці тощо.

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОН-ЛАЙН ТЕСТУВАННЯ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Ю.С. Федченко, Є.В. Черевко

Мова про впровадження тестів різного формату для перевірки засвоєного матеріалу ведеться вже давно і переваги та недоліки такого тестування описано багатьма викладачами.

Виникає потреба в проведенні тестування у режимі он-лайн для студентів цілої групи чи потоку під час навчального процесу і задумки щодо реалізації такого тестування виникли на кафедрі ще декілька років тому. Саме перевірка великої кількості письмових робіт, зокрема діагностичної контрольної роботи, за дуже короткий час сприяло пошуку нових ідей для вирішення даної проблеми.

Впровадження он-лайн тестування під час проведення лекційних або практичних занять передбачає наявність наступних складових:

1) телефон типу смартфон у кожного студента групи чи потоку;

2) забезпечення доступу студентами до Wi-Fi;

3) вчасна реєстрація студентів на платформах, за допомогою яких проводиться тестування.

Для експерименту з проведення як поточного, так і підсумкового контролю з дисципліни «Вища математика» залучили 2 потоки студентів спеціальності 181 «Харчові технології» та 2 потоки студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Робота зі студентами показала, що усі студенти забезпечені телефонами належного класу і це дозволяє залучити їх до он-лайн тестування.

В якості площадки для проведення тестування використано платформу дистанційного навчання Moodle та два програмні продукти для тестування Quiziz та Kahoot, які вдало використовують, зокрема на курсах англійської мови школи «Green Forest». За підтримки Центру дистанційного навчання та особисто директора центру Корнієнка Ю.К. вчасно було зареєстровано усіх студентів зазначених потоків на платформі Moodle.

Найскладнішим кроком стало підключення студентів до Wi-Fi, оскільки необхідним етапом є налаштування проксі-серверу. Особливості кожної марки телефону ускладнювало процес швидкого налаштування, але в допомогу залучили фахівця Навчально-наукового центру інформаційних технологій, який допоміг розібратися з усіма особливими випадками. Слід зазначити, що при такому підключенні студенти мають доступ лише до тих сайтів, які визначив викладач.

Слід бути готовими до невідповідального сприйняття студентами завдання щодо налаштування телефону та до різних емоційних проявів під час невдалої спроби налаштування.

На зазначених потоках за допомогою он-лайн тестування проведено діагностичну контрольну роботу, два модулі та невеличкі поточні опитування з матеріалу лекцій. У результаті он-лайн опитування можна виокремити наступні позитивні моменти:

1) автоматична перевірка тестів та отримання результатів одразу на парі, що знімає певну напругу очікування балів у студентів;

2) прозорість результатів та збереження даних на платформі;

3) самостійна робота кожного студента;

4) можливість проводити короткі поточні опитування та стимулювати до постійного засвоєння матеріалу.

Слід вказати також і на наступні особливості організації та проведення тестування, які впливають на якість тестування:

1) правильне обрання роутеру для забезпечення належного покриття Wi-Fi необхідної площі та попереднє узгодження розкладу для використання певних аудиторій;

2) підключення усіх, без винятку, студентів до Wi-Fi, що зменшить кількість ситуацій, коли студент залишився без доступу до інтернету і не може почати тестування або, навпаки, має можливість заходити на інші сайти, де є математичні он-лайн калькулятори;

3) інформування студентів про наявність зарядних пристроїв, оскільки експеримент показав, що багато студентів їх починають шукати під час тестування.

У підсумку, зазначимо, що експеримент вдався і студенти доброзичливо сприймали тестування, особливо поточного характеру. Для викладачів впровадження такого тестування вимагає значної підготовки (розробка тестів, забезпечення умов проведення тестування тощо) та, як результат, значно полегшує проведення опитування студентів.

УДК 821.161.2

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ - ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ

А.В. Лупол

Якісна освіта є запорукою майбутнього країни, важливою складовою її національної ідентичності та державного добробуту. Державна національна програма «Освіта. Україна XXI ст.» визначила стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення системи безперервного навчання. Реформування сучасного українського суспільства супроводжується загостренням соціальних задач. В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоорганізації та самоосвіти. Відповідно до Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов’язкових навчальних занять.

Розширення функцій та зростання ролі самостійної роботи студентів не тільки веде до збільшення її обсягу, а й обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб’єктами навчальної діяльності, привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як особисту рису характеру.

Цілеспрямована сукупність дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу передбачає самостійність - можливість здійснювати самостійну роботу на основі формування якостей рефлексивного керування. Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55 % навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об’єкт власної діяльності студента.

Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню студентів до творчої активності. Самостійна робота у коледжі передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв’язку та характеру завдань. З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це особлива форма навчально-наукової діяльності.

У сучасних умовах інформатизації суспільства та оновлюваної педагогічної системи проблема самостійності виходить на якісно новий рівень. Аналіз досліджень з проблеми використання інформаційних технологій у навчанні студентів дозволяє визначити основні напрями активного застосування інформаційних технологій у навчальному середовищі: розширення можливостей підвищення якості освіти, відкриття нових можливостей розвитку мислення студентів, підбір індивідуальних способів отримання знань шляхом самостійної роботи за допомогою інформаційно-комп’ютерних технологій, як фактора зближення сфери освіти з реальним світом, поєднуючи традиційні та сучасні методи навчання, що сприяє створенню єдиного освітнього інформаційного середовища.

Розглянемо внутрішні чинники, що сприяють активації самостійної роботи. Корисність виконуваної роботи. Якщо студент знає, що результати його роботи будуть використані в лекційному курсі, в методичному посібнику, у лабораторному практикумі, при підготовці публікації чи іншим чином, то ставлення до виконання завдання істотно змінюється в кращий бік і якість виконуваної роботи зростає. При цьому важливо психологічно налаштувати студента, показати йому, наскільки потрібна виконувана робота. Іншим варіантом використання чинника корисності є активне застосування результатів роботи в професійній підготовці. Так, наприклад, якщо студент отримав завдання на дипломну (кваліфікаційну) роботу на одному з молодших курсів, він може виконувати самостійні завдання з низки дисциплін гуманітарного та соціально-економічного, природничого і загальнопрофесійного циклів дисциплін, які потім увійдуть як розділи в його кваліфікаційну роботу. Участь студентів у творчій діяльності. Це може бути участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській або методичній роботі, що проводиться на тій чи іншій кафедрі. Інтенсивна підготовка. Вона припускає введення в навчальний процес активних методів, перш за все ігрового тренінгу, в основі якого лежать інноваційні та організаційно-діяльні ігри. У таких іграх відбувається перехід від односторонніх приватних знань до багатосторонніх знань про об’єкт, його моделювання з виділенням провідних протиріч, а не просто придбання навички прийняття рішення. Участь в олімпіадах з навчальних дисциплін, конкурсах, науково-дослід-них або прикладних робіт і т. д. Використання мотивуючих факторів контролю знань (накопичувальні оцінки, рейтинг, тести, нестандартні екзаменаційні процедури). Заохочення студентів за успіхи у навчанні та творчій діяльності (стипендії, преміювання, заохочувальні бали) та санкції за погане навчання. Індивідуалізація завдань, що виконуються як в аудиторії, так і поза нею, постійне їх оновлення. Важливим мотиваційним чинником в інтенсивній навчальній роботі і, в першу чергу, самостійній, є особистість викладача. Викладач може бути прикладом для студента як професіонал, як творча особистість. Викладач може і повинен допомогти студенту розкрити свій творчий потенціал, визначити перспективи свого внутрішнього зростання. Мотивація самостійної навчальної діяльності може бути посилена при використанні такої форми організації навчального процесу, як циклове навчання («метод занурення»). Цей метод дозволяє інтенсифікувати вивчення матеріалу, оскільки скорочення інтервалу між заняттями з тієї чи іншої дисципліни вимагає уваги до змісту курсу чи зменшує ступінь забування. Різновидом цих занять є проведення багатогодинного практичного заняття, що охоплює кілька тем курсу і спрямоване на вирішення наскрізних завдань.

Необхідно зазначити, що саме самостійна робота студента здатна ефективно розвивати творчу активність, творче мислення з урахуванням індивідуальних можливостей, активізувати творчу самостійну роботу. При цьому відбувається адаптація навчального матеріалу до рівня знань студента, яка досягається за допомогою багаторівневої структури діяльності. Раціональна організації самостійної роботи студентів з використанням інноваційних форм дозволяє не тільки інтенсифікувати роботу в якісному засвоєнні навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення, а інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних та традиційних форм навчання визначає самостійну роботу студента як більш незалежну, пріоритетну та творчу.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» // Освіта. - 2002. - 20- 27 лютого.

2. Ландэ Д. В. Поиск знаний в интернет. Профессиональная работа / Ландэ Д. В. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. - 72 с.

3. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. - К.: Вересень, 1996. 129 с.

4. Кудрянт З. Н. Система освіти в Україні // Педагогіка. Навч. Посібник. - Одеса: ПДПУ, 2001. - с. 55-56.

5. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. - Т.: ТИПУ, 2008.

6. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема / В.А. Козаков. - К.: НМК ВО, 1990. - 62 с.

7. Методика навчання і наукових досліджень у вищий школі : навч. посіб. / [ред. С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко]. - К.: Вища школа, 2003. - 323 с.

УДК 821.161. 2

МОРФОЛОГІЧНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ І РОСІЙСЬКИХ КОНСТРУКЦІЙ З ПРИЙМЕННИКОМ *ПО*

О.І. Южакова

Великої кількості помилок припускаються інтерпретатори, користуючись методом буквального перекладання, оскільки відомо, що в російській та українській мовах уживаються здебільше одні ті самі прийменники, що мають часто-густо однакове значення і «потребують» після себе іменників у тих самих відмінках. А проте є певні відмінності, ігноруючи які легко створити переклад-суржик, що «креалізує» мову, розмиває її систему та як наслідок відтручує читачів від застосування української мови і стає на заваді їхньої зацікавленості.

Попри досить велику кількість наукових праць з цієї проблеми, вона лишається **актуальною**, оскільки суржикізація української мови у радянські і пострадянські часи вельми розповсюдилася; до речі, суржиком, за даними Київського міжнародного інституту соціології, наразі спілкується від 11 % до 18 % населення України, однак ці відсотки здаються авторові оптимістичними. А втім, **мета** нашої роботи набагато вужча - порівняти спільне і відмінне у вживанні російських та українських іменникових виразів із прийменником *по* задля уникнення означених помилок.

Основний виклад. Відомо, що вирази з прийменником *по* в українській мові не є продуктивними, а проте через надмірну кальковані́сть з російської, спричинену мовною інтерференцією, такі моделі (з *по*), як було зазначено, неприродно стають мало не одними з найпоширеніших, що, своєю чергою, руйнує системність української мови.

Отже, головна морфологічна відмінність між цими конструкціями полягає в тому, що в російській мові після прийменника *по* іменник трапляється у родовому, давальному, знахідному та місцевому відмінках, в українській мові після прийменника *по* іменник вживають лише у знахідному та місцевому відмінках. До того ж кількість таких моделей в українській мові обмежена, а відтак звернімо увагу на спільність відношень і значень, притаманних конструкцій російським та українським конструкціям з прийменник *по*, а саме:

- просторові та локативні відношення простежуємо на прикладі таких словосполук, як-то: рос. *ходить по комнатам* (давальний відмінок) - укр. *ходити по кімнатах* (місцевий відмінок), рос. ~ *по садочку, по долине* - укр. ~ *по садочку, по долині,* рос. идти *по дороге* - укр. йти *по дорозі*, рос. *искать по кривым линиям* связи - укр. *шукати по кривих лініях зв’язку*, рос. *стекать по поверхности* - укр. *стікати по поверхні*, рос. *дежурный по району* - укр.

черговий по району, рос. *приказ по академии* - укр. *наказ по академії*, рос. *служить по людям* - укр. *служити по людях…*;

- значення межі, лімітованості спостерігаємо у виразах, наприклад: рос. *по шею* (знахідний відмінок) *в болоте* - укр. *по шию* (знахідний відмінок) *в болоті*, рос. *по колено в воде* - укр. *по коліна у воді*, рос. *провалиться по оси* - *провалитися по вісі* (про автомобіль), рос. *интегрировать по углам* (давальний відмінок) - укр. *інтегрувати по кутах* (місцевий відмінок), рос. *бежать по следам* - укр. *бігти по слідах*, рос. *по каким-то строчкам* - укр. *по деяких рядках…*;
- часові відношення зафіксовано з-поміж таких словосполук, як-от: рос. *по эту дату* (знахідний відмінок) - укр. *по цю дату* (краще: *до цієї дати*) (знахідний відмінок), рос. *по окончании школы* - укр. *по закінченні* (місцевий відмінок) *школи* (краще - *після закінчення школи*)…, до речі, в останньому прикладі рос. *по окончании* є похідним відіменниковим прийменником;
- дистрибутивні, або розподільні, відношення виявляємо в таких конструкціях: рос. *каждому по награде* (давальний відмінок) - укр. *кожному по нагороді* (місцевий відмінок), рос. *получить по очереди* (родовий відмінок) - укр. *отримати по черзі* (місцевий відмінок) (краще - *почергово*)…;
- відношення кількості реєструємо у виразах: рос. *по рюмке* (давальний відмінок) - укр. *по чарці* (місцевий відмінок), рос. *по ложке* - укр. *по ложці*, рос. *по бочке* - укр. *по діжці…*;
- значення мети передають вирази: рос. *пойти по воду*, *по грибы* (знахідний відмінок) - укр. *піти по воду*, *по гриби* (знахідний відмінок)…;
- значення способу дії спостерігаємо в таких виразах, а саме: рос. *узнать по работе, по пению* (давальний відмінок) - укр. *пізнати по роботі, по співах* (місцевий відмінок), рос. *дебаты по сути* - укр. *дебати по суті*, рос. *говорить по душам* - укр. *говорити по щирості* (краще - *щиро*), рос. *сделать традиционным по праву* - укр. *утрадиційнити по праву*, рос. *сделать по своей воле* - укр. *зробити по своїй волі*, рос. *ориентироваться по звездам* - укр. *орієнтуватися по зірках*, рос. *~ по сторонам света* - укр. *~ по сторонах світу*, рос. *влюбиться по уши* (знахідний відмінок) - укр. *закохатися по вуха* (знахідний відмінок)…;
- об’єктні відношення простежуємо у таких виразах, як-от: рос. *ударить по струнам* (давальний відмінок) - укр. *вдарити по струнах* (місцевий відмінок), рос. *бить по воротам* - укр. *бити по воротах*, рос. *стучать по столу* - укр. *стукати по столу*, рос. *видно по глазам* - укр. *видно по очах*, рос. *называть по отчеству* - укр. *називати по батькові*, рос. *родственник по мужу* - укр. *родич по чоловіку*, рос. *ударить по носу* (місцевий відмінок) - укр. *вдарити по носу* (місцевий відмінок)…;
- каузальні, або причинові, відношення фіксуємо у таких конструкціях, як-то: рос. *по возможности* (давальний відмінок) - укр. *по змозі* (місцевий відмінок), рос. *по заслуге* - укр. *по заслузі…*

У решті значень прийменник *по* в українській мові не вживається, а в російській, навпаки, прийменник *по* використовують у словосполуках у численних значеннях, однак відповідні українські моделі відрізняються від російських еквівалентів. Порівняймо, наприклад: рос. *по учебнику* - укр. ***за** підручником*, рос. *по правилам* - укр. ***згідно з** правилами/**відповідно до** правил*, рос. *по проблемам* - укр. ***з** проблем*, рос. *по делу* - укр. ***у** справі*, рос. *курсы по изучению иностранных языков* - укр. *курси **для** вивчання іноземних мов*, рос. *меры по повышению качества* - укр. *заходи **щодо/для/до** поліпшення якості…*, рос. *по наблюдению ученых* - укр. ***як спостерегли** вчені*, рос. *по улице* - укр. *вулиц**ею***, рос. *по неосторожности* - укр. ***через** необережність*, рос. *дебаты по плану* - укр. *дебати **про** план*, рос. *по требованию* - укр. ***на** вимогу*, рос. *врач по нервным болезням* - укр. *лікар нервов**их** хвороб*, рос. *пришлось по вкусу* - укр. *припало **до** смаку*, рос. *смотря по погоде* - укр. ***залежно від** погоди*, рос. *по ошибке* – укр. ***помилково***, рос. *завод по производству* - укр. ***завод, що виробляє***, рос. *человек, добрый по характеру,* - укр. *людина **доброї вдачі***, рос. *по ознакомлении* - укр. ***ознайомившись***, рос. *по знакомству* - укр. ***завдяки** знайомству,* рос. *по возможности быстрее* - укр. ***якомога швидше/щонайшвидше***, рос. *управление по охране* - укр. *управління **у справі охорони*** або *управління **охорони*** тощо…

Висновок. На підставі висловленого вище можна підсумувати, що, *по-перше*, в російській і в українській мовах існують конструкції з прийменником *по*, у яких збігаються семантичні та граматичні характеристики (рос. *ходить по воду* - укр. *ходити по воду*), проте кількість їх незначна, решта відрізняється, якщо не семантично, то морфологічно (рос. *резьба по дереву* (давальний відмінок) - укр. *різьба по дереву* (місцевий відмінок), інакше кажучи, якщо такі моделі є відповідниками, то коло їхніх вживань вельми обмежено рамками означених відношень (дистрибутивних, об'єктних, просторових, часових…), *по-друге,* після прийменника *по* можуть вживатися іменники лише в означених формах (для російської мови - іменники в родовому, давальному, знахідному та місцевому відмінках, для української мови - лише у знахідному та місцевому відмінках, і насамкінець, *по-третє,* у решті значень прийменник *по* в українській мові не вживається.

УДК 821.161.2

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ЗАСІБ ПІДНЕСЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Г.І. Віват

Визначте значення слів,
і ви звільните людство
від половини його помилок
Рене Декарт

В українській мові останнім часом трапляється багато запозичень із інших мов, найчастіше - з англійської. Це пов’язано з тим, що англомовні країни (США, Великобританія) наразі тримають першість у розвитку економіки та різноманітних технологій. Вони й окреслюють основний термінологічний корпус останніх науково-технічних досягнень. На цей факт варто звернути увагу студентів у процесі вивчення українського мовлення, особливо в розділі фахової термінології. Таким чином можна домогтися активізації навчального процесу для посилення його ефективності та викликати більшу зацікавленість у студентів до обраного фаху, що й є **метою** нашої роботи.

Так, у методиці та педагогіці останнім часом акцентовано увагу на проблемі опрацювання міжпредметних зв’язків. Одним із дієвих методів є опрацювання саме міжмовних зв’язків, оскільки фахова термінологія, як уже було зазначено, часто має іншомовне походження. Щоб виразніше продемонструвати виправданість такого методичного напряму, розглянемо кілька прикладів. Візьмемо за взірець слова-терміни, з економічних наук:

Аваль (*французьке aval*) - порука по векселю зроблена третьою особою в вигляді особливого гарантійного запису.

Дивіденд (*латинське dividentum* - «**те, що підлягає під розділення**») - дохід, який одержує власник акції за рахунок прибутку акціонерного товариства, частина прибутку, яка щорічно розподіляється між акціонерами залежно від кількості придбаних акцій.

Калькуляція (*від латинського calculatio* - «**обчислення, підрахунок**») - обчислення собівартості одиниці продукції, купівельної і продажної вартості товару.

Для того, щоб студенти легше розпізнавали запозичені слова в текстах і могли опрацювати їхнє походження та первинне значення, варто звернути увагу на характерні звукосполучення. Так, для французької мови, скажімо, характерними є звукосполучення *уа*: *аксесуар, будуар, вуаль;* пом’якшення губних і шиплячих перед *у: бювар, бювет, бюлетень, бюро, бюст, гравюра, фюзеляж*. Для англійської мови характерними є звукосполучення *дж, ай, ей: джаз, джентельмен, ді-джей, інсайдер, провайдер, дисплей*, *хокей* тощо.

Найбільше іноземних слів, що потрапили до нашої мови й адаптувалися в ній, є з грецької, латинської, французької, англійської та німецької мов. Проте іноді запозичені слова потрапляють до нашої мови не безпосередньо з мов, у яких виникли, а через мови-посередники, тобто спочатку вони прийшли й адаптувалися в одній мові і тільки опісля, у вже адаптованому вигляді потрапляють до нашої. Наприклад такі:

Акциз (*французьке accise від латинського accidere* - «**урізати**») - різновид прямого податку на продукти масового споживання (тютюн, горілку, цукор тощо).

Акредитив (*латинське accre-ditivus* - «**довірчий**»); (*англійське letter of credit*) - грошовий документ, що являє собою наказ одного банку (***банку-емінента***) іншому банку (***банку-виконавцю***) сплатити певну суму власникові (***бенефеціару***) документа.

У зв’язку з такими перипетіями та «мандрівками» слів із однієї мови в іншу, деякі з них набувають різних значень, тобто бувають багатозначними. Як от:

Акцент (*латинське acceptus* - «**прийнятний**»):

а) згода на підписання договору відповідно до пропозиціїї (***оферти***) іншої особи;

б) у міжнародному праві - одностороння заява про зв’язаність умов домовленості;

в) згода на оплату векселя. Акцептований вексель - переказний вексель, що містить особливий реквізит - **акцепт** платника **(*трасата*** або ***посередника*** в акцепті), котрий означає згоду останнього оплатити вексельну суму.

Більшого зацікавлення, а відтак і кращих результатів у опрацюванні фахової термінології можна досягти, якщо й при вивченні іноземних мов проводитиметься аналогічна робота. Використання такої методології спонукало б студентів не лише до поглибленого вивчення рідної мови, але й налаштовувало би їх на більш осмислене вивчення іноземних мов. Практика показує, що запровадження опрацювання українсько-іншомовних та іншомовно-українських зв’язків збагачує мовлення студентів, підвищує інтерес як до рідної мови, зокрема, фахової термінології, так і до вивчення мов загалом.

Література

1. Віват Г. І., Філіпенко О. І. В гостях у пані Лексики (Лексична семантика): навчальне видання / Ганна Віват, Ольга Філіпенко. - Одеса:ВМВ, 2019. - 152 с.

2.Словарь иностранных слов. - 12-е изд., стереотип. - М.; Рус. Яз, 1985 - 608 с.

3. Словник української мови: В 11 т. - К.: Наукова думка, 1970. - 2001.

4. Чак Є.Д. Мандрівка в країну слова / Євгенія Чак - К.; Веселка, 1981. - 103 с.

УДК 37.013.31:005.336.2

ВИЗНАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЗДОБУТИХ НЕФОРМАЛЬНИМ ТА/АБО ІНФОРМАЛЬНИМ ШЛЯХОМ В СИСТЕМІ ФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Н.М. Сас
Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Відповідно до закону України «Про освіту»: «Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти…» [5], що, гіпотетично, відкриває можливості для врахування компетентностей, знань, умінь, навичок, отриманих студентом поза навчанням під час поточної та/або підсумкової атестації. Актуальним уявляється розробка нового, чи використання існуючого, порядку визнання в системі формальної освіти результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти.

Зідно закону України «Про освіту»:

- формальна освіта - це освіта, яка здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою;
- неформальна освіта - це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій;
- інформальна освіта (самоосвіта) - це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [там само].

Неформальне навчання можуть здійснювати заклади післядипломної освіти (у нашому випадку - вчителів, керівників навчальних закладів, керівників гуртків), у ЗВО - це, так звані, сертифіковані програми; різні форми і теми навчання пропонуються консалтинговими та коучинговими організаціями, профільними організаційними структурами. Форми навчання, які застосовуються консалтинговими організаціями, такі: тренінги, семінари, коучинг-сесії та майстер-класи, курси дистанційного навчання. Прикладом інформальної освіти може служити: участь студентів у різного роду семінарах, конференціях, симпозіумах, участь у міжнародних, всеукраїнських, регіональних програмах; участь у діяльності громадських організацій; участь у самодіяльних гуртках секціях, студіях; досвід участі у сімейному бізнесі, тощо.

Офіційного порядку визнання компетентностей, знань, умінь, навичок, здобутих неформально та/або інформально, немає. На наш погляд, у нагоді можуть стати освітні програми спеціальності, та робочі навчальні програми з навчальних дисциплін, в яких зазначається інтегральна компетентність відповідного рівня освіти, загальні та фахові компетентності, що відповідають спеціальності та навчальні дисципліни, які забезпечують їх здобуття. Часткові освітні та прикладні компетентності, та їх складові, можуть зараховуватися як засвоєння певних тем (наприклад, винесених на самостійне опанування) навчальних дисциплін.

Формою накопичення відомостей про отримані часткові компетентності та їх складових (знань, умінь, навичок) називають портфоліо (Л. Васильченко [1, 2], Е. Макарушина [6], М. Окса [7]); зошит, щоденник з само- й професійного вдосконалення (О. Дронов, Т. Дронова [4], Т. Шестакова [9] та ін.); творча книжка (І.Волков [3]). На наш погляд, у визнанні компетентностей, знань, умінь, навичок, здобутих неформально та/або інформально, найважливішим є опис фактів. Саме ретельний аналіз фактів із практичного досвіду здобувача освіти допомагає з'ясувати рівень його професійних навичок і вмінь з опанування тієї чи тієї освітньої програми.

Портфоліо, на думку М. Окси, являє собою систематичний цілеспрямований добір студентами матеріалів, що допомагають характеризувати їхнє професійне вдосконалення, засвідчують зусилля, прогрес і досягнення в одній або більше сферах [7]. Серед складових портфоліо, ми вважаємо цікавими, з точки зору теми дослідження, такі: опис дослідницької діяльності на місцях проходження практики; діяльність із професійного розвитку, що не входить до підготовчої програми; опис професійної діяльності з адміністрування навчальних закладів під час участі в підготовчій програмі; докладний опис дослідницького проекту, розробленого та впровадженого впродовж завершальної фази підготовчої програми.

У творчу книжку передбачалося вносити всі самостійні (а не тільки творчі) роботи, виконані поза навчальну програму з будь-якого розділу науки, техніки, мистецтва, видів праці, незалежно від того, вивчається він чи ні. Позанавчальні досягнення, які вносяться в творчу книжку, повинні відповідати певним нормам, наприклад: 10 фотографій, 5-8 малюнків, письмові роботи (типу рефератів, конспектів) обсягом не менше 15 сторінок, музичний концерт, тривалістю не менше 10 хвилин тощо[3, с.30].

Врахування компетнентностей та їх складових, здобутих у поза навчальних програмах може не тільки слугувати інструментом оцінювання готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, а й набути подальшого використання під час просування кар'єрними сходинками. Перспективу складає залучення студентів до проектування й реалізації індивідуальних освітніх маршрутів, що прогнозує організовану спеціальним чином спільну діяльність викладачів і студентів.

Література

1. Л. Васильченко Васильченко Л. В. Технологія портфоліо в освіті / Л. В. Васильченко // Організація науково-методичної роботи в школі: педагогічне проектування; робота шкільних методичних об'єднань; освітній моніторинг. - Х.: Основа, 2009. - С. 97-105.

2. Васильченко Л. В. Формування управлінської культури керівника школи в системі післядипломної педагогічної освіти : дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Васильченко Лілія Володимирівна; Тернопіл. нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка. - Тернопіль, 2006. - 23 с.

3. Волков И. П. Цель одна - дорог много: Проектирование процессов обучения: Кн. Для учителя: Из опыта работы. - М.: Просвещение, 1990.- 159с. С. 29-34.

4. Дронов А. А. Формирование інтегрально-креативного стиля мышления в процессе личностно-профессионального становление педагога: учеб.-метод.

пособ. / А. А. Дронов, Т. А. Дронова, В. Г. Михайловский. - Воронеж: ЭМТИИС, 2012. - 68 с.

5. Закон України «Про освіту» // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2017, № 38-39. - С. 380.

6. Макарушина Е. Н. Педагогические условия эффективного применения модели креативной направленности обучения студентов в вузе [Электронный ресурс] /Е. Н. Макарушина // Современные проблемы науки и образования. - 2012. - № 1. - Режим доступа: www.science-education.ru/101-5498.

7. Окса М. М. Організаційно-педагогічні засади використання портфоліо в процесі підготовки магістрів за фахом «управління навчальними закладами» [Електронний ресурс] / М. М. Окса // Философия образования личности: сб. материалов конф. - Режим доступа : http://www.ukrdeti.com /firstforum/b63.html.

8. Сас Н.М. Індивідуальний освітній маршрут як форма педагогічного супроводу студентів-внутрішньо переміщених осіб у нових умовах життя та навчання. // Витоки педагогічної майстерності : збірник наукових праць ПНПУ ім. В. Г. Короленка. - Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2017. - Вип. 20. - С. 229-234.

9. Шестакова Т. В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Шестакова Тетяна Віталіївна; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К., 2006. - 250 с.

УДК 378.147: 004

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

О.М. Касьянова, О.В. Квасник
Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків, Україна

Сучасне суспільство покликано провести необхідні відповідно до запитів доби трансформації на високому рівні і своєчасно відреагувати на вимоги суспільства. Відповідним повинен бути рівень фахівців, які ці зміни забезпечують. Мобільність, креативність, відповідальність, толерантність до невизначеності тощо саме ті якості, що необхідні для конкурентоспроможності і відповідності запитам, а також передбачені «Національною стратегією розвитку освіти на 2012-2021 роки», серед основних завдань якої є «забезпечення умов для розвитку сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних тощо). Завдання забезпечення реалізації зазначених аспектів покладено на освітню галузь, зокрема це питання є актуальним для вищої та післядипломної освіти. Першорядна роль вищої освіти має бути спрямована на пошук нових моделей організації навчального процесу через застосування інформаційно-комунікаційних технологій, а також створення ефективного середовища для якісної комунікації між викладачем і студентом [4].

З огляду на вимоги до сучасних освітніх програм, де суттєву увагу для забезпечення належного рівня компетентностей приділено самостійному навчанню. Самостійність надає змогу реалізовувати особистісно орієнтований підхід, індивідуалізацію навчання, що забезпечить якість їхньої підготовки.

Найбільш ефективним інструментом для здійснення самостійної роботи є інформаційно-телекомунікаційні технології, серед яких доцільними для застосування з навчальною метою вважаємо соціальні мереживні платформи та мереживні комунікативні технології. Соціальну електронну мережу (далі - соціальна мережа) розглядаємо як «віртуальний майданчик, що забезпечує своїми засобами спілкування, підтримку, створення, розбудову, відображення та організацію соціальних контактів, у тому числі й обмін даними між користувачами й обов'язково передбачає попереднє створення облікового запису» [1, 15]. Це «інтерактивний, багатокористувацький веб-сайт, контент якого наповнюється самими учасниками мережі, автоматизоване соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільним інтересом» [2, с. 159].

Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мереживних технологій і перспектив їхнього використання у навчанні здійснено О. Пінчук, Р. Гуревичем, С. Золотухіною, С. Івашньовою, А. Клименко, та ін. Окрім навчальних цілей, соціальні мережі доцільно використовувати і для здійснення соціально-педагогічної роботи (Н. Олексюк і Л. Лебеденко) [4].

Важливим у цьому питанні є і зарубіжний досвід (див. Н. Барнс і А. Лескаульт, Дж. Ауді П. Бато і Д. Марціал тощо). Зокрема Ю. Дюлічева звернула увагу на специфіку використання соціальних мереж у коледжах та університетах США [3].

Організація власне процесу самостійного навчання через інтернет інструменти підкреслює позицію викладача як модератора, організатора, а студент - виконавцем, творцем цікавого інформаційного продукту, активним учасником навчального віртуального майданчика. Таке навчання стало результативним, адже не лише сформувало у студентів здатність самоорганізації, критичне мислення, оцінну функцію, взаємодію та співпрацю, але також дозволяло вчитися на власних і чужих помилках. Викладач у цьому процесі координував і консультував, аби студенти могли виконати поставлене завдання на найвищому рівні.

Найбільш популярні на території Харківщини сьогодні соціальні мереживні платформи Facebook (кількість її користувачів перевищує 900 000 000) Twitter (налічує більше 310 000 000 осіб), LinkedIn (більше 255 000 000 людей), Google Plus+ (більше120 000 000 користувачів), Instagram (більше 100 000 000 осіб) та інші.

Кожна мережа має свою специфіку роботи, свої теми та унікальні засоби, що відкривають певні можливості для учасників комунікативного процесу.

Наприклад, LinkedIn спеціалізується на створенні та підтримці освітнього контенту, а Instagram передусім була призначена для того, щоб створювати фотографії та ділитися ними як засобом розвитку творчого потенціалу особистості. Соціальними мережами студенти користуються щоденно і проводять там більше часу, ніж в інтернеті, коли мають справу із обміном інформацією. Комунікативна взаємодія за участю соціальних мереж має вищий рівень ефективності та продуктивності. Такі показники можна використати при забезпеченні ефективності вищої та післядипломної освіти. Для забезпечення самостійного навчання можливість швидкого обміну інформацією через мережу інтернет та соціальні мережі було використано у контексті підготовки студентів та для переведення навчання у дистанційний режим. Такі мережі як Facebook, Twitter, Телеграм мають у своєму арсеналі усі здобувачі освітніх рівнів, зокрема на мобільних пристроях, що дозволяє пришвидшити процес комунікації та не бути прив'язаним до місця перебування, щоб виконати навчальне завдання. Зазначені соціальні мережі мають у своєму інструментарії: бібліотеки, відеозв'язок, систему швидких повідомлень, можливість утворити групу, систему візуалізації інформації та емоційної реакції. Врахування зазначеного аспекту дозволяє забезпечити індивідуальний підхід до кожного здобувача, забезпечуючи таким чином для нього високий рівень якості освіти.

Після впровадження серії самостійного навчання було проведено опитування серед здобувачів, які зазначили, що «вважають доцільним спілкування з викладачем через соціальну мережу «Телеграм» та «Facebook» в позааудиторний час із навчальною метою» (97 % - відповіли «так»; 2 % - сказали «не зовсім»; 1 % - дали негативну відповідь).

Серед переваг використання соціальних мереж здобувачі вказали на: зручність і доступність - 70 %; інтерактивність і креативність 10 %, самоорганізованість 7 %; спільна діяльність 3 % тощо.

Така градація вказує на необхідність включення фактору соціальних мереж до навчального інструментарію, який забезпечить високу якість освітнього процесу і дасть можливість максимально індивідуалізувати сам освітній простір.

Висновки. Спілкування викладача через соціальні мережі з метою підвищення якості освіти індивідуалізує віртуальний освітній простір студента, і перекваліфікує його у помічника та наставника. Безсумнівно, це надасть вищій освіті більшої мобільності, інтерактивності, доступності, креативності, збільшить мотивацію до навчання, істотно вплине на якість результатів пізнавальної діяльності студентів.

Вважаємо за необхідність у подальшому звернути увагу на вивчення особливостей застосування соціальних мереж у навчальному процесі як однієї з технологій дистанційної освіти, здійснити апробацію використання соціальних мереж для вивчення курсів дисциплін. Цікавими були б спостереження і порівняння ступеня використання соціальних мереж як платформи для навчання в українських ВНЗ і закордонних університетах.

Література

1. Івашньова С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті / С. Івашньова // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 2. - С. 15-17.

2. Щербаков О. В. Соціальна мережа для підтримки навчального процесу у ВНЗ / О. В. Щербаков, Г. А. Щербина // Системи обробки інформації. Інформаційні технології в освіті і медицині. - 2012. - Вип. 8 (106). - С. 159-162.

3. Дюлічева Ю. Ю. Досвід використання соціальних мереж у коледжах та університетах США / Ю. Ю. Дюлічева // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - 2012. - № 19 (254). - Ч. І. - С. 245-250.

4. Шульська Н.М., Матвійчук Н.М. Соціальні мережі як ефективне середовище викладацько-студентської комунікації в навчальному процесі. Інформаційні технології і засоби навчання, 2017, Том 58, № 2. С. 155-168.

5. Соціальні мережі в Інтернеті [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://forum.forua. org/index.php?topic=103.0.

УДК 378.147:611.01

НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТІВ - ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

О.О. Тихонова, Я.А. Тарасенко
Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава, Україна

Навчально-дослідницький підхід в навчанні студентів з кожним роком набуває все більшого значення. Цьому питанню приділяється особлива увага у рамках проекту реформування вищої медичної освіти. Навчально-дослідна робота студентів (НДРС) є одним з основних способів розвитку аналітичного і творчого мислення. Анатомія людини - одна з основних доклінічних дисциплін, що створюють базу для подальшої медичної освіти. Анатоми працюють в тісному контакті з гістологами, фізіологами, біохіміками та іншими фахівцями, тому дослідник - анатом повинен володіти різними сучасними методами наукового пошуку. Все це дозволяє викладачам кафедри анатомії людини виховувати у студентів вже з самого початку їх навчання у вузі творче ставлення до свого предмету, пробуджувати у них інтерес, спостережливість, дослідницький підхід. Студент - це не тільки об’єкт навчання, він співучасник навчального процесу і наукового пошуку. Залучати студентів до дослідницького підходу в вивченні предмета, надати їм можливість проявити ініціативу, вміння творчо мислити, узагальнювати - це все і є завданням НДРС.

Однією з форм НДРС на кафедрі анатомії є аналіз індивідуальних відмінностей в будові кісток, м’язів, внутрішніх органів, судин і нервів в процесі вивчення на заняттях і самостійного препарування. Студенти виявляють особливості форми, будови органів, їх кровопостачання і іннервації, проводять порівняння з даними літератури, намагаються пояснити появу відмінностей, пов'язати їх з впливом функції і факторів зовнішнього середовища, обґрунтувати значення виявлених особливостей у клініці. Результати препарування оформляються у вигляді протоколу, який захищається на практичному занятті в групі за участю викладача.

Іншою формою НДРС є залучення студентів до роботи з науковою літературою, що оформляється у вигляді рефератів і презентацій. При підготовці реферату студенти набувають навичок пошуку необхідних відомостей, в тому числі, в системі Інтернет, роботи з бібліографією. Змістовні реферати демонструються на стендах кафедри по НДРС, а цікаві презентації демонструються не тільки на практичних заняттях, але і на засіданнях студентського наукового гуртка кафедри. У робочих програмах дисципліни відповідно до нових вимог одним з розділів є тематика навчально-дослідницької роботи та рефератів. Даний розділ складений з урахуванням профілю факультету. Для студентів медичного факультету рекомендуються наступні теми: «Варіанти та аномалії розвитку м'язів», «Варіанти та аномалії розвитку органів дихальної системи», «Варіанти та аномалії розвитку органів сечової системи», «Варіанти та аномалії розвитку органів жіночої статевої системи», «Варіанти та аномалії розвитку органів чоловічої статевої системи», «Варіанти та аномалії розвитку органів імунної та ендокринної системи», «Аномалії розвитку артеріальних судин», «Аномалії розвитку венозних судин», «Морфо-функціональні особливості кровопостачання екзокринних та ендокринних залоз», «Шляхи відтоку лімфи від органів грудної порожнини», та ін. Для студентів педіатричного факультету пропонуються наступні теми НДРС і рефератів: «Вікова анатомія серця», «Вікова анатомія артеріальних судин», «Розвиток судин в пренатальному періоді онтогенезу людини», «Розвиток черепа і його аномалії», «Вікові особливості будови і топографії серця», «Шляхи відтоку лімфи від органів черевної порожнини» та інші. Для студентів стоматологічного факультету пропонуються наступні теми НДРС і рефератів: «Варіанти та аномалії розвитку черепа», «Статеві та індивідуальні особливості черепа», «Морфо-функціональні закономірності будови слизової оболонки різних органів травного каналу», «Морфо-функціональні особливості кровопостачання органів травної системи» та ін.

До НДРС також належить освоєння студентами анатомічних методик дослідження, в тому числі, препарування. Студенти не тільки препарують, вони виготовляють кісткові препарати, опановують методику корозії, ін'єкцією судин, використовують метод мікропрепарування нервів (за В.П. Воробйовим).

Студентам пропонується кілька тем на вибір, за якими вони готують мультимедійні тематичні презентації на 5 - 7 хвилин. Підготовлена презентація представляється потім на одному з практичних занять. Реферат, результати НДРС, оформляються в друкованому та електронному вигляді і здаються викладачеві. Обов'язково складаються план і список літератури, наводяться ілюстрації. Презентації, представлені студентами, оцінюються в балах, результати додаються до навчального рейтингу студента. На кафедральних нарадах обговорюється та затверджується організація НДРС на кафедрі, створений стенд НДРС, на якому представлений список рекомендованих тем для виконання, зразок оформлення протоколу із препарування, список літератури, демонструються кращі реферати студентів. Анатомічні препарати, виготовлені руками студентів, зберігаються в музеї кафедри і демонструються на практичних заняттях. Презентації, підготовлені студентами, доповнюють матеріал практичних занять і викликають чималу зацікавленість студентської спільноти.

Роботу в студентському науковому гуртку (СНГ) можна віднести до активних методів навчання студентів, що розвивають здатність творчого застосування знань, підвищення мотивації до навчання, реалізації якості освіти, розвитку здатності до аналізу, систематизації та узагальнення наукових знань.

Робота гуртка СНТ може бути різнопланової як за формою, так і за змістом. Традиційна діяльність гуртка передбачає проведення засідань, присвячених різній тематиці, а також включають теоретичні повідомлення. При студентському науковому гуртку кафедри анатомії людини працює секція препарування. Значні результати можна отримати в ході науково-дослідної роботи студентів. В умовах розвитку системи менеджменту якості необхідно залучати більшу кількість студентів до роботи в гуртку, що дозволить підвищити мотивацію і поліпшити якість підготовки. Практикуються спільні засідання гуртка при кафедрі анатомії людини з кружками кафедр загальної і дитячої хірургії, дитячих інфекційних хвороб, нервових хвороб, кафедрою дитячої стоматології, терапевтичної стоматології. Студенти виявляють інтерес до тематичних засідань: «Анатомічні помилки в практиці лікаря», «Череп в мистецтві», «Аномалії зубів» та ін. Робота в СНТ сприяє створенню особистості, вмінню застосовувати нові знання, формуванню практичних навичок.

Таким чином, навчально-дослідницька робота студентів є важливим компонентом навчального процесу у медичних навчальних закладах, а саме на кафедрі анатомії людини та сприяє розвитку творчого ставлення до навчальних дисциплін, кращому засвоєнню навчального матеріалу, систематизації та узагальнення отриманих знань.

УДОСКОНАЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

А.П. Левицький, А.П. Лапінська, Н.В. Хоренжий

Одним із пріоритетних напрямів державної політики у сфері освіти в Україні першої чверті XXI ст., визначених Національною доктриною розвитку освіти, є постійне підвищення її якості, оновлення змісту й організаційних форм. В умовах реалізації нових освітніх стандартів відбувається перехід від знанієвої парадигми до компетентнісного підходу, в рамках якого основним завданням є сформувати у студентів комплекс метапредметних і особистісних навичок, розвинути критичне мислення.

Процес інформатизації освіти актуалізує розробку підходів до використання потенціалів комп'ютерних технологій для розвитку особистості студента, підвищення рівня його креативності, розвитку здібностей до альтернативного мислення, формування умінь розробляти стратегію пошуку рішень як навчальних, так і практичних завдань. Підготовка професійно компетентного фахівця, здатного самостійно набувати необхідних знань і застосовувати їх для вирішення різноманітних проблем, що виникають є одним із пріоритетних завдань вищої професійної школи.

Доцільним, для підвищення ефективності підготовки студентів у закладах вищої освіти, є застосування дистанційної форми навчання, яка дозволяє активізувати самостійну роботу студентів. Студенти у зручний для себе час, враховуючи індивідуальні особливості сприйняття, опановують новий матеріал, накопичують необхідний рівень знань та навичок для подальшого проведення аудиторних занять у діалоговому режимі.

В процесі вивчення нового матеріалу у студентів виникають ситуації, коли необхідно здійснити самостійний пошук інформації при вирішенні незрозумілих моментів, чи, навпаки, більш ґрунтовного вивчення питань що зацікавили. Можна стверджувати, що нові технології самостійного навчання мають на увазі, перш за все, підвищення активності студентів, адже істина, здобута власними зусиллями, має величезну пізнавальну цінність. Ефективність такої діяльності студентів визначається вдало підібраним за змістом, формою контентом для самостійного вивчення.

Посилення самостійної роботи студентів на лекції розмиває її межі в традиційному розумінні. Зменшується інформаційна складова лекції, зростає її практикоорієнтованість, спрямованість на організацію видів діяльності по роботі з інформацією, заснованої на включенні розумових операцій порівняння, узагальнення, аналізу, синтезу. Вагомим фактором активізації самостійної роботи студентів, підвищення ефективності опанування профільних дисциплін, є участь у науковій роботі на кафедрі. Особливо актуальним це є при підготовці фахівців СВО «Магістр», які повинні не просто накопичити певний набір інформації, яка швидко втратить свою значимість, оскільки сучасний інформаційний потік перевершує інтелектуальний потенціал одного покоління, а вміти аналізувати передумови, фактори, критерії змін та прогнозувати подальший розвиток технологій, галузей та ін.

УДК 378: 664.8/.9

ПОСИЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В КУРСІ «ТЕХНОЛОГІЯ КОНСЕРВНОЇ ГАЛУЗІ»

Я.Г. Верхівкер, Т.І. Нікітчіна, О.М. Мирошніченко

Сучасний ринок праці, постійні динамічні переміни, які відбуваються в промисловій галузі нашої країни, потребують від сучасних здобувачів вищої освіти бути не тільки кваліфікованими відповідно до підготовки бакалаврів галузі знань 18 «Виробництво та технології» освітньо-професійної програми «Технології тривалого зберігання плодів та овочів», але і особистістю готовою до постійних змін з певними компетенціями.

Згідно навчального плану для здобувачів даного напрямку підготовки більша частка підготовки направлена на самостійну роботу.

Тому метою дисципліни «Технологія консервної галузі» стало дати студентам достатньо глибокий комплекс знань в області теорії, методів і засобів технології консервування швидкопсувних харчових продуктів, необхідних для ефективної інженерної діяльності за обраною освітньо-професійною програмою.

Основним завданням викладання дисципліни повинно бути широке вивчення складу, структури і властивостей харчової сировини, напівфабрикатів і готової продукції; вивчення змін, які проходять у продуктах, і способів найбільш ефективного регулювання цих змін у бажаному напрямку шляхом температурного впливу із залученням додаткових регулюючих факторів. Дуже важливо обов’язково для самостійної роботи вивчення технології виробництва основних видів консервованої продукції, за допомогою його інтенсифікації і підвищення якості консервів; вивчення сутності окремих операцій технологічного процесу і аналіз їх апаратурного оформлення; вивчення взаємозв’язку технології, обладнання галузі і системи управління.

Але вивчення перспектив розвитку технології консервування харчових продуктів не можливо без урахування основ науково-технічного прогресу, досягнення фундаментальних і прикладних наук.

При вивченні дисципліни самостійно велика увага приділяється формуванню наукового світогляду, взаємозв’язку природних, технічних і соціальних наук, усвідомлення необхідності постійного підвищення ефективності виробництва, його організація на безвідходній основі, дбайливого і економного відношення до використання енергетичних, матеріальних і трудових ресурсів.

В результаті самостійного вивчення дисципліни здобувач повинен оволодіти знаннями біохімічних, мікробіологічних, біофізичних і теплофізичних основ і правил консервування харчових продуктів; вимогами, що ставляться до сировини та готової продукції, технологічними режимами обробки сировини та виробництва консервів; принциповими схемами технологічних процесів; шляхами інтенсифікації та підвищення ефективності технологічних процесів.

Такий підхід до самостійної роботи допоможе здобувачеві оволодіти вмінням розробляти різні технологічні умови виробництва консервованих харчових продуктів і комплексної переробки сировини, виконувати необхідні технологічні розрахунки, вибирати найбільш ефективне технологічне обладнання, здійснювати керівництво технологією виробництва.

На базі наведених вимог розроблені ситуативні методичні посібники з курсу «Технологія консервної галузі» для самостійної роботи здобувачів за обраною освітньо-професійною програмою, які включають завдання пов'язані із:

- складом, структурою і властивостями харчової сировини, напівфабрикатів і готової продукції;
- біохімічними, мікробіологічними, біофізичними і теплофізичними основами і правилами консервування харчових продуктів з плодоовочевої сировини;
- змінами, які проходять у продуктах, і способами найбільш ефективного регулювання цих змін у бажаному напряму через температурний вплив із залученням додаткових регулюючих факторів;
- вимогами, що висуваються до сировини та готової продукції, технологічної обробки сировини та виробництва консервів;
- технологіями виробництва основних видів консервованої продукції, шляхом його інтенсифікації і підвищення якості консервів; вивченням сутності окремих операцій аналогічного процесу і аналізу їх апаратурного оформлення;
- принциповими схемами технологічних процесів; шляхами інтенсифікації та підвищення ефективності технологічного обладнання;
- взаємозв'язком технології, обладнання галузі і системи управління;
- перспективою розвитку технології консервування харчових продуктів на основі науково-технічного прогресу, досягнення фундаментальних і прикладних наук.

Для активізації самостійної роботи здобувачів рекомендується регулярне проведення наукових семінарів за найбільш складними питаннями теоретичного курсу із використанням різних видів альтернативного навчання за окремими темами.

Одним з бажаних видів навчання для посилення самостійної роботи здобувачів є ділові ігри, які проводять за навчальним розкладом і в позанавчальний час, де використовують під час обговорення питання, що потребують експертної оцінки або виконання ролі. Кожен здобувач може виступати у ролі експерта з якоїсь проблеми, заздалегідь самостійно вивчивши додаткові матеріали за обраним напрямом.

Таким чином доцільно організована самостійна робота спонукає здобувачів отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел, формуючи в них навички самостійного планування і організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до неперервної освіти після завершення навчання у вищому навчальному закладі і дає змогу максимально використати сильні якості особистості завдяки зацікавленості у одержанні потрібної інформації.

УДК 37.09:004.4

ОСОБЛИВОСТІ АЛГОРИТМІЗАЦІЇ ПРОЦЕДУР КОМП'ЮТЕРНОГО АДАПТИВНОГО ТЕСТУВАННЯ

М.Ю. Тищенко, С.Ю. Гогонянц, О.О. Шапран
Національний університет оборони України ім. І. Черняховського, м. Київ, Україна

Сучасний світ сформував широкий перелік вимог до засобів контролю знань здобувачів відповідних освітніх рівнів у вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. Серед них, поряд із об'єктивністю та достовірністю, оперативність результатів тестування.

Водночас із тим, до часу тестування висуваються контроверсійні вимоги щодо збільшення часу на тестування з метою підвищення об'єктивності отриманих результатів тестування з одного боку та економії (зменшення) часу з іншого боку. Це формує протиріччя в практиці контролю засвоєння рівня знань здобувачів відповідних освітніх рівнів у вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти.

Усунення цього протиріччя можливе шляхом впровадження комп'ютерного адаптивного тестування в систему контролю рівня засвоєння знань, яке вимагає розроблення спеціалізованого програмного забезпечення та урахування особливостей опису процесів мовою математичних символів для одержання алгоритму комп'ютерного адаптивного тестування, ідеєю якого є опис залежності рівня складності наступного тестового питання та моменту завершення тесту від результативності відповіді на попереднє питання.

Процес алгоритмізації процедур комп'ютерного адаптивного тестування має ряд особливостей:

- при адаптивному методі тестування розпочинається з середнього рівня на відміну від класичного методу, де тестування розпочинається з найнижчого рівня складності;
- для відповіді на кожне питання виділяється ресурс часу на відміну від класичного методу, де можливе обмеження як для питання, так і для тесту вцілому;
- можливість повернення до вже наданих відповідей відсутня;
- за адаптивного методу важливим є приховування рівня поточного питання та результату відповіді до завершення тесту;
- алгоритм адаптивного тестування вимагає обраховування результатів тестування після кожного питання;
- прийняття рішення щодо зміни рівня складності наступного питання або визначення моменту завершення тесту проводиться за результатами аналізу успішності тестування.

Алгоритмізація процесу тестування передбачає обґрунтування критеріїв оцінювання успіху проходження середнього рівня складності за відповідною виборкою питань із загального банку питань визначеної складності.

Адекватність результатів проведеного комп’ютерного адаптивного мовного тестування підтверджується порівняльним аналізом із результатами класичного мовного тестування в межах обґрунтованих припущень та гіпотез. При цьому середнє значення часу проходження тесту зменшується на 22.4 %, що засвідчує розв’язок зазначеного вище протиріччя та необхідність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Врахування особливостей алгоритмізації процедур комп’ютерного адаптивного тестування є необхідною умовою створення спеціалізованого програмного забезпечення, яке дозволить вирішити протиріччя в практиці контролю засвоєння рівня знань здобувачів відповідних освітніх рівнів у вищих військових навчальних закладах і військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти щодо підвищення об’єктивності отриманих результатів тестування з одного боку та економії (зменшення) часу з іншого боку.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ЧИТАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕКСТІВ У НЕПРОФІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Н.В. Петрушова
Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Самостійна робота є одним із найголовніших видів діяльності студентів з оволодіння матеріалом дисциплін з циклу іноземних мов, адже студенти вищих навчальних закладів повинні не лише тренувати вміння та навички, та повторювати матеріал практичних занять, але й розвивати індивідуальну здатність до самоосвіти та саморозвитку, яка стане їм у пригоді під час вивчення будь-якої дисципліни.

Мета нашого дослідження - довести, що ефективність самостійної роботи студентів з іноземної мови, особливо у непрофільних вищих навчальних закладах, напряму залежить від використання у процесі навчання професійно-орієнтованих матеріалів, а саме, фахових текстів.

Професійно орієнтоване навчання іноземній мові в даний час є пріоритетним напрямком у вищій освіти. Існує нагальна необхідність по-новому поглянути на процес викладання взагалі і на навчання іноземної мови зокрема, адже розвиток професійно орієнтованих вмінь та навичок досягається наразі не лише за рахунок профільних дисциплін, але й завдяки введенню такої дисципліни як «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Розглядаючи іноземну мову як засіб формування фахової спрямованості майбутнього фахівця, Н. Д. Гальскова зазначає, що «при вивченні професійно-орієнтованого мовного матеріалу встановлюється двосторонній зв’язок між прагненням студента здобути спеціальні знання і успішністю оволодіння мовою» [2, с. 4], маючи на увазі те, що іноземна мова фахового спрямування повинна навчати саме професійній лексиці, а тексти мають бути профільні, відповідно до спеціальності студентів. Як визначає Л. В. Ломакіна [4], основою курсу іноземної мови при професійно-орієнтованому навчанні стають автентичні тексти, сформовані за тематичним принципом. Їх супроводжує система вправ, що спрямована на розвиток необхідних для цього навичок і вмінь. Читання автентичних текстів за спеціальністю є засобом забезпечення збагачення словникового запасу у професійній області, що відповідно є першим напрямком у роботі з розвитку мовлення. Таке читання вимагає від студента не вміння читати взагалі, а «читання з мето подальшого використання інформації тексту, будь-то написання анотації, переказ в аудиторії, складання плану або цитування в дипломній роботі, тобто, зрілого читання. Одиницею навчання такого читання стають не знамениті «тисячі», не кількість текстів, а комунікативне завдання, спрямоване на досягнення тими, хто навчається, практичної мети» [3, с. 31]. Практичною ж метою у даному випадку є прагнути оволодіти іноземною мовою на рівні достатньому для подальшої професійної комунікації у міжнародному контексті.

На думку Г. В. Барабанової, з якою ми погоджуємося, основними завданнями, що стоять перед студентами в процесі вивчення професійно-орієнтованої літератури на заняттях з іноземної мови є: 1) отримання інформації, яка б доповнювала та поглиблювала навчальний матеріал, що опановується студентами в процесі вивчення профільних дисциплін навчального плану; 2) формування необхідних навичок щодо подальшого самостійного читання літератури за фахом [1, с. 76]. Проте, фактично під час навчання професійно орієнтованому читанню студентів непрофільних спеціальностей виявляються слабкі базові знання багатьох з них, зокрема в читанні (відсутність фонетичної компетенції) та під час перекладу текстів (відсутність лексичних навичок), і вони не можуть працювати з іншомовними джерелами під час занять. На жаль, подібна ситуація досить часто трапляється та, у даному випадку, викладач змушений витрачати час не на професійно орієнтоване навчання, але починати з основ фонетики, граматики, стилістики іноземної мови. Саме тому, під час навчання іноземної мови студентів непрофільних факультетів, доцільним є перший рік навчання вивчати просто дисципліну «Іноземна мова», а на останніх - вже «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що й передбачено навчальними програмами більшості університетів нашої країни. Викладач, який веде групу студентів з першого курсу, має змогу виправити недоліки володіння іноземною мовою на початковому етапі занять, а вже потім проводити професійно орієнтоване навчання.

Втім, все ще й досі залежить від кількості годин, які відводяться у кожному вищому навчальному закладі на іноземну мову кожного року. Деякі непрофільні університети відводять на викладання іноземної мови мінімальну кількість годин, не розуміючи значення іноземної мови у сучасному суспільстві. Саме тому, доцільним є створення системи самостійної роботи студентів з читання текстів за фахом, при якій викладач надає студентам професійно-орієнтовані тексти у відповідності до спеціальності та перевіряє їх прочитання. Подібне «домашнє читання» повинно бути систематичним; містити інформацію, яка доповнює та поглиблює основний навчальний матеріал; формувати навички аналітико-синтетичного читання; має бути доповнене ефективними тренувальними вправами та перевірятися. При цьому, надзвичайно складним є питання відбору даних текстів, яке більшою мірою залежить від майстерності викладача і може стати темою наших подальших досліджень.

Отже, на нашу думку, наявність хороших навичок самостійного читання професійно орієнтованих текстів дозволяє студентам немовних факультетів підтримувати їх академічні знання, розвивати особистість та досягати професійного успіху. Крім того, володіння іноземною мовою на високому рівні є дуже важливою навичкою для студента, яка забезпечує йому доступ до подальшого вдосконалення мови та для продовження особистої освіти. А у подальшому, спеціаліст, що володіє не лише англійською, але й німецькою чи французькою мовами, є більш цінним на ринку праці, адже може налагоджувати зв'язки з іноземними партнерами, відвідувати наукові конференції, проходити закордонне стажування, тощо.

Література

1. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ: монографія / Г. В. Барабанова. - К.: Фірма «Інкос», 2005. - 315 с.

2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранному язику: пособие [для учителя] / Н. Д. Гальскова. - М.: АРКТИ-Глосса, 2000. - 165 с.

3. Гриняєва Н. М. Читання як засіб формування мовленнєвої компетенції при вивченні дисципліни «Іноземна мова за проф. спрямуванням» / Н. М. Гриняєва, І. В. Зуєва // Science Review. - 2018. - № 2 (9). - С. 27-33.

4. Ломакіна Л. В. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у вищому технічному навчальному закладі / Л. В. Ломакіна // Materials of the XI International Research and Practice Conference «Fundamental and applied science - 2015». - Sheffield UK, 30.10-07.11.2015: «Science and Education» LTD, 2015. - Volume 7. - С. 64-66.

УДК [37.01/.04:378]:004

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

А.О. Клочко, Є.О. Судніков, А.А. Прокопенко
Національний університет оборони України ім. І. Черняховського, м. Київ, Україна

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства дистанційне навчання стало об’єктивною необхідністю. Саме це навчання може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу у системі військової освіти, що у свою чергу, вимагає використання необхідних показників.

Мета дослідження - розкрити критерії забезпечення якості дистанційного навчання у вищих військових навчальних закладах та військових начальних підрозділах закладів вищої освіти.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Ефективному впровадженню дистанційного навчання у систему військової освіти сприяло вивчення та творче використання теоретичних надбань і досвіду зарубіжних країн. Проблему стану та перспектив розвитку дистанційного навчання порушували у своїх працях такі зарубіжні науковці: Т. Андерсон, Д. Боетчер, Е. Вагнер, М. Каллаган, Д. Кіген, П. Кліффорд, М. Мур, О. Петерс та ін. Питаннями використання дистанційного навчання займалися і вітчизняні науковці такі, як Г.Козлакова, К. Корсак, П.Стефаненко та ін.

На думку А.О. Чемериса якість освіти слід розуміти у широкому та у вузькому значенні. У широкому - якість освіти характеризується через якість системи у відповідності процесу, результату та самої освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти; у вузькому розумінні якість освіти стосується лише самої особистості [1].

Сучасні українські дослідження свідчать, що основними чинниками, які забезпечують якість військової освіти, є: 1) професійна підготовка суб’єктів викладання, їхні особистісні якості (порядність, відповідальність, принциповість, толерантність тощо); 2) навчально-методичне забезпечення процесу підготовки (навчальні посібники, методичні розробки); 3) наявність системи контролю й оцінювання викладання, рівня знань суб’єктів учіння, що відповідає сучасним вимогам; 4) застосування в освітньому процесі сучасних освітніх технологій; 5) залучення суб’єктів освітнього процесу до науково-дослідницької діяльності; 6) відповідність програм навчальних дисциплін сучасним вимогам; 7) контакти з провідними іноземними фахівцями; 8) належне матеріально-технічне забезпечення процесу підготовки;

9) використання матеріалів психолого-соціологічних та інших досліджень; 10) стимулювання самостійної роботи суб’єктів навчання.

Сукупність показників якості дистанційного навчання військової освіти розділяється на ряд компонентів: кваліфікація викладача і контингент студентів; методи та технології навчання, що передбачають традиційні або інноваційні освітні технології, звичайні або комп'ютерні, традиційні або активні методи навчання.

Виділяють ряд головних чинників, що визначають якість дистанційного навчання у системі військової освіти: якість освітнього контенту; здатність слухача до самостійної роботи; професіоналізм професорсько-викладацького складу; рівень організації освітнього процесу; рівень підготовки слухачів до навчання в дистанційному режимі; якість матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу.

Критерії якості дистанційного навчання військової освіти оцінюються через такі показники, як позитивний вплив освітнього процесу на підвищення рівня освіченості особистості та створення для неї найбільш комфортних умов життя, на поліпшення всіх сторін суспільних відносин, на формування відкритого демократичного суспільства. Ефективність дистанційного навчання в системі військової освіти пов’язана з досягненням тих освітніх цілей, які ставить перед військовими закладами вищої освіти сучасне суспільство та нові соціально-економічні умови.

Такими критеріями якості дистанційного навчання у системі військової освіти є: 1) оцінка знань навчальних дисциплін; 2) рівень системної компетентності (уміння коректувати і покращувати робочі системи, вміння вести моніторинг і корекцію діяльності, розуміння взаємозв’язку соціальних і технічних систем); 3) рівень компетенції в розподілі ресурсів (вміння розподіляти час, вміння розподіляти матеріали, вміння розподіляти простір, вміння розподіляти кадри); 4) рівень технологічної компетенції (вміння вибирати обладнання і інструменти для вирішення поставленої задачі, вміння здійснювати їх технічний догляд та діагностику, вміння застосовувати технології для виконання конкретних завдань); 5) рівень компетентності в роботі з інформацією (уміння набувати і оцінювати знання, вміння ефективно інтерпретувати і передавати інформацію, вміння професійно використовувати комп’ютерні системи); 6) оцінка особистісних якостей (особиста відповідальність, самоуправління, комунікабельність, самоповага); 7) оцінка розумових навичок (вміння творчо мислити, вміння приймати рішення, уміння передбачати, вміння вчитися); 8) оцінка навичок міжособистісного спілкування (вміння працювати в команді, вміння навчати інших, вміння вести переговори, лідерські якості).

Аналіз критеріїв якості дистанційного навчання у системі військової освіти доводе, що освіченість фахівця і якість його підготовки в системі дистанційної освіти значно зростає.

Висновки. Таким чином, розкриті критерії забезпечення якості дистанційного навчання у вищих військових навчальних закладах та військових начальних підрозділах закладів вищої освіти можуть бути використані як індикатори досягнення потрібного рівня якості військової освіти.

Література

1. Чемерис А. О. Якість освіти як загальна тенденція європейської інтеграції [Електронний ресурс] / А. О. Чемеріс. - Режим доступу :http://studentam.net.ua/content/view/7711/97/.

2. Berezytskyi M. M. Massive open online courses as a stage in the development of e-learning / M. M. Berezytskyi, V.P. Oleksyuk // Information Technologies and Learning Tools. - 2016. - № 56 (6). - P. 51-63.

3. Bouhnik D. Interaction in distance-learning courses / D.Bouhnik, T.Marcus / Journal of the American Society for Information Science and Technology. - 2006. - T. 57. - № 3. - P. 299-305.

4. Cavus N. Distance learning and learning management systems / N. Cavus // Procedia-Social and Behavioral Sciences. - 2015. - T.191. - P. 872-877.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Д.О. Жигунов, Н.В. Хоренжий, О.С. Волошенко

До нормативної частини навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 181 «Харчові технології» галузь знань 18 «Виробництво та технології», ступінь вищої освіти «магістр» введено дисципліну «Методика викладання у закладах вищої освіти». Метою викладання цієї дисципліни є надання здобувачам вищої освіти цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактичні основи педагогічних технологій; набуття ними професійного образного мислення та необхідних теоретичних знань з положень побудови навчального процесу у закладах вищої освіти, придбання основних вмінь і навичок, необхідних для викладацької діяльності.

Наявність у плані підготовки здобувачів вищої технічної освіти педагогічної дисципліни викликає у студентів непорозуміння, сумніви. Внаслідок цього у здобувачів зменшується власне мотивація до навчання, втрачається можливість набуття психолого-педагогічніх знань, які можливо ефективно застосовувати у майбутній професійній діяльності навіть за технічним фахом. Насправді ж специфіка роботи на керуючій посаді дуже близька до специфіки діяльності педагога. Тому аналіз компетенцій дозволяє зробити висновок, що у здебільшому вони є спільними які є спільними для фахівців фактично всіх професійних напрямів:

1. Інформаційна компетенція, яка передбачає володіння інформаційними технологіями, уміння опрацьовувати різні види інформації та переробляти їх відповідно до цілей і завдань колективу;

2. Комунікативна компетенція формується на основі інформаційної компетенції і виражається в уміннях самостійно вступати в контакт з будь-яким типом співрозмовника (за віком, статусом, ступеня близькості і знайомості і т. д.), враховуючи його особливості та не створювати при спілкуванні бар’єру модальностей; підтримувати контакт у спілкуванні, дотримуючись норми і правила спілкування, у формах монологу та діалогу, а також з використанням засобів невербального спілкування; слухати співрозмовника, проявляючи пошану і терпимість до чужої думки; зрозуміло висловлювати, аргументувати і в культурній формі відстоювати власну думку; стимулювати співрозмовника до продовження спілкування; грамотно вирішувати конфлікти у спілкуванні; змінювати при необхідності своє мовна поведінка. діяльнісно-регулятивна, яка забезпечує діагностику та корегування результатів праці, створення соціально-психологічних і педагогічних умов, які спонукають до продуктивного виконання обов‘язків і соціально-ціннісних функцій у колективі;

3. Проблемна компетенція, або компетенція щодо вирішення проблем, виражається в уміннях самостійно виявляти проблему в ситуаціях надлишкової інформації; формулювати мету, ділити її на ряд послідовних завдань; знаходити альтернативні шляхи і засоби вирішення завдань; реалізувати вибрані шляхи і засоби вирішення проблеми; у разі появи утруднень формулювати, осмислювати і приймати рішення про вибір інших шляхів і засобів; доводити вирішення проблеми до кінця, прогнозування, попередження і ліквідація небажаних проявів поведінки, подолання і ліквідації негативних рис характеру працівника, тощо;

4. Автономізаційно-розвивальна - це здатність до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти, конкурентоспроможність; а також у активному впливі на процес розвитку і саморозвитку у працівників колективів соціально-ціннісних характеристик, підвищення їх фахового рівня, продуктивну реалізацію творчого потенціалу у трудовій діяльності.

У зв’язку з цим, пропонується не обмежуватися лише спрямуванням майбутнього фахівця на викладацьку діяльність. Тому при проектуванні лекційного курсу дотримувалися мети - не стільки «набору» наповнення, скільки адаптації матеріалу крізь призму майбутньої роботи за фахом. Практичні заняття до курсу побудовані таким чином, щоби в результаті їх проведення здобувачі вищої освіти вміли: логічно структурувати зміст навчального матеріалу; обирати оптимальні методи та прийоми навчання та застосовувати їх у вивченні фахових дисциплін; планувати структуру, зміст, процес організації та проведення лекції; укладати лекційні тексти за розробленою схемою (планом); проводити різні види лекцій; практичні та лабораторні заняття; конструювати наочні засоби навчання; розробляти тестові завдання для діагностування результатів навчання.

Згідно із законодавством для забезпечення якості вищої освіти передбачається наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу. У зв’язку з чим для підвищення ефективності самостійної роботи здобувачів вищої освіти до методичного забезпечення дисципліни «Методика викладання у закладах вищої освіти» спроектовано робочий зошит. Він призначений оптимізувати процес опанування дисципліни, загострити увагу здобувачів при навчанні на ключові питання. Робочий зошит слід використовувати як під час лекцій, так і самостійної роботи над теоретичним матеріалом курсу.

УДК [37.01/.04:378]:004

ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПОБУДОВИ ЕКСПЕРТНО-НАВЧАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

С.Ю. Гогонянц, Є.Г. Руденко, О.А. Салаш
Національний університет оборони України ім. І. Черняховського, м. Київ, Україна

Постановка проблеми. Ключовим напрямом державної освітньої політики України є забезпечення доступності та безперервності освіти впродовж життя, її інформатизація, удосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення, що вимагає використання експертно-навчальних систем у освітньому процесі. ЕНС повинні бути адаптовані до потреб споживачів освітніх послуг. Проведені дослідження у цій галузі науки підтверджують актуальність проблематики створення ЕНС спеціального призначення, зокрема найскладнішим є забезпечення ефективності, адаптивності до змін у навчально-експертному середовищі. На думку фахівців, розвиток ЕНС спеціального призначення зіткнувся з психологічними, технічними, юридичними, фінансовими та іншими проблемами. Викладачі сучасних навчальних закладів повинні володіти особливостями використання інформаційних і педагогічних технологій під час організації та в ході освітньої діяльності. На практиці існує не вирішене завдання щодо побудови або створення ефективної ЕНС спеціального призначення як одного із виконавчих елементів експертно-навчального середовища.

Основна мета роботи. Опис основних складових підходу до побудови ЕНС, що забезпечить ефективне сприйняття інформації, скорочення часу на засвоєння та подання інформації та розвиток відповідних компетентностей у споживачів.

Виклад основного матеріалу.

Під ЕНС спеціального призначення розуміється комплекс програмно-технічних та навчально-методичних засобів, за допомогою яких реалізується мета підготовки фахівця для виконання спеціальних завдань. На основі знань експерта у певній предметній області, здійснюється діагностика, керування навчанням, а основі моделі поведінки експертів - фахівців предметної області, методистів, психологів.

Архітектура ЕНС включає в себе два основних компоненти: базу і програмний інструмент доступу і обробки знань, що складається з механізмів формування висновків (рішення), набуття знань, пояснення отриманих результатів та інтелектуального інтерфейсу. Обмін даними між споживачем та ЕНС виконує програма інтелектуального інтерфейсу, яка сприймає повідомлення споживача і перетворює їх в форму уявлення бази знань і, навпаки, переводить внутрішнє уявлення результату обробки у формат споживача і видає повідомлення на необхідний носій.

Зміни у архітектурі ЕНС спеціального призначення в інтересах забезпечення потрібного рівня ефективності та оперативної адаптації експертного-навчального середовища до потреб споживачів освітніх послух вимагають обґрунтованого підходу та відповідної інформаційної технології побудови ЕНС спеціального призначення. В інтересах цього розроблено відповідну інформаційну технологію побудови (ІТП) ЕНС спеціального призначення.

ІТП ЕНС спеціального призначення умовно розділена на дві частини.

Перша - формування системи показників та критеріїв оцінювання ефективності комплексу програмного забезпечення ЕНС спеціального призначення, яка чутлива до особливостей функціонування програмних продуктів в ЕНС спеціального призначення та дозволяє сформувати ієрархічну систему показників та критеріїв для вирішення завдання синтезу комплексу програмного забезпечення для досягнення педагогічної мети.

Друга - оптимізація комплексу програмного забезпечення ЕНС спеціального призначення, в якій передбачено врахування технологічних особливостей формування програмного забезпечення для неї, що проявляється у встановлених залежностях та зворотних зв'язках між елементами мережевої структури системи показників.

Застосування даної ІТП ЕНС спеціального призначення може забезпечити послідовне, гнучке розв'язання задачі синтезу системи у відповідності до потреб споживачів у освітніх послугах з використанням відповідної професійної термінології.

Наявність розвиненої системи пояснень (СП) надзвичайно важливо. В процесі навчання ЕНС спеціального призначення виконуватиме не тільки активну роль «вчителя», а й роль довідника, що допомагатиме у вивчені внутрішніх процесів на основі результатів їх моделювання.

Результати функціонування системи описуються відповідними індикаторами з урахуванням важливості і рівня знань споживача у відповідній моделі знань. Адоптивність системи забезпечується у формі діалогу на основі підтримуваної моделі проблемних знань.

Висновок. Описана ІТ може забезпечити побудову ЕНС спеціального призначення з можливістю оперативного реагування на зміни у предметній галузі навчання; ефективного вирішення складних і актуальних педагогічних завдань з розвитку відповідних компетентностей, інтелектуального та творчого потенціалу, аналітичного мислення і самостійності; удосконалення змісту навчання та інформаційно-методичного забезпечення навчальних дисциплін за рахунок доступу до інформаційних ресурсів, навчально-методичних матеріалів та дидактичних засобів на зовнішніх ресурсах; ефективного використання науково-педагогічного потенціалу та матеріально-технічної бази. ЕНС спеціального призначення у закладах вищої освіти є альтернативною формою здобуття знань, що набуває поширення в Україні, а відповідна ІТ їх побудови є дієвим інструментом забезпечення гарантованої якості їх функціонування.

УДК 378

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Н.Є. Довбиш, М.В. Петченко
Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

У XXI столітті молодь соціалізується через призму цифрових комунікацій, що формують її відношення до життя та впливають на становлення. Динамічність суспільного простору вплинуло на формування нових поглядів та підходів до системи освіти. Одним із підходів до вищої освіти - дистанційна форма навчання. Основна ознака, якої що відрізняє від традиційних форм навчання - єдиний освітній інформаційний простір. Зазначену форму навчання активно практикують як в найбільш розвинених країнах, так і в тих, що ще тільки проходять процес становлення.

Сучасна система вищої освіти в Україні все тісніше налагоджує технічну, програмну та кадрову взаємодію із інформаційним освітнім середовищем, в якому простежуються тенденції відповідності до сучасних вимог віддаленого доступу до навчання.

Тоді, як у 1939 році у Франції був створений Державний центр дистанційного навчання для дітей, які не мають змоги відвідувати школу, то в Україні тільки у 1998 році відбулося прийняття Закону України «Про національну програму інформатизації», в якому сформовано основні задачі з інформатизації освіти та визначення напрямків їх реалізації, а також підписання меморандуму про співпрацю між 27 закладами вищої освіти України [1].

Станом на лютий 2020 року на сайті МОН України [2] оприлюднено перелік 16 дистанційних навчальних центрів, де можна отримати документ про освіту. Значна частина ЗВО України також використовують дистанційну форму навчання, але здебільшого у вигляді курсів, семінарів, вибіркових дисциплін та програм.

В процесі проведеного дослідження нормативно-правового поля, здобутків вітчизняних та зарубіжних вчених, досвіду педагогічних, науково-педагогічних працівників дозволило встановити переваги та недоліки дистанційної форми навчання.

Серед переваг дистанційної форми навчання, що відповідають вимогам інформаційного суспільства слід зазначити наступні:

- планування та реалізація індивідуальної освітньої програми залежно від власних можливостей і потреб здобувача освіти;
- стабілізація соціальної та гендерної рівності здобувачів освіти;
- гнучкість у часі щодо освоєння та виконання дисциплін здобувачами освіти передбачених програмою навчання;
- стимулювання професійної та соціальної мобільності здобувачів освіти;
- можливість міжкультурної комунікації;
- академічна мобільність здобувачів освіти щодо вибору закладів вищої освіти незалежно від географічного їх перебування;
- дотримання академічної доброчесності в видах робіт передбачених освітнім процесом та роботах наукового спрямування;
- вільний та безперешкодний доступ до всіх можливих інформаційних ресурсів та навчальних матеріалів;
- можливість освоєння та використання інформаційно-комунікативних технологій;
- розвиток самоорганізації в учасників освітнього процесу;
- саморозвиток та професійне вдосконалення учасників освітнього процесу;
- уникнення суб’єктивізму в освітньому процесі;
- сприятливий психолого-емоційний клімат для учасників освітнього процесу;
- зниження витрат на матеріально-технічне оснащення аудиторій, лабораторій, заощадження на комунальних витратах ЗВО тощо;
- зниження вартості навчання для здобувачів освіти у зв’язку зі зниженням витрат ЗВО;
- інші.

Серед існуючих переваг дистанційної форми навчання доцільно виділити і її недоліки, а саме:

- відсутність відповідної техніки, технічної підтримки та програмного забезпечення для забезпечення безперебійної роботи;
- недостатній рівень фінансування педагогічних (науково-педагогічних) працівників щодо підвищення кваліфікації та проходження семінарів, що відповідають сучасним вимогам комунікації;
- неповна адаптивність стилю мислення досвідчених педагогічних (науково-педагогічних) працівників освітнього процесу;
- не досконалий тайм-менеджмент в організації та освоєнні процесу навчання;

- деградування вміння вільно формулювати та висловлювати свої думки здобувачами освіти;
- можливість виникнення когнітивного дисонансу, його не контрольованість в здобувачів освіти та відсутня можливості викладачами своєчасного реагувати та коригувати;
- інші.

Враховуючи вище наведені переваги та недоліки щодо впровадження інформатизованої стратегії освіти в Україні - дистанційне навчання є способом виховання конкурентоспроможних фахівців для національного та світового ринків праці. Однак, слід відзначити, що дистанційна форма навчання це альтернативна форма навчання, але нерівноцінна традиційній формі навчання в Україні.

Література

1. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр.
2. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/ua.

УДК 378.018.43-057.875:577.3

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ БІОФІЗИКИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

О.М. Лунгол, Л.П. Суховірська
Донецький національний медичний університет України,
м. Кропивницький, Україна

У зв’язку із епідеміологічною ситуацією, яка склалася у березні 2020 року не лише в Україні, а й в усьомі світі, Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» від 11 березня 2020 р. В постанові зазначено, що урахуванням рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій з 12 березня до 3 квітня 2020 р. на усій території України карантин й забороняється відвідування закладів освіти її здобувачами. Як результат, перед усіма викладачами постала проблема дистанційного навчання студентів.

У більшості закладів освіти немає можливості миттєво перейти на дистанційну форму навчання, оскільки слід врахувати багато факторів: готовність викладачів взаємодіяти із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, наявність відповідного обладнання та програмного забезпечення, лекційного матеріалу та матеріалів контролю знань в електронному варіанті, готовність учнів та студентів до роботи з ІКТ та їх здатність перейти на більш самостійну форму навчання. Якщо ми говоримо про здобувачів вищої освіти, то ситуація не настільки критична із можливості переходу на індивідуальне навчання, зважаючи на рівень сформованості та самоорганізованості об’єктів навчання. Проте, проблемою виступає специфіка фахових дисциплін закладів вищої освіти, коли неможливо наочно та практично представити, наприклад, окремі фізичні або медико-біологічні процеси за допомогою ІКТ. Як результат, з різних причин значна кількість викладачів виявилися неготовими до настільки значних змін у навчанні. Постала проблема кардинально переглянути та розширити методи навчання.

З початку оголошення карантину на території України, над проблемою дистанційного навчання почала працювати й кафедра медичної фізики та інформаційних технологій № 2 Донецького національного медичного університету. Колектив кафедри виклав на сторінку кафедри офіційного сайту університету (http://biophysit2.dnmu.edu.ua/studentu/84-distantsijne-navchannya-na-period-karantinu-distance-learning-during-quarantine.html) підготовлені викладачами матеріали з дисциплін «Медична та біологічна фізика», «Медична інформатика», календарні плани для різних груп із темами та датами. Окрім того, на кафедрі третій рік функціонує сайт «Ресурсний центр з медичної фізики та інформатики ДНМУ», в якому систематизовано навчальні матеріали з різних тем дисциплін кафедри: навчальні відеоматеріали, контрольні роботи та тестові завдання, лабораторні роботи, навчально-методична документація, представлені посилання на освітні веб-ресурси, наведені навчальні презентації, методичні матеріали кафедри тощо. У додатку Telegram створено канал (https://t.me/medical_physics_2_DNMU) з медичної фізики для студентів медичного факультету № 2. У зв’язку із специфікою роботи із студентами-іноземцями, для навчальних груп міжнародного медичного факультету спілкування із студентами ведеться за допомогою додатків Viber та WhatsApp.

На даний момент ми активно досліджуємо можливості дистанційного навчання за допомогою Google Клас. До переваг Google Клас можна віднести: можливість створювати курси із різних тем навчальної дисципліни, перехід між різними курсами, студенти матимуть можливість переглядати календар курсу, викладачі зможуть відстежувати виконані студентами роботи в календарях курсів, студенти та викладачі матимуть можливість безпосередньо у будь-який час переглядати виконані роботи. Серед додаткових ресурсів для онлайн-платформи дистанційного навчання біофізики ми виділяємо наступні: YouTube-канал для трансляції коротких відео-лекцій з різних тем біофізики (українською та англійською мовами), за зразком викладача Рішельєвського ліцею Павла Віктора, який веде YouTube-канал із відео власних уроків; LearningApps для формування завдань контролю знань; сервіси Quzizz та Kahoot для онлайн контролю знань тощо. Проте залишається актуальним питання перевантаженості студентів роботи із комп’ютерами, планшетами та телефонами.

Проблема дистанційного навчання стає все більш актуальною, вона потребує додаткового дослідження, активної розробки, впровадження й подальшого вдосконалення.

УДК 378.14:004

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

В.Д. Мужайло, К.С. Колеснікова

На сучасному етапі економічного розвитку нашого суспільства вища освіта переживає суттєві зміни, які проявляються, перш за все, у масовому характері впровадження у навчальний процес інноваційних технологій. Ці процеси потребують нововведень у парадигмі освіти, у принципах організації, змісту, форм і методів навчання. В цьому контексті, особливої значимості набуває подальше вдосконалення системи підготовки фахівців у дистанційному режимі.

Слід зазначити, що розвиток та застосування сучасних засобів передачі інформації є загальною задачею для удосконалення будь якої форми навчання. Вже сьогодні більшість навчальних закладів України мають достатню для дистанційного надання навчальної інформації технічну базу. Тому для ефективного втілення дистанційного навчання більш суттєвою вважається проблема створення інформаційної бази.

Першим кроком до створення інформаційної бази є розробка для кожної дисципліни пакета матеріалів, який надає вичерпну інформацію для організації самостійної роботи студентів до вивчення дисципліни. До такого пакета повинні обов’язково увійти: методичні вказівки до самостійної роботи студентів, які повинні містити перелік усіх запитань, передбачених програмою дисципліни з посилками до доступних студентам літературних джерел, що містять відповіді на програмні запитання та запитання до самоконтролю знань, чітко сформовані критерії оцінки рівня засвоєння навчального матеріалу; конспект лекцій, який доповнює матеріали підручника та навчальних посібників з дисципліни та містить особливі пояснення викладача по кожній темі курсу; збірники тестів або запитань до поточного самоконтролю та підготовки до підсумкового контролю.

Якщо для вивчення дисципліни передбачено особливі види навчальної роботи, до інформаційного пакету слід додати: рекомендації для рішення практичних та розрахункових задач, методичні вказівки до лабораторних робіт, методичні вказівки до курсової роботи, курсового та дипломного проекту тощо.

Розробка таких матеріалів повинна бути спрямована на мінімізацію особистих контактів між студентом та викладачем. Для цього викладач повинен класифікувати усі види діяльності студентів по вивченню дисципліни: на ті, які спрямовані на отримання навичок практичних робіт(наприклад, з навчальним технічним обладнанням) і які потребують безпосереднього спілкування з викладачем в аудиторії, та ті, які передбачають обмін інформацією; відокремити інформацію, яку він надає студентам усно під час аудиторних занять понад обсяг матеріалу, що містять підручники і посібники, і перевести її в друковану та електронну форму.

Слід зазначити, що із зростанням популярності та стрімким поширенням дистанційної форми навчання першочерговим завданням, на нашу думку, все-таки залишається дотримання педагогічної ефективності та цілісності. Тобто створення технології навчання, яка ефективно діє незалежно від способу передачі навчальної інформації.

Справа в тому, що раціоналізація та доступність технологій навчання в новітньому освітньому просторі значно розширює коло об'єктів та суб'єктів віртуальної освітньої діяльності. Але при цьому неодмінно постає питання, яке прямо пов'язане з дотримання педагогічної ефективності та цілісності навчального процесу: чи всі користувачі здатні однаково навчатись та здобувати знання в Інтернет-середовищі? Якими якостями повинен володіти студент-дистанційник та педагог- тьютор? Ряд західних вчених (Кемпел Гібсон, Кіган та Томсон), проаналізувавши велику групу студентів - дистанційників, виявили, що існує певний профіль « успішних» та «невстигаючих» студентів. До цього профілю входять вікові, статеві, етнічні ознаки, фізичні та розумові вади, місце проживання та життєва мотивація. Такі якості як зрілість, незалежність, самодисципліна, впевненість у собі було визнано невід'ємними якостями успішних студентів з дистанційною формою навчання. У свою чергу, тьютори повинні володіти як традиційними педагогічними якостями так і якостями технічного консультанта. Вони повинні вміти зацікавити студента, бути чуйними, організованими, терпеливими та толерантними.

Для того, щоб уникнути створення неефективного навчального середовища у WWW просторі, необхідно виробити певний набір критеріїв оцінки та відбору об'єктів та суб'єктів віртуальної освітньої діяльності. Всім сторонам цього процесу потрібно розуміти та заздалегідь перевіряти такі фактори як соціопсихологічна характеристики студента і наставника, створення сприятливого комунікативного середовища та освітньої філософії.

УДК 378.147.34

ФОРМАЛЬНІ І НЕФОРМАЛЬНІ ФОРМИ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Н.Ю. Соколова, К.В. Хвостенко, А.Б. Чабан

Щорічно з розвитком та вдосконаленням навчального процесу способи та засоби навчання стають все різноманітнішими, все більше інтерактивного контенту викладається в мережу, що дозволяє викладачу вдосконалювати свої навички, а студенту знаходити нові джерела необхідних знань і інформації. Тому з появою безкоштовних високоякісних навчальних матеріалів, доступних в мережі Інтернет, широке розповсюдження отримало формальне і неформальне онлайн-навчання, яке впливає на способи навчання, особливо очних «стандартних» курсів. Одним з найбільш яскравих прикладів конкуруючої освітньої моделі є масові відкриті онлайн-курси. Проте слід чітко розрізняти формальну та неформальну онлайн освіту.

В останні кілька років сприйняття онлайн навчання стало більш позитивним, так як все більше студентів і викладачів бачать в ньому ефективне доповнення очного навчання і навіть альтернативу деяким його формам. Відкриті освітні ресурси представляють собою «ресурси для викладання, навчання і досліджень, які розташовуються у відкритому доступі або ж були видані під ліцензією, що допускає їх безкоштовне використання іншими особами для будь-яких цілей». Вони відразу ж привернули до себе підвищену увагу, особливо після того, як в 2001 р. Массачусетський технологічний інститут дав старт ініціативи MIT OpenCourseWare (OCW), виклавши у відкритий і безкоштовний доступ матеріали з більш ніж 2200 своїх курсів. Незабаром після цього з подібними освітніми ініціативами виступили і інші престижні університети (Гарвард, Карнегі-Меллон і ін.). В даному випадку поняття «відкритий» визначається більш широко, ніж відсутність оплати. Це також передбачає і відсутність обмежень на права власності і використання. На сьогодні ще одним популярним проектом серед форм онлайн-навчання є ресурс Coursera, який був заснований професорами інформатики Стенфордського університету Ендрю Иномі і Дафной Коллер. Prometheus - це український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів, головною метою якого є безкоштовне надання онлайн-доступу до курсів університетського рівня всім бажаючим.

Одеська національна академія харчових технологій успішно запроваджує дистанційне навчання на платформі Moodle. Проте переводити освітній процес повністю в онлайн режим на сьогодні все ще не доцільно, оскільки під час офлайн-навчання у разі виникненні питань на них можна швидко отримати відповідь. В онлайн-навчанні відсутній прямий зв’язок з викладачем, є тільки спілкування всередині вебінару або окремого чату в системі, немає можливості оперативно вирішити питання. Важлива перевага офлайн-курсів - це взаємодія (нетворкінг), приєднання до різних спільнот і утворити нові знайомства. Велику роль відіграє почуття причетності до спільної справи, яке мотивує на успішне проходження курсу та самостійне опрацювання наданого матеріалу.

DISTANCE LEARNING - ACTUAL AREA OF STUDENTS’ INDEPENDENT WORK DEVELOPMENT

A. Kats, L. Dmitrenko, G. Stankevich

Recently, with the development of information technology, distance (or online) education is becoming more and more widespread in the world. Leading universities and business schools in the world offer this form of education widely.

Distance education has a number of positive differences from regular learning. In the case of distance learning, the student does not need to visit university, that is far from home - in another city, in another country. It extends the choice of university and allows to save considerable amount of money to the student. Distance learning allows the university to increase the number of students with almost no restrictions.

In addition, distance education provides almost complete independence of the student from the strict rules of the educational process. The student plans his daily schedule by himself based on the requirements of the university. All training is done remotely - using modern computer technologies. Therefore, this form of training is very comfortable for working and family people. That is, distance learning can take place at any time, without leaving home or workplace. You can maintain regular contact with the teacher and other students, perform tasks on an individual schedule with maximum comfort for students and teachers.

Currently, the organizational and pedagogical opportunities of distance learning are realized through all available virtual telecommunication services, such as e-mail, messengers, WEB conferences, etc.

ONAFT has established a Center for Distance Learning, which allows you to independently study the subjects taught at the university, based on the Moodle system (an acronym for Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) - a platform created to integrating educators, administrators and students into one reliable and secure system of a personalized learning environment. The system provides:

- the bulk of the material to be learned;
- the interaction of students and teachers in the learning process;
- the opportunity to work independently on the material learning;
- assessment of their knowledge and skills acquired in the learning process.

All necessary materials, that are taught at the Technology of grain storage Department were laid out to distance learning site according to the curriculum.

Students of specialty 181 «Food Technologies» of the professional direction «Technologies of grain storage and processing» study «Technology of storage and drying of grain» discipline (6th semester), program of which consists of the three content modules, one of which is Elevator Technology. The knowledge and skills acquired by the student in studying this course will be used in the relevant special disciplines in the final stages of profession training, in the work on course and diploma projects, and in practical activity in the enterprise.

For the introduction of the winter remote module from the «Technology of the elevator industry» section, a full synopsis of lectures, a list of recommended literature, a list of questions to the modular control work, methodological instructions for laboratory work and individual assignment (IA) were posted in advance on the ONAFT distance learning site.

Using the Moodle system, students were given access to the lecture texts, which allowed them to have a complete understanding of the whole course content. Regarding to the methodological guidelines of the IA implementation during the winter distance module, students saved time and paid more attention to preparation for laboratory work, for the current and final control of knowledge and for the performance of independent work. If during the work on the mentioned material or during the IA performance there were questions or unclear moments, students had the opportunity to communicate with the teacher by personal messages, forum, chat.

During the winter distance module, lecturers worked with students online, systematically entered the ONAFT distance learning site, monitored students' visits, how they processed the presented material and performed individual tasks. Questions were answered both in the distance learning system and using e-mail.

At the first lecture in the second semester, the knowledge control of the winter distance module materials was conducted. Each student was able to get 15 points, which are included to the rating of the discipline in the «Technology of the elevator industry» section.

Such methodological features of distance learning have shown high results and considerable efficiency - almost all students have visited the distance learning site, worked out the specified topics of lectures and completed an individual task. According to the control results, the average student achievement was almost 86 % and the quality of study during the winter distance module – 57 %.

In our opinion, distance learning increases the efficiency of independent work, students are not «taught» already, but they are «studying». According to the words of the ancient Greek philosopher Plutarch: «The mind is not a vessel that needs filling, but wood that needs igniting». The development of distance learning will continue and improve with the development of Internet technologies and the improvement of distance learning methods.

УДК 371.3

ПРО ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Д.В. Єфімов - Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», м. Бахмут, Україна

Д.О. Леоненко - Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, м. Бахмут, Україна

Наявність непідконтрольних регіонів в Україні та загальна ситуація у світі з COVID-19 є чи не основною причиною різкого використання дистанційного навчання. В умовах нинішньої економіки цей тип освіти повинен широко використовуватися. Звичайно ж існують певні проблеми з впровадженням цього типу освіти. Це переважно брак коштів, технічної підтримки, кваліфікованих інженерів і педагогів у цій галузі, але ці проблеми повинні вирішуватися невідкладно, оскільки організація дистанційного навчання в умовах України має велике значення.

Сьогодні освіта в Україні розвивається відповідно до загальних тенденцій розвитку європейської освіти. Ось чому особливо актуально вивчення зарубіжного досвіду в професійно-педагогічній освіті, його використання в науковому розумінні і використання передових ідей у вітчизняній практиці. З огляду на позитивний світовий досвід в області кадрового освіти, всі елементи системи освіти і навчання є одним з факторів її розвитку. У той же час освіта, заснована на національних ідеях і традиціях, завжди має розглядатися в питаннях національного розвитку.

Дистанційне навчання засноване на інструментах обміну даних каналами обміну інформації. Дана система надає освітні послуги всім верствам населення, а також й іноземним студентам з використанням спеціального інформаційного середовища. Перевага дистанційного навчання полягає в тому, що здобувач освіти сам визначає тривалість навчання, тобто учень може почати навчання в зручний для нього час і опанувати навчальний матеріал під наглядом вчителя.

Оцінка засвоєння завдань визначається шляхом розв’язання тестів. Чим швидше здобувач освоїть програму, тим швидше отримає сертифікат про закінчення курсу навчання. Якщо програма не засвоєна, то учень зможе самостійно продовжити навчання. Є багато переваг цієї системи. Сьогодні, через карантин COVID-19, здійснюється ряд заходів щодо впровадження технологій дистанційного навчання в усіх вищих навчальних закладах нашої країни.

Розвиток інформаційних технологій вимагає нового підходу до дистанційного навчання. Сучасна модель дистанційного навчання складається з комунікаційних і мережних технологій. Немає необхідності концентрувати якусь частину населення, яка бажає отримати освіту дистанційно. По-друге, немає необхідності в додаткових грошових витратах для організації умов для слухачів курсів. По-третє, можна виключити вікові обмеження тих, хто хоче отримати освіту. Можуть бути створені такі соціальні групи, які бажають отримати освіту дистанційно:

- група для тих, хто хоче отримати другу вищу або перекваліфікуватися;
- група для регіональної влади і менеджерів;
- група людей, які не отримали освіту через обмеженість можливостей традиційної системи освіти;
- молоді люди, охочі підняти свій статус до сучасних вимог;
- працівники підприємств, які бажають паралельно одержати другу спеціальність;
- населення регіонів з низьким рівнем доходу далеко від центру;
- особи з обмеженими можливостями тощо.

Об’єднання університетських організаційних систем - явна тенденція дистанційного навчання. Наприклад, в останні роки розвивається новий тип організаційної структури дистанційного університетської освіти - консорціум університетів. Спеціалізоване агентство, яке об’єднує і управляє діяльністю кількох університетів, надає послуги дистанційного навчання. Університетський консорціум пропонує ряд курсів, починаючи від курсів і закінчуючи вченими ступенями для абітурієнтів.

У Західній Європі дистанційне навчання здійснюється в формах, які називаються відкритими університетами. Національні відкриті університети часто використовують принципи заочного навчання. Ґрунтуючись на відкритій навчальній програмі, учні мають добре розвинену, самостійну навчальну середу, яка прагне досягти своїх освітніх цілей.

Принцип відкритості до утворення означає наступне: допуск до відкритої вищої освіти, тобто виключення будь-яких умов і вимог (вік 18 років) після досягнення повноліття; вільне планування читання, тобто свобода створювати індивідуальні програми, вибираючи систему курсів; час читання та інтервали, тобто прийом студентів до закладу вищої освіти протягом всього року і відсутність встановлених тимчасових обмежень.

Отже, ми розглянули деякі сторони дистанційного навчання, які надають ряд переваг учням. Думаю, що в майбутньому основною формою системи освіти стане саме - дистанційна.

Література

1. John Daniel, Asha Kanwar,and Stamenka Uvalić-Trumbić. Human Development for Innovation: Changing the Profi le of Global Higher Education. 2007.

2. Итинсон К. С., Рубцова Е. В. Использование информационных технологий в процессе обучения иностранных студентов филологическим дисциплинам в вузе // Фундаментальные исследования. 2015.

3. Бацуровська І.В., Джаландінова Ю.А. Історія розвитку масових онлайн курсів в освіті [Електроний ресурс] / І.В. Бацуровська Ю.А. Джаландінова // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. - 2015. - Вип. 1 - С. 63-64.

УДК 378.14

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК - САМОСТІЙНЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

С.М. Неменуща

Постановка проблеми. Забезпечення високого рівня підготовки фахівців вимагає постійного вдосконалення навчального процесу. Завданнями для вищих навчальних закладів і їх викладачів на сьогоднішній день є: суттєве покращення якості навчального матеріалу; підсилення уваги студентів до предмета; вдосконалення розуміння і запам’ятовування навчального матеріалу; убезпечення мобільності; за зменшеної кількості лекційних годин збільшення обсягу вивчаємого матеріалу. Виконання цих завдань можливо за однієї умови, а саме: забезпечення навчального процесу матеріалами, що відповідають сучасним потребам студентів. На сьогоднішній день інформаційні засоби навчання надають технічні можливості для реалізації різноманітних дидактичних ідей і принципів організації навчального процесу.

Характерною рисою сучасної освіти є посилене впровадження електронного навчання (е-навчання). Технологія е-навчання передбачає розгортання та впровадження в навчальному закладі електронних систем організації та управління навчальним процесом (Learning Management Systems - LMS) і наповнення цих систем електронним контентом (е-контент), який складається з електронних навчальних матеріалів різноманітного призначення, в тому числі підручників і навчальних посібників. Визначення поняття електронних освітніх ресурсів, їх основні види, вимоги до них, порядок розроблення та впровадження закріплює «Положення про електронний підручник» [1].

Методиці створення навчальних посібників присвячено праці у педагогічній літературі [2-4]. Науковці розглядають як загальні питання щодо створення контенту, так і особливості підготовки навчальних посібників з різних навчальних курсів. Але відтворення навчального контенту є прерогативою викладачів та відноситься до їх компетенції. Тому **метою** створення електронного навчального посібника з курсу «Безпека життєдіяльності» для бакалаврів спеціальності 242 «Туризм» як самостійного електронного видання є покращення професійних компетенцій майбутніх фахівців з урахуванням теоретичних і практичних питань щодо забезпечення безпеки життєдіяльності туристів і працівників туристичної індустрії.

Виклад основного матеріалу. Електронний навчальний посібник з курсу «Безпека життєдіяльності» для бакалаврів спеціальності 242 «Туризм» з використанням інтерактивних технологій має свої особливості. Електронне видання супроводжується методичними рекомендаціями щодо його використання в освітньому процесі і настановою для користувача. Дизайн е-підручника забезпечує концентрацію уваги користувача на головній суті. Фон сторінки не відволікає від тексту й зображень. Програма відтворення контенту забезпечує можливість роботи на декількох операційних системах, включаючи і мобільні пристрої без подальшого доступу до мережі Інтернет.

Посібник чітко структурованою та логічно систематизовано. У матеріалах представлені вихідні відомості, зміст, передмова, вступ з поясненням мети і завдання курсу. У восьми темах висвітлено основні питання отримання майбутніми фахівцями професійних компетенцій, а саме:

- теоретичні основи забезпечення безпеки життєдіяльності в туристичній індустрії;
- види надзвичайних ситуацій та їх характеристика;
- особливості забезпечення безпеки життєдіяльності на туристичних підприємствах;
- забезпечення безпеки туриста у подорожах різними видами транспорту;

- вимоги до забезпечення безпеки життєдіяльності туриста в різних видах туризму;
- особливості забезпечення пожежної безпеки на туристичних підприємствах;
- превентивні заходи забезпечення захисту туристів в екстремальних ситуаціях;
- правові основи безпеки життєдіяльності.

Кожна тема містить план, питання для самоперевірки, теми рефератів та посилання на рекомендовану до вивчення літературу. Особлива увага приділяється напрямам забезпечення безпеки туристів і супроводжуючих фахівців при здійсненні подорожей різними видами транспортних засобів в різних видах туризму. Основна частина навчального посібника проілюстрована прикладами, корисними порадами та рекомендаціями. При індивідуальній підготовці студента закріпити отримані знання допоможуть варіанти тестових завдань. У додатках представлені пояснення до викладеного матеріалу. Рекомендовано список літератури (основної, додаткової, факультативної), котрий допоможе поглибити, розширити і збільшити обсяг вивчаємого матеріалу при підготовці студента до професійної діяльності.

Висновки. Електронний навчальний посібник може вирішувати абсолютно різні завдання: використовуватися як в аудиторії, так і для самостійного опрацювання. Він сприяє покращенню професійних компетенцій майбутніх фахівців. Як елемент навчально-методичного комплексу він полегшує засвоєння найбільш істотних понять і тверджень залучаючи в процес навчання інакші можливості людського мозку.

Література

1. Положення про електронний підручник. Наказ МОН України від 02.05.2018 р. № 440 зі змінами від 12.07.2019 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18#n14.

2. Фіголь Н. Структура електронного навчального видання. // Вісник книжкової палати. - 2014. - № 7. - С. 1-2.

3. Кононец Н.В., Гриньова М.В. Засоби створення електронного посібника для ресурсно-орвієнтованого навчання. // Проблеми сучасного підручника: зб. наук праць. - К.: Педагогічна думка, 2018. - Вип. 20. - С. 166-179.

4. Рябуха Т.В., Гостищева Н.О. Електронний навчальний посібник як елемент процесу навчання іноземної мови [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://confcontact.com/2013_06_07/37_Ryabyha_Gostisheva.html.

УДК 37.015.3.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

О.С. Комар
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань, Україна

Постановка проблеми. Інформаційні технології під час дистанційного навчання англійської мови - це технічне оснащення навчального процесу у вигляді електронних пристроїв і ресурсів. Інакше кажучи, це - «розумні знаряддя» (Intellectual tools), які забезпечують навчання та учіння. Варто зауважити, що інформаційні технології завжди являють собою нерозривну єдність інженерного рішення і закладеного в ньому педагогічного ресурсу.

Всі інформаційні технології поділяються на навчальні, розвиваючі, освітні. Навчальні технології розраховані на систематичне і регулярне їх застосування вчителем у вирішенні завдань під час навчальної діяльності. Розвиваючі технології розробляються для активного вдосконалення пізнавальних функцій учнів, користуються інтернет-ресурсами. Освітні технології призначені для розширення пізнавальних ресурсів для користувачів і задоволення їх інтелектуальних запитів.

Інформаційні технології, як показують дослідження, підвищують мотивацію навчання, розширюють навчальні можливості вчителя, інтенсифікують педагогічну і навчальну діяльність, розширюють межі освітнього простору, розвивають пізнавальні можливості учасників, насичують педагогічний процес електронними ресурсами, зрівнюють освітні можливості представників різних соціальних груп.

Основною метою та завданням статті вбачаємо у визначенні та описі основних етапів впровадження інформаційних технологій у навчальну діяльність. Адже саме завдяки цим технологіям, навчальна діяльність учнів стає активною, конструктивною, інтерактивною, діалоговою та рефлективною. Активність навчальної діяльності в інформаційному середовищі пояснюється тим, що учні мають можливість направити пізнавальний процес в правильне русло. Вона стає конструктивною, завдяки її самоорганізації, так як цілі, завдання та способи її виконання не нав’язуються вчителем. Навчання отримує виражений інтерактивний характер за рахунок взаємодії між собою інтернет-користувачів. Діалоговий характер навчання проявляється у вираженні позицій всіх учасників освітнього процесу. Рефлективність забезпечується безперервністю зворотного зв’язку від партнерів по навчальній діяльності, а також контролюючою функцією навчальних програм-тренажерів [1, 35].

Початок третього тисячоліття було ознаменовано появою соціальних сервісів (мережевих спільнот, блогів, вікі-енциклопедій, подкастів). Соціальні сервіси в поєднанні з інформаційно-довідковими ресурсами, перекладачами online, комп’ютерними тестами роблять інтернет незамінним навчальним ресурсом. Інтернет став важливою складовою частиною навчання в класі (contact teaching) і дистанційного навчання англійської мови (teaching by distance).

Дистанційне навчання пройшло три основні етапи: а) заочне навчання (з двома-трьома сесіями на рік і виконанням заданої кількості контрольних завдань, які надсилаються на електронну пошту); б) інтерактивне навчання (з виконанням учнями завдань навчальних модулів і спілкуванням з педагогом по електронній пошті); в) навчання у віртуальному співтоваристві (за участю в групових відеоконференціях, чатах, блогах та інтернет-проектах).

Сучасне дистанційне навчання англійської мови або доповнює навчання в класі, або направлене на досягнення спеціальних цілей відповідно до різноманітних потреб учнів різного віку. Дистанційне навчання сьогодні варіюється за рівнем застосованих технологій і умовно поділяється на «низькотехнологічну» і «високотехнологічну» моделі.

Під час дистанційного навчання особливо чітко простежується, що цілі і завдання навчання виходять не від освітнього закладу і вчителя, а від учнів, як споживачів освітніх послуг. Такі цілі і завдання визначаються учнями в залежності від того соціального середовища, в якому вони живуть і взаємодіють, а також в залежності від тих інформаційних потоків, які формують установки учнів у віртуальному соціумі (суспільстві). Все інше - «справа техніки», за допомогою якої учням доставляються матеріали і організовується взаємодія з педагогом та іншими учасниками освітнього процесу «в мережі» [2, 21].

Під час дистанційного навчання застосовуються такі способи організації навчальної діяльності:

- пред’явлення навчального (текстового) матеріалу;
- організація тренувальних завдань (вправ);
- використання «електронних тренажерів» (вправи з «настроюванням» на рівень знань користувача, підказками і повтореннями);
- групова робота у віртуальному навчальному середовищі (телеконференції);
- індивідуальна робота під керівництвом тьютора за допомогою електронної пошти або в реальному часі;
- виконання індивідуальних навчальних проектів;
- визначення успішності навчання на основі об’єктивно спостережуваних індикаторів (навчальних показників).

В цілому, розробка технологій дистанційного навчання англійської мови являє собою частину розвитку лінгвістичної дидактики. Інформаційна компетенція вчителя англійської мови - це один з головних ознак післякомунікативного періоду розвитку лінгводидактики. Інформаційні технології виявилися настільки важливі для навчання іноземної мови, що зумовили істотні зміни не лише в навчальній діяльності, але і мовному тестуванні. Компетентний учитель володіє навчальними прийомами із застосуванням інформаційних технологій.

Впровадження інформаційних технологій в навчання англійської мови супроводжувалося як перетворенням існуючих прийомів навчання, так і появою нових способів організації пізнавальної діяльності. Комп'ютерні технології не тільки значно розширюють можливості навчання англійської мови, а й роблять учнів повноправними членами сучасного високотехнологічного світу, інтегруючи їх в реальному і віртуальному міжкультурному співтоваристві.

На особливу увагу заслуговують прийоми навчання за допомогою мовних корпусів - новий вид завдань в навчальній практиці. Головна мета подібних завдань полягає в тому, що учні перетворюються з «тих, хто вивчає англійську мову і культуру» в «тих, хто відкривають англійську мову і культуру». Завдання включають спостереження в мовному корпусі (великому масиві мовної та культурної інформації), зацікавлюють явищами за допомогою комп'ютера і спеціальних програм - concordancers. Учні можуть не лише спостерігати за цими явищами, а й формулювати власні висновки, знаходити приклади, що підтверджують або спростовують правила, шукати найкращі варіанти для словосполучень (колокацій), перевіряти правильність виконаних тестових завдань і порівнювати приклади мовного корпусу з ключами тощо [3, 7].

Висновки. Інформаційні технології в навчанні забезпечують навчальний процес засобами електронних пристроїв і ресурсів. Головною тенденцією розвитку електронних технологій у навчанні англійської мови є інтеграція комп'ютера, мобільного телефону та Інтернету в єдине інформаційно-комунікаційне середовище. В умовах впровадження інформаційних технологій класне навчання доповнюється «дистанційною альтернативою». Викликом для всіх користувачів в умовах поширення інформаційних технологій в освітньому просторі стала необхідність професійного зростання і формування інформаційних компетенцій, а також дотримання етичних правил.

Література

1. Beatty K. Teaching and Researching: ComputerAssisted Language Learning. Longman, 2010.

2. Erben T., Ban R., Castaneda M. Teaching English Language Learners through Technology. Routledge. Oxon, 2008.

3. Loyo A., McCormack A. Educational Technology in English Language Teaching. National University of Rio Cuarto. 2005.

УДК 378.018.43

СУЧАСНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

А.Р. Антонова

1. Moodle

Moodle пропонує користувачеві різні панелі інструментів, можливість відстежувати прогрес студентів і підтримку мультимедіа. Система дає можливість створювати курси, адаптовані під мобільні телефони, і досить доброзичливо ставиться до інтеграції доповнень від сторонніх розробників.

Крім того, сервіс пропонує ряд готових шаблонів, якими ви можете скористатися, щоб заощадити час і не створювати курс з нуля.

2. ATutor

Ця система дистанційного навчання (СДН) має безліч корисних функцій: від email-повідомлень до файлового сховища.

Одним з найбільш яскравих переваг ATutor є її клієнтоорієнтованість, легкий і зрозумілий інтерфейс.

Також Atutor пропонує користувачеві ряд попередньо встановлених тем, що дозволяють прискорити процес створення курсу. І не можна не відзначити різні інструменти оцінки, резервне копіювання файлів, ведення статистики і можливість інтеграції опитувань.

3. Е-стадії - Електронна освітня середа

Онлайн - платформа для організації дистанційного навчання Е-стадії - безкоштовна розробка команди однодумців з розвитку дистанційної освіти.

Для початку роботи необхідно зареєструватися на сайті і створити «робочу область» - простір, в якому розміщуватимуться навчальні матеріали та завдання для ваших учнів.

Відмінність від класичних СДН полягає в тому, що функціонал орієнтований на практичну роботу, велика частина системи призначена для всілякої оцінки знань і тестування.

Е-Стади містить достатню кількість інструментів для організації навчання і тестування: «Робоча область», «Тест», «Файл», «Журнал», «Форум», «Стрічка подій».

Переваги: не вимагає установки/налаштування; система безкоштовна; проста у використанні; потужний функціонал для тестування і оцінки; не вимагає попередньої розробки курсів; є англійська версія.

Недоліки: неможливість самостійного доопрацювання; відсутність підтримки SCORM; обмежений, але достатній функціонал.

4. Eliademy

Для викладачів і кураторів навчання дана система є повністю безкоштовною, невелика плата береться з користувачів, якщо ті захочуть скористатися перевагами преміум аккаунта.

Eliademy пропонує каталоги курсів електронного навчання, інструменти оцінки і навіть мобільний додаток для Андроїда для тих викладачів, які прагнуть розвивати мобільні курси і націлені на людей, які воліють учитися «на бігу». Координатори електронного навчання можуть завантажувати курси і розсилати запрошення для учнів на їх адреси електронної пошти.

5. Forma LMS

Від аналізу загального рівня знань до детально статистики та звітності - Forma LMS може похвалитися досить об'ємним набором доступних функцій.

Сервіс також має різні сертифікати, компетентну підтримку керівництва, а також широкий спектр інструментів для управління віртуальною класною кімнатою, включаючи різні календарі і менеджери подій.

Ця система ідеально підходить для корпоративних програм навчання.

6. Dokeos

СДН з уже готовими елементами курсів, що надаються безкоштовно для груп до п'яти користувачів.

Ця система пропонує безліч готових шаблонів і курсів електронного навчання і авторські інструменти, за допомогою яких ви можете максимально скоротити час, витрачений на створення свого курсу.

На своєму веб-сайті розробники пропонують користувачеві масу корисної інформації, в тому числі і покрокові відео інструкції по створенню власних курсів. Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс робить Dokeos відмінним варіантом для новачків у сфері електронного навчання та для тих, хто не хоче витрачати час на довгий вивчення інструкцій.

7. ILIAS

Цю СДН можна назвати першою відкритою системою, яка відповідає таким стандартам систем дистанційного навчання, як SCORM 1.2 та SCORM 2004.

Слід зазначити, що ILIAS одна з небагатьох систем ДН, яку можна використовувати, як повноцінну платформу для електронного навчання, завдяки можливості спілкування всередині команди і передачі і зберігання всіх документів. Система абсолютно безкоштовна для всіх організацій, що займаються електронним навчанням, незалежно від кількості користувачів.

8. Opigno

Можливості, що надаються системою Opigno: сертифікати, розклад занять, форуми, авторські інструменти електронного навчання, система оцінок і відео галереї та ін.

Ця СДН дає можливість управляти навчальними програмами, відстежувати успіхи учнів і інтегрувати електронну комерцію, використовуючи всього один інструмент. Також Opigno пропонує користувачеві онлайн - опитування, можливість пересилання миттєвих повідомлень і чат, що дає можливість для швидкого надання та отримання зворотного зв'язку та ефективної співпраці.

9. OLAT

Інструменти оцінки для електронного навчання, розклад, email-повідомлення, можливість додавання закладок, файлове сховище, сертифікати, соціальна інтеграція і домашня сторінка.

За допомогою OLAT можна легко і швидко додати нових користувачів в систему, а також розробляти комплексні курси електронного навчання. Ще одна цікава функція - це можливість перевірки сумісності з браузерами. Натиснувши лише декілька кнопок можливо переконатися, що навчальний матеріал коректно відображається у всіх браузерах. OLAT ідеально підходить для мультиплатформових курсів електронного навчання, призначених для різних пристроїв.

10. iSpring Online

Платформу для онлайн навчання iSpring Online використовують як приватні бізнес-тренери, так і великі компанії з розвиненою мережею філій.

Це інтернет-сервіс, а значить не потрібно завантажувати програму, встановлювати на сервер, налаштовувати. Щоб почати роботу, досить зареєструватися на сайті, завантажити навчальні матеріали та призначити співробітникам. Управляти СДН може одна людина.

Особливості iSpring Online: безлімітне сховище; редактор курсів в PowerPoint; детальна статистика: Система збирає детальну статистику і допомагає контролювати успішність. Звіти показують, які курси користувач завершив, який прохідний бал набрав, скільки допустив помилок в тесті; вебінари: можна демонструвати робочий стіл, презентацію або відео, писати в загальний і особистий чат. Система автоматично відправляє учасникам нагадування про найближчу онлайн-зустрічі і повідомляє про зміну в розкладі - писати кожному особисто не доведеться. Записи вебінарів зберігаються.

Недоліки: платна, є безкоштовна 14-денна пробна версія, але в цілому система платна.

11. Flora LMS

СДН дає можливість швидко створити або завантажити курс, налаштувати онлайн - вітрину, за пару кліків миші додати навчальний контент в магазин і почати продавати вже сьогодні. За замовчуванням курси відображаються в стильній цифровий вітрині, яку можна налаштувати відповідно до потреб клієнтів і бізнесу. Щоб залучати більше клієнтів з органічного трафіку, вітрина відмінно оптимізована і індексується пошуковими системами, такими як Google або Yandex.

12. Teachbase

Teachbase - система з віддаленим доступом, а це значить, що не потрібно встановлювати її на комп’ютер, обслуговувати і налаштовувати. Для створення курсу (або його проходження) буде потрібно доступ в інтернет і комп’ютер або мобільний пристрій.

Ключова особливість - простота. Все інтуїтивно зрозуміло, завдяки наочному інтерфейсу. Створити і запустити курс самостійно займе навіть у новачка не більш години. Виниклі питання оперативно вирішуються співробітниками «Інтернет Школи» (творці сервісу). Безкоштовна технічна доступна за зручним для клієнта каналу зв’язку.

При всій простоті роботи, в Teachbase широкий функціонал. Доступні можливості: особистий кабінет; тестування; статистичні звіти; база користувачів з можливістю фільтрації; редактори; комунікація між користувачами - за допомогою вебінарів, і інших інструментів.

Висновки. В умовах необхідності проведення інтерактивних занять найбільш зручні системи iSpring Online і Teachbase, які можуть використовувати викладачі навчальних закладів.

ДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У КУРСІ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНА БІОЛОГІЯ»

Ю.О. Садовниченко, Н.Л. Пастухова, В.В. М’ясоєдов
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

В умовах інформаційного суспільства, коли подвоєння обсягу інформації відбувається менше, ніж за рік, і за 6.5 років об’єм знань зростає удвічі, актуальною стає не проблема селекції потоків інформації (Симонов Н., 2017; Соколова И., 2018), а здатність до навчання протягом життя, яка є парадигмою сучасної освіти. Тож навчальна компетентність є однією з ключових для формування сучасного фахівця, особливо у такій інноваційній сфері як медицина, де з організмового рівня лікування акценти зміщуються на клітинний та молекулярний. Наріжним каменем зазначеної компетентності є здатність до самостійної роботи (СРС), яка, на жаль, не має достатнього розвитку у випускників української школи.

Метою роботи була модернізація дидактичної моделі активізації самостійної роботи студентів-медиків у процесі вивчення медичної біології.

В основу дидактичної моделі було покладено принципи інтеграції, домінантності, пріоритету практики та студентоцентризму. Її основними структурними компонентами стали структурно-змістовний, технологічний, оцінювальний та коригуючий. Рівні активізації СРС при вивченні медичної біології було об’єднано у репродуктивний, частково-пошуковий, пошуковий та творчий. До кожного з цих рівнів було сформовані навчально-методичні комплекси з різновидами СРС, конкретними завданнями та методичними вказівками з графологічними схемами тем, відповідними індикаторами навчальних досягнень, а також вимірювальними матеріалами.

На першому етапі експерименту у ході практичних занять та позааудиторної роботи студенти опановували та відпрацьовували основні методи роботи з навчальним матеріалом у вигляді заповнення таблиць та схем, складали плани, тези та конспекти статей з актуальних питань біомедицини для обговорення в аудиторії. На другому - навчалися розв’язувати ситуаційні вправи і типові задачі з молекулярної біології та медичної генетики, складати реферати, есе, анотації чи карти пам’яті. На третьому їм пропонувалися нетипові ускладнені вправи, задачі та кейси комплексного характеру. Крім того, студенти опрацьовували навички колективної роботи: готували доповіді й презентації, а також опонували та рецензували виступи інших на дискусіях, міні-турнірах.

Студенти з високим рівнем сформованості навчальної компетентності мали змогу відвідувати заняття студентського наукового гуртка кафедри, виконувати власні наукові дослідження під керівництвом викладачів та презентувати їх на молодіжних наукових конференціях, а також брати участь у студентських олімпіадах з навчальної дисципліни.

Експериментальна перевірка розробленої дидактичної моделі показала її ефективність та доцільність впровадження у навчальний процес.

УДК 378.147

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Т.С. Снігур

На початку XXI сторіччя людство зіткнулося з гострим протиріччям між постійно зростаючими вимогами до кваліфікації спеціалістів та швидким старінням тих знань та вмінь, які він отримав в навчальному закладі. Це протиріччя є наслідком бурхливого та безупинного росту об’єму загальнонаукових та спеціальних знань.

Розв’язання цієї суперечності можливе лише завдяки впровадженню нових технологій освіти, які активно використовують інноваційні досягнення в сфері інформаційних технологій.

Дистанційне навчання - вид відкритого навчання з використанням комп’ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчального процесу та самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі, більшість з яких підготовлено викладачем.

Останнім часом, у зв’язку з оголошенням карантину, весь світ перейшов на віддалену форму роботи. В освітній сфері дуже великий попит стало мати дистанційне викладення навчальних матеріалів та інтерактивне онлайн спілкування зі студентами. Тому наявність електронних курсів та платформ для їх викладення, як ніколи стали в нагоді.

Можна виділити п’ять атрибутів освіти з використанням Інтернет:

- зв’язок між багатьма об’єктами;
- незалежність від місця;
- незалежність від часу;
- мультимедійне спілкування;
- взаємодія за допомогою комп’ютера.

Очевидно, що в сучасних умовах, коли навчання орієнтується на розвиток пізнавальних і творчих здібностей особистості, традиційні лінійні методи комп'ютерного навчання (які пред'являють в строго визначеній послідовності ланцюжка кадрів питання-відповіді) не ефективні.

Для створення умов евристичної і творчої пізнавальної діяльності студента існує два методи. Перший спосіб полягає в регулярному спілкуванні студентів з висококваліфікованими викладачами. У цьому випадку на перше місце процесу ставитися особистість викладача з його функціями консультанта та експерта. Нові технології використовуються тільки як засіб доставки матеріалів, а завдання інтелектуальної взаємодії залишаються в компетентності людини. Другий спосіб полягає у використанні технологій штучного інтелекту.

Створення та своєчасне корегування навчальної моделі дозволяють динамічно адаптувати матеріал індивідуально для кожного студента, здійснювати інтерактивну допомогу на рівні підказок, прикладів або пояснень. Інтелектуальні системи контролю дозволяють проаналізувати допущені помилки, підтримуючи інтенсивний зворотній зв'язок. Інтелектуальні технології колективної роботи надають можливість на основі моделей формувати студентам ефективні групи спілкування та спільного навчання.

До таких систем можна віднести веб-додаток для навчального курсу з верстки веб сторінок (створений студентом кафедри ІТтаКБ Копачевським Євгеном). В ньому можна пройти початкове тестування. По його завершенню, в залежності від правильності відповідей, буде запропоновано набір лекцій та статей для вивчення матеріалу.

Після проходження запропонованого матеріалу та повторного тестування буде створено звіт для викладача з всією інформацією про пройденій курс. Це полегшить оцінювання роботи студента та контроль над процесом навчання.

Отже, інтелектуальні технології розкривають нові шляхи підвищення якості освітніх послуг в умовах сучасного інформаційного суспільства. Так адаптивне подання навчальних матеріалів забезпечує індивідуальний підхід до студентів, підтримка у вирішенні завдань і інтелектуальний аналіз рішень з інтерактивним зворотним зв'язком можуть значно заощадити час викладача, технології підбору моделей навчання можуть посилити керуючі та комунікативні аспекти навчального процесу.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО МОДУЛЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОРГАНІЧНА ХІМІЯ»

О.О. Антіпіна, Н.К. Черно

Надстрімкий розвиток інформаційних технологій знаходить відгук в усіх сферах нашого життя, в тому числі - при наданні освітніх послуг. Серед вимог, що висуваються до сучасних фахівців у будь-якій галузі, присутні вміння працювати віддалено, збирати та опановувати великі обсяги інформації, володіти навичками самоосвіти, вміти творчо мислити. Втілення цифрових технологій у навчальний процес допомагає нашим студентам разом з отриманням професійних знань набувати навички існування в «оцифрованому» світі.

Вже декілька років в ОНАХТ на початку весняного семестру проводиться дистанційний модуль. Матеріал, який винесено на дистанційне навчання, дає змогу, при наймі для природознавчих наук, суттєво скоротити підготовчий період для опанування навчальної дисципліни та надати більше часу й уваги тим розділам, які є професійно орієнтованими.

В цьому семестрі нами було зроблено ще один крок для втілення цифрових технологій у навчальний процес. Для оцінки дистанційного модуля з дисципліни «Органічна хімія» складено тестові завдання, на які студенти відповідали в режимі «онлайн» після завершення опрацювання лекційного матеріалу. Впроваджувалися 20 тестів категорій «множинний вибір» та «відповідність» заданих питань та наданих відповідей; обраний порядок питань - випадковий; також випадковим був порядок відповідей, що дало змогу відтворити для кожного студента свій варіант тестів. Планувалося, що студенти проходитимуть тести безпосередньо перед початком аудиторних занять - на останньому тижні дистанційного модуля. Але технічні збої системи призвели до подовження часу, в який тестові завдання були доступні, а також збільшення дозволених спроб.

Незважаючи на технічні труднощі, переважна кількість студентів, які брали участь у дистанційному модулі, тести успішно пройшли (79 %). Середня оцінка в групах (максимум 100) коливалася від 65 до 90; загальна середня оцінка - 76. Порівняно з минулим роком, коли проводили оцінювання за тестами на лекційних заняттях, ці результати дещо вищі. Це можна пояснити тим, що деякі студенти скористалися наданою другою спробою для підвищення своєї оцінки, а також більшим часом для надання відповідей, ніж в аудиторії.

Підводячи підсумки оцінювання дистанційного модуля з органічної хімії, можемо передбачити шляхи його вдосконалення. Доцільно провести «онлайн» тестування на першому тижні занять в учбовій аудиторії, виділивши для цього достатньо часу - 45-60 хвилин і дозволивши тільки одну спробу проходження тесту. Такі міри не дозволять студентам скористатися сторонньою допомогою, проспілкуватися між собою, і результати тестування будуть достовірнішими. Також можна змінити ранг оцінки - не 100 %, як це було зроблено, а відразу кількість балів, що передбачає рейтинг. Крім того, планується проведення опитування студентів з метою визначення розділів курсу, що були найбільш складними для сприйняття, та заходів щодо зручної комунікації викладач-студент з метою надання консультативної допомоги при опрацюванні матеріалу.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ КУРСУ «ТЕХНОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ВИРОБНИЦТВА ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ» ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Л.С. Гураль

У сучасному світі завдяки стрімкій глобалізації інформаційних цифрових технологій та доступності гаджетів значної трансформації зазнають усі сфери життя. Осторонь не лишається й сфера освіти, яка є невід’ємним елементом розвитку суспільства. Вона повинна відповідати сучасним потребам, запитам та інтересам людей. У зв’язку з цим, все більшої популярності набуває освіта онлайн. Українські вищі навчальні заклади на зразок світових вишів намагаються бути в тренді та конкурентоспроможними в сфері освіти. Ключовою тенденцією такої освіти є перенесення навчально-методичного комплексу дисциплін у цифрове освітнє середовище.

Центральною дисципліною фахової підготовки студентів СВО «Бакалавр» за спеціальністю 181 «Харчові технології», освітньо-професійною програмою «Технологічна експертиза та безпека харчової продукції», передбаченою навчальним планом, є «Технологічна експертиза виробництва харчової продукції». Завдяки тому, що цю дисципліну вивчають бакалаври старших курсів, які здатні до самоорганізації, самодисципліни і швидкої комунікації, зручною та ефективною стає альтернативна деякій частині аудиторних занять дистанційна форма навчання. Тому актуальною є діджиталізація навчального матеріалу з технологічної експертизи виробництва харчової продукції.

Цифровізація навчального курсу в ОНАХТ здійснюється, головним чином, на навчальній електронній платформі Moodle. Головна її мета - урізноманітнити навчальний процес завдяки електронним гаджетам та мультимедійності (інформації в різних форматах). Навчальна діджиталізація передбачає наповнення цього контенту текстовим лекційним матеріалом, практичними завданнями з методичними рекомендаціями до виконання лабораторних робіт, самостійної роботи та виконання курсової роботи, доступними інтернет-ресурсами щодо нормативної, технічної та технологічної документації, навчальної літератури, відеороликів професійного спрямування. В електронний курс також вносяться засоби діагностики результатів навчання студентів у вигляді тестових завдань. Ресурс автоматично оцінює студента під час тестування, що значно економить час викладача. Окрім електронної платформи Moodle, зручним способом для постійного спілкування зі студентами є широковживані різноманітні месенджери та електронна пошта, завдяки яким швидко вдається робити оголошення, обмінюватись навчальною інформацією, перевіряти, рецензувати індивідуальні та курсові роботи студенти. Постійний доступ до необхідної літератури доступний в електронній бібліотеці академії.

Цифрова освіта забезпечує вільний доступ студента до інформації в будь-який час і в будь-якому місці, легкість комунікації між викладачами та студентами. Онлайн-навчання на відміну від традиційного, носить більш гнучкий індивідуальний характер навчання, оскільки дозволяє вибрати відповідний для студента темп навчання, дає йому можливість повертатися по кілька разів до окремих навчальних матеріалів. Зокрема це важливо для студентів з особливими освітніми потребами та студентами, які не можуть відвідувати аудиторні заняття за станом здоров’я чи іншими поважними причинами. Дистанційна освіта характеризується також інтерактивністю, коли користувачі можуть вносити до неї зміни, адаптувати ресурс під свої потреби, використовувати гаджети як органайзери, роблячи помітки та нагадування щодо навчання.

Таким чином, разом з класичними формами навчання дистанційна онлан-освіта має ряд переваг, що забезпечує її затребуваність. Новітні цифрові технології дають можливість покращити процес навчання, зокрема з дисципліни «Технологічна експертиза виробництва харчової продукції». Мобільність та комунікативність учасників онлайн-навчального процесу з цього курсу допоможе забезпечити високий рівень кваліфікованого навчання та кваліфікованої підготовки майбутніх фахової з технологічної експертизи виробництва харчової продукції й її безпечності.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 241 «ГОТЕЛЬНА І РЕСТОРАННА СПРАВА» З ДИСЦИПЛІНИ «ХАРЧОВА ХІМІЯ»

К.І. Науменко, Н.К. Черно

В сучасних умовах, коли обсяг необхідних для людини знань різко і швидко зростає, вже неможливо робити головну ставку на засвоєння певної суми фактів. Важливо розвивати вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в стрімкому потоці інформації та вміти працювати в дистанційному режимі. На жаль, більшість студентів не цілком володіють прийомами самостійної роботи, і навчання їх цьому дозволить здійснити основну функцію професійної освіти - підготовку кваліфікованих кадрів, які володіють не тільки відповідними знаннями, а й здатних творчо застосовувати ці знання у своїй повсякденній практичній діяльності.

Одним з найістотніших умов ефективності самостійної роботи студентів є вміння викладача планувати самостійну роботу, включаючи різні завдання в навчальний процес так, щоб спонукати студентів до самостійного подолання труднощів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Харчова хімія» для спеціальності 241 «Готельна і ресторанна справа» (ступінь вищої освіти бакалавр, освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа») є формування необхідних знань у студентів знань про основні компоненти харчової сировини та продуктів харчування, макро- та мікронутрієнти, супутні їм у мінорних кількостях біологічно активних сполук, у тому числі таких, що мають токсичну дію на організм людини. Важливим фрагментом курсу є розділ, присвячений характеристиці змін компонентів харчових систем у процесі технологічної/кулінарної обробки. Такі знання є необхідною умовою для формування навичок направленого регулювання процесів, які забезпечують якісні характеристики харчових систем.

В рамках цієї дисципліни самостійна робота складається з індивідуальних завдань, рефератів у сукупності з відповідними презентаціями, доповіді студентів з тем рефератів, та їх обговорення, що викликає у студентської аудиторії значний інтерес і спонукає до змагання і, відповідно, сприяє кращому засвоєнню знань та є поштовхом до творчої діяльності. У процесі підготовки до доповіді студенти активно спілкуються з викладачем, радяться з ним. Таке, в певному сенсі неформальне, спілкування сприяє налагодженню контактів між студентом та викладачем, отже має не тільки «освітній», а й «виховний» елементи, дозволяє спонукати студентів до самостійного розвитку, допомагає краще розвинути пізнавальні здібності і сформувати інтелектуальний потенціал студентів. У разі потреби спілкування викладачів із студентами відбувається у дистанційному режимі, коли має місце обмін інформацією з теми реферату, обговорення форми подачі контенту.

Отже, самостійна робота є простором для формування інтелектуального потенціалу студента.

САМОСТІЙНІСТЬ - ВАГОМА РИСА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

В.В. Атанасова

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності.

Вирішення цього завдання навряд чи можливо тільки шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перевести студента з пасивного споживача на активного творця знань, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність.

До переваг самостійної роботи студентів можна зарахувати покращення академічної успішності, зростання мотивації та впевненості у власних здібностях, зміцнення соціальних навичок.

На ефективність самостійної роботи студента значною мірою впливає керівництво нею викладача, яке охоплює планування самостійної роботи студента; формування в них мотивів до творчої самостійної роботи; контроль за виконанням завдань. Активна самостійна робота студентів можлива тільки при наявності серйозної та стійкої мотивації. Найсильніший мотивуючий фактор - переконаність студента в необхідності даної роботи для подальшої ефективної професійної діяльності [1, 2].

Успіх будь-якої роботи багато в чому залежить від бажання, прагнення, інтересу до роботи, потреби в діяльності, тобто від наявності позитивних мотивів. Велике значення під час самостійної роботи студента мають його спрямованість, психологічна готовність, а також певний рівень бази знань, на який будуть нашаровуватися нові знання.

Для реалізації самостійної роботи в процесі вивчення навчального предмета студенти виконують комплекс завдань різних типів. У цілому, завдання для самостійної роботи студентів мають відповідати таким вимогам:

- Професійна результативність - формування завдання, яке має гарантувати формування хоча б одного професійного вміння майбутньої спеціальності студента.
- Продуктивність - передбачає отримання продукту навчальної самостійної праці студента після завершення всіх дій з вирішення цього завдання.
- Конструктивність - наявність визначеної структури завдання.
- Перевага розумових дій над психомоторикою в процесі вирішення завдання.
- Самостійність - переважна кількість дій студента має бути самостійною.

За великого навчального навантаження, браку часу, важливе значення для студента має раціональне планування самостійної роботи. Тому необхідно складати план роботи. План дозволяє правильно використовувати свій час.

Самостійна робота відіграє значну виховну роль. Вона формує самостійність як важливу рису характеру, що займає провідне місце в структурі особистості сучасного фахівця. Вчені, педагоги, враховуючи ці закономірності, завжди наголошували на організації самостійної пізнавальної діяльності людини. Подальші успіхи у суспільному розвитку і цивілізаційному поступі неможливі без випереджувального інтелектуального розвитку людини, без постійного збагачення її науковими знаннями. Здійснення неперервності освіти стало ключовою соціальною проблемою. Від її успішного розв’язання залежить, значною мірою, становлення професіоналізму. Самоосвіта, самостійна пізнавальна діяльність є головними чинниками збільшення інтелектуального багатства суспільства. Ефективність самостійної навчальної роботи зумовлюється сформованістю пізнавальних мотивів. Пізнавальні потреби, які спонукають до самоосвіти, формуються в активній самостійній пізнавальній діяльності людини, яка має бути суспільно значущою для особистості [1, 3].

Навчити студентів самостійно опановувати знання - одне з важливих завдань сучасної вищої школи. Тому на заняттях необхідно створювати такі ситуації, які в подальшому майбутньому фахівцю доведеться розв’язувати у процесі самостійної роботи. В умовах пошукової діяльності формується самостійність мислення, прагнення відкривати нові знання і способи оволодіння ними. Самостійна робота студентів необхідна не тільки для оволодіння дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи взагалі.

Отже, підготовка висококваліфікованих фахівців здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю неможлива без підвищення ролі самостійної роботи студентів, спрямованої на стимулювання їх професійного зростання та виховання їхньої творчої активності.

Література

1. Котова А. В. Визначення сутності та змісту самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах.[Електронний ресурс] - Харків, 2008. - Режим доступу: irbisnbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

2. Калашник Н.Г, Вертегел В.Л. Самостійна робота - потужний засіб сучасної освіти і виховання: Навчально-методичний посібник з питань формування естетичних смаків студентської молоді в навчально-виховному процесі. - Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2005. - 326 с.

3. Організація самостійної роботи студентів/ За заг.ред. В.М. Король, В.П. Мусієнко, Н.Т. Токової. - Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. - 216 с.

УДК 378.018.43

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О.В. Кірсанова, В.В. Відлацька
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

В наш час перед системою вищої освіти постає задача підготовки фахівців, які вміють творчо мислити, володіють дослідницькими вміннями і навичками, здатні орієнтуватися в просторі наукової інформації і сучасних інформаційних технологіях. В зв’язку з цим, одним з найбільш високоефективних напрямів вдосконалення методології вищої освіти є використання в навчальному процесі технологій дистанційного навчання.

Дистанційне навчання - це така форма організації навчального процесу та педагогічна технологія, основою якої є керована самостійна робота студентів та широке застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти.

Дистанційне навчання - це спосіб отримання освіти із використанням комп’ютерних та сучасних інформаційних технологій, що надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» тощо. Такий спосіб отримання знань передбачає комфортну та зручну для кожного студента обстановку та можливість навчатися без відриву від роботи. На відміну від заочного навчання, з яким часто порівнюють дистанційну форму, остання передбачає не лише постійну самоосвіту та роботу з засвоєння знань, а і постійний контакт як із викладачами, так і з іншими студентами, в той час як заочна форма освіти передбачає спілкування з викладачем лише декілька разів на рік.

Основними принципами системи дистанційної освіти є: гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, неперервність, креативність і відкритість. Вона базується переважно на самостійному отриманні необхідного обсягу і якості знань та передбачає поєднання широкого спектру традиційних і новітніх інформаційних технологій. Використання цих технологій дозволяє студентам поповнити перелік вмінь і навичок, які в подальшому визначать успішність людини в будь-якій сфері діяльності. До них відносять:

- вміння самостійно планувати свою діяльність;
- вміння приймати рішення, робити вибір і нести за нього відповідальність;
- вміння працювати в інформаційному просторі (відбирати необхідну інформацію, структурувати і використовувати для прийняття рішення по певній задачі);
- вміння подавати результати діяльності з використанням інформаційних технологій;
- навички самоосвіти.

Дистанційне навчання розглядається науковцями як форма організації освіти, коли студенти віддалені від викладача у просторі і часі, але можуть підтримувати діалог за допомогою засобів комунікації. Надання доступу до навчальних матеріалів, рекомендацій щодо роботи з ними відбувається у зручному місці та у зручний час. Це дозволяє знизити кількість аудиторних занять у загальному навантаженні студента і звільнити час для більш активної самостійної роботи, забезпечити індивідуалізацію навчання. Така організація процесу навчання припускає дещо інший підхід до навчання, зокрема: самостійність пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення інформації, самоорганізацію й самоконтроль. Відмінність дистанційного навчання від традиційного зрозуміла, якщо розглянути їх з погляду форм взаємодії викладача і студента. В основу традиційної моделі навчання покладено читання лекцій, проведення семінарських, лабораторних та різних ігрових видів занять, організація самостійної роботи студентів тощо. База навчання - книга і викладач, як інтерпретатор знання. Дистанційне ж навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово відмінних моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, проектні роботи, тренінги та інші види діяльності з комп’ютерними та нетрадиційними технологіями.

Традиційним академічним студіям бракує конективізму як методології процесу спільного навчання, яка відбиває в собі особливості інформаційної навчальної діяльності в мережі. Потрапляючи в цифровий інформаційний простір, той, хто навчається онлайн, використовує як наявні вузли джерел і зв'язків, так і формує персональну навчальну мережу. Пошук розпорошеної в базах даних інформації, відбір і зв'язування її елементів у більш-менш цілісну картину знань та їх поширення здійснюється в онлайн-навчанні не лише індивідуальними зусиллями, а й колективними, тобто за допомогою інших суб'єктів. Результатом чого стає спільне формування знань, інтегративний процес їх вироблення. Словом, цінність конективізму як нетрадиційного дидактичного підходу зумовлена тим, що слухачі онлайн-курсів навчаються один в одного.

Впровадження в освіту технологій дистанційного навчання значно підвищує продуктивні можливості вищої школи, розширює інформаційне освітнє середовище, збільшує можливості комунікації студентів і педагогів з колегами інших ВНЗ, надає доступ до світових інформаційних ресурсів. Під впливом дистанційної освіти, яка не в змозі повністю перебрати на себе класичну місію традиційного університету, нині формується модель гібридного університету, яка покликана поєднати аудиторне та онлайн навчання. Глибина розуміння інформації повинна стати індикатором ступеня її опрацювання й засвоєння, а це неможливо без комплексного поєднання традиційних видів навчання з дистанційними технологіями.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Т.В. Бордун, О.Є. Воєцька

Основним завданням вищої освіти є формування творчої особистості фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Студент і випускник закладу вищої освіти (ЗВО) повинен не тільки отримувати знання з предметів програми, опановувати вміння і навички використання цих знань, методів дослідницької роботи, а й вміти самостійно здобувати нові наукові знання. Знання, переважно, не передаються студентам у готовому вигляді, а вони ними оволодівають у процесі самостійної пізнавальної діяльності в умовах проблемної ситуації. У зв'язку з цим все більшого значення набуває самостійна робота студентів у ЗВО.

При вивченні національних і світових напрямів розвитку вищої освіти виразно проявляються такі тенденції: сучасні соціокультурні умови диктують самоцінність ідеї неперервної освіти, коли від студентів вимагають постійного вдосконалення власних знань; в умовах інформаційного суспільства потрібна принципова зміна організації освітнього процесу: скорочення аудиторного навантаження, заміна пасивного прослуховування лекцій зростанням частки самостійної роботи студентів; центр уваги в навчанні переміщується з викладання на самостійну діяльність студентів в освіті. Систематична, керована викладачем самостійна діяльність студента стає домінантою в сучасних умовах переходу до багатоступеневої підготовки фахівців.

Відносно нещодавно у практиці вузівського викладання стали застосовувати інтерактивні методи навчання. Інтерактивний - означає здатність взаємодіяти чи знаходиться у режимі розмови, діалогу з будь-ким (людиною) або чим-небудь (наприклад, комп'ютером). Отже, інтерактивне навчання - це, перш за все, діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента. Особливості цієї взаємодії полягають у наступному: перебування суб'єктів освіти в одному смисловому просторі; спільне занурення в єдиний творчий простір; узгодженість у виборі засобів і методів реалізації вирішення задачі; спільне входження в близький емоційний стан, що сприяє здійсненню вирішення завдань. Суть інтерактивного навчання полягає у тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими у процес пізнання, вони мають можливість розуміти і рефлексувати з приводу того, що вони знають і думають. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому, відбувається це в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нове знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми кооперації і співробітництва. Сутність інтерактивного навчання знаходить своє відображення у китайській притчі, в якій говориться: «Скажи мені - і я забуду; покажи мені - і я запам'ятаю; дай зробити - і я зрозумію».

При використанні інтерактивних методів студент стає повноправним учасником процесу сприйняття, його досвід є основним джерелом навчального пізнання. Викладач не дає готових знань, але спонукає студентів до самостійного пошуку. У порівнянні з традиційними методами в інтерактивному навчанні змінюється взаємодія викладача і студента: активність викладача поступається місцем активності студентів, а завданням викладача стає створення умов для їх ініціативи. Викладач відмовляється від ролі «фільтра», що пропускає через себе навчальну інформацію, і виконує функцію помічника в роботі, одного з джерел інформації. Для того, щоб грамотно застосовувати ці методи, сучасному викладачеві потрібне знання різних методик групової взаємодії, оскільки інтерактивні методики забезпечують взаєморозуміння, взаємодію, взаємозбагачення. Інтерактивні методи не замінюють лекційний матеріал, але сприяють його кращому засвоєнню і формують думки, відносини, навички поведінки.

Зазначені методи організації самостійної роботи студентів широко застосовуються в так званих кейс-технологіях. Кейс-технологія полягає в тому, що на початку навчання, складається індивідуальний план, кожен студент отримує так званий кейс, що містить пакет навчальної літератури, мультимедійний відеокурс, віртуальну лабораторію і навчальні програми на

CD-ROM, а також електронний робочий зошит. Електронний зошит являє собою своєрідний путівник по курсу і містить рекомендації щодо вивчення навчального матеріалу, контрольні питання для самоперевірки, тести, творчі та практичні завдання. Вивчаючи матеріал курсу студент може робити запити по електронній пошті, відправляти результати виконаних практичних завдань, лабораторних робіт. Методи цієї групи використовують комп'ютерні мережі і сучасні комунікації для проведення консультацій, конференцій, листування та забезпечення студентів навчальною та іншою інформацією з електронних бібліотек, баз даних і систем електронного адміністрування. Важливою перевагою кейс-методів є можливість більш оперативного керівництва студентом, його виховання в процесі спілкування з викладачем і групою, що є незаперечною перевагою традиційних форм очного навчання. Навчально-методичні матеріали, які використовують у даній групі, відрізняються повнотою, цілісністю, системністю. До їх переваг можна віднести: доступність, як можливість організації самостійної роботи в електронній бібліотеці, так і вдома; наочність, тобто яскраві ілюстрації, відеофрагменти, мультимедіа-компоненти, схеми, текст з виділеними важливими визначеннями і т. д.; звуковий супровід лекцій; наявність інтерактивних завдань; анімовані приклади розв'язання задач. До інтерактивних методів організації самостійної діяльності студентів відносяться також презентації з використанням різних допоміжних засобів: дошки, книг, відео, слайдів, комп'ютерів і т. п.

Отже, раціональна і грамотна організація самостійної діяльності сприяє формуванню вільно мислячої людини, яка з бажанням і осмислено включається в процес освіти. Інноваційний підхід до організації самостійної роботи є якісним кроком вперед всієї системи вищої освіти, так як сприяє просуванню студентів від освіти і отримання знань до умінь і навичок самоосвіти.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ З КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

А.М. Грищенко
Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

За останнє десятиліття з'явилося багато on-line дистанційних курсів для вивчення різних дисциплін розміщених на відомих платформах COURSERA, Khan Academy, edX, Prometheus тощо. Проте переважна більшість таких курсів створена для вивчення іноземних мов, дисциплін пов'язаних з IT-технологіями, менеджментом, охороною здоров'я, точними науками, охороною довкілля, соціальними науками та мистецтвом. Очевидно, це обумовлено потребами населення, ринку праці, глобальними проблемами у суспільстві. Проте, осторонь залишаються дистанційні курси для фахівців, що працюють у харчовій промисловості, не зважаючи на те, що харчова промисловість важлива для кожної країни світу.

Аналізуючи це питання можна знайти і виправдання такій ситуації: в країнах дуже різні підходи до організації харчових виробництв, впроваджені різні технології та методи контролю якості. Таким чином, створити універсальний курс, який би став популярним серед фахівців різних країн, навряд чи вдасться. Слід зазначити, що матеріали відеоуроків, які є у вільному доступі, мають більш науково-популярний характер або навіть рекламний (реклама обладнання, підприємства, приладів для контролю якості).

Зважаючи на тенденції розвитку освіти у світі, в закладах вищої освіти України впроваджують дистанційні курси для навчання здобувачів різних спеціальностей, зокрема для тих, хто навчається за спеціальністю «Харчові технології». Однією з ключових дисципліни підготовки фахівців за цією спеціальністю є «Контроль якості та безпечності харчових продуктів», що передбачає вивчення найбільш поширених у харчових технологіях методів визначення показників якості та безпечності. Безумовно, вивчення цієї дисципліни має бути синхронізовано з курсом вивчення харчових технологій, що дає краще підгрунття для розуміння взаємозв'язку показників якості готових продуктів з перебігом технологічних процесів.

Створюючи такий курс, наприклад на платформі MOODLE, слід передбачити вирішення ключових питань:

- розміщення теоретичних відомостей щодо показників якості та методів їх визначення у текстовому форматі;
- передбачити роз'яснення закономірностей перебігу процесів у сировині в процесі визначення показників якості, хімізму методів;
- роз'яснення будови обладнання та принців його роботи;
- розміщення відео уроків, які демонструють визначення конкретного показника в лабораторних умовах.

З метою спонукання здобувача до вивчення дисципліни, надання йому можливості самоконтролю, доцільно передбачити завдання, які будуть заплановані з певними термінами виконання:

- тестові завдання до теоретичної частини;
- тестові або контрольні розрахункові завдання, що передбачають розрахунок показника якості, правильне його представлення та інтерпретацію.

Слід зауважити, що здобувачі часто плутають одинці вимірювання величин в різних технологіях (наприклад градус кислотності і градус Тернера), точність їх представлення. Тому питанню відбору проб, різниці в методиках, одиницях визначення також слід приділити увагу під час розроблення курсу.

Таким чином, складність створення курсу з контролю якості та безпечності харчових продуктів пов'язано з поєднанням в одному курсі теоретичного матеріалу, представленого у текстовому форматі, та обов'язкових відео уроків.

УДК 37.018.43:[615.15-057.85:378.046-021.66]:614.46

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРОВІЗОРІВ-ІНТЕРНІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАЦЕВТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ» ПІДЧАС КАРАНТИНУ

О.О. Малюгіна, Г.П. Смойловська, Т.В. Хортецька
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», листа МОН України від 11.03.2020 р. № 1/9-154 та рекомендацій органів місцевого самоврядування у період з 12.03 по 03.04.2020 р. в усіх закладах освіти незалежно від рівня, форми власності та сфери управління оголошується карантин.

Одним з основних карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширення будь-якого інфекційного захворювання є заборона здобувачам вищої та післядипломної освіти («студентам») відвідувати навчальні заклади. Загальною практикою є дистанційна освіта та самостійне опрацювання студентами навчального матеріалу підчас вимушеної перерви у заняттях.

Відповідно до вимог освітньої програми, фармацевтична технологія - одна з профільних дисциплін у фаховій підготовці провізора. Вона базується на широкому спектрі спеціальних дисциплін від фармацевтичної хімії та фармакогнозії до клінічної фармації. Підчас проходження інтернатури, провізори спеціальності «Загальна фармація» вивчають теми, присвячені принципам розробки нових та вдосконалення існуючих лікарських форм, систематизують та вдосконалюють знання щодо перетворення лікарських речовин у лікарські препарати. Ефективне засвоєння навчального матеріалу з дисципліни має велике значення для формування професійних компетенцій провізора.

Навчальний процес з дисципліни «Фармацевтична технологія» для провізорів-інтернів на кафедрі фармакогнозії, фармхімії та технології ліків на час карантину максимально переведений у дистанційний формат. У дистанційному форматі доступні семінарські та практичні заняття, а також матеріали для самостійної роботи.

Дистанційний формат проведення семінарських занять реалізований у навчальних групах MS Teams та засобами MS Office. Занятті проводяться згідно з розкладом. Підготуватися до занять провізори-інтерни можуть за допомогою матеріалів, розміщених на ftp-ресурсі та сайті кафедри, необхідний та достатній для засвоєння теми матеріал скомпонований у онлайн-курс на платформі Open edX. Підчас семінарського заняття провізори-інтерни спілкуються з викладачем з теми заняття, обговорюють навчальні питання, вирішують ситуаційні завдання. Контроль знань здійснюється шляхом тестування та виконання завдань, які можуть бути призначені як усій групі, так і індивідуально кожному інтерну.

На сьогодні максимально переведені у дистанційний формат за допомогою засобів MS Office також практичні заняття. У режимі онлайн провізорам-інтернам надається ряд практичних завдань, виконання яких оцінюється викладачем з наданням зворотного зв’язку. За необхідності провізор-інтерн може отримати консультацію викладача як у персональному, так і у груповому чаті.

У дистанційному форматі засобами платформи Open edX реалізовано підготовку до ліцензійного іспиту «КРОК 3. Фармація». Створено інтегрований онлайн-курс для провізорів-інтернів. Самоконтроль засвоєння матеріалу здійснюється шляхом тестування засобами платформи та у системі Ratos у режимі тренування. Контроль викладачем здійснюється засобами платформи Open edX та підчас семінарських занять. Тестується можливість проведення ректорських контрольних робіт у дистанційному форматі засобами MS Teams та MS Office 365.

Засобами дистанційного навчання ефективно організовано самостійну роботу провізорів-інтернів з фармацевтичної технології. Провізорам-інтернам через сайт кафедри та ftp-ресурс надається доступ до навчальних та навчально-методичних посібників з дисципліни та до онлайн-курсу «СРС. Фармацевтична технологія для провізорів-інтернів» на платформі Open edX, які містять усю необхідну інформацію для засвоєння тем, винесених на самостійне вивчення. Самоконтроль у процесі навчання здійснюється шляхом тестування засобами Open edX та у системи Ratos (тести надаються у тренувальному режимі). Контроль викладачем здійснюється засобами платформи Open edX.

Провізори-інтерни можуть отримати консультацію викладачів з дисципліни на форумі онлайн-курсу, у месенджері MS Teamsa бо у іншому зручному для провізора-інтерна дистанційному форматі.

Таким чином, на кафедрі фармакогнозії, фармхімії і технології ліків підчас здійснення карантинних заходів 12.03.2020 р. - 03.04.2020 р. вивчення дисципліни «Фармацевтична технологія» максимально переведено у дистанційний формат з застосуванням сучасних технічних засобів, що забезпечує високу ефективність та безпечність навчального процесу та сприяє набуттю провізорами-інтернами як фахових компетенцій з дисципліни, так і компетенцій з використання сучасних технологій.

УДК 378.147.091.33-021.464:615.322]:615.15-057.85:378.046

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРОВІЗОРІВ-ІНТЕРНІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ФАРМАКОГНОЗІЯ»

О.К. Єренко, О.О. Малюгіна, Г.П. Смойловська
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Фармакогнозія - одна з профільних дисциплін у фаховій підготовці провізора. Вона базується на таких дисциплінах, як фармацевтична ботаніка, ресурсознавство, фрмацевтична хімія, тісно пов'язана з клінічною фармакологією та фармацевтичною технологією. При вивченні дисципліни «Фармакогнозія», провізори-інтерни спеціальності «Загальна фармація» систематизують та удосконалюють знання щодо виготовлення та застосування науково обґрунтованих лікарських препаратів на основі лікарської рослинної сировини.

Самостійна робота є важливою формою пізнавальної діяльності підчас проходження очного періоду інтернатури. Вона є завершальним етапом розв'язання навчально-пізнавальних завдань, підсумовуючи набуті на лекціях, семінарах та практичних заняттях знання та навички. Самостійна робота провізорів-інтернів сприяє формуванню самостійності, ініціативності та дисциплінованості, точності та почуття відповідальності.

Організація самостійної роботи провізорів-інтернів на очному періоді інтернатури є важливим завданням викладача вищого навчального закладу.

Вирішальним фактором, що зумовлює успішне виконання провізором-інтерном самостійної роботи є ретельний відбір обсягу та змісту навчального процесу. Важливими є вмотивованість пізнавальної діяльності, чітка постановка завдань, розробка алгоритмів виконання робіт з урахуванням можливостей здобувача освіти, використання оптимальних видів консультативної допомоги, визначення чітких, прозорих та зрозумілих критеріїв оцінювання роботи та ефективні методи контролю.

У відповідності до освітньої програми, на кафедрі фармакогнозії, фармхімії і технології ліків Запорізького державного медичного університету провізори-інтерни спеціальності «Загальна фармація» підчас опанування дисципліни «Фармакогнозія» самостійно опрацьовують 10 тем з різних аспектів фармакогнозії, опановуючи матеріали щодо сучасних лікарських засобів рослинного походження, їх технології виробництва, контролю якості, аспектів застосування та зберігання. Також час приділяється спеціальним харчовим продуктам та косметичним засобам рослинного походження. Для підвищення ефективності засвоєння провізорами-інтернами тем самостійної роботи, на кафедрі був сформований онлайн-курс «СРС. Фармакогнозія для провізорів-інтернів», що містить обсяг теоретичного матеріалу, необхідний та достатній для засвоєння матеріалу, а також завдання для контролю засвоєння матеріалу. Для обговорення навчального матеріалу створений форум онлайн-курсу. Це дозволяє провізорам-інтернам не тільки отримувати необхідну консультацію викладача, але й ініціювати обговорення тема або питання з іншими інтернами. Таким чином створюється повноцінне навчальне середовище, яке сприяє засвоєнню матеріалів, винесених на самостійне вивчення.

УДК 378.091.27:616-053.2].018.43

КОНТРОЛЬ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ СТУДЕНТАМИ-СТАРШОКУРСНИКАМИ МЕДИЧНОГО ВУЗУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Ю.Г. Резніченко, М.О. Ярцева
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

В умовах протидії розповсюдженню коронавірусної інфекції на території держави було введено карантин. На вимогу виконання постанови Кабінету Міністрів України, навчальний процес у Запорізькому державному медичному університеті було переведено у дистанційну форму. Наявний обсяг навчальних матеріалів на кафедрах університету дозволив проводити навчання в он-лайн режимі. На сторінці кафедри було створено теку з навчальними матеріалами як для поточного, так і для підсумкового контролів. Студенти мали змогу самостійно готуватися вдома за запропонованими підручниками, готуючи конспекти та відповідаючи на тестові завдання, запропоновані для контролю початкового і кінцевого рівнів знань.

Одним із основних напрямків підготовки студентів-старшокурсників є підготовка до вдалого складання державного ліцензійного іспиту КРОК-2. На кафедрі госпітальної педіатрії для підготовки студентів 6 курсу педіатричного факультету запропоновано 10 варіантів тестів, що містять по 100 тестових завдань кожний. Контроль здійснюється щоденно, шляхом перевірки надісланих студентами результатів на електронну скриньку кафедри. Тричі на тиждень студенти отримують контрольні тести для оцінки закріплення отриманих знань. Студенти мають змогу звернутися із питаннями, що виникають в процесі навчання, як індивідуально по телефону кафедри, так і на електронну адресу викладача чи кафедри для отримання консультації з питань, що їх цікавлять.

Навчання студентів 5 курсу в умовах дистанційної освіти потребує більш індивідуалізованого відходу до викладення матеріалу. Саме тому студенти 5 курсу, при вивченні дисципліни мають змогу консультуватися з викладачем особисто по телефону та через електронну скриньку. Контроль за дистанційним засвоєнням навчального матеріалу студентами 5 курсу І та ІІ медичних факультетів, здійснюється щоденно, шляхом перевірки викладачем конспектів з тем аудиторної та самостійної роботи, а також оцінки поточного контролю, надісланих в електронному вигляді. Підсумковий контроль проводиться дистанційно, для чого студентам запропоновано вирішити тестові завдання та дати відповіді на ситуаційні задачі. Про ефективність та зацікавленість старшокурсників у отриманні професійних знань свідчать позитивні відгуки студентів.

Отже, не дивлячись на складні епідемічні умови, що спричинені розповсюдженням коронавірусу у світі та в державі, навчальний процес не тільки не зупиняється, а й досить вдало перенесений у дистанційну площину.

УДК 004.77:378.147

ВИКОРИСТАННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

К.Ю. Соколюк

Постановка проблеми. За умов розвитку інформаційних систем і технологій та підвищення мобільності як науково-педагогічних працівників, так і студентів, все більшої актуальності набуває розробка алгоритму їх взаємодії при організації самостійної роботи. Навчальними планами все більше часу відводиться на самостійне опрацювання матеріалу. Це призводить до того, що вивільнюється час для саморозвитку та самонавчання як викладачів так і студентів, зміцненню зв'язку між теорією та практикою (так як переважна більшість студентів починаючи з першого курсу працюють). Проте, правильна організація роботи останніх є вкрай актуальною на сьогоднішній день (особливо за умов вимушеного збільшення часу самостійної роботи, що не передбачено навчальними планами, наприклад, через карантин).

Основна мета. Визначити основні прийоми і технології організації самостійної роботи студентів з використанням СМАРТ-технологій та алгоритму взаємодії із викладачами, враховуючи фактор часу і зайнятість обох учасників даного процесу.

Виклад основного матеріалу. Використання СМАРТ-технологій в освіті не є чимось абсолютно новим. Так, в Україні і в переважній більшості пострадянських країнах їх поширення дещо не таке активне, як, скажімо, в Південній Кореї. В даній країні використовувати прийоми організації електронної освіти почали ще у 1996 році. В Україні ж активно інтегрувати СМАРТ-технології в освітній процес починаючи із 2012 року. Поштовхом стало запровадження проекту «LearnIn - SMART навчання» (Наказ Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України № 812 від 12.07.2012 р). Даний проект був спрямований на формування в перспективі нового освітнього напряму та підвищення рівня викладання і навчання [1].

Особливістю SMART-технології є те, що це інтерактивний навчальний комплекс, який дозволяє не лише створювати, але і редагувати, поширювати мультимедійні навчальні матеріали, як в аудиторний, так і в період самостійної роботи студентів. Дані технології покликані (судячи із абревіатури, що означає: самокерований, мотивований, адаптований, ресурсозберігаючий та технологічний) економити час як викладачів так і студентів, збільшувати їх мобільність, підвищувати інформаційну та технологічну грамотність [2].

Ключове завдання, що має бути вирішене за допомогою СМАРТ-технологій, - максимальне донесення навчального матеріалу через різноманітні канали сприйняття до студента. Основними вимогами до даних технологій є: доступність (учасники повинні мати можливість використовувати ті чи інші технології); ефективність (мета - підвищення рівня засвоєння інформації, підвищення якості та успішності, ініціативності і наукової активності); економічність (економія часу та ресурсів); комплексність (реалізуватись у комплексі із іншими технологіями, задля досягнення ефекту синергії у вирішенні поставлених задач).

Наразі, для того, щоб налагодити взаємозв'язок між викладачем і студентами з метою ефективного та своєчасного виконання завдання для самостійного опрацювання в умовах постійного доступу до глобальної мережі Інтернет, достатньо мати доступ до таких систем:

- moodle - безкоштовна навчальна платформа, система дистанційного навчання;
- *месенджери типу Viber, WhatsApp, Telegram - месенджер для смартфонів, що дозволяє створювати дописи та обмінюватися текстовими та мультимедійними файлами (*розмістити в попередньо створеній групі завдання);
- електронна пошта;
- соціальні мережі;
- відеохостинги (типу YouTube, Gogle Video та ін.).

Так як в аудиторний час використання СМАРТ-технологій передбачає використання мультимедійних презентацій, інтерактивні СМАРТ-дошки, інтерактивні СМАРТ-дисплеї, при формуванні СМАРТ-технологій спрямованих на оптимізацію самостійної роботи студентів та викладачів доцільно ставити в основу саме дані ресурси.

Використання даних систем призводить до економії часу на надання даного завдання кожному студенту персонально. Крім того підвищується швидкість зворотного зв'язку - миттєво після виконання поставленого завдання є змога надіслати на перевірку, а не йти в години прийому на кафедру, шукати викладача й здавати завдання.

Для викладача наступний плюс - не потрібно чекати кожного студента персонально на кафедрі/аудиторії, а можливо вдома дистанційно перевірити завдання або надати консультацію в будь-який (попередньо домовлений) час. Це сприяє економії ресурсів - часу (враховуючи, що за сучасних глобалізаційних процесів більшість науково-педагогічних працівників тратять 20 % часу на добирання до робочого місця) та коштів (витрати на роздруківку, часто й багаторазову, зокрема це стосується курсових та науково-дослідних робіт).

Тобто, в першу чергу, це сприяє мобільності. Особливо це актуально за умов форс-мажорних обставин, наприклад, як зараз - під час карантину. Враховуючи також те, що переважна більшість науково-педагогічних працівників - жінки, використання СМАРТ-технологій надає змогу в період декретної відпуски займатися не лише науковою, але й викладацькою роботою (враховуючи той факт, що заклади дошкільної освіти у більшості великих міст перевантаженні й прилаштувати дитину до них доволі складно по досягненню нею 3-го віку, вже не кажучи з 1.5-2 років).

Висновки з дослідження. Таким чином, використання СМАРТ-технологій і можливостей глобальної мережі Інтернет, призводить не лише до підвищення якості викладання матеріалу науково-педагогічними працівниками та виконання поставлених завдань студентами, але й до пришвидшення процесів обміну та засвоєння інформації. Крім того, це сприяє постійному розвитку та самовдосконаленню викладачів та студентів, що за умов формування інформаційного суспільства є вкрай важливим та актуальним.

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України № 812 від 12.07.2012 р. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/30233/.

2. Коденська М., Соколюк К. Проблеми та перспективи розвитку SMART-технологій в Україні. URL: http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5116/296297.pdf?sequence=1.

УДК 378.018.43:[378.4:61](477.64-25)

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ В ЗДМУ

Ю.В. Волкова, В.В. Юшанова
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Одним з найважливіших завдань існуючої системи освіти є підготовка фахівця, знання і вміння якого повністю відповідають умовам сучасного інформаційного суспільства. Отже, зростає потреба у формуванні навичок швидкого пошуку якісної актуальної інформації, її аналізу, обробки, зберігання. Зрозуміло, що реалізація цих завдань неможлива без використання нових дистанційних технологій при організації навчального процесу.

Тому у Запорізькому державному медичному університеті (ЗДМУ) налагоджено використанням електронного навчання. Для студентів створено платформу з електронними ресурсами всіх кафедр. Доступ до платформи вільний для студентів університету. Кожен може скористатися документами, лекціями, додатковим матеріалом у будь-який зручний для нього час.

Також деякі кафедри (фармакології, патологічної фізіології, біологічної хімії та інші) мають і власні сайти, де розміщуються навчальні матеріали, а також тести і відео практичних занять.

Одним з найважливіших компонентів сучасної освіти є самостійна робота студентів. Для ефективного вивчення деяких дисциплін та розширенню знань з окремих тем в ЗДМУ було також включено у роботу платформу edX, на якій кафедри розміщають створені ними дистанційні курси для самостійної роботи студентів. Кожен курс складається з обов'язкових блоків: вхідного контролю знань, теоретичного матеріалу, викладеного у текстовому, аудіо та відео форматі, посилань на літературні джерела, глосарію термінів та підсумкових тестових та ситуаційних завдань, за допомогою яких кожен студент може перевірити ефективність своєї роботи.

Слід зазначити, що у вільному доступі студентів також є велика електронна бібліотека та банк відеолекцій. Для зручності користування електронними джерелами на всій території університету є Wi-Fi покриття, а також обладнанні комп'ютерні класи не лише на кафедрах, а й у головному корпусі (у бібліотеці) та гуртожитках.

Ще одна платформа, що використовується у ЗДМУ це Ratos. Вона використовуються не лише для перевірки знань студентів, а й для тренувальних тестувань під час підготовки до заліків та іспитів.

В тому році також почали використовувати сервіс MS Teams, що об'єднує всі навчальні ресурси нашого університету. А нині, коли студенти не можуть відвідувати університет, спеціалісти ЗДМУ створили всі умови для дистанційного навчання на цьому сервісі. За допомогою MS Teams проводяться відеолекції та практичні заняття. Для кожної групи викладач створює свою команду, де є можливість своєчасно отримувати необхідні матеріали та завдання для самостійної роботи, складати тестовий контроль з теми, отримувати коментарі викладача. Також, якщо у студента виникають труднощі у вивченні теми, то він може написати особисто викладачеві та вирішити всі питання. Також незабаром лекції будуть проводитися викладачем за допомогою Skype for business.

Таким чином, в нашому ВУЗі створені всі умови для ефективного дистанційного навчання, завдяки якому студенти мають можливість в будь-який час опрацьовувати теоретичний матеріал та опановувати практичні навички, згідно плану навчальної роботи.

Ми впевнені, що в майбутньому Запорізький державний медичний університет не буде зупинятися на досягнутому, а бути й далі проводити плідну роботу з організації повноцінного навчального процесу у дистанційному режимі.

УДК 378.018.43.091.315.7:614.46

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПЕРІОД КАРАНТИНУ

Ю.В. Волкова
Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя, Україна

Дистанційна форма навчання вже багато років успішно використовується у навчальному процесі Запорізького державного медичного університету (ЗДМУ) як для закріплення знань та вмінь з пройденого матеріалу, так і для оволодіння темами, що виносяться на самостійне опрацювання, підготовки до ліцензійних іспитів КРОК, консультування студентів та інтернів тощо. Що є можливим завдяки гарному технічному забезпеченню: потужне Wi-Fi покриття, більше 60 комп'ютерних класів, інтерактивні аудиторії, електронна бібліотека, банк відеолекцій, спеціалізовані сайти та сайти кафедр.

Наразі у зв'язку з виникненням надзвичайної ситуації - пандемією коронавірусу COVID-19 та введення карантину, ця форма навчання стала також необхідністю для забезпечення неперервності навчального процесу в цілому.

Основною метою роботи є висвітлення першого досвіду організації та проведення дистанційного навчання зі студентами у нашому ВУЗі та безпосередньо на кафедрі загальної гігієни та екології.

З 12 березня 2020 року в ЗДМУ було розпочато електронне навчання (e-learning). Весь професорсько-викладацький склад активно долучився до цієї роботи за методичної та практичної підтримки кафедри медичної та фармацевтичної інформатики та новітніх технологій.

Так для проведення лекцій кафедрам було запропоновано користуватися MS Teams. Цей сервіс має найпростіший і найзрозуміліший формат підключення, дозволяє учасникам підключатися з будь-якого гаджету, незалежно від його місця знаходження, та легко проводити викладачам відеоконференції з кафедральних комп'ютерів, комп'ютерних класів, центрів телемедицини тощо. Інформування студентів про час проведення лекції та посилання на неї студенти отримували заздалегідь одразу трьома каналами - в особистий кабінет, на електронну пошту і у календарі.

Слід зазначити, що для ефективного використання електронного навчання відбувається й навчання викладачів. Для цього завідувач кафедри медичної та фармацевтичної інформатики і новітніх технологій професор О.А. Рижов проводить відеоконференції де розбираються всі складнощі, недоліки, що виникають під час роботи онлайн та надаються практичні рекомендації, щодо їх усунення.

Онлайн навчання на нашій кафедрі загальної гігієни та екології було організовано наступним чином: кожен викладач розробив Інструкцію для студентів факультету, за забезпечення навчального процесу на якому він відповідає. В якій детально розписав яким чином буде відбуватися дистанційне навчання з вказівкою посилань на всі необхідні сервіси. Так для викладання відеолекцій ми використовуємо real-time MS Teams. Після лекцій студенти задають питання та отримують відповіді також у онлайн режимі. Також студенти мають змогу продивитися лекції off-time у сервіс MS Stream. Для проведення практичних занять, індивідуальних та групових консультацій кожен викладач створив команди зі студентами у MS Teams. В кожній команді викладачі завчасно надають у різноманітних форматах учбовий матеріал, що необхідний для підготовки до заняття. Зворотній зв'язок від студентів налагоджено не лише у вигляді чатів у MS Teams, а й у Viber, а також запитань на електронну пошту. А для засвоєння тем, що за навчальним планом виносяться на самостійне вивчення, використовуються створені нами онлайн курси на платформі edX. Для контролю знань студентів ми задіяли MS Forms та онлайн курси edX. MS Forms дозволяє швидко проводити аналіз робіт студентів, проводити їх ранжування та виводити результати в Excel.

Серед недоліків під час проведення лекції слід назвати складнощі з підключенням іноземних студентів, тривале завантаження лекції, підключення до лекції студентів, які не мають бути долучені до неї, надмірну активність студентів (намагання включатися до керування презентацією лекції, одночасне включення багатьох мікрофонів). Шляхами усунення цих недоліків було: під час планування лекції за допомогою груп, що були створені у Офіс 365 фахівцями кафедри медичної та фармацевтичної інформатики і новітніх технологій, ми змогли залучати лише окремий потік студентів, долучення до лекції модератора допомогло забезпечити своєчасність підключення студентів, швидке реагування на повідомлення в чаті, керування активністю студентів. Також професором О.А. Рижовим для поліпшення відеолекцій було запропоновано використання сервісу Skype for business. Який дозволить більш ефективно керувати процесом проведення лекцій, безпосередньо керувати активністю студентів, зокрема, підключати їх камери, мікрофони, долучати їх до чату, коли буде потрібно, і так само за потреби відключати. Даний сервіс ми будемо обрабовувати вже на наступному тижні.

Під час проведення практичних занять з окремими групами таких недоліків не було, проте слід зазначити, що було виявлено недисциплінованих студентів, які несвоєчасно підключалися до онлайн роботи, виконували завдань з запізненням, для підготовки до занять не користувалися всіма рекомендованими нами сервісами. Відсоток цих студентів незначний та наприкінці тижня вже був мінімальним.

В цілому за результатами першого тижня можна сказати, що дистанційне навчання відбулося у масових масштабах та воно є досить ефективним й це безперечно найкраща альтернатива традиційній формі навчання на період карантину.

Ми вважаємо, що досвід, що ми отримали під час цього тижня можна використовувати й надалі для полегшення комунікації зі студентами, забезпечення безперервності навчання тих студентів, які за тих чи інших причин не можуть бути присутніми на заняттях, допомогти студентам скоротити час, що вони витрачають на пошуки необхідних матеріалів для підготовки до занять, а також полегшувати викладачам проведення аналізу успішності студентів. Тобто розширення використання електронного навчання дозволить зробити навчальний процес більш цікавим та доступним.

УДК 621.3(075)

ІТ-ТЕХНОЛОГІЇ УДИСЦИПЛІНІ «ВСТУП ДО ФАХУ»

П.М. Монтік, А.А. Галіулін, О.Ю. Розіна

«Вступ до фаху» - це перша фахова технічна дисципліна, яку вивчають на кафедрі ЕМтаІГ студенти СВО бакалавр спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» на першому курсі у другому семестрі. Знання та навички, які отримують студенти в процесі засвоєння цієї дисципліни, дозволять їм швидше адаптуватися до інших спеціальних дисциплін, наприклад «Теоретичні основи електротехніки», «Електричні вимірювання», «Електричні та електронні апарати», а також підготуватися до «Ознайомчої практики» на кінці другого семестру.

Складність та об'ємність матеріалу дисципліни потребує розробки специфічної методики та технології навчання для забезпечення взаємозв'язку теоретичних і прикладних задач та організацію самостійної роботи і контролю засвоєння студентами навчального матеріалу. Застосування комп'ютерних технологій в учбовому процесі при проведенні лекційних і практичних занять, та для самостійної роботи сприяє більш швидкому зрозумінню та більш глибокому вивченню дисципліни студентами. Сайт академії ОНАХТ та Центр дистанційного навчання забезпечує таку технологію навчання.

Кожен студент через веб-сайт Центру ДН ОНАХТ має доступ для отримання повного комплекту документації дисципліни в електронному вигляді: програму навчальної дисципліни, конспект лекцій з контрольними питаннями та модульними тестами, методичні вказівки до проведення практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів та дистанційного модульного контролю і тестування.

Для активізації лекційних занять студенти самостійно за завданнями викладача і допомогою Інтернету проглядають відеоролики з виконанням електромонтажних робот і коментують їх для інших студентів.

На перших практичних зайняттях студенти знайомляться з вмістом веб-сайтами ОНАХТ, факультету КСтаА та Центру дистанційного навчання, вивчають структуру та органи управління академії, за допомогою електротехнічного конструктора навчаються проводити монтаж електричних кіл та електричних вимірювальних приладів, а потім проводять монтажні роботи на діючих стендах кафедри.

Застосування ІТ-технологій інтенсифікує навчальний процес, активізує пізнавальну діяльність студентів та формує їхні навички інженерної діяльності.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО КОНТЕНТУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

А.С. Тройніна

Використання ігрового контенту в освітньому процесі не є чимось новим і добре опрацьовано як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. На сьогоднішній момент комп’ютерні ігри займають досить вагому нішу в сфері розваг і є, мабуть, найпопулярнішим проведенням вільного часу. Існує безліч жанрів і видів ігрових продуктів, і з кожним роком кількість існуючих ігор тільки зростає. Але на відміну від загальноприйнятого поняття комп'ютерної гри у педагогічній гри є істотні ознаки - чітко поставлена мета навчання і відповідний їй педагогічний результат, а ігрові прийоми і ситуації виступають як засіб пробудження, стимулювання учнів до навчальної діяльності [1].

Таким чином мета використання в освіті ігрового контенту - залучити до навчального процесу і утримати в ньому студента, використовуючи нові технології для ефективного отримання знань і навичок. Це особливо актуально при дистанційному навчанні, де частка самостійної роботи студента максимальна і успішність навчання залежить від його вмотивованості та самоорганізації.

Проаналізувавши різні підходи використання ігрового контенту в дистанційному навчанні можна сказати, що з одного боку, для дистанційного навчання характерні більш низький рівень залученості і нестійкий інтерес до освітнього процесу, з іншого боку, дистанційні технології представляють широкі можливості для реалізації ігрових механізмів, вже існуючих в комп'ютерних багатокористувацьких іграх [2].

Результати дослідження були реалізовані у веб-грі для навчання навичок програмування на мові JavaScript та їх тренування в дистанційному режимі. Гра має яскравий і цікавий інтерфейс для більш швидкого залучення студента в ігровий процес (рис. 1).

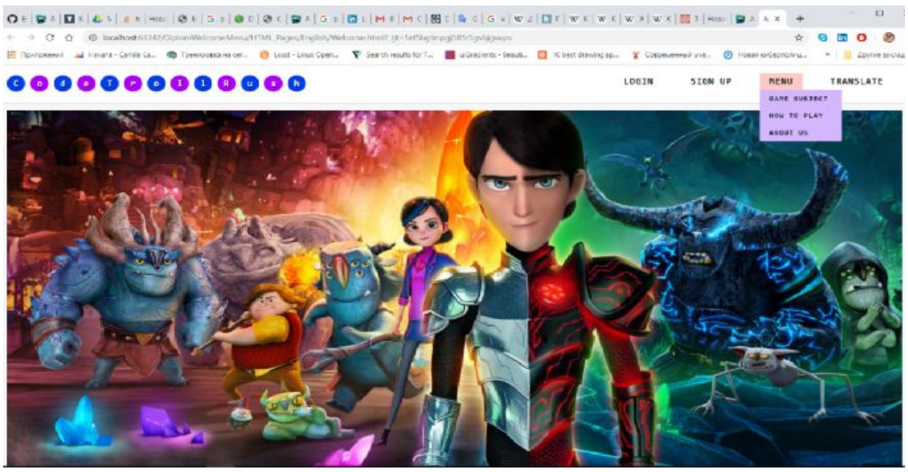

Рисунок 1. Головна сторінка веб-гри

Можливості гри, як області її застосування в дистанційному навчанні були розглянуті на базі трьох складових освітнього процесу: когнітивної, емоційної і соціальної [3].

В рамках когнітивної складової, гра надає можливості виконання завдань програмування на мові JavaScript, оформлених у вигляді квесту, в якому є кілька рівнів вирішення цих завдань в залежності від рівня студента, з можливістю відображення динаміки освоєння навичок програмування на мові JavaScript.

В рамках емоційної складової гра побудована таким чином, що гравці, конкурують між собою за володіння наявності у них великої кількості очок за менший проміжок часу при освоєнні навчального матеріалу. Так само навчання в ігровому форматі сприяє подоланню страху помилок і використання помилок в якості джерела придбання нових знань, а саме, можливості провести аналіз своєї поведінки в кінці кожного рівня і змінити його відповідно до правильного варіанту.

В рамках соціальної складової гра дозволяє студентам пробувати себе в різних ролях і публічно відкривати свої досягнення і результати, так само важливим є, що той хто навчається не асоціює процес навчання з традиційним академічним, а з активною взаємодією з іншими учасниками.

Розробка і впровадження веб-ігри для навчання навичок програмування на мові JavaScript в навчальний процес в дистанційному режимі сприяла не тільки обміну інформацією між викладачем і студентом, а й демонстрації отриманих знань і навичок, обговоренню результатів навчання, само- і взаімооцінюванню. А так само може допомогти викладачам, бажаючим активізувати навчальний процес, використовувати ігровий контент в дистанційному навчанні.

Література

1. Эльконин Д.Б. Психология игры. М.: Педагогика, 1978. -291 с.

2. Enders, Brenda. “Gamification, Games, and Learning: What Managers and Practitioners Need to Know.” The eLearning Guild, 2013.

3. Gee J.P. Learning and games // In: Katie Salen (Ed.) The ecology of games: Connecting youth, games, and learning (John D. and Catherine T. MacArthur Foundation series on digital media and learning). Cambridge, MA: The MIT Press, 2008.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Л.Я. Донець, О.В. Ніколюк

На сьогодні використання дистанційного навчання це вимога сучасності. Актуальністю отримання вищої освіти дистанційно, викликана не тільки необхідністю навчатися без відриву від виробництва, людьми з обмеженими можливостями, людьми, що перебувають за кордоном, але й тим здобувачам вищої освіти, що в умовах епідеміологічних обставин, в певний період отримують освіту не відвідуючи вищих навчальних закладів.

Дистанційне навчання в сучасному світі здійснюється за допомогою різноманітних технологій, які відрізняються за формою подання учбових матеріалів; наявністю посередника в системі навчання або за централізованою формою навчання; за ступенем використання телекомунікації і персональних комп'ютерів; за технологією організації контролю учбового процесу; за ступенем впровадження в технології навчання звичайних методів ведення освітнього процесу; за методами ідентифікації студентів при складанні іспитів.

Разом з тим, дистанційна форма навчання потребує свідомого і мотивованого підходу до отримання освіти, особливої самоорганізації та вміння розраховувати свій час. Досвід використання дистанційної форми навчання виявив ще одну особливість, а саме - велике навантаження на зір у зв'язку з необхідністю тривалий час перебувати за екраном комп'ютера.

В умовах дистанційного навчання, не зменшується і активна роль викладача, оскільки він має визначити рівень знань здобувача, та прийняти рішення, щодо коригування програм навчання з тим, щоб домогтися найкращого засвоєння пройденого матеріалу.

Як свідчить практика і деякі дослідження, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання, як процесу, котрий створює комфортне інформаційне освітнє середовище, системи комунікацій, що надають всю необхідну навчальну інформацію.

Тому застосовуючи дистанційну форму навчання потрібно урізноманітнювати її види.

Найбільш поширеними є наступні види дистанційних технологій: чат-заняття, які проводяться синхронно, коли всі учасники мають одночасний доступ до чату (Telegram, Viber); веб-заняття або дистанційні лекції, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми начальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей інтернету (Moodle, Zoom, TeamViewar, Ammyy Admin, Oovoo, Skype); телеконференції, що проводяться, на основі списків розсилки з використанням електронної пошти.

Таким чином, одна з головних задач використання дистанційних форм навчання є вибір оптимального співвідношення найкращих традицій наявної освітньої системи, сучасних педагогічних інновацій та інструментарію інформаційно-комунікаційних технологій.

РОХРАХУНКОВО-АНАЛІТИЧНІ ЗАПИСКИ ЯК ФОРМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕНІ ДИСЦИПЛІНИ «СТАТИСТИКА»

О.П. Антонюк, Л.М. Головаченко

Поза аудиторна самостійна робота студентів - це запланована навчальна. навчально-дослідницька робота студента. яка виконується при методичному керівництві викладача і має при цьому індивідуальний характер.

Метою самостійної роботи з дисципліни «Статистика» є закріплення, поглиблення отриманих теоретичних знань, що досягається практичними навичками роботи з різними видами статистичної інформації.

Робочою програмою дисципліни передбачено 60 годин для самостійної роботи в т.ч. 40 годин по чотирьох найважливіших темах:

- зведення та групування статистичних даних;
- ряди розподілу;
- ряди динаміки;
- індекси.

Джерелами інформації видачі індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів є статистичні довідники та звітні матеріали промислових підприємств.

Самостійна робота виконується у формі розрахунково-аналітичних записок по темах.

1. Зведення та групування статистичних даних.

На підставі статистичних даних про валовий збір та урожайність соняшнику, картоплі та зернових культур по областях України виконується групування областей по природно-кліматичних зонах:

- Полісся;
- Лісостеп;
- Степ

та встановлюється вплив природно кліматичних зон на рівень середньої урожайності. Зробити висновки.

2. Ряди розподілу.

На основі статистичних даних про діяльність промислових або сільськогосподарських підприємств виконуються розрахунки показників варіації:

- розмах варіації;
- середнє лінійне відхилення;
- дисперсія;
- середнє квадратичне відхилення;
- коефіцієнти варіації.

та зробити висновки про однорідність (неоднорідність) досліджуваного явища з точки зору його середнього рівня.

3. Ряди динаміки.

На підставі статистичних даних про виробництво харчових і сільськогосподарських продуктів по Україні за п’ять років розраховуються аналітичні показники:

- абсолютний приріст;
- темп росту;

- темп приросту;
- абсолютне значення одного проценту приросту;

та середні показники динамічного ряду:

- середній рівень ряду;
- середній абсолютний приріст;
- середній темп росту;
- середній рівень приросту;

та зробити висновки.

4. Індекси.

На підставі інформації наданої викладачем, розраховуються загальні індекси агрегатної форми:

- фізичного обсягу продукції;
- цін;
- вартості продукції;
- показується взаємозв'язок індексів;
- пояснюється суть індексного методу факторного аналізу.

Розрахунково-пояснювальні записки подаються на кафедру для перевірки в термін встановлений викладачем.

ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О.П. Ощепков, С.О. Магденко

На сучасному етапі розвиту закладів вищої освіти постає об'єктивно необхідним використання дистанційної форми навчання. Це викликано кількома причинами:

1. Різними формами навчання і структурою навчального процесу.
2. Достатньо велика кількість студентів працює в зв'язку з неможливістю нормального забезпечення життя батьків через низький рівень оплати праці, а в низці випадків - її відсутність.
3. Значна міграції студентів всередині країни.
4. Неспроможність ЗВО сплачувати за енергоресурси в зимовий період та недофінансування господарських витрат ЗВО або навіть зовсім відсутнє їх фінансування, які вимушені скорочувати терміни аудиторного навчання та переходити на дистанційне навчання.

Для успішного проведення дистанційного навчання студенти повинні мати навички самостійної роботи, самонавчання. Ця задача є найголовнішою в процесі щоденного навчання, тому методика проведення аудиторних занять обов'язково повинна передбачати перевірку самостійної роботи студента, його підготовку до наступного заняття. Саме завдання для самостійної роботи повинно бути різноманітні: питання, тести, розв'язання практичних завдань, реферати та ін. За результатами виконання самостійної роботи обов'язково проводити аналітичне висловлення щодо прийняття управлінських рішень для подальшого функціонування підприємств.

Без навчання студента усвідомленої самостійної роботи дистанційне навчання буде неефективним, тому що студент не отримує необхідного рівня знань, навичок та вмінь.

Прикладом розробки завдань для самостійної роботи студентів спеціальності 073 «Менеджмент» може бути вибрана тема: «Ряди динаміки», яка включає в себе для самостійної підготовки:

1. Питання для обговорення (теоретичні питання з характеристики рядів динаміки, характеристика показників рядів динаміки, методи обробки динамічних рядів).

2. Розв’язання практичного завдання (на підставі даних Державної служби статистики України про обсяг врожаю пшениці за 5 років розрахувати показники рядів динаміки і надати коментарі щодо динаміки).

Таблиця1. Динаміка врожаю пшениці в Україні за 2015-2019 роки

Роки	2015	2016	2017	2018	2019
Млн.тонн	27.0	26.0	24.0	24.5	28.2

1. Тести:

За попередній рік обсяг промислового виробництва збільшився на 2.5 %, а оптові ціни на промислову продукцію зменшилися у середньому на 1.2 %. Темп зростання обсягів промислового виробництва у відсотках складає:

а) 102.5 б) 97.5

Темп зростання оптових цін у відсотках складає:

в) 101.2 г) 98.8

Відповіді: 1. а, в 2. а, г 3. б, в 4. б, г

2. Реферат (тема: «Сутність індексу сезонності та визначення його впливу на ефективність роботи підприємства»).

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ»

Г.Б. Пчелянська, Т.Д. Маркова

Для виконання завдань, які постали перед сучасною вищою освітою, необхідно вдосконалювати навчально-виховний процес, створювати такі методи і форми взаємодії викладача і студента, які спрямовані на заохочення самостійної навчальної діяльності студентської молоді, оскільки компетентнісна парадигма освіти регламентує, що тільки ті знання, які людина набула самостійно, завдяки власному досвіду, думці й діям, стають справді її здобутком.

Саме тому на сучасному етапі реформування українського сегменту освіти, великі зусилля викладачів спрямовані на пошуки нових форм та методів організації навчання. Специфічною проблемою є організація самостійної роботи студентів з дисципліни «Інформаційні системи і технології обліку».

Навчальну дисципліну «Інформаційні системи і технології обліку» віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки бакалаврів за спеціальністю «Облік і аудит». Вона є невід'ємною частиною циклу комп'ютерних дисциплін, необхідних працівникам бухгалтерії підприємств незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання.

Вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні системи і технології обліку», дозволяє студентам оволодіти знаннями та навичками стосовно використання технології оброблення інформації в автоматизованих інформаційних системах обліку з застосуванням різноманітних режимів роботи персональних комп'ютерів. З огляду на це методологія вивчення навчальної дисципліни включає сукупність конкретних методів, а саме: історичного та макроекономічного методів щодо оцінки процесів інформатизації економіки та суспільства в цілому; аналізу, узагальнення та визначення доцільності використання ефективного вітчизняного та зарубіжного досвіду інформаційного обслуговування об'єктів обліку всіх рівнів; використання сучасного наукового інструментарію пізнання та обробки інформації.

Самостійна навчальна робота з дисципліни «Інформаційні комп'ютерні системи і технології обліку» покликана сформувати практичні навички роботи студентів з прикладними програмами та глобальною мережею Інтернет, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань та поглиблене вивчення теоретичних і практичних проблем дисципліни з метою підвищення якості професійної підготовки.

Самостійна робота вирішує задачі всіх видів навчальної роботи. Крім того, самостійна робота має виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь та навичок, але й як рису характеру, яка грає суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Самостійна робота студентів повинна систематично контролюватися викладачем.

Основою для самостійної роботи служить науково-теоретичний курс, комплекс отриманих студентами знань. При розподілі завдань студенти отримують інструкції щодо їх виконання, методичні вказівки, посібники, перелік необхідної літератури.

Для забезпечення студентів електронними навчальними ресурсами, керування та організації самостійної роботи студентів з дисциплін «Інформаційні комп'ютерні системи і технології обліку» було розроблено електронну підтримку цих дисциплін в системі управління навчанням Moodle.

Ці електронні навчальні курси (ЕНК) включають лекції, практичні та лабораторні роботи, підручники та посібники, презентації до лекцій, тести, методичні рекомендації до самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Самостійна робота засобами Moodle організується винесенням завдань в розділі «Самостійна робота студентів», які включають:

- методичні рекомендації до вивчення всіх тем з дисципліни;
- теми індивідуальних презентацій;
- індивідуальні завдання для студентів.

Самостійну роботу реалізовано у вигляді виконання онлайн завдань, що організується в Moodle структурним елементом «Завдання». Студенти надсилають свої відповіді у вигляді файлів: документів текстового редактора, електронних таблиць, зображень. За кожне виконане завдання студент отримує бали та коментар викладача. Підсумкові оцінки заносяться в журнал оцінок.

Для перевірки якості засвоєння теоретичної частини дисципліни, для підготовки до тематичного оцінювання в системі Moodle використовуються онлайн тестування, що організується в Moodle структурним елементом «Тест».

Таким чином, така організація самостійної роботи студентів має ряд переваг, а саме:

- широке використання пошукових, проблемних методів;
- удосконалення прийомів використання отриманих знань в спільній та індивідуальній діяльності;
- розвиток не лише самостійного мислення, але й культура спілкування, вміння виконувати різні соціальні ролі у спільній діяльності;
- формування вмінь використання сучасних інструментів інформаці́йно-комуні́каційних технологій (ІКТ);
- система Moodle дає можливість ефективно організувати контроль над виконанням самостійних завдань.

НАУКОВИЙ ГУРТОК ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

К.В. Стасюкова, Л.М. Головаченко

Студентський науковий гурток - одна з форм наукової діяльності студентів, спрямована на розширення їх наукового потенціалу й формування навички науково-дослідної діяльності у вільний від навчання час або спеціально наданий час.

З метою розвитку та поглиблення наукових досліджень студентів та викладачів на базі факультету економіки, бізнесу і контролю ОНАХТ кафедрою обліку та аудиту створено науковий гурток «Smart-бухгалтер», основним завданням якого є поглиблене вивчення та впровадження на практиці теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах харчової промисловості різних форм власності, оволодіння студентами навичок з самостійного опрацювання питань з підготовки проведення аналізу, аудиту та опрацювання документації та звітності для забезпечення ефективної діяльності підприємства.

Гурток створено з метою:

- формування у студентів стійких знань з бухгалтерського обліку;
- забезпечення сприятливих умов для розвитку та організації культурного дозвілля студентів та викладачів, їх інтелектуального розвитку в ОНАХТ;
- підготовки студентської молоді до самостійної наукової роботи;
- організації та проведення в академії наукових заходів, мистецьких, творчих конкурсів, семінарів, олімпіад, із залученням студентів, викладачів та співробітників ОНАХТ;
- участі у змаганнях, конкурсах, науково-практичних конференціях, олімпіадах різного рівня представляючи ім’я академії;
- набуття студентами навичок та уміння самостійно вирішувати практичні питання, вміти визначати проблеми, які стоять перед керівництвом у сфері ведення обліку та знаходити шляхи їх вирішення, оцінювати фактори, що впливають на діяльність підприємства;
- організації поза навчальної та виховної роботи зі студентською молоддю, пропагування здорового способу життя, підвищення їх інтелектуального та культурного рівня.

Форми роботи:

1. Проведення майстер класів з поглибленого вивчення сучасних методів ведення обліку.
2. Проведення майстер класів з діагностування та аналізу діяльності підприємства та розробки заходів щодо її вдосконалення.
3. Допомога в підготовці до участі в міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.
4. Допомога в написанні научних статей та тез доповідей.
5. Підготовка студентів до участі в олімпіадах з бухгалтерського обліку, аудиту та інших дисциплін різного рівня.
6. Організація культурного дозвілля членів Гуртка.

Проведений аналіз особливостей організації наукового гуртка дозволяє стверджувати, що така форма організації науково-дослідницької діяльності студентів у поєднанні з розв’язуванням задач є дієвим та необхідним засобом формування науково-дослідницьких компетентностей, що створює сприятливе середовище для становлення та розвитку майбутнього фахівця.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

О.В. Тарасова

В результаті інформатизації суспільства та зниження вартості послуг з використання мережі Internet значно поглибились процеси впровадження в освітню діяльність прогресивних інформаційних технологій і виникла нова, перспективна форма навчального процесу - дистанційне навчання.

Дистанційне навчання є новим засобом реалізації навчального процесу, в основу якого покладено використання сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, що дозволяють навчатися на відстані, без прямого контакту між викладачем і студентом.

За даними ЮНЕСКО, онлайн навчання одного студента майже втричі дешевше навчання в рамках традиційної освіти будь-якої країни. Таким чином можна значно скоротити витрати на освітню діяльність, а також полегшити отримання освіти для осіб з особливими потребами.

Вивчення світового досвіду організації дистанційної освіти дозволяє визначити основні причини, що мотивують заклади вищої освіти до впровадження цієї прогресивної системи навчання. До них насамперед належать:

- покращення якості навчання;
- переваги сучасних технологій підготовки спеціалістів;
- зростаючий попит на дистанційну форму навчання;
- можливості постійної взаємодії викладача і студентів;
- потреба адаптації до інформаційного суспільства;
- можливості зменшення витрат на модернізацію освіти.

Основними перевагами впровадження дистанційної форми навчання для студентів є:

- навчання відповідно власному темпу, особистісним особливостям та освітнім потребам;
- необмежений вибір ВНЗ та освітніх можливостей, незалежно від місцезнаходження;
- використання під час процесу навчання сучасних технологій;
- самостійне планування студентом часу занять;
- навчання у найбільш приємній та сприятливій атмосфері, яка створюється студентом самостійно.

До недоліків дистанційної форми навчання можна віднести:

- брак особистісного спілкування між викладачем та студентом (здійснюється менш ефективне, безособистісне передавання знань);
- студенту необхідна сильна особистісна мотивація, бажання вчитися самостійно, без постійної допомоги та підштовхування викладачем;
- студентам бракує спілкування з іншими студентами для обміну інформацією та досвідом;
- студенти не завжди забезпечені достатнім технічним обладнанням - комп’ютером та постійним виходом у Інтернет.

Запровадження дистанційної освіти в Україні пов’язане з деякими труднощами:

- недостатньо пророблені методологічні та психолого-педагогічні особливості дистанційної форми навчання;

- дуже високі вимоги до викладача, якому, крім знань свого предмету, необхідне вміння успішно користуватися засобами інформаційних і комунікаційних технологій;
- недосконалість нормативно-правового, організаційного і методичного забезпечення розвитку дистанційної освіти;
- низький рівень захисту авторського права на електронні навчальні посібники;
- відсутність норм часу на розробку медіа-посібників;
- консерватизм деяких викладачів та інертність до нововведень;
- низька мотивація роботи з дистанційними технологіями навчання;
- високий бюрократизм дистанційного навчання;
- проблеми фінансування розробки дистанційних технологій, оновлення комп'ютерної техніки та матеріальної бази вищих навчальних закладів;
- низький рівень інформованості населення про дистанційне навчання.

Все це призводить до відставання розвитку дистанційної форми освіти в Україні від світових тенденцій та безпосередньо впливає на методологію та якість дистанційного навчання.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ ЯК ВИД ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

О.О. Євтушевська

Сучасний стан інформаційного забезпечення звів суть лекції до консультативно-оглядового означення проблеми та аналізу можливих напрямків її вирішення. Усі світові та пропоновані останнім часом національні стандарти за основу навчання беруть самостійну, творчу роботу того, хто навчається. На цьому принципі базуються і новітні, виключно інформаційні, технології навчання.

Тому завданням нинішнього дня для викладача є допомога студентові в організації навчальної та інших видів діяльності і чітке розмежування тих видів навчальних робіт, які виконуються в аудиторії та в позаурочний час. Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілей дослідження та їх досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою, з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо. Практична реалізація такого принципу навчання пов'язана із використанням в навчальному процесі індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) - є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом зі складанням підсумкового іспиту чи заліку з даної навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ - самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу і розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ - це завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. Завдання можуть мати комплексний характер і тоді до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

ІНДЗ виконується студентом після самостійного вивчення програмного матеріалу. У НДР необхідно розкрити основний зміст як теоретичних питань за допомогою рекомендованої літератури, так і прикладів на підставі фактичного матеріалу за місцем роботи або даних конкретних установ, організацій, підприємств.

Індивідуальна робота та індивідуальні завдання в процесі вивчення майбутніми фахівцями спеціальних дисциплін відіграють важливу роль у формуванні професійних знань, умінь та навичок майбутніх фахівців. Доцільна організація індивідуальної роботи сприяє закріпленню фахових знань та розвитку вмінь реалізувати означені знання в практиці професійної діяльності.

УДК 378

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

К.І. Оксенюк
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

В умовах посилення процесів глобалізації та інформатизації суспільства відбувається інтенсивне впровадження технологій дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Існують інструменти, розроблені для підтримки дистанційного навчання, а їх використовувати можна не виходячи з дому, маючи лише доступ до інтернету. Дистанційне навчання надає можливість вирішити проблему не лише фізичної присутності студента та викладача в одній аудиторії, а й спрощує доступ до навчальних матеріалів, тестових завдань та дозволяє перевіряти завдання онлайн.

Теоретичним та прикладним аспектами дослідження дистанційного навчання присвятили праці А. Архангельський, Ю. Бабанський, В. Биков, С. Гончаренко, В. Гриценко, В. Кремень, В. Кухаренко, І. Огородніков, В. Олійник, П. Сефаненко, І. Харламов та інші. Однак питання впровадження технологій дистанційного навчання у вищих навчальних закладах потребують подальшого вивчення.

Дистанційне навчання - універсальна, інтегральна, гуманістична форма навчання, на основі якої створюються умови для тих, хто навчається, щодо вільного вибору навчальних дисциплін, викладацького складу з конкретної дисципліни [1].

Особливостями дистанційного навчання є: гнучкість, модульність, паралельність, віддаленість, масовість, рентабельність, інноваційність, охоплення, соціальність тощо.

Найширенішими платформами дистанційного навчання є ATutor, Claroline, eFront, Moodle, eLearning Server, SharePointLMS, Blackboard, WebCT Campus Edition, WebCT Vista, IBM Lotus LearningSpace, WebTutor, Sakai, Прометей, Орокс тощо. Кожна із зазначених платформ передбачає різні види робіт щодо створення навчальних курсів та віртуальних середовищ. Їхня особливість - відповідність загальноприйнятим світовим вимогам і стандартам організації дистанційного навчання.

Переваги дистанційної форми навчання: забезпечення індивідуального підходу, заняття проходять згідно оптимального графіку; допомагає творчо розвиватись, мислити нешаблонно; дисциплінує, встановлює певні строки; контроль знань здійснюється систематично; соціальна рівність (можливість отримання освіти незалежно від місця проживання чи стану здоров'я); застосовуються інтерактивні методи навчання; можливість ефективно поєднувати професійну діяльність з навчанням.

Студенти, що навчаються дистанційно, більш адаптовані до зовнішніх умов, вони більш самостійні, товариські й комунікабельні, не бояться приймати важливі рішення, а виходить, у сучасному світі бізнесу їм буде легше [2].

Недоліками дистанційної освіти є: знеособлене спілкування студента з викладачем; дистанційна освіта більш тривала та менш ефективна порівняно з очною через відсутність у студентів необхідної самодисципліни та мотивації; орієнтація на технічні засоби та віртуальне середовище, що відображається на внутрішньому стані студента і може привести до психічних порушень; складність об'єктивної оцінки знань студентів.

Ефективність дистанційного навчання безпосередньо залежить від багатьох параметрів: технічна організація процесу; компетентність супроводжуючого персоналу як зі сторони педагога, так і зі сторони студента; необхідність отримання знань (основна умов) і, очевидно, технічна, педагогічна і каузальна підготовленість тих викладачів, які здійснюють безпосередню підготовку зі слухачами.

Отже, в сучасних умовах здійснюється активне впровадження технологій дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Дистанційне навчання дозволяє студенту навчатися тоді, коли зручно, у власному темпі (згідно установлених строків проведення курсів), в тому місці де він перебуває. Поєднуючи дистанційні технології із традиційними формами навчання, ВНЗ дозволяє надати ширший спектр освітніх послуг як для абітурієнтів і студентів, так і для викладачів з метою підвищення кваліфікації.

Література

1. Гарбич-Мошора О.Р. Впровадження дистанційного навчання в навчальний процес для підготовки фахівців інформаційних технологій / О.Р. Гарбич-Мошора // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2015. - № 1. - Том 45. - С. 93-105.

2. Самойленко О. М. Створення нормативної бази навчального процесу ВНЗ як засіб забезпечення дистанційної форми навчання студентів // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2013. - Том 35. - № 3. - С. 99-105.

WEB-QUEST ЯК ФОРМА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА

Н.О. Дец, Л.О. Ланженко, Д.В. Дец

Самостійна робота здобувача вищої освіти - це вид розумової діяльності, за якої здобувач без сторонньої допомоги опрацьовує тему, виконує завдання на основі знань, отриманих на лекціях, лабораторних, практичних заняттях, з книг та підручників.

Ефективною комплексною технологією організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти в ОНАХТ є технологія дистанційного навчання Moodle.

Самостійна робота засобами Moodle організовується винесенням завдань, які включають: методичні рекомендації до вивчення всіх тем з дисципліни; теми індивідуальних презентацій; індивідуальні завдання для студентів тощо.

Одним з підходів до виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти ОНАХТ є організація у другому семестрі Дистанційного модулю у вигляді виконання он-лайн завдань, що реалізовано в Moodle. Студенти надсилають свої відповіді у вигляді документів текстового редактора, електронних таблиць, зображень тощо. За кожне виконане завдання студент отримує бали та коментар викладача. Для перевірки якості засвоєння теоретичної частини дисципліни, для підготовки до тематичного оцінювання, модульного контролю можуть використовуються он-лайн тестування у системі Moodle.

Для підвищення мотивації до навчання та зацікавленості у вивченні дисциплін на платформі Moodle можуть бути розроблені web-quest.

Web-quest - педагогічна технологія, яка характеризується спрямованістю на вирішення конкретних освітніх задач, постановку пошуково-дослідницьких нестандартних завдань і використання інформаційних ресурсів Інтернету для їх розв’язання. Ця технологія сприяє ефективному отриманню здобувачем нової навчальної інформації, розвиває логіку, науково-дослідницькі навички, вміння аналізувати інформацію, закріплює знання та практичні вміння.

Web-quest містить такі основні елементи: вступ, у якому обов’язково вказуються терміни проведення роботи і надається завдання; посилання на ресурси мережі, у яких міститься необхідний для web-quest матеріал: електронні адреси, тематичні форуми, книги або методичні посібники з бібліотечних фондів; поетапний опис процесу виконання завдання з поясненням принципів обробки інформації, додатковими супровідними питаннями, схемами, таблицями, діаграмами, графіками та ін.; висновки, які мають містити приклад оформлення результатів виконання завдання або їх презентації, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок.

Web-quest як вид самостійної роботи дозволяє організувати індивідуальну, парну або групову діяльність здобувачів з використанням Інтернету в освітньому процесі.

Завдяки технології web-quest процес навчання орієнтовано на самостійність студента; збільшується час спілкування з викладачем; здійснюється розвиток мислення та перехід від пасивного отримання знань до дієвого (активного); інформаційні технології більш активно залучаються до навчального процесу.

Така діяльність студентів підвищує не лише мотивацію до процесу здобуття знань, але і відповідальність за результати цієї діяльності та їхню презентацію. Ця сучасна та перспективна методика стимулює пізнавальну діяльність студентів, активізує навчальний процес, навички самостійного одержання знань, дає змогу проявити себе як творчу особистість не тільки студенту, але і викладачеві, що підтверджує необхідність та актуальність даної технології в сучасному освітньому процесі.

КОМПОНЕНТИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В.Ю. Габрусєв, С.В. Мартинюк
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

Актуальність

Інформатизація системи освіти змушує переглядати традиційні підходи до сучасної системи навчання. Динамічність сучасного світу змушує розглядати електронне (дистанційне) навчання як необхідну складову навчального процесу сучасного закладу освіти. Основною структурною одиницею електронного (дистанційного) навчання є електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни (електронний курс).

Електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) повинен відповідати Закону України «Про вищу освіту» [3], «Положенню про дистанційне навчання» [4], «Вимогам до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами і спеціальностями» [1], «Положенню про електронні освітні ресурси» [7]; «Положенню про дистанційне навчання ТНПУ» [5]; «Положенню про електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни» [6].

Розгляд проблеми

Електронний навчально-методичний комплекс слугує проміжною ланкою між викладачем і студентом під час здійснення електронного (дистанційного) навчання. Він повинен виконувати кілька функцій, зокрема: інформаційну, діяльнісну, комунікаційну та контролюючу.

Принциповою відмінністю електронного курсу від електронного варіанту навчального посібника є:

1) чітка структурованість навчально-методичних матеріалів;

2) наявність засобів інфокомунікацій для інтерактивної взаємодії суб’єктів навчального процесу протягом усього часу вивчення дисципліни;

3) забезпечення контролю виконання різних видів навчальної діяльності.

Ми розглядаємо електронний курс як сукупність інтегрованих між собою електронних освітніх ресурсів та освітніх послуг, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням інфокомунікаційних технологій для вивчення навчальної дисципліни в повному обсязі, передбаченому навчальною програмою. Електронний курс є складовою частиною навчально-виховного процесу. Він містить навчально-методичне призначення, використовується для забезпечення навчальної діяльності студентів, вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища університету і повинен відповідати таким вимогам:

- відповідність програмі з навчального предмета, для вивчення якого розроблено електронний навчальний курс;
- наявність відповідних методичних рекомендацій щодо використання навчальних ресурсів електронного курсу;
- дотримання чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог [1];
- дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

Електронний навчально-методичний комплекс складається з електронних освітніх ресурсів. Під електронним освітнім ресурсом розуміється логічно завершений блок навчально-методичного забезпечення, необхідного для ефективної організації навчально-виховного процесу в частині щодо його наповнення змістовними, якісними навчально-методичними матеріалами [7] і повинен містити електронні освітні ресурси, які забезпечують **інформаційну, діяльнісну, комунікаційну та контролюючу функцію** [2].

Інформаційна складова електронного курсу слугує для надання студентам повної інформації про навчальну дисципліну та необхідного теоретичного матеріалу відповідно до навчальної програми дисципліни, використовуючи різні форми подання:

1) назва та короткий опис дисципліни;

2) методичні рекомендації щодо використання електронних освітніх ресурсів, послідовності виконання, особливості контролю;

3) програма навчальної дисципліни, критерії оцінювання;

4) лекційний матеріал у текстовому вигляді з графіками, малюнками та таблицями;

5) презентації, відео- та аудіозаписи матеріалів, необхідних для доповнення, ілюстрування лекційного матеріалу;

6) відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів;

7) бібліографія та посилання на електронні бібліотеки.

Діяльнісна складова електронного курсу слугує для організації навчальної діяльності студентів з використанням засобів системи управління навчальними ресурсами і може містити:

1) тести для усіх видів контролю рівня знань (самоконтроль, поточний і підсумковий контроль);

2) завдання для практичних, лабораторних, семінарських занять із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

3) віртуальні лабораторні роботи з методичними рекомендаціями щодо їх виконання (за умови, що виконання лабораторних робіт передбачено навчальним планом та якщо не прийнято рішення проводити лабораторні роботи в очній формі);

4) глосарій термінів навчального матеріалу.

Комунікаційна складова забезпечує засоби для комунікації учасників навчального процесу (викладача та студента) у синхронному й асинхронному режимах з використанням засобів системи управління навчальними ресурсами та сторонніх комунікаційних сервісів, наприклад Google Apps For Education:

1) чат;

2) аудіо та відео конференції;

3) електронна пошта;

4) форум.

Контролююча складова електронного навчально-методичного комплексу забезпечує контроль якості здійснення електронного навчання, що включає в себе контроль успішності, контроль ефективності використання навчальних ресурсів. Аналіз ефективності використання електронних курсів доцільно здійснювати комплексно, застосовуючи засоби моніторингу навчального процесу, прийняті в навчальному закладі, такі як оцінювання діяльнісних складових електронного курсу, аналіз успішності, опитування викладачів і студентів тощо. Вбудовані засоби у системі управління навчальними ресурсами Moodle дозволяють зробити висновки даних про активність студентів під час роботи з курсом, активність використання електронних освітніх ресурсів курсу та є джерелом даних для подальшого аналізу й удосконалення ЕНМК. Використання сторонніх сервісів збору аналітичних даних, таких як Google Analytics, дозволить більш всебічно провести аналіз використання електронного курсу та зробити відповідні висновки.

Висновки

Електронний навчально-методичний комплекс необхідно розглядати як дидактичне забезпечення навчальної дисципліни, що містить всі необхідні електронні освітні ресурси для засвоєння навчальної дисципліни у повному обсязі відповідно до навчальної програми. Електронні освітні ресурси електронного курсу разом із засобами системи управління навчальними ресурсами повинні забезпечувати інформаційну, діяльнісну, комунікаційну та контролюючу функції.

Література

1. Вимоги до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами і спеціальностями. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1857-13.

2. Габрусєв В.Ю., Терещук Г.В. Система управління навчальними ресурсами MOODLE. Друк. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2011, 60 с.

3. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.

4. Положення про дистанційне навчання. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13.

5. Положення про дистанційне навчання ТНПУ. Друк. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2017, 12 с.

6. Положення про електронний навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни. Друк. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2014, 12 с.

7. Положення про електронні освітні ресурси. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12.

УДК 378.147

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

Г.І. Шатковська, С.І. Літвинчук
Національний університет харчових технологій, м. Київ, Україна

Постановка проблеми. Використання електронних засобів навчального призначення дозволяє системно формувати ІКТ компетентність учасників освітнього процесу, надає можливість оптимізувати роботу викладача, організовувати безперервний оперативний контроль у процесі навчання, сприяти розвитку творчих здібностей та ініціативи здобувачів освіти, допомагати реалізовувати навчання за різними формами роботи: індивідуальною, колективною, самостійною, дистанційною.

Мета. Підвищення ефективності та якості навчання здобувачів освіти. Скорочення витрат на навчання. Підтримка лідерів.

Отримані результати шляхом: впровадження інновацій (активних методів навчання); наближення до індивідуальної форми навчання за допомогою IT-технологій.

Для 98 % здобувачів освіти ефективність індивідуальної роботи вище на 50 % ніж у групі).

Поширення комп'ютерної техніки та пов'язаних із нею інформаційних і телекомунікаційних технологій породжує нові напрями інформатизації діяльності людини практично в будь-якій сфері суспільного життя. Очевидно, що освіта не є винятком.

За природою основної інформації можна виділити такі:

- текстове (символьне) електронне видання - електронне видання, що містить переважно текстову інформацію, представлену у формі, що допускає посимвольну обробку;
- образотворче електронне видання - електронне видання, що містить переважно електронні зразки об'єктів, що розглядаються як цілісні графічні зразки, представлені у формі, що допускає перегляд і друковане відтворення, але не допускає посимвольної обробки;
- звукове електронне видання - електронне видання, що містить цифрове представлення звукової інформації у формі, яка допускає її прослуховування, але не призначеної для друкованого відтворення;
- програмний продукт - самостійний твір, що являє собою публікацію тексту програми/програм мовою програмування або у вигляді виконуваного коду;
- мультимедійне електронне видання - електронне видання, в якому інформація різної природи присутня рівноправно і взаємозв'язана для вирішення певних розробником завдань, причому цей взаємозв'язок забезпечений відповідними програмними засобами.

За функціональною ознакою можна виділити такі:

1) програмно-методичні (навчальні плани та навчальні програми);

2) навчально-методичні (методичні вказівки, керівництва, що містять матеріали з методики викладання навчальної дисципліни, вивчення курсу, виконання курсових і дипломних робіт);

3) навчальні (підручники, навчальні посібники, тексти лекцій, конспекти лекцій);

4) допоміжні (практикуми, збірники завдань і вправ, хрестоматії, книги для читання);

5) контролюючі (тестуючі програми, бази даних).

Основними видами комп'ютерних засобів навчального призначення є:

- сервісні програмні засоби загального призначення;

- програмні засоби для контролю і виміру рівня знань, умінь і навичок;
- електронні тренажери;
- програмні засоби для математичного та імітаційного моделювання;
- програмні засоби лабораторій віддаленого доступу і віртуальних лабораторій;
- інформаційно-пошукові довідкові системи;
- автоматизовані навчальні системи (АНС);
- електронні підручники (ЕП);
- експертні навчальні системи (ЕНС);
- інтелектуальні навчальні системи (ІНС);
- засоби автоматизації професійної діяльності (промислові системи або їх навчальні аналоги).

ВИСНОВКИ. Виходячи з різних критеріїв, можна скласти величезну кількість класифікацій електронних засобів навчання. Але найголовнішим є те, що сучасні комп'ютерні засоби дають нам змогу здійснювати виконання різних цілей за допомогою різноманітних засобів сучасних технологій навчання.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗИМОВОГО ДИСТАНЦІЙНОГО МОДУЛЯ 2019-2020 Н. Р.

Ф.А. Трішин, Ю.К. Корнієнко

Важливою та невід'ємною складовою навчального процесу в ОНАХТ вже багато років є дистанційна. У 2019-2020 навчальному році вже в четвертий раз в академії проводився зимовий дистанційний модуль весняного семестру. Термін його проведення цього року 1 лютого - 1 березня 2020 року. Зупинимось на показниках, що характеризують проведення зимового дистанційного модуля.

В даний момент в системі дистанційного навчання (СДН) ОНАХТ зареєстровані всі викладачі-лектори, крім того, асистенти, які технічно допомагають більш досвідченим колегам.

Для допомоги викладачам з приводу створення та супроводження дистанційних курсів нами ще 3 роки тому були розроблені «Методичні рекомендації щодо організації навчання з використанням технологій дистанційного навчання». Ці матеріали були розташовані на інформаційному сайті центру дистанційного навчання ОНАХТ за електронною адресою: http://dlc.onaft.edu.ua/ та одночасно через відповідальних осіб по кафедрам розповсюджені серед викладачів академії.

Для успішного освоєння студентами дистанційних технологій нами були розроблені «Методичні рекомендації студентам щодо навчання з використанням технологій дистанційного навчання». Ці матеріали також були розміщені на інформаційному сайті центру дистанційного навчання. Підключення студентів певних груп до курсів викладачів робилося, як і раніше, співробітниками центру за поданнями кафедр.

До початку зимового дистанційного модуля кожен викладач-лектор повинен був створити власний курс (курси). Всі зроблені дистанційні курси (їх зараз більше 2000) були розміщені на сайті центру дистанційного навчання ОНАХТ за електронною адресою: http://moodle.onaft.edu.ua/. Загальна кількість дистанційних курсів для зимового модуля весняного семестру 2019-2020 н.р. становила 973.

Кожен викладач повинен був до початку зимового модуля визначити об’єм матеріалу, який він виносить на самостійне вивчення у дистанційному режимі. Враховуючи термін проведення модуля (1 місяць), цей об’єм має становити від 15 до 20 % від загального об’єму семестрового матеріалу. Матеріал може включати: 1) декілька лекцій у текстовому чи відео- форматі; 2) посилання на зовнішні ресурси, де розташований певний матеріал у вільному доступі; 3) лабораторні роботи, практичні чи семінарські заняття (залежно від дисципліни, якщо їх можливо виконати поза межами аудиторії); 4) тести або (та) контрольні завдання для перевірки засвоєння вивченого матеріалу; 5) список літератури при вивченні дисципліни; 6) рекомендації, вимоги щодо самостійного вивчення цього матеріалу протягом зимового модуля. При необхідності можливо було наповнення курсу також іншими матеріалами.

Одна дисципліна може мати декілька дистанційних курсів (приклади - Безпека життєдіяльності, Фізика, Вища математика, Іноземна мова, Українська мова за професійним спрямуванням та інші, якщо дисципліна має певні особливості для студентів різних спеціальностей), навпаки, один курс може бути спільним для декількох викладачів (приклади - Технічна мікробіологія, Аналітична хімія, які викладаються на різних спеціальностях).

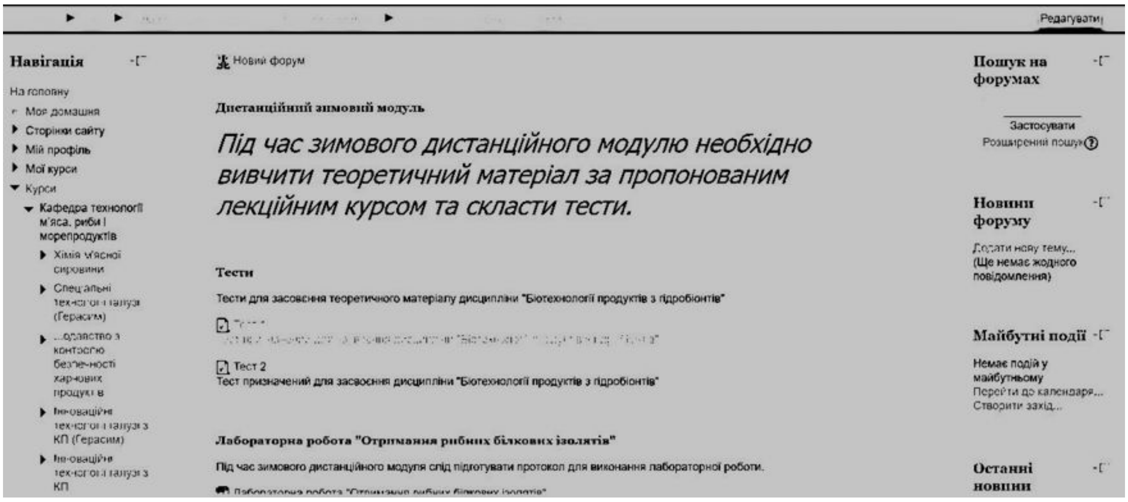

Рисунок 1. Фрагмент дистанційного модуля курсу
«Біотехнології продуктів з гідробіонтів»

Оскільки на сайті центру дистанційного навчання були розміщені повні семестрові курси, в них знаходяться вимоги щодо вивчення певної частини відповідної дисципліни у дистанційному форматі.

На рисунках 1 та 2 показані приклади створених дистанційних курсів «Біотехнології продуктів з гідробіонтів» та «Методологія наукових досліджень» з певними вимогами щодо зимового дистанційного модуля.

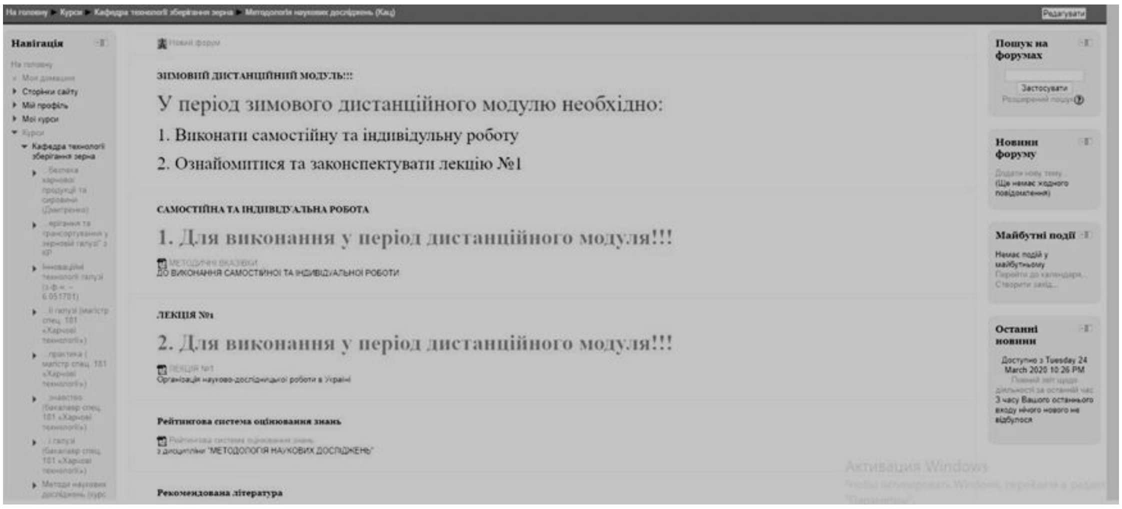

Рисунок 2. Фрагмент дистанційного модуля курсу
«Методологія наукових досліджень»

У дистанційному модулі цього року брали участь ті студенти, які вивчають певні дисципліни у весняному семестрі. Зараз в системі дистанційного навчання зареєстровані всі студенти денної форми навчання (саме на них орієнтований дистанційний модуль) та всі студенти заочної форми навчання. В деканатах була організована процедура передачі реєстраційних даних студентам.

Як вже відмічалося, дистанційна частина весняного семестру почалася 1 лютого та продовжувалася до 1 березня 2020 року. Викладачі працювали online зі студентами. Студенти відвідували дисципліни, до яких вони були підключені. Викладачі-лектори аналізували відвідування, відповідали на запитання як в системі дистанційної навчання, так і (при необхідності) за допомогою електронної пошти. Цього року студенти щоденно відвідували від 200 до 750 дисциплін (рис. 3). Аналіз показав, що всі дистанційні курси відвідувалися, а деякі з дисциплін відносилися до осіннього семестру. Середня кількість відвідуваних дисциплін становила 554 за добу (торік ця кількість становила 640 за добу).

Рисунок 3. Щоденна кількість відвідуваних дисциплін

На рис. 4 показана кількість подій з 1 лютого по 1 березня 2020 року. Що таке кількість подій в системі дистанційного навчання? Вона включає в себе, по-перше, відвідування користувачами окремих курсів (дисциплін), далі, в межах одного курсу виконання різних дій (перегляд, тестування та т. і.), різні заходи на курси протягом доби. За період проведення дистанційного модуля щоденна кількість подій коливалась в межах 10000 - 40000, а середня кількість подій становила 18000 за добу (для порівняння відмітимо, що у 2019 році ця кількість була трохи більшою та становила 19615 за добу).

На рис. 5 показана кількість користувачів, які заходили на сайт щодобово. Щоденно сайт відвідували від 350 до 650 користувачів. Середня кількість користувачів становила 519 за добу (у 2019 році вона становила 579 користувачів за добу).

Рисунок 4. Щоденна кількість подій

Рисунок 5. Щоденна кількість користувачів

На завершення дистанційної складової весняного семестру обов'язково треба провести контрольні заходи у вигляді online-тестування або виконання певного завдання. Для цього можна використовувати різні засоби, які існують в системі дистанційного навчання, а саме, можливо створити та провести тестування у різноманітних формах (Множинний вибір, Відповідність, Есе) або використовувати такий вид діяльності як «Завдання» з відправленням відповіді у вигляді файлу до системи. На Рис.6 показаний приклад організації у дистанційному курсі тестування під час вивчення дисципліни «Ґрунтознавство».

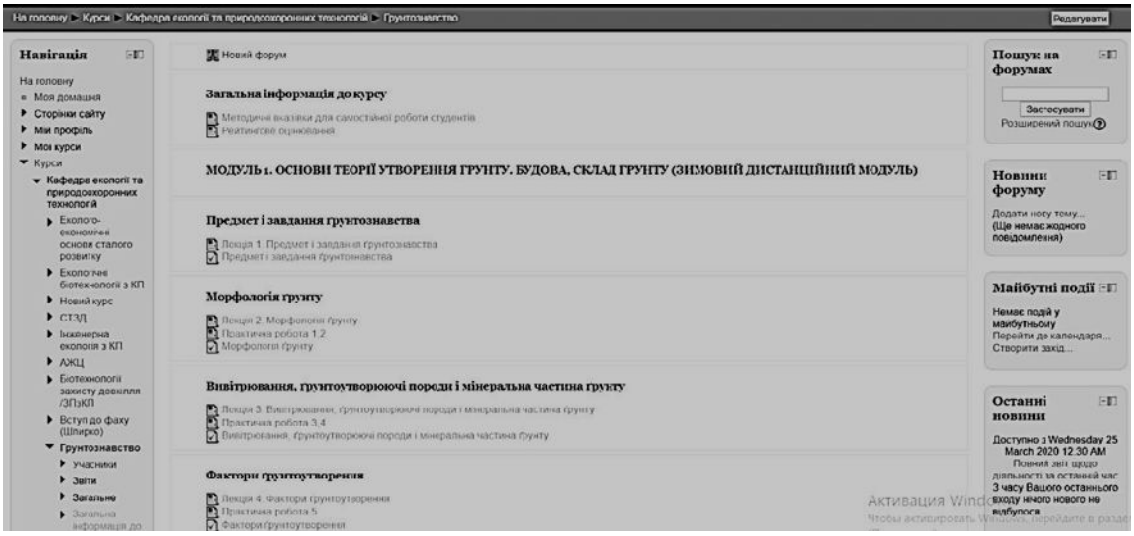

Рисунок 6. Організація тестування в дисципліні «Ґрунтознавство»

Результати проведеного поточного контролю дистанційного модуля, а також дані про активність кожного студента відображаються в журналі оцінок. На рис. 7 наведений фрагмент журналу оцінок в дисципліні «Безпека життєдіяльності».

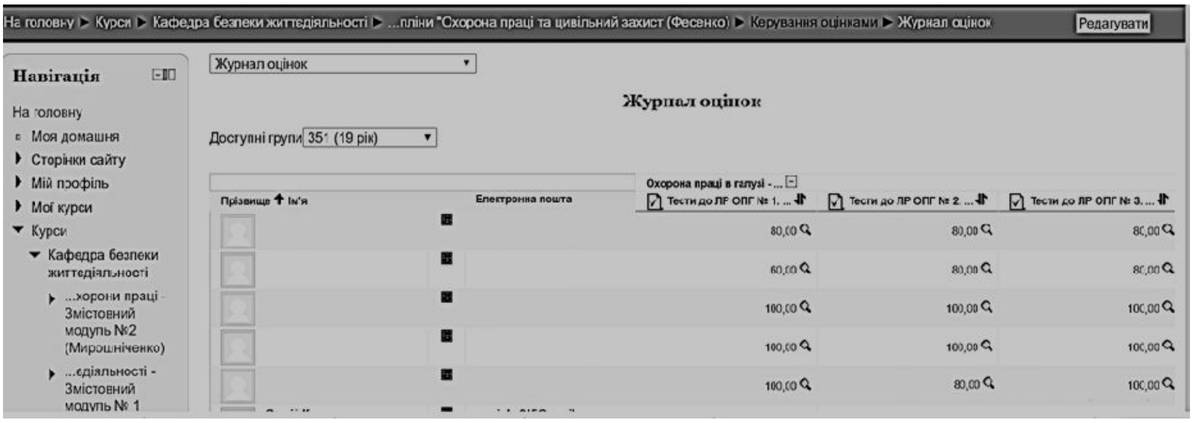

Рисунок 7. Фрагмент журналу оцінок в дисципліні «Безпека життєдіяльності»

Загалом треба відмітити, що проведений зимовий дистанційний модуль, який є складовою частиною весняного семестру, вкотре показав свою ефективність при управлінні самостійною роботою студентів та, особливо, контролі над цією діяльністю. Це є дуже важливим фактором для організації систематичного зворотного зв’язку між викладачем та студентом, тобто інтерактивності в навчанні.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ЗАПРОВАДЖЕННІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗВО

Н.А. Ткаченко, О.П. Чагаровський, Т.Є. Шарахматова

Сучасні принципи освіти, сформульовані ЮНЕСКО, свідчать - «Освіта для всіх» і «Освіта впродовж усього життя». Такий підхід серйозно обмежується практичними і фінансовими можливостями більшості закладів вищої освіти (ЗВО) України.

Дистанційна освіта стала вирішенням для актуальних проблем навчання, збудувавши власні традиції і моделі, які широко впроваджуються в усі етапи отримання знань (від шкільної та вищої, до корпоративного рівня). Широкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій дав такій формі «нові горизонти», дозволив втілити в життя раніше недоступні можливості.

З якими ж проблемами допомагає впоратися дистанційне навчання?

1. Проблема відстані і великих міст.

Звичайно, практично в будь-якому місті є свої школи і ЗВО, однак, найвідоміші заклади, які пропонують дійсно якісну освіту, розташовані в обласних центрах або столиці. В цьому випадку, дистанційна форма навчання або поєднання її з традиційною формою аудиторного навчання - чудова можливість отримати знання, навички та диплом.

З іншого боку, така форма навчання пропонує куди більше, ніж традиційна заочна форма. Крім завдань і навчальних матеріалів, дистанційне навчання передбачає розширення аудиторних рамок для учнів і викладачів, інтенсивну взаємодію і ефективну форму контролю.

В умовах сьогодення (при введенні в Україні карантину) дистанційне навчання є єдино можливою формою продовження навчання для школярів та студентів ЗВО.

2. Тимчасові обмеження.

Це проблема більш актуальна для тих, хто поєднує роботу та навчання. Іншими словами, для тих, хто не може відвідувати очні заняття, знаходиться і працює в іншому місті, але хоче отримати більше, ніж проста заочна форма - це ідеальний варіант.

Він передбачає не тільки гнучку програму, але й можливість працювати у своєму ритмі, виділити кілька годин на день на обробку та навчання, коли це буде можливо і зручно: в перерві, після роботи, у вихідний та ін.

3. Питання ціни.

Дистанційна освіта нерідко дешевша, ніж очне відділення. Платне навчання на очному відділенні в престижному ЗВО, навіть в Україні, не всім по кишені. З іншого боку, при поєднанні дистанційного та очного навчання адміністрації немає необхідності витрачати кошти на оренду і утримання навчальних приміщень, що неминуче скорочує витрати. Все це дозволяє запропонувати більш вигідні умови і доступну ціну навчання.

4. Питання якості.

Існує багато шкіл і ЗВО, які славляться своїми досягненнями в певній галузі. Нерідко, така спеціалізація навчального закладу приносить йому значну частку учнів і студентів. Дистанційна форма дозволяє працювати з кращими викладачами, за найдосконалішою програмою, досягати високих результатів, навіть не перебуваючи на території навчального закладу.

Звичайно, в даному питанні багато залежить від самого учня і студента, від його вміння організувати себе і освоїти матеріал. Однак, для дистанційного навчання передбачені форми контролю, аналогічні очній формі, можливе відвідування певних занять або сесії особисто.

На перший план при дистанційному навчанні у технологічних ЗВО, де передбачені лабораторні заняття та виконання кваліфікаційних робіт магістрів, які базуються на результатах експериментів, отриманих безпосередньо у лабораторіях, виходить завдання, яке передбачає скорочення кількості лабораторних експериментів до мінімально можливої кількості. Оптимальним шляхом вирішення даного питання є застосування математичного моделювання для планування схем експериментів, що дозволяє скоротити кількість лабораторних експериментів до мінімальних значень, а також отримати математичне описання технологічного процесу (або його окремої операції) - математичну модель, яка може бути використана для оптимізації параметрів технологічного процесу та розширення меж використання отриманих результатів.

Математична модель - наближене описання будь-якого класу явищ зовнішнього світу, виражене за допомогою математичної символіки. Тобто, математична модель - описання оригіналу мовою математики. Відоме визначення: «Математика - це наука, яка вивчає математичні структури», і бажано, щоб ці математичні структури як можна більш точно відображали властивості реальних об’єктів.

Математична модель технологічної операції - це система математичних і логічних правил, які дозволяють з достатньою повнотою і точністю описувати найбільш істотні процеси, властиві операції, прогнозувати можливий хід і результат її за певними вихідними даними і оцінювати ефективність варіантів рішень і планів. Крім того, застосування математичного моделювання дозволяє у десятки разів скоротити кількість лабораторних експериментів, що при впровадженні дистанційного (або комбінованого) навчання є дуже актуальним завданням. Адже планування експерименту, оброблення результатів із застосуванням програм оптимізації та їх інтерпретацію можна здійснювати дистанційно з будь-якої точки України. Необхідність використання приміщень ЗВО потрібне лише для проведення лабораторних досліджень, кількість яких мінімізована. Для магістрантів заочної форми навчання є ще й інша можливість: для виконання лабораторних досліджень вони можуть використовувати безпосередньо свої робочі місця, що виключає необхідність очної присутності у ЗВО для виконання лабораторних досліджень та оброблення їх результатів, що є суттєвим фактором у ситуації, яка сьогодні склалася в Україні у зв’язку з введенням карантину.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ КУРСУ «КОМП’ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ І ПРОЕКТУВАННЯ ПРОЦЕСІВ ГАЗОТУРБІННИХ І КОМПРЕСОРНИХ УСТАНОВОК»

В.О. Буданов

У процесі розвитку сучасної науки і техніки технічні системи, пристрої, споруди, створювані людиною, стають усе більше складними, як конструктивно так і технологічно. Одночасно посилилися вимоги, щодо до скорочення строків проектування нових виробів та їх виготовлення. У цих умовах традиційні неавтоматизовані методи моделювання та проектування виявляються малоефективними. Створення та широке використання комп’ютерного моделювання і систем автоматизованого проектування стало нагальною потребою для всіх галузей науки та техніки. Для вирішення цього завдання потрібна відповідна підготовка фахівців.

Термін «моделювання та автоматизоване проектування» характеризує будь-яку діяльність, у рамках якої ЕОМ знаходить застосування для виконання трудомістких розрахунків, організації зберігання і пошуку інформації, геометричного моделювання, інженерного аналізу і графічного відображення результатів, редагування документації з метою розробки, аналізу та видозміни виробів і процесів.

Комп’ютеризація проектування реалізується за допомогою систем автоматизованого проектування, які забезпечують розумне поєднання можливостей людини і ЕОМ, де користувач виконує неформалізовані операції, що вимагають інтелектуальних здібностей, а ЕОМ доручаються завдання, що вимагають високої швидкості обчислень, візуального відображення інформації та запам’ятовування великих об’ємів даних.

Важливою складовою професійної підготовки є формування соціально затребуваного фахівця. У наш час до таких відносяться фахівці, які володіють новими інформаційними технологіями та ефективно їх застосовують у своїй професійній діяльності. «Комп’ютерне моделювання і проектування процесів газотурбінних і компресорних установок» - дисципліна покликана забезпечити підготовку фахівця нового типу, здатного вирішувати професійні завдання з використанням нових інформаційних технологій. Зміст даної дисципліни динамічно змінюється відповідно до наукових досягнень в галузі інформаційних технологій та виробництва газотурбінних і компресорних установок, а також розробкою нових програмних засобів моделювання різних фізичних процесів та механізмів. У зв’язку з цим дисципліна багатогранна і складається з декількох хоча й взаємозалежних, але все-таки досить самостійних розділів. Це пояснюється тим, що моделювання и проектування газотурбінної та компресорної техніки містить у собі питання не тільки безпосередньо стосовні до технології машинобудування і фізичних основ процесів, які протікають в обладнані, але й питання проектування конструкторської документації, металорізального та допоміжного інструмента, пристосувань, 3D друку моделей та готових деталей. Все це робить дисципліну перевантаженою інформацією, що приводить до поверхневого її вивчення, і якщо теоретичні відомості ще можна опанувати, то одержати стійкі практичні навички за даний курс при існуючій методиці навчання неможливо.

Виникає протиріччя між існуючим рівнем науково-педагогічного обґрунтування підходів до викладання дисципліни і новими соціально - економічними умовами, що вимагають такої підготовки майбутніх фахівців інженерно профілю, що забезпечувала б не тільки їх високоякісну професійну освіту в галузі газотурбінної та компресорної техніки, але й дозволяла б їм творчо працювати в умовах швидко мінливих технологій з використанням сучасних цифрових технологій.

Підвищити якість підготовки і професійну компетентність майбутніх інженерів з газотурбінних установок та компресорних станцій дозволить методика навчання студентів системам комп’ютерного моделювання і проектування процесів газотурбінних і компресорних установок заснована на системному підході, принципі професійної спрямованості як системоутворюючого фактора, взаємодії принципу професійної спрямованості з іншими чинниками навчання (спадкоємності, єдності навчання і виховання, мотивації навчання і праці, інтеграції і індивідуалізації в навчанні), програмно-цільовим налаштуванням таких компонентів системи навчання, як ціль, зміст, методи навчання, діяльність педагогів і студентів, відповідно до вимог принципу професійної спрямованості, орієнтації системи навчання курсу на безперервне і цілісне становлення та саморозвиток особистості майбутнього фахівця в галузі застосування нових інформаційних технологій.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАНННЯ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 В УКРАЇНІ

В.Р. Шишлюк

У зв’язку з підвищеним ризиком зараження вірусом SARS-CoV-2 та подальшими випадками захворювання на COVID-19 в Україні 11 березня 2020 р. Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 211 «Про запобігання поширення на території України коронавірусу COVID-19» та запроваджено профілактичні заходи для запобігання поширенню цього вірусу, і тим самим знизити ризик епідемії.

На виконання зазначеного рішення уряду Міністерством освіти і науки України видано наказ № 406 від 16.03.2020, яким зобов’язано керівників установ освіти і закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти на період карантину забезпечити виконання освітніх програм закладів освіти, зокрема шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами, та у виняткових випадках шляхом ущільнення графіку освітнього процесу, а також виконання працівниками закладів освіти з іншої роботи (організаційно-педагогічної, методичної, наукової тощо) (крім закладів дошкільної, позашкільної освіти та установ освіти) (п. 2).

Слід зазначити, що за період незалежності України така ситуація, коли в умовах епідемії більшість закладів вищої освіти під час призупинення дидактичних занять змушені приймати рішення у галузі запровадження дистанційної освіти, виникла вперше, тому вітчизняна система вищої освіти виявилась певним чином не готовою до зміни форм і методів навчання.

Згідно ст. 49 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII особа має право здобувати вищу освіту в різних формах або поєднувати їх. Основними формами здобуття вищої освіти є: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); дуальна.

Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 затверджено Положення про дистанційне навчання, яким передбачено, що дистанційне навчання реалізовується шляхом застосування дистанційної форми як окремої форми навчання; використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах (п. 2.1).

Таким чином, можна стверджувати, що в Україні на даний час на законодавчому рівні в достатній мірі врегульовані питання, пов’язані із здійсненням дистанційного навчання.

Академічне дистанційне навчання впродовж багатьох років впроваджується в українських університетах. Незважаючи на відсутність системних рішень, значна кількість академічних центрів в Україні вже мала свій перший досвід у галузі дистанційної (електронної) освіти. Не потрібно нікого переконувати у цінностях та перевагах дистанційного навчання, що збагачує традиційні форми навчання. Роль дистанційної освіти зростає як у галузі додаткової освіти, так і в організації курсів і цілих досліджень. Тому дистанційне навчання стає невід’ємним елементом процесу навчання та віртуалізації університету.

Все це свідчить про те, що ми вступаємо у фазу зрілого розвитку академічного дистанційного навчання в Україні. Водночас, Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 не в повній мірі врегульовує питання, що стосуються, зокрема, організації дистанційного навчання; вимог до навчальних матеріалів для студентів; прав та обов’язків студентів та викладачів; обліку навчального навантаження викладачів; комунікації студентів та викладача в процесі вивчення навчальної дисципліни засобами дистанційного навчання; критеріїв оцінки результатів навчання.

На нашу думку, саме на заклад вищої освіти повинен покладатись обов’язок забезпечення учасників освітнього процесу технічними засобами дистанційного навчання. Зокрема, заклад вищої освіти може створити та впровадити власний ресурс для підтримки дистанційного навчання студентів або дозволити викладачам використовувати технологічну інфраструктуру та інструменти інших закладів вищої освіти чи сервісів для дистанційного навчання такі як Google Classroom, Zoom, Classdojo, Ding talk та ін.

Що стосується вимог до навчальних матеріалів для студентів, то в даному випадку заклад вищої освіти повинен забезпечити підготовку дидактичних матеріалів, необхідних для процесу дистанційного навчання. Викладач або особа, яка проводить заняття, повинна здійснювати підготовку та надавати навчальні матеріали в цифровій формі. У закладі вищої освіти повинні бути розроблені та впроваджені процедури, що дозволяють контролювати якість навчальних матеріалів та їх доступність, а також виявляти небажані явища в процесі дистанційного навчання. На заклад вищої освіти слід покласти відповідальність за відповідність навчальних матеріалів для дистанційної освіти вимогам чинного законодавства, зокрема, авторського права, захисту персональних даних, а також забезпечення законного та вільного доступу до цього інструменту для всіх учасників освітнього процесу.

Серед прав та обов'язків студентів у процесі дистанційного навчання слід на нормативному рівні закріпити та гарантувати наступні: право на повну інформацію про хід процесу дистанційного навчання; право на отримання технічної підтримки щодо роботи системи дистанційного навчання; обов'язок студента регулярно брати участь у дистанційних формах роботи на умовах, визначених викладачем, відповідно до правил встановлених закладом вищої освіти; обов'язок виконувати всі завдання, визначені викладачем. При цьому, якщо студент відсутній у синхронних формах навчання, він повинен мати доступ до навчального матеріалу в режимі офлайн та, за погодженням з викладачем, обирати іншу форму здійснення певного виду навчальної діяльності.

Щодо прав та обов'язків викладачів, то на викладача повинен покладатись обов'язок підготувати відповідні навчальні матеріали, розробити та зробити доступним для всіх студентів точний опис передбачених результатів навчання та методи їх перевірки, надати студентам точний план роботи. У разі повного переходу до процесу дистанційного навчання викладач навчальної дисципліни зобов'язаний підготувати навчально-методичні матеріали, що забезпечують навантаження кожного студента. що відповідає кількості годин, відведених у плані та навчальній програмі.

Викладач зобов'язаний регулярно контролювати та документувати хід навчання студентів. Документація повинна підтверджувати регулярність контактів та взаємодії зі студентами.

При цьому слід передбачити також право викладача на самостійний вибір засобів, за допомогою яких забезпечується дистанційне навчання студентів. Викладачам слід забезпечити підтримку в сфері впровадження методів, інструментів та прийомів дистанційного навчання на засадах, визначених закладом вищої освіти.

Викладач навчальної дисципліни повинен забезпечити студентам зворотній зв'язок щодо питань, які стосуються їхнього навчального прогресу. Платформа електронного навчання закладу вищої освіти або інший подібний інструмент повинен бути обов'язково призначений для зберігання відгуків про прогрес навчання. Усі заходи, пов'язані з моніторингом навчання студентів та наданням зворотного зв'язку, повинні реєструватися на платформі дистанційного навчання або за допомогою іншого сервісу, який використовує викладач.

Вважаємо, що викладач зобов'язаний визначити методи та критерії для перевірки результатів дистанційного навчання. Якщо правилами, що діють в закладів вищої освіти, не передбачено критеріїв перевірки та оцінки результатів дистанційного навчання, то така перевірка та оцінювання слід здійснювати на підставі індивідуального рішення викладача у формі усного чи письмового кредиту або з використанням певних IT-інструментів.

Таким чином, дистанційна освіта дає можливість навчання з використанням сучасних досягнень у галузі мультимедійних технологій, завдяки яким студент має можливість обирати час та місце навчання та індивідуально коригувати темп навчання. Тому, можна стверджувати, що форма здобуття освіти, вільна від часових та просторових обмежень.

На сьогодні перед системою вищої освіти в Україні постала потреба у розробці якісного вільного освітнього простору, зокрема, з використанням інформаційних технологій. За умови вирішення наведених проблем стане можливим запровадження ефективного дистанційного навчання, що дозволить розкрити потенціал студента.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

І.О. Кустов, А.О. Донець, Ю.Я. Кузьменко

Останніми роками в світі відбуваються тенденції щодо розширення можливостей навчання студентів. З розвитком можливостей та розширення доступу у людства до мережі Internet у викладачів з'являється можливість проводити консультування студентів у більш дистанційній формі. До основних переваг дистанційного навчання можна віднести можливості для навчання студентів заочної форми, які живуть та працюють далеко від закладу освіти, можливість проведення консультування студентів у періоди канікул, карантинів, економія ресурсів тощо. Окрім цього саме при дистанційному навчанні студент у будь-який час має доступ до навчального матеріалу та відповідно його вивчення у зручний для нього час.

Першими способами дистанційного розповсюдження навчального матеріалу можна назвати сервіси електронної пошти та файлові архіви. Однак дані сервіси не є спеціалізованими і в першу чергу орієнтовані на обмін інформацією та не включають у свої можливості необхідні для здійснення навчального процесу компоненти. Враховуючи що до складу навчального процесу входять лекційні, практичні, лабораторні заняття тощо здійснення взаємодії між викладачем та студентом за допомогою зазначених сервісів практично не є можливим. Окрім цього навчальний процес передбачає здійснення форм контролю засвоєння студентом викладеного матеріалу та виконання поставлених завдань.

Розвиток комп'ютерних технологій та можливостей програмування стали результатом появи спеціалізованих платформ та сервісів за допомогою яких з'явилася повноцінна можливість проводити дистанційне навчання з урахуванням особливостей усіх складових навчального процесу. За допомогою цих платформ студенти мають можливість дистанційно проходити навчання у групах, або індивідуально, викладачі - створювати власні курси в які можуть бути включені лекції у формі відео, аудіо записів, презентацій тощо, інтерактивні лабораторні роботи, практичні заняття, методичні вказівки різноманітні форми контролю у вигляді рефератів, контрольних робіт, тестів. При цьому у викладача з'являються інструменти для контролю дистанційної відвідуваності його курсу, за виконанням поставлених завдань, у студента є можливість напряму запитувати у викладача при необхідності. До таких сучасних платформ дистанційного навчання можна сьогодні віднести системи Moodle, Blackboard тощо. Їх широко використовують в розвинених країнах при навчанні студентів де за останні роки частка дистанційної складової тільки зростає. Наприклад серед країн Європи за дистанційною складовою у навчальному процесі серед перших є Німеччина (до 60 %), Велика Британія (до 50 %).

В Україні використання систем дистанційного навчання почалося після 2010 року. На сайті Міністерства освіти і науки України в розділі навчальні заклади, які надають можливість навчатись віддалено представлено лише 16 закладів освіти при тому що закладів вищої освіти різних рівнів в Україні більше 1000 тому про широке їх використання в освітньому процесі в нашій країні говорити ще зарано, хоча кількість закладів освіти які в тестовому режимі використовують дистанційну складову навчання з кожним роком збільшується. Більшою мірою для забезпечення дистанційного навчання використовується система Moodle для використання якої не потрібні спеціальні ліцензійні умови, так як її повне використання є безкоштовним. Як показує досвід передових країн світу розвиток повноцінної дистанційної складової у навчальному процесі є важливим і визначальним у підготовці високо якісних спеціалістів у своїх галузях, звертаючи увагу на це в Україні необхідно розвивати цю складову навчального процесу як основу для подальшого розвиту нашої країни.

МЕТОДОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РОЗРАХУНКОВО - АНАЛІТИЧНИХ ЗАВДАНЬ, ЯК ВАГОМИХ СКЛАДОВИХ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

В.І. Мілованов, В.М. Ярошенко

Техніко-економічна ефективність енергетичних машин та установок, які знаходять широке практичне застосування у практично всіх галузях народного господарства та побуті, суттєво залежить від рівня теоретичної та взаємопов'язаної практичної підготовки фахівців із спеціальності «Енергетичне машинобудування».

Методологічні основи формування фахівців із енергетичного машинобудування першого та другого рівнів освіти лежать в основі освітньо професійних програм, які повинні враховувати відповідні рівні теоретичної та практичної підготовки студентів та глибокого їх розуміння процесів, які відбуваються в економічному та соціально-політичному житті суспільства. Освітній процес, повинен базуватись на логіки самостійної діяльності студентів та відповідати їх індивідуальному змісту, що підвищує їх мотивацію.

Методологія формування професійних та науково-технічних навиків повинна враховувати усі методи та засоби освітнього процесу та орієнтуватись на наступні принципи та форми наукового пізнання.

1. *Системний підхід* - орієнтує студента на вивчення навчальних дисциплін, як системи, та сприйняття її як єдиного цілого з узгодженими взаємозв’язками усіх елементів і частин. Це вимагає вивчення кожної дисципліни освітно-професійної програми, як складової системи в її зв’язку та взаємодією з іншими дисциплінами. При цьому необхідне усвідомлення впливу окремих навчальних дисциплін освітньо-професійної програми на її відповідність фаховим вимогам в цілому.

2. *Цілісний підхід* - забезпечує засвоєння навчальних дисциплін освітньо-професійної програми, в якості цілістного об’єкта, коли програма не розглядається як проста та не взаємопов’язана сума складників. Це вимагає усвідомленого та виваженого підходу при виділенні, з метою спеціального вивчення, окремих дисциплін освітянської програми. Виділення рекомендується здійснювати лише умовно, тимчасово, постійно співвідносячи отримувані результати з розвитком всього процесу в цілому. Необхідність цілісного підходу обумовлюється ще й тим, що структура навчання характеризується, як динамічна, що базується на відносній рівновазі її протилежних, внутрішніх складників і тенденцій, які зрозуміти ізольовано неможливо.

3. *Особистісний підхід* - припускає відношення до кожного студента, як до особистості, як до самосвідомого суб’єкта власного розвитку і як до суб’єкта педагогічного спілкування.

4. *Діяльнісний підхід* - вимагає встановлення єдності між усіма складниками освітньо-професійної програми з метою виконання лабораторних та практичних робіт, індивідуальних самостійних завдань та досліджень, у тому числі, при виконанні кваліфікаційної роботи бакалавра та магістра.

Навчання, як відомо, являється безперервним процесом використання свого розуму для набуття нових знань та умінь. Для того, щоб навчання було творчим процесом, потрібно по максимуму замінити пояснення сприйняттям, фіксованість - рухомістю, а домисли - досвідом.

Важливою складовою навчального процесу являється самостійна робота студента з виконанням індивідуальних або колективних розрахунково-аналітичних завдань за програмою дисциплін відповідної освітньо-професійної програми

Основними принципами методології складання індивідуальних завдань для самостійної роботи являються:

- принцип єдності теорії та практики;

- принцип об’єктивності, який потребує врахування усіх факторів, які характеризують те чи інше явище;
- принцип конкретності, який вказує на суттєві сторони та закономірності об’єктивних процесів і конкретні підходи до їх оцінки;
- принцип розвитку, який полягає у формуванні наукового знання із відображенням суперечностей, кількісних та якісних змін об’єкта пізнання;
- принцип закономірності, який потребує обумовленості явищ із врахуванням відносин та зв’язків між ними.

Індивідуальна самостійна робота бакалавра або магістра формується як самостійне навчально-методичне завдання, яке має комплексний характер та пов’язане з використанням набутих студентом знань, умінь та навиків з загально технічних і спеціальних дисциплін, у тому числі, засвоєних при попередньому рівні освіти.

В індивідуальній самостійній роботі обов’язково передбачається систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисциплін, які передбачаються освітньо-професійною програмою.

При складанні завдань для індивідуальної роботи необхідно охоплювати питання, пов’язані з вирішенням завдань стандартного й ситуативного характеру на рівні розрахунків, експлуатації, оптимізації та науково-технічного аналізу енергетичної установки або її складових елементів. В індивідуальному завданні (роботі) повинні досліджуватись та аналізуватись питання, які підтверджують чітку характеристику предмета та об’єкта, його особливості, опис та аналіз проведених студентом розрахунків, узагальнення результатів та їх обґрунтування.

Виконання індивідуальної роботи має ґрунтуватися на знаннях основних теоретичних та практичних застав з навчальних дисциплін, знань та матеріалів, зібраних під час виробничої практики на підприємствах та на кафедрі, а також з використанням сучасних досягнень науки і техніки, навчальної, науково-технічної літератури, інформаційних матеріалів тощо.

При виконанні індивідуальної самостійної роботи студент повинен дотримуватись чіткості та логічної послідовності, конкретності та обґрунтованості викладення результатів. При цьому у відповідній послідовності необхідно оцінювати та визначати:

- актуальність та відповідність завдання роботи до сучасного стану науки, техніки та промисловості;
- сучасні методи розв’язання задачі та їх порівняльні оцінки;
- зміст виконаних теоретичних досліджень та розрахунків;
- оцінку достовірності отриманих результатів, їх порівняння з аналогічними результатами;
- конструктивні розрахунки та ескізи відповідного обладнання компресорних та газотурбінних установок тощо.

Успішне виконання самостійних індивідуальних або колективних розрахунково-аналітичних завдань сприяє для набуття студентами відповідних мотивацій та преференцій:

- підвищення внутрішньої мотивації навчання;
- можливе створення комфортних умов для навчання, ситуації успіху;
- врахування інтересів студентів, та рівня їх розумових здібностей;
- інтегрування знань з різних навчальних дисциплін та їх усвідомлення;
- орієнтація на самостійне досягнення цілей;
- формування певної кількості навчальних та життєвих компетенцій;
- володіння сучасними інформаційними технологіями;
- творче креативне науково технічне мислення;
- вміння вирішувати нестандартні ситуації;
- здатність постійно підвищувати свій професійний рівень.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ - САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

А.С. Паламарчук, С.Д. Патюков, Н.Г. Азарова

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до прийняття самостійних креативних рішень, саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Сьогоденна направленість вітчизняної системи освіти до європейської та світової потребує нових підходів у підготовці кваліфікованих фахівців, основним стовпам яких є збільшення ресурсу самостійної роботи студента. Вирішення цього завдання навряд чи можливо тільки шляхом передачі знань у готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перевести студента з бездіяльного, пасивного споживача на активного деміурга, творця знань, що вміє виокремити та сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести та захистити його правильність.

Як відомо, самостійність є найбільш істотною якістю людини як особистості та суб’єкта діяльності. Тому один з основних принципів, на яких побудований весь навчальний процес, визначає, що ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не зможуть стати справжнім надбанням людини. Самостійна робота студентів є невід’ємною частиною навчального процесу та виправданим способом оволодіння матеріалом.

Самостійна робота студента - це форма організації індивідуального вивчення студентами навчального матеріалу, це самостійна діяльність та навчання студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі. У самому слові «студент» (лат. studens - той, хто вчиться) вже закладена потреба наполегливої самостійної роботи над оволодінням глибокими теоретичними знаннями та практичними навиками.

Мета самостійної роботи студентів - сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодої людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача.

Студент має оволодіти методикою самостійної роботи під час лекційного заняття та відпрацювання лекції. При цьому вища школа має створити такі умови, які б спонукали студентів до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконалення, індивідуальної творчої роботи. Насамперед у студентів денної і заочної форм навчання необхідно сформувати вміння слухати і конспектувати лекції, оскільки робота над ними безпосередньо на занятті й у позааудиторний час потребує значних зусиль: вміти не лише слухати, а й усвідомлювати надані знання; впорядковувати, групувати одержану інформацію в конспектах; вміти креативно осмислювати матеріал лекції у процесі самостійної роботи та ін.

Організація самостійної роботи студентів на різних етапах навчально-пізнавальної діяльності (під час вивчення нового матеріалу на лекції, застосування вивченого до розв’язування прикладів на практичному занятті, виконання індивідуального домашнього завдання тощо) сприяє підвищенню результативності навчання - це шлях до підвищення якості навчання, якості знань. Правильно організована та мотивована самостійна робота студента розвиває довільну увагу, формує здатність міркувати, розвиває активність та самостійність як риси характеру. При цьому дослідники виділяють, що ефективність самостійної роботи студентів зумовлюється насамперед:

- сформованістю пізнавальних мотивів;
- адаптивними можливостями студентів до індивідуального самостійного розвитку в умовах процесу навчання у ВНЗ;
- якісною та доступною науково обґрунтованою інформаційно-методичною базою;
- чітким налагодженим контролем за її виконанням.

Таким чином, самостійна робота відіграє значну виховну роль. Вона формує самостійність як важливу рису характеру, що займає провідне місце в структурі особистості сучасного фахівця. Вчені, педагоги, враховуючи ці закономірності, завжди наголошували на організації самостійної пізнавальної діяльності людини. Відомий чеський педагог Я. А. Коменський на титульному аркуші своєї книги «Велика дидактика» написав: «Альфою і омегою нашої дидактики хай будуть пошуки і відкриття засобу, за якого ті, хто вчить, менше б вчили, а учні більше б вчились». Німецький педагог А. Дістервег так визначив кредо навчання: «Розвиток і освіта ні одній людині не можуть бути дані або повідомлені. Усяк, хто бажає до них прилучитися, повинен досягнути цього власною діяльністю, власними силами, власним напруженням».

ВЕБ-ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

А.Д. Солецька

Одеська національна академія харчових технологій успішно практикує дистанційні освітні технології, що набуває особливої актуальності під час обмежень в зв'язку через пандемією коронавірусу COVID 19.

Новий час диктує нові підходи до якості освіти. Одним з найважливіших напрямків є впровадження дистанційного навчання.

Для забезпечення освітнього процесу викладачі використовують систему дистанційної освіти Moodle, хмарні сервіси, соціальні мережі, e-mail, месенджери, відео-конференц зв'язок, ін. Основною системою для взаємодії студентів і викладачів є система дистанційної освіти Moodle, як частина електронного інформаційного освітньої середовища.

Сьогодні ми реально бачимо великі переваги того, що колектив ОНАХТ був раніше залучений в процес розробки електронних курсів, використання в своїй діяльності платформи Moodle, технологій комп'ютерного тестування, впровадження методики змішаного навчання, а найголовніше, студенти академії готові самостійно у віддаленому режимі набувати необхідні знання.

Дистанційні моделі дозволяють не тільки ефективно вести освітній процес, а й залучати з різних міст і країн світу талановитих школярів та студентів в змагальний і олімпіадний рух.

Відмінність застосування педагогічних технологій навчального процесу від цифрових полягають у їх гнучкості та варіативності (рис. 1).

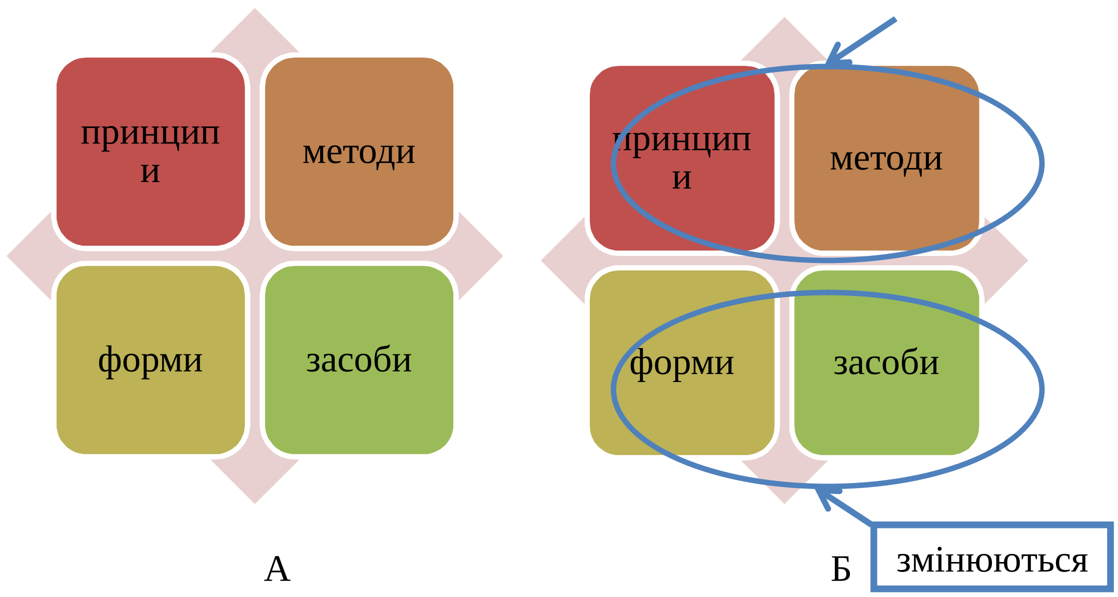

Рисунок 1. Відмінність педагогічних і цифрових технологій освітнього процесу, де А - педагогічні технології, Б - цифрові технології

Разом з внутрішнім сервісом системи дистанційної освіти Moodle студенти можуть користуватися альтернативними веб-інструментами, які забезпечують ефект присутності на лекціях і online-комунікацію для всіх учасників навчального процесу.

Важливим при виборі веб-інструментів є те, щоб не було проблем зі сприйняттям матеріалу з різних пристроїв, слід переконатися, що текстова та графічна інформація буде зчитуватися з телефону. У студента можуть виникнути труднощі з інтернет-зв'язком під час проведення лекції в форматі відеоконференції, тому трансляцію необхідно записати і надати до неї доступ всім бажаючим. Матеріали можна завантажити на Youtube і LMS.

Для проведення лекцій та семінарів в онлайн-форматі за допомогою різних веб-інструментів можна використовувати наступні ресурси, більшість з яких дозволяють також записувати лекції і працювати в групах.

Zoom, Webinar - відеоконференції з обміном повідомленнями і контентом в реальному часі.

Microsoft Teams - звукові і відеодзвінки в інтернеті, можливість демонструвати екран, робота в групових чатах (до 300 користувачів в безкоштовній версії програми), обмін файлами, веб-версії Word, Excel і PowerPoint.

Skype - інструмент для відео- і аудіодзвінків. У групових дзвінках можуть брати участь від 3 до 50 осіб.

Cisco Webex - багатоплатформенна онлайн-служба, яка дозволяє студентам, викладачам і співробітникам зустрічатися за допомогою конференц-зв'язку і спільного використання екрану. Зустрічі за участю до 1000 чоловік, можливість зберігати записи сеансів в хмарі або на локальному пристрої.

Для самостійного створення тестових завдань можна використовувати наступні веб-інструменти.

Google Classroom - віртуальний клас з можливістю викладати і збирати роботи, встановлювати кінцевий термін виконання. Можна налаштувати розрахунок оцінок, збирати письмові роботи, давати тести в Google-формах, публікувати матеріали.

Google-форми - інструмент для створення тестів з можливістю задати кількість балів за завдання і правильні відповіді. Можна зробити перевірку автоматичної, але якщо є завдання, які вимагають додаткової перевірки, можна зробити частину перевірки вручну і тільки тоді видати результат. В такому випадку можна відправити результати на вказану адресу пошти. Можна використовувати для збору файлів з роботами, обравши в якості типу питання завантаження файлів.

Quizizz - сервіс для створення вікторин. Викладач створює вікторину на своєму комп'ютері, а студенти беруть участь в ній за допомогою своїх мобільних пристроїв. Вікторина може бути проведена в дистанційному режимі, коли студенти не знаходяться в одній аудиторії. Також викладач має повну картину успішності учнів в таблиці Excel.

Surveymonkey - служба для створення як простих і невеликих опитувань, так і для масової розсилки. Сервіс дозволяє швидко створювати опитування, налаштовувати їх зовнішній вигляд, міняти місцями питання, проводити А/Б - тестування, вставляти опитування на сайти і в соціальні мережі, захищати дані і інтегрувати засоби з MailChimp, GroSocial, CleverReach та іншими сервісами. Є можливість безкоштовно розміщувати 10 питань і 40 відповідей на опитування.

Polleverywhere - інструмент для оцінювання студентів, який можна використовувати під час дистанційного семінару. Ця система дозволяє вбудовувати інтерактивні дії безпосередньо в презентацію. Студенти відповідають в Інтернеті або за допомогою SMS-повідомлень на своїх телефонах. Обмеження - 25 студентів в одній групі.

Socrative - безкоштовний веб-сервіс, який дозволяє оцінювати студентів за допомогою підготовлених завдань або питань в стрічці, щоб відразу відслідковувати, як вони сприймають матеріал. Обмеження - 50 студентів в одній групі.

Online Test Pad - безкоштовний багатофункціональний сервіс для проведення тестування і навчання. Можна створювати тести, опитування, кросворди, логічні ігри. Є діалоговий тренажер. Сервіс повністю безкоштовний.

Acadly - для викладачів і студентів платформа безкоштовна і пропонує створення будь-якої кількості курсів і заходів для необмеженої кількості студентів, а також оформлення тестів з варіантами відповідей і без, вікторин та опитувань.

Оскільки при дистанційному навчанні немає можливості зустрітися зі студентами особисто, дуже важливо забезпечити можливість оперативної комунікації. У цьому допоможуть відеоконференції, месенджери, електронна пошта, інструменти платформи Google. Студенти можуть об’єднуватися в Google-групи, спілкуватися через Hangouts і чати.

В рамках дистанційного навчання можна також користуватися різними ресурсами, які надають набори симуляцій і інтерактивних моделей.

Merlot Collection - безкоштовний доступ створених навчальних і допоміжних матеріалів онлайн, а також інструментів створення контенту для різних дисциплін.

Oscilloscope, Speed Gun - додатки, які дозволяють студентам взаємодіяти з інструментами або лабораторними установками.

Спільна робота зі студентами під час надзвичайних ситуацій, застосування система дистанційної освіти Moodle і використання доступних веб-інструментів - це найбільш ефективний та психологічно комфортний підхід до навчання.

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ВПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИПУСКНИКІВ ВИШУ

О.В. Дорошенко, Ю.І. Дем’яненко

Сучасний рівень розвитку комп’ютерної техніки та програмного забезпечення створює широкі можливості для підвищення ефективності навчання. Використання комп’ютерних технологій сприяє удосконаленню системи освіти та забезпеченнюякісно нового її рівня.

Слід розрізняти поняття «дистанційне навчання» та «дистанційна освіта».

«Дистанційне навчання» - це індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базісучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

«Дистанційна освіта», визначена як поняття у 1993 році, означає розділення джерела інформації та студентів у часі, відстані, або і в часі, і у відстані. Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників. [1].

До дистанційного навчання висувають ряд вимог. Згідно із законом України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 науково-методичне забезпечення повинно включати:

- методичні рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання;
- критерії, засоби і системи контролю якостідистанційногонавчання;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення дистанційних курсів навчального плану підготовки.

В основу програм дистанційного навчання закладається модульний принцип. Кожний окремий курс за змістом складається з декількох незалежних частин: змістовна (комп’ютерні лекції); закріплююча (практичні заняття); контролююча (тести і завдання).

Технологія дистанційного навчання - сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Нині співіснують такі технології:

- Кейс-технологія - вид дистанційної технології навчання, суть якої полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти які називаються «кейсом») для спільного аналізу обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчальної дисципліни. Для ефективного використання кейс-методу необхідно створювати спеціальні умови:

1. Забезпечення достатньо високої складності пізнавальних проблем, які потрібно вирішувати студентам.

2. Створення викладачем логічного ряду запитань щодо пізнавальної проблеми, які спонукають студентську молодь до пошуку істини.

3. Відведення спеціального часу на осмислення способів вирішення проблеми.

4. Організація спеціальної підготовки викладачів до запровадження методики.

- ТВ-технологія - вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні систем телебачення для доставки слухачам навчально-методичних матеріалів та організації регулярних консультацій у викладачів (тьюторів).
- Мережева технологія - вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні мереж телекомунікації для забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами та інтерактивної взаємодії з викладачем (тьютором).

Раціональне використання навчального часу, відведеного на вивчення конкретної теми (в тому числі і години, які передбачені навчальними планами вишу як години для індивідуальної та самостійної роботи студентів), створює можливості для впровадження такої форми навчальних занять як тьюторіал [2].

Тьюторіал - одна з основних компонент навчального процесу при дистанційній формі навчання, у якій використовується комплекс методик та підходів до навчання, орієнтований на потреби студентів. Така компонента набуває важливого значення за денної формі навчання з огляду на зменшення кількості аудиторних годин. Необхідність підвищення ефективності використання часу практичних занять обумовлює впровадження нових форм їх проведення. Тьюторіал вперше впроваджений в систему дистанційної освіти Відкритим університетом Великобританії і є її обов’язковою очною складовою. За дистанційної форми навчання тьютор, закріплений за групою студентів, поєднує в собі якості викладача, консультанта і менеджера навчального процесу. Він проводить тьюторіали, перевіряє поточні контрольні завдання, оцінює їх, постійно консультує студентів групи, керує форумом у мережі Інтернет [2]. За денної формі навчання тьюторіал доцільно використовувати як підсумкове заняття, під час якого студенти поглиблюють свої знання з одного розділу курсу.

Підготовка до тьюторіалу полягає у вивченні (або повторенні) навчального матеріалу. Для керівництва самостійною роботою викладач розробляє спеціальні методичні вказівки та рекомендує студентам відповідні підручники. Тьюторіал триває, як мінімум, чотири навчальні години. Варто підкреслити, що дистанційний курс, порівняно з традиційним навчанням, вимагає більшої гнучкості, детальнішої розробки змісту, ретельнішого планування, підтримки слухачів.

Для створення власних дистанційних курсів викладач повинен уміти:

- визначити мету і завдання вивчення дистанційного курсу;
- визначити за допомогою тестування попередній рівень знань слухачів;
- поділити навчальну інформацію на окремі блоки;
- послідовно подати інформацію за певною логікою;
- складати запитання для закріплення змісту дистанційного курсу;
- розробити рекомендації з оформлення дистанційного курсу та окремих його частин;
- підтримувати мотивацію та зацікавленість слухачів у роботі з даним курсом.

Дистанційне навчання допомагає студентам і викладачам підвищувати ефективність навчального процесу.

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13. - Назва з екрану.

2. Губанова А.О. Методика проведення навчальних занять з фізики у формі тьюторіала / А.О. Губанова // Наукові записки.Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. - Вип. 9. - Ч. 2. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2016.- С. 100-107.

УДК: 378.016:33.01:378.018.43

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

О.О. Криницька, Т.І. Ткачук

Сучасні умови господарювання висувають нові вимоги до рівня економічної підготовки фахівців з економічних спеціальностей.

Велике значення надається розвиткові економічного мислення, глибокому вивченню студентами економічної теорії, що в кінцевому підсумку повинно знайти відображення в світогляді майбутніх фахівців. Цей курс знайомить студентів з поняттями та категоріями, які забезпечують реальні економічні відносини на мікро- та макрорівнях, формує економічний спосіб мислення студентів. Адже знання дисципліни «Економічна теорія» є методологічною основою вивчення усіх інших економічних дисциплін на всіх рівнях навчання.

Економічна освіта починається з вивчення основ економічної теорії на першому курсі економічних спеціальностей. Тому студентам першого курсу потрібно адаптуватися до самостійної навчальної роботи, пристосуватися до умов життя і діяльності у закладі вищої освіти. Для цього тут необхідна цілеспрямована педагогічна допомога науково-педагогічних працівників. Це, насамперед, уважне ставлення до студента, який відчуває психологічний дискомфорт, незручність, ніяковість, невпевненість в нових умовах навчання. Треба пам'ятати, що на студента діють три групи труднощів: соціальні, навчальні, професійні. Соціальні труднощі зумовлені зміною місця мешкання, новими умовами життя, особливостями спілкування зі значним колом нових людей (науково-педагогічними працівниками, колегами, обслуговуючим персоналом); необхідністю самостійно вести свій бюджет, влаштовувати власний побут, звикати до нового режиму і розпорядку дня тощо. Навчальні труднощі зумовлені новими формами і методами учбового процесу, особливостями організації самостійної роботи, контролю за нею з боку науково-педагогічних працівників. Тому науково-педагогічні працівники мають ознайомити студентів із психолого-педагогічними особливостями організації навчання у вищій школі; допомогти в оволодінні методами і прийомами навчальної роботи; дотримуватися спеціальної методики читання лекцій для студентів першокурсників у перші два-три місяці їх навчання, поступово збільшуючи структуру і темп; навчити студентів прийомів слухати лекцію, записувати її зміст; опанувати методику підготовки до семінарських занять; чітко дозувати завдання та толерантно здійснювати контроль й оцінювання [1].

Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, застосування його на практичних заняттях. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань. З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, а з іншого боку, - це особлива форма навчально-наукової роботи. Самостійне вивчення предмету, як показує досвід, не тільки поглиблює знання студента, воно формує у нього уміння працювати з літературою і іншими джерелами інформації, творчо мислити, користуватись надбаними знаннями[2].

Вивчення економічної теорії, її законів і категорій забезпечується безпосереднім поєднанням аудиторних занять із самостійною роботою студентів. Виконуючи завдання самостійної роботи, студент стає ініціатором пошуку знань, їх засвоєння, формування навичок і всього спектру різноманітних якостей, необхідних у подальшій діяльності.

Структурними складовими самостійної роботи з економічної теорії в Одеській національній академії харчових технологій є завдання самостійної роботи по кожній з тем, запитання для самоперевірки знань студентів, тести, виконання індивідуальної роботи у вигляді реферату та підготовки згідно нього тез доповіді найбільш старанних студентів на щорічні студентські наукові конференції. Виконується самостійна робота переважно в письмовому вигляді (конспекті) тієї інформації, що задана і перевіряється викладачем. Слід зауважити, що питання, які студенти опрацьовують самостійно, включені до списку питань підготовки до іспиту(заліку). Для самостійного опрацювання курсу економічної теорії рекомендуються джерела, наведені у списку літератури до кожної з тем в методичних вказівках, що розміщені в системі дистанційного навчання moodle.

Основними критеріями, що характеризують якість виконання завдань самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна теорія» є: повнота і вчасність виконання всіх видів самостійної роботи; глибина і характер знань навчального матеріалу, опрацьованого самостійно з використанням основних та додаткових рекомендованих літературних джерел; характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань. Оцінювання результатів самостійної роботи проводиться викладачем на основі нарахуванням балів, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Самостійна робота вважається одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача та під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки та дозволяє накопичувати знання як об'єкт власної діяльності студента [3].

В сучасних умовах загальною проблемою вищої освіти є зменшення кількості годин на вивчення програмового матеріалу, тому дуже часто застосовують випереджувальні завдання. Ці завдання спрямовані на повне або часткове попереднє самостійне вивчення студентами навчального матеріалу, який буде висвітлюватись викладачем на планових заняттях. Також попередньо вивчений студентами матеріал можна використовувати на лекціях, семінарах у вигляді рефератів, наукових доповідей, обговорення у процесі дискусій тощо.

У самоосвітній діяльності (і не тільки студента) джерелом інформації і порадником є книга. Тому необхідним для студента є синтетичне читання - конкретне і раціональне використання часткового і суцільного читання та вивчення матеріалу підручників. Для оволодіння навчальним матеріалом можна пропонувати студентам різноманітні методи самостійної роботи з книгою: складання плану прочитаного, складання тез, конспектування, анотація, цитування, реферування, нотування (виписування незрозумілих слів з подальшим тлумаченням [4].

Вивчаючи ті чи інші аспекти економічної теорії, які є актуальними в сучасному світі, треба завжди звертати увагу й на економічні проблеми України, спробувати з позицій відповідних економічних концепцій і теорій роз'яснити можливі шляхи їх вирішення. З цією метою необхідною є організація самостійної науково-дослідної роботи студентів по пошуку і опрацюванню першоджерел та відповідної літератури при роботі в науковому гуртку, для підготовки до участі в олімпіаді та студентських наукових конференціях.

Таким чином організація самостійної роботи студентів дозволяє не тільки інтенсифікувати роботу в якісному засвоєнні навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти та самовдосконалення, а інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою сукупності програмно-апаратних та традиційних форм навчання визначає самостійну роботу студента як більш незалежну,пріоритетну та творчу.

Література

1. Головко Л.О. Самостійна робота як складова навчального процесу у вищій школі // Вісник Київського ун-ту ім.Т. Шевченка, Київ, 2015. Вип 2 (2). С. 19-22. URL: http://D:/pownloads/vknutshp_2015_26%20(1)/pdf (дата звернення: 31.03.2020).

2. Геревич М.О. Організація самостійної роботи студентів як засіб формування професійної компетенції майбутніх фахівців // Вісник Ужгородського національного ун-ту, Ужгород, 2014. Вип. 45. С. 282-285. URL: http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9918/1/45.pdf (дата звернення: 31.03.2020).

3. Організація самостійної роботи студентів. *Методика викладання у вищій школі*: веб-сайт. URL: http://pidruchniki.com//88918/pedagogika/orgoniza-tsiya_samastiynoyi_roboti_studentiv/pdf (дата звернення: 31.03.2020).

4. Скуратівська С.П. Особливості організації самостійної роботи студентів (26.07.2013) *Освіта.ua:* веб-сайт. URL: http://ru.ocvita.ua/school/lessons_summary/education/36615pdf (дата звернення: 31.03.2020).

ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Н.В. Волгушева, І.Л. Бошкова

Зміни, що відбуваються в політичній і соціально-економічній сферах суспільства, істотно відображаються на розвитку системи професійної підготовки фахівців. Характер розв’язуваних професійних завдань, як показує практика, свідчить про те, що вони повинні мати високий рівень наукових і прикладних знань, сформованими навичками й уміннями їхнього застосування на практиці, творчим мисленням, самостійністю в прийнятті виробничих і управлінських рішень, цілеспрямованістю в їхній реалізації, високо мотивованим відношенням до особистого професійного самовдосконалення й т. і.

Метою дослідження є уточнення сутності, змісту й основних шляхів підвищення ефективності самостійної роботи студентів.

Педагогічна теорія й практика свідчать, що ефективній підготовці сучасного фахівця багато в чому сприяє мотивована й уміло організована самостійна робота студентів у період навчання, що об'єктивно висувається на одне із пріоритетних місць у системі методів навчання. Це обумовлюється наступними причинами:

- по-перше, змінами в змісті професійної підготовки студентів відповідно до зростання навчальної інформації в рамках однієї навчальної дисципліни через розширення спектра її інформативності; швидким відновленням професійної інформації, у зв'язку із соціально-економічними умовами, що змінюються, життєдіяльності суспільства, що об'єктивно веде до збільшення часу на самостійну роботу;
- по-друге, активним впровадженням у навчальний процес нових інформаційних і педагогічних технологій: дистанційних форм навчання, використання інтернету, електронних підручників і навчальних посібників і т. і., що дозволяють студентам вузів значну кількість навчальних завдань виконувати самостійно та з високим коефіцієнтом ефективності;
- по-третє, підвищенням прогностичної складової в сучасної освіті, коли вона орієнтується на підготовку не тільки професійного фахівця сучасного рівня, але й звернене в майбутнє, покликане навчити його добувати нові знання в процесі самостійної праці;
- по-четверте, значним збільшенням джерел навчальної й наукової інформації, ускладненням способів орієнтування в ній, неможливістю її повного відображення в плановому навчальному процесі й підвищенням ролі самостійної роботи в її засвоєнні;
- в-п'ятих, зміною ролі й місця самостійної навчальної праці студентів у цілісній системі професійної підготовки, підвищенням його питомої ваги в придбанні сучасних знань, навичок і вмінь.

Вивчення досвіду самостійної роботи студентів дозволяє виділити найбільш важливі позитивні тенденції в її здійсненні. До них ставляться: посилення уваги керівників освітніх установ, навчальних підрозділів, кафедр до проблем наукового забезпечення процесу організації самостійної роботи студентів, а також до виявлення, вивченню, узагальненню й поширенню передового педагогічного досвіду організації самостійної роботи тих, яких навчають, зростання розуміння більшістю учасників цілісного педагогічного процесу освітніх установ зрослої значимості самостійної роботи в професійній підготовці фахівців; підвищення активності професорсько-викладацького складу у використанні в освітньому процесі прогресивних педагогічних технологій, у тому числі з використанням нових інформаційних технологій, інтернету, електронних підручників, що активізують самостійну роботу студентів; зростання інтересу студентів до самостійної навчальної праці й підвищення активності в його здійсненні й ін.

У той же час є й ряд негативних тенденцій в організації, змісті й методики самостійної роботи. До них ставляться: низька мотивація й підготовленість до самостійної роботи студентів, які не володіють сучасними методиками самостійної роботи і інші явища, що знижують результативність самостійної роботи.

Підвищення ефективності самостійної роботи студентів здобуває сьогодні характер актуального науково-педагогічного завдання. У сучасних умовах фундаменталізації, модернізації й професіоналізації вищої професійної освіти, істотного збільшення обсягу наукових знань, якими потрібно опанувати студентам, появи нових технологій навчання, необхідності формування в тих, яких навчають, нових якісних утворень загострюється протиріччя між зростаючими вимогами до самостійної роботи студентів у процесі самоосвіти й реальною практикою по її організації, змісту й методиці. Передбачається, що дане протиріччя можна вирішити шляхом удосконалювання підготовки викладачів до педагогічного керівництва самостійною роботою студентів; оптимізації діяльності співробітників факультетів по організації самостійної роботи студентів; активізації самостійної навчальної праці студентів на основі особовій мотивації.

Висновки

У цей час у загальній трудомісткості дисциплін у середньому до 50 % часу навчання приділяється на самостійну роботу студента. Тому необхідно розподілити фонд годин навчальної дисципліни між аудиторною й самостійною роботою.

Необхідно вдосконалювати методичне забезпечення самостійної навчальної праці студентів освітніх установ засобами навчальної інформації (видання нових підручників, навчальних посібників, поповнення науковою, довідковою літературою, учбово-методичними матеріалами для самостійної роботи, забезпечення кіно-, фото- і відеоматеріалами, персональними комп’ютерами, сучасними технічними засобами навчання й контролю. В інтересах виявлення, вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду самостійної роботи студентів освітніх установ, щорічно проводити регіональні науково-практичні конференції по даній проблематиці.

З ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНИХ ПРОЕКТІВ

М.М. Кологривов

Дистанційний захист дипломних проектів студентів технічних спеціальностей має право на існування у виняткових випадках (хвороба, перебування дипломника в іншому місці з об’єктивних причин, за вимогами карантину).

При захисті дипломного проекту студентом у членів екзаменаційної комісії повинні бути в наявність наступні матеріали: пояснювальна записка дипломного проекту; креслення відповідно до завдання керівника; диск з електронною копією дипломного проекту; презентація; залікова книжка; рецензія на дипломний проект, відгук керівника; виписки з деканату.

Додатково можуть бути представлені членам комісії матеріали, які характеризують практичну і наукову цінність дипломного проекту і творчі досягнення дипломника (публікації, сертифікати, патенти, дипломи лауреатів).

У дипломника знаходяться матеріали, які допомагають йому зробити доповідь і показати рівень своєї професійною підготовки [1, 2].

Доповідь студент робить дистанційно з показом своєї презентації і пред'явлення копій креслень в студії.

У процесі захисту і відповідей на питання студент повинен показати, наскільки повно він вирішив поставлене завдання, наскільки глибоко володіє знаннями за фахом. Студент повинен вміти узагальнювати матеріал, володіти аналізом, чітко і логічна викладати зміст роботи на основі графічного матеріалу, якій додається.

Автор брав участь в якості голови екзаменаційної комісії при проведенні пробного дистанційного захисту дипломного проекту. Студент знаходився в Польщі і дистанційно захищав свій дипломний проект за освітньої кваліфікаційним рівням молодший спеціаліст нафтогазових інженерії та технологій.

За результатами позитивного захисту можливо зробити наступні рекомендації: більш обґрунтовано додавати матеріали про студента і причини його відсутності, оскільки члени комісії з ним особисто не знайомі; використовувати максимально якісну комп'ютерну техніку з великим монітором або екраном.

Література

1. Кологривов М. М., Хачик'ян Л. А. Структура і правила оформлення курсових, дипломних проектів і робіт. Методичні вказівки для студентів, що навчаються за спеціальністю 185 «Нафтогазова інженерія і технології» / за ред. д.т.н., професора О.С. Тітлова. - Одеса: Бондаренко М. О. - 2019. - 84 с.

2. Кологривов М.М. Методичне забезпечення дипломного проекту до захисту // Матеріали XXII Міжнародної науково-методичної конференції «Управління якістю підготовки фахівців», Частина 2, 20-21 квітня 2017 р., Одеська державна академія будівництва та архітектури. - Одеса: Вид-во ОДАБА, 2017. - С. 82-83.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНОЇ ЧАСТИНИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

К.В. Георгієш

В сучасному світі, коли людина кожен день отримує велику кількість інформації, важливо правильно систематизувати потік даних та ефективно розподілити час на навчання та саморозвиток. Тому дуже важливо, щоб якість підготовки кадрів відповідала світовим вимогам, особливо це стосується питання навчального процесу, адже тенденції розвитку науки та техніки з кожним роком збільшується, а оновлення матеріалу для підготовки спеціалістів залишаються застарілими. Науково-технічного прогрес торкнувся питання самостійної та віддаленої підготовки школярів та студентів та дозволив застосовувати технології, які ще років тому були невідомі.

Основним питанням при дистанційному навчанні, який встає перед викладачами - це активізація процесу навчання на самостійній основі та оволодіння матеріалом без допомоги. Таким чином, надається можливість для творчого підходу при вирішенні поставленої проблеми, а також незалежність студента в ході роботи.

Дистанційне навчання - це віртуальний науково-навчальний простір, організований у освітньому середовищі, де відбувається інтерактивна взаємодія студентів і викладачів у процесі самостійного вивчення поданого матеріалу з використанням сучасних технологій. Завдяки роботі платформ на просторах інтернету з’являється можливість не обмежувати відстанню бажання студентів навчатись новому. Окрім цього, невід’ємною частиною навчання є висококваліфіковані викладачі, що здатні на досить високому технічному рівні та за допомогою сучасних технологій та програм забезпечити доступ до матеріалу самоосвіти. Також перевагою такого виду є самостійне розподілення часу для студентів, які не можуть відвідувати заняття на денній формі навчання.

Застосування дистанційного навчання також не впливає на вік студента, адже у великій кількості випадків саме різниця віку у групі при традиційному навчанні може викликати деякий спротив саме у психологічному стані студента.

Ера інформаційних технологій вимагає сучасних методів викладання матеріалів з застосуванням прикладних програм та найсучасніших методик, до яких відносять вебінари та чати - які відносять до синхронних курсів, або відеоконференції, в яких є можливість підключення різних користувачів, що розширює коло викладачів, як наприклад запрошені спеціалісти з інших країн.

Також до інформаційних технологій можна віднести розширення викладеного теоретичного матеріалу за допомогою програм моделювання, презентацій та відеороликів, де наглядно показано принцип роботи обладнання, основні заходи при ремонті та загальний вид обладнання, що важливо при підготовці спеціалістів технічних напрямів.

Багато країн на сьогоднішній день, в тому числі і Україна (починаю з 2000 р.) запровадили дистанційне навчання у закладах освіти. Завдяки використання системи Moodle, яка працює в мобільному додатку у студентів з’являється можливість доступу до навчання з будь-якої точки світу.

Незважаючи на методологічні основи, а саме педагогічні та інформаційні технології на якість дистанційного навчання впливають: відсутність нормативних документів з боку держави, а також цільової державної програми з розвитку дистанційної освіти; низький захист авторського права на електронні навчальні видання; відсутність інформованості населення про дистанційне навчання; недостатня підготовка кваліфікованого персоналу для роботи в системі.

Використовуючи досвід країн Європи, робота студентів у системі дистанційного навчання має більш високий показник якості, адже вона основа на саморозвитку та індивідуальній роботі, а отже основа на самостійному засвоєні матеріалу за допомогою сучасних технологій та програм, що не завжди можна реалізувати у закладах освіти.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ - РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Т.В. Дьяченко

Основна задача освіти є формування творчої особистості, яка здатна до саморозвитку, самоосвіти та інноваційної діяльності. Рішення цього завдання навряд можливе тільки шляхом передачі знань в готовому вигляді від викладача до студента. Коли викладач вдало поєднує аудиторні заняття з позакласною роботою студентів, така методика змушує молоду людину активізувати свою творчу частину, яка вміє формулювати проблему, аналізувати її та доводити свою точку зору.

Система освіти України сьогодні вже зі шкільних років починає формувати у людини цю саму творчу оцінку, тобто ми переходимо від навчання до освіти.

Самостійна робота передбачає орієнтацію на активні методи оволодіння без допомоги знаннями, розвиток творчих здібностей, перехід від загального до індивідуального додаткового навчання з урахуванням потреб та можливостей особистості.

Яскраві приклади такої самостійної роботи є участь студентів у галузевих олімпіадах, наукових гуртках та конкурсах наукових робіт, на яких вони мають можливість та необхідність демонструвати свої навики, які були здобуті у самостійному вивченні галузевої літератури (книжки, наукові статті, тези доповідей) вчених зі всього світу.

Але на практиці завжди виникає питання можливості забезпечення Вищим навчальним закладом такої можливості, а саме ті самі книжки свіжого видання та наукові журнали, які мають вже чекати на студентів у бібліотеці навчального закладу.

Наприклад, у Баварії (Німеччина) існує дуже цікава система забезпечення літературою для студентів. Вона полягає в тому, що всі книжки та наукові видання усіх ВНЗ регіону занесені в загальну електронну базу, кожен студент має електронних доступ до цієї бази з бібліотечних комп’ютерів. Якщо необхідна література знаходиться у бібліотеці іншого ВНЗ, студент має можливість замовити її для себе на 3 тижні для ознайомлення з інформацією абсолютно безкоштовно. Спеціальна міжвузівська служба доставки впродовж тижня доставляє літературу до бібліотеки, з якої її було замовлено.

Однак, сьогодні багато інформації за напрямом навчання можливо знайти у інтернеті. Існує безліч сайтів, на яких автори наукових робіт самостійно або з допомогою видавництва розміщують свої наукові дослідження для загального або часткового доступу спільноти.

На мій погляд студенти сьогодні мають набагато більше можливостей для повноцінного творчого розвитку в Україні, ніж десять, а тим більш двадцять років тому.

ПРОТИДІЯ ЦИФРОВІЙ АУТИЗАЦІЇ В УМОВАХ ЗНИЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПІД ЧАС ТРИВАЛОГО КАРАНТИНУ

В.П. Бузовський

Строгий карантин визнаний ефективним засобом протидії поширенню інфекції. Але обмеження соціальної активності і збільшення активності в мережі інтернет робить учасників освітнього процесу більш вразливими до проблем психічного характеру.

Протягом останніх десятиліть інтернет відіграє важливу роль в розповсюдженні інформації. Світова мережа стала головною платформою для обміну знаннями і науковими здобутками фахівців усіх напрямків. Але є і негативні аспекти вільного доступу до інформації. Як зазначає доктор Андрій Курпатов, ми не відчуваємо великої потреби в інших людях як раніше [1]. Для того, щоб дізнатися, наприклад, про суть фізичного явища, спосіб кріплення люстри до стелі, зміст історичної події або цікаві моменти футбольного матчу нам достатньо зазирнути в інтернет, який зараз є практично будь-де і в будь-який момент. Звичайно безпосередньої шкоди від цього не має але в масштабах розвитку людства це призводить до зниження соціальної активності, добровільної відмови людей від налагодження між собою тісних взаємозв’язків. Курпатов вказує на зв’язок між розумовими здібностями людини і рівнем її інтегрованості в суспільне життя: чим більше вона соціальна, тим потужніші інтелектуальні можливості має. Людина яка не відчуває потреби в розвиненні соціальних навиків і здібностей або активність якої обмежена тривалим карантином може зіштовхнутися з проблемою розумової деградації.

Негативний вплив на розвиток людини спричиняє вільний доступ до інформації розважального характеру. Оскільки мозок людини більш схильний до споживання простої і доступної інформації це може призвести до інформаційної залежності. Намагаючись вгамувати інформаційний голод людина може годинами проводити час на новинних і розважальних ресурсах. В умовах карантину, коли у людей більше вільного часу і легший доступ до подібної інформації протидіяти виникненню інформаційної залежності стає складніше.

Зниження соціальної активності, яке ускладнене інформаційною залежністю призводить до проблем розумової діяльності, іншими словами - до «*цифрової аутизації*». Протидіяти їй можна якщо слідувати деяким порадам [2]:

- більше спілкуватись з колегами і студентами;
- зберігати трудові відносини використовуючи сучасні засоби дистанційної взаємодії;
- відмовитися від споживання непотрібної інформації (розважальні відео на youtube, стрічка новин);
- вимкнути повідомлення на смартфоні. Людина не зобов'язана весь час знаходитись онлайн. Переглядати їх за певним графіком;
- відмовитись від спонтанної перевірки електронної пошти.

Соціальна взаємодія є умовою розвитку людини. Для того, щоб не втратити розумові здібності і психічне здоров'я в умовах карантину важливо зберігати трудові відносини, обмежувати об'єм споживання непотрібної інформації в мережі інтернет.

Література

1. Курпатов А.В. «Чертоги разума. Убей в себе идиота!» Спб: Капитал, 2018. 330 с.
2. Цифровое слабоумие и информационная псевдодебильность [Електронний ресурс]. URL: https://naspravdi.info/novosti/cifrovoe-slaboumie-i-informacionnaya-psevdodebilnost (дата звернення: 01.04.2020).

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЕНЕРГЕТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЗАКОНІВ РУХУ БАГАТОФАЗНИХ СИСТЕМ

Е.І. Альтман

Самостійна робота є одним з основних засобів вдосконалення вузівської освіти, підвищення якості підготовки фахівців. Це засіб, за допомогою якого можна навчити студента систематично, активно і свідомо займатися вивченням даної дисципліни. Самостійна робота розглядається як найважливіший елемент навчання і виховання студентів. Викладач в такому випадку з транслятора знань перетворюється в менеджера освітнього процесу, організовуючи і направляючи пізнавальну діяльність студентів.

Залежно від місця і часу проведення, характеру керівництва з боку викладача і способу контролю, самостійна робота підрозділяється на наступні види:

- самостійну роботу під час основних аудиторних занять;
- самостійну роботу під контролем викладача у формі планових консультацій і творчих контактів;

- поза аудиторну самостійну роботу при виконанні студентом індивідуальних завдань.

До комплексу дисциплін, які вивчають законі руху багатофазних систем входять наступні: гідрогазодинаміка, гідравлічні машини і мережі, фізична гідромеханіка і теплообмін у багатофазних потоках, трубопровідний транспорт багатофазних систем, теплофізичне конструювання теплообмінних апаратів на ЕОМ. Складність питань, які розглядаються у дисциплінах, потребують оптимізувати самостійну роботу студентів, на долю якої припадає 45-55 % від загального обсягу змістовних модулів кожного курсу.

Практичні заняття займають одне з головних місць в навчальному процесі. Метою практичних занять є виявлення того, наскільки правильно і глибоко засвоєні основні положення теорії, поглибити наявні знання і навчитися використовувати їх для вирішення практичних завдань. Форма проведення практичних занять може бути активної і пасивної. Пасивна форма ведення заняття - це ситуація, коли один зі студентів групи вирішує завдання у дошки під керівництвом викладача, а більшість студентів списують рішення з дошки, часто не вникаючи в її зміст. При такій методиці відсутня управління самостійною роботою студентів та її контроль. При активній формі використовується методика, при якій група після вступних роз’яснень по темі заняття вирішує завдання самостійно під контролем викладача. Студентам дозволяється обмінюватися думками, звіряти рішення, користуватися літературою. При вивченні зазначених вище дисциплін викладачами кафедри використовується саме така форма проведення практичних занять. На таких заняттях викладач може легко контролювати і здійснювати індивідуальну допомогу студентам.

Окремою формою самостійної роботи є індивідуальні завдання та розрахунково-графічні завдання, які видаються студентам з метою узагальнення та закріплення знань, а також застосування цих знань при виконанні курсових та дипломних робіт. Індивідуальні завдання видаються студентам у вигляді набору задач та контрольних питань. Кожна задача та запитання відповідають конкретній темі курсу. Результати рішення та відповіді повинні бути обґрунтовані. Розрахункові завдання торкаються найбільш важких питань курсів та повинні виконуватися з використанням сучасних обчислювальних програм - MathCAD, Math Lab, Maple, Mathematica. Ці програми дозволяють не тільки виконати всі необхідні розрахунки, а також навести отримані результати у візуальному вигляді. Візуалізація дозволяє студентам запам’ятати найбільш важливі співвідношення.

Оцінка, яку отримав студент по самостійній роботі, є важливою складовою підсумковою оцінки по курсу, тому що від того як засвоєна практична складова навчання залежить професійна компетентність майбутніх фахівців.

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Д.Ф. Петкова

Система вищої освіти на сьогоднішній день зазнає досить великих змін з боку держави. Відбувається перебудова наявної системи, її розширення та актуалізація. Саме тому перед викладачами постає задача вміти адаптуватися під нові правила. Адже найголовніше це підготовка фахівців, які вміють творчо мислити, володіють дослідницькими вміннями і навичками, здатні орієнтуватися в просторі наукової інформації і сучасних інформаційних технологіях.

Враховуючи досить складну ситуацію як в нашій країні, так і в багатьох країнах світу, коли проблема збереження здоров'я населення є досить нагальною, виникає потреба у зміні формату спілкування викладачів та студентів. Найбільш високоефективних напрямом є використання в навчальному процесі технологій дистанційного навчання. Головною метою створення системи дистанційної освіти є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж і створення умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту [1].

Під дистанційними технологіями розуміють технології, які реалізуються із застосуванням сучасних інформаційних та телекомунікаційних мереж, що дозволяють здійснювати процес навчання на відстані, без особистого контакту між викладачем і студентом [2].

Найбільш поширеними видами дистанційного навчання є кейс-технології, телевізійно-супутникові та мережеві (табл. 1) [1].

Таблиця 1. Види дистанційного навчання

№	**Вид технологій дистанційного навчання**	**Характеристика**
1	Кейс-технології	Навчання на основі паперових і аудіоносіїв (навчально-методична допомога, підручники). Із студентом працює викладач, який перевіряє виконання надісланих поштою завдань і готовий відповісти на питання студентів по телефону або провести консультацію в спеціальних учбових центрах. Навчально-методичні матеріали комплектуються в спеціальний набір (кейс), який пересилається студенту для самостійного вивчення.
2	Телевізійно-супутникова технологія	Заснована на використанні телевізійних лекцій і передбачає трансляцію лекцій чи семінарів одночасно в декількох аудиторіях. Це найдорожча з технологій і тому вона поки мало використовується.

3	Мережеві технології	Інтернет-технологія і технології, що використовують можливості локальних і глобальних обчислювальних мереж. Інтернет використовується для забезпечення студентів навчально-методичним матеріалом, а також для інтерактивної взаємодії між викладачем і студентами.

Розглядаючи наявні форми дистанційного навчання, можна виділити дві, які на сьогоднішній день використовуються в Одеській національній академії харчових технологій. Перше це, кейс технології, коли викладачі можуть надіслати на електронну пошту завдання і перевірити його виконання. Друге це мережеві технології. До них відноситься сайт дистанційного навчання, в якому акумулюється інформація, щодо усіх дисциплін, формуються варіанти завдань в електронній формі та відбувається інтерактивна взаємодія між викладачем та студентами.

Основними принципами системи дистанційної освіти є: гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, неперервність, креативність і відкритість. Вона базується переважно на самостійному отриманні необхідного обсягу і якості знань та передбачає поєднання широкого спектру традиційних і новітніх інформаційних технологій.

Використання цих технологій дозволяє студентам поповнити перелік вмінь і навичок, які в подальшому визначать успішність людини в будь-якій сфері діяльності. До них відносять:

- вміння самостійно планувати та організовувати свою діяльність;
- вміння самостійно приймати рішення, робити вибір і нести відповідальність за нього;
- вміння працювати з інформацією (підбирати необхідну, структурувати і використовувати для прийняття рішення по певній задачі);
- вміння подавати результати діяльності з використанням інформаційних технологій;
- навички самоосвіти [3].

Дистанційні технології є пріоритетною формою навчання в умовах сьогодення. Розвиток цієї системи дозволить забезпечити безперебійний доступ студентів до навчально-методичних матеріалів та дозволить своєчасно засвоювати навчальну програму, незважаючи на зовнішні фактори.

Література

1. Актуальність і проблемність дистанційного навчання / Н. Самолюк, М. Швець // Нова педагогічна думка. - 2013. - № 1.1. - С. 193. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50.

2. Стефаненко П.В. Дистанционное обучение в высшей школе: - Моногр. - Донецк: ДОННТУ, 2002. - 397 с.

3. Шинковська І. Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти / І. Л. Шинковська, І. П. Заєць. // Матеріали XV всеукраїнської практично-пізнавальної конференції «Наукова думка сучасності і майбутнього». - 2017.

УДК 378.147.88

ВІРТУАЛЬНІ ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ ЯК СКЛАДОВА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Д.О. Івченко, Ю.В. Семенюк, Л.М. Якуб

Навчальний процес у вищій школі постійно підвищує вимоги до студента - майбутнього фахівця, професіонала. Основне завдання вищої освіти полягає у підготовці спеціаліста, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у практичній діяльності, фахівця, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Успіх підготовки фахівців залежить від багатьох факторів, одним із яких є самостійна робота студентів. Значна частина навчального матеріалу виноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання матеріалу, а організація ефективної самостійної роботи студентів [1].

Інформаційні технології в освіті - це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних фахівців. Вони дозволяють істотно розширити творчий потенціал студентів, виходячи за рамки традиційної моделі навчання. Вміння вчитися самостійно набувається із застосуванням електронних навчальних матеріалів, освітніх баз даних, комп‘ютерних навчальних програм, систем тестування. Навчити студентів користуватися можливостями самостійної роботи з урахуванням інформаційних технологій - це складний і тривалий процес [2].

Самостійну роботу студентів при вивченні дисциплін навчального плану з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему [2]:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування;
- використання навчально-інформаційних порталів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Сучасні інформаційні технології надають більш гнучкі можливості для проведення навчання і покращення якості освіти. В цьому зв’язку засоби комп’ютерних технологій, а саме віртуальні лабораторні роботи (ВЛР) і симулятори, дають можливість кардинального покращення якості отриманих студентами практичних навичок, надати можливість навчитися працювати зі складним обладнанням, яке в багатьох випадках є важкодоступним. Такі віртуальні роботи можуть спростити ознайомлення з роботою обладнання сучасних підприємств та лабораторій, що відсутнє або обмежене в доступі у навчальних закладах. ВЛР можуть бути особливо важливими для підвищення рівня програм навчання протягом життя, оскільки однією з основних вимог, що висуваються до таких програм, є їх доступність для широкого кола слухачів [3].

У сучасних умовах з кожним роком збільшується роль дистанційної складової навчального процесу. На сьогодні дистанційне навчання стає дуже зручною і гнучкою формою навчального процесу і може використовуватись як самостійно, так і у доповненні до традиційних методів. Використання віртуальних лабораторних робіт у навчальному процесі дозволяє реалізувати дистанційні методи навчання, зменшити витрати, заощадити час викладачів і лаборантів, вибудувати більш оптимальний для студента процес навчання, що сприятиме поліпшенню та прискоренню підготовки студентів.

Для реалізації дистанційної складової в ОНАХТ використовується платформа для навчання Moodle, яка дозволяє викладачеві розробити та побудувати тести, що складаються з великої кількості типів запитань, включаючи множинний вибір, розрахунковий, числовий та есе. Ці питання зберігаються в банку запитів і можуть бути повторно використані в різних вікторинах. Крім того є можливість обмінюватися електронними файлами та організовувати бесіди зі студентами. Це дає змогу використовувати платформу Moodle для проведення віртуальних лабораторних робіт.

Оскільки сама платформа Moodle не споряджена на створення на її базі віртуальних лабораторних робіт, то їх реалізацію пропонується виконувати на базі Microsoft Excel. По-перше, це дуже поширена програма, яка швидше за все, вже встановлена у студента на компʼютері, а по-друге - студенти досить непогано з нею вже знайомі.

На сайті курсу в обов'язковому порядку розташовуються інструкція по виконанню ВЛР і Excel-документ, в якому програмними засобами VBA моделюються основні елементи лабораторної роботи. Перевірка якості засвоєння інформації може відбуватися в кілька етапів. Спочатку студент проходить тестування на знання теоретичних положень і методики виконання лабораторної роботи. У Moodle цей етап при використанні певних видів завдань може бути автоматизований, що значно спрощує роботу викладача і підвищує якість підготовки студентів до виконання лабораторної роботи. Після успішного проходження тестування студенту видаються вхідні (індивідуальні) дані для проведення лабораторної роботи. Оформивши протокол лабораторної роботи, студент сканує і відправляє його викладачеві за допомогою платформи Moodle.

Головним недоліком при застосуванні віртуальних лабораторних засобів є відсутність безпосереднього контакту з приладами та обладнанням, тому ВЛР все ж краще використовувати лише для підготовки студента перед виконанням лабораторної роботи на реальних стендах.

У навчально-науковій лабораторії кафедри теплофізики та прикладної екології ОНАХТ за останні роки в рамках грантів МОНУ та міжнародних наукових проектів створено декілька нових експериментальних стендів. Тематика досліджень, спрямованих на впровадження нанотехнологій у теплоенергетичну та холодильну галузі, включає приготування нових робочих тіл-нанофлюїдів і нанотеплоносіїв, дослідження їхніх фізико-хімічних властивостей, а також процесів теплообміну і параметрів ефективності холодильних компресорних систем.

Повні цикли таких досліджень становлять від декількох днів до декількох місяців, і залучення студентів до цих експериментів можливе лише епізодично на певних етапах.

Тому для ефективного навчання студентів з використанням нового лабораторного обладнання і застосуванням відповідних методик викладачами кафедри розпочато роботу над створенням віртуального лабораторного практикуму, поєднаного з існуючими стендами.

Література

1. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі / О. Гурська // Витоки педагогічної майстерності. Сер.: Педагогічні науки. - 2014. - Вип. 13. - С. 103.

2. Болтянська Л. О. Збірник науково-методичних праць Таврійського державного агротехнологічного університету, 2017.

3. Сусь Б. Методологія покращення якості лабораторних робіт в навчанні протягом життя / Б. Сусь, Ю. Жарких, С. Лисоченко // Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції пам’яті професора Петра Столярчука, Львів, 11-12 травня 2017 року. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. - С. 137-138.

УДК 378.147

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

В.М. Левінський

Необхідність вдосконалення методів і програмно-технічних засобів дистанційного навчання студентів під час пандемії не викликає сумнівів.

Мета виступу - обговорити з колегами функціональні можливості програмних продуктів, які потенційно слід використовувати для проведення дистанційних занять.

В першу чергу звертає на себе увагу програма ZOOM, яка забезпечує: спільне використання екрану ПК; проведення інтерактивних вебінарів; можливість поділу учасників на окремі групи для спільної роботи; доступ до екрану з мобільного пристрою; роботу з Google-диском, Dropbox і Box; групові чати для обміну текстом, зображеннями, аудіо, тощо; відеозапис зустрічей.

Серед переваг програми слід відзначити:

- відмінний зв’язок;

- відео та аудіо зв’язок з кожним учасником. У організатора є можливість вимикати і включати мікрофон, а також вимикати відео та запитувати включення відео у всіх учасників;
- можна ділитися з учасниками екраном (screensharing) вже зі звуком;
- в платформу вбудована інтерактивна дошка, яка дозволяє записувати графічну інформацію. Можна легко і швидко перемикатися з демонстрації екрану на дошку;
- в програмі є чат, в якому можна писати повідомлення, передавати файли усім або конкретному студенту;
- запис відео-конференції можна зберегти на комп’ютері.

Підключення учасників до програми ZOOM достатньо просте:

1. Організатор надсилає учаснику номер запланованої конференції.
2. Той відкриваєте меню Zoom і натискаєте на кнопку «Увійти».
3. Перед учасником відкривається панель, куди він вводить 10-значний код конференції і своє ім’я, яке буде висвітлюватися в розділі «Учасники».
4. Після натискання на кнопку «Увійти» учасник вже в онлайн-конференції.

Впровадження програми Zoom в навчальний процес дасть можливість читати лекції, проводити практичні заняття, а також лабораторні роботи, які не потребують використання технічних засобів.

Програми Google Docs і Google Slides можна використати для проведення консультацій під час підготовки кваліфікаційних робіт, а саме при підготовці доповідей та слайдів до них.

Широко розповсюджена в провідних університетах світу програма Panopto, яка забезпечує запис відео, трансляцію в прямому ефірі, управління відеоконтентом, пошук, редагування відеоконтенту і багато іншого на будь-якому ноутбуці або пристрої iOS.

Практичний досвід з використання цих та інших перспективних програмних продуктів дасть можливість вибрати найефективніші для використання в учбовому процесі академії.

УДК 62 - 9

МОЖЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ»

Л.М. Якуб, СМ. Губанов

Досвід викладання в ОНАХТ в рамках дистанційного навчання демонструє потребу в хорошій координації викладач - студент при засвоєнні лекційного матеріалу. Однак є проблема, що виникає при підготовці магістрантів і аспірантів, яка пов’язана з труднощами доступу до поточних міжнародних наукових публікацій. В доповіді роз'яснюється як можна вирішити цю проблему.

У період віддаленої роботи у багатьох наукових центрах, в якості допомоги молодим вченим в період карантину, відкривається безкоштовний доступ до наукових ресурсів, в тому числі до журнальних публікацій. Таким чином, студенти та аспіранти можуть отримати індивідуальне завдання, що складається в пошуку і реферуванні статей по їх науковій тематиці, вони готують презентацію і розміщують її на сайті, готуючись до обговорення з викладачем і групою студентів. Це дозволяє дати їм інструмент для вирішення конкретних завдань їх наукової роботи та отримати досвід у режимі віддаленої наукової роботи.

При навчанні магістрантів у рамках курсу «Технології забезпечення екологічної безпеки» студентам пропонується не тільки освоїти мультимедійні лекції, а й проглядати у віддаленому режимі документальні фільми по розділу «Природні та техногенні катастрофи».

Надалі цей матеріал виноситься на практичні та семінарські заняття. Як приклад кліматичних катастроф розглядається феномен Ель-Ніньо, причина якого полягає в нагріванні поверхні Тихого океану, що омиває американські береги, на 2-3 градуси вище, ніж звичайно. Розглядаються також техногенні катастрофи, в т. ч. Чорнобильська аварія - перша в світі глобальна екологічна катастрофа техногенного походження, а також аварія на АЕС Фукусіма-1, вибух і пожежа на нафтовидобувній платформі у водах Мексиканської затоки США (фільм Глибоководний горизонт) і багато інших наукових фільмів, які демонструють і аналізують причини аварій.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ АТРИБУТ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Б.Г. Грудка

Передумовою виникнення і подальшого розвитку дистанційного навчання стало розширення впливу використання Інтернет-технологій у всіх сферах життя і діяльності, в тому числі й в освіті. Освітні програми швидко змінюються, з'являються нові сучасні форми інтерактивної освіти. Інтернет дає змогу розширити можливості, зробити навчання всеохоплюючим. Дистанційне навчання передбачає високотехнологічний підхід до процесу передачі знань і дає можливість створення системи масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Крім того, впровадження дистанційного навчання уможливлює на практиці ідею пожиттєвої освіти, навчання через усе життя. Система дистанційної освіти підвищує ефективність і якість навчання завдяки додатковим можливостям пізнання навколишньої дійсності, розвитку особистості студента, управління навчально-виховним процесом, проведенню моніторингу, поширення науково-методичного досвіду.

Система дистанційного навчання має досить багато можливостей як для студентів так і для викладачів. У середовищі Moodle студенти отримують: 1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування; 2) засоби для групової роботи; 3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом; 4) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум.

Викладачам надається можливість: 1) використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів; 2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних і самостійних робіт та ін.), а також відео, аудіо і презентаційних матеріалів у різних форматах; 3) проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів; 4) використання різних типів тестів.

Отже, Moodle орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та студентами, а також підтримки очного навчання.

Дистанційна форма навчання має ряд беззаперечних переваг. Зокрема, здобувач вищої освіти може навчатися у зручний для нього час, звичному оточення та у відносно автономному темпі. Проте, система дистанційного навчання має і недоліки. По-перше, для успішної корекції навчання та адекватного оцінювання важливо мати безпосередній контакт із здобувачем. Крім того, неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Тому остаточний контроль якості знань все ж таки проводиться на очній сесії. І найголовніше, при дистанційному навчанні втрачається безпосередній контакт між викладачем та студентом.

За умови дистанційного навчання активна роль викладача не зменшується, оскільки він має визначити рівень знань здобувача, та прийняти рішення щодо коригування програми навчання з тим, щоб домогтися найкращого засвоєння пройденого матеріалу.

За потреби студент може отримати консультативну допомогу викладача, спілкуючись з ним в онлайн режимі, безпосередньо використовуючи інтернет як засіб зв’язку (web-чат та ін.).

Отже, на сьогоднішній день дистанційна освіта розвивається, удосконалюється та охоплює різні групи населення, адже для сучасної економіки - «економіки знань» притаманна парадигма навчатися протягом всього життя.

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДТРИМЦІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Т.Є. Лебеденко, Т.П. Новічкова, В.О. Кожевнікова

Підготовка високопрофесійних фахівців, які будуть відповідати вимогам роботодавців і бізнесу, є головним завданням сучасних вузів. Як пріоритетні компетенції і характеристики молодих фахівців називають якісну загально професійну підготовку та інтелектуальні здібності, готовність старанно виконувати посадові інструкції, вміння працювати в команді, комунікабельність, навички лідера, мотивацію, наполегливість, ініціативність в роботі, вміння вирішувати проблеми та планувати, а також, що дуже важливо, розуміння важливості і готовність до постійного розвитку професійних компетенцій через самоосвіту, навчання з використанням сучасних технологій [1, 2].

В новітньому світі з розвитком інформаційних технологій з’явилась можливість отримувати освіту, поглиблювати або розширювати знання дистанційно. Дистанційне навчання - інноваційна, технологічна, доступна та економічна форма освіти. Вона актуальна для забезпечення безперервності сучасного освітнього процесу, а також цікава в аспекті створення умов для постійного підвищення кваліфікації, динамічного ознайомлення з новітньою фаховою інформацією протягом всього життя. Формування у студентів навичок до навчання в дистанційному режимі з використанням інформаційних, телекомунікаційних технологій є також важливим досвідом для сучасної суспільно та професійно активної людини [3]. Дистанційне навчання має низку переваг, що стосуються економії часу, можливості роботи з великою аудиторією, мінімізації витрат на навчання при його високій якості за рахунок використання сучасних інформаційних технологій, створення галузевих середовищ, баз даних, електронних бібліотек, відео-курсів: лекцій, семінарів, тренінгів, майстер-класів тощо [4].

Разом з тим, на думку експертів, перша вища освіта все ж бажано, щоб включала значну частину очного, денного навчання і елементи дистанційного навчання. Оскільки при дистанційній формі, особливо підготовки фахівців технологів для харчової промисловості, важко якісно представити інформацію, сформувати практичні навички при виконанні практичних і лабораторних занять, обмежена можливість викладення думок в усній формі, що може знижувати якість засвоєння матеріалу, в подальшому ускладнювати фахове спілкування на різних рівнях. Ще однією проблемою стає об’єктивне оцінювання рівня засвоєння матеріалу студентами; самостійності виконання завдань, тестів.

А для другої (додаткової) освіти, підвищення кваліфікації, розвитку професійних компетенцій дистанційний формат є дуже зручним і вигідним [5].

Дистанційне навчання для нашого вузу може розширити можливу аудиторію за рахунок працівників, які цікавляться сучасними станом і проблемами в харчовій промисловості, шляхами їх вирішення, новітніми технологіями, інгредієнтами, обладнанням, сучасними методами та приладами контролю якості сировини, напівфабрикатів та продукції, нормативною документацією та іншими питаннями, які постійно з'являються в умовах динамічного розвитку галузі.

Дистанційне навчання має різні форми: чат-заняття; веб-заняття; відео-конференції; Інтернет-семінари; вебінари; майстер-класи; відео-лекції, у т. ч. одночасно двома фахівцями з дискусією між ними; консультації; практичні і лабораторні роботи тощо [3, 5]. Вони, як зазначалось, можуть бути частиною освітнього процесу з урахуванням плану підготовки фахівців за прийнятими у вузі освітніми програмами. А можуть бути створені як додаткові (позапрограмні, за вибором) курси у відповідності з інтересами студентів, роботодавців для підвищення якості підготовки, надання і поглиблення певної затребуваної спеціалізації. Крім того, зазначені ресурси можуть стати інструментом для проведення дистанційних курсів з підвищення кваліфікації, з професійних тренінгів, майстер-класів тощо.

Таким чином, впровадження дистанційних технологій дозволяє забезпечити основні принципи освітнього процесу, як доступність, безперервність, якість і динамічність. Проте, питання поширення і підвищення ефективності використання інформаційних технологій потребує подальшого удосконалення і розвитку, розробки методичного супроводження у вигляді електронних курсів, навчально-методичних комплексів, конспектів лекцій, підручників, робочих зошитів для практичних, лабораторних занять тощо. Вони мають виконувати всі функції, притаманні для паперових аналогів, але і додаткові: слугувати платформою створення пізнавального середовища для студента, проведення інформаційно-пошукової діяльності, моделювання, тренування, виконання завдань і контролю знань; використовувати можливості комп'ютерної візуалізації навчальної інформації; виконувати роль навігатора по матеріалам, викладеній інформації тощо.

Література

1. Сало А.В. Проблеми працевлаштування випускників ВНЗ в Україні / А.В. Сало // Бізнесінформ. - 2015, № 8. - с. 64-69.

2. Глотова Е.Е. Требования работодателей к выпускникам вузов: компетентностный подход / Е.Е. Глотова // Человек и образование. - 2014, № 4 (41). - с. 185-187.

3. Шевченко О.И. Формы дистанционного обучения в вузе / О.И. Шевченко, В.И. Ивко // Инновационная наука. - 2018, № 12. - с. 175-178.

4. Адамова І. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми / І. Адамова, Т. Головачук // Витоки педагогічної майстерності. - 2012, Вип. 10. - с. 3-6.

5. Бороненко Т.А. Активные и интерактивные методы педагогического взаимодействия в системе дистанционного обучения / Т.А. Бороненко, А.В. Кайсина, В.С. Федотова // Научный диалог. - 2017, Вып. 1. - с. 227-243.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ НА ПИВОВАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

І.В. Мельник

Для покращення фахової підготовки студентів-технологів потрібно застосовувати такі форми навчання, в яких би органічно поєднувалися переваги академічної освіти з набуттям студентами необхідних практичних навичок.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, яка передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, що здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55 % навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об’єкт власної діяльності студента.

Система академічних кредитів, аналогічних Європейській кредитно-трансферній системі, інтенсивне впровадження нових технологій навчання та збільшення часу на самостійну роботу згідно системи освіти за Болонською декларацією, підвищують значення самостійної роботи студентів та її ролі у практичній підготовці майбутніх фахівців пиво-безалкогольної галузі.

Пивоваріння як галузь харчової промисловості характеризується складною біотехнологією і великим асортиментом напівфабрикатів та готових продуктів з солоду. Підготовка спеціаліста-пивовара починається з вивчення фундаментальних загальноосвітніх та загально-технічних дисциплін, а також вивчення загальних аспектів технології солоду та пива. Тому студент перед початком переддипломної практики володіє знаннями, отриманими при вивченні дисциплін «Теоретичні основи харчових технологій», «Загальні основи харчових технологій», «Технологія солоду та пива», «Обладнання пивоварних підприємств», «Проектування підприємств галузі», «Актуальні проблеми галузі» та виконанні курсової роботи і курсового проекту по даній спеціалізації.

При розподілі точок практики студенти-пивовари мають можливість обирати за власним бажанням як підприємства великої потужності повного циклу з різноманітним асортиментом продукції, так і міні-пивоварні ресторанного типу. Організація практики проводиться з обов’язковим виконанням індивідуального завдання, а також науково-дослідної роботи на передових підприємствах пиво-безалкогольної галузі. Високий науково-технічний рівень заводів (які мають в своїй структурі солодовні, варильні і бродильні відділення, що оснащені сучасним обладнанням вітчизняного та закордонного виробництва, декілька ліній розливу пива в полімерну, жерстяну і скляну тару різних об’ємів, а також сучасну лабораторію) дозволяє розширити тематику дипломних проектів, організувати науково-дослідну роботу практикантів з самостійним виконанням етапів експериментальних досліджень.

Тематики науково-дослідних робіт під час проходження практики на малих пивоварнях і міні-пивоварнях в структурі ресторанів, які не мають власних лабораторій, формулюються згідно з науковим напрямком кафедри «Розробка технології спеціального пива з використанням у рецептурі нетрадиційної рослинної сировини». Такі завдання зацікавлюють майбутнього фахівця в необхідності вивчення фізико-хімічних властивостей нетрадиційної сировини, впливу її на органолептичні показники пива, а головне - технологічних вишукувань параметрів проведення основних процесів виробництва, стадії внесення додаткового інгредієнту тощо. Ця робота творча і дуже копітка, потребує прийняття практикантом самостійних рішень при розрахунку заторних пауз, варінні та бродінні пивного сусла.

Безпосередньо на підприємстві студенти виконують індивідуальні завдання (як один із видів самостійної роботи): з концепції впровадження нових технологій, використання сучасних допоміжних інгредієнтів, використання нетрадиційної сировини, удосконалення способів очистки стічних вод пивзаводів, раціональне використання відходів виробництва, оптимізація і комп’ютеризація всіх технологічних процесів виробництва пива, нові експрес-методи контролю якості сировини, напівфабрикатів і готового пива, використання альтернативних джерел енергії з метою енерго- і матеріало-збереження при виробництві пива тощо). Готові роботи по різним напрямкам, запропонованим керівником практики від академії, на захисті звітів з преддипломної практики, студенти представляють у вигляді презентацій.

Після проведення аналізу виробничої діяльності підприємства студенти самостійно констатують об’єми виробництва за рік (сезон), вивчають асортимент пива, згідно з яким - потреби у сировині, допоміжних матеріалах, знайомляться з ДСТУ, технологічними інструкціями на виробництво кожного пива в умовах даного підприємства, технічними характеристиками обладнання, контролем якості сировини і кінцевих продуктів, організацією і управлінням пивоварного підприємства.

Далі у співпраці з фахівцями підприємства розробляють стратегії додаткових ресурсів забезпечення даного заводу основною та допоміжною сировиною, плани маркетингових заходів, складають технологічні схеми з урахуванням основних параметрів процесів на кожному етапі виробництва. Також збирають необхідний матеріал для виконання завдання консультантів дипломного проекту по розділам: економіці, теплотехніці, електротехніці, екології, санітарній техніці, протипожежній техніці та безпеці життєдіяльності.

Під час роботи над техніко-економічним обґрунтуванням діяльності підприємства наряду з консультаціями керівника дипломного проекту студенти також мають змогу спілкуватися з провідними фахівцями підприємства, отримувати інформацію «з перших рук», безпосередньо спостерігати за процесом їхньої роботи, виконувати завдання керівника від підприємства, пропонувати свої ідеї і отримувати відгук на них. Таким чином, знання, отримані на лекціях, під час виконання самостійної роботи при опрацюванні лекцій, лабораторних і практичних занять, необхідні для удосконалення кваліфікаційних навичок роботи по спеціальності.

УДК 378:81′33

З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОДОКУМЕНТУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

О.С. Зінченко

Дослідження з дидактики мов, психології та комунікації відеодокумента дозволяють зрозуміти, чому відео використовують в лінгвістичному класі, що це медіа може привнести в навчання та як його використовувати.

Те, що ми вже знаємо про відео, забезпечує підвищення ефективності навчального процесу. Зокрема в тому, що стосується соціальної умовності, невербальних засобів вираження та імпліцитних аспектів культури. До того ж. відео викликає емоційну залученість студента, що становить одну з рушійних сил навчання.

Всі наші студенти є онлайн та телеглядачами. Вони перебувають в майже абсолютній гармонії з цими медіа, які зайняли значне місце в їхньому повсякденному оточенні, в їхній системі розумових референцій. Чому ж не використовувати їх досвід для розвитку мовленнєвих компетенцій та стратегії розуміння? І чи не є дистанційне навчання зручною площиною для формування та розвитку мовної та мовленнєвої компетенцій?

Так, адже дистанційне навчання - це така організація освітнього процесу, що ґрунтується на принципі самостійного навчання студента. Дистанційне навчання використовує сукупність інформаційних технологій, які забезпечують доставку студентові основного обсягу матеріалу; інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання; надання студентові можливості автономної роботи з засвоєння матеріалу; а також оцінювання його компетенцій у процесі навчання. Нарешті, дистанційне навчання є універсальною формою навчання, яка використовує і традиційні педагогічні, і нові інформаційні та телекомунікаційні технології, технічні засоби, отже навчання відбувається в спілкуванні з викладачем дистанційно та синхронно.

Ефективне застосування відео вимагає від викладача правильного розуміння дидактичних функцій цього типу документу: ілюстративної, стимулюючої та рушійної. Особливо важливими в дистанційному навчанні мов нам видаються останні дві. Відеодокумент стимулює цікавість студента, спонукає його до аналізу, кращого розуміння та використання інформації, сприяє формуванню мотивації та ініціативи студента у навчанні мови. Відеодокумент найчастіше є також «двигуном» до подальшої роботи над темою, якій він присвячений. Тобто він використовується поза вивченням нього самого, Наприклад, коротеньке (1′49″) відео про класичний французький сендвіч (https://apprendre.tv5monde.com/fr) викликав жвавий інтерес студентів до теми «Французька гастрономія» з подальшим пошуком інформації, опрацюванням інших письмових, аудіо та відео документів за тематикою, емоційним обговоренням в режимі відеоконференції.

Використовуючи відеодокумент в дистанційному навчанні, викладач може переслідувати різні цілі, як то ініціювати студентів до пізнання реалій країни мови одночасно в практичному та культурному планах, розвивати всі чотири мовленнєві компетенції, опанувати відео як засіб інформації, тощо.

В дистанційному навчанні можливе ефективне застосування всіх чотирьох загальноприйнятих підходів до роботи з відеодокументом [1, 6] А от щодо вибору самого документу, на нашу думку, організаційно простіше застосовувати вже готові дидактичні відеодокументи з сучасних освітніх онлайн платформ , таких як http://www.britishcouncil.org.ua/english/learn-online , https://www.bbc.com/ukrainian/learning_english, https://apprendre.tv5monde.com/fr, https://savoirs.rfi.fr/fr/apprendre-enseigner/langue-francaise/.

Багаторічний досвід використання відеодокументу в дистанційному навчанні іноземної мови (а саме з започаткування в ОНАХТ дистанційних модулів) свідчить про ефективність використання цього типу автентичних документів в формуванні лінгвістичної компетенності студентів.

Література

1. Girardet J., Cridlig J.-M., Cormanski A. Panorama 1. Livret pédagogique de la cassette video / Jacky Girardet // CLE International, 1996. - 46 p.

АНАЛІЗ НЕДОЛІКІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О.М. Коротич, Г.М. Ряшко

Сьогодні в епоху інформаційних технологій освіта виходить на новий рівень. Молодь, що навчається, все більше зануряється в Internet-простір, тому навчання у дистанційній формі студенти приймають із захопленням. Тим паче, що часи епідеміологічного стану не залишають вибору освітянам.

Дистанційне навчання в цілому, як показав досвід, має не тільки ряд переваг, але і свої недоліки.

В першу чергу, якість будь-якого навчання залежить від ступеню залучення, зацікавленості студента. Зрозуміло, що на відстані «між моніторами» викладач втрачає можливість контролювати процес навчання. Робота студента залежить від того, наскільки зрозуміло викладач надав матеріал, яку методику та технології при цьому використав. Найкращим результатом роботи обох сторін буде добре виконаний контроль і добре усвідомлений студентом матеріал.

Ще одним недоліком та помилкою викладача є відсутність змін у методиці викладання. Тобто, досі може бути присутня думка, що навчання - це надання матеріалу дисципліни без роз'яснень та подальший контроль. Сьогодні вже доведено, що якісне навчання - це взаємозв'язок, активна співпраця викладача зі студентами. В ході будь-якого заняття повинен проводитись діалог для найкращого розуміння та результату.

Основним фактором, що стосується перших двох недоліків, є використання обладнання та технологій. Нажаль, не кожен педагог сьогодні може дозволити собі обладнання високої вартості для проведення відео-конференцій та відео-чатів. Звідси отримуємо ще один недолік дистанційного навчання - відсутність забезпечення.

І звісно, в режимі дистанційного навчання невисокою є якість виконання лабораторних та практичних робіт. Особливо це стосується виконання занять, що потребують специфічного обладнання чи матеріалів (наприклад з дисциплін «Технологія продукції ресторанного господарства», «Організація ресторанного господарства» тощо, за кафедрою готельно-ресторанного бізнесу). Без сумніву, з такими проблемами стикаються і викладачі хімії, фізики та інших фундаментальних дисциплін. Зрозуміло, що при відсутності необхідного обладнання вдома студент не зможе засвоїти практичну частину дисциплін.

Таким чином, для покращення якості освіти в умовах дистанційного навчання викладачам необхідно адаптувати методику викладання для активного спілкування зі студентами та зацікавлення дисципліною; максимально використати всі можливості новітніх технологій та методик навчального процесу; вирішити, яку частину дисципліни студенти можуть вивчити самостійно без використання спеціального забезпечення.

Використання на практиці дистанційних форм навчання ще раз підтверджує, що освіта базується в першу чергу на бажанні студента самовдосконалюватись та розвиватись. Метою викладача є закріплення цього бажання.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З СИНТЕЗУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕРЕЖ ДОСТУПУ ДЛЯ РЕАЛЬНИХ УМОВ

С.В. Сахарова, Т.М. Барабаш, І.С. Бобрікова

Вступ. На теперішній час якісна підготовка кваліфікованих спеціалістів у галузі проектування мереж доступу (МД) до інфокомунікаційних послуг (ІКП) та вивчення принципів мережного проектування з урахуванням особливостей місцевості та потреб користувачів є безсумнівно важливими та актуальними задачами в галузі комп’ютерної інженерії та телекомунікацій. Номенклатура ІКП збільшується та змінюється як якісно так і кількісно кожен день. Забезпечення доступу до наявного переліку ІКП, із урахуванням динаміки, створення МД, що відповідатимуть вимогам сучасності - це одна з найважливіших завдань в галузі телекомунікацій. Основоположною рекомендацією міжнародного телекомунікаційного союзу, присвяченій структурі мережі доступу є Рекомендація G.902, яка визначає архітектуру МД, функції, що вона виконує, види доступу, технічне обслуговування і призначення вузла надання послуг.

Метою роботи є підвищення якості підготовки спеціалістів за спеціальністю комп’ютерна інженерія у галузі проектування мереж доступу, а також розвиток творчих здібностей студентів шляхом індивідуальної роботи з синтезу та модернізації МД для реальних умов. Для досягнення поставленої мети в рамках дослідження запропоновано використання розроблених індивідуальних завдань на проектування МД при виконанні курсового проектування [1].

Основна частина. Мережа доступу може створюватись в умовах, які відрізняються структурним складом користувачів, що мешкають на території обслуговування, поверхневою щільністю розміщення цих користувачів, географічним положенням території, її типом, рельєфом, площею території, планом забудови будівель і т. д. А також наявністю перешкод, які ускладнюють створення МД, таких як залізниця, водна перешкода і т. д.

Для підвищення рівня засвоєння знать студентами та розвитку творчих здібностей при вивченні дисциплін «Системи доступу користувача» та «Принципи мережного проектування» було розроблено індивідуальні завдання на проектування МД для різноманітних умов. Отримав завдання студент самостійно задає ті вхідні дані, яких, на його погляд, не вистачає та певні обмеження, та обґрунтовує свій вибір. У результаті студентами запропоновані проектні рішення МД для заданих районів, з урахуванням таких особливостей, як географічне розташування місцевості, її тип та рельєф, щільність населення, поверхнева щільність користувачів інфокомунікаційних послуг, їх фінансові можливості, вік, тощо. В процесі планування мережі студенти розвивають творчі здібності, пропонують нестандартні та цікаві з практичної точки зору рішення синтезу та модернізації МД.

Використовуючи знання, отримані при вивченні дисциплін, присвячених комп’ютерним мережам, в процесі проектування МД студенти обирають та обґрунтовують топологію мережі, технології на локальних і транспортних сегментах доступу для окремих груп користувачів. Враховуючи, що метою створення перспективної МД є максимально можливе наближення мережних елементів до користувача (міграція точки доступу до послуг) необхідно оптимізувати топологію мережі, що синтезується, та максимально скоротити довжину ліній доступу. Тому в даній роботі значна увага приділена задачам, пов’язаним з визначенням структурних характеристик ліній доступу. До структурних характеристик ліній доступу у роботі віднесені пропускна спроможність лінії та розташування вузлів доступу, які визначають структуру МД. Для розробки структурної і функціональної схем МД визначаються оптимальні місця розміщення вузлів надання послуг або місця підключення ліній до цих ВНП, якщо вони перебувають за межами проектованої МД. Для всіх базових мереж визначаються оптимальні місця розміщення вузлів доступу та оцінюються вимоги до ресурсів транспортної мережі [2], для якої визначається оптимальна структура та розробляється ефективна стратегія розвитку.

Висновки. Ознайомлення студентів з сучасними поглядами на побудову та розвиток сегмента доступу необхідний у зв’язку з тим, що в даний час здійснюється корінна модернізація цього сегменту, що вимагає великого числа кваліфікованих фахівців. У сучасних інформаційних мережах абонентська мережа перетворюється на мережу доступу. При цьому міняються її функції, топологія, технології, що використовуються, в більшості випадків розширюється і територія, у межах якої вона створюється. Створюючи сучасну МД, необхідно розуміти, що вирішується одне з найважливіших завдань створення телекомунікаційної системи XXI століття.

Впровадження запропонованого підходу до навчального процесу дає можливість підвищити ефективність засвоєння знань студентами дисциплін з вивчення принципів проектування мереж, зокрема «Системи доступу користувача» та «Принципи мережного проектування».

Література

1. Сахарова С.В., Соломицький М.Ю., Барабаш Т.М. Розробка мережі доступу користувача. Частина 1 Посібник до виконання курсового проекту. - Одеса: ОНАХТ, 2018. - 56 с.

2. Сахарова С.В. Дослідження пропускної спроможності як характеристики телекомунікаційної мережі / С.В. Сахарова, М.О. Гуржій // Стан, досягнення та перспективи інформаційних систем та технологій: XV Всеукр. наук.-техн. конф. молодих вчен., студ. та аспір., Одеса, 29 квітня 2015 р. / ОНАХТ. - О., 2015. С. 81-82.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОЗРОБКИ ЕКСПЕРТНОЇ СИСТЕМИ

С.В. Сахарова, Б.О. Рибалов, В.Г. Бондаренко

На думку провідних фахівців, в недалекій перспективі експертні системи (ЕС) будуть відігравати провідну роль у всіх фазах проектування, розробки, виробництва, розподілу, продажу, підтримки і надання послуг, у тому числі і в галузі телекомунікацій. Технологія ЕС, що отримала комерційне поширення, забезпечить революційний прорив в інтеграції додатків з готових інтелектуально-взаємодіючих модулів. В галузі комп’ютерної інженерії ЕС призначені для вирішення так званих неформалізованих задач і не замінюють традиційного підходу до розробки програм, орієнтованого на вирішення задач формалізованих.

Метою роботи є підвищення якості підготовки спеціалістів за спеціальністю комп’ютерна інженерія, а також розвиток творчих здібностей студентів шляхом індивідуальної роботи з розробки експертної системи для реальних умов. Для досягнення поставленої мети в рамках дослідження запропоновано використання розроблених індивідуальних завдань на проектування ЕС при виконанні лабораторних робіт та самостійної роботи.

Для підвищення рівня засвоєння знать студентами та розвитку творчих здібностей при вивченні дисципліни «Експертні системи та ПЛІС» було розроблено індивідуальні завдання на проектування ЕС для різноманітних умов. Отримав завдання студент самостійно задає ті вхідні дані, яких, на його погляд, не вистачає та певні обмеження, та обґрунтовує свій вибір. У результаті студентами запропоновані проектні рішення ЕС для заданих об’єктів та систем, з урахуванням їх особливостей. В процесі планування ЕС студенти пропонують нестандартні та цікаві з практичної точки зору рішення синтезу систем прийняття рішень та ЕС.

В рамках виконання індивідуальної роботи студентам запропоновано вирішити наступні завдання: сформулювати постановку задачі; скласти перелік властивостей оцінюємих об’єктів; скласти перелік вимог до оцінюємих об’єктів та зазначити які властивості відповідають кожній вимозі; надати коефіцієнти (вагові, дугові та критичності) вимог та властивостей; описати еталони властивостей; скласти перелік оцінюємих об’єктів (не менше 5). На основі сформованого завдання вирішити задачу кваліметрії до вибраної експертної системи - оцінити якість об’єктів, використовуючи універсальну експертну систему Expek Pro. Створити проект: встановити параметри проекту; створити базу даних; описати множину якостей; описати множину вимог; навчити систему; заповнити базу даних об’єктами; виконати для об’єктів одинокий розрахунок, проаналізувати результати; виконати множинний розрахунок за відповідною формулою; візуалізувати результати.

Першим кроком у виконанні індивідуальної роботи необхідно виконати вірне формулювання задачі (які об’єкти маємо оцінювати та з чиєї точки зору) і передбачити подальше перетворення задачі кваліметрії до задачі класифікації (можливість розпізнавання класів на тих самих об’єктах).

При виконанні завдання запропоновано використовувати моделі представлення знань, що дозволяють наглядно відобразити структуру системи.

Висновки. Виконання запропонованої індивідуальної роботи студентами з дисципліни «Експертні системи та ПЛІС» дозволить освоїти навики розробки ЕС та систем прийняття рішень, грамотно поставити задачу та сформувати мету, розглянути об’єкт проектування як складну систему, застосувати об’єкт орієнтований підхід та розвинути творчі здібності.

Література
1. Сахарова С.В. Експертні системи: методичні вказівки до виконання самостійної роботи . - Одеса: ОНАХТ, 2014. - 46 с.
2. Сахарова С.В. Некоторые особенности применения экспертных систем при проектировании / Холодильна техніка та технологія. - 2014. - № 6 (152). - С. 71-74. DOI: 10.15673/0453-8307.6/2014.31211.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У КОЛЕДЖАХ ТА ТЕХНІКУМАХ

О.В. Коробкіна - Одеський технічний коледж ОНАХТ,
Н.О. Перетяка - Одеська державна академія технічного регулювання та якості, м.Одеса, Україна

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 зазначається, що одним з ***пріоритетних*** напрямів програми модернізації вищої школи визнане дистанційне навчання. [1].

Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Особливо це стосується сучасного періоду - навчання у дистанційному режимі на період карантину з приводу вірусної інфекції Covid-19.

Загальне запровадження дистанційного режиму навчання на період карантину висвітило ряд проблем, які довгий час знаходились у латентному стані, та нагальне їх рішення.

За думкою українських вчених, дистанційна освіта в Україні не відповідає вимогам, що ставляться до інформаційного суспільства і не забезпечує повноцінного входження України в міжнародний освітній простір. Щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно, передусім, створити глобальну комп’ютерну мережу освіти й науки, оскільки саме комп’ютер дає змогу отримувати навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним з учасників реалізації програми безперервної освіти в Україні [2].

Практика показує, що продуктивність використання у вищій школі готових дистанційних систем і додатків низька через необхідність високошвидкісного інтернету. Тому для мешканців сільської місцевості, де у наявності тільки мобільний інтернет, цей вид спілкування неможливий. Тому для навчальної підготовки можливо використовувати мобільний додаток Viber. [3].

На думку Перетяки Н.О., найбільш ефективним джерелом спеціалізованої інформації для самостійного вивчення є індивідуальний сайт викладача, на якому розміщена вся інформація стосовно його учбової та наукової діяльності. Такий вид надання доступу до учбових матеріалів є переважним бо інформація, що надається, достовірна, вузькоспеціалізована, вивірена викладачем, систематизована за тематикою, зібрана в одному місті, має вільний цілодобовий доступ, з матеріалами зручно працювати, відсутній ризик отримати шкідливу програму при пошуку інформації на неперевірених сайтах. На своєму сайті викладач має можливість оперативно оновлювати матеріали, викладати власні відеоуроки, тощо. [3, с. 4].

При наявності гарних комунікаційних каналів іспити можна проводити за допомогою двосторонніх відеоконференцій. Але отут виникає друга проблема - якість зв’язку. Більшість вузів, що пропонують програми дистанційного навчання, розміщають у себе на web-сервері всі навчальні матеріали й тести. Але через поганий зв’язок багато студентів не можуть користуватися ними в режимі «онлайн».

Серед важливих недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто також виділити недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та дистанційним студентом. На жаль, в Україні на сьогодні склалася така ситуація - бажаючих отримати дистанційну освіту у нас багато, а досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування, обмаль.

Незважаючи на всі негативні сторони дистанційного освіти, хочеться висловити думку щодо актуальності та необхідності дистанційного навчання як найбільш демократичної форми навчання, що дозволяє отримати освіту широким верствам суспільства навіть ***у надзвичайних ситуаціях***.

Необхідність впровадження дистанційних технологій не викликає сумніву, і вітчизняним ЗВО необхідно не тільки впроваджувати зарубіжні технології та приймати фінансову допомогу, а й розробляти власні моделі дистанційного навчання та відповідно фінансувати їх.

Ситуація в освітньому процесі, яка склалася внаслідок розповсюдження КОВИД-19, вимагає швидких та ефективних дій щодо продовження навчального процесу.

Для успішної організації дистанційного навчання вже багато років використовуються системи дистанційного навчання (СДН), відомі також як Learning management systems (LMS). Це прикладні програмні продукти для управління навчальною діяльністю, які дозволяють розробляти і поширювати електронні навчальні матеріали, забезпечувати спільний доступ до інформації, організовувати навчальний процес і контролювати результати навчання з формуванням пакета відповідної звітної документації.[4, с. 9].Активно застосовуються на базі E-learning - платформи Moodle.

Але не усі ЗВО мають такі прикладні програмні продукти, які вміють застосовувати викладачі у своїй роботі. І тому, першим кроком для підвищення ефективності дистанційного навчання є розробка програми підготовки педагогів, що забезпечує різні кваліфікації: від базового використання ІКТ в навчальному процесі до створення і методичної підтримки дистанційних навчальних програм. Така програма має бути розроблена на основі технологій дистанційного навчання, які можуть забезпечити широкомасштабне проведення навчання і загальнодоступність навчальних і методичних матеріалів. І такі освітні технології уже починають з'являтися. Так, в Україні успішно працює ТОВ «Академія цифрового розвитку», яка надає дистанційні освітні послуги для опанування здобувачами освіти інтернет-ресурсів [5].

В ході підготовки та роботи інформаційно-практичного педагогічного семінару: «Дистанційне навчання: проблеми та переваги», який проводився у рамках роботи обласної методичної комісії викладачів економіки і фінансів ЗВО І-ІІ р. а Одеської області. були розкриті причини, які гальмують впровадження дистанційної освіти у навчальний процес коледжів та технікумів Одеської області. Результатом семінару є розробка пропозицій та рекомендацій щодо впровадження технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації Одеської області.

Обласна методична комісія викладачів економіки та фінансів пропонують до розгляду Ради директорів ЗВО І-ІІ рівнів акредитації Одеської області наступне: [6, с. 12]

1. Провести широке обговорювання серед викладачів та здобувачів освіти щодо застосування технологій дистанційного навчання з метою усвідомлення та поширення питань актуальності та необхідності дистанційної освіти у коледжах та технікумах;

2. Створити експертну групу з питань впровадження технологій дистанційної освіти з метою ефективної організації і проведення дистанційного навчання;

3. Створити умови для заохочення та стимулювання педагогічних працівників для створення навчально-методичної бази для дистанційного навчання;

4. Створити класи комп'ютерної і аудіовізуальної техніки нового покоління;

5. Упровадити вивчення курсу «Новітні технології і методи дистанційного навчання» в педагогічних навчальних закладах;

6. Розробити навчально-методичні посібники з організації і проведення дистанційного навчання;

7. Створити електронні бібліотеки з навчальних дисциплін, як підготовчий етап до впровадження технологій дистанційного навчання;

8. Активний пошук спонсорів з числа роботодавців та випускників ЗВО для впровадження сучасних технологій дистанційного навчання;

9. Націлити викладачів, які проходять стажування та курси підвищення кваліфікації, на галузь інформаційно-комп'ютерних технологій та використання телекомунікаційних мереж;

10. Створити глосарій основних Internet-категорій та понять для здобувачів освіти;

11. Формувати Web-середовище в освітньому просторі ЗВО як інформаційну основу розгортання повномасштабної системи дистанційної освіти шляхом моніторингу та оцінки використання педагогами у навчальному процесі телекомунікаційних мереж та інформаційних технологій;

12. Сприяти та мотивувати створення індивідуального сайту викладача, на якому розміщена вся інформація стосовно його учбової та наукової діяльності, як найбільш ефективного джерела спеціалізованої інформації;

13. З метою активізації впровадження активних технологій дистанційного навчання колективного типу та підвищення якості освіти здобувачів освіти і професійних якостей педагогів ввести в індивідуальний план викладача розділ «Розробка та проведення інтерактивного заняття (з конкретною назвою обраної форми та технології проведення)»;

14. Ввести в практику науково-методичної роботи викладачів опрацювання та пропаганду інноваційного передового педагогічного досвіду і його розповсюдження шляхом видання та інформування перспективного досвіду навчально-методичної, виховної, навчально-практичної роботи.

Широке обговорення та реалізація дистанційного навчання дадуть змогу вирішити проблеми якісного та комфортного навчання як здобувачам освіти, так і педагогам.

Література

1. Дистанційне навчання - від теорії до практики, актуальний мережевий семінар // Освітній портал - освіта в Україні, освіта за кордоном. - URL: http://www.osvita.org.ua/www.osvita.org.ua/distance/articles/15.

2. І. Кузьміна. Проблеми та переваги дистанційного навчання. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». URL: http://edu.minfin.gov.ua/LearningProcess/RemoteEducation/Pages/ Проблеми-впровадження-дистанційної-освіти-в-Україні.aspx.

3. Н. О. Перетяка. Досвід використання технологій дистанційного навчання при дипломному проектуванні. // Дистанційне навчання: проблеми та перспективи // Матеріали обласного педагогічного інформаційно-практичного семінару викладачів економіки і фінансів ВНЗ І-ІІ рівня акредитації Одеської області (28 лютого 2019. м. Одеса): збірник доповідей / упоряд. Скоморощенко О.В., Дурбалова Н.І.; за заг. редакцією Коробкіної О.В. - Одеса, 2019. - 50 с.

4. Ю.К. Корнієнко. Поради щодо впровадження дистанційного навчання від спеціаліста. // Методичні пропозиції та рекомендації щодо впровадження дистанційного навчання у коледжах та технікумах Одеської області: - Одеса, 2019. - 15 с.

5. Академія цифрового розвитку. - URL: https://www.digitalacademy.in.ua/.

6. О.В. Коробкіна, О.М. Ротарь. Методичні пропозиції та рекомендації щодо впровадження дистанційного навчання у коледжах та технікумах Одеської області. Одеса, 2019. - 15 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І.Р. Біленька, Н.А. Лазаренко

Однією з найважливіших проблем, які ставляться перед закладами вищої освіти, є підвищення якості підготовки фахівців. Студент і випускник вишу повинен не тільки отримувати знання під час вивчення навчальних дисциплін, оволодіти вміннями і навичками використання цих знань, методами дослідницької роботи, а й вміти самостійно здобувати нові наукові відомості. У зв’язку з цим все більшого значення набуває самостійна робота студентів.

Навчальний процес в сучасних закладах вищої освіти вимагає інноваційних підходів до організації самостійної роботи студентів - навчальної діяльності, яка спрямована на вивчення матеріалу певної дисципліни і при цьому без безпосередньої участі викладача. Від того, як організована самостійна робота, залежать у подальшому результати навчання студентів та їх майбутня практична діяльність.

Самостійна робота - активна розумова діяльність студента, що направлена на виконання завдань, які передбачені програмою навчального процесу. До завдань, які доводиться вирішувати студенту в навчальній діяльності, відносять:

- засвоєння матеріалу, що розглядався на лекції;
- конспектування матеріалу відповідно до програми навчальної дисципліни;
- розв’язування прикладних задач та проведення експериментальних досліджень;
- підготовка презентацій, рефератів, контрольних робіт, виступів на практичних, лабораторних чи семінарських заняттях;
- підготовка курсових робіт та проектів, дипломних проектів та кваліфікаційних робіт магістрів.

Організація самостійної роботи студента у навчальному процесі у закладах вищої освіти складається з трьох етапів:

1. Підготовка студента до виконання поставленого завдання. Успіх підготовчого етапу самостійної роботи студента залежить також від забезпеченості літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп’ютерною базою.

2. Виконання поставленого завдання за окремо взятою дисципліною. На ефективність виконання завдання впливають такі особистісні якості студента, як цілеспрямованість, наполегливість та відповідальність.

3. Аналіз виконаного завдання є завершальним етапом самостійної роботи. Під час аналізу студент оцінює шляхом самоконтролю, іноді взаємоконтролю, якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів та засобів.

Організація самостійної роботи студентів має бути підпорядкована певним вимогам:

- розвиток мотивації, яка впливає на характер і результати діяльності студентів, сприяє підвищенню ефективності дій, активізує мислення та пам’ять;
- систематичність та безперервність, так як тривала перерва у роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричиняє втрату логічного зв’язку з раніше вивченим матеріалом. Саме тому студент повинен звикнути працювати над навчальним матеріалом постійно, не випускати з поля зору жодну з дисциплін, вміло поєднувати їх вивчення;
- послідовність у роботі, яка означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї книги, не можна братися за іншу, далі за третю. Розкиданість і безсистемність читання породжують поверховість знань, унеможливлюють тривале запам’ятовування прочитаного;
- правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу. Чіткий план допоможе раціонально структурувати самостійну роботу, зосередитися на найсуттєвіших питаннях;
- використання відповідних методів, способів і прийомів роботи. Багато студентів працюють із книгою неправильно: читають текст і відразу занотовують, намагаючись запам’ятати прочитане. За такого підходу ігнорується найважливіший елемент самостійної роботи - глибоке осмислення матеріалу. Це призводить до того, що студенти засвоюють його поверхово, їм складно на практиці повною мірою застосувати теорію. У них формується шкідлива звичка не думати, а запам’ятовувати, що також негативно впливає на результати навчання;
- керівництво з боку викладачів. Основними формами керівництва самостійною роботою студентів є визначення програмних вимог до вивчення навчальних дисциплін, орієнтування студентів у переліку літератури, проведення групових та індивідуальних консультацій, підготовка навчально-методичної літератури та рекомендацій.

За підсумком вище викладеного матеріалу зрозуміло, що першочерговим завданням навчального процесу в закладах вищої освіти є виховання у студентів навичок до правильної організації самостійної роботи з навчальним матеріалом, науковою і навчально-методичною літературою, тому що разом із цим вони будуть виховувати у собі організованість, системність, діловитість, зосередженість, а без цих якостей їм не обійтися в майбутній професійній діяльності.

Література

1. Бірта О.Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю. Г. Бургу - К.: «Центр учбової літератури», 2014. - 142 с.

2. Кочина Л. Організація і зміст самостійної роботи студентів/ Л. Кочина, І. Сіданіч // Початкова освіта - 2009. - № 11. - С. 20-22.

3. Шимко І. Проблеми організації самостійної роботи у вищій школі / І. Шимко// Рідна школа - 2005. - № 8. - С. 34-35.

4. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі [Електронний ресурс]: / С.Б. Літвінчук - 2012 - С. 65-69. Режим доступу: http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf.

ПЕРЕЛІК ЗВО УКРАЇНИ, ЩО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ІІ-ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

1. Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
2. Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, м. Бахмут
3. Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівська медична академія ім. А. Крупинського», м. Львів
4. Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця
5. Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет, м. Бахмут
6. Державний заклад «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров’я України», м. Запоріжжя
7. ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка», м. Старобільськ
8. Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ
9. Донецький національний медичний університет, м. Кропивницький
10. Донецький національний медичний університет, м. Лиман
11. Донецький національний медичний університет, м. Маріуполь
12. Житомирський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, м. Житомир
13. Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя
14. Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ
15. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
16. Київський національний торговельно-економічний університ, м. Київ
17. Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
18. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук
19. Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
20. Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
21. Миколаївський коледж Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Миколаїв
22. Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
23. Національний університет оборони України ім. І. Черняховського, м. Київ
24. Національний університет харчових технологій, м. Київ
25. Національний фармацевтичний університет, м. Харків
26. Одеська державна академія технічного регулювання та якості, м. Одеса
27. Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
28. Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова (ОНУ), м. Одеса

29. Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, м. Полтава
30. Східноукраїнський Національний університет ім. В. Даля, м. Сєверодонецьк
31. Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль
32. Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків
33. Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
34. Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань
35. Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків
36. Харківський національний медичний університет, м. Харків
37. Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, м. Кропивницький

ЗМІСТ